Sven Wimnell 15 maj 2020: Påminnelser och utrikes och inrikes tidningsartilar 5-12 maj 2020

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzb.pdf

Sven Wimnell 15 maj 2020:
Påminnelser och utrikes och inrikes tidningsartilar 5-12 maj 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzb.pdf

Innehåll

Sida

4 **Kapitel 1: Påminnelser om förslag**

6 Hushållsverksamheter.
6 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
9 Vad man har och vad man gör i bostäderna.

12 Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskun-skap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunska-pen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

16 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

17 Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

17 Bostadtillägg för pensionärer.

40 Det behövs bra förteckningar över professorer/professurer

46 Grundskolans och gymnasiets skolämne Religionskunskap bör ändras till Religion och levnadskunkap.

55 Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen.

60 Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

93 Om kommuner och bostäder

96 Några artiklar 13-15 maj 2020

117 **Kapitel 2: Några av de viktigaste inrikes artiklarna 5 -12 maj 2020**

118 5 maj 2020
140 6 maj 2020
159 7 maj 2020
177 8 maj 2020
189 9 maj 2020
215 10 maj 2020
226 11 maj 2020
243 12 maj 2020

Kapitel 3: Utrikes och inrikes DN-artiklar 5-12 maj 2020

Utrikes DN-artiklar 5-12 maj 2020
5 maj 2020
6 maj 2020
7 maj 2020
8 maj 2020
9 maj 2020
10 maj 2020
11 maj 2020
12 maj 2020

Inrikes DN-artiklar 5 -12 maj 2020
5 maj 2020
6 maj 2020
7 maj 2020
8 maj 2020
9 maj 2020
10 maj 2020
11 maj 2020
12 maj 2020

Kapitel 1: Påminnelser om förslag

6 **Hushållsverksamheter**
Regeringen har ingen minister för välfärd och välfärdsfördelning.Men Regeringen har en socialförsäkringsminister som hanterar socialförsäkringarna som är det som bygger upp välfärden men gör det på ett godtyckligt sätt som inte har något vetenskapligt underlag.

Regeringens socialfördäkringsminister bör få i uppdrag att klarlägga välfärdsfaktorerna och deras inverkan på socialförsäkringarna i ett område för hushållsverksamheterna

6 **Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.**

16 **Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019**

17 **Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019**
Enligt gällande regler för barnfamiljernas bostadsbidrag ska de trappas av med 20% av den del av inkomsten som överstiger 150 000 kr per år. Det bör höjas till 200 000 kr per år= 16 666 kr per månad.

17 **Bostadtillägg för pensionärer.**
De gällande reglerna om att 15 % av kapital ska tas upp som inkomst vid bostadstilägg för pensionärer bör tas bort. Det är särskilt viktigt att taxeringsvärden för pensionärernas fritidshus tas bort.

De gällande reglerna säger att kapital över 100 000 kr för ensam och 200 000 för makar ska inverka på bostadstilläggen så att 15% ska tas upp som inkomst. Det innbär en förmögenhetsskatt för dem med låga inkomster vilket är synnerligen orättvist eftersom de med högre inkomst inte betalar någon förmögenhetsskatt.

Vid skattereforman 1970 sattes de nuvarande gränserna 100 000 och 200 000 till 75 000 och 150 000 och skulle de har räknats upp med inflationen enligt KPI skulle de nu ha varit drygt 400 000 och 800 000.

Skolorna. Förslag till förbättringar
Kriminaliteten bland ungdomar kunde ha blivit mindre om alla fått bra utbildning i skolan.

Religionskunskapen bör ändras till **Religion och levnadskunskap** i princip enligt det som står därom i det nyss visade avsnittet om hushåll. Det bör stå om gunddragen om samhällen och hushåll och om laglydighet och kriminalitet. Det som står i skolverkets inledande värdegrund och uppdrag bör finnas med.

Hemkunskapen hsndlar i skolverkets kursplan mest om att laga mat. Men mer finns i ett hushåll. Ämnet bör kompletteras med sådant som står om hushållsverksamheter i avsnittet om hushåll.

Samhällskunskapen behöver förbättras grundligt. I Skolverkets **Inledning finns mycket vackert om vad skolorna ska göra, bl a står om skolans uppdrag: "En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och**

sammanhang." Men Samhällskunskapen och hela upplägget med alla skolämnen ger ingen överblick och inget sammanhang.

Samhällskunskapen bör klargöra om samhällen och hushåll och utgå från den samhällsbeskrivning som Systemet med mänskliga verksamheter ger. Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

40 **Det behövs bra förteckningar över professorer/ professurer**Politiska aktörer av alla slag, den stora allmänheten och gymnasister både de som utbildar sig till yrken och de som vill in på universitet och högskolor har behov av att få veta vad professorer gör ifråga om utbildning och forskning.

Men det är nu svårt, nära omöjligt att få en översikt över vad professorerna gör. Det bör på internet göras en bra och lätt tillgänglig förteckning över dem med uppgifter om deras vetande och forskning.

55 **Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen.**

60 **Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.**
Planeringarna bör ske med hjälp av Systemet för mänskliga verksamheter som är det enda system som innehåller alla verksamheter som förändrar världen.

93 **Kommuner och bostäder**

Påminnelser om förslag i

Sven Wimnell 17 april 2020:
Planering av världen och Sverige. Vårbudgeten 2020 och anknytande artiklar, Samhällen, hushåll och utbildning i skolorna. Utrikes tidningsartiklar 5-16 april 2020 och inrikes 10-16 april.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzy.pdf

Regeringen har ingen minister för välfärd och välfärdsfördelning.Men Regeringen har en socialförsäkringsminister som hanterar socialförsäkringarna som är det som bygger upp välfärden men gör det på ett godtyckligt sätt som inte har något vetenskapligt underlag.

Regeringens socialfördäkringsminister bör få i uppdrag att klarlägga välfärdsfaktorerna och deras inverkan på socialförsäkringarna.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter är beskrivna på sidorna 79-81.

På sidan 87 anges Hushållsverksamheter, delområden om vad man har och vad man gör i bostäderna.

På sidorna 88-92 finns sedan en kort genomgång av delområdena.

Genomgången av hushållsverksamheterna är kortfattad och ska kompletteras , föhoppningsvis i en nära framtid.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen

får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.

Politikområdet för hushållens verksamheter är det viktigaste för välfärden, politikområdet som i regeringen tyvärr inte har någon minister.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Tele.
Vedeldning, vattenkraft, kärnkaft, solkraft, vindkraft, vågkraft, kolkraft, oljekraft, gaskraft.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d) m m
Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

641- 642 Det börjar med maten.

Till det kan räknas allt man stoppar i sig, bl a godis, sprit, tobak, droger. Man ska akta sig för farliga bakterier o d , inte äta för mycket. Äta mediciner o d. Vara vaccinerad. Anpassa sig efter sjukdomar o d. Inte äta malda elefantbetar så att djuren utrotas. Man ska röra på sig och hålla kroppen i form. Få lämplig mängd solljus.

Svenskarnas 10 miljarder måltider per år äts av alla åldrar med olika behov efter ålder och hälsotillstånd och hemma eller på arbetsplatser . skolor, på restauranger, på semestrar och resor på olika orter o s v.

Måltiderna ska vara näringsriktiga och ge avkoppling, gärna ihop med andra. Man kan laga maten själv eller äta det andra gjort.

Livsmedelsverket, folkälsomyndigheten och socialstyrelsen har mycket att säga om detta.

Enligt ett TV-program om åldrandets hemligheter i kunskapskanalen den 4 mars 2018 kl 15.30 beror människornas livslängd i världen enligt omfattande forskningar till 25% på gener och till 75% på miljön, dvs vad vi äter, hur vi bor och arbeter, dvs levnadssätt.

~~Socialministern är numera också idrottsminister~~. Skolämnet Idrott bör ge en bra utbildning om människokroppens problem.

(2020: idrotten ligger hos kulturministern)

643. När det gäller bostaden har boverket krav om hur de bör vara.

I genomsnitt bor det cirka 2 personer per bostad.

Antal hushåll	2013
Med 1 person	37,7 % av alla hushåll
2 personer	31,3 %
3	12,4 %
4	12,3 %
5	4,3 %
6	1,2 %
7+	0,8 %

Antal rum som krävs för att inte anses trångbodd

Enboende		2 rum
2 personer		3
Ensamförälder och Samboende med	1 barn	3
	2 barn	4
	3 barn	5
	4 barn	6

Finns samboende i hushållet.redueras rumskravet med ett rum.

Man bör observera att många utöver permanentbostaden har fritidshus o d. Många är trångbodda. Det finns hemlösa och många bor i olika slags provisorier eller vårdhem o d. Statistiken över bostadsbrist är dålig. Det sägs att det behöver byggas 700 000 bostäder.

Det som byggs bör uppfylla boverkets krav, man ska inte i panik bygga sämre. Dåliga bostäder finns det tillräckligt av.

Utöver själva bostaden med rum och kök o d behöver hushållen förvaringsutrymmen, bl a garage och uppställningsplatser för hushållens bilar. Samt lekplatser för barnen o d.

644. Till bostaden hör teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.

Det finns uppgifter om sådant hos boverket.
Alla hushåll berörs av all energislag, bl a drivmedel till hushållens bilar. Energimyndigheten ger uppgifter om energi.
Med uppgörelsen om kärnkraften har det blivit mer klart om energiproblemen.

För bostädernas skötsel underhåll kan behövas hantverkare, i områdena för mänskliga verksamheter:
690 Allmänt.
691 Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).
692 Byggnadsdelar.
693 Murning, betonggjutning o d.
694 Byggnadsträarbeten.
695 Olika slags byggnader och anläggningar.
696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.
697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.
698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.
699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner.

SKL har bestämmelser om sopor o d.

645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.

Möbler, belysningar, kylutrustningar radio, TV, mobiltelefoner, läsplattor, datorer, gräsklippare, cyklar, motorcyklar, bilar, köksapparater, hobbyutrustning, leksaker, symaskiner o s v, som behöver köpas och skötas.

Konsumentverket kan ha upplysningar om det.

646 Utveckling av de inre verkligheterna

Individens inre verklighet är det som finns i huvudet.
Individen vet nog inte själv allt hon har i huvudet, än mindre vet man vad andra har i huvudet. Det finns statistik om individernas utbildning i skolor o d och om kunnande och erfarenheter, men det säger inte mycket om vad kunskaper, åsikter o s v de har. Det finns forskningar med intervjuer där man försöker lista ut de inre verkligheterna, och det finns mycket spekulationer om det. Men på det hela taget är de inre verkligheterna mest okända för världen utanför. Man frågar och diskuterar för att få reda på kunskaper och åsikter. När man anställer folk görs intervjuer för att få veta om vad folk kan och tycker.
Inför valen görs det opininionsundersökningar om väljarnas tycken .
Så är läget.

Hushållsverksamheterna 641-645 och 647-649 handlar huvudsakligen om de materiella, yttre verkligheterna. Men en viktig resurs i hushållen är hushållsmedlemmarnas inre verkligheter, som är grunden för välfärden. Det vill säga att man uppfattar sig som en samhällsmedborgare som är minst lika mycket värd som alla andra.

På fritiden i hemmet bör man ha möjlighet att göra det man vill inom ramen för allmän moral så att man trivs. Man bör ha sociala kontakter och andra verksamheter så att de inre verkligheterna utvecklas , bl a med lämpliga kunskaper och värderingar om de ständigt pågående förändringarna i världen, och så att möjligheterna att anpassa sig och påverka andra utvecklas på lämpligt sätt.

Här handlar det om personlig hygien, kläder och hur vi umgås i hemmet med familj, släkt och vänner. Vi ser på TV, läser tidningar och böcker, skriver, har hund, katt, hobby med hantverk m m.
Vad gör arbetslösa och sjuka hemma hela dagarna?

Behöver de hjälp med att göra något nyttigt med tiden? Vad gör de

som på grund av sjukdom eller arbetslöhet o d inte har något arbete att gå till ? Och kriminella o d ?

Livsmedel o d , boende, vatten-och avloppsförjning, energitillgång, tillgång till prylar och pengar som ingår i områdena 641-649 är materiella resurser som måste kompletteras med välfungerande inre verkligheter som kan behandlas i område 646.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Välfärden beror av dessa fyra områden. Individernas inre verklig -heter kan få det grundläggande utformat i förskolan, grundskolan och gymnasiet, men måste sedan under livet få kompletteringar i sina vardagliga verksamheter i hushållen.

Det räcker inte med att man har bostad, telefonledningar, telefoner. TV-abonemang, datorer, soffor, tidningar och skrivbord etcetera, det behövs också kunskaper för att kunna utnyttja det materiella, diskutera det med anhöriga och bekanta.

Som serviceområden till hushållen kan ses skolornas verksamheter.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

För de svenska barnen är det viktigt att de får kunskaper för de fyra roller de har , A1, A2, B1 och B2.

Utbildningen i samhällskunskap bör utgå från systemet för mänskliga verksamheter, som är en fullständig samhällsbeskrivning.

Förbättringar av undervisingen i de två ämnena är av stor betydelse för kultur och demokrati. Demokrati- och kulturministern har anledning att övertyga utbildningsministrarna om vikten av förbättringar.

Det är särskilt viktigt för invandrare att de får en bra samhällsbeskrivning som utgår från svenska förhållanden och också innehåller beskrivningar om samhällen utanför Sverige, så att invandrarna får kunskaper som passar till deras speciella förutsättningar.

Slutsats:
Grundskolor och gymnasier måste ge barnen kunskaper om sig själva och sina beteenden och världens problem så att de kan leva väl ihop med andra och med demokratin kan förbättra levnadsförhållandena för sig själva och alla andra.

Religioner ger gammalmodiga bilder av världen och om hur man bör bete sig, som inte fungerar idag. Religionsämnet bör utvidgas till att omfatta levnadskunskap om hur man kan utveckla sig själv och om hur man bör samverka med andra.

Ämnet om samhällskunskap måste göras mer fullständigt i både grundskolor och gymnasieskolor. Kunskaper i hemkunskap bör förbättras i grundskolorna och förmedlas också i gymnasierna.

Det här gäller de svenska barnen och också de nyanlända, invandrarna, för vilket det är särskilt viktigt att läroplanerna ger en bra modern utbildning i de nämnda ämnena, som passar till deras speciella förutsättningar.

Utbildningen ska direkt hjälpa de enskilda individerna och hjälpa dem att på politisk väg förbättra välfärden för alla.

De utbildningar som nu nämnts för skolorna är utbildningar som bör ske hela tiden genom verksamheterna i hemmet.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
    Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital. Inkomstskatter o d

Behandlas nu inte mer än det som nämns i det följande.

648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

Det finns cirka 5 miljoner hushåll i Sverige. Om de anväder en timme om dagen för städning o d blir det för varje dag 5 miljoner timmar och för alla under ett år cirka 2 miljarder timmar.

649 Personvård: barn, hemsjukvård o d .

Socialtjänsten har hand om personer som har det särdeles besvärligt men i området 64 gäller det hushåll som vill och kan klara sig själva. Somliga kan få assistans vissa timmar genom socialtjänsten men får klara sig för övrigt själva.

Det här handlar om att sköta barn, uppfostra och leka med dem. uppfostra tonåringar och om rörelsehindrade, sjuka och äldre o d som vill klara sig själva men behöver stöd av anhöriga och vänner eller enklare hemtjänst.

"Regeringen. Mål för social omsorg
Det finns särskilda mål för de tre delområden som ingår i social omsorg: individ- och familjeomsorg, personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg.

Omsorg om äldre människor

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Kvaliteten i äldreomsorgen ska vara hög. Äldre och anhöriga ska kunna lita på att vården och omsorgen är bra och att det finns tillräckligt med anställda med lämplig utbildning och erfarenhet.

Individ- och familjeomsorg
Målet är att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer och att stärka skyddet för utsatta barn.

Socialtjänsten ska främja var och ens ekonomiska och sociala trygghet och hjälpa till med att skapa jämlika levnadsvillkor. På så sätt görs det möjligt för människor att aktivt delta i samhällsgemenskapen.

Delaktighet, självbestämmande och rättssäkerhet är grunden för en väl fungerande socialtjänst. Insatser inom socialtjänsten ska grundas på kunskap och ha god kvalitet. De ska även utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Kontinuitet och möjligheten att få välja hur omsorgen och stödet ska utformas och av vem man tar emot insatserna är en viktig del i detta.

Personer med funktionsnedsättning
Målen för området Personer med funktionsnedsättning är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Hinder för människors delaktighet i samhället ska rivas. Det är en fråga om jämlikhet och rättvisa. Kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor vad gäller delaktighet och tillgänglighet.

Publicerad 25 september 2014 · Uppdaterad 26 mars 2015"

Skolorna. Förslag till förbättringar

Här ska betraktas vad www.skolverket.se 13 april 2020 har nu.

Kriminaliteten bland ungdomar kunde ha blivit mindre om alla fått bra utbildning i skolan.

Religionskunskapen bör ändras till **Religion och levnadskunskap** i princip enligt det som står därom i det nyss visade avsnittet om hushåll. Det bör stå om gunddragen om samhällen och hushåll och om laglydighet och kriminalitet. Det som står i skolverkets inledande värdegrund och uppdrag bör finnas med.

Hemkunskapen hsndlar i skolverkets kursplan mest om att laga mat. Men mer finns i ett hushåll. Ämnet bör kompletteras med sådant som står om hushållsverksamheter i avsnittet om hushåll.

Samhällskunskapen behöver förbättras grundligt. I Skolverkets Inledning finns mycket vackert om vad skolorna ska göra, bl a står om skolans uppdrag: "En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang." Men Samhällskunskapen och hela upplägget med alla skolämnen ger ingen överblick och inget sammanhang.

Samhällskunskapen bör klargöra om samhällen och hushåll och utgå från den samhällsbeskrivning som Systemet med mänskliga verksamheter ger.Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Förbättringarna för grundskolorna bör också göras för gymnasierna.

<u>Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar.</u> <u>Förslag för 2019</u>

För bostadsbidrag till enamma utan barn föreslås här samma bidrag som för åldrarn 18-29 år och samma avtrappningsfaktor 33,33%, men inkomstgräns för avtrappningens början som är satt så att bidraget är avtrappat vid inkomst där underskotten är noll. Cirka 18300 kr/månad = cirka 220000 kr/ år för ensam och cirka 13700 kr/månad = 164400 kr/år per make för makar.

Enligt reglerna kan bostadsbidraget bli 90% av hyran mellan 1800 och 2600 kr per månad = 720 kr per månad = 8640 kr per år. Samt 65% av hyran mellan 2600 och 3600= 650/mån = 7800 kr per år.
<u>Ensam summa bidrag och makar summa bidrag 16440 kr per år =1370 kr/månad.</u>

16440 är 9,45% av hela levnadskostnaderna 174000 för ensam.
16440 är 6,11% av hela levnadskostnaden 269000 för makar.
Då bör man komma ihåg att skattesystemet gynnar makar med 39000kr på året i förhållande till ensam.
Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39500kr= 79000 kr mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Avtrappningssträckan blir 49320 kr per år. Inkomst när bidraget för ensam tar slut om avtrappning sker från inkomst 41000 kr blir: 41000+49320= 90320 per år = 7527kr/mån.

Om man höjer gränsen för avtrappnings början till 220000-49320= 170 680=14223kr/månad ska underskottet bli noll.
Kontroll:
Inkomst 220000 minus skatt cirka 45802= 174198 nästan precis som ensams levnadskostnader 174000

För makarna blir avtrappningsgänsen 164400x2 minus 49320= 279480. 139740 per make.

Kontroll:
Inkomst 164400 minus skatt 29376 =134664 för varje make= 269328 för båda, nästan precis som makars levnadskostnader 269000

Bostadsbidragen bör trappas av från inkomst 170680 kr för ensam och trappas av från inkomst 139740 för make.

<u>De beloppen bör rundas av på lämpligt sätt, förslagsvis inkomstgräns när bostadsbidrag ska börja trappas av med 33,33%:</u>
<u>170 000 för ensam = 14157 kr /månad och</u>
<u>140 000 för make = 11667 kr/månad.</u>

Bidragen är slutavtrappade vid inkomst cirka
För ensam 18300 kr/ månad
För makar 13700 kr/månad för make

Avtrappning sker
För ensam: inkomster mellan 14157 och 18300 kr/ månad.
För make: inkomster mellan 11667 och 13700 kr/ månad.
Marginalskatten är i dessa intervall cirka 29% för ensam och cirka 23% för makar. Med avtrappning 33.33% för bostadsbidrag gör det summa marginaleffekt cirka 62% för ensam och cirka 56% för makar. Vid kommunal utebitering 33% som är nästan precis som genomsnittet i Sverige.

Om avtrappningseffekt 20% hade valts hade marginaleffekterna kblivit lägre, men avtrappningarna hade börjat vid en lägre inkomst så att bidragen blivit lägre vid lägre inkomster. Därför har faktorn 33,33% valts istället för 20%. 33,33% är också det som gäller för ungdomsbostadsbidragen. Förslaget för äldre har tidigare innehållit 20% och det kanske kan accepteras, men då får man räkna om.

Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

Enligt gällande regler för barnfamiljernas bostadsbidrag ska de trappas av med 20% av den del av inkomsten som överstiger 150 000 kr per år.

Det bör höjas till 200 000 kr per år= 16 666 kr per månad.

För ensamma med 1, 2 och 3 barn räcker då inkomsterna efter skatt till levnadskostnader ungefär enligt konsumentverkets beräknade kostnader mm och hyror för lägenheter enligt boverkets krav.

Enligt beräkningarna i det föregående ligger den lämpliga inkomstgränsen för ensamma på cirka 17000 kr per månad= 204 000 kr per år

För makar/sambor med 1 barn skulle avtrappningen kunna börja vid cirka 14 000 kr per månad, för 2 barn vid inkomst cirka 16 000 kr och för 3 barn vid cirka 17 000 kr. För enkelhets skull kan man nog sätta gränsen till 16 666 kr per månad = 200 000 kr/ år.

Marginalskatten i avtrappningsperioderna är cirka 30%, bostadsbidragen avtrappas med 20% och barntillsynsavgifterna ligger kanske på 2-4% av inkomsterna. Summan blir marginal-effekter cirka 52-54%.

Om inkomstgränsen för avtrappnings början höjs med 50000 kr innebär det att avtrappningarna minskar med 10000kr under året. Om man behåller gränsen vid 150000 kr betyder det att levnadskostnad 174000 kr för ensam förälder minskar till 164000 kr. För makarna minskar 269000 till 259000.
Men vill man ha mer exakt måste man räkna mer exakt.

Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.

Verkan av kapital

Varken promemorian, regeringen eller utredningarna behandlar inverkan av kapital enligt de gällande reglerna.

De gällande reglerna om att 15 % av kapital ska tas upp som inkomst vid bostadstilägg för pensionärer bör tas bort. Det är särskilt viktigt att taxeringsvärden för pensionärernas fritidshus tas bort.

De gällande reglerna säger att kapital över 100 000 kr för ensam och 200 000 för makar ska inverka på bostadstilläggen så att 15% ska tas upp som inkomst. Det innbär en förmögenhetsskatt för dem med låga inkomster vilket är synnerligen orättvist eftersom de med högre inkomst inte betalar någon förmögenhetsskatt.

Vid skattereforman 1970 sattes de nuvarande gränserna 100 000 och 200 000 till 75 000 och 150 000 och skulle de har räknats upp med inflationen enligt KPI skulle de nu ha varit drygt 400 000 och 800 000.

Att de gällande reglerna för bostadstilläggen är mycket krävande och olämpliga för pensionärer med låga inkomster har påpekats under flera decennier och det är anmärkningsvärt att regeringen och utredningarna inte beaktar detta.

Bostadstillägg för pensionärer.

Från
Sven Wimnell 10 september 2017:

Läget i Sverige och världen. Levnadsförhållanden. Utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter. Samhällsplanering. Partipolitik. Skatter och bidrag.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzo.pdf

Sidorna 19-40

I samband med småhus finns två sätt att bo. (8 april 2004).

Det ena sättet är att man bor i en villa, och vanligen är en sådan tämligen rymlig och större än det minsta rimliga. Reglerna för bostadsbidrag till villaboende är generösa. Garage, bilplats stor källarevåning od räknas inte som förmån.

Det andra sättet är att man bor i en liten hyreslägenhet och har ett fritidshus vid sidan om för kontakt med naturen. Den som bor i villa får bostadsbidrag för den stora bostaden, den som har fritidshus får inget bostadsbidrag för fritidshuset.

Pensionärer med låga inkomster, med fritidshus kan räknas ha haft dem under en stor del av livet, troligen ofta byggt dem själva långt tillbaka i tiden och huset ingår i levnadsättet. De har ådragit sig stora taxeringsvärden på grund av att andra sålt hus dyrt. Budgeten tillåter bara en liten billig permanentbostad-hyreslägenhet. Det är inte troligt, att nyblivna pensionärer med BTP skaffar fritidshus.

Taxeringsvärdena har höjts så att fastighetsskatterna stigit. Pensionärerna med inkomster i skikt som ger bostadstillägg har svårt betala dessa höjningar, än mindre betala minskningar av bostadstilläggen. Fritidshusen är vanligen sådana att de bebos bara en del av året. Tillsammans med andra pålagor på fritidshusen blir det en dryg kostnad räknat per boendemånad, och man kan räkna med att fritidshusägare i inkomstskikt med bostadsbidrag måste sänka sina hushållskostnader mer än rimligt för att kunna ha råd ha husen om det överhuvudtaget är möjligt att ha dem kvar.

Taxeringsvärdena i fritidshusen är fiktiva värden, som inte motsvaras av några verkliga inkomster. Enda sättet att få ut några pengar från fritidshusen är att sälja dem. (En pensionär med låg inkomst får vanligen inte låna på husen). Men det är olämpligt att genom minskning av bostadsbidragen för fritidshusägare tvinga dem att sälja husen. De bör få ha den stimulans som fritidshusen ger. Det finns i så fall lika goda skäl att på samma sätt sänka bostadstilläggen för dem som bor i villor.

Jämför två fall för ensam pensionärer med låga inkomster:
1) pensionär som bor i en liten hyreslägenhet och har ett genomsnittligt fritidshus med taxeringsvärde 460 000. Inget på banken. På grund av fritidshuset minskas bostadstillägget: Fritidshuset anses ge en inkomst på 15% av 360 000= 54 000. Bostadstillägget minskas med 62% av 39300 = 24366 plus 50% av 14700=7350, Summa bidragsminskning. 31 716 kr.Ingen reduktion av fastighetsskatten.

2) pensionär som permanentbor i en villa med samma eller högre taxeringsvärde. Ingen minskning av bostadstilläget. Men reduktion av fastighetsskatten med uppemot 3000 kr om taxeringsvärdet är 762000 kr = genomsnitt för permanentboendehus.

Skillnaden till fritidshusägarens nackdel är i runda tal 35 000 kr per år. För pensionären med fritidshus innebär det katastrof, pensionären kan inte öka sina disponibla inkomster genom förvärvsarbete eftersom det intjänade till nära 100 %försvinner i skatt och minskning av bostadstillägg.

I det närmast följande beskrivs några händelser i bostadstilläggens historia från 1990 års skattereform till den katastrofala propositionen 2000/01:140 Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m fl.

Viktiga händelser i bostadstilläggens historia. (8 april 2004).

I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.

Bl a infördes regler om kapital som ska påverka pensionärernas bostadstillägg, BTP. Från min sida 2275: Efter den 1 januari 1990 gällde att förmögenhet i form av privatbostadsfastighet eller privatbostad inte skulle påverka inkomstberäkningen för bostadstillägg om bostaden beboddes av pensionären:

"Ett småhus eller en bostadsrätt pensionären bor permanent i och som pensionären söker bostadstillägg för skall således inte påverka årsinkomsten och därmed inte heller minska bostadstilläggets storlek. Inte heller skuld på sådan bostad påverkar inkomstberäkni(ngen. **När det gäller privatbostadsfastighet eller privatbostad som pensionären inte bebor men har för privat bruk (fritidsfastighet) gäller samma regler, dvs. inte heller sådan bostad påverkar inkomstberäkningen"**

En orsak till att fritidsfastigheter var undantagna från inkomstprövningen var att en sådan fastighet inte inbringar någon verklig inkomst. Det ansågs rimligt att utforma inkomstprövningen i större utsträckning med hänsyn till faktisk inkomst än med hänsyn till möjlig inkomst, det var önskvärt att göra inkomstprövningen efter faktisk inkomst.

1995 föreslog regeringen att skärpningsregeln skulle tas bort. Från mina sidor 2914-2915:

I mitt brev till bl a statsministern den 10 mars 1995, med sidorna 1926-1952 behandlade jag pensionärsproblem. Regeringen föreslog vid den tiden v/issa försämringar för pensionärerna, men föreslog också, att den s k skärpningsregeln i botilläggssystemet skulle tas bort. Som kapitalinkomster räknades 5% av kapitalen plus (skärpningsregeln) 10% av kapital över 75000 för ensam. Dessa 10% skulle alltså avskaffas,vilket var ett bra förslag.På mina sidor 1934-1936 skrev jag:

"Sverker Olofsson på TV och Pia Nilsson på posten och skärpningsregeln.

Sverker Olofsson sköter TV2-programmet "Plus" som nu går på måndagar. Han granskar konsumentproblem och avslöjar många dumheter, men i programmet den 27 februari och den 6 mars 1995 har han gett sig in på problem om pensionärernas kapitalinkomster han uppenbarligen inte behärskar. Och han har gjort det med hjälp av postens familjeekonom Pia Nilsson. Pia Nilsson har sagt att regeringens förslag är orättvi4st därför att pensionärer med förmögenheter på 1,5 miljoner kr kan få bostadsbidrag om skärpningsregeln tas bort. Sverker Olofsson har okritiskt anammat Pia Nilssons åsikt i detta.

Pia Nilsson blandar ihop olika saker:
* Ett problem är om marginaleffekter ska tillåtas gå över 100%,
* ett annat är belastningen i allmänhet på pensionärerna. Pia Nilsson menar att regeringens förslag ger en omvänd Robin Hood-effekt som tar från de fattiga och ger åt de rika. Pia Nilsson ogillar att man sänker marginaleffekterna till under 100% från procenttal som kan gå upp över 300 % och därmed 'ger till de rika'.

Men borttagandet av skärpningsregeln innebär inte att man 'tar från de fattiga och ger åt de rika'. Skärpningsregeln är ett gammalt problem, som inte har med dagens åtstramningar att göra. Skärpningsregeln 6bör tas bort så fort som möjligt från den 1 juli 1995 så att marginaleffekterna i möjligaste mån kommer ner under 100%.

Talet om att bostadsbidrag kan gå till dem som har förmögenheter på 1, 5 miljoner kr om man tar bort skärpningsregeln är illa genomtänkt. Antalet personer med förmögenheter på 1,5 miljoner kr och mer är litet, antalet pensionärer med detta är ännu mindre och antalet pensionärer med denna förmögenhet och inkomster som är så låga att de kan få BTP är försvinnande litet, nära noll. Längre bort i det följande redovisar jag förmögenhets-och inkomststrukturer.

De nu gällande förmögenhetsgränserna för skärpningsregeln sattes 1975 då penningvärdet var drygt fyra gånger större än nu. KPI 1975 var 347 (1949=100%), i november 1994 1432 och kan 1996 antas bli 1496, dvs 4,3 gånger större än 19754. En uppräkning av förmögenhetsgränsen efter KPI skulle ge ca 325 000 för ensam och ca 520 000 för två makar. En sådan uppräkning skulle dock innebära att nästan inga skulle utsättas för skärpningsregeln och då är det bättre att slopa den helt, så som regeringen föreslår.....

Skärpningsregeln har betydelse mest i fall med lägre förmögenheter. Pia Nilsson vill förhindra förbättringar för dem och gör det genom att utmåla ett exempel med en pensionär som har en förmögenhet på 1,5 miljoner kr och inte har några andra inkomster och som knappast existerar....."

Resultatet av Sverker Olofssons och Pia Nilssons ingripande blev, att centerpartiet förhindrade borttagandet av skärpningsregeln.

Vid denna tid gällde fortfarande reglerna om att taxeringsvärden på privatbostäder, inklusive fritidshus, inte4 skulle påverka bostadstillägget.

Dråpslaget kom i prop 1995/96:150 och 1996/97:1, mot pensionärer med fritidshus.

Regeringens föreslog att i inkomstunderlaget för pensionärernas bostadstillägg skulle läggas in taxeringsvärdena för pensionärernas fritidshus .

I mitt brev till socialförsäkringsutskottet den 21 maj 1996, med sidorna 2241-2270, lämnade jag förslag med anledning av regeringens förslag för pensionärer i prop 1995/96:150.

Jag skrev i början :

" Regeringens förslag om att i inkomstunderlaget för pensionärernas bostadstillägg lägga in taxeringsvärdena för pensionärernas fritids-hus är milt sagt synnerligen olämpligt och bör ej genomföras.

... I brevet nu belyser jag pensionärernas förhållanden och ger många förslag om hur regeringens förslag till besparingar på pensionärerna ka6n ersättas av andra besparingar."

I budgetpropositionen 1996/97:1 återkom regeringen med samma förslag om fritidshus.....

Regeringen anger i sin proposition att förslaget om fritidshusen ska inbringa staten 200 miljoner kr, men inga redovisningar finns om hur det beräknats och det finns inget om konsekvenser i individuella fall."

I intervju av Thomas Hempel i P1: statsminister Göran Persson sa, att han var beredd dra tillbaka förslagen

Intervjun sändes i P1 den 17 april 1996 kl 6.15, kl 6.40, kl 7.20, kl 8.03, 9.04 och förmodligen fler gånger än så.

Beträffande förslagen om pensionärernas bostadsbidrag sa statsministern Göran Persson bl a : "Jag önskar att vi kunde ha detta ogjort....Skulle man hitta en annan metod att ta ut detta i form av besparingar är jag övertygad om att vi är öppna för det."

Men det blev inga förbättringar av regeringens förslag.

(Statsminister Göran Persson menade i TV-programmet "Värsta språket" den 18 mars 03 att han kan eller känner till hundratals sätt att svara intervjuare med svar som inte förpliktigar till något, men så att det kan verka som ett rejält svar. Man får hoppas, att hans svar i det här fallet var allvarligt menat och inte bara en undanflykt.)

I prop 2000/01:140 har det istället blivit ytterligare försämringar. Propositionens titel: Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m fl.

Se brevet till statsminister Göran Persson den 2 mars 2002 med sidorna 3123-3161.

I propositionen 2000/01:140 : Skärpningsregeln för kapital höjs från 10% till 15%, dvs en ökning till 150% av nuvarande, avtrappningsfaktorn för botilläggen från 40% till 62%, dvs en ökning till 155% av nuvarande. Avtrappningsfaktorn för kapital stiger i propositionen till 155% av 150% av nuvarande till 232,5% av nuvarande, dvs avtrappningsfaktorn ökar till mer än det dubbla.

Kapital i pensionärernas privatbostäder (villor för permanentboende och fritidshus) bör ej påverka bostadstillägget. Skärpningsregeln kommer då att ha betydelse för kapital på bank o d.

Förmögenhetsgränsen 75000 för ensam för skärpningsregeln sattes 1975 då penningvärdet var större än nu. KPI 1975 var 347 (1949=100%), i april 2002 272,9 (1980=100) = 272,9x5,71= 1558 (1949=100), dvs 4,49 gånger större än 1975. En uppräkning av förmögenhetsgränsen efter KPI skulle i april 2002 ge ca 337 000 för ensam och ca 539 000 för två makar.

Förmögenhetsgränsen för skärpningsregeln bör för ensam vara minst 337 000, säg minst 350 000. Bättre är att slopa skärpningsregeln helt, så som regeringen var inne på 1995.

Man bör komma ihåg att pensionärer med BTP har enormt höga marginaleffekter för pensioner, ca 93%, och för arbetsinkomster kan de gå upp över 100%.

Icke-pensionärer och pensionärer med höga inkomster (utan BTP) betalar 30% kapitalinkomstskatt medan pensionärer med låga inkomster nödgas betala många hundratals procent av en kapitalinkomst i skatt och minskning av BTP.

I regeringens proposition 2001/02:140 ökas låginkomstpensionärernas kapitalinkomstbeskattning (skatt och bidragsminskning) till mer än det dubbla.

På sid 3147-3148 tog jag in statminister Göran Perssons beskrivning av hur goda de svenska statsfinanserna är, så att förbättringar för låginkomstpensionä7rerna borde ske, och på sid 3148-3149 tog jag in delar av det nyligen antagna socialdemokratiska partiprogrammet, där det talas om solidaritet o d, som borde omsättas i praktisk handling när det gäller låginkomstpensionärerna:

"Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är den demokratiska socialismens mål....

Detta gemensamma bästa förutsätter solidaritet. Solidaritet är den sammanhållning som kommer ur insikten att vi alla är ömsesidigt beroende av varandra, och att det samhälle är bäst, som byggs i samverkan i ömsesidig hänsyn och respekt." Och så vidare.....

Avtrappningen för fritidshus kan ses som en extra fastighetsskatt.

Skärpningsregeln innebär att 15% av taxeringsvärdena ska t=as upp och botillägget minskas med 62% av det, dvs botillägget minskas med 9,3% av taxeringsvärdet. Om den vanliga fastighetsskatten är 1,2 % blir summa fastighetsskatt i förekommande fall för pensionär med fritidshus 1,2+9,3= 10,5%, dvs 9 gånger så mycket som den vanliga fastighetsskatten.

(2002 var fastighetsskatten 1,0% . Summa fastighetsskatt i förekommande fall för pensionär med fritidshus 1,0+9,3= 10,3%, dvs 10 gånger så mycket som den vanliga fastighetsskatten.)

Kommentar 051122:

Vid fastighetstaxeringarna av småhus som påbörjats hösten 2005, då husägarna fatt taxeringsförslag, har det visat sig att höjningarna i många fall är mycket stora, **inte ovanligt med ökning uppemot 200%.**

Med genomsnittligt fritidshus med taxeringsvärde 460 000 (2004): En ökning 200% innebär en ökning av fastighetsskatten: med 9200 kr.

Avskrift av brev " Till statsminister Göran Persson.

Jag ber här med e-post till Statsrådsberedningen
<registrator@primeminister.ministry.se>
få lämna några sidor om vad som just nu bör göras för pensionärer födda 1937 eller tidigare.

Det mest angelägna nu är att ändra reglerna för pensionärer med låga inkomster och fritidshus:

*** Det första som behöver göras är att ta bort regeln i bostadstilläggssystemet som medför att taxeringsvärden för fritidshus påverkar bostadstilläggen. Det lär kunna ordnas mycket lätt genom följande strykningar i Lag (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.:**

"16 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten skall göras för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs enligt vad som anges i denna paragraf och 17 §. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som avses i 2 kap. 13 respektive 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) **(strykes: och som utgör den sökandes permanentbostad)** samt skulder med säkerhet i denna egendom. För sökande som har sin bostad i särskild boendeform skall detsamma gälla i fråga om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt **(strykes: som utgör permanentbostad**)för den sökandes make".

Strykningarna bör gälla åtminstone pensionärer födda 1937 eller tidigare och gälla snarst möjligt, förslagsvis från 1 juli 2004.

*** I systemet för fastighetsskatter bör reduktion av fastighetsskatt gälla också åtminstone för fritidshus som pensionärer födda 1937 eller tidigare har, och som permanentbor i bostad med hyresrätt od. Detta bör kunna träda i kraft 1 juli 2004.**

Reglerna för skattereduktion för fastighetsskatt kan i lagen (2001:906) i princip få följande lydelse: "Reglerna för skattereduktion gäller permanentbostaden och de gäller småhus som inte upplåtits med hyres- eller bostadsrätt samt gäller för fritidsfastighet som ägs av pensionär vilken inte har sin permanentbostad i fastighet som ger pensionären rätt till skattereduktion." (Eventuellt bara "pensionärer födda 1937 eller tidigare.)

* **Dessutom bör genomföras andra ändringar enligt förslag på sidorna i det följande.**

Sid

3550-3556	Skattereduktion för fastighetsskatt.
3557	Uppgörelse mellan s, v och mp.
3377-3379	Behövliga å tgärder
3380-3459	Sven Wimnell 20040208: Pensionärer födda 1937 eller tidigare.

sid 3548

Kopia av detta brev går till:
Finansminister Bosse Ringholm. Finansdepartementet
<registrator@finance.ministry.se>
Samordningsminister Pär Nuder. Statsrådsberedningen
<registrator@primeminister.ministry.se>
Socialminister Lars Engqvist. Socialdepartementet
<registrator@social.ministry.se>
Barn- och familjeminister Berit Andnor. Socialdepartementet
<registrator@social.ministry.se>

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson.
Socialdepartementet <registrator@social.ministry.se>
Jämställdhets- och demokratiminister Mona Sahlin.
Justitiedepartementet<registrator@justice.ministry.se>
Kulturminister Marita Ulvskog. Kulturdepartementet
<registrator@culture.ministry.se>
Socialdemokraternas partisekreterare. "Socialdemokr.Partistyrelsen"
<info@sap.se>
Vänsterpartiledare Lars Ohly. Vänsterpartiet
<vansterpartiet@riksdagen.se>
Miljöpartiets språkrör. Miljöpartiet <info@mp.se>
Moderatledare Fredrik Reinfeldt. moderaterna i riksdagen
<info@moderat.se>
Fp-ledare Lars Leijonborg. "folkpartiet@riksdagen.se"
<folkpartiet@riksdagen.se>
Kd-ledare Göran Hägglund. kristdemokraterna
<info@kristdemokraterna.se>
Centerledare Maud Olofsson. centerpartiet i riksdagen
<centerpartiet@riksdagen.se>
(Sidorna 3377-3459 gick den 8 februari 2004 till samma personer som detta brev, men beträffande v och kd till dåvarande partiledarna.

Stockholm den 8 april 2004
Sven Wimnell
Fyrverkarbacken 40.
112 60 stockholm. "

Sid 3549

<u>Från statsrådsberedningen har jag fått följande meddelande:</u>
"Subject: SB2002/10933
Date: Thu, 21 Nov 2002 10:59:27 +0100
From: anders.ekman@primeminister.ministry.se
To: sven.wimnell@telia.com
Hej Sven, Tack för ditt e-brev, som statsminister Göran Persson har bett mig besvara.
Jag har läst igenom ditt e-brev och vill kommentera frågan rörande begränsningsregeln. Du för fram att begränsningsregeln även ska gälla för pensionärers fritidshus. I dagarna har finansminister Bosse Ringholm ställt sig positiv till en ett sådant förslag. Den närmare utformningen av förslaget kommer dock presenteras då Egendomsskattekommittén är klar med sitt arbete.
Med vänlig hälsning
Anders Ekman
Politiskt sakkunnig Statsrådsberedningen"

I Egendomsskattekommitténs betänkande SOU 2004.36 står på sid 135 om skattereduktion för fastighetsskatt:
"Reglerna gäller endast permanentbostaden och de gäller småhus som inte upplåtits med hyres- eller bostadsrätt. Fritidsfastigheter omfattas inte. Reglerna är tillämpliga för permanentbostäder med taxeringsvärden mellan 280 000 kronor och tre miljoner kronor. Om värdet på bostaden är högre än tre miljoner kronor kan man få del av begränsningsregeln för den fastighetsskatt som betalas för taxeringsvärdet upp till tre miljoner kronor. För taxeringsvärden över tre miljoner kronor betalas vanlig fastighetsskatt på 1 procent."

Del av sid 3550.

Fortsättning t o m sid 3556 lagtexter o d om fastighetsskatter, ej med.

Andra påpekanden o förslag. (8 april 2004.)

Del av sid 3557 :

Statens kostnader för behövliga åtgärder för pensionärer födda 1937 eller tidigare är av marginell karaktär och bör ses i sammanhang med andra kostnader, t ex:

Ensam icke-pensionär med årsinkomst på 600 000 kr och med överskott i hushållsbudgeten på mer än 200 000 kr kan nu få skatterabatt för fastighetsskatt medan en ensam pensionär med låg inkomst och med genomsnittligt fritidshus nu går med stort underskott i hushållsbudgeten.

Pensionärerna med de lägsta inkomsterna 2004 och med ett fritidshus med genomsnittligt taxeringsvärde för fritidshus.

Sammanställning av resultatet. Ensam med lägsta pension 85 729 kr och med fritidshus.

Fastighetsskatt	**4 600 kr**
Minskning bostadstillägg	**31 716**
Summa	**36 316**
Utan fritidshus överskott	**6 191**
Med fritidshus underskott	**30 125 kr**
Drift och underhåll säg	**5 400**
Underskott _____	**35 125 (Betalar inkomstskatt 20544+fast.sk=25144 kr)**

Utan minskning av bostadstillägget skulle överskottet 6191 kr räcka till fastighetsskatten och till 1591 kr för drift och underhåll.

Fall med ensam pensionär med fritidshus och inkomst 50 000 kr högre än lägsta pension

Underskottet blir 112674-95321=17353 kr och samtidigt betalas 40408 kr i skatter.

Del av sid 3377:

* I systemet för bostadstilläggen bör förmögenhetstillägget på 15% (den s k skärpningsregeln) tas bort eller minskas till högst 10%. Om ett förmögenhetstillägg ska vara kvar bör beloppsgränserna åtminstone motsvara den nivå som gällde 1975 och som efter uppräkning efter prisutvecklingen sedan dess år 2005 blir 370 000 kr per pensionär.

10% och 370 000 kr kan gälla som ett första steg och borde kunna träda i kraft 1 januari 2005 åtminstone för pensionärer födda 1937 eller tidigare.

* I systemet för bostadstilläggen bör man mildra minskningen av tilläggen som är en följd av kapitalinkomster. Med de låga räntorna på sparmedel, vanligen lägre än inflationen, medför skatten 30% att kapitalets realvärde minskar, med minskning av bostadstilläggen minskar det ännu mer. Pensionärer i det nedre avtrappningsskiktet har marginaleffekt 87-97% på pensionsinkomster, dvs får behålla mycket litet av ATP-pensionen. Att då dessutom minska tilläggen 62% av kapitalinkomsterna verkar förföljelse, det borde bort. För pensionärer födda 1937 eller tidigare bör fr o m 1 jan 2005 som ett steg till förbättringar införas ett fribelopp för kapitalinkomster på 10000 kr.

* Marginalefekterna av pensionsinkomster är i många fall mycket höga, isynnerhet vid låga pensioner. Systemet med två avtrappningsfaktorer 62% och 50% medför högre marginaleffekter, upp till 97,2%, vid lägre än vid högre pensioner, vilket inte är bra. Det medför också att marginaleffekten för kapitalinkomster blir högre vid lägre inkomster, vilket inte heller är bra.

De som har bostadstillägg bör helst ha samma marginaleffekt och

ska det vara någon skillnad bör det vara lägre marginaleffekt vid lägre pensioner, inte lägre vid högre pensioner. Jag har gjort ett förslag med bara en faktor på 57%, som finns redovisad i mina utredningar nu. Maximalt bostadstillägg för ensam avtrappas då mellan inkomster 85281 och 171492 och för make mellan 76046 och 119162. Maken ligger längre ner i skatteskalan och får lägre skatter och marginal-effekter än ensam.

Bör kunna gälla åtminstone för pensionärer födda 1937 eller tidigare från 1 jan 2005.

Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405)

Här gäller beloppsgränserna för bostadstillägg fall med maximalt tillägg.
Tabellen avser kommunalskatt, statlig skatt 200 kr tillkommer för alla.

Ensam.

Inkomst kr per år	Marginalskatt
16I700- 58577	32%
58577-106896	25,6%
106896-121830	32%
121830-269991	35,2%
269991-	32%
	Minskning botillägg
- 85281 kr	0%
85281-124581	62%
124581-174129	50%
174129-	0%

Summa marginaleffekt		Kvar efter skatt och bidragsminskning
16700- 58577	32%	
58577-85281	25,6%	85281 ger kvar = folkpension+ptillskott
85281-106896	25,6+62=87,6%	21615 x 0,124 = 2680 kr För ATP-del
106896-121830	32+62 = 94%	14934 x 0,06 = 896kr För ATP-del
121830-124581	35,2+62=97,2%	2751 x 0,028 = 77kr För ATP-del
124581-174129	35,2+50=85,2%	49548 x 0,148 = 7333 kr För ATP-del
174129-269991	35,2%	
269991-291800	32%	
291800-441300	32%+ statlig 20%	
441300-	32%+ statlig 25%	

Make.

Inkomst kr per år	Marginalskatt
16700- 58577	32%
58577-106896	25,6%
106896-121830Y	32%
121830-269991	35,2%
269991-	32%
	Minskning botillägg
- 76046 kr	0%
76046-115346	62%
115346-115766	50%
115766-	0%

Summa marginaleffekt		Kvar efter skatt och bidragsminskning
16700- 58577	32%	
58577-76046	25,6%	76046 ger kvar = folkpension+ptillskott
76046-106896	25,6+62=87,6%	30850 x 0,124 = 3825 kr För ATP-del
106896-115346	32+62 = 94%	8450 x 0,06 = 507kr För ATP-del
115346-115766	32+50 =82%	420 x 0,18 = 76kr För ATP-del
115766-121830	32%	
121830-269991	35,2%	
269991-291800	32%	
291800-441300	32%+statlig 20%	
441300-	32%+ statlig 25%	

Det är anmärkningsvärt att de som har låg ATP har marginaleffekt ensam 87,6-94,2-97,2% medan de som har högre ATP har 85,2%. Makar: 87,6-94% respektive 82%. Om man sänkte marginaleffekten för bostadstilläggen till d57% i första skiktet skulle det bli ensam 82,6-89,2-92,2 för lägre ATP och 85,2 för högre, samt makar: 82,6-89% för lägre ATP och 82% för högre.

Ett alternativ med bara en faktor 57% för avtrappning av bostadstillägg. (Från sid 3406)
Utelämnas här. Se omr36-39k.pdf

Ingen i regeringen eller riksdagen har visat tillräckligt intresse för de lägsta inkomsterna.

2012. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Överskott /år
6001	660	7920	5341	64092	-77908	- 87816
7001	891	10692	6110	73320	-73178	- 69360
8001	1122	13464	6879	82548	-59452	- 50904
9001	1353	16236	7648	91776	-50224	- 32448
10001	1591	19092	8410	100920	-41080	- 14160 kris-
11001	1891	22692	9110	109320	-32680	2640 gräns
12001	2192	26304	9809	117708	-24492	19416
13001	2493	29916	10508	126096	-15904	36192
14001	2794	33528	11207	134484	-7516 kris-	52968
15001	3095	37140	11906	142872	872 gräns	69744

Januari 2013: Förslagen för bostadstilläggen på sid 95 i http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf bör bli att man helt slopar reglerna som föreskriver att kapital/förmögenheter och fastigheter ska påverka bostadstilläggen.

Tidigare sköttes pensioner och bostadstillägg för pensionärer o d av Försäkringskassan, nu har det flyttats över till Pensionsmyndigheten, www.pensionsmyndigheten.se
106 44 Stockholm. Kundservice 0771 776 776.

För några år sedan gällde för pensionärer sedan många år tillbaka särskilda högre grundavdrag i inkomstskattesystemet. Det gjordes om så att pensionärers inkomstskatter nu följer icke-pensionärernas system. För att det skulle fungera infördes något som kallas garantipensioner och ett nytt system för bostadstilläggen.

Hur garantipensionerna beräknas är så komplicerat att inte ens personal på Försäkringskassan förstod det. Garantipensionerna räknas ut av en robot som är konstruerad med många faktorer och procentsatser o d så att uträkningarna för de flesta nog blir obegripliga. Handläggarna på Försäkringskassan använde robotens uträkningar utan att ifrågasätta dem. Man kan säga att pensionärerna är i robotens våld, de kan bara hoppas att det blir rättvist.

För bostadstillägget gäller nu lagtexten i Socialförsäkringsbalken som i översättning till vanlig svenska blir såhär:
* Pensionsmyndigheten levererar med hjälp av sina robotar en pensionsinkomst som ska betalas ut, och den beskattas enligt en kolumn i skattereglerna.

* Om pensionären har tur kan han få bostadstillägg. De beror av inkomst och bostadskostnad.
Inkomst är något mycket mer än pensionen. Se avsnittet i det följande om det.
Bostadskostnad är inte heller helt enkelt, se avsnittet i det följande om bostadskostnad.
I enklaste fall är inkomsten lika med pensionen och bostdaskostnaden lika med bostadshyran.

* Bostadstillägget kan uppgå till ett visst maximalt belopp vid en viss låg inkomst, men trappas av med stigande inkomst så att det är helt borta vid någon högre inkomst.
Se avsnittet om bostadstillägg i det följande.

* **Maximalt bostadstillägg:**

Om du är ensamstående
Du kan som mest få 4 990 kronor per månad i bostadstillägg. Det är 93 procent av en bostadskostnad på 5 000 kronor plus ett tillägg på 340 kronor. Om du har en bostadskostnad som är högre än 5 000 kronor kan du ändå inte få mer än 4 990 kronor i bostadstillägg, men om du har låga inkomster kan du ha rätt till ytterligare ersättning i form av särskilt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Om du är gift, sambo eller registrerad partner
Eftersom du delar bostadskostnad med någon kan du som mest få 2 495 kronor i bostadstillägg. Det är 93 procent av en bostadskostnad på 2 500 kronor plus ett tillägg på 170 kronor. Om bostadskostnaden är högre än 2 500 kronor kan du ändå inte få mer än 2 495 kronor i bostadstillägg, men om du har låga inkomster kan du ha rätt till ytterligare ersättning i form av särskilt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Avtrappning av det maximala bostadstillägget.

Så här påverkar dina inkomster bostadstillägget

Om dina totala inkomster före skatt är lägre än ett så kallat fribelopp så kan du ha rätt till bostadstillägg med 93 procent av bostadskostnaden, enligt ovan.

Fribeloppet för år 2013:

- 96 565 kronor för dig som är ensamstående
- 86 108 kronor för dig som är gift

Fribeloppet är i det närmaste lika stort som beloppet för garantipension. Fribeloppet räknas om varje år genom att årets prisbasbelopp multipliceras med talet 2,17 om du är ensamstående och talet 1,935 om du är gift. Prisbasbeloppet är 44 500 kronor för år 2013.

Om dina inkomster är högre än ett fribelopp så påverkar det bostadstillägget. Vi räknar först ut hur mycket bostadstillägg dina bostadskostnader maximalt kan ge dig rätt till. Från den summan drar vi av en viss del av din inkomst.

Den del av inkomsten som är högre än fribeloppet: av den delen drar man bort 62% av det som är under ett prisbasbelopp och 50% av det som är över ett prisbasbelopp. Ensampensionären förlorar med det 62% av inkomsten i ett skikt som 2013 ligger mellan fribeloppet 96560 kr och 96560+44500=141060 kr inkomst, och förlorar 50% av inkomsten som ligger över 141060 kr. Marginaleffekten är 62% respektive 50% för minskningen av bostadstillägget. Om marginalskatten är t ex 30 % blir marginaleffekten av skatt och bostadstillägg tillsammans 92% respektive 80%

Marginalskatten i skiktet 96560-141060 är 2013 (per månad 8047-11755) ca 20,3-26,5%. I skiktet närmast över 141060: ca 26,5%.

I den inkomst som reducerar bostadstillägget ingår alla skattepliktiga inkomster plus ett fantasibelopp på 15 % av delar av kapitaltillgångar/ förmögenhetstillgångar som är över 100 000 kr.

Där ingår som förmögenhet pengar i plånboken, på banken, värden på aktier m m och taxeringsvärden på fastigheter.

Förmögenheterna är inga inkomster. Inkomster av förmögenhetera är avkastningar, t ex räntor på bankmedel, aktieutdelningar o d och de inkomsterna beskattas i vanlig ordning och medför avtrappningar av bostadstilläggen.

Förmögenhetstillägget 15% av förmögenheterna är en extra förmögenhetsskatt. För avkastningen betalar man ju både skatt och minskning av bostadstillägg.

Enligt DN 3 feb 2013 var sparräntorna då:
Nordea kapital 0-100 000 kr ränta 0,5%. från 100 000 1,1 %
Handelsbanken min 50 000 0,65%
SEB 0,55%
Swedbank minst 50 000 0,6%
Riksgäldsspar minst 5000 0,75%

Om pensionären har 200 000 på banken är räntan säg 1% = 2000 kr.
Skatten på räntan är 30%= 600 kr.
Bostadstillägget minskar i första skiktet med 62% av räntan 2000 kr= 1240 kr
Förmögenhetstillägget är 15 % av 100 000= 15000 och det minskar bostadstillägget med 62% av det= 9300 kr.
Skatt och bidragsminskning blir : 600+1240+9300= 11 140 kr.
Den verkliga inkomsten av 200 000 kr på banken är 2000 kr och det ger en förlust (säg=skatt) på 11 140 kr= 557% av räntan 2000 kr.
En förståndig pensionär bör ta ut pengarna från banken och lägga dem i madrassen och tjäna 11 140-2000=9 140 kr per år, på 10 år 91 400 kr.

Om pensionären har ett fritidshus som han byggde med egna händer i sin ungdom för 25 000 inklusive tomt, kan taxeringsvärdet nu ligga på 600 000 kr.
Förmögenhetstillägget 15% blir 15% av 500 000 kr = 75 000 kr.
Bostadstillägget minskar med 62% av det = 46 500 kr.
Dessa 46 500 kr är en sorts förmögenhetsskatt som är 7,75% av taxeringsvärdet 600 000 kr, en förmögenhetsskatt utöver den skatt/ avgift på ca 5000 kr som betalas på skattsedeln.

Fastighetsavgift, drift och underhåll, vägavgifter o d samt bidragsminskning kan tillsamman bli 60 000 kr per år, 5000 kr per månad och 10 000 kr per månad för den tid på året som fritidshuset kan användas. Det är ett orimligt högt pris.

Pensionären har ingen möjlighet lägga fritidshuset i madrassen och kan inte komma undan den orimliga minskningen av bostadstillägget.

Pensionärer som permanentbor i egna hus slipper förmögenhetstillägget för taxeringsvärdet och får 46 500 kr högre bostadstillägg om taxeringsvärdet är samma som för fritdshuset i exemplet.

Mer om pensionärers bostadstillägg finns i sammandraget om pensionärer i
Sven Wimnell 16 maj 2012:
Politik i maj 2012 och socialdemokraternas möjligheter att vinna valet 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf

Där finns bl a följande beräkningar av marginaleffekter 2004 då prisbasbeloppet var 39 300 kr.

Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405) Pensionärer

Här gäller beloppsgränserna för bostadstillägg fall med maximalt tillägg.
Tabellen avser kommunalskatt, statlig skatt 200 kr tillkommer för alla.
Ensam.

Inkomst kr per år	Marginalskatt
16I700- 58577	32%
58577-106896	25,6%
106896-121830	32%
121830-269991	35,2%
269991-	32%
	Minskning botillägg
- 85281 kr	0%
85281-124581	62%
124581-174129	50%
174129-	0%

Summa marginaleffekt		Kvar efter skatt och bidragsminskning
16700- 58577	32%	
58577-85281	25,6%	85281 ger kvar = folkpension+ptillskott
85281-106896	25,6+62=87,6%	21615 x 0,124 = 2680 kr För ATP-del
106896-121830	32+62 = 94%	14934 x 0,06 = 896kr För ATP-del
121830-124581	35,2+62=97,2%	2751 x 0,028 = 77kr För ATP-del
124581-174129	35,2+50=85,2%	49548 x 0,148 = 7333 kr För ATP-del
174129-269991	35,2%	
269991-291800	32%	
291800-441300	32%+ statlig 20%	
441300-	32%+ statlig 25%	

Make.

Inkomst kr per år	Marginalskatt
16700- 58577	32%
58577-106896	25,6%
106896-121830Y	32%
121830-269991	35,2%
269991-	32%
	Minskning botillägg
- 76046 kr	0%
76046-115346	62%
115346-115766	50%
115766-	0%

Summa marginaleffekt		Kvar efter skatt och bidragsminskning
16700- 58577	32%	
58577-76046	25,6%	76046 ger kvar = folkpension+ptillskott
76046-106896	25,6+62=87,6%	30850 x 0,124 = 3825 kr För ATP-del
106896-115346	32+62 = 94%	8450 x 0,06 = 507kr För ATP-del
115346-115766	32+50 =82%	420 x 0,18 = 76kr För ATP-del
115766-121830	32%	
121830-269991	35,2%	
269991-291800	32%	
291800-441300	32%+statlig 20%	
441300-	32%+ statlig 25%	

Så beräknar vi dina inkomster

Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

När vi beräknar din inkomst för bostadstillägg ser vi på din nuvarande årsinkomst. Om du har tillgångar kan även det påverka bostadstillägget. Vi räknar också med inkomst av kapital, som exempelvis ränteinkomster.

Vi beräknar din inkomst per år

Det är dina inkomster med belopp före skatt, som ligger till grund för beräkningen av bostadstillägg. Dina inkomster beräknas till en årsinkomst. Om du har en inkomst som upphör inom ett år, räknas den ändå med som en årsinkomst. När inkomsten upphör kan bostadstillägget räknas om på nytt. Om du har varierande eller tillfälliga inkomster räknas de inkomster med som du uppskattar att ha under det närmaste året. Om du har inkomst av näringsverksamhet är det också din uppskattade inkomst det närmaste året som räknas med. Läs mer om inkomst av näringsverksamhet längre ned på sidan.
Meddela alltid oss när dina inkomster förändras. Läs mer under Anmäl alltid förändringar.

Det här räknas med i din årsinkomst

Vi räknar med alla skattepliktiga inkomster. Om du har utländska inkomster, som pensioner, livräntor och arbetsinkomster, räknas de också med även om de inte är skattepliktiga i Sverige.

Som inkomst räknar vi till exempel:

- ålderspension, premiepension och efterlevandepension
- tjänstepension och avtalspension
- privat pension
- livränta
- arbetsinkomst
- inkomst av näringsverksamhet
- inkomst av kapital
- förmögenhetstillägg.

Förmögenhetstillägg och inkomst av kapital
Vi räknar med de tillgångar, skulder och kapitalinkomster som du hade den 31 december året innan du lämnar din ansökan om bostadstillägg till oss.
Utifrån dina tillgångar beräknar vi ett förmögenhetstillägg som läggs till din årsinkomst. Förmögenhetstillägget blir 15 procent av de tillgångar som överstiger 100 000 kronor. Om du är gift räknar vi tillägget utifrån de tillgångar som överstiger 200 000 kronor. Om du har skulder räknar vi av dessa från dina tillgångar. Det gäller dock inte skulder för permanentbostad. Vi avrundar dina tillgångar nedåt till helt tusental kronor innan förmögenhetstillägget beräknas.

Det här räknas som tillgångar:
- behållning på konto samt kontanter, den del som sammanlagt överstiger 25 000 kronor
- aktier, fondandelar och övriga värdepapper
- kapitalförsäkringar
- återköpbara livförsäkringar
- privata bostadsfastigheter och bostadsrätter som inte är din permanentbostad
- fordran i pengar.

Så här värderas dina tillgångar
Marknadsnoterade delägarrätter (aktier, fondandelar och övriga värdepapper) tas upp till 80 procent av marknadsvärdet.
Kapitalförsäkringar, livförsäkringar samt fordran tas upp till 100 procent.
Den del av det sammanlagda värdet av kontanter och bankmedel som överstiger 25 000 kronor tas upp till 100 procent.

Fastigheter tas upp till taxeringsvärdet. Fastigheter utomlands tas upp till 75 procent av marknadsvärdet. Bostadsrätter tas upp till sitt förmögenhetsvärde.

Det här räknas som inkomst av kapital:
- ränteinkomster
- utdelningar
- kapitalvinster vid försäljning av tillgångar
- inkomster vid uthyrning av privatbostad.

Du kan göra vissa avdrag från din inkomst av kapital
Skatteverket har regler för vilka avdrag du kan göra från din kapitalinkomst när du deklarerar. När vi beräknar för bostadstillägg tar vi endast med en del av dessa avdrag.

Vi räknar inte med avdrag för:
- räntekostnader, tomträttsavgäld eller förvaltningskostnader.

Vi räknar med avdrag för:
- kapitalförluster till den del du har kapitalvinster
- uppskovsbelopp och negativ räntefördelning.

Om du har inkomst av näringsverksamhet
När du beräknar din inkomst av näringsverksamhet får du göra samma avdrag från inkomsten som du gör i din självdeklaration, förutom avdrag för outnyttjat underskott från tidigare år. Avdrag för egen pensionsförsäkring är delvis begränsat — du får endast göra avdrag för den del som överstiger ett halvt prisbasbelopp.

Om du har svårt att uppskatta din inkomst av näringsverksamhet, kan du utgå från det senast deklarerade överskottet.
Till vanliga frågor och svar om bostadstillägg

Läs även
Så beräknar vi din bostadskostnad

Sidan uppdaterades 2012-10-10

Så beräknar vi din bostadskostnad

Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

Vi kan bevilja bostadstillägg för olika slags boendeformer. Bostadskostnaden beräknas på olika sätt beroende på vilket slags boende du har.

Om du bor i lägenhet

Om du bor i en hyreslägenhet räknas bostadskostnaden utifrån hyran för bostaden. Om du bor i andra hand räknas det på samma sätt.
Om du bor i en egen bostadsrätt räknas avgiften för bostaden samt 70 procent av räntekostnaderna för lån som är tagna för bostaden och med bostaden som säkerhet.
Om du bor hos någon nära anhörig räknar vi utifrån att ni delar på bostadskostnaden. För dig som är inneboende hos någon annan än nära anhörig gäller din avtalade hyra.

Vad räknas med som bostadskostnad?

Andra kostnader kan vara medräknade i den totala hyran eller avgiften. Som bostadskostnad räknas till exempel även detta:

- Avgift för TV- och Internetabonnemang, om det är hyresvärden som har tecknat avtalet och avgiften därför ingår i din hyra.
- Övriga kostnader för utrustning av bostaden, som exempelvis avgift för inglasad balkong eller reparationsfond.

Om det i hyran inte ingår värme, vatten eller sophämtning, lägger vi till kostnaden för detta enligt ett schablonbelopp.

Vad räknas inte med som bostadskostnad?

Som bostadskostnad räknas inte avgift för parkeringsplats, avgift till hyresgästförening, avgift för hushållsel eller hyra av möbler. Om hushållsel eller möbler ingår utan angivna kostnader så gör vi avdrag med schablonbelopp. Egna kostnader för TV- och Internetabonnemang räknas inte med som bostadskostnad.
Om du har hyresrabatt eller av annan anledning har en reducerad hyra, räknar vi bara med den hyra som faktiskt betalas.

Om du bor på äldreboende

Om du bor på ett serviceboende eller ett äldreboende är bostadskostnaden den avgift du betalar för boendet. Övriga avgifter för till exempel mat eller omvårdnad räknas inte som bostadskostnad. Reglerna för vad som räknas med som bostadskostnad är i övrigt desamma som för lägenhet.

Om du bor i eget hus

Om du bor i ett eget hus räknas detta som bostadskostnad:

- fastighetsskatt eller kommunal fastighetsavgift
- 70 procent av räntekostnader för lån som är tagna för huset och med huset som säkerhet
- 70 procent av tomträttsavgäld
- schablonbelopp för övriga driftskostnader såsom uppvärmning, vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring.

Vi beräknar alltid dina driftskostnader enligt schablonbelopp. Schablonbeloppen bestäms varje år utifrån aktuella priser på till exempel el och olja.

Om du bor i ett eget hus på en lantbruksenhet räknas endast de kostnader som rör bostadsbyggnaden och tomtmarken med. Om du har lån som är tagna för lantbruksenheten i sin helhet, räknas bara en viss del av räntekostnaden med. Vi beräknar räntekostnaden utifrån bostadens taxeringsvärde i förhållande till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde.

Om du bor i ett hus som du inte äger
Bostadskostnaden för dig som bor i ett hus som du inte äger själv beräknas utifrån din situation:

- Om du hyr huset av någon gäller reglerna som för hyreslägenhet.
- Om du bor i huset utan att betala någon hyra, men står för löpande driftskostnader, gäller också reglerna för hyreslägenhet. Detta gäller till exempel för dig som har överlåtit huset till ditt barn. Du får då bostadstillägg utifrån schablonbelopp för värme, vattenförbrukning, varmvatten och sophämtning.
- Om du bor tillsammans med någon nära anhörig som äger huset, räknas bostadskostnaden utifrån att ni delar bostadskostnaderna för huset.
- Om du delar boendet med någon annan än en nära anhörig, alltså när du bor som inneboende, blir bostadskostnaden din avtalade hyra.

Övriga boendeformer
Om du bor i ett arrenderat hus på en lantbruksenhet räknas bostadens arrendeavgift samt schablonbelopp för övriga kostnader som total bostadskostnad.
Om du bor i ett andelshus eller i en egen flerfamiljsfastighet bestäms bostadskostnaden till ett belopp som Pensionsmyndigheten fastställer utifrån de genomsnittliga bostadskostnaderna i Sverige.

Om du bor i husvagn eller husbåt räknas den hyra eller avgift som betalas för uppställningen. Bor du på annat sätt beräknas bostadskostnaden enligt de belopp för fri bostad som fastställs i föreskrift från Skatteverket. Föreskriften finns på Skatteverkets webbplats.

Det här minskar bostadskostnaden
Din bostadskostnad kan i vissa fall minskas, till exempel om:

- du har någon inneboende
- du delar bostad med någon nära anhörig
- du bedriver näringsverksamhet hemma
- du har bostadsbidrag till barnfamilj.

Vanliga frågor och svar om bostadstillägg

Bo med nära anhörig
Om du bor tillsammans med någon nära anhörig räknar vi med att ni delar på bostadskostnaden. Som nära anhörig räknas barn, barnbarn, föräldrar, syskon samt mor- och farföräldrar.

Schablonbelopp
Här finns de belopp som används vid beräkning av sådan bostadskostnad som bestäms av schablonbelopp:
Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2012:5)

Räkna ut om du har rätt till bostadstillägg

Sidan uppdaterades 2013-01-14

Så mycket kan du få i bostadstillägg

Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

Din bostadskostnad ligger till grund för vad du kan få i bostadstillägg. Bostadstillägget är inkomstprövat och påverkas därför också av dina inkomster och eventuella tillgångar.

Om du är ensamstående

Du kan som mest få 4 990 kronor per månad i bostadstillägg. Det är 93 procent av en bostadskostnad på 5 000 kronor plus ett tillägg på 340 kronor. Om du har en bostadskostnad som är högre än 5 000 kronor kan du ändå inte få mer än 4 990 kronor i bostadstillägg, men om du har låga inkomster kan du ha rätt till ytterligare ersättning i form av särskilt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Om du bor i ett tvåbäddsrum, på till exempel ett sjukhem eller ett äldreboende, kan du få högst 2 093 kronor per månad i bostadstillägg. Det är 93 procent av en bostadskostnad på 2 250 kronor plus ett tillägg på 170 kronor.

Om du är gift, sambo eller registrerad partner

Eftersom du delar bostadskostnad med någon kan du som mest få 2 495 kronor i bostadstillägg. Det är 93 procent av en bostadskostnad på 2 500 kronor plus ett tillägg på 170 kronor. Om bostadskostnaden är högre än 2 500 kronor kan du ändå inte få mer än 2 495 kronor i bostadstillägg, men om du har låga inkomster kan du ha rätt till ytterligare ersättning i form av särskilt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Om du och din partner lever åtskilda

Om du och din make, maka eller registrerad partner lever åtskilda kan ni i vissa fall få bostadstillägg som för ensamstående. Så kan det till exempel vara om en av er flyttar till ett äldreboende.

Så här påverkar dina inkomster bostadstillägget

Om dina totala inkomster före skatt är lägre än ett så kallat fribelopp så kan du ha rätt till bostadstillägg med 93 procent av bostadskostnaden, enligt ovan.

Om dina inkomster är högre än ett fribelopp så påverkar det bostadstillägget. Vi räknar först ut hur mycket bostadstillägg dina bostadskostnader maximalt kan ge dig rätt till. Från den summan drar vi av en viss del av din inkomst. Läs mer under Så beräknar vi ditt bostadstillägg.

Alla skattepliktiga inkomster, till exempel allmän pension, tjänstepension och privat pension räknas med när vi beräknar ditt bostadstillägg. Även vissa skattefria inkomster räknas med. Tillgångar över 100 000 kronor räknas också med i form av ett förmögenhetstillägg. Läs mer under Så beräknar vi dina inkomster.

Ansök om bostadstillägg på webben

Till vanliga frågor och svar om bostadstillägg

Aktuella belopp

Fribeloppet för år 2013:

- 96 565 kronor för dig som är ensamstående
- 86 108 kronor för dig som är gift

Fribeloppet är i det närmaste lika stort som beloppet för garantipension. Fribeloppet räknas om varje år genom att årets prisbasbelopp multipliceras med talet 2,17 om du är ensamstående och talet 1,935 om du är gift.

Vad betyder orden?

Prisbasbelopp

Ett belopp som bestäms av regeringen varje år och som används främst för värdesäkring av olika förmåner.

Aktuella belopp

I Pensionsordlistan hittar du fler svåra ord förklarade.

Räkna ut om du har rätt till bostadstillägg

Sidan uppdaterades 2013-01-01

Så beräknar vi ditt bostadstillägg

Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

Vi beräknar bostadstillägget utifrån din bostadskostnad per år och din årsinkomst.
Vi räknar först ut vad 93 procent av din bostadskostnad blir och gör sedan ett tillägg med 170 eller 340 kronor. Sedan drar vi en viss del av din årsinkomst. Summan som återstår blir ditt bostadstillägg, som delas med tolv och betalas ut varje månad.

Vi beräknar först din bostadskostnad
Vi utgår från vad din bostadskostnad är per år. Vi har en övre gräns för bostadskostnaden på 5 000 kronor per månad, vilket du kan läsa mer om under Så mycket kan du få i bostadstillägg.
Vi beräknar sedan ***det högsta möjliga bostadstillägg*** som kan betalas ut, vilket är 93 procent av din bostadskostnad plus ett tillägg på 170 kronor per person för gifta, sambos eller registrerade partners och 340 kronor för ensamstående. Högsta möjliga bostadstillägg kan du få om du har inkomster som är lägre än ett fribelopp.

Exempel:
Bostadskostnaden är 4 500 kronor per månad.
Högsta möjliga bostadstillägg per år
(4 500 kronor x 93% + 170 kronor) x 12 månader = 52 260 kronor

Vi gör avdrag för en viss del av din inkomst
Om du har inkomster som är högre än ett fribelopp, så gör vi avdrag med en viss del av inkomsten, ett så kallat inkomstavdrag. För att räkna ut avdraget beräknar vi årsinkomsten i två steg.

Exempel:
Ensamstående pensionär som för år 2013 har pension från Pensionsmyndigheten med 100 400 kronor per år före skatt, och tjänstepension med 12 500 kronor per år före skatt.

Steg 1	
100 400 kronor x 100 %	100 400
12 500 kronor x 80 %	10 000
Avdrag för fribelopp	- 96 565
Summa (reduceringsinkomst)	**13 835**
Steg 2	
13 835 kronor x 62 %	8 578
Inkomstavdrag	**8 578**

Steg 1:
Här räknas varje inkomst med till 100%, 80% eller 50%, beroende på vilken slags inkomst det är. Läs mer nedan om till vilken del dina inkomster ska tas upp. Vi gör sedan avdrag för ett fribelopp. Den summa som återstår kallas för reduceringsinkomst.
Steg 2:
Här minskar vi inkomsten ytterligare, genom att räkna med två procentsatser:

- 62 procent av reduceringsinkomsten upp till ett prisbasbelopp
- 50 procent av reduceringsinkomsten som överstiger ett prisbasbelopp.

Prisbasbeloppet är 44 500 kronor för år 2013.
Det här blir ditt belopp för bostadstillägg
Vi minskar beloppet för högsta möjliga bostadstillägg med inkomstavdraget. Summan som återstår blir ditt bostadstillägg.
Exempel:
Högsta möjliga bostadstillägg är beräknat till 52 260 kronor per år. Inkomstavdraget är beräknat till 9 250 kronor.

Högsta möjliga bostadstillägg	52 260 kronor
Beräknat inkomstavdrag	-8 578 kronor
Bostadstillägg per år	43 682 kronor
Bostadstillägg per månad	**3 640 kronor**

Inkomsterna räknas med till 100, 80 eller 50 procent
När vi beräknar inkomstavdraget räknas dina inkomster med till olika stor del beroende på vilken slags inkomst det är.
Följande inkomster räknas med till 100 procent:

- ålderspension, premiepension, efterlevandepension

- inkomst av kapital
- förmögenhetstillägg.

Följande inkomster räknas med till 80 procent:

- tjänstepension och avtalspension
- privat pension
- livränta
- skattepliktig del av vårdbidrag.

Följande inkomster räknas med till 50 procent:

- arbetsinkomster
- inkomster av näringsverksamhet.

Till vanliga frågor och svar om bostadstillägg

Läs även
Så beräknar vi dina inkomster
Så beräknar vi din bostadskostnad

Aktuella belopp
Fribeloppet för år 2013:

- 96 565 kronor för dig som är ensamstående
- 86 108 kronor för dig som är gift

Fribeloppet är i det närmaste lika stort som beloppet för garantipension. Fribeloppet räknas om varje år genom att årets prisbasbelopp multipliceras med talet 2,17 om du är ensamstående och talet 1,935 om du är gift.
Aktuella belopp som används för att beräkna din pension

Beräkningsexempel
Fler exempel på hur vi beräknar bostadstillägg**Räkna ut om du har rätt till bostadstillägg**-Sidan uppdaterades 2013-01-01

Avtrappningsregler.

Här föreslås att förmögenhetstillägget 15% avskaffas både i systemet för bostadstillägg för pensionärer och i systemen för bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar.I systemet för pensionärerna är det synnerligen angeläget bl a därför att avtrappningarna där blir 62% av tillägget I de andra systemen är det inte lika angeläget. Avtrappningarna för barnfamiljerna blir bara 20% och för ungdomarna 33%. Pensionärer som kan få bostadstillägg är hårt drabbade av marginaleffekter som kan bli 97% för pensionsinkomster och 49% för arbetsinkomster.

Pensionärernas bostadstillägg

Om dina totala inkomster före skatt är lägre än ett så kallat fribelopp så kan du ha rätt till fullt bostadstillägg

Fribeloppet för år 2013:

- 96 565 kronor för dig som är ensamstående
- 86 108 kronor för dig som är gift

Fribeloppet är i det närmaste lika stort som beloppet för garantipension. Fribeloppet räknas om varje år genom att årets prisbasbelopp multipliceras med talet 2,17 om du är ensamstående och talet 1,935 om du är gift. Prisbasbeloppet är 44 500 kronor för år 2013.

Om dina inkomster är högre än ett fribelopp
Den del av inkomsten som är högre än fribeloppet: av den delen drar man bort 62% av det som är under ett prisbasbelopp och 50% av det som är över ett prisbasbelopp. Ensampensionären förlorar med det 62% av inkomsten i ett skikt som 2013 ligger mellan fribeloppet 96560 kr och 96560+44500=141060 kr inkomst, och förlorar 50% av inkomsten som ligger över 141060 kr. Marginaleffekten är 62% respektive 50% för minskningen av bostadstillägget. Om marginalskatten är t ex 30 % blir marginaleffekten av skatt och bostadstillägg tillsammans 92% respektive 80%

Inkomster som används när bostadstillägget reduceras
innehåller de vanliga inkomsterna samt ett fantasibelopp på 15% av delar av kapitatillgångar/ förmögenhetstillgångar som är över 100 000 kr.
Förmögenhetstillägget 15% av förmögenheterna är en extra förmögenhetsskatt som 2013 för pengar på banken (inklusive skatt på räntan) rör sig kring 557 % (över femhundra procent) av avkastningen/räntan. För fastigheter blir det en extra förmöghetsskatt på 7,75% av taxeringsvärdet.

Dessa 15% bör avskaffas

Förslag till ändringar i Socialförsäkringsbalken (2010:110)

102 kap. Beräkning av bostadstillägg

Beräkning av bidragsgrundande inkomst

Grundläggande bestämmelse

7 § Den bidragsgrundande inkomsten är summan av
1. ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. ett uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 8 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 9 § för året före det år då ansökan om bostadstillägg görs eller, vid omprövning av bidragsgrundande inkomst av annan anledning än som anges i 103 kap. 3 §, året före det år bostadstillägget avser,

Punkt 4 stryks.
~~4. del av förmögenhet enligt 1013 §§~~, och
5. vissa andra inkomster enligt 15 §. *Lag (2012:599).*

Inkomstslaget näringsverksamhet

8 § Överskott av en näringsverksamhet beräknat enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas i enlighet med vad som anges i 97 kap. 4 § första stycket 1 och 4. Underskott av näringsverksamheten ska minskas med avdrag som avses i 97 kap. 4 § första stycket 1 och 4. *Lag (2011:1075).*

Inkomstslaget kapital

9 § Överskott i inkomstslaget kapital ska beräknas enligt bestämmelserna i 97 kap. 5 §.

10-13 § stryks

~~**Förmögenhet**~~

~~**10 §** Förmögenhet enligt 7 § 4 beräknas per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs eller, vid omprövning av bidragsgrundande inkomst av annan anledning än som anges i 103 kap. 3 §, per den 31 december året före det år bostadstillägget avser. *Lag (2012:599).*~~

~~**11 §** Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.~~

~~**12 §** I fråga om makar ska värdet av förmögenhet för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet efter avdrag enligt 11 §.~~

~~**13 §** Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.~~

Vissa andra inkomster

15 § Med vissa andra inkomster enligt 7 § 5 avses detsamma som i 97 kap. 13 § första stycket 13, 5 och 6 samt ersättning från avtalsgruppsjukförsäkringar för sjukdomsfall som inträffat före år 1991. *Lag (2010:352).*

Beräkning av reduceringsinkomst

Grundläggande bestämmelser

16 § Reduceringsinkomsten är summan av
1. sjukersättning, aktivitetsersättning, allmän ålderspension och änkepension,
2. pension och invaliditetsförmån som lämnas enligt utländsk lagstiftning,
3. inkomst av kapital enligt 7 § 3,

Punkt 4 stryks

~~4. del av förmögenhet enligt 7 § 4,~~

5. 50 procent av de delar av den bidragsgrundande inkomsten som består av arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229),
6. 50 procent av de delar av inkomsten enligt 15 § som, bortsett från att skatteplikt inte föreligger, är av motsvarande slag som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen, och
7. 80 procent av övriga delar av den bidragsgrundande inkomsten, minskad med ett fribelopp enligt 17-19 §§.

Många anser att pensionärerna halkar efter i välfärden. Att öka bostadstilläggen något och sänka skatten något för dem är gott och väl, men det är dags ta bort den grovt snedvridande effekten av regeln att 15% av kapital ska ses som inkomst. Regeln bör snarast tas bort.

Påminnelser om förslag i

Sven Wimnell 25 april 2020: Planering av världen och Sverige. Det behövs en bra förteckning över professorer. Utrikes och inrikes tidningsartiklar 17-24 april 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzz.pdf

Kapitel 2: Det behövs bra förteckningar över professorer/professurer

Politiska aktörer av alla slag, den stora allmänheten och gymnasister både de som utbildar sig till yrken och de som vill in på universitet och högskolor har behov av att få veta vad professorer gör ifråga om utbildning och forskning.

Men det är nu svårt, nära omöjligt att få en översikt över vad professorerna gör. Det bör på internet göras en bra och lätt tillgänglig förteckning över dem med uppgifter om deras vetande och forskning.

För planeringen av världen och Sverige behövs kunskaper.

Det främsta vetandet i Sverige bör finnas hos Sveriges högskolor och universitet, deras professorer/professurer. De kan också forska om det man inte vet. Politiker, myndigheter, organisationer ov olika slag och enskilda människor behöver lätt få tag i professorernas kunskaper.

Tyvärr är det mycket svårt att komma åt deras vetande och forskningar. I flera decennier har hos regeringen och Universitetskanslerämbetet och dess föregångar påpekats behov av en bra lättåtkomlig förteckning över professurer, utan resultat. De har inte gjort någon förteckning.

I projektet om samhällslaneringen problem på wimnell.com har gjorts ett system för mänskliga verksamheter som är lämpligt för en förteckning över professorer.

I Sven Wimnell 20 mars 2018, http://wimnell.com/omr40zl.pdf. finns en beskrivning av systemet, se bifogade innehållsförteckning. Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor

Avsnitt 105, Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha i kapitel 2 bifogas även .

Verksamhetsområden och underavdelningar finns beskrivna på sidorna 10- 38 i Sven Wimnell 17 april 2020:
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzy.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

Innehåll:

7 **Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

7 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

8 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter

11 Utvecklingens krafter.

12 Systemet för mänskliga verksamheter

15 Den fundamentala påverkanskedjan

17 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

37 Sveriges regeringar under 100 år

39 Makthavare i världen efter andra världskriget.

41 Världskarta med världens befolkning

42 Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem.Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 **Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

61 World Values Survey
62 Kulturkartan 2015

63 Världsarvslistan
63 Världsnaturfonden WWF

64 Utrikespolitiska institutet

65 Gapminder
65 Exempel på statistik: Choose a graph

66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
67 Afrika söder om Sahara
68 Asien och Oceanien
69 Europa och Centralasien
70 Mellanöstern och Nordafrika
71 Nordamerika Latinamerika och Karibien

72 Amnesty. Årsrapport - mänskligarättigheter 2016/2017
74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring

80 Sveriges historia
85 Vänstervåg. Högervåg
89 Sveriges kungalängd
92 Regeringskansliet genom tiderna
106 Palm, August, "Mäster Palm"

107 **Kapitel 3: Något om områdena 1-5**

110 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

111 **101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.**
111 Kungliga biblioteket - SverigesNationalbibliotek.
117 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteks-systemen.
118 Om klassifikation
120 LIBRIS/SAB klassifikationssystem
121 Dewey decimalklassifikation

124 **103. Encyklopedier och övergripande värderingar**
123 Encyklopedi
125 FN:s högkommissarie för mänskligarättigheter
126 Europeiska konventionen om de mänskligarättigheterna
127 Medborgerliga fri- och rättigheter

129 **104. Övergripandefilosofiska versamheter om samband**
130 Systemet för mänskliga verksamheter
139 Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.
142 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.

148 **105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha**
148 Samhällsplaneringens problem.
150 Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016
177 Vetenskapsrådet
181 forskning.se
183 Formas
184 Forte
185 Riksbankens Jubileumsfond
186 VINNOVA
186 KK-stiftelsen

187 **106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter**
187 Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.

189 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
194 Gymnasiet

208 **108. Samhällskunskap**
208 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
214 Mer om verksamheter
216 Sociologi
222 Framtidsplaneringar
223 Schema över påverkans- och förändringsproblem
224 Förteckning över verksamheter

225 **109. Filsofins historia. Idé- och lärdomshistoria**
226 Filosofi
234 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
235 De stora filosoferna
236 Ludwig Wittgenstein
238 Idé- och lärdomshistoria
241 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.

262 **11-19. Individernas inre verkligheter**

262 **SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter**
263 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter
264 Hjärnan
285 människosyn
287 tro och vetande
288 erfarenhet
289 minne
294 bildning
297 realism
300 idealism
302 förnuft
303 intuition
304 attityd
306 inlärning
307 intellektualism
310 antiintellektualism
313 vanföreställning
314 dagdröm
315 hallucination
317 fördom
318 opinion
320 norm
321 institution

323 **SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d**.
324 förändring.
354 framstegstanken
327 tradition
328 framtidsforskning
330 Framtidskonventet
332 växthuseffekten

338 **SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.**
339 värdering
340 emotion
341 empati
343 sympati
344 kärlek
352 erotik
353 estetik
358 stress
360 depression

362 **SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d**.
363 nätverk
364 världsbild
366 världsåskådning
367 livsåskådning
368 ideologi
370 religion
372 buddhistisk filosofi
374 indisk filosofi
375 islam
382 konservatism
385 liberalism
389 socialism
392 kapitalism
395 globalisering
397 nationalism
399 populism
400 rasism
403 främlingsfientlighet
404 hedersvåld
406 islamisk kvinnosyn.
407 etnicitet
408 integration
409 levnadsnivå
410 livskvalitet
411 politik

413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
414 biologisk psykologi
417 personlighetsutveckling
418 personlighetspsykolog
420 perceptionsstörning
421 ADHD
422 psykisk störning
424 psykossjukdom
425 psykiatri
429 socialpsykologi

430 **SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.**
431 logik

437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
438 etik
443 moral
444 kardinaldygder
445 dödssynd
446 rättvisa
447 brottslighet
448 polisen
454 Tidningsutgivarna
455 dagstidning

460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**

461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet

464 **2. Religiösa verksamheter.**

465 **31-34. Politiska vetenskaper**

466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
467 SW . 351 Sveriges riksdag

468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige

469 Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

470 SW . 353 Sveriges regering
471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
473 Politiska och opolitiska planeringar

474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
475 Politiska partier i Sverige
475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
475 Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida. http://wimnell.com/omr658f.pdf

476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**

477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478 **Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor**

479 Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m

480 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

515 **SW 2 Religiösa verksamheter o d.**

521 **SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**

535 **SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.**

536 **SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.**

549 **SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**
550 SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.
551 SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
570 SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
586 SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o
595 SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

605 SW 65 Administration, distribution
606 SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
607 SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
608 SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d
614 SW . 653 Handelsverksamheter.
623 SW . 654 Telekommunikationsverksamheter
624 SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
625 SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå,lagring o d.
628 SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
633 SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
642 SW . 659 Marknadsförings- ochreklamverksamheter od

643 SW 66/68 Tillverkning av varor.
646 SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar

647 **SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**
648 SW 70 Allmänt om konst o kultur

653 SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
664 SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
667 SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.
672 SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.
675 SW 78 Musik (konserter o d 792)

681 SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
683 SW . 7911-7913 Seder och bruk.
686 SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
688 SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
691 SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
692 SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips
693 SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
694 SW . 7951 Socialvård..
695 SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
701 SW . 7957 Undervisning o d.
724 SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
725 SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.
726 SW 796/799 Sport, idrott o d.

730 **SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur**
731 SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
735 SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.
737 SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

738 **SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.**
739 SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
741 SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
743 SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
744 SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Grundskolans och gymnasiets skolämne Religionskunskap bör ändras till Religion och levnadskunkap.

Boken livsviktigasnack.se innehåller sådant som gäller levnadskunskap.

Några ord från livsviktigasnack.se 12 maj 2020 (Ny 12 maj 2020)

Barn som kan prata om känslor mår bättre. Forskning visar att barn som kan uttrycka hur de mår är bättre rustade för att klara livets utmaningar. Här finns kunskap, tips och praktiska övningar som hjälper dig och ditt barn att träna på just det. *Livsviktiga snack* finns också som bok som du kan ladda ner här.

Livsviktiga snack handlar om hur viktigt det är att lära barn att uttrycka hur de mår. Forskning visar nämligen att om man kan sätta ord på känslor och be om hjälp när det behövs, blir det mesta en smula lättare.

Om du som förälder har barn som idag mår bra kan det vara svårt att förstå varför du ska ta del av allt som finns här, men det är viktigare än man kan tro. Statistiken visar att det är större risk att ditt barn skadar sig själv än blir skadat av andra. Kan ditt barn prata om känslor, minskar det risken för allt från frånvaro i skolan och missbruk till depression och självmord längre fram i livet.

Använd vardagen du har idag. *Livsviktiga snack* är full av tips och kunskap från barnpsykologer, kuratorer, forskare och terapeuter om hur du kan komma igång med det här viktiga snacket – och därmed ge de bästa förutsättningarna för att ditt barn ska klara livets alla utmaningar.

Varma hälsningar,
Suicide Zero

Vi börjar med det hemska. Varje år försöker fler än 5 000 unga killar och tjejer att ta sina liv. Tre i veckan gör det. Faktum är att självmorden bland unga ökar något, medan de i många andra åldersgrupper ligger kvar på oförändrad nivå eller till och med minskar.

Det är även så att det idag är större risk att en tonåring skadar sig själv än blir skadad av andra. Det kan handla om självskadebeteende som att skada sig själv fysiskt eller att använda droger eller sex för att göra sig själv illa.

Så nu till det ljusa
Att kunna prata om hur man mår och kunna uttrycka känslor hjälper en att kunna ta del av livets många nöjen. Forskningen visar väldigt tydligt att förmågan att kunna uttrycka hur man mår och känner, tillsammans med en god relation till en förälder eller annan närstående vuxen, är en av de viktigaste skyddsfaktorerna som finns i livet – faktiskt för allt från att hoppa av skolan till depression och självmord.

Så genom att lära våra barn att sätta ord på känslor och berätta för någon om hur de mår ger vi dem inte bara ett bra skydd. De och vi

kommer förhoppningsvis också få det enklare och skapa närmare relationer längs vägen.

Snack som skyddar
I forskningen brukar man prata om skyddsfaktorer, det vill säga sådana som ger ditt barn skydd mot livets utmaningar.

Man kan också uttrycka det som att skyddsfaktorerna stärker barnets motståndskraft, eller resiliens som det kallas med en psykologisk term, mot svårigheter längre fram i livet.

En väldigt viktig skyddsfaktor för barn, för att inte säga den allra viktigaste, är en bra relation till en eller flera föräldrar eller annan närstående vuxen. Om barnet har det, och därmed också möjlighet att alltid prata med någon om sin situation eller sina känslor, är det bättre rustat att möta svårigheter som mobbning, psykiska besvär, trassliga relationer eller en socioekonomiskt utsatt situation. Det minskar faktiskt också risken för att hen ska hamna i kriminalitet eller missbruk.

Forskning inom självmordsprevention visar samma sak. En av de viktigaste skyddsfaktorerna mot självmord är förmågan att samtala med andra människor – också om sina svårigheter.

Skyddsfaktorer
– några fler exempel

- Positiv självkänsla
- Förmåga att fungera socialt med jämnåriga och vuxna
- Kommunikativ förmåga
- Stöd från föräldrar och andra vuxna
- Att klara uppsatta mål i skolan
- Öppenhet för att söka hjälp, be om råd och våga pröva andras lösningar om det behövs

Det här gör ju att förmågan att kunna uttrycka känslor inte bara skyddar mot livets tråkigheter, och det här tål att upprepas, utan även hjälper till på vägen mot att må bättre.
”Jag visste egentligen inte att jag mådde dåligt, jag saknade ord för mitt mående och hade inget att jämföra med.”
Albert, 24 år

Borsta tänderna är inte det viktigaste
Vi är ofta bra på att lära våra barn hur man borstar tänder eller tar sig fram i trafiken. Men inte lika bra på att träna på hur man pratar om känslor. Fast det egentligen är viktigare, i alla fall om man ser till olycksstatistiken. Ett exempel är att det är fem gånger vanligare med självmord än med dödsolyckor i trafiken.

Från idol till pinsam förälder, använd vardagen du har nu
Du som är förälder till en blivande tonåring är ännu inte ”jordens mest pinsamma varelse”. Nu är med andra ord ett bra läge för att tillsammans med ditt barn prata om känslor, mående och knepigheter som kan dyka upp i livet. Det är såklart inte omöjligt om ditt barn redan är tonåring och bokstavligen har stängt dörren om sig, men det brukar vara enklare ju tidigare man börjar.

Det är inte lätt att vara liten idag. Det var det nog inte förr heller. Våra barn slipper mycket som vi fick genomlida, men utsätts också för en hel del som vi aldrig behövde uppleva. De ställs inför nya utmaningar

och situationer som vi som föräldrar behöver försöka förstå, även om det är svårt.

Många av de psykiska besvär som unga upplever idag är en helt normal reaktion på en onormal situation. Vårt samhälle har blivit väldigt bra på att producera lidande för individen. Mycket kretsar kring prestation, lycka och jämförelse med andra. Det skapar en stress hos många, inte minst unga.
Som förälder måste vi bli bättre på att ge våra unga verktyg för att hantera sitt mående, utan att för den skull lägga hela ansvaret på dem. Det finns ingen människa som går igenom livet och är enbart lycklig. Vi stöter alla på svårigheter och vi behöver lära oss att bemöta och hantera dessa.

Tillsammans med våra barn behöver vi därför träna på att uttrycka våra känslor och förklara hur vi mår. Det kan vi göra genom ord eller teckningar eller lek, men vi behöver kommunicera om det. Vi behöver få igång samtalet.

Det är bra att prata med pappa. För först har man en klump i magen och sen släpper man ut det och då försvinner klumpen

Hitta ditt barns prattid
Det är i vardagssamtalen som du kan lägga grunden till en bra kommunikation. När det mesta flyter på och inget känns särskilt jobbigt – då har ni ett perfekt läge för att prestigelöst öva på att snacka om funderingar om livet, känslor och det som ni båda kan uppleva som lite motigt i livet.

Försök prata med ditt barn ”på riktigt” en stund varje dag. Det är lätt att tiden springer iväg och det känns som att man umgåtts massor, men när man tänker efter har man faktiskt knappt pratat – om annat än praktiska saker.

Varje barn brukar ha sin prattid. Vissa är sugna på att prata vid läggdags, andra när de badar eller när de ska välja kläder på morgonen. Fundera på när ditt barns prattid brukar vara och se till att du finns där så ofta du kan, och har ro nog att prata.
Visa din kärlek! Att plocka ut barnets tallrik, laga en extra rätt eller ställa upp på något nästan orimligt för att du älskar det, är en sak. Men ännu viktigare är faktiskt att säga rakt ut att du är stolt över och älskar ditt barn (det där andra är kärlekshandlingar som är svåra för barn att förstå). Säg det gärna varje dag och även när ni har fnurror på tråden.

Det skrivs mycket om ungas hälsa och mående. Psykisk hälsa och ohälsa är uttryck som ofta förekommer, men vad menas egentligen med det?

Definition av psykisk hälsa
”Psykisk hälsa är ett tillstånd av mentalt välbefinnande där varje individ kan förverkliga de egna möjligheterna, kan klara av vanliga påfrestningar, kan arbeta produktivt och kan bidra till det samhälle hon eller han lever i.”
Källa: WHO

En god psykisk hälsa är inte bara frånvaron av psykisk sjukdom. Det är heller inte samma sak som att gå omkring och vara konstant lycklig. Istället ger en god psykisk hälsa varje människa möjlighet att möta de svårigheter som livet innehåller och trots dessa i möjligaste mån förverkliga det man vill göra och ta aktiv del i samhället.

Psykisk ohälsa
Psykisk ohälsa används på olika sätt och brukar innefatta allt från diagnostiserade sjukdomar som depression och ångestsyndrom till normala reaktioner som nedstämdhet och oro. Vi vill därför hellre prata om:

1.**Psykiska besvär.** Till exempel oro, nedstämdhet, irritation och sömnsvårigheter. Dessa kan vara tunga att bära för individen men ska oftast inte behandlas medicinskt eftersom besvären är en reaktion på ”sådant som hör livet till”. Det kan till exempel handla om oro för livssituationen eller stress över specifika händelser.

2. Psykisk sjukdom. Kan exempelvis vara diagnostiserad depression, ångestsyndrom, ätstörningar eller bipolär sjukdom. De här sjukdomarna orsakar lidande för individen, gör att hen fungerar sämre i vardagen och kräver professionella insatser som medicin och/eller terapi.

Det händer i knoppen
När ditt barn är mellan 9 och 12 år finns det som nämnts en bra öppning för att träna på att prata om viktiga saker. När tonåren kommer blir det – ofta – svårare att hitta de där luckorna. Handen som så ofta smugit sig in i din kan bli handen som smäller igen dörren när du sticker in huvudet för att fråga tonåringen hur läget är.

Alla barn är individer och utvecklas olika. Inga faser har skarpa gränser, men någonstans i övergången mellan 9 år till tonåring händer det saker i barnets hjärna. Perioden brukar kallas det pre-abstrakta tänkandets fas, eller den pre-pubertala fasen. Vad är det egentligen som händer med ditt barn under den här ibland turbulenta perioden?

Hjärnan mognar
Barnets hjärna börjar bli kapabel till ett mer abstrakt tänkande. Barnet kan fundera och formulera sig kring sådant som ligger längre bort ifrån egna erfarenheter och tänka och tala om sammanhang som inte är konkret synliga.
Självständigheten tar ett kliv framåt
Utvecklingen mot självständighet tar ett rejält kliv framåt. Målet med barnets utveckling är ju att det en dag ska klara sig själv, och i den här åldern börjar det märkas tydligt.

Kompisarna blir viktigare
Som en följd av en ökad självständighet blir kompisarna allt viktigare. Relationerna dem emellan brukar också bli mer komplexa och ofta leda till konflikter.

Tvivel och rädsla
Barnet kan nu börja se sig själv utifrån och förstå att hen blir bedömd av andra. För många barn innebär detta tvivel på att räcka till och att självkänslan svajar.

Grubbel och funderingar
Många barn blir i den här fasen mer inåtvända och grubblande. Nu är det jätteviktigt att du som förälder visar att du finns där och är öppen för att prata om allt nytt och utmanande som händer i barnets liv.

Tankar om döden
Med möjligheter till abstrakt tänkande börjar barnet ofta tänka på tyngre ämnen. Mycket tid kan gå åt till att fundera på döden och hur livet skulle bli om någon närstående dog eller om man själv skulle dö.

Hierarkier, konkurrens och kamp
Barnets utveckling de här åren gör att det kan börja tänka och tala om sammanhang som inte är konkret synliga. Ditt barn kan börja tänka mer i detalj om sådant som det med sina sinnen inte upplever just nu, exempelvis fundera på hur saker och ting hade kunnat vara istället eller hur det kan bli framöver.
Barnet har tidigare kunnat sätta reglerna i sin egen värld men börjar nu inse att omvärlden ställer krav och har normer som man måste anpassa sig till för att duga.

Det börjar förstå att det existerar i en värld av ömsesidigt socialt beroende där hierarkier, konkurrens och kamp för att duga spelar roll.

Barnet börjar betrakta sig utifrån och börjar jämföra sig med andra för att se hur bra eller dåligt man passar in i den här världen. Med många nya tankar och funderingar kan det här bli en väldigt krävande tid för barnet. Det introduceras till en värld där mycket, för att inte säga allt, kretsar kring att vinna, vara duktig eller rent av vara bäst. Det kan såklart skapa stora tvivel på den egna personen och rädslor för hur framtiden ska bli. Den värld som öppnat sig är fortfarande obegriplig och kan därför bli svår för barnet att navigera i.

Så kan du stötta

Ta tiden som behövs
Ta dig tid till att vara med ditt barn för att förstå var i utvecklingen det befinner sig. Vad är det ditt barn funderar mest på just nu? Vilka frågor dyker upp? Vad bekymrar och vad är roligast med livet? Att lyssna är alltid det viktigaste och när du bättre känner till var ditt barn befinner sig blir det lättare att stötta det på rätt nivå.

Tänk på din egen uppväxt
Ge dig tid att minnas hur du själv upplevde den här tiden. Vad tänkte du? Vad var du rädd för? Det kan finnas mycket att hämta i de egna erfarenheterna som är bra att ha med sig när man ska möta sitt barn i de här frågorna.

Ha din dörr öppen
Det här är en tid när barnet gärna drar sig undan lite, vilket är helt normalt. Det börjar få fullt upp med sig själv och alla känslor som väcks i den här fasen. Men situationen kräver en del tålamod av dig som förälder. Det är sällan du kan ha ett samtal med ditt barn om något som bekymrar hen och direkt hitta en lösning. Istället behöver du finnas där och lyssna och plocka upp de ledtrådar som barnet ger. Visa att du har dörren öppen och skapa ett utrymme som barnet kan prata in i – och helst också känna att *”wow, den här vuxna personen verkar ju ändå kunna fatta lite av vad jag menar”*.

Det här händer i kroppen
Puberteten brukar inledas någon gång mellan 8 och 14 års ålder och de flesta barn blir nu väldigt medvetna om var de själva befinner sig i utvecklingen. Är man tidig eller sen? Vuxit mycket eller lite? Fått mens eller inte?

Den här perioden kan med andra ord vara lika omtumlande för alla barn – oavsett var i utvecklingen de befinner sig. De allra flesta vill ju bara vara som alla andra, vilket blir svårt eftersom utvecklingen är så olika från barn till barn.

För dig som förälder blir det viktigt att navigera försiktigt och lyssna på vad barnet själv ger uttryck för. En del barn är öppna med vad som

händer i kroppen; hur den känns och förändras. Andra tycker att det är jobbigt att prata om det, kanske skäms eller känner sig osäkra på om förändringen är normal.

Många barn får också en mer kritisk syn på sin egen kropp under den här perioden. Det hänger, igen, ihop med den växande förmågan att jämföra sig själv med andra.

Visa att du är öppen för alla frågor och berätta gärna hur du själv upplevde den här perioden. Kommentera inte utseende, varken hos barnet eller hos andra. Om du märker att ditt barn absolut inte vill prata med dig om de här sakerna kan du tipsa om att det finns andra att snacka med. Kanske en skolsköterska, fritidsledare eller släkting? Du kan också tipsa om sajter som ***umo.se*** och ***kpwebben.se*** där det finns bra kunskap om puberteten.

- Hormonbalansen förändras och kan orsaka akne och fett hår
- Rösten blir annorlunda
- Humöret blir svängigare och kan skifta vansinnigt snabbt
- Brösten växer
- Hår dyker upp på nya ställen
- Svetten kan lukta annorlunda

Det här händer runtomkring
När ditt barn växer, växer också världen. Om du som förälder har koll på vad som blir viktigt ökar oddsen för att du ska kunna hänga med i ditt barns känsloliv och kunna ställa rätt frågor.
Familjen är viktigast

Familjen är fortfarande oerhört central. Hur den än ser ut är den basen för barnets utveckling och trygghet. Ett fungerande familjeliv är en väldigt stark skyddsfaktor för ett psykiskt välmående i framtiden *(läs mer om skyddsfaktorer i **kapitel 1**)*.

Skolan ställer högre krav
Mellanstadiet brukar betyda högre krav från skolans sida. Det kan vara fler läxor eller skriftliga prov. Det är snart dags för betyg, vilket oroar många barn redan när de börjar årskurs fyra. Med den ökande förmågan att se sig själv utifrån börjar barnet ofta också jämföra sig själv med klasskompisarna. Barnen i en klass brukar ha stenkoll på vem som är bäst på vad och hur man själv platsar i gruppen.

Kompisarna blir allt viktigare
I takt med att barnet blir mer självständigt blir det också mer angeläget att knyta relationer utanför familjen. Kompisarna blir därför allt viktigare. Relationerna med vännerna blir ofta också mer komplexa, just eftersom de tar större plats i livet.

Fritiden blir en större arena
Om barnet har ett fritidsintresse är det en viktig arena för dess identitetsutveckling. Att vara riktigt intresserad av (och kanske också bra på) något kan stärka självkänslan. Samtidigt brukar den yttre pressen nu öka även på det här området. Det blir kanske uttagningar till nivåindelade lag eller krav på att delta i fler träningar per vecka.

Mobbning och utanförskap kan öka
I den här åldern ökar tyvärr också risken att utsättas för mobbning eller hamna i utanförskap. De senaste tio åren har andelen 11-åriga flickor som säger att de blivit utsatta för mobbning blivit dubbelt så stor. 10 procent av tjejerna i åldersgruppen uppger att de blivit mobbade.

Det digitala livet växer
De flesta barn som växer upp nu har mer eller mindre från födseln befunnit sig även i en digital värld. För att kunna vara en närvarande förälder behöver du såklart också ta del av det de ser, hör och upplever här.

Vår tids barn skiljer oftast inte på den ”vanliga” och den digitala världen – det är en åtskillnad som äldre generationer gör. För dagens barn händer allt bara i livet; om det är på skolgården eller i chatten spelar mindre roll.

Den digitala världen kan ju dock bjuda på andra möjligheter, och i vissa fall utmaningar, än den ”vanliga” – och just därför är det så viktigt att du som förälder är delaktig också i den här delen av ditt barns liv. Att dela det som ditt barn upplever på de digitala plattformarna är en fantastisk chans till fler och öppna samtal. Så alldeles oavsett om ni ibland bråkar om skärmarnas vara eller icke vara – glöm aldrig att prata om sådant som barnet är med om i den digitala världen.

Ditt barn är experten
Eftersom många vuxna inte på samma sätt vuxit upp med sådant som sociala medier och digital kommunikation är det på det här området lite extra sant att barnet är experten. Prata med ditt barn om vad det brukar titta på, följer och gör. Att titta på några klipp eller avsnitt tillsammans kan dessutom vara extra bra då det finns en del information där som inte är anpassad efter barnets ålder (många tjänster har åldersgränser, men de är enkla att komma runt). Ju mer du som förälder vet, desto lättare är det att lyssna efter frågor som dyker upp hos ditt barn.

Prata gärna också om hur sociala medier fungerar. Barnet befinner sig ju nu i en utvecklingsfas där nyfikenheten på omvärlden växer. Det börjar att jämföra sig själv med andra och undrar hur det duger i olika sammanhang.

Även vi vuxna kan ha svårt att låta bli att känna oss pressade av hur lyckade och lyckliga alla verkar vara, trots att vi vet att det aldrig kan vara hela bilden. För barnet är det här ännu svårare att ta in. Så prata om det! Ta exempel ur ditt eget flöde och berätta hur du känner. Kanske kan ni tillsammans leta efter konton som ifrågasätter snäva normer och vidgar bilden av världen?

En annan anledning till att det är så viktigt att prata öppet om den digitala världen är att ditt barn alltid ska kunna känna att det kan komma till dig och berätta om något obehagligt hänt där. Alldeles för många barn är rädda för att föräldrarna ska bli arga och väljer istället att hålla tyst om sina upplevelser. Det kan skapa stor oro hos barnet.

Tre enkla saker att ha i tankarna

Var nyfiken och intresserad
Precis på samma sätt som du frågar om hur det var på träningen eller i skolan, fråga hur det var på nätet idag. Vad gjorde ditt barn, var det roligt, hände något speciellt, vilka är kompisarna där?

Håll dig uppdaterad
Fråga ditt barn – de är ju faktiskt experterna här. Vilka är de senaste tjänsterna, vad är det som gäller och vad har redan passerat bästföredatum? Följ barnets konton (om du får).

Var ett föredöme

Det här vet vi ju alla, men att sitta med näsan i mobilen bäddar inte för några härliga samtal. Det digitala kan vara ganska dominant även för oss vuxna, eller hur? Koppla ner ibland.

Här kan du ladda ner hela boken *Livsviktiga snack* som pdf.
Hämta pdf

Vill du ha ett ex av boken i brevlådan? Skicka ett mejl till ***bestallboken@suicidezero.se*** och ange ditt namn och din postadress. Jobbar du i skolan, på myndighet eller i annan organisation och är intresserad av att beställa flera ex? Mejla dina uppgifter till ***livsviktigasnack@suicidezero.se***.

Suicide Zero arbetar för att radikalt minska självmorden. Varje år tar ungefär 1 500 människor sina liv. Det är fyra om dagen. Vi gör allt för att lyfta frågan, identifiera samhällsbrister och sprida kunskap. Självmord upphör inte för att vi blundar och tiger.

Elever i grundskolan och gymnasiet blir snart efter skoltiden vuxna och kan ha barn. I skolan lär man för livet och det är bra om man där får lära om vuxenlivet, bla om uppfostran av barn. I skolan bör man också få lära sig att man bör undvika knark och andra missbruk och undvika kriminalitet.

Från omr36-39zzzzzj.pdf

Museilag (2017:563)

t.o.m. SFS 2017:774

SFS nr: 2017:563
Departement/myndighet: Kulturdepartementet
Utfärdad: 2017-06-08
Ändrad: t.o.m. SFS 2017:774
Ändringsregister: SFSR (Regeringskansliet)
Källa: Fulltext (Regeringskansliet)

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet. Med det allmänna museiväsendet avses

1. statliga museer,
2. regionala museer,
3. kommunala museer, och
4. andra museer i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än hälften av antalet ledamöter är utsedda av stat, kommun eller landsting.

2 § Med ett museum avses i denna lag en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld.

3 § Med museihuvudmän avses i denna lag staten, kommunerna och landstingen.
Det som sägs om museihuvudmän gäller även den som utsett mer än hälften av antalet ledamöter i ett sådant museum som avses i 1 § 4.

Ändamål

4 § Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Ansvarsfördelning

5 § Museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll.

Publik verksamhet

6 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara kunskapsbaserad och präglas av allsidighet och öppenhet.

7 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar.

Kunskapsuppbyggnad

8 § Ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.

Förvaltning av samlingar

9 § Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de statliga museerna får överlåta föremål ur sina samlingar till andra museer inom det allmänna museiväsendet.

Regeringen får även meddela föreskrifter om förfoganden över sådana föremål i de statliga museernas samlingar som har ett begränsat kulturhistoriskt värde.

Samverkan och spridning i hela landet
11 § Museerna och museihuvudmännen ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

12 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att kommunala museer avgiftsfritt ställer föremål ur sina samlingar till förfogande för ett museum i det allmänna museiväsendet som är beläget utanför kommungränsen.
Lag (2017:774).

Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen.

Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen finns i:

Sven Wimnell 9 augusti 2019:
Information om klimatkrisen på hemsidor hos museer m m, kulturpolitik. Agenda 2030. Regeringen, Sida, Utrikesdeklarationen. Artiklar om utrikes förhållanden 11 juli-1 augusti 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzi.pdf
(Innehållsförteckning finns i det följande)

Nu har jag den 16 augusti 2019 gjort ett förslag om hur det kan ske.....

Jag har gjort en text med fyra rubriker:
Förenta nationernas mål i Agenda 2030
Klimatförändringen och miljöerna
Hav och marina resurser
Ekosystem och biologisk mångfald

Jag föreslår att det läggs på första sidan på hemsidan hos alla museer och myndigheter, högskolor, universitet och skolor o d enligt mitt förslag.

Texten är hämtad från Regeringens hemsida på Internet. Och slutar med:

För mer om detta se regeringens hemsida på internet
https://www.regeringen.se/sveriges-regering/

Det börjar med FNs alla 17 mål som innehåller alla problem i världen och Sverige och jag har ordnat så att man enkelt kan klicka fram delmål. Därefter kommer texter om klimatkrisen, hav och biologisk mångfald (mål 13,14 och 15). Det angår alla museer och myndigheter o d. Varje museum eller myndighet kan sedan anknyta till de FN-mål och delmål som de tycker passar dem.

Demokrati- och kulturministern bör se till att alla museer och myndigheter, skolor o d inför dessa texter i början på sina hemsidor

Förenta nationernas mål i Agenda 2030

Mars 2019

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.

- **Ingen fattigdom**

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

- **Ingen hunger**

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

- **Hälsa och välbefinnande**

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

- **God utbildning för alla**

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

- **Jämställdhet**

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

- **Rent vatten och sanitet**

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

- **Hållbar energi för alla**

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

- **Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

- **Hållbar industri, innovationer och infrastruktur**

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.

- **Minskad ojämlikhet**

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

- **Hållbara städer och samhällen**

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

- **Hållbar konsumtion och produktion**

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

- **Bekämpa klimatförändringen**

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

- **Hav och marina resurser**

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

- **Ekosystem och biologisk mångfald**

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

- **Fredliga och inkluderande samhällen**

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

- **Genomförande och globalt partnerskap**

Klimatförändringen och miljöerna

Enligt den nya museilagen 2017 ska ett museum bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Förenta nationens 17 mål gäller för hela världen och också för Sverige.

Som de viktigaste problemen nu kan ses FNs mål om klimat. hav och marina resurser och ekosystem och biologisk mångfald.

Här från regeringens skrivelse till riksdagen: **Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030, skr. 2015/16:182 (pdf 782 kB) :**

Klimatavtalet från Paris från december 2015 är en milstolpe i klimatarbetet. För första gången har världen ett globalt klimatavtal där alla länder åtar sig att bidra med allt ambitiösare åtaganden. Avtalet skapar förutsättningar för ökat stöd till utvecklingsländer, både för att begränsa utsläppen och för att anpassa sig till klimatförändringarna.

Fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig samt kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och utsatthet drabbas särskilt hårt av klimatförändringar. Åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna kan påverkas av miljöförstöring och klimatförändringar, inklusive ursprungsbefolkningars rättigheter.

Fattigdomsbekämpningen riskerar att avstanna eller gå om intet om inte klimatförändringarna hejdas. Detta på grund av klimatförändringarnas effekter som t ex. extremare väder som torka, skyfall och stormar, vilket i sin tur också påverkar bl.a. vattentillgång och livsmedelsproduktion, men också stabilitet och säkerhet samt migrationsflöden. Arbeten som syftar till att reducera riskerna för, och minska konsekvenserna av, olyckor och katastrofer är också viktiga för anpassningen till ett förändrat klimat.

Sverige ska gå före i klimatfrågan som är vår tids ödesfråga. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Det kräver ett sammanhållet globalt och nationellt klimatarbete samt att klimatarbetet, såväl utsläppsminskningar som anpassning, integreras på ett samstämmigt sätt i alla politikområden.

Sverige ska fortsatt vara en pådrivande part för genomförandet av klimatavtalet från Paris, inte minst i förhållande till utvecklingsländer. OECD-länder som Sverige har ett särskilt ansvar för att gå före genom ambitiösa utsläppsmål. Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Sverige driver på inom EU för en ambitiös klimatpolitik samt arbetar aktivt med andra länder och aktörer för att stärka allianser och samarbeten.

Sverige bidrar substantiellt till ett flertal globala klimatfonder. Sverige bidrar även till att främja kapacitetsuppbyggnad, teknikutveckling och innovativa lösningar för minskade utsläpp och klimatanpassning inte minst i utvecklingsländer. Sverige ska också bidra till att stödja utvecklingsländernas genomförande av de nationella klimatplanerna.

Kopplingarna mellan utvecklingsstrategier och klimatplanerna bör därmed också stärkas. Det är dock viktigt att även utvecklingsländerna har åtaganden under det nya avtalet och att fler länder uppmuntras att bidra till klimatfinansiering.

Hav och marina resurser
Sammanfattat handlar det om att förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen, samt om att hållbart förvalta, skydda och återställa marina och kustnära ekosystem. Havsförsurningens konsekvenser ska minimeras och åtgärdas. Effektiv fångstreglering ska införas. Överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder ska stoppas.

Vetenskapligt baserade förvaltningsplaner ska genomföras i syfte att återställa fiskbestånden på kortast möjliga tid till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning. Minst 10 procent av kust- och havsområdena ska skyddas. Fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet, överfiske eller olagligt, orapporterat och oreglerat fiske bör avskaffas och nya sådana ska förhindras.

Utvecklingsländers och de minst utvecklade ländernas behov bör integreras i WTO-förhandlingarna om fiskesubventioner. Den ekonomiska nyttan av ett hållbart nyttjande av marina resurser bör öka för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna, bl.a. genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

Vetenskaplig kunskap, forskningskapacitet och havsteknik ska utvecklas, med hänsyn till Oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer, med fokus på små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna. Tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader ska säkerställas. Bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna ska stärkas, bl.a. genom att genomföra FN:s havsrättskonvention.

Havens resurser bidrar till global livsmedelstrygghet och kan bidra till en hållbar tillväxt. Detta är viktigt för många fattiga länder och människor som är beroende av kustnära fiske. Det är också av betydelse för utveckling av hållbar turism där attraktiva miljöer med friska kustvatten och korallrev är viktiga.

Tillståndet för kustvatten och haven är mycket allvarligt. Ekosystemen och därmed havets ekosystemtjänster påverkas negativt av bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, utvinning av mineral och bottentrålning, marin nedskräpning och miljögifter. Havens motståndskraft och förmågan att uppta och bryta ner näringsämnen och gifter, reglering av klimat m.m. försämras. Många fiskebestånd minskar kraftigt och arter dör ut.

Arbete mot ohållbara fiskesubventioner och överfiske är centralt. Att utveckla och genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning är nödvändigt för att säkra livsmedelsresursen i utvecklingsländer och bidra till en hållbar ekonomisk utveckling.

För att bidra till arbetet med hållbara hav behövs samarbete över landgränser och samstämmiga åtgärder mellan flera politikområden som t.ex. miljö-, jordbruks-, fiske-, närings- utbildnings- och utrikespolitik.

Ekosystem och biologisk mångfald
Sammanfattat handlar det om att bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i vattendrag och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Hållbart brukande av alla typer av skogar ska främjas, avskogning stoppas, utarmade skogar återställas och ny- och återbeskogningen kraftigt ökas i hela världen. Ökenspridning ska bekämpas och förstörd mark och jord ska återställas. Bergsekosystemen ska bevaras.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och skydda utrotningshotade arter. En rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser ska främjas samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter. Åtgärder ska införas för att förhindra införseln av invasiva främmande arter samt kontrollera eller utrota prioriterade arter. Ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden ska integreras i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

Finansiella resurser för biologisk mångfald, ekosystem och hållbart brukande av skogar ska öka och utvecklingsländer ska ges lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive bevarande och återbeskogning. Globalt stöd mot tjuvjakt och illegal handel med skyddade arter ska öka, bl.a. genom ökade möjligheterna till hållbar försörjning i lokalsamhällen.

Fungerande ekosystem och biologisk mångfald är grunden för de processer som förser oss med mat, vatten, energi, kläder etc. Skydd, bevarande av och hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald är därför nödvändigt.

De viktiga sambanden mellan ekonomisk utveckling och behovet av att skydda och bevara ekosystem, inklusive biologisk mångfald behöver tydliggöras.

Den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden drabbar i särskilt hög grad människor som lever i fattigdom vilka ofta livnär sig på naturresurser. Många av dessa är kvinnor. Arbetet i konventionen om biologisk mångfald och de s.k. Aichimålen är väsentligt för att nå flera av de globala målen.

Hållbart brukande av skogsresurser, inklusive minskning av avskogning, är viktigt bl.a. vad gäller klimatpåverkan, hållbar energi, tryggad livsmedelsförsörjning, ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Olagliga avverkningar och handel med associerade trävaror ger negativa effekter på skogar och på människorna som lever av och i dessa skogar. Utvecklingsländer har särskilda behov av tekniskt och vetenskapligt kunnande, liksom av resurser, för att utveckla, bevara och hållbart bruka skogsekosystem, inklusive återbeskogning.

Arbete med skog och hållbar utveckling kräver samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som närings-, jordbruks, miljö-, klimat- och utrikespolitik.

För mer om detta se regeringens hemsida på internet
https://www.regeringen.se/sveriges-regering/

Från sid 212 i omr36-39zzzzzs.pdf

Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

Som det är nu kan dessa till en början riktas in på klimatproblemen och coronavirusproblemen.

Planeringen för världen torde kunna ledas av Ministern för internationellt utvecklingssamarbete Peter Eriksson.

Planeringen av Sverige rör i hög grad planering av de fysiska miljöerna där kommunerna har det s k planmonopolet att planera de fysiska miljöerna. Regeringen har ingen tydlig planering av fysiska miljöer, men kulturministern har ett visst ansvar för miljöerna. Kanske kan planeringen av Sverige ledas av Kultur- och demokratiministern Amanda Lind i samarbete med Infrastrukturministern Tomas Eneroth och Civilministern Lena Micko. Kulturministern är också demokratiminister och planeringen av Sverige ska ske med demokratiska principer. Transporter och avstånd är viktiga faktorer och regeringens stöd till kommunerna sker genom civilministern. Miljöministern som ju är expert på klimat kan kanske vara ett alternativ som ledare av planeringen av Sverige. **Eller någon annan.**

Planeringarna bör ske med hjälp av Systemet för mänskliga verksamheter som är det enda system som innehåller alla verksamheter som förändrar världen.

Innehållet i: Sven Wimnell 25 mars 2020: Samhällslaneringens problem. Världen från Big Bang till mars 2020. Planering av framtiden för världen och Sverige. Tidningsartiklar 15-20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzs.pdf

Innehåll

4 **Kapitel 1: Världen från Big Bang till början på mars 2020**
5 Världens befolkning i början på 1990-talet
6 Världshistorien på nio sidor. Sven Wimnell 1995
15 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
21 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
41 Kunskapens makt (och maktens kunskap)
46 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
55 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
56 Världen byggdes om på 1900-talet.
77 Sverige under 1900-talet.
81 1900-talet.

86 Om FN och Svenska FN-förbundet som undersöker hur världen är och försöker göra den bättre
87 FN, *Förenta Nationerna* (engelska *The United Nations*), internationell freds- och säkerhetsorganisation och institution för mellanfolkligt samarbete, bildad vid andra världskrigets slut. Från NE.se
93 Medlemsstater
100 Förenta Nationerna, FN.

104 Svenska FN-förbundet 16 mars 2020.
107 Vad gör FN?
107 FN:s arbete för fred, säkerhet och nedrust-ning
114 FN:s arbete med mänskliga rättigheter och demokrati
121 FN:s arbete för utveckling och fattigdomsbekämpning

132 Om Svenska FN-förbundet

138 FN som organisation
152 FN:s underorgan
163 Sverige och FN

166 Agenda 2030 och klimatet:Museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
167 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
168 Klimatförändringen och miljöerna
169 Hav och marina resurser
170 Ekosystem och biologisk mångfald

171 Sven Wimnell utredningar 6 februari - 7 mars 2020.

175 **Kapitel 2: Människornas verksamheter**

176 Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
176 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
177 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
180 Utvecklingens krafter.
181 Systemet för mänskliga verksamheter.
184 Den fundamentala påverkanskedjan
185 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
187 Det är 129 verksamhetsområden som vardera innehåller hundratals eller tusentals mindre verksamhetsområden.

188 Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

193 De svenska biblioteken enligt SAB

213 **Kapitel 3: Planering av framtiden för världen och Sverige**

214 Innehållet i : Sven Wimnell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige. http://wimnell.com/omr40zp.pdf

240 Samhällsplaneringen och de politiska partierna.
241 Politikområden för politiken 1 oktober 2019
243 Politiken i Sverige för Sverige och världen styrs av personerna på ovanstående lista.

245 Kort beskrivning av svensk planering av världen.
248 Kort beskrivning av svensk planering av Sverige.
250 Kort beskrivning av systemet för mänskliga verksamheter.
251 Befolkningsstorlek per kommun, 2015

253 Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design.

258 Ledare: Sverige mobiliserar – måste alla göra sitt
259 Corona avslöjar beroendet
260 Inget modernt samhälle kan tolerera massdöd
263 Regeringens krispaket löser inte småföretagens problem

266 Sida - Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
272 Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

272 Systemet för mänskliga verksamheter. Med ministrar
277 Planeringen för Sverige gäller Sverige som helhet, 290 kommuner och 21 län och regioner för sjukvård m m.
278 Planeringen för världen gäller cirka 200 länder, många med delstater, t ex USA och Tyskland.

328 Särskilda utredningar på Sven Wimnells hemsida från och med 20 oktober 2003

345 **Kapitel 4: Tidningsartiklar 15- 20 mars, mycket**
-574 **om coronaviruset och dess följder.**

570 **Statsminister Stefan Löfvens tal till nationen 22 mars 2020**

Från sida 137 i http://wimnell.com/omr36-39zzzzzu.pdf

Privat och gemensamt

När man betraktar världen kan man finna att det finns individuella mänskliga verksamheter för individuella behov och gemensamma verksamheer för mångas eller allas behov.

Tidigare i historien har gällt att individerna var till för gemensamma verksamheter, men efter demokratins genombrott omkring 1920-talet gäller att de gemensamma verksamheterna är till för individernas behov.

Klimatet och de vilda växt- och djurliven tillhör gemensamma behov. De är omedvetet byggda eller ordnade av människornas verksamheter Och hur de utvecklas beror av gemensamma verksamheter. De tillhör alltså näringslivet och kan ses som de viktigaste av de gemensamma verksamheterna.

Skolor är byggnader i de gemensamm miljöerna, men undervisning som sker i skolorna är saker mellan människor och ingår i sociala miljöer. Fängelser är gemensamma byggnader, men det som sker mellan människor i fängelserna ingår i sociala miljöer. Samma med bostäder, byggnaderna ingår i de fysiska miljöerna, men det som sker i dem mellan människor ingår i de sociala miljöerna.

Välfärden i världens samhällen beror av de privata förhållandena i hemmen. Näringslivet utanför hemmen ingår i de gemensamma miljöerna. Utgångspunkten för välfärden i en demokrati utgår från hushållsverksamheterna.

Men regeringen har ingen planering för de verksamheterna. Regeringen bör skaffa sig en planering för det i en planering för hela Sverige. Och regeringen bör skaffa sig en planring för världen. En planering för världen bör utgå från individuella privata förhållanden precis som i planeringen för Sverige, men de gemensamma förhållandena i världen kan i praktiken vara viktigare.

Om planering av framtiden.

Enkel planering sker i fyra moment: hur var det, hur är det, hur kan det bli och hur bör eller borde det bli.

Coronaviruset har medfört att världen och Sverige är i kaos. Efter det första dödsfallet i Sverige den 11 mars 2020 har det gått tre veckor och Svenska folket har börjat fundera över hur det kommer att bli i framtiden. Man tycks räkna med att framtiden kommer att se annorlunda ut än framtiden före coronaviruset.

Det är läge att planera framtidens framtid. Viruset påverkar hela världen. I världen finns cirka 200 länder med 7-8 miljarder invånare. Sverige har cirka 10 miljoner invånare, cirka en promille av värden,

Levnadskostnaderna för förvärvsarbetande icke-pensionärer var 2019 i Sverige enligt konsumenverkets beräkningar med genomsnittliga hyror för boverkets standard: ensamstående 174 0000 kr per år, makar/ sambor 269 000 kr per år lika med per dag 477 kr för ensam och 737 kr för makar/sambor.

Minsta levnadskostnader per dag för fattiga i världen brukar anges till några få dollar per dag, dvs grovt räknat en tiondel av det man räknar för Sverige.

Antalet flyktingar i världen anses vara 65 miljoner.

Planering av världen borde kunna hanteras av statsrådet Peter Eriksson, minister för bistånd och internationellt samarbete.
Hur han kan bedriva planeringav världen beror av de kunskaper han kan få in. Han bör få kunskaper från utrikesministern, handelsministern och övriga statsråd, myndigheter o sv.

Planeringen bör ses som ständigt pågående process.

Planeringen kan bedrivas dels per land, dels för varje kunskapsområde enligt systemet för mänskliga verksamheter.

Planeringen per land blir cirka 200 länder Det kan bli för mycket. Planeraren får välja vilka länder han ska ägna sig åt, det bör bli de stora starkaste länderna och konroversiella små. Till exempel:

EU och dess delar.

Ryssland, Ukraina, Syrien, Libanon, Afghanistan, Iran, Irak, Saudiarabien, Israel, Palestina, Jordanien, Jemen, Kina, Indien, Pakistan, Japan, Korea.

Nordafrika, Västafrika, Östafrika, Sydafrika.

USA, Kanada, Mexiko Mellanamerika, Sydamerika, Basilien.

Australien, Oceanien, Polarområdena, Världshaven, Rymden.

För alla verksamhetsområden 1-9 i det följande efterfrågas forskning, utbildning, myndigheter och yrkesverksamheter. Klickar man på de blå adresserna kommer man till wimnell.com årgång 2014

Beskrivningarna för områden 6-9 i det följande är hämtade från Sidorna 549-745 i
Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf
Beskrivningar om områden 1-5 finns på sidorna 107-477 och 479-548

Planeringen för Sveriges framtid föreslås här ledd av energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman.

Han bör med ledning av verksamheterna i områdena 1-9 reda upp hur det är, kan bli och bör bli i Sverige, med medverkan från hela regeringen och dess myndigheter. Med det vetande som regeringen kan hitta.

Han bör dessutom lämna över förteckningen över verksamhetsområde 1-9 till kommunstyrelserna och regionstyrelserna med begäran att de inom förslagsvis en månad ska meddela sina länsstyrelser vilka områden som är intressanta och av betydelse för den egna kommunen och ge en uppgift om när de kan lämna en någorlunda fullständig preliminär redovisning av vad de anser.

De ska få veta, att uppgifterna ingår i en statlig ständigt pågående planering för hela Sverige, och de bör i möjligaste mån beskriva hur det är, kan bli och bör bli och sedan vartefter som tiden går komplettera och revidera. Kommunerna och regionerna bör få veta att deras beskrivningar kan göras på enkelt språk utan några byråkratiska finesser.

Det länsstyrelserna får från kommuner och regioner ska de sammanställa med egna kommentarer och leverera till regeringens planeringsledare. Regeringen ska anpassa sin planering efter kommunernas, regionernas och länsstyrlsernas åsikter och redovisa på sin hemsida hur planeringen fortgår.

SKR kan få besked om denna planering i den mån Ygeman tycker det är lämpligt. Men det är regeringen som ska stå för planeringen.

Verksamhetsområden 1-5

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
Samhällets samlade kunskaper och övergipande åsikter

SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning

SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
Övergripande statstik om verksamheter

SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
Övergripande statistik om utbildning

SW . 108 Samhällskunskap.
Övergripande om Sanhällsvetenskap

SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.
Övergripande om filosofi

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
Folkets kunskaper och åsikter

SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.

SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.
SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
SW 21 Allmän religionsvetenskap.
SW 22/28 Kristna religioner.
SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.
SW 37 ...om utbildning o d.
SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
SW 51 Matematik.
SW 52 Astronomi, rymdforskning.
SW 53 Fysik o d.
SW 54 Kemi o d.
SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.
SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
SW 58 Botanik.
SW 59 Zoologi.

Därefter följer områdena 6-9

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Med teknologiska / ekonomiska verksamheter avses verksamheter som syftar till materiell nytta. Verksamheterna i avdelning 60 - 69 avser opolitiska verksamheter. Politiska verksamheter utanför de demokratiskt valdas verksamheter i 35 ingår i avdelningarna 36-39 för politiska krav och politiska planeringar.

60 Allmänt. 61 Hälso-o sjukvård, räddning. 62 Ingenjörsverksamheter. 63 Biologisk produktion. 64 Hushållsarbeten, energi- och hygienförsörjning . 651 Allmänna kontorsarbeten, datoranvändning. 652 Opolitiska offentliga verksamheter, militärväsen. 653 Handel. 654 Telekommunikationer. 655 Förlag o d. 656 Transporter. 657 Penningverksamheter. 659 Företagsekonomi, arbetsförmedling od. 659 Marknadsföring. 66/69 Tillverkning av varor och byggnader och anläggningar. 66 Kemivaror. 67 Bearbetningsvaror. 68 Komplexvaror. 69 Tillverkning av byggnader o anläggningar.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

(61: SAB V. DC 61, 636. DK 61) 610 Allmänt.
611 Människans anatomi.

612 Fysiologi.

613 Medicinska råd om enskild hygien.

614 Offentliga hygienverksamheter, räddning, sjukvårdsorganisation o d.

615 Läkemedelsbehandlingar, sköterskevård, fysikalisk terapi o d. 615A Farmakologi, läkemedelsforkning. 615 B Allmänna sjukvårdverksamheter. 615 C Personal för mottagningar, laboratorier, och öppenvård, utom läkare. 615 D Vårdpersonal för allm. medicinska och kirurgiska vårdavd., barnavd., långvård o d 615 E Vård-personal för psykiatrisk vård och vård av utvecklingsstörda, utom läkare. 615 F Personal för röntgenterapi, röntgendiagnostik och fysiklisk terapi o d. 615 G Narkoman-o alkoholistvård, förgiftning.

616/618 Läkarverksamheter o d av läkare, operationsassistenter o d 616 Allmänläkare, laboratorieläkare o d, läkare för särskilda medicinska sjukdomar, nerv- och psykiatriska sjukdomar, infektionssjukdomar o d. 616 A Allmänläkare och läkare med allmänt laboratoriearbete o d. 616 B Läkare för särskilda medicinska sjukdomar. (6161 / 6167) . 6161 Hjärt- och kärlsjukdomar (Kardiovaskulära sjukd.). 6162 Andningsorganens sjukdomar. 6163 Matsmältningsorganen sjukdomar. 6164 Sjukdomar i blodbildande organ, endokrina körtlar, lymfatiska system o d. 6165 Hudsjukdomar. Dermatologi. 6166 Urogenitala systemets sjukdomar, urologi. 6167 Rörelseappararatens sjukdomar. Muskuloskeletala sjukdomar. 6168

Läkare för nerv- och psykiatriska sjukdomar. Neurologi. Psykiatri. 6169 Läkare för infektionssjukdomar o d, smittosamma sjukdomar.

617 Kirurgiläkare. Tandläkare o d. Läkare för ögon och öron-näsa-hals. Narkosläkare och operationsassistenter o d. 6171/6175 Kirurgiläkare. 6176 Tandläkare. 6177/6178 Läkare för ögon och öron-näsa-hals. Oftalmiatrik. Otorinolaryngologi. 6179 Narkosläkare och operationsassistenter o d .

618 Kvinno-, barn- och ålderssjukdomar. Mödravård och vård av nyfödda o d

619 Veterinärverksamheter o d

SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

620 Allmänt.
621 Ingenjörsverksamheter: maskinbyggnad, kärnteknik, elektroteknik, mekanisk teknologi. 6211 Kärnteknik, kärnenergi, atomkraft, allmänt om värmekraftmaskiner, ånga, ångkraft. 6212 Hydraulisk energi, vattenkraft. 6213El- och telekonstruktion o d, elektronik. 6214 Värmekraftmaskiner, förbränningsmotorer od. 6215 Pneumatisk energi, kylteknik, värmepumpar od. 6216 Maskiner o d för lagring o transport av gaser o vätskor. 6217 / 6219 Plastisk bearbetning, maskinelement, verktyg, verktygsmaskiner. 6217 Plastisk bearbetning, smidning, gjutteknik, valsning, dragning, värmebehandling, ytbehandling, sammanfogning, lödning, limning. 6218 Transmissioner, växlar, kuggar, lyftdon, hissar, transportdon, fästelement, smörjning. 6219 Verktyg, vektygsmaskiner, bearbetningsmetoder.

622 Gruvkonstruktioner o d.
623 Militärkonstruktioner .
624 Konstruktion av byggnader o d.
625 Konstruktion av trafikleder till lands. Järnvägar, gator, vägar o d.
626 Vattenbyggnad i allmänhet, kanaler, anläggn. för jordbruk, fiske.
627 Anläggningar i hamnar, vattendrag och öppet hav, dammar.
628 Hygienkonstruktioner, vatten och avlopp, belysning o d.
629 Transportmedelskonstruktion o d.

(SAB P delar om konstruktion . DC, DK 62, delar om konstruktion. Delar om tillverkning till 66/69)

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

630 Allmänt.
631 Allmänna lantbruksverksamheter, allmän lantbruksekonomi.
632 Växtsjukdomar, växtförädling o d.
633Växtodling (åkerbruk) o d.
634 Skogsbruk o d , frukt- o bärodling.
635 Trädgårdsodling o d.
636 Djurhållning.
637 Djurprodukter.
638 Biodling, silkesodling o d.
639 Jakt, viltvård, fiske, fiskevård, sjövård, o d.
(SAB Qd, Qe, Qf, Qg. DC, DK 63, industrier dock till 66/69)

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 645 Användning av inventarier o d.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.
SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

640 Allmänt, övergripande verksamheter.
641 Livsmedel, matlagning.
642 Måltider, matservering, restauranger.
643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
645 Användning av inventarier o d.
646 Personlig hygien och skönhetsvård, klädvård o d (utom tvätt o d).
Qcg Umgängeskonst.
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter mm.
648 Städnings-, rengörings- och tvät-tverksamheter o d.
649 Personvård, barnavård, hemsjukvård o d, allmänt hushållsarbete.

Verksamheterna i avdelning 64 avser opolitiska verksamheter gällande användning av bl a enskilda o gemensamma bostäder mm och enskilda o gemensamma energi- och hygienförsörjningsanläggningar od.
(SAB Qc, Qm, Ohc, delar P, Qpdb, V. DC, DK 64, delar 62. DK 687.5)
640 Allmänt 6401 Registrering kunskaper od. 6402 Visioner, mål od. 6403 Värderingar od. 6404 Samband andra sektorer. 6405 Forskning, tidskrifter. 6406 Ekonomi, organisation. 6407 Utbildning o d. 6408 ”Hushållskunskap”. 6409. Historia .640
(DC, DK) 640 Hushållsverksamheter.allmänt (DC 620, DK 62). 640 (SAB) Qc Hem och hushåll, allmänt. Delar av 640 kan ingå 641-649

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

I 652 ingår förvaltning på opolitisk nivå, tjänstemannanivå.
Verksamheterna i den politiska förvaltningen ingår i 35.
6520 Allmänt.
6521 Riksdagens opolitiska verksamheter, JO.
6522 Kommunnernas opolitiska förvaltningar, kommunförbund landstingsförbund.
6523 Regeringskansliets opolitiska veksamheter. Statliga myndigheter under departementen, länsstyrelserna.
6524 Opolitiska verksamheter i mellanfolkliga organ (FN, EU o d).
(6525-6529 militära verksamheter)
Verksamheter i speciella fack se specialfacken.
(SAB opolitiska delar av Od. DC, DK opolitiska delar av 35)

SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

I 652 ingår förvaltning på opolitisk nivå, tjänstemannanivå.
Verksamheterna i den politiska förvaltningen ingår i 35. (6520-6524 civila verksamheter)

6525 Militära verksamheter i allmänhet.
6526 Infanteri, generalstab, förvaltningstjänst.
6527 Lätta trupper, motoriserade förband, kavalleri, trängförband.
6528 Artilleri, ingenjörsförband, specialförband, tygförband, flygvapnet.
6529 Flottan.
(SAB opolitiska delar av S. DC, DK opolitiska delar av 355-359)

SW . 653 Handelsverksamheter.

6530 Allmänt.
6531 Allmänna handelsfrågor. O Mått och vikt.
6533 Inrikeshandel. O Partihandel och varuförmedling, maskinuthyrning.Partihandel med råvaror, halvfabrikat, driftsförnödenheter för industrier o d, bränslen od.Konsumtionsvaruinriktad patihandel: livsmedel, drycker, textil, beklädnad, hemutrustning, cyklar, leksaker, fritidsartiklar, radio, TV, transportmedel etc.
6535 Utrikeshandel.
6537 Handelsbalans.
6538 Detaljhandel.
6539 Handeln i världsekonomin.
(SAB Qi. DC 381/382. DK 339)

6538 Detaljhandel.
O Allmänt. O Varuhushandel. O Livsmedel. O Färg och parfym. O Blommor. O Tobak, tidningar. O Bok, papper. O Bilar. O Drivmedel. O Apotek. O Systemvaror. O Konfektion, ekipering, beklädnad. O Skor. O Ur, guldsmed, fritidsvaror. O Möbler. Järnhandel. O Radio.TV. O Hushållsapparater, belysning. O Övrig hemutrustning. O Övriga sällanköpsvaror .(Enligt SNI)

SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.

6540 Allmänt. O Telefoni, telegrafi. O Rundradio-TV. O Privatradio. O Navigering. O Satelliter. O Privata telenät . O Fax. O Internet od. (SAB Qjg, DC 384, del 621. DK 654 del 621). Datoranvändning i allmänhet ingår i 651.

SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
Kunskapsförmedling, kulturspridning, förlagsverksamhet o d .
6550 Allmänt.
6555 Bokförlag, speciella frågor om bokhandel. O Telegrambyråer. O Tidnings- o tidskriftsförlag, tidningdistribution. O Musik o teaterförlag. O Bildförlag, filmförlag. O Radio-TV-bolag. O Övriga förlagsverksamheter o d.
(SAB delar A, Ad. DC delar 07, 686. DK del 655)

SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
6560 Allmänt.
6561 Gatu-och vägtransporter,
6562 Järnvägstransporter.
6563 Specialbanor.
6564 Lokala kollektivtransporter o d.
6565 Övriga landtransporter, interna transporter o d.
6566 Sjötransportter.
6567 Lufttransporter.
6568 Posten.
6569 Resebyrå, speditions- och lagringsverksamheter .
(Delar om användning av transportmedel: SAB Pr, Qjf, Qm. DC 383, 385-387, delar 62. DK656, delar 62)

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
6570 Allmänt.
6571 Bokföring, redovisning.
6572 Kontobokföring
6573 Finansplaner, budget, balanser.
6574 Konton, kostnadsberäking.
6576 Revision.
6577 Banker, pengar, börsaffärer. 65771 Banker. 65772 Sparande. 65773 Övriga låneinstitut. 65774 Pengar, valuta. 65776 Börsväsen, kapitalmarknad, värdepappershandel, fonder. 65777 Kreditväsen. 65778 Ränta.
(657: SAB Qae, Qaf, Qbc, Ok . DC, DK 657, 368, delar 336)

6578 Försäkringar. 65780 Allmänt. 65781 Sakförsäkring i allmänhet, hemförsäkring. 65782 Transportförsäkringar, trafikförsäkringar. 65783 Livförsäkringar. 65784 Socialförsäkringar. 65785 Jordbruks-o kreatursförsäkringar. 65788 Försäkring av enskilda tillgångar.

6579 Skatter od. 65791 Allmänt. 65791 Stats-o kommunbudgetar. 65792 Skatter, acciser, fiskala avgifter. O Direkta skatter, inkomstskatter, förmögenhetsskatter. O Indirekta skatter, konsumtionsskatter. 65793 Statslån, kommunlån. 65794 Övriga offentliga inkomster. 65795/65796 Offentliga utgifter. O Folkbokföring.

SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

6580 Allmänt.
6581 Företagsformer, finansiering, företagsledning.
6582 Anläggningar,byggnader, produktionsmedel.
6583 Personal, mänskliga faktorer o relationer. O Intresseorganisationer. O Arbetarskydd. O Arbetsförmedling.
6585 Tillverkningsorganisation.
6586 Produktion av tjänster.
6587 Inköp, anskaffning, lager.
6588 Försäljning, distribution. 6589 Annan affärsverksamhet.
(SAB Qb, Qz, delar Oha. DC, DK 658, delar 331)

Här anges också det som står för handel

6530 Allmänt.
6531 Allmänna handelsfrågor. O Mått och vikt. 6533 Inrikeshandel. O Partihandel och varuförmedling, maskinuthyrning.Partihandel med råvaror, halvfabrikat, driftsförnödenheter för industrier o d, bränslen od.Konsumtionsvaruinriktad patihandel: livsmedel, drycker, textil, beklädnad, hemutrustning, cyklar, leksaker, fritidsartiklar, radio, TV, transportmedel etc. 6535 Utrikeshandel. 6537 Handelsbalans. 6538 Detaljhandel. 6539 Handeln i världsekonomin.
(SAB Qi. DC 381/382. DK 339)

6538 Detaljhandel.
O Allmänt. O Varuhushandel. O Livsmedel. O Färg och parfym. O Blommor. O Tobak, tidningar. O Bok, papper. O Bilar. O Drivmedel. O Apotek. O Systemvaror. O Konfektion, ekipering, beklädnad. O Skor. O Ur, guldsmed, fritidsvaror. O Möbler. Järnhandel. O Radio.TV. O Hushållsapparater, belysning. O Övrig hemutrustning. O Övriga sällanköpsvaror .(Enligt SNI)

SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

6590 Allmänt. 6591 Reklam. 65911 Reklamgenomförande. 65912 Reklamidé,utformning. 65913 Optiska reklammedel. 65914 Akustisk reklam. 65915 Demonstration, utställning. 65916 Presentreklam, rabatter. 65918 Kollektiv o enskild reklam, annonsbyråer, reklamfirmor 6592 Information, propaganda. 6593 Masskomunikation, konsumentupplysning. 6594 Opinionsundersökning, PR.
Grafiska utformningsverksamheter o d ingår i 76. Industridesign ingår i 74.
(SAB Qbm. DC, DK 659)

SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.
(SAB P delar som gäller varutillverkning. DC, DK 66-68 och delar av 62 som gäller varutillverkning)

66 Tillverkning av kemivaror o d.
660 Allmänt.
661 Kemikalier.
662 Explosivämnen, tändmedel, bränslen.
663 Drycker, njutningsmedel.
664 Livsmedel.
665 Oljor, olje- o asfaltprodukter, fett, vax.
666 Glas och porslin, lergods, cement, betong.
667 Färger.
668 Hygienartiklar, läkemedel, kemisk-tekniska artiklar.
669 Metaller od

67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d.
670 Allmänt.
671 Ädelmetallvaror, ädelstensvaror.
672 Enkla metallvaror av järn o stål.
673 Enkla föremål av metaller, ej ädelmetall, ej järn.
674 Trävaror .
675 Läder och skinn .
676 Pappersmassa, papper och pappersvaror .
677 Garn, tråd, textilier.
678 Plast- och gummivaror.
679 Gruvbrytning, oljeutvinning o d, tillverkning av stenvaror
Varor av avfall

68 Tillverkning av komplexvaror.
680 Allmänt.
681 Finmekaniska produkter, instrument, optik, elektronik.
682 Maskiner.
683 Maskiner och apparater för värme, ventilation, sanitet o för el o d.
684 Möbler o d.
685 Skor,lädervaror, hjälpmedel för gång o d, sportartiklar.
686 Grafiska produkter, bokbindning o d.
687 Beklädnadsartiklar.
688 Dekorationsartiklar, leksaker o d.
689 Transportmedel.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.
690 Allmänt.
691.Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).
692 Byggnadsdelar.
693 Murning, betonggjutning o d.
694 Byggnadsträarbeten.
695 Olika slags byggnader och anläggningar.
696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.
697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.
698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.
699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner. Isoleringsarbeten.

(SAB P delar som gäller byggande. DC, DK 69 och delar av 62 som gäller byggande.)

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
70/78 Formgivning av fysiska miljöer, form- o bildkonst, musik.
70 Allmänt om konst och kultur, formgivning av fysiska och sociala miljöer.
71 Övergripande planering av fysiska miljöer .
72 Formgivning av byggnader, anläggningar.
73 Skulptur, museer, utställningar.
74 Formgivning av bruksföremål o d.
75 Konstmåleri .
76 Grafisk konst, teckenkonst.
77 Fotografi.
78 Musik.

79 Formgivning av sociala miljöer. Seder och bruk, nöjen, spel, sociala miljöer och verksamheter, sport.
791 Seder och bruk, film,TV,radio, offentliga fester mm.

792 Teater.

793 Sällskapsnöjen. lek.

794 Spel.

795 Sociala miljöer, sociala relationer o d, sociologi, socialvård, kriminalitet, polisväsen, kriminalvård, undervisning, föreningsliv.
796 / 799 Sport, idrott o d.

Verksamheterna inom områdena 1-6 ingår som förutsättningar i de kuturella verksamheterna i områdena 7-9

Område 70 gäller allmänt om kultur och är också förutsättningar för områdena 8 och 9,

Områdena 71-78 gäller fysiska miljöer och fysiska verksamheter förknippade med det.

Område 79 gäller sociala miljöer, sociala beteenden o d.

Områdena 8 och 9 gäller speciella kulturella verksamheter med språk och litteratur.

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 70 Allmänt om konst o kultur.
700 Allmänt.
701 Konstvetenskap. Konstteori. Estetik. Konstfilosofi.
702 Konstens tekniker. Konsthantverk.
703 Stilarter.
704 Konstnärliga motiv.
705 Konstens ändamål och användning.
706 Speciella problem beträffande konst.
707 Aktiviteter i samband med konstutövning.
708 Karakteristiska former för vissa arter av konstverk.
709 Övrigt. Andra kulturfrågor. Kombinationer av planeringar för fysiska och sociala miljöer
(SAB I, Ia, Ib, del Kt. DC, DK 70. DK 7.01-7.09)

Område 7, dvs 70-79, gäller:

70 Allmänt om konst och kultur, formgivning av fysiska och sociala miljöer. Kombinationer av planeringar för fysiska och sociala miljöer.

71/78 Formgivning av fysiska miljöer, form- o bildkonst, musik.
71 Övergripande planering av fysiska miljöer.
72 Formgivning av byggnader, anläggningar.
73-77 Föremål och bilder o d.
73 Skulptur, museer, utställningar.
74 Formgivning av bruksföremål o d.
75 Konstmåleri .
76 Grafisk konst, teckenkonst.
77 Fotografi.
78 Musik/ljud.

79 Formgivning av sociala miljöer. Seder och bruk, nöjen, spel, sociala miljöer och verksamheter, sport.
790 Allmänt.
7911 Seder och bruk.
7912 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Världsnivå och stora regioner.
7913 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Nationella och lägre nivåer.
7914-7919 Film, TV, radio, offentliga fester mm.
792 Teater.
793 Sällskapsnöjen. lek.
794 Spel.
795 Sociala miljöer, sociala relationer o d, socialvård, kriminalitet, bedrägerier, diskriminering, polisväsen o d, kriminalvård o d, undervisning, mobbning, migration, integration, föreningsliv mm.

796 / 799 Sport, idrott o d.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

710. Allmänt.
711 Översiktlig samhällsplanering. Regionplanering. Generalplanering. Stadsplanering o d. 7111 Allmänna utgångspunkter och principer. 7112 Regionplanering. Generalplanering. Områdesplanering. 7113 Landsbygdsplanering. 7114 Stads- och tätortsplanering. Tätorter. Bostadsområden. 7115 Zonindelning för bebyggelse inom städer och tätorter. Stadsdelar. Byggnadskvarter. 7116 Byggnads- och stadsplanebestämmelser. 7117 Planering för trafikleder. 7118 Lednings- och kabelnät för offentligt bruk. Tekniska försörjningsnät. 7119 Övrigt.

712 Landskapsplanering. Naturvård. Trädgårdsarkitektur. Parkanläggningar. 71212 Naturen. Naturstudier. Naturskydd. Miljövård. 71214 Miljövetenskap. 7122 Allmänt om landskap. Naturreservat. Fritidsområden. Privata parker och trädgårdar. 7123 / 7129 Trädgårdsanläggningar.
713 Vägar od i landskapet.
714/716 Vatten, fiskar, vattenvård. Luft, skog, fåglar, luftvård. Mark, örter, markdjur, markvård. 714 Vatten, fiskar, vattenvård. 715 Luft, skog, fåglar, luftvård. 716 Mark, örter, markdjur, markvård.
717 Anläggningar i landskapet. 718 Kyrkogårdar. Gravplatser. Krematorier.
719 Kulturvård. Hembygdsvård.

(SAB Odg, Mua, Uh, Bgk, delar av P som gäller formgivning o d . DC, DK 71. DK 502, 504)

720 Allmänt.
721 Arkitektur och arkitektarbete i allmänhet.
722 Forntidsmiljöer. Forntidsarkitektur.
723 Medeltidsmiljöer (ca 300-1400). Medeltidsarkitektur.
724 Nya tidens miljöer och arkitektur.
725 Offentliga byggnader. Affärs- och industribyggnader. 7251 Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader. 7252 Merkantila byggnader. Affärshus. Kontorshus. 7253 Byggnader för transport- och kommunikationsväsen. 7254 Industribyggnader. Fabriker. Verkstäder. Lantbruksbyggnader. 7255 Sjukhus. Vårdhem od. 7256 Fångvårdsanstalter od. 7257 Restauranger. Serveringsställen. Badinrättningar. Parkbyggnader. 7258 Byggnader och lokaler för underhållning och sport. 7259 Diverse offentliga byggnadsverk.
726 Kyrkliga byggnader. Kultbyggnader. Begravningsanläggningar.
727 Undervisnings- och forskningsanstalter. Museer. Bibliotek.
728 Bostadshus.
729 Klimatreglering inklusive ljus, färg o ljud. Detaljer i arkitektarbeten.
(SAB Ic, Mu, delar av P som gäller formgivning o d. DC, DK 72)

725- 729 mer detaljerat:

725 Offentliga byggnader. Affärs- och industribyggnader.

7251 Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader.
72511 Riksdagslhus. Parlamentsbyggnader. 72512 Ministerier. Kanslihus. Byggnader för utländska beskickningar. 72513 Kommunala byggnader. Stadshus. Kommunalhus. Landstingshus. 72414 Byggnader för tull, skattemyndigheter och ämbetsverk med finansiella uppgifter. 72515 Domstolsbyggnader. Rådhus. Tingshus. Arkivbyggnader. 72516 Posthus. Telebyggnader. 72517

Residensbyggnader. Länsresidens. Landsstatshus. Tjänstebostäder. 72518 Militära byggnader. Kaserner. 725188 Polishus. 72519 Övriga offentliga byggnader. 725191 Brandstationer. 725192 Bårhus. 725193 Byggnader för vattenverk, avloppsverk och vattenreningsverk. 725194 Toaletter för allmänheten. Sanitära anläggningar. 725198 Elektricitetsverk.

7252 Merkantila byggnader. Affärshus. Kontorshus.
72521 Butiksbyggnader. Varuhus. Stormarknader. 72522 Byggnader med bostäder samt butiker, kontor o.dyl.72523 Kontorshus. 72524 Bankbyggnader. 72525 Börshus. Byggnader för handels- o hantverksorganisationer. 72526 Saluhallar. 72527 Salutorg. 72529 Övriga merkantila byggnader.

7253 Byggnader för transport- och kommunikationsväsen.
72531 Järnvägsstationer. Tunnelbanestationer. Godsmagasin. Övriga byggnader för spårbunden trafik.Verkstäder. Stallar. 72534 Byggnader för hamnändamål. Färjelägen.Varv. Dockor. Fyrtorn. 72535 Lagerhus. Kylhus. 72536 Silobyggnader. 72538 Byggnader för vägtrafik. 725381 Garage och parkeringshus. 725382 Verkstäder. 725383 Tvättanläggningar. 725384 Bensinstationer. 725388 Busstationer. 72439. Flygplatsbyggnader. Hangarer.

7254 Industribyggnader. Fabriker. Verkstäder. Lantbruksbyggnader.
O Byggnader för lantbruk, sädesmagasin, stallar, ladugårdar o dyl till verksamheterna 63. O Byggnader för energiförsörjning, kraftverk o d till verksamheter i 644 . O Byggnader för tillverkningsverksamheter i 66/69.

7255 Sjukhus. Vårdhem. Sociala inrättningar.
72551 Sjukhus. Lasarett. Kliniker. Barnbördshus.Vilohem. Sanatorier. 72552 Mentalsjukhus. 72553 Anstalter för psykiskt utvecklingsstörda. 72554 Blindinstitut. Dövstumsinstitut.72555 Vård-hem för rehabilitering. 72556 Alderdomshem. Pensionärshem. Gästhem. 72557 Barnstugor. Barnhem. 72559 Djursjukhus.

7256 Fångvårdsanstalter od.
72561 Fängelser. 72563 Korrektionsanstalter för vuxna. 72564 Uppfostringsanstalter för minderåriga. Skyddshem. 72565 Alkoholistanstalter.

7257 Restauranger. Serveringsställen. Badinrättningar. Parkbyggnader.
72571 Restauranger. Barer. Konditorier. Kiosker o.dyl. 72573 Badanläggningar. Saunas. 72574 Simhallar. Friluftsbad. 72575 Badortsbyggnader. Kasinon o.dyl. 72576 Byggnader i parker. Paviljonger o.dyl.

7258 Byggnader och lokaler för underhållning och sport.
72581 Konserthus. Konsertsalar. 72582 Teaterbyggnader mm. 725821 Operahus. 725822 Övriga teatrar.Friluftsteatrar. 725823 Musikkafeer. Varieteer. Danssalonger o.dyl. 725824 Biografer. 725826 Byggnader för sport. Cirkusbyggnader. Stadions. 72583 Samlingslokaler. Föreläsningslokaler. Konferenslokaler.72584 Biljarder. Kägelbano. Bowlingbanor. 72585 Gymnastikbyggnader. Inomhusarenor. 72586 Byggnader och anläggningar för vinter- och issport, cykel- och motorsport. 72587 Byggnader och anläggningar för vattensport. Båthus. 72586 Ridhus. Trav- och galoppbanor. 72589 Övriga idrottsanläggningar och detaljer till sådana t.ex. läktare.

7259 Diverse offentliga byggnadsverk.
72591 Utställningsbyggnader. 72592. Provisoriska och flyttbara utställningsbyggnader. 72594 Monument. Obelisker. Fontäner o.dyl. 72595 Brobyggnadsverk ur gestaltningssynpunkt. 72596 Stadsportar. Stadsmurar. Vallar. Inhägnader.

726 Kyrkliga byggnader. Kultbyggnader. Begravningsanläggningar.
7261 Hednatempel. Helgedomar. 7262 Moskeer. Minareter. 7263 Synagogor. 7264 Kapell. 7265 Kyrkor. 7266 Katedraler. Domkyrkor. 7267 Kloster. Icke-kristna kloster. Lamakloster o.dyl. 7268 Begravningskapell. Krematorier. Kolumbarier. Mausoleer. Gravvårdar. 7269 Övriga kyrkliga byggnader. Biskopssäten. Prästgårdar.Byggnader vid vallfartsorter

727 Undervisnings- och forskningsanstalter. Museer. Bibliotek.
7271 Skolbyggnader. 72712 Folkhögskolor. Internatskolor. 7273 Universitet. Högskolor. 7274 Fackskolor. Yrkesskolor. Hantverksinstitut. 7275 Forskningsanstalter. Vetenskapliga institut. Laboratorier. 7276 Vetenskapliga museer. Zoologiska och botaniska trädgårdar. 7277 Konstmuseer. Konstgallerier. Utställningsateljeer. 7278 Biblioteksbyggnader. Arkivbyggnader. Biblioteks- och arkivbyggnader för speciella användare. 72791 Observatorier. Planetarier. 72794 Radio- och televisionsstationer. Radarstationer. 72794 Ritningsbyråer. Konstnärsateljeer. Fotoateljeer.72798 Filmstudieateljeer. Byggnader för filmhögskolor.

728 Bostadshus.
7281 Bostadhus och bostäder allmänt. Bostäder i tätorter. Bostäder på den egentliga landsbygden. 72818 Provisoriska bostäder. Nödbostäder Baracker.
7282 Flerfamiljshus i flera våningar och trapphusenheter. 728222 Flerfamiljshus med stort antal trapphus och lägenheter. 728224 Flerfamiljshus med mindre än 12 lägenheter. 728226 Kollektivhus.
7283 En och två-familjshus. Villor. Radhus. Vinkelhus. 72831 Radhus. 72834 Tvåfamiljshus. Kopplade hus. 72837 Enfamiljshus. Friliggande hus. Villor. Egnahem. 72838 Marknära hus. Vinkelhus. Atriumhus.
7284 Klubbhus. Föreningshus.

7285 Hotell. Gästgivargårdar. Motell. 72851 Hotell i städer och tätorter. 72852 Hotell vid badorter o.dyl. 72853 Gästgivargårdar. Motell. 728 54 Ungdomshärbärgen.

7286 Lantgårdar. Bondgårdar.
7287 Fritidshus. Sommarvillor. Sportstugor. 72871 Weekendvåningar o.dyl.72876 Husvagnar. Trailers. 72877 Husbåtar.
7288 Borgar. Slott. Herrgårdar. 72881 Borgar (befästa). 72882 Slott. 72883 Herrgårdar.
7289 Ekonomibyggnader o d se även 7254.

729 Klimatreglering inkl. ljus,färg o ljud. Detaljer i arkitektarbeten.

Om arkitekter och arkitektarbete se även område 71

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.

730 Allmänt.
731/738 Skulpturarbete.
731 Skulpturarbete. Material för konstnärlig bearbetning.
732 Primitiv, forntida , orientalisk skulptur.
733 Grekisk, romersk. skulptur.
734 Medeltida skulptur.
735 Nya tidens skulptur.
736 Sigill, medaljer, kaméer od. Heraldik, ordnar, hederstecken, flaggor, fanor, standard.
737 Numismatik (Myntlära).
738 Konstnärlig bearbetning. 7381/7388 Keramik. 7389 Metall o övriga material. 73898 Trä. 73899 Övriga.

739 Museiverksamheter, museer, utställning av konst od.
7390 Allmänt, olika slags museer.

7391 Ändamål, nytta, visningar.

7392 Byggnader, tekniska anordningar.

7393 Inventarier.

7394 Iordningställande o konservering av museiföremålen, modeller.
7395 Samlingar, utställningsföremål. 73953 Utställningsteknik, kataloger.
7396 Administration.

7397 Publikationer.

7398 Forskning. (SAB Id, Bg, Bh, Ky. DC, DK 73, 069)

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

740 Allmänt.
741 /744 Teckningens grunder, ritningsarbeten. 741 Allmänt om teckning, barnteckningar, skämtteckningar. 742 Perspektivteckning. 743 Anatomiteckning 744 Linearritning, konstruktionsritning.

745/749 Konsthantverk, industridesign. 745 Indelning efter material. 746 Sömnad, kläder, textil. 747 Inredningskonst. 748 Glas- och kristallarbeten. 749 Möbler od, övrigt, industridesign.

(SAB Ig, Ih, Mv. DC, DK 74)

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

75 Konstmåleri o d.
750 Allmänt. O Teknik. O Material. O Motiv.
(SAB Ie. DC, DK 75)

76 Formgivning av grafisk konst, trycksaker o d. Teckenkonst.
760 Allmänt. 761 Högtryck. Boktryck. Träsnitt. Metallsnitt. 762 Djuptryck. Etsning. Gravyr. 763 Plantryck. Litografi. Rotogravyr. 764 Teckenkonst.Skrift.Tecken.Symboler. 7642 Olika skriftarter. 7643 Olika skriftsystem.7645 Skrivdon. 7646 Symboler, monogram o d. 766 Nyttografik (Reklam mm, hemsidor på Internet ?). 769 Grafiksamlingar. 7699 Handskrifter. Bokrariteter. Bokkonst.
(SAB If, Ae, Af, Ihq, Kya, F.08 . DC, DK 76 , 09)

77 Fotografiskt arbete o d.
770 Allmänt. 771 Fotografisk utrustning. Lokaler. Apparatur. Material. 7711 Lokaler för fotoarbete. 7712 Inredningar, belysning mm. 7713

Kameror, förstoringsapparater. 7714 Övrig utrustning. 7715 Negativ- o positivmaterial. 7717 Kemikalier. 772 Fotometoder med oorganiska ämnen. 773 Fotometoder med organiska ämnen. 774 Elektroniska o övriga metoder. 776 Fotolitografi. 777 Plåtar för boktryck, djuptryck. Fotogravyr. 778 Fotografins användningsområden. 7781 Kopiering. 7782 Projektion. 7783 Vetenskapligt foto. 7784 Stereo. 7785 Filmning, filmklippning. 7786 Färgfoto. 7788 Trickfoto. 7789 Dokumentärfoto, konstfoto, motiv, fotosituation, format. 779 Fotosamlingar.
(SAB Pn. DC, DK 77) (Fotoverksamheter i industriell skala ingår i 686).

SW 78 Musik (konserter o d 792)

780 Allmänt. 781 Musikens teori, akustik, harmoni, form, komposition, verk, utövare. 782 Dramatisk musik. 783 Kyrkomusik o -sång. Sakral musik. 784 Vokal musik. Profan sång. 785 Instrumentalmusik, orkestrar, duo, trio etc 786 Musik för tangentinstrument:, piano, orgel, dragspel . 787 Musik: stränginstrument. 788 Musik: blåsinstrument. 789 Musik: slagverk och mekaniska instrument.
Konsertverksamheter ingår i 792.
(SAB Ij, X, Y. DC, DK 78)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

790 Allmänt. 7911 Seder och bruk.
7912 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Världsnivå och stora regioner.
7913 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Nationella och lägre nivåer.
7914-7919 Film, TV, radio, offentliga fester mm.
792 Teater.
793 Sällskapsnöjen. lek.
794 Spel.
795 Sociala miljöer, sociala relationer o d, socialvård, kriminalitet, bedrägerier, diskriminering, polisväsen o d, kriminalvård o d, undervisning, mobbning, migration, integration, föreningsliv m m.
796 / 799 Sport, idrott o d.

Område 79 avser sociala miljöer, sociala beteenden od.

SW . 7911-7913 Seder och bruk.

(SAB My, Mz, Mt, Bl, Bu. DC, DK 39).
7911 Seder o bruk.
79110 Allmänt.
79111 Kläder. Dräkter. Mode. Smycken.

79112 Seder och bruk i den enskildes liv.
791121 Födelse. Dop. Omskärelse. Barndom. Manbarhetsritualer. Myndighetsförklaring 791122 Dödande av människor, t. ex. av barn, gamla och fångar. Rituella mord. Huvudjägare. Självmord, harakiri. 791123 Familjeliv. Familjens organisation. Släktskap. Patriarkat. Matriarkat.Konstlade familjerelationer. Fostbrödralag. 791124 Frieri. Äktenskapslöfte. Förlovning. 791125 Giftermål. Bröllop. Bröllopssedvänjor. Äktenskapsformer. Gruppäktenskap. Polygami. Monogami. 791126 Förhållanden mellan könen. Kärlek. Kärlekskonst. Konkubinat. Morganistiska äktenskap.Celibat: religiösa äktenskapsförbud. Prostitution. 791127 Vänskap. Gästfrihet. Fiendskap. 791128 Måltider. Mat- och dryckesvanor. 791129 Namn. Efternamn. Förnamn. Öknamn. (79113 Död, begravning , se 7956. 79114 Folkligt liv. Officiellt liv, se 7916.)

79115 Takt och ton. Etikett. Umgängesregler. Ceremoniel.
79116 Kvinnorörelsen. Kvinnans ställning i samhället.
79117 Speciella folkgrupper med hänsyn till deras seder och vanor
79118 Folktro, legender, övernaturligt, spöken, drömtydning, ordspråk, seder
79119 Krigsseder, krigsbeteenden o d.(Det är ett gammalt schema från DC-DK mest för "naturfolkens liv", som i princip kan användas även för "civilserade".)

7912 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Världsnivå och stora regioner.
7913 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Nationella och lägre nivåer.

SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

(SAB Im, Ikö . DC, DK 791).
7914 Filmkonst, filmer, filmproduktion, filmförevisningar,TV,video, radio od

7915 Vaxkabinett. Marionetteater. Skuggspel o d.
7916 Offentliga fester. Marknader.Parader.Fyrverkerier.Karnevaler.Maskerader.
79161 Festmaltider. Banketter. Offentlig utspisning. 79162 Nationalfester. Folkfester. Folknöjen. Karnevaler. Maskerader. Speciella dagar t. ex. Mors dag, 79163 Lekar. Spel. Danser. 79164 Officiella högtidligheter. Kröningar. Statsbesök. Triumftåg. Jubileer. Invigningar. 79165 Processioner. Defileringar. Demonstrationer. 79166 Marknader. 79167 Ryttarfester. Torneringar. Tvekamper. Dueller. 79169 Offentlig gästfrihet. Internationella sällskapliga relationer.
7917 Nöjesfält. Tivoli o d
7918 Menagerier. Cirkusar.
7919 -

SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

7920 Allmänt. 7922 Talpjäser. Skådespel. 7925 Operor. Operetter. Sångspel. Konserter. 7927 Varitéer. Kabareter. Revyer. Soareer. 7928 Baletter. Dansuppvisningar.
(SAB Ik . DC, DK 792)

SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

7930 Allmänt. 7932 Julfester. Födelsedags- och bröllopsfester. Firmafester. 7933 Dans. 7934 Motionslekar. Blindbock. Kurragömma. 7935 Pantlekar. 7937 Andra sällskapsspel. Intelligenslekar. Minneslekar. Frågesport. 7938 Trolleri. Tricks. Illusionistkonst.
(SAB Rc, Rd del. DC, DK 793)

SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

7940 Allmänt. 7941 Schack. 7942 Dam, kvarnspel, halma osv. 7943 Bordsspel med turinslag.Tärningsspel. Domino. Mahjong. 7944 Kortspel. 7945 Läggspel. Tålamods- och skicklighetsspel. 7948 Små målspel. Miniatyrspel för barn, t.ex.ishockeyspel. Elektroniska datorspel o d. 7949 Hasardspel, roulett, lotto, tips, toto, lotterier.
(SAB Rd del, Re. DC 794-795, DK 794)

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

Sociala miljöer, sociala relationer, sociala verksamheter, socialvård, kriminalitet, polisväsen, kriminalvård, undervisning, föreningsliv od.
Verksamhetena i 795 gäller sociala miljöer och vissa sociala verksamheter i dem. Indelningen 7915-7959 följer indelningen i 72 om formgivning av byggnader i de fysiska miljöerna. 721 gäller allmänt om formgivning av byggnader och 7951 gäller allmänt om formgivning av sociala miljöer. 722-724 gäller byggnader i olika tidsepoker och 7952-7924 sociala miljöer i olika tidsepoker , men även dagens sociala miljöer i byggnader från olika epoker. 7955-7958 gäller sociala miljöer med anknytning till byggnader i 725-728 och 7959 gäller sociala miljöer o d utan anknytning till några särskilda byggnader .

7950 Allmänt. 7951 Sociologi, socialvårdsmiljöer, socialvård, kriminologi. 7952/7958 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till fysiska miljöer av olika slag. 7952/7954 Sociala miljöer i olika tidsepoker. 7955/7958 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till olika slags byggnader. 79551 -offentliga byggnader, verksamheter bl a polisväsendet. 79552 -merkantila byggnader. 79553 -transporter o kommunikation. 79554 -industri, lantbruk. 79555 - sjukhus,vårdhem. 79556 - fängelser od, verksamheter bl a kriminalvård o d.79557 - restauranger od. 79558 - fritid, underhållning, sport. 79559 - övriga byggnader. 7956 - med anknytning till död, begravning, religion. 7957 -undervisnings-, forskningsanstalter, museer, bibliotek , verksamheter bl a undervisning.7958 Sociala miljöer i boendet. 7959 Sociala miljöer och verksamheter i grupper, folkrörelser, föreningar.

SW . 7951 Sociologi. Socialvård..

79510 Allmänt.
79511 Sociologi.
79513 Social frågor, socialt läge.
79514 Samhällets vårdproblem, socialvård. 795140 Sociallhjälpens organisation. 795141 Samhällsförhållanden som påverkar levnadsnivå: näringsstruktur, nya familjetyper. 795142 Individuella förhållanden som kan föranleda vårdinsatser: dålig ekonomi, arbetslöshet, bristande utbildning osv. 795144 Samhälleliga hjälpformer, socialvård. 7951440 Heminstitutioner, daghem, ålderdomshem, blinda etc 7951442 Materiell hjälp: understöd, barnbidrag,föräldrapenning, naturabidrag skolmåltider. 7951444 Immateriell hjälp: rådgivning, rådgivning, samtalsterapi, gruppterapi, familjeplanering mm. 7951446 Aktivering till självhjälp.7951448 Social infrastruktur, socialvårdsmiljöer. 795146 Personer i socialvård. 7951462 Socialarbetare. 7951465 Hjälpbehövande. Barn. Sjuka barn. Spädbarn. Barnavårdscentraler. Ungdomar. Fritidsgårdar. Åldringar. Utlänningar. Invandrare. Flyktingar. Sjuka.Handikappade. Blinda. Synsvaga. Dövstumma. Invalider. Rörelsehindrade. Mentalsjuka. Utvecklingsstörda. Arbetslösa. Militärer. Soldathem. Sjömanshem. Låginkomsttagare.Krigsskadade.Föräldralösa barn. Fosterbarn. Fosterhem. 79516 Kriminologi.
(SAB Oa, Oh, Oepa . DC 301, 309, 36, DK 316, 304, 308, 36, 343.9)

SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

7952 Olika sociala miljöer med anknytning till fysiska forntidsmiljöer
Motsvarande byggda miljöer se 722

7953 Olika sociala miljöer med anknytning till fysiska medeltidsmiljöer.(ca 300-1400).
Motsvarande byggda miljöer se 723

7954 Olika sociala miljöer med anknytning till Nya tidens fysiska miljöer.
Motsvarande byggda miljöer se 724

7955 Olika sociala miljöer och verksamheter med anknytning till offentliga byggnader och affärs-och industribyggnader o d.
Bl a polis och kriminalvård. Motsvarande byggda miljöer se 725.
De ekonomiska verksamheterna ingår vanligen i 61/69

79551 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader.
Byggnader:
72511 Riksdagshus. Parlamentsbyggnader. 72512 Ministerier. Kanslihus. Byggnader för utländska beskickningar. 72513 Kommunala byggnader. Stadshus. Kommunalhus. Landstingshus. 72414 Byggnader för tull, skattemyndigheter och ämbetsverk med finansiella uppgifter. 72515 Domstolsbyggnader. Rådhus. Tingshus. Arkivbyggnader. 72516 Posthus. Telebyggnader. 72517 Residensbyggnader. Länsresidens. Landsstatshus. Tjänstebostäder. 72518 Militära byggnader. Kaserner. 725188 Polishus. 72519 Övriga offentliga byggnader. 725191 Brandstationer. 725192 Bårhus. 725193 Byggnader för vattenverk, avloppsverk och vattenreningsverk. 725194

Toaletter för allmänheten. Sanitära anläggningar. 725198 Elektricitetsverk.

Verksamheter:
bl a polisväsendet: O Polisverksamheter, organisation , personal o d. O Polisens övervakning av allmän ordning och säkerhet. O Övervakning av moralen, fylleri, narkotikahantering, spelklubbar porrklubbar etc. O Allmän säkerhet. O Trafikpolis.
(SAB Oepb . DK 351.7, 351.8)

79552 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till merkantila byggnader, affärshus, kontorshus.
Byggnader:
72521 Butiksbyggnader. Varuhus. Stormarknader. 72522 Byggnader med bostäder samt butiker, kontor o.dyl.72523 Kontorshus. 72524 Bankbyggnader. 72525 Börshus. Byggnader för handels- o hantverksorganisationer. 72526 Saluhallar. 72527 Salutorg. 72529 Övriga merkantila byggnader

79553 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till transport-och kommunikationsväsen.
Byggnader:
72531 Järnvägsstationer. Tunnelbanestationer. Godsmagasin. Övriga byggnader för spårbunden trafik.Verkstäder. Stallar. 72534 Byggnader för hamnändamål. Färjelägen.Varv. Dockor. Fyrtorn. 72535 Lagerhus. Kylhus. 72536 Silobyggnader. 72538 Byggnader för vägtrafik. 725381 Garage och parkeringshus. 725382 Verkstäder. 725383 Tvättanläggningar. 725384 Bensinstationer. 725388 Busstationer. 72439. Flygplatsbyggnader. Hangarer.

79554 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till industribyggnader, fabriker, verkstäder, lantbruksbyggnader.
Byggnader:
O Byggnader för lantbruk, sädesmagasin, stallar, ladugårdar o dyl till verksamheterna 63. O Byggnader för energiförsörjning, kraftverk o d till verksamheter i 644 . O Byggnader för tillverkningsverksamheter i 66/69.

79555 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till sjukhus, vårdhem, ålderdomshem, barnhem o d.
Byggnader:
72551 Sjukhus. Lasarett. Kliniker. Barnbördshus.Vilohem. Sanatorier. 72552 Mentalsjukhus. 72553 Anstalter för psykiskt utvecklingsstörda. 72554 Blindinstitut. Dövstumsinstitut.72555 Vårdhem för rehabilitering. 72556 Alderdomshem. Pensionärshem. Gästhem. 72557 Barnstugor. Barnhem. 72559 Djursjukhus.

79556 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till fängelser od. Byggnader:
72561 Fängelser. 72563 Korrektionsanstalter för vuxna. 72564 Uppfostringsanstalter för minderåriga. Skyddshem. 72565 Alkoholistanstalter.
Verksamheter
bl a krininalvårdsverksamheter o d: O Kriminalvårdens organisation o d. O Fångvårdsanstalter. O Fängelsesystem. Ordningsregler. Fängelsevård. O Fängelsepersonal. O Straffverkställighetens olika grader. Enskild cell. Straffmildring. O Brottsförebyggande verksamhet.
(SAB Oeq. DK 343.8)

79557 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till restauranger, serveringsställen, badinrättningar, parkbyggnader.
Byggnader:
72571 Restauranger. Barer. Konditorier. Kiosker o.dyl. 72573

Badanläggningar. Saunas. 72574 Simhallar. Friluftsbad. 72575 Badortsbyggnader. Kasinon o.dyl. 72576 Byggnader i parker. Paviljonger o.dyl.

79558 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till fritid, underhållning och sport.
Byggnader:
72581 Konserthus. Konsertsalar. 72582 Teaterbyggnader mm. 725821 Operahus. 725822 Övriga teatrar.Friluftsteatrar. 725823 Musikkafeer. Varieteer. Danssalonger o.dyl. 725824 Biografer. 725826 Byggnader för sport. Cirkusbyggnader. Stadions. 72583 Samlingslokaler. Föreläsningslokaler. Konferenslokaler.72584 Biljarder. Kägelbano. Bowlingbanor. 72585 Gymnastikbyggnader. Inomhusarenor. 72586 Byggnader och anläggningar för vinter- och issport, cykel- och motorsport. 72587 Byggnader och anläggningar för vattensport. Båthus. 72586 Ridhus. Trav- och galoppbanor. 72589 Övriga idrottsanläggningar och detaljer till sådana t.ex. läktare.

79559 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till diverse offentliga byggnader.
Byggnader:
72591 Utställningsbyggnader. 72592. Provisoriska och flyttbara utställningsbyggnader. 72594 Monument. Obelisker. Fontäner o.dyl. 72595 Brobyggnadsverk ur gestaltningssynpunkt. 72596 Stadsportar. Stadsmurar. Vallar. Inhägnader

7956 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till död, begravning och religion. Se även 20/29.
Byggnader :
7261 Hednatempel. Helgedomar. 7262 Moskeer. Minareter. 7263 Synagogor. 7264 Kapell. 7265 Kyrkor. 7266 Katedraler. Domkyrkor. 7267 Kloster. Icke-kristna kloster. Lamakloster o.dyl. 7268 Begravningskapell. Krematorier. Kolumbarier. Mausoleer. Gravvårdar. 7269 Övriga kyrkliga byggnader. Biskopssäten. Prästgårdar.Byggnader vid vallfartsorter.
Verksamheter bl a:
O Begravning. O Kremering. Eldbegängelse. Likbränning. O Balsamering. Mumier. Dödsmasker. O Likvaka. O Sorg. O Begravningsseder. Sorgetåg. Dödsdanser. Dödsklagan. Offer. Gravöl. (Praktiska verksamheter ingår i 614). Religiösa verksamheter ingår huvudsakligen i 20/29.
(SAB del Mz, se även 2. DC, DK 393)

SW . 7957 Undervisning o d.

Byggnader:
7271 Skolbyggnader. 72712 Folkhögskolor. Internatskolor. 7273 Universitet. Högskolor. 7274 Fackskolor. Yrkesskolor. Hantverksinstitut. 7275 Forskningsanstalter. Vetenskapliga institut. Laboratorier. 7276 Vetenskapliga museer. Zoologiska och botaniska trädgårdar. 7277 Konstmuseer. Konstgallerier. Utställningsateljeer. 7278 Biblioteksbyggnader. Arkivbyggnader. Biblioteks- och arkivbyggnader för speciella användare. 72791 Observatorier. Planetarier. 72794 Radio- och televisionsstationer. Radarstationer. 72794 Ritningsbyråer. Konstnärsateljeer. Fotoateljeer.72798 Filmstudieateljeer. Byggnader för filmhögskolor.

Verksamheter
bl a undervisning 79571 / 79578: 79571 Undervisningens organisation, skoladministration. 795710 Undervisning, allmänt. 795711 Skolledning, lärare, övrig personal . 795712 Skolorganisation. 795713 Pedagogisk metodik. Former för undervisning och utbildning. 795714 Pedagogiska system. 7895715 Skolordning, disciplinfrågor. 795716 Skolgårdar, skolbyggnader, skolinventarier, undervisningsmateriel, läromedel. 795717 Skolsociala åtgärder, skolhygien, skolhälsovård. 795718 Livet i skolan, föreningar, traditioner. 79572 Undervisningsämnen för alla stadier och skolformer. 79573 Skolundervisning, allmän grundutbildning, allmänbildande skolformer. 79574 Folkbildning, utbildning utanför skolans ram. 79576 Specialundervisning, särskolor. 79577 Fackskolor, yrkesskolor, yrkersutbildning. 79578 Universitet och högskolor.
79579 Sociala miljöer med anknytning till undervisningsanstalter, museer, bibliotek.
(SAB E, DC, DK 37)

79571 Undervisningens organisation. Skoladministration o d

79572 Undervisningsämnen för alla stadier och skolformer.

79573 Skolundervisning. Allmän grundutbildning. Allmänbildande skolformer.
Grundskola och gymnasium.

79574 Folkbildning. Utbildning utanför skolans ram.

79576 Specialundervisning. Särskolor.

79577 Fackskolor. Yrkesskolor. Yrkesutbildning.

79578 Högskolor.(Och forskningsverksamheter som inte kan placeras i särkilda fack). 795787 Forskning.

79579 Sociala miljöer med anknytning till undervisningsanstalter , museer, bibliotek mm. Bl a mobbning o d.

SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

Byggnader:
7281 Bostadhus och bostäder allmänt. Bostäder i tätorter. Bostäder på den egentliga landsbygden. 72818 Provisoriska bostäder. Nödbostäder Baracker. 7282 Flerfamiljshus i flera våningar och trapphusenheter. 728222 Flerfamiljshus med stort antal trapphus och lägenheter. 728224 Flerfamiljshus med mindre än 12 lägenheter. 728226 Kollektivhus. 7283 En och två-familjshus. Villor. Radhus. Vinkelhus. 72831 Radhus. 72834 Tvåfamiljshus. Kopplade hus. 72837 Enfamiljshus. Friliggande hus. Villor. Egnahem. 72838 Marknära hus. Vinkelhus. Atriumhus. 7284 Klubbhus. Föreningshus. 7285 Hotell. Gästgivargårdar. Motell. 72851 Hotell i städer och tätorter. 72852 Hotell vid badorter o.dyl. 72853 Gästgivargårdar. Motell. 728 54 Ungdomshärbärgen. 7286 Lantgårdar. Bondgårdar. 7287 Fritidshus. Sommarvillor. Sportstugor. 72871 Weekendvåningar o.dyl.72876 Husvagnar. Trailers. 72877 Husbåtar. 7288 Borgar. Slott. Herrgårdar. 72881 Borgar (befästa). 72882 Slott. 72883 Herrgårdar. 7289 Ekonomibyggnader o d se även 7254.

SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

Organisationernas verksamheter enligt deras syften ingår i de särskilda fackområden där de är verksamma. Sociala miljöer för de här angivna typerna av sammanslutningar kan också ingå i 7951-7958.
7959 Allmänt. 79591 Olika slag av sammanslutningar. 795910 Allmänt om verksamheter i sammanslutningar. 7959101 Allmän karaktär. Grundande. Upplösning. Stadgar. 7959102 Medlemmar. Rättigheter. Skyldigheter. 7959103 Fonder. Tillgångar. 7959104 Förvaltningsorgan.Generalförsamlimng. Utskott. Styrelse. Expedition. 7959105 Verksamhet. Sammanträden. Protokoll. Publikationer över utförda arbeten. Årsberättelser. Verksamhetsberättelser. 7959106 Tävlingar. Utställningar. Prov. Diplom. Betyg. Pris. 7959107 Tillkännagivanden. Manifestationer. Kungörelser. 7959108 Personal.

795911 Officiella sammanslutningar. Akademier. 795912 Icke-officiclla, halvofficiella sammanslutningar. Allmännyttiga sällskap och föreningar. 795121 Organisationer, sällskap, rörelser med allmän inriktning. Ungdomsrörelser, t ex. scoutlörelser. 7959122 Organisationer för främjande av vetenskap och kultur. 795123 Organisationer, rörelser med speciellt syfte eller verksamhetsfält. 7951234 Organisationer, rörelser med ideologisk eller religiös inriktning. 7951235 Humanitära organisationer, rörelser med filantropiska och rehabiliterande syften. 7951236 Esoteriska, mer eller mindre hemliga . Kriminella, helt eller delvis hemliga rörelser. Ordenssällskap. Frimurare.Odd fellows, Lions m fl. 7951237 Klubbar. Sällskapsföreningar. Cirklar. Sociala klubbar. Rotary. 79513 Möten, kongresser, konferenser. 79514 Icke-permanenta utställningar. Salonger. Mässor. Världsutställningar. Allmänna internationella utställningar. Fackutställningar. Mässor. Vandringsutställningar. 79515 Affärs- och industriföretag. Firmor.79516 Vetenskapliga och tekniska insitutioner och tjänster. 79517 Festligheter. Jubileer. Mottagningar. (SAB Kt , Bk . DC, DK 06 utom 069)

SW 796/799 Sport, idrott o d.

796 Sport. Idrott. Kroppsövningar. Gymnastik.7960 Allmänt. 7961 Lek o vederkvickelse i det fria. 7962 Motions- och skicklighetstävlingar med redskap, t.ex. krocket, bowling. 7963 Bollspel. 7964 Gymnastik. Fri-idrott. Allmän idrott. 7965 Fotvandring. Bergsbestigning. Orientering. 7966 Cykel. 7967 Motorsport. 7968 Kamp- och försvarssporter. 7969 Vintersport. 797 Vattensport. Simsport. Flygsport. 798 Ridsport. Hästsport. Sport med andra djur. 799 Sportfiske. Jaktsport. Sportskytte.
(SAB R utom Rc o Re, Qgah, Qgbh. DC, DK 796-799)

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk. 81 Litteraturvetenskap. 82/89 Skönliteratur. 82 Engelsk skönlitteratur o d. 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt. 84 Fransk skönlitteratur o d. 85 Italiensk skönlitteratur o d. 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d. 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d. 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d. 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

(SAB F. DC 4. DK 80)
800: Allmänt.
801: Allmän språkvetenskap. 8010 Allmänt. 80101Språkfilosofi. Teorier om språkets ursprung, uppkomst och utveckling. 80106 Språkriktighet. 80107 Praktisk språkkännedom. Språkundervisning. 80108 Indelning av språken. Språkklasser. Språkkategorier. 801092 Programmeringsspråk. 801095 Mimiska språk. Teckenspråk. 80111 Rättskrivning. 80112 Ordklasser. 80113 Lexikon. Namnforskning. Ordforskning. 80114 Fonetik. Ljudlära. 80115 Grammatik. 80116 Metrik. Verslära. 80117 Hjälpvetenskaper. 80118 Språkvetcnskapens källor.
802: Västerländska språk och engelska. 802 Västerländska språk. 8020 Engelska.
803: Germanska språk. 8030 Tyska. Högtyska, allmänt. Jiddisch. 8031 Lågtyska. 80392 Frisiska. 803931 Holländska. 803932 Flamländska. 803936 Afrikaans. Sydafrikanska. 80395 Nordiska språk, allmänt.

80399 Isländska. 80396 Norska. 80397 Svenska. 80398 Danska. 80399 Gotiska. Östgermanska.
804: Romanska och nylatinska språk, allmänt , och franska o d. 804 Romanska och nylatinska språk, allmänt. 8040 Franska. 80490 Provensalska. Sydfranska dialekter. 80499 Katalanska.
805: Italienska o d. 8050 Italienska. 80590 Rumänska. 80599 Rätoromanska. Ladin.
806: Spanska, portugisiska, iberiska språk. 8060 Spanska. 80690 Portugisiska. 80699 Galiciska.
807: Klassiska språk. 8071 Latin. 80731 Gammallatin. 80734 Nylatin. 8075 Grekiska. 80773 Gammalgrekiska. 80774 Nygrekiska.
808: Slaviska och baltiska språk. 8081 Slaviska språk, allmänt. 8082 Ryska.Storryska. 80826 Vit-ryska. 8083 Ukrainska. Rutenska. 8084 Polska. 80850 Tjeckiska. 80854 Slovakiska. 80861Serbis-ka. 80862 Kroatiska. 80863 Slovenska. 80866 Macedoniska. 80867 Bulgariska. 80883 Lettiska.
809: Orientaliska och övriga språk, bl a lapska, finska och estniska. 809 Orientaliska språk, allmänt.
8091: Indoeuropeiska (indogermanska, ariska) språk. (Med undantag av under 803 / 808 klassificerade språk). 80911 Indiska språk. 80912 Fornindiska. Sanskrit. Vedaspråket. 80914 Nyindiska. Hindi. Bengali. Pandjabi. Marathi. Singalesiska. 80915Iranska.Persiska. 809151 Fornpersiska. Västiranska. 809155 Nypersiska. 80916 Keltiska. 809162 Iriska irländska. 809163 Gaeliska, skotska. 8091981 Armeniska. 8091983 Albanska.
8092: Semitiska språk. 809211 Babylonska. Akkadiska. Sumeriska. 809212 Assyriska. 809221 Arameiska. 809222 Palestinska. Jiddisch-palestinska. 80923 Syriska. Östarameiska. 80924 Hebreiska. 80927 Arabiska
8093: Hamitiska språk. 80931 Egyptiska. 809 32 Koptiska.
8094: Ural-altaiska språk mm. 80941/80945 Ural-altaiska språk 80941 Mandschuspråk. 80942 Mongoliska språk. 80943 Turkiska språk. Tatarspråk. 809434 Kirgiska och västliga gruppen av turkspråk. 809435 Turkiska. Osmanska. 80944 Samojediska språk. 80945 Finsk-ugriska språk. Uraliska språk. 8094511Ungerska. Magyariska. 809454 Västfinska. 8094541 Finska. 8094542 Karelska. 8094545 Estniska. 809455 Lapska. 80946 Kaukasiska språk. 80947 Hyperboreiska språk. Paleoasiatiska språk. 809475 Eskimåsprak. Grönländska. 80948 Dravidiska språk.
8095: Asiatiska språk (med undantag av förut nämnda). 80951 Kinesiska. 809524 Siamesiska. 80954 Tibetanska. 80956 Japanska. 80957 Koreanska. 80958 Arakan-Burma-språk. 80959 Austroasiatiska språk.
8096: Afrikanska språk. O Negerspråk i USA. 80961 Hottentottspråk. Nama. 80962 Buschmännens språk. San. 80963 Bantuspråk. Kafferspråk. 80966 Sudanspråk.
8097: Nord-mellanamerikanskaspråk. (Utom engelska, spanska, franska).
8098: Sydamerikanska språk. (Utom spanska och portugisiska).
8099: Austronesiska (malajo-polynesiska) språk. 80992 Indonesiska språk.Malajiska. 809923 Oceaniska språk. Melanesiska språk. 80995 Australiska språk. Papuaspråk. Tasmaniska språk.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

810: Allmänt.
811: Litteraturvetenskap / litteraturhistoria. 8110 Litterär teori, vetenskap och teknik. 81101. Litterär estetik. 81103 Tolkningar. Översättningar. 81108 Litterär verksamhet och teknik. Författande. 811085 Modern retorik.81109 Litterär kritik. 811091 Jämförande litteraturvetenskap.
8111/8119: Litteraturarter. 8111 Poesi. 8112 Dramatik. 8113 Romaner. Noveller. Berättelser. 8114 Essäer. Uppsatser. 8115 Tal. Föredrag. 8116 Brev. Verk i brevform. 8117 Satirer. Hlumoresker. Epigram. Parodier. 81182 Polygrafier. Diverse skrifter. Utdrag. Antologier. 8119 Övriga litteraturarter.
812/819: Litteraturvetenskap för olika språk. 812 Engelsk litteratur. 813 Tysk, nederländsk, nordisk litteratur o d. 81397 Svensk litteratur. 814 Fransk litteratur o d. 815 Italiensk litteratur o d. 816 Spansk, portugisisk litteratur o d. 817 Grekisk och latinsk litteratur o d. 818 Slavisk, baltisk litteratur o d. 819 Orientalisk och övrig litteratur. (Själva skönlitteraturen ingår i 82/89)
(SAB G. DC delar av 800-899. DK 81.)

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.
SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
SW 84 Fransk skönlitteratur o d.
SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.
SW 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d.
SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.
SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.
SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

90 Tidningar, tidskrifter, journalistik, skrifter i blandade ämnen. 91 Allmän geografi, reseskildringar. 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d. 93 Allmänt om allmän historia samt världshistoria och forntidshistoria. 94/99 Medeltidens och nya tidens historia : 94 i allmänhet och i Europa. 95 Asien. 96 Afrika. 97 Nord- och Mellanamerika. 98 Sydamerika. 99 Australien, Oceanien, polarområdena, rymdens historia.

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

905 Allmänna tidskrifter och publikationsserier. Tidningar.I den mån de inte kan ingå i särskilt fack. Årsböcker. Adressböcker, Almanackor. Kalendrar, 9051 / 9059 På olika språk. 9051 Amerikanska. 9052 Engelska (annan än amerikanska). 9053 Tyska o d. 9054 Franska o d. 9055 Italienska o d. 9056 Spanska, portugiska o d. 9057 Slaviska språk. 9058 Skandinaviska språk. 9059 Andra språk. 907 Tidningsväsen. Betydelse. Ledning. Redaktion. Journalistik. 908 Skrifter i blandade ämnen , i den mån de inte kan ingå i särskilt fack. (SAB Bb, Bd, Bs, Bt. DC 05, 07, 08. DK (05), 07, 08, (04))

905 Allmänna tidskrifter och publikationsserier. Tidningar.
Själva skrifterna. Journalistik o d ingår i 907.

907 Tidningsväsen o d.Journalistik.
Här avses det redaktionella innehållet o d.Tidningsväsen som ekonomisk verksamhet ingår i 655. Själva tidningarna och tidskrifterna o d ingår i 905.

908 Samlingsverk, skrifter med blandat innehåll, som ej ingår i särskilt fack.

Till område 90 hör "nätbedragarna" som gör lögnaktiga berättelser.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

Hit förs rent geografiska arbeten, forskningsexpeditioner, resebeskrivningaroch -rapporter, resehandböcker och arbeten som behandlar ett område ur flera olika synpunkter. Arbeten som rör ett visst ämne inom ett avgränsat geografiskt område förs under ämnet ifråga. Hembygdskunskap, arbeten rörande ett lands eller en landsdels historia, geografi, kultur, etnografi, ekonomi: klassas som geografi. Arbeten som är underlag för fysisk planering ingår i 71. Biologisk geografi ingår i 57. Geologisk geografi ingår i 55, etc. Indelningen i princip som 93/99, dvs t ex Europas geografi 914 indelas som Europas historia 94.

911 Allmän, systematisk och teoretisk geografi. 912 Kartor od. 91309 Världsgeografi. 9131/9139 Forntidsgeografi. 914 / 919 Världsdelarnas o ländernas allmänna geografi. Medeltiden o Nya tiden. 914 Europas allmänna geografi. Medeltiden och Nya tiden. 9141/9149 De enskilda europeiska ländernas geografi. Medeltiden och Nya tiden. 915 Asiens allmänna geografi. 916 Afrika. 917 Nordamerika. 918 Sydamerika. 919 Australien, Oceanien, polarområdena o rymden.
(SAB N. DC, DK 91)

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

Hit förs såväl biografier, nekrologer osv. över enskilda personer som biografiska samlingsverk. Matriklar.
920 Allmänt. 921 / 928 Biografier över personer huvudsakligen verksamma inom 11-89. 9290/9294 Biografier över personer huvudsakligen verksamma inom 90-99. 9295 Släktvetenskap. Gravskrifter. Familjenamn och deras uppkomst. Födelse-, dop-, vigsel- och dödsböcker. Mantalslängder. 9296 Heraldik. 9297 Adelsväsen. Ordensväsen . 9299 Flaggor. Fanor. Standard. (delar 9296 - 9299 kan ingå i 73 och 79)
(SAB L. DC, DK 92)

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.
SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.
SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.
SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

93 Allmänt om allmän historia samt världshistoria och forntidshistoria.
94 Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa.
941/949 De enskilda europeiska ländernas historia. Medeltiden och Nya tiden.
95 Asiens historia. Medeltiden och Nya tiden.
96 Afrikas historia. Medeltiden och Nya tiden.
97 Nord-och Mellanamerikas historia. Medeltiden och Nya tiden.
98 Sydamerikas historia. Medeltiden och Nya tiden.
99 Australiens, Oceaniens, polarområdenas och rymdens historia. Medeltiden och Nya tiden.
(SAB K. DC, DK 93-99)

930 Historievetenskap. Historiens hjälpvetenskaper. Världshistoria.
9301Historien som vetenskap. 9302 Historiens metodlära, urkunds-lära,källstudier, kronologi. 9308 Allmänna sammanfattande historiska framställningar. 9309 Världshistoria. Krono-logiska sammanfattningar.
931/939 Forntidshistoria. 931 Forntidshistoria i allmänhet och gamla Kinaoch Japan..932 Gamla Egyptentill 640 e.Kr. 933 Gamla Palestina. Judiskafolkets historia . 934Gamla Indien. 935 Gamla Medien, Kaldéen,Assyrien, Babylonien, Mesopotanien. 936 Gamla Nord- och Västeuropa.937 Gamla Rom och Italien, Romarriket. 938 Gamla Grekland. Hellas.939 Övriga områdens forntids-historia, bl a i Amerika.
Fackhistoria ingår i respektive fack och på t ex 109, 1709, 509 etc.

940: Europas historia. Västerlandets historia.
9401 Medeltiden ca 375--1492. 9402 Nyare tiden från 1492. 9403 Första världskrigets allmänna historia 1914--1919. 9405 Europas historia efter 1919 . 94051 Tiden 1919-1929. 940 52 Tiden 1930-1939. 94053 Andra världskrigets allmänna historia 1939--1945.94055 Europas historia efter 1945.
941/949 De enskilda europeiska ländernas historia. Medeltiden och Nya tiden.
941: Storbritannien. 9410 Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland. 9411 Skottland. 9416 Nordirland. 9417 Irland, Irländska republiken.
942: 9420 England. 9429 Wales.
943: Mellaneuropas historia. 9430 Tyskland. 94301 Västtyskland.94302 Östtyskland. 94359 Luxemburg. 9436 Österrike. 9437 Tjeckoslovakien. 94371 Tjeckien, Böhmen. 94372 Mähren. 94373 Schlesien. 94376 Slovakien. 9438 Polen . 9439 Ungern .
944: Frankrike. 944949 Monaco.
945: Italien. 94544 San Marino. 945631 Vatikanstaten.94582 Malta.
946: Spanien mm. 9460 Spanien. 9469 Portugal. 94672 Andorra .
947: Sovjetunionens historia, Ryssland (med asiatiska delar), Baltiska länder. 9470 Sovjetunionen Ryssland. 94742 Estland. 94743 Lettland. 94745 Litauen. 9477 Ukraina. O Vitryssland, Moldavien.
948: Nordens historia, Skandinavien. 9480 Finland. 9481 Norge. 9485 Sverige. 9489 Danmark.
949: Övriga europeiska länders historia. 94911 Island. 94912 Färöarna. 94942 Holland Nederländerna. 9493 Belgien. 9494 Schweiz. 94949 Lichtenstein. 9495 Grekland. 94965 Albanien. 94971 Jugoslavien. 94972 Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Slovenien, Makedonien, Serbien, Bulgarien. 9498 Rumänien .

950: Asiens historia.
951/959 De enskilda asiatiska ländernas historia
951: 9510 Kina. 9515 Tibet (Kina). 95174 Inre Mongoliet (Kina). 9518 Mandsjuriet (Kina). 9512317 Hongkong (Storbritannien). 9512318 Macao (Portugal). 95173 Mongoliet. 95193 Nordkorea, Demokratiska folkrepubliken Korea. 95195 Sydkorea, Rep Korea.
952: 9520 Japan. 9529 Taiwan. Formosa (Kina).
953: 9532 Saudi-Arabien. 9533 Yemen. 9534 Sydyemen. 9535 Oman. 95362 Arabemiraten, Förenade. 95364 Qatar. 95365 Bahrain. 95368 Kuwait.
954: 9540 Indien. 954131 Bhutan. 954135 Nepal. 95487 Sri Lanka. (Ceylon). 954882 Maldiverna. 95491 Pakistan. 95493 Bangladesh.
955: Iran (Persien).
956: 9560 Turkiet. 95643 Cypern. 9567 Irak. 95691 Syrien. 95693 Libanon. 95694 Israel. Gazaområdet (Egypten). 95695 Jordanien. (Tillkommer Palestina)
957: 957 Asiatiska delen av Sovjetunionen. (Europeiska delen 947): Azerbajdzjan. Georgien. Kazakstan. Kirgisistan. Tadzjikistan.

Turmenistan. Ozbekistan.
958: 9581 Afghanistan.
959: 9591 Myanmar (Burma). 9593 Thailand (Siam). 9595 Malaysia. 959513 Singapore.9596 Kambodja. 9597 Vietnam. 95973 Sydvietnam. 95977 Nordvietnam. 9598 Laos.

960: Afrikas historia.
961 / 969 De enskilda afrikanska ländernas historia
961: 9611 Tunisien. 9612 Libyen.
962: 9620 Egypten. 9624 Sudan.
963: 963 Etiopien
964: 964 Marocko. 9648 Västra Sahara. 9649 Kanarieöarna (Spanien).
965: 965 Algeriet.
966: 96612 Mauretanien. 96621 Mali. 96625 Burkina Faso (Övre Volta). 96626 Niger. 9663 Senegal. 9664 Sierra Leone. 96651 Gambia. 96652 Guinea. 96657 Guinea-Bissau. 96658 Kap Verde. 96662 Liberia. 96668 Elfenbenskusten. 9667 Ghana. 96681 Togo.96682 Benin. 9669 Nigeria.966993/94 Sao Tome och Principe.
967: 96711 Kamerun. 96718/9 Ekvatorialguinea. 96721 Gabon. 96724 Kongo.9673 Angola. 96741 Centralafrikanska republiken. 96743 Tchad.9675 Zaire. 967597 Burundi. 967598 Rwanda. 96761 Uganda. 96762
Kenya. 9677 Somalia. 9678 Tanzania. 9679 Mozambik.
968: 9680 Sydafrika. 9681 Botswana. 96834 Swaziland. 96861 Lesotho. 9688 Namibia. 96891 Zimbabwe. 96894 Zambia. 96897 Malawi.
969: 9691 Madagaskar. 96941 Comorerna. 9696 Seychellerna. 96981 Reunion (Frankrike). 96982 Mauritius. 96992 Sankt Helena. Ascension.Tristan da Cunha (Storbritannien).

970: Nord- och Mellanamerikas historia.
971/979 Enskilda nord- ochmellanamerikanska länder.
971: 971 Canada.
972: 972 Mexico. 97281 Guatemala. 97282 Belize. 97283 Honduras. 97284 El Salvador. 97285 Nicaragua. 97286 Costa Rica. 97287 Panama. 97291 Cuba. 97292 Jamaica. 97293 Dominikanska republiken. 97294 Haiti. 97295 Puerto Rico (USA). 972961 Bahamas. 972968 Turks- och Caicosöarna (Storbritannien). 97297x Antigua o Barbuda. 972971 Amerikanska Jungfruöarna. 972974 Guadeloupe o grannöar (Frankrike). 972981 Martinique o grannöar (Frankrike). 9729821Dominica. Saint Lucia. 9729824 Saint Vincent o Grenadinerna. 9729828Grenada. 972986 Barbados. 972987 Trinidad och Tobago. 972988 Nederländska Antillerna. 97299 Bermudaöarna (Storbritannien).
973/979: 973 Amerikas Förenta Stater. USA.
974 Nordöststaterna USA.
975 Sydöststaterna USA.
976 Södra centralstaterna USA.
977 Norracentralstaterna USA.
978 Väststaterna USA.
979 Pacificstaterna USA. 9798 Alaska.

980: Sydamerikas historia.
981/989: De enskilda sydamerikanska ländernas historia.
981 Brasilien.
982 Argentina.
983 Chile.
984 Bolivia.
985 Peru. 9861 Colombia. 9866 Ecuador.
987 Venezuela. 9881 Guayana. 9882 Franska Guayana. 9883 Surinam 9892 Paraguay. 9899 Uruguay.

990: Australiens, Oceaniens och polarområdenas historia.
991/999 De enskilda ländernas historia.
991: 9910 Indonesien. 99112 Kalimantan (Borneo).9912 Celebes.9913 Moluckerna..991111 Sabah. 991113 Brunei. 991114 Sarawak. 992353 Portugisiska Timor. 9914 Filippinerna.
992: 9921 Sumatra 9922 Java. 9923 Små Sundaöarna. 99231 Bali.
993: 9931 Nya Zeeland. 9932/37 Melanesiska områden. 9932 Nya Kaledonien (Frankrike). 9934 Vanuatu (Nya Hebriderna).99345 Nauru. 9935 Salomonöarna.9939 Antarktiska öar.
994: 994 Australien.
995: 995 Nya-Guinea-områden. 9954 Papua Nya Guinea.
996: 996 Polynesien. 99611 Fiji. 99612 Tongaöarna. 99614 Tavalu. 996l31 Västra Samoa. 996133 Amerikanska Samoa. 99682 Kiribati (Gilbertöarna). 9969 Hawaiiöarna (USA). (997)
998: 998 Arktis. Antarktis. 9984 Sektor av Arktis, som europeiska stater gör anspråk på. 9985 Sektor av Arktis, som Sovjetunionen gör anspråk på. 9986 Sektor av Arktis, som USA och Kanada gör anspråk på. 9988 Grönland (Danmark). 9989 Antarktis.
999: Rymden.

På nästa sida om kommuner och bostäder

Från sida 96 i
Sven Wimnell 7 mars 2020:
Samhällsplaneringens problem. Klimatpolitiken. Coronaviruset. Mänskliga verksamheter. Planeringar för Sverige och världen. Utrikes och inrikes artiklar 22 februari - 4 mars 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzr.pdf

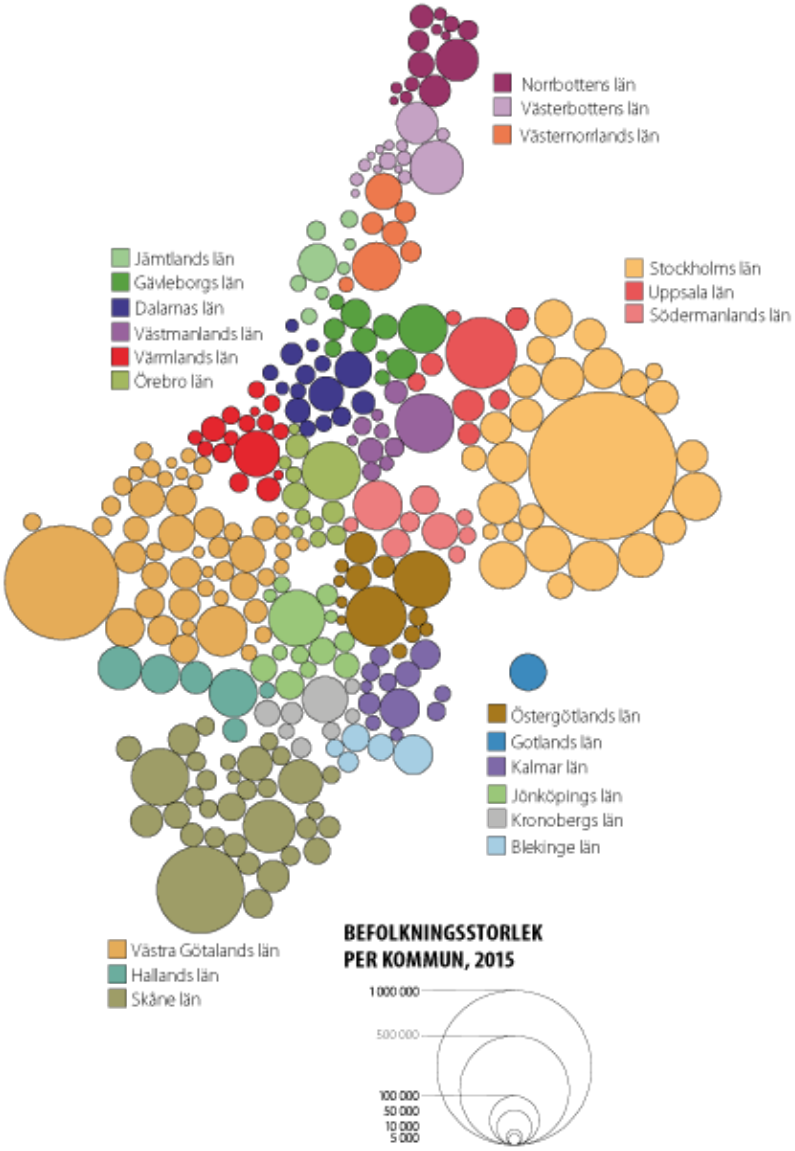

Befolkningsstorlek per kommun, 2015

Från SCB Publicerad: 2017-03-06 (http://www.scb.se/hitta-statistik/)

I kartan ser vi hur många kommuner som finns i varje län, det varierar från 1 i Gotlands län till 49 i Västra Götalands län. Men också att de flesta län har en befolkningsmässigt dominerande kommun, som Östersund i Jämtlands län eller Växjö i Kronobergs län. Det finns dock undantag där det är två kommuner som dominerar befolkningsmässigt, exempelvis Linköping och Norrköping i Östergötlands län samt Falun och Borlänge i Dalarnas län.

I norra Sverige finns flera av de större kommunerna vid kusten och mindre kommuner i länens inland. Men det finns också befolkningsmässigt mindre kommuner i de södra delarna av landet, exempelvis i gränstrakterna mellan Värmlands och Västra Götalands län och diagonalt ned mot gränsen mellan Östergötlands ochKalmar län.

Sida	i http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf
197	Var finns rum för våra barn? – om trångboddheten i Sverige
197	Antal hushåll efter hushållstyp
202	De föreslagna nya lägenhetstyperna
204	Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala
205	Bostad 2 rum och kök i större skala
206	Bostad 3 rum och kök i större skala
207	Fyra rum och kök.
208	Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
209	Bostad 2 rum och kök med större sovrum
210	Bostad 2,3 och 4 r o k, beskrivning
211	Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
212	Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
212	Det är viktigt med rejäla balkonger
213	Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
214	Trångboddhet

Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016:

Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.

http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

Innehåll:

Sida

3 **Sveriges regioner.**

10 **Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp**.
Kompletteringar har skett den 14 och 16 maj 2016:
För varje län har lagts till:
* Skattesatser 2016 i kommuner, län riket. Uppgifter från SCB.
* Sammanräknad förvärvsinkomst per kommun år 2014 för kvinnor och män. Uppgifter från SCB.
* Samtliga förväntade påbörjade bostäder genom nybyggnad, Uppgifter från boverkets intervjuundersökningar presenterade i maj 2016.
* Antal förvärvsarbetande (dagbefolkning) efter sektor och kommun År 2014. Uppgifter från SCB.
* Svenskt Näringslivs hemsidor för länen.
* Arbetsförmedlingarna i länen.
* Handelsbanken

11 1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

29 2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

55 3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.

74 4) Gotlands och Stockholms län.

84 5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

106 6) Blekinge och Skåne län.

119 **Detaljer om kommunerna. Folkmängd per tätort och småort per kommun 2005 (enligt SCB)**

121 1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

144 2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

177 3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.

200 4) Gotlands och Stockholms län.

212 5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

246 6) Blekinge och Skåne län.

267 **Pressinbjudan: Indelningskommittén presenterar diskussionsunderlag angående Sveriges framtida regionala indelning.**

277 **Några kommentarer den 14 maj 2016.**

280 **Innehållet i hemsidor hos boverket, naturvårdsverket och socialstyrelsen samt arbetsuppgifter för den nya regeringen.**

293 **Människor påverkas hela livet av fysiska och sociala miljöer de vistas i.**

294 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

297 Utvecklingens krafter

298 Systemet för mänskliga verksamheter

301 Den fundamentala påverkanskedjan

303 Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

305 Något om välfärd och näringsliv. 26 maj 2016.

307 Näringslivet.

308 Svenskt Näringaliv

317 Arbetsförmedlingen

324 Handelsbanken

Några artiklar 13-15 maj 2020

”Regeringens krispolitik måste rymmas i klimatramverket”

DN ONSDAG 13 MAJ 2020

" DN. DEBATT 20200513
Idén med det av riksdagen beslutade klimatpolitiska ramverket är att klimatomställningen inte ska vara beroende av den ekonomiska eller politiska konjunkturen. Det är alltså helt nödvändigt att återhämtningspolitiken är förenlig med Sveriges klimatmål, något som vi i år kommer att inrikta vår granskning på, skriver Klimatpolitiska rådet.

Vi kommer alla att minnas covid-19-pandemin. Det kommer att finnas ett före och ett efter. Vi kommer att berätta för våra barn och barnbarn om år 2020, hur vi drabbades och hur Sverige och världen agerade.

Den samtidigt pågående klimatkrisen är annorlunda, även om den riskerar att vålla ännu mycket svårare skador på vårt samhälle och välfärd. Vi kommer inte att minnas exakt när den började eller drabbade oss. Våra barn och barnbarn kommer ändå att fråga oss: Vad gjorde ni för att hejda klimatkrisen?

En akut kris mobiliserar handling – frågan är: vilken handling? Hittills har fokus med rätta legat på att möta de akuta effekterna, främst att rädda liv, skydda hälsa och trygga människors försörjning.

Allteftersom perspektivet förskjuts till återhämtning blir frågan alltmer: Hur kan de enorma resurser som nu omsätts underlätta en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling och en fossilfri framtid?

Det finns likheter med sommaren 2009. Mitt under brinnande finanskris och inför FN:s stora klimatkonferens i Köpenhamn övertog Sverige ordförandeskapet i EU. Också då fanns ambitioner om att knyta ihop klimat- och finanskrisen och återstarta Europas ekonomier i en mer hållbar riktning. Det visade sig dock svårt att mobilisera just till den gemensamma handling som de ständiga, men smygande klimatförändringarna krävde. Finanskrisen blev därför bara ett hack i utsläppskurvan – när ekonomin tog fart ökade utsläppen igen.

En ny rapport från internationella energiorganet IEA visar att dagens kris är mer dramatisk och att energianvändningen i år beräknas falla sju gånger mer än något år under finanskrisen. Framför allt minskar fossilbaserad energi kraftigt medan förnybar energi fortsätter att öka. Detta visar på kraften i den energiomställning som vi är mitt inne i och att förutsättningarna nu är bättre för en stark ekonomi utan ökande utsläpp.

I dag finns också en större ambition och beredskap från alla samhällsaktörer att bidra till omställningen till ett fossilfritt samhälle, inte minst i näringslivet. Idéer om hållbar konkurrenskraft och affärer har redan berörts på DN Debatt (Fossilfritt Sverige 24/4, Omstartskommissionen 28/4, Wijkman & Pamlin 4/5).

En skillnad som däremot inte lyfts fram är att klimatomställningen har en helt annan institutionell tyngd nu än tidigare genom det klimatpolitiska ramverk som trädde i kraft den 1 januari 2018. Idén med ramverket, som beslutats i bred enighet i Sveriges riksdag, är att klimatomställningen inte ska vara beroende av den ekonomiska eller politiska konjunkturen, utan präglas av långsiktighet och förutsägbarhet och därmed också skapa bästa möjliga förutsättningar för ekonomisk utveckling.

Det klimatpolitiska ramverket innehåller tre delar:

1 Den första utgörs av Sveriges klimatmål, framför allt det övergripande målet om noll nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045 i linje med Parisavtalet. Detta mål upphävs inte av något virus och målet blir bara mer angeläget att uppnå om förbättrad folkhälsa kommer mer i centrum i ljuset av pandemin. Det återstår mindre än tre årtionden tills både Sverige och EU ska ha uppnått klimatneutralitet.

Vi har inte råd att förlora ännu ett årtionde genom att åter tappa fart som efter finanskrisen.

2 Den andra delen utgörs av klimatlagen som säger att regeringens arbete ska utgå från just det långsiktiga, tidsatta utsläppsmål som riksdagen har fastställt. Regeringens arbete ska vidare bedrivas ”på ett sätt som ger förutsättningar för klimatpolitiska och budgetpolitiska mål att samverka med varandra”. Detta krav i svensk lag får särskilt tyngd nu när väldiga budgetmedel förbrukas under mycket kort tid.

Regeringen har hittills fattat beslut om ökade utgifter på över omkring 190 miljarder kronor med anledning av covid-19, vilket motsvarar statens samlade kostnader för barnbidrag, föräldraförsäkring och studiestöd plus rättsväsendet och hela kulturbudgeten under ett helt år – eller minst två tredjedelar av den beräknade kostnaden för svensk snabbjärnväg för hela resten av århundradet.

Att satsningarna nu till stor del sker med lånade pengar understryker vikten av att de investeras på ett sätt som bidrar till långsiktig hållbarhet, nationellt och globalt. Ett exempel är flyget. Det är möjligt att infrastrukturministern har rätt när han till DN uppger (4/5) att Sverige, till skillnad från Frankrike, inte behöver ställa några

klimatkrav på de omfattande garantier som nu erbjuds flygbolagen. Men uttalandet förvånar och det ställer i så fall krav på andra åtgärder för att inte politiken ska bidra till att konservera dagens fossilberoende transportsystem.

Även beslut som behöver tas snabbt bör vara väl underbyggda. Viktiga utgångspunkter för återhämtningspolitiken finns i regeringens klimatpolitiska handlingsplan och i de färdplaner för fossilfri konkurrenskraft som tagits fram inom initiativet Fossilfritt Sverige.

Regeringen behöver starta genomförandet, i samverkan med berörda branscher – men tänka på att inte stödja det gamla så hårt att det utestänger det nya. Omställning innebär med nödvändighet att nya branscher och företag i viss mån kommer att ta över och ersätta de nuvarande, samtidigt som de befintliga förnyas.

Återhämtningspolitiken får inte bli en konserverande kraft utan stimulera önskvärd strukturomvandling.

3 Den tredje delen av ramverket utgörs av det Klimatpolitiska rådet. Vårt uppdrag är att utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med de klimatmål som regering och riksdag har beslutat.

Vägen ut ur pandemin kommer att prägla den samlade politiken under lång tid framåt. Därför fokuserar vi årets analysarbete på återhämtningspolitiken efter krisen.

Vi avser att utvärdera det som görs – eller inte görs – för att bidra till regeringens och riksdagens beslutsunderlag för hur klimatomställningen kan stödja återhämtningspolitiken och återhämtningspolitiken bidra till klimatmålen. Rådets granskningar 2019 och 2020 har redan fastställt att med befintlig politik kommer målen inte att nås. Vi kan därför redan nu konstatera att det är helt nödvändigt att återhämtningspolitiken ska vara förenligt med Sveriges klimatmål.

Erfarenheterna av den ekonomiska krisen på 1990-talet ledde till att riksdagen – också då i bred enighet – beslutade om Sveriges nuvarande finanspolitiska ramverk. Tack vare att politiken höll fast vid och vårdade överenskommelsen stod Sverige starkare rustat att möta såväl finanskrisen som den nuvarande pandemin.

Tanken med det klimatpolitiska ramverket är egentligen densamma – att skapa långsiktighet och förhindra att en orimlig börda skjuts över på framtida generationer. Den nuvarande regeringen och dagens politikergeneration behöver med samma allvar hålla fast vid det klimatpolitiska ramverket. Då kan Sverige komma ur corona-krisen i en mer hållbar riktning, bidra till det internationella ledarskap som krävs och som land stå starkare rustat att möta den djupgående klimatkrisen.

Ingrid Bonde, ordförande Klimatpolitiska rådet
Johan Kuylenstierna, vice ordförande Klimatpolitiska rådet
Karin Bäckstrand, professor i samhällsvetenskaplig miljöforskning
Katarina Eckerberg, professor i statsvetenskap
Åsa Löfgren, docent i nationalekonomi
Tomas Kåberger, professor i förnybar energi
Markku Rummukainen, professor i klimatologi
Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria "

" Bildt och von Sydow medger – fel att slopa fältsjukhusen

DN ONSDAG 13 MAJ 2020

Coronakrisen visar att det var fel att lägga ner alla Sveriges militära sjukhus. Det medger Carl Bildt och Björn von Sydow – två av Sveriges mest erfarna politiker – i en intervju med DN. De anser att politikerna nu måste enas om att satsa mer pengar på ett starkare militärt och civilt försvar med bred förmåga.

Sverige har agerat mindre kraftfullt och fler svenskar har avlidit i covid-19 än i övriga Norden, hittills. När Björn von Sydow (S), tidigare försvarsminister möter Carl Bildt (M) som varit både stats- och utrikesminister så har de en gemensam förklaring. Skillnaderna i hur de nordiska länderna valt att hantera coronakrisen beror på ländernas traumatiska erfarenheter.

– Vi har aldrig ställts inför en sådan här situation i modern tid. Hade vi haft en liknande bakgrund som grannarna, hade vi kanske fattat samma beslut som de. Hos dem finns mer av andra världskrigets erfarenheter, säger Björn von Sydow.

Han syftar på hur illa förberett Finland var när Sovjetunionens angrepp inledde Vinterkriget den 30 november 1939. Och hur Danmarks och Norges regeringar, trots varningar, överrumplades av Nazitysklands överfall den 9 april 1940.

– Vi är de mest likartade länderna i nästan allt. Men det kan vara så att de politiska ledningarna i Norge, Danmark och Finland känner: ”Inte en gång till”. Den politiska ledningen får inte förbli otillräcklig och passiv. Det har gjort att de drivs framåt i sin hårdreglerande linje, säger Björn von Sydow.

– Det ligger mycket i det, instämmer Carl Bildt.

Han oroas över att det nordiska samarbetet i dag för en tynande tillvaro. När han var statsminister samrådde länderna i Norden med varandra inför viktiga beslut, men nu agerar länderna mer på egen hand.

– Därmed finns också risken att de ser Sverige gå sin egen väg och sätta sig lite på höga hästar som vi gjort. Och det är inte bra. I vår ärftliga belastning har vi som nordisk nation mindre av kris och krishantering. Vi tror att världen har problem, men Sverige har det inte, säger Bildt ironiskt.

Han ser fram mot den kommission som statsminister Stefan Löfven (S) utlovat för att utvärdera insatserna:

– Det är nödvändigt. Fungerar den svenska statsapparaten i en stressad situation? Jag har frågetecken, säger Bildt.

Både von Sydow och Bildt anser att Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbete med de geografiskt närmaste grannarna Finland och Norge måste fördjupas. De skilda erfarenheterna och ländernas försvarslösningar – Finland har behållit sitt territorialförsvar medan Norge är med i Nato – gör ett samarbete nödvändigt, anser de.

Under det kalla kriget hade Sverige ett omfattande totalförsvar – där ingick det ekonomiska försvarets lager av bränsle, livsmedel och

mediciner. Civilförsvaret hade sju miljoner andningsmasker för vuxna, barn och spädbarn (skyddsväskor med filter och batteridriven fläkt) i lager. Sverige hade också 50 moderna fältsjukhus – som alla lades ned. Ni var delvis ansvariga för en omläggning som innebar att förråden i totalförsvaret tömdes, är det något ni ångrar i dag?

– Ja, när det gäller sjukvården. Vi hade fältsjukhusen – och ännu viktigare – personal för att bemanna dem. Vi hade nu kunnat kalla in militärt utbildad sjukvårdspersonal, svarar Björn von Sydow.

– Det hade väl inte skadat att ha kvar något av försvarets etappsjukhus. Men stora delar av det ekonomiska försvaret hade inte varit så relevant i dag, svarar Carl Bildt.

Själv kom Bildt för ett halvår sedan ut med sin bok ”Den nya oredans tid” där han ställer frågan om vi om 20 eller 30 år ”har klarat att bevara freden?”. Stormaktmotsättningar, nationalism, handels- och cyberkrig och auktoritära regimer samt att USA under president Donald Trump dragit sig tillbaka från världen försvagar det internationella samarbetet, enligt Bildt.

– Pandemin förstärker tendenserna mot en mindre stabil värld. Jag tror inte det finns någon väg tillbaka, säger Carl Bildt.

Från januari 2017 till maj 2019 var Björn von Sydow ordförande för Försvarsberedningen där alla riksdagens åtta partier ingår.

Beredningen konstaterade att ökade motsättningar ökar risken för krig i Nordeuropa. Militära överfall hör inte längre till historien: ”Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas... En större konflikt kan inledas med ett angrepp på Sverige”, slog en enig beredning fast.

Både Bildt och von Sydow talar i dag mer klarspråk, jämfört med när de var aktiva politiker. Sverige står utanför Nato och EU kan inte bistå oss militärt vid ett angrepp. Deras syn är att det enda hotet kommer från Ryssland och hjälpen från USA.

– Vi bygger rätt mycket på vår tro att amerikanarna ska komma, har jag förstått, säger Carl Bildt.

Björn von Sydow räknar upp hur vicepresident Joe Biden och andra höga USA-företrädare uttalat stöd. Trumps förste försvarsminister James Mattis undertecknade våren 2018 ett trilateralt försvarssamarbete mellan USA-Sverige-Finland.

– Det är ryggen för oss. Men vi kan inte förutspå ett enda drag av president Trump, säger Björn von Sydow.

– I ett akut krisläge – och det börjar inte med hot mot Sverige utan någon annanstans – så fattas de avgörande besluten av den person som sitter i Ovala rummet i Vita huset. Oavsett vem det är kommer amerikanerna att bli alltmer upptagna av den kinesiska utmaningen.

De intellektuella, ekonomiska och militära resurser som är tillgängliga för europeiska säkerhetsutmaningar kommer successivt att minska, spår Carl Bildt.

Mitt i allt detta ska riksdagen i höst besluta om totalförsvaret, militärt och civilt, åren 2021–2025.

Vad ska det svenska försvaret klara av?

– Sverige ihop med Finland bör ha en sådan bredd i försvarskrafterna att det inte finns någon på förhand given lucka för Ryssland, undantagandes kärnvapen. Vi måste ha konventionella arméförband som är rörliga över ytan, flygförband, marinförband och dessutom ett slags cyberförsvar, svarar Björn von Sydow.

Han ser det nu sexåriga kriget Ryssland-Ukraina som blandning av första världskrigets skyttegravskrig på marken och moderna cyberangrepp. För att täppa igen de största luckorna på svenskt markterritorium föreslog Förvarsberedningen tre fungerande armébrigader (i dag har Sverige knappt en) och två nya regementen.

– Man kan inte avsäga sig vissa delar av försvaret därför att angrepp verkar osannolika. Ryssland har bredden. Sverige och Finland bör ha en motsvarande bredd för att under X veckor vänta på amerikansk politisk press, eller på amerikansk trupp enligt värdlandsavtalet, argumenterar Björn von Sydow.

– Vad vi behöver är mångsidigt användbara, snabbt tillgängliga förband över bredden. Utgången av en kris avgörs väldigt mycket av hur den börjar. Vi har lärt oss att förlopp kan bli mycket snabba, vi måste kunna agera snabbt, instämmer Carl Bildt.

Men Försvarsberedningens förslag till upprustningen hotas nu av att regering och opposition blivit oense om notan. Efter många politiska turer arbetar nu åter en Försvarsberedning, som i praktiken leds av försvarsminister Peter Hultqvist (S) och som ska vara klar med en rapport på fredag.

I dag saknas pengar till hela satsningen på armén och även marinen och flygvapnet kan drabbas av prutningar, jämfört med beredningens förslag. Och ingen politisk uppgörelse finns ännu för att finansiera den 2017 föreslagna återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Samtidigt har regeringen anslagit över 700 miljarder för att stödja näringslivet under pandemin vilket motsvarar mer än 10 års försvarsanslag.

Resultatet kan bli ett sammanbrott mellan regeringen och de borgerliga i Försvarsberedningen. Detta trots en tradition av breda försvarsuppgörelser där socialdemokrater och moderater till slut enas över blockgränsen.

Kommer säkerhetspolitiken genom pandemin nu på undantag?
– Med den nuvarande riksdagens sammansättning är det inte möjligt att driva igenom något annat än en upprustning av det militära försvaret och en modern återställare av det civila, svarar Björn von Sydow.

– Jag tror också det. Försvarspolitikerna har ju en lite mera långsiktig vision av detta. Sedan är det den ständiga kampen med finansdepartementet, som ju har betalt för att hålla i pengarna, säger Carl Bildt.

Trots sin långa bakgrund som S-politiker hoppas Björn von Sydow att oppositionen till slut ska lyckas övertyga S-MP-regeringen om att finansiera och genomföra hela beredningens förslag.

– Jag är rätt optimistisk ändå. Men mycket hänger på Centern och Liberalerna – och indirekt då på Moderaterna och Kristdemokraterna

samt att Sverigedemokraterna förmår att, så att säga, teckna firma, säger han.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se. "

"Carl Bildt.
Född 1949, moderat politiker, statsminister 1991–1994, utrikesminister 2006–2014.

Ordförande för Fria moderata studentförbundet 1973–1974, sakkunnig i regeringskansliet 1976 och statssekreterare 1979–1981,

riksdagsledamot 1979–2001 och partiets utrikes- och säkerhetspolitiske expert, partiordförande Moderaterna 1986–1999,

hög representant för den civila återuppbyggnaden i Bosnien 1995–97, 1999–2001 FN-sändebud i Kosovo.

Björn von Sydow.
Född 1945, socialdemokratisk politiker, riksdagsledamot 1995–2018, handelsminister 1996–1997, försvarsminister 1997–2002, riksdagens talman 2002–2006, ordförande för Försvarsberedningen 2017–2019 med dess rapporter Motståndskraft om det civila försvaret (2017) och Värnkraft om det militära försvaret (2019).

Kommunalpolitiker i Solna sedan 1970-talet, docent i statskunskap, doktorsavhandling ”Kan vi lita på politikerna?” (1978). "

"C kräver ökning av försvarsanslaget – vill ha med S och M i uppgörelsen

DN TORSDAG 14 MAJ 2020

Förhandlingarna om försvarets pengar går så trögt att de ställdes in på onsdagen. Nu kräver Centerpartiet att regeringen går med på ökade anslag för försvaret ända fram till 2030 så att Försvarsberedningens rapport verkligen genomförs. Centern vill också att Moderaterna ska vara med i denna breda uppgörelse.

Den 15 maj, alltså på fredag, skulle Försvarsberedningen ha enats inför riksdagens försvarsbeslut i höst för åren 2021–2025. Men 48 timmar innan man skulle bli färdiga så ställdes det planerade mötet på onsdagen in med kort varsel.

Orsaken är att förhandlingarna, som i praktiken leds av försvarsminister Peter Hultqvist (S), inte kommer någon vart eftersom regeringen inte vill släppa till mer pengar. DN har sökt försvarsministern ”som inte vill kommentera pågående förhandlingar”, enligt sin pressekreterare Toni Eriksson.

Och nu sätter Centerpartiet, som hittills inte uttalat sig om förhandlingarna, ned foten:

– Det ska vara en bred överenskommelse med brett parlamentariskt stöd. För att komma dit kommer det att krävas olika steg. Detta är en viktig ingång och det har också statsministern skrivit under på, säger Centerns ledamot i beredningen Daniel Bäckström till DN.

Han syftar på den debattartikel som statsminister Stefan Löfven (S), vice statsminister Isabella Lövin (MP) och partiledarna Annie Lööf (L) och Nyamko Sabuni (L) skrev på DN Debatt den 30 augusti. Det var samma dag som de fyra partierna gjorde upp om en trappa med höjda anslag till försvaret till och med 2025 (vilket ställde M och KD som varit med i tidigare försvarsuppgörelser utanför). De fyra skrev:

”Målet är ett försvarsbeslut som ska kunna nå så bred uppslutning som möjligt. En bred enighet kring landets försvarspolitik är en styrka då det är såväl en viktig säkerhetspolitisk signal som en viktig markering om stabilitet i förhållande till svenska folket.”

– Då är det ju som tidigare viktigt att till exempel Moderaterna också finns med i en sådan överenskommelse – det är ju en praktisk konsekvens av den skrivningen, markerar Daniel Bäckström.

Men sedan de fyra partierna enades om stigande anslag till och med 2025 har det kommit tre kallduschar om försvarets ekonomi.

Den 15 november framkom att anslagen för det militära försvaret inte kompenserats fullt ut för prishöjningar. Försvarsmakten har också intecknat det ekonomiska utrymmet så att totalt 55 miljarder kronor saknades. Endast 50 procent av beredningens förslag kan genomföras till 2025, och 75 procent till 2030.

För det tredje har Försvarsdepartementet nu presenterat nya ”oundvikliga” kostnader på 15 miljarder kronor fram till 2030. Utan tillskott av pengar kan endast en dryg tredjedel av Försvarsberedningens förslag genomföras till 2025.

– Andelen som blir kvar av helheten i Försvarsberedningens förslag sjunker drastiskt, konstaterar Daniel Bäckström.

Utan mer pengar före 2030 så riskerar beredningens satsning på armén, som alla åtta riksdagspartierna enades om för ett år sedan, att gå upp i rök. Brigaderna i Skåne och Norrbotten försenas liksom förstärkningar på Gotland och i Mälardalen.

De två nya arméregementen som beredningen föreslog i Falun, Härnösand, Sollefteå eller Östersund blir inte av och inte heller artilleriutbildning på ett nytt divisionsartilleri i Kristinehamn. Det är etableringar som Centern drivit fram.

Precis som Liberalernas försvarspolitiker Allan Widman tidigare gjort så hänvisar Daniel Bäckström nu till statsministerns löfte i DN-artikeln:

”Helheten i Försvarsberedningens förslag ska nu genomföras i den försvarspolitiska propositionen på ett sådant sätt att det ryms inom den ekonomiska ramen.”

– Helheten har också regeringen förbundit sig till. Det är viktigt att vi gemensamt följer upp överenskommelsen från augusti.

Det står också att helheten ska genomföras inom den ekonomiska ramen, och det är väl det som är knuten?

– Ja, det är en tolkning. Men samtidigt är det viktigt att diskutera fortsättningen efter 2025. Pandemin nu gör att ekonomin framöver är svår att förutsäga. Men vi måste ha en planeringshorisont som håller

för den militära förmågeökningen. Då krävs det förutsättningar som är kända i god tid och som inte förändras i de två perioderna.

Ni vill ha en stege med stigande anslag även efter 2025, åren 2026–2030?

– Vi vill diskutera så att mer kan genomföras av helheten i Försvarsberedningens förslag, svarar Daniel Bäckström. Han påpekar att Centern har som mål att försvarsanslaget, som hamnar på 1,5 procent av bruttonationalprodukten 2025, ska höjas till 2 procent.

– Vi är beredda att diskutera så att vi på lång sikt kommer upp i målsättningen 2 procent, men också så att vi får en planeringshorisont med bägge planeringsperioderna 2021–2025 och 2026–2030. Då är det många viktiga delar som vi ser behöver komma in i en uppgörelse och bli genomförda, svarar Daniel Bäckström.

Pressen på partierna att enas ökar, i en DN-intervju på onsdagen underströk både den tidigare statsministern Carl Bildt (M) och Försvarsberedningens förre ordförande Björn von Sydow (S) vikten av att rusta upp både det militära och civila försvaret.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se"

"Bakgrund. Många turer

20 december 2017
Försvarsberedningen ledd av Björn von Sydow (S) lägger fram rapporten Motståndskraft, om att åter bygga upp totalförsvar och civilt försvar.

14 maj 2019
Försvarsberedningens rapport Motståndskraft, om att rusta upp det militära försvaret, främst armén. Beredningen är enig men 93 timmar tidigare har de fyra borgerliga partierna hoppat av eftersom Socialdemokraterna inte vill finansiera reformen.

30 augusti 2019
S, MP, C och L enas om 5 miljarder kronor mer per år till det militära försvaret till och med 2025.

15 november 2019
Försvarsmakten redovisar att 55 miljarder kronor saknas fram till 2030 för att genomföra beredningens förslag.

7 maj 2020
DN avslöjar att nya notor på 15 miljarder kronor försvårar en uppgörelse i den återinkallade Försvarsberedningen.

September 2020
I september ska regeringen lägga fram en totalförsvarsproposition för åren 2021–2025 som måste få stöd i riksdagen.

"Pandemin argument mot satsning

DN FREDAG 15 MAJ 2020

Regeringen säger nu att pandemin är orsaken till att den inte vill satsa mer pengar på Sveriges militära försvar. Argumentet avvisas på borgerligt håll. Motsättningarna har ökat och det är ovisst om den extra tidsfristen på två veckor kan säkra en bred en uppgörelse.

S–MP-regeringen och oppositionen kan inte enas i försvarsberedningen. Den skulle ha lämnat sin rapport på fredagen inför höstens riksdagsbeslut om försvaret för åren 2021–2025. Men försvarsminister Peter Hultqvist (S) beslutade i sista stund att förlänga beredningens förordnande i två veckor till den 29 maj.

– Det beror på att vi inte är överens, framför allt om den ekonomiska situationen, säger Peter Hultqvist.

Knäckfrågan är hur nya kostnader på totalt 70 miljarder kronor fram till 2030 ska hanteras. Dessa miljardnotor var inte var kända när budgetuppgörelse mellan regeringen, Centern och Liberalerna slöts i augusti.

Uppgörelsen sträcker sig till 2025 och M, KD och SD kräver att 3,8 miljarder tillförs i priskompensation. Men regeringen säger att coronakrisen hindrar att satsa mer.

– Den här krisen är rejäl och den påverkar ekonomin i alla delar. Vi kan inte bara tänka bort den när vi sitter och diskuterar de här stora satsningarna, säger Peter Hultqvist.

Men pandemin visar ju samtidigt att det finns pengar till satsningar?

– Jo, men vi har en uppgörelse på 25 miljarder, en 40-procentig höjning av försvarsutgifterna. Det är en stor satsning beroende på att vi inser hur den säkerhetspolitiska situationen ser ut. Försvaret kommer att ha ett hårt arbete för att svara upp emot dessa pengar, svarar försvarsministern DN.

Men Hultqvist får mothugg direkt av Allan Widman, Liberalernas försvarspolitiker:

– Regeringens eget finanspolitiska råd har ju sagt att det nu gäller att investera i offentlig verksamhet och offentlig konsumtion. Att satsa på försvar innebär investeringar och fler värnpliktiga vilket förbättrar sysselsättningen, säger Allan Widman.

Regeringen vill heller inte gå med på fortsatt höjda anslag med 5 miljarder/år efter 2025, vilket M, C, KD, L och även SD kräver. I stället föreslår Hultqvist en ”kontrollstation” 2023 där nivån 2026 och 2027 kan diskuteras. Allan Widman säger att förslaget endast förvirrar och beklagar att de i förhandlingarna hittills ”trampat vatten”.

– Ett alltför kortsiktigt beslut nu kommer att bli ohållbart, det har vi lärt oss innevarande period, säger Daniel Bäckström, C, som står fast vid kraven på en bred uppgörelse fram till 2030 där Moderaterna kommer med.

– Regeringens bud innebär nästan ingenting. Jag är mycket oroad över att vi står så långt ifrån varandra. För att säkra balans mellan mål och medel i försvarsbeslutet så måste vi tillföra mer pengar. Både 2021–25

och 2026–30 för att ge Försvarsmakten en långsiktig -, säger Pål Jonson, Moderaterna.

Pål Jonson bedömer att endast 30–40 procent av försvarsberedningens ett år gamla förslag i rapporten Värnkraft kan genomföras till 2025 vilket är ”totalt oacceptabelt”.

– Vi har en bred enighet om vad som behövs. Men Peter Hultqvist och regeringen väljer att ignorera hotbilden. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att agera, kritiserar Mikael Oscarsson, KD.

– Värnkraft gäller, och Försvarsmakten ska få order att genomföra den. Penningvärdet måste säkras med fyra miljarder extra fram till 2025.

Därefter ska Försvarsmakten ha planeringsförutsättningar fram till 2030 med ytterligare tillskott på fem miljarder 2026, 2027, 2028 och så vidare, säger Roger Richthoff, Sverigedemokraterna.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

" Så gör coronaviruset svenskar till nationalister

DN TORSDAG 14 MAJ 2020

Svenskar ser sig sällan som patrioter. Men landets sätt att hantera coronasmittan har väckt starka känslor. Kristofer Ahlström - undersöker varför en folkhälsonationalism växt fram.

Den 11 mars publicerade Italiens ambassadör i Sverige, Mario Cospito, ett starkt kritiskt meddelande till statsepidemiolog Anders Tegnell efter hans medverkan i Aktuellt. I programmet hade Tegnell sagt att svensk sjukvård har bättre beredskap än den italienska.

Kommunikén, som lades upp på italienska ambassadens hemsida, löd: ”Det här är inte en fotbollsmatch där man ser motsatta hejaklackar som stödjer sitt lag: det handlar om en global och gemensam utmaning för att garantera allas hälsa.”

Men sedan dess har tävlingsmomentet att jämföra olika länders coronastrategi fortsatt, med dödssiffror och R-tal som mätvärden i mästerskapet. Lagindelningen har fått skarpa skiljelinjer: Anders Tegnells ansikte trycks på t-shirtar och tatueras på kroppar, Stefan Löfven och kung Carl Gustaf hyllas som sporrande retoriker för sina tal till nationen. De forskare som ifrågasätter den svenska strategin kallas i medierna för ”foliehattar” och ”klassiska haverister”.

I en artikel döper Svenska Dagbladets politiska kommentator Göran Eriksson tilltron till den svenska strategin för ”folkhälsonationalism”.

Utvecklingen kan tyckas märklig för ett Sverige som internationellt brukar beskrivas som prestigelöst och hierarkiskt platt. Svenskar ser sig sällan som patrioter. Kanske för att beteckningar som patriotism och nationalism för tankarna till bakåtblickande flaggviftande där man hyllar gamla krig. Svenskar däremot ser alltid framåt, är världens modernaste land och kan därför per definition inte vara ”nationalister”.

Åtminstone är det så det brukar låta.

Henrik Berggren är journalist, författare och historiker. Han har bland annat skrivit boken ”Är svensken människa?” (2006) tillsammans med Lars Trägårdh, och säger att det är en missuppfattning att svenskar inte skulle vara patriotiska.

– Jag tror att nationalismen i viss mån är historiskt konstant. Har du nationalstater och en gemensam solidaritet så måste det finnas något som binder ihop det – så frågan är inte om invånarna är patriotiska eller inte utan vilka värden de samlas runt, säger han.

Coronastrategin är ett exempel på en sådan värdeladdad fråga att sluta upp kring.

– Om man tycker att Sverige står för en förnuftig och öppen linje i den här frågan, att den inte inskränker folks frihet, så är det en tilltalande bild av Sverige man väljer att stå för; då finns säkert en tillfredsställelse i att bli coronapatriot.

– Sverige har stundtals varit övermaga nationalistiskt i vår syn på att vi har löst världens problem, vi är världens modernaste land. Det handlar inte så mycket om en avsaknad av nationalism som att vi tycker att vi inte behöver skrika om hur bra vi är – vi vet att vi är bäst. Berättelsen om det moderna, ingenjörsupplysta Sverige – i dag mer omtalat som ”det svenska tech-undret” – spelar en viktig roll i omfamnandet av coronastrategin.

Tittar man på forskardata visar det sig att svenskar är mer patriotiska än man kan tro (i en studie från 2013 svarade 92 procent av tillfrågade svenskar att de var ”stolta” eller ”mycket stolta” över sin nationalitet).

Ännu intressantare är vilka frågor som triggar den stoltheten. 27 procent är ”mycket stolta” över vårt lands forskning och teknologi, och 24 procent är ”mycket stolta” över vårt lands demokrati. (Som jämförelse: i USA är ”vår krigsmakt” och ”vår historia” de två största skälen till stolthet.)

De mekanismer som styr och hyllas i Sveriges coronastrategi rimmar alltså med vad vi är stolta över med Sverige: vetenskapen och öppenheten. Att ifrågasätta strategin innebär att underkänna det vi tycker är våra finaste värden. Det säger Gina Gustavsson, docent vid statsvetenskapliga institutionen på Uppsala universitet.

– Min tes är att stoltheten över vår forskning och vår demokrati spelar stor roll nu när narrativet till stor del varit att vi i Sverige avviker från andra länder för att vi gör som experterna säger, och för att vi upprätthåller demokratin i stället för att stänga ner och begränsa folks frihet.

Att andra stabila demokratiska länder på inrådan av sina experter däremot valt att stänga ner under en begränsad tid borde ju motsäga den berättelsen, menar Gustavsson, men det passar inte in lika bra i

sagan om det positivt svenska. Detsamma gäller påståendet att just den svenska tilliten människor emellan gör strategin möjlig: samma värderingar gäller i länder som Danmark och Finland, men där har delar av samhället ändå stängts.

Nyligen skrev Gustavsson en artikel i engelska The Guardian (”Has Sweden’s coronavirus strategy played into the hands of nationalists?”) där det aggressiva gensvaret från de som försvarar det svenska systemet liknas med vad idéhistorikern Isaiah Berlin kallade ”den böjda kvistens nationalism”.

Som metaforen antyder handlar det om en fosterlandsstolthet som piskar tillbaka mot den som ”trampar på” landet. En sårad nationell stolthet som leder till aggression. I texten skriver Gustavsson bland annat att de 22 undertecknarna till en debattartikel i DN som ifrågasatte Folkhälsomyndigheten hånades och förlöjligades.

– Sverige har inte upplevt sig trampat på tidigare, vi har nästan stoltserat med att de som hatar oss är Trumpianer eller högerradikala; nu får vi för första gången kritik för att vi skulle vara kalla eller osolidariska. Och samtidigt som Sverige kallar sig en humanitär supermakt så har vi misslyckats med att skydda våra äldre och det tycks råda en större acceptans än jag hade väntat mig av att det skylls på invandrare att sjukdomen sprids, säger Gina Gustavsson.

Inom socialpsykologin använder man begreppet *nationell anknytning*, den känsla av tillhörighet man känner med sitt land. En stark sådan anknytning är oftast av godo, och innebär bland annat att man delar med sig av resurser inom landet. Men som alla gruppidentiteter kan den mobiliseras kraftigt för andra saker, säger Gustavsson:

– När den nationella gruppidentiteten känner sig hotad, och när det uppstår konkurrens med andra länder, då vet vi att även de mer godartade sidorna av stoltheten tenderar att förr eller senare göda intolerans mot minoriteter och en ovilja att tillåta kritik.

Och svenskar är dåliga på självkritiskt tänkande. I en studie fick 42 000 deltagare i 33 länder svara på frågan ”Skulle världen vara en bättre plats om fler i ditt land erkände landets tillkortakommanden?” Sverige var det land där det minsta antalet intervjuade höll med om påståendet.

Även Henrik Berggren tar upp konsensuskulturens baksida.
– Det har varit en del väldigt aggressiva angrepp på forskarna som kritiserat Tegnell. Det finns något hätskt i det, liksom i nationalismens mörka sida att leta efter förrädare.

Samma mönster syntes under andra världskriget i Sverige, säger han.
– Hamstring sågs som ett brott mot solidariteten: det publicerades teckningar på hemmafruar med råttliknande ansikten som bunkrade matvaror. Den nationella sammanhållningen kan leda till att man straffar personer som bryter mot det kungjort solidariska.

Tova Höjdestrand är universitetslektor i socialantropologi vid Lunds universitet och forskare på nationalism. Hon håller inte med om bilden att man i Sverige slår sig för bröstet gällande sin coronastrategi gentemot andra länder. Hon jämför med exempelvis

jämställdhetsfrågor eller frågor om lagstiftning kring prostitution, där hon anser att Sverige beter sig desto mer självrättfärdigt.

– Där är det inget snack om att man tycker att Sverige är fan så mycket bättre. Nu har man med coronataktiken en ganska ödmjuk hållning. Alla är mycket öppna med att vi använder en strategi som vi hoppas ska fungera, men att vi precis som alla andra experimenterar. Jag tycker det är en mycket livlig debatt med transparens och plats för alla möjliga åsikter, säger hon.

Som en förenande trygghetskraft i krisen tronar SVT:s tablåer på minnen från fornstora dagar: det är program om det Sverige som tog brons i fotbolls-VM, eller det Sverige som leddes genom rekordåren med Tage Erlander som landsfader. Tova Höjdestrand säger att lika gärna som ”nationalism” kan man kalla vårt trygghetssökande för ”folkhemism”.

– Som när tv plockar fram hederliga saker från den gamla goda tiden. Det vädjas om gamla ideal om samhällssolidaritet från före den nyliberala explosionen på 80- och 90-talet. I vårt land har vi kommit att kalla det folkhem. Är det nationalism? Ja, i så fall tycker man det mesta är nationalism.

Den starka svenska myndighetstilliten som präglar inställningen till coronastrategin kan ses som ett arv från den tiden. Folkhemmet och moderniteten var ett stort och framgångsrikt uppfostringsprojekt, att man alltid skulle lita på mannen i den vita rocken. Kanske kan den sociala ingenjörskonstens paradigm nu sägas gå igen i acceptansen för och stoltheten över den svenska linjen?

Det kan vara så, säger Henrik Berggren, men påminner om att bakom folkhemstanken fanns en tidigare fas från 1800-talets slut med en stark folkrörelsetradition; som nykterhetsrörelsen, eller den frivilliga bildningsrörelsen.

– De handlade främst om att disciplinera sig själv – alltså inte om att lyda utan om att vara förnuftiga människor. Successivt flyttade man sedan över det till staten och sedan till experter, men från början var det självuppfostran det rörde sig om, och Folkhälsomyndigheten har appellerat till den traditionen. Kanske har det väckt ett historiskt gensvar i oss.

Att låta experter och sakkunniga vägleda besluten, snarare än politiker, kan ses som motsatsen till den nationalistiska populismen, där etablissemangsskepsis ofta är den drivande läran. Men tittar man på attityddata så finns ett starkt samband mellan nationell stolthet och hög politisk tillit, säger Gina Gustavsson som tittat främst på siffror i USA och Holland.

– Det är alltså inte de Trumptrogna eller Wildersanhängare, som man kan tro, utan stoltheten är hög hos folk som är mer progressiva. Samma gäller för Sverige: invandringsmotståndare är ofta mindre stolta över Sverige; de stoltaste är oftast inte de vi tänker på som obehagliga patrioter, säger hon.

Att regeringens förtroendesiffror ökat i Sverige sedan pandemins utbrott (Socialdemokraterna noterade sin största uppgång i Sifos historia en månad in i krisen) visar också på en inhemsk politisk tilltro. Tova Höjdestrand ser en längtan efter mer sammanhållning i samhället som möjliggörs i krisens tid, med symtom som kan påminna om nationalism.

– Det handlar om tydliga symboler. ”Nationen” är ju i vår tid den mesta symbolen för en sammanhållning bortom ideologiska eller andra särintressen, och då blir det flaggan som Löfven sätter på kavajen på

första maj. Symbolerna för den solidaritet som så många längtar efter råkar vara nationellt kodade.

Henrik Berggren tror att mobiliseringen kan bero på en plötsligt uppvisad tydlighet efter en lång tid med ideologisk vinglighet.
– Politiken har på senare år varit väldigt populistiskt driven där politikerna reagerat på olika opinionsvindar. Jag tror att många människor nu blir imponerade av att det finns en linje som man håller fast vid. Och bakom det finns impulsen att sluta upp bakom och sitta stilla i båten.

Även här finns paralleller till andra världskriget, säger han.
– Många var missnöjda med att tyska tåg körde genom Sverige, men den huvudsakliga inställningen var att ”Per-Albin Hanson och Kungen vet vad de gör. Det här är det vi har, då får vi köra på det”, det finns nästan en fatalism över det.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Så kan coronapandemin utvecklas till en ”skärmdemi”

DN TORSDAG 14 MAJ 2020

Coronapandemin har fått skärmtiden att spränga alla vallar denna vår. Nu finns risken att vi halkar ner i digitala hjulspår som är så djupa att vi sedan inte kan ta oss ur dem, skriver Katarina Bjärvall.

Det blir inte mindre riktigt för att vi ses på nätet. Det blir på ett annat sätt.”

En röst i radion om hur sammankomster via skärmteknik har ersatt möten i verkligheten. Den här gången var det en präst som menade att webbsända gudstjänster är lika verkliga som de som hålls live i kyrkan, men det kunde ha varit en företrädare för vilken profession som helst av många: nätdoktorer om diagnoser, universitetslärare om föreläsningar, psykologer om terapisessioner, journalister om intervjuer. Eller för den delen privatpersoner som dejtar, fikar, bjuder på middag, spelar brädspel, småpratar med gamla morsan, går på museum, kort sagt, gör digitalt vad de annars skulle ha gjort med sina fem sinnen mellan fyra fysiska väggar.

Det samfällda omdömet i början av coronavåren var: Inte sämre, bara annorlunda. Eller ofta: Bättre. Effektivare.

Så mycket bättre faktiskt att skärmtiden fick spränga alla skyddsvallar och slå över i vad som kan kallas en skärmdemi. Och så mycket effektivare att coronakrisen spåddes innebära den definitiva döden för

den debatt om skärmtid som av och till förts åtminstone sedan den smarta telefonens genombrott för snart tio år sedan.

Under denna debatt har själva begreppet skärmtid varit en provokation för dem som fokuserat på den digitala teknikens fördelar: Tiden vid skärmen är ingenting, innehållet är allt. Att ägna tre timmar åt att snapchatta tusen selfier, som en del tonåringar gör, kan aldrig jämföras med att zooma in för ett förmiddagsmöte på en digital plattform.

Mediekritikern Marshall McLuhan protesterade mot sådana tankar långt före dagens skärmkultur, redan 1964. Han menade att de då nya kommunikationsteknikerna – tv-n till exempel – i sin själva form var samhällsomstörtande. ”The medium is the message”, mediet är budskapet, blev ett mantra i årtionden framåt. Mediernas innehåll var däremot bara det köttstycke som inbrottstjuven hade med sig för att avleda vad McLuhan kallade andens vakthundar.

Men man behöver inte gå tillbaka till 1960-talet för att förstå betydelsen av skärmtid i dag. Det räcker att se sig noga omkring för att konstatera att tiden vid skärmen inte är ingenting utan någonting.

Någonting som ändå kanske bäst låter sig definieras i negationer: det samlade antal tidsenheter då jag inte rör någon annan del av min kropp än mina händer, då jag inte förnimmer någon medmänniskas mångdimensionella sinnlighet och då jag inte har ögonkontakt med någon utan i bästa fall ser en skärmblick som är fokuserad ungefär på min egen mun (det vill säga, samtalspartnern tittar på sin skärm i stället för på det svarta kameraögat ovanför). Detta är skärmtiden och den mäts nu inte längre i minuter eller timmar utan snarare, ackumulerat, i månader och år.

Vilken betydelse har det för hälsan? Ingen forskare har av naturliga skäl ännu hunnit studera just effekterna av den skenande användningen av skärmteknik denna vår, men ledtrådar finns i tidigare forskning. En av de mest gedigna studierna är en amerikansk enkätundersökning från 2018, där psykologiprofessorerna Jean Twenge och Keith Campbell har ställt frågor till föräldrar till över 40.000 amerikanska barn och ungdomar mellan två och sjutton år. Studien visar att de som tillbringar mycket tid framför skärmen generellt har sämre psykisk hälsa än de som ägnar mer tid åt annat. Detta gäller oavsett om tiden tillbringas vid tv-n, spelkonsolen, datorn, surfplattan eller den smarta telefonen. Och det gäller en rad olika mått på nedsatt psykiskt välbefinnande, från lindriga symtom som koncentrationsproblem och humörsvängningar till medicinska diagnoser som depression och ångestsyndrom.

Upp till en timmes skärmtid per dygn ger inget genomslag i form av psykiska besvär, men sedan tilltar risken, så att de som tillbringar över sju timmar per dygn framför skärmen löper dubbelt så stor risk som de som maxar en timme att drabbas av både lindriga symtom och fastställda psykiatriska diagnoser.

Orsakssambandet då? Det är väl ändå så att den som redan från början mår psykiskt dåligt, oavsett om det bara är skoltrötthet och gruff med föräldrarna eller en medicinskt diagnostiserad depression, söker sig till skärmen i större utsträckning än den som sprudlar av energi och harmoni? Ja, så är det – också. Twenge och Campbell har inte undersökt orsakssambandets riktning, men det har andra gjort, genom longitudinella studier, och då har sambandet visat sig vara dubbelriktat. Den som redan mår dåligt är mer benägen att fastna framför skärmen, men ökad skärmtid kan i sig också ge minskat välbefinnande hos barn och ungdomar såväl som hos vuxna.

Sambandet är starkast för ungdomar i åldern 14–17 år. En trolig förklaring är, menar Twenge och Campbell, att barn ser mer på tv medan ungdomar ägnar mer tid åt sociala medier. Och tidigare studier har visat på samband mellan psykisk ohälsa och användning av sociala medier och även dataspel. Dessutom har ungdomar nästan alltid en egen smart telefon, något som kan påverka bland annat sömnvanor, vilket i sig kan ha negativa effekter.

En annan förklaring till att ungdomarna påverkas mer än barnen är enligt Twenge och Campbell sannolikt ungdomarnas längre skärmtid, i genomsnitt fyra timmar och 35 minuter. Fyra timmar, eller för den delen sju timmar, kan låta mycket – men det är i dag sannolikt långt under genomsnittet för alla ungdomar som nu undervisas digitalt och alla vuxna som fått sina arbetsuppgifter flyttade till skärmen.

Ökad psykisk ohälsa är en sak. Till det kommer en svärm av andra och svårförutsägbara effekter av den eskalerande användningen av skärmteknik denna vår. Flera av effekterna är förstås av godo. Med hjälp av tekniken kan vi trotsa coronan och fixa allt från skolundervisning och gudstjänster till after work och släktmöten.

Kanske, i strid med vad prästen i radio predikade, mindre riktigt och ofta sämre – men *good enough* under dessa omständigheter.

Viktigare på lång sikt är att tekniken stakar ut vägen mot en mer miljövänlig framtid. Och här är en nyckel effektivitet. Jag har skrivit om skärmteknikens påverkan på människans inre i tio år och då och då problematiserat fixeringen vid effektivitet: När mänskligt agerande alltid måste omvandlas till beräkningsbara prestationer förlorar vi det som inte så enkelt låter sig värderas – de eftertankar som kan växa ur friktion, de upptäckter man gör när man går vilse eller den lågintensiva glöd som kan uppstå i samtalet runt en kaffeautomat i en mötespaus. Men nu, med först klimatinsikten och sedan coronakrisen, tänker jag lite annorlunda.

Coronan har fått flyget att hålla sig på marken och man kan hoppas att det aldrig lyfter till samma höjder som tidigare. Den förhoppningen är inte mycket värd utan effektiv digital teknik. I höstas var jag på jobbmöte i Bryssel, nästa gång jag blir kallad vill jag stanna hemma vid skärmen. Medan värdet på världens samlade näringsliv kraschlandar så rusade den kaliforniska mötesplattformen Zooms aktier i höjden ungefär när den första hostattacken ekade på den där marknaden i Wuhan i Kina.

Samtidigt – det finns alltid ett samtidigt! – får dessa positiva effekter inte tysta debatten och slå ihjäl vår förmåga att tänka kritiskt kring tekniken.

Man kan lugnt konstatera att det inte är första gången i historien som det är viktigt att hålla två tankar i huvudet samtidigt. ”Det var den allra bästa av tider, och det var den allra värsta. Det var visdomens tid, det var oförnuftets tid. Det var både trons och vantrons epok”, skrev Charles Dickens om franska revolutionen i inledningen till ”Historien om två städer”. Då handlade det om de frihetliga revolutionärernas seger över tyranniet som visade sig rymma ett skräckvälde, nu är det i praktiken en naturkatastrof som ger monumentala medicinska, psykologiska, sociala, ekonomiska och politiska återverkningar.

Det kräver att vi håller inte bara två parallella tankar i skallen utan ett helt myller av motstridiga insikter: Att flera hundra tusen människor över hela världen dör i en galopperande lungsjukdom samtidigt som ett stort antal liv räddas genom att utsläppen minskar när arbetssamhället sätts på paus samtidigt som miljontals personer

förlorar sina jobb och inkomster samtidigt som tid frigörs för nya idéer och värderingar som skulle kunna ge en annan och faktiskt rikare framtid.

Och samtidigt som våra skärmar alltså ger oss nya miljövänligare sätt att mötas så finns risken att vi även i alla andra mänskliga sammanhang halkar ner i digitala hjulspår som är så djupa att vi inte kan ta oss ur dem.

”Det extrema har nästan blivit normalt”, säger Jannie Jeppesen, vd för branschorganisationen Swedish Edtech Industries som samlar företag som säljer tekniklösningar till skolorna. Och hon säger det med illa dold förtjusning, i ett pressmeddelande. Man skulle också kunna säga att gymnasieelever nu, genom sina skoldagar framför skärmen, går miste om allt det sinnliga som århundraden av pedagogisk forskning har visat är centralt för att kunskap ska fästa i människans inre – värmen från bunsenbrännarna i kemisalen, svarthättans kvitter i trädtoppen under laborationen i skogen intill skolan. För att inte tala om hänget vid busshållplatsen, den pirrande blicken tvärsöver klassrummet, skolkuratorns snabba omtänksamma fråga i korridoren, handen som snabbt rör en annan hand över tacogratängen i matsalen.

Det finns tusentals elever som är lättade över att slippa det, men det finns sannolikt många fler som trodde att de skulle glädjas men som nu inser att de behöver det och saknar det.

Vuxna jag talar med säger ungefär samma sak: Skärmarbetet var fantastiskt i mars och blev en praktisk nödlösning i april, men nu saknar vi nyanserna i de mänskliga mötena.
Just så komplext är vårt förhållande till den digitala tekniken i coronans tid. Och efter coronan. Att glömma det vore att kapitulera för det som även techindustrin kallar extremt.

Katarina Bjärvall "

”Sverige saknar etiskt ramverk för beslut vid pandemier”

DN FREDAG 15 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200515
Sverige behöver ett nationellt etiskt ramverk som vägleder beslut inför och under pandemier. Vi föreslår i en rapport en rad etiska värden och principer som kan ligga till grund för ett sådant. Vi menar också att den vetenskapliga grunden för beslut och vald strategi bör göras offentlig, skriver företrädare för Statens medicinsk-etiska råd.

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) publicerar i dag fredag rapporten ”Etiska vägval vid en pandemi”. Rapporten är ett första steg i rådets analys av etiska frågor i samband med pandemin. Syftet är att presentera etiska värden, problem och utmaningar som aktualiseras vid en pandemi, såsom den vi nu upplever. I rapporten ges även generella rekommendationer och förslag inom olika områden.

Vi menar att regeringen och riksdagen bör införa ett nationellt etiskt ramverk som ska vara vägledande för beslutsfattare vid pandemier. Sedan sars-cov-2-viruset i mars bedömdes som ett globalt hot och den pågående epidemin klassades som en världsomfattande pandemi, stängdes på kort tid gränser, infördes reseförbud, och i ett stort antal länder begränsades människors rörelsefrihet för att stoppa spridningen av viruset.

Coronapandemin har aktualiserat många svåra etiska frågor och dilemman. Det har till exempel gällt prioriteringar inom

intensivvården – vem ska få intensivvård om det inte finns plats för alla? Bristen på skyddsutrustning i hälso- och sjukvården och äldreomsorgen och de svårigheter detta innebär för personal och brukare har varit uppenbara.

Vi har sett hur värdiga avsked vid livets slutskede kan komma i konflikt med begränsning av smittspridning. Bör befolkningen övervakas och smittspåras digitalt? Därtill är debatten intensiv kring vilken övergripande strategi som är bäst i kampen mot viruset. Bör samhället stänga ner helt eller inte? Bör åtgärder för att minska spridningen vara frivilliga eller obligatoriska? Samhället har ställts inför en rad oerhört svåra etiska vägval.

Beslutsfattande vid en pandemi grundas inte enbart på fakta och vetenskapligt underlag. Vid vägning av olika handlingsalternativ måste man också ta ställning till värden och värdekonflikter. En etisk analys är ett användbart redskap för beslut som fattas på olika nivåer med anledning av pandemin. Den kan tydliggöra värde- och intressekonflikter och visa på möjliga handlingsalternativ och deras olika konsekvenser för viktiga etiska och sociala värden. När beslut fattas under en pandemi är det också angeläget att beslutsfattare är öppna och transparenta med de grunder på vilka beslut har fattats och vilka etiska avvägningar som gjorts.

En del länder har etiska ramverk i sina pandemiberedskapsplaner som ska vägleda beslut inför och under pandemier. Våra beredskapsplaner rymmer visserligen etiska värden och principer, men Sverige saknar i dag ett särskilt etiskt ramverk. Vi tror att det är angeläget att ett nationellt etiskt ramverk utvecklas för att stödja beslutsfattandet vid den typ av kriser som vi befinner oss i.

I den rapport som rådet presenterar i dag betonas ett antal etiska värden och principer som Smer anser är särskilt viktiga att beakta vid beslutsfattande inför och under en pandemi och som skulle kunna utgöra grunden i ett nationellt etiskt ramverk:

Minimera skada och rädda liv. Under en pandemi är skada oundvikligt. Det övergripande målet vid en pandemi bör vara att minimera skada och rädda liv. Såväl liv hotade av smittämnet som liv som hotas av motåtgärder som leder till isolering, arbetslöshet och försvagat socialt stöd och skydd.

Människovärde. Människor har lika värde, med samma rätt att få sina rättigheter tillgodosedda. Människovärdet är inte bundet till individers egenskaper utan är knutet till varje enskild människa, oberoende av prestationer, egenskaper, social eller ekonomisk ställning i samhället. Utifrån människovärdesprincipen följer att alla människor ska behandlas med respekt och på lika villkor.

Personlig integritet och frihet. Den enskilde individen har rätt till personlig integritet och frihet. Vid en pandemi kan det vara nödvändigt att inskränka dessa värden för att skydda befolkningen från allvarlig skada. Åtgärder som begränsar människors integritet och frihet bör vara proportionella, nödvändiga och relevanta, och minimeras i relation till vad man önskar åstadkomma.

Rättvisa och jämlikhet. Vid en pandemi kan man vara tvungen att fatta svåra beslut om prioriteringar när resurserna inte räcker till. Vård och andra samhälleliga insatser måste erbjudas på ett rättvist och etiskt godtagbart sätt. Det är viktigt att motverka ojämlikhet både nationellt och internationellt.

Vetenskaplig grund. Beslut om åtgärder ska, så långt som möjligt, vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Proportionalitet. De åtgärder som vidtas måste vara proportionerliga i relation till vad man önskar uppnå.

Tillit. Tillit är en viktig komponent i alla typer av relationer, även mellan medborgare och samhället samt dess institutioner. Det är av avgörande betydelse att beslutfattare upprätthåller befolkningens förtroende vid en pandemi när svåra åtgärder måste vidtas. Ett sätt att skapa förtroende på kort och lång sikt är att hålla sig till fakta.

Solidaritet. Solidaritetsprincipen gäller såväl internationellt som nationellt. En pandemi kan utmana konventionella idéer om nationell suveränitet, säkerhet eller territorialitet. Det är viktigt att stötta de individer som riskerar att fara särskilt illa på grund av smitta eller åtgärder, lika väl som att betona individens ansvar för sina egna val.

Därtill är det viktigt att beslutsprocesserna är legitima. Beslut bör motiveras och bygga på fakta, värderingar och principer vilka samhällsmedborgarna delar eller kan komma överens om.

Beslutsprocessen måste vara öppen för granskning.

Den vetenskapliga grunden för beslut och vald strategi bör göras offentlig. Vidare bör beslutsprocessen vara inkluderande på så sätt att berörda grupper så långt som möjligt involveras i besluten. Det bör finnas möjligheter att omvärdera och ompröva beslut när ny information och nya fakta tillkommer. Det bör även finnas mekanismer för att hantera tvister och klagomål. Beslutsfattare måste kunna hållas ansvariga för sina handlingar.

Den grund för ett nationellt etiskt ramverk som Smer presenterar kan behöva modifieras och utvecklas utifrån erfarenheter från den pågående pandemin. De närmaste månaderna kommer rådet att anordna webinarier och föra en bred dialog med olika experter och intressenter med syfte att ta fram policyrekommendationer och vidareutveckla grunden till ett nationellt etiskt ramverk för beslutsfattande vid pandemier.

Vi har ett moraliskt ansvar att under och efter en pågående pandemi samla kunskap, stödja forskning och dra lärdomar inför framtiden. Utifrån sådan kunskap bör Sverige utveckla en mer robust beredskap inför kommande pandemier.

Kenneth Johannson, ordförande Statens medicinsk-etiska råd (Smer)
Michael Anefur (KD), ledamot Smer
Åsa Gyberg-Karlsson (V), ledamot Smer
Ulrika Jörgensen (M), ledamot Smer
Dag Larsson (S), ledamot Smer
Sofia Nilsson (C), ledamot Smer
Lina Nordqvist (L), ledamot Smer
Malena Ranch (MP), ledamot Smer
Göran Collste, sakkunnig Smer, professor em i tillämpad etik
Lotta Eriksson, huvudsekreterare Smer
Göran Hermerén, fd sakkunnig Smer, professor em i medicinsk etik
Nils-Eric Sahlin, sakkunnig Smer, professor i medicinsk etik
Mikael Sandlund, sakkunnig Smer, professor i psykiatri "

"Fakta. Smer
Statens medicinsk-etiska råd (Smer) är rådgivande till regering och riksdag och har sedan 1985 analyserat etiska frågor utifrån ett övergripande samhällsperspektiv.

Rådets ska mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen belysa etiska frågor som kan riskera att underminera respekten för människovärde och integritet.

Smer ska även sprida kunskap om etiska frågor och vara en förmedlande länk mellan beslutsfattare, forskningen och allmänheten. "

Kapitel 2: Några av de viktigaste inrikes artiklarna 5 -12 maj 2020

5 maj 2020

”Använd munskydd i publika miljöer och i äldrevården”

DNTISDAG 5 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200505
Två egenskaper hos covid-19 ligger bakom att länder infört krav på munskydd: virus kan överföras utan att den smittade känner sig det minsta sjuk och forskning visar att smittan kan spridas via aerosoler i utandningen. Vi uppmanar därför Folkhälsomyndigheten att rekommendera att munskydd används i publika miljöer och i äldrevården, skriver sex virologiforskare.

En fråga som mycket sällan ställs i den svenska debatten, och i än mindre grad har tillåtits påverka de svenska smittskyddsrekommendationerna är: Hur kommer det sig att covid-19-pandemin har fått ett så präriebrandsliknande förlopp?

När denna nya sjukdom började uppmärksammas vid årsskiftet såg man omedelbara likheter med det allvarliga sars-utbrottet 2003, som även det orsakades av ett coronavirus. Men covid-19 har visat sig spridas mycket snabbare, och har, trots sin lägre dödlighet, redan skördat många gånger fler offer än sars (där 774 personer avled). Hur förklarar man detta?

Luftvägssjukdomar kan smitta på olika sätt. De flesta sprids genom droppsmitta, när hostningar eller nysningar skapar en kaskad av små droppar som når en annan persons slemhinnor, eller sätter sig på ytor. Dropparna når högst en eller två meter innan de faller mot marken.

Men vissa virus, såsom de som orsakar mässling och vattkoppor, kan bindas i mikrometersmå aerosolpartiklar som hänger kvar i luften. Det är därför man kan smittas av mässlingen om man går in i ett rum där en mässlingssjuk person vistades ett par timmar tidigare. Det behövs inga nysningar för att skapa en sådan aerosolburen smitta. Det räcker med att tala och andas.

Covid-19 har, liksom sars, beskrivits som en droppsmitta. Därför ges rådet att hålla sig på två meters avstånd i offentliga miljöer. Det finns emellertid ett oroande inslag som stör bilden: De riktigt stora utbrotten av covid-19 har skett i miljöer där många människor samlats. Och inte sällan har det härletts till en enda smittad person:

Epidemin i Uruguay tog fart när en febersjuk kvinna som just återvänt från Spanien deltog i en stor bröllopsfest med 500 gäster, varav 44 fick covid-19.

Vid ett stort 40-årskalas i Westport, Connecticut, USA, smittades hälften av gästerna. Det hade tidigare inte funnits ett enda fall i Westport.

I februari hade bioteknologiföretaget Biogen konferens i Boston. Lokalt insjuknade kort därefter 99 av deltagarna och deras familjer. Deltagare spred dessutom sjukdomen över hela USA, och blev i flera stater utsedda till ”patient zero”.

I Stockholm insjuknade i mars 70 personer efter en fest med 100 gäster, och vi undertecknare har personlig kännedom om minst tre ytterligare sådana tillställningar där uppmot hälften smittades.

Och här skiljer sig inte bilden för sars. För även när det gäller sars fann man plötsliga utbrott inom byggnadskomplex utan att människor ens vistats i varandras närhet.

Evidens finns dessutom gällande både sars och covid-19 att virusmaterial kan återfinnas i luften i och utanför rum där sjuka vårdas.

Man har också på experimentell väg kunnat skapa aerosoler där luftburet infektiöst virus kunnat isoleras i flera timmar.

Detta har lett de amerikanska vetenskapsakademierna att rapportera till USA:s regering att ”nu tillgänglig forskning stöder möjligheten att sars-cov-2 [viruset som orsakar covid-19] kan spridas via aerosoler som skapas direkt vid en patients utandning”. Och även om WHO alltjämt anger droppsmitta och kontaktsmitta som de huvudsakliga smittvägarna för covid-19 utesluter man inte längre aerosolsmitta. Det är en av anledningarna till att munskyddstvång vid publika aktiviteter nu införs i allt fler länder, senast Tyskland.

Sverige är dock inte ett av dessa länder. Folkhälsomyndigheten uppger alltjämt att ”munskydd behövs inte i vanliga situationer ute i samhället, då är det bättre att hålla avstånd till andra människor och att vara noga med att tvätta händerna.” Och som smittväg anges endast ”droppar som sprids i luften när en sjuk person hostar eller nyser”. Men om covid-19 och sars liknar varandra så mycket, även i hur de sprids, varför lyckades man så effektivt få stopp på sars, medan covid-19 nu håller hela världen i sitt grepp?

Det finns flera möjliga svar, men ett som alltmer hamnat i fokus rör när – snarare än hur – en infekterad person smittar. Och här lät sig många initialt luras av sars. Vid sars är man som mest smittsam ungefär en vecka efter att man fått symptom, och inte ett enda fall har beskrivits där någon smittade innan symptomdebut. Det blev därför ganska lätt att isolera smittspridarna.

Men så är alls inte fallet med covid-19. När det gäller denna sjukdom kan virus överföras utan att den smittade känner sig det minsta sjuk.

Runt hälften av dem som utsöndrar virus är symptomfria, och virusmängden är då ungefär densamma. Man kan alltså vara smittsam utan att veta om det. Detta har fått de internationella smittskyddsorganisationerna att modifiera sina rekommendationer, och är ännu en anledning till att många länder infört krav på munskydd i offentliga miljöer. Och i en ledare i ansedda New England Journal of medicine rekommenderas nu starkt användandet av ansiktsmasker i ”trånga inom- och utomhusmiljöer”.

Men även här sticker Sverige ut. Folkhälsomyndigheten anger att ”smittspridningen från personer utan symtom står för en mycket begränsad andel”, och inte bör påverka rekommendationerna (”Det som är helt klart är att om får vi stopp på de symtomatiska fallen så kommer pandemin att avstanna helt och hållet” sa Anders Tegnell 14 april i Aktuellt).

Sålunda förordas inte generellt munskydd ens inom äldrevården. Detta trots att covid-19 nu drabbat tre av fyra äldreboenden i Stockholmsregionen, och två av fem hemtjänstsenheter. Testning har visat att en tredjedel av äldre som är smittade, och hälften av personalen, varit helt symptomfria. Att i detta läge avråda från allmänt bruk av skyddsutrustning inom äldrevården är obegripligt, alldeles särskilt som viruset i utandningsluften går ner signifikant om munskydd används.

Vid en så pass smittsam, en så pass allvarlig och bland äldre ofta dödlig sjukdom som covid-19 måste försiktighetsprincipen råda. Det nu säkerställda och signifikanta inslaget av presymptomatisk smitta, likväl som möjligheten att luftburen smitta är en komponent i smittöverföringen, måste leda till stora förändringar i de svenska smittskyddsrekommendationerna. Vi uppmanar Folkhälsomyndigheten att utfärda rekommendationer om användandet av munskydd i publika miljöer och i äldrevården.

Anders Vahlne, professor emeritus i klinisk virologi, Karolinska institutet
Åke Lundkvist, professor i virologi, Uppsala universitet
Fredrik Elgh, professor i virologi, Umeå universitet
Peter Horal, docent i klinisk virologi Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet
Åke Gustafsson, med dr i virologi, tidigare chef för mikrobiologi och vårdhygien i Region Gävleborg och Region Uppsala
Lena Einhorn, med dr i virologi "

"Till den version av artikeln som publiceras på dn.se/debatt har en rad länkar till källor tillfogats. "

Avlidna i Sverige per vecka
2015-2019
2020
2000-talets högsta dödstal (2 539) registrerades vecka 15 i år.
Vecka 17 i år registrerades 1985 avlidna personer.
v 2
v 3
v 4
v 5
v 6
v 7
v 8
v 9
v 10
v 11
v 12
v 13
v 14
v 15
v 16
v 17
2500
2400
2300
2200
2100
2000
1900
1800
1700
1600
1500

" Nu minskar antalet dödsfall

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Färre personer avled i Sverige vecka 17 jämfört med veckorna närmast före. Denna lägre siffra märks framför allt i Stockholms län, där 30 procent färre rapporterades ha avlidit vecka 17 jämfört med toppnoteringen två veckor tidigare. I till exempel Västra Götalands län syns ingen tydlig trend nedåt.

SCB publicerar varje vecka preliminära siffror över hur många som avlidit i Sverige hittills under året, utifrån de uppgifter som rapporteras in från Skatteverket. Hittills har siffrorna visat att fler personer avlidit än vanligt under mars och april. Under vecka 15, när 2505 personer dog, uppmättes 2000-talets hittills högsta dödstal i Sverige.

De senaste siffrorna visar dock att färre dog under vecka 17. Enligt de preliminära siffrorna avled 1985 personer under veckan. Men siffran för vecka 17 är fortfarande högre än genomsnittet under de senaste fem åren.

– Förra veckan när vi publicerade siffrorna var vecka 15 toppnoteringen och så är det fortfarande. I framför allt Stockholms län verkar det vara en tydligt nedåtgående trend, säger Tomas Johansson på SCB:s enhet för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd.

Det är framför allt i Stockholms län som minskningen skett. Vecka 15 dog rekordmånga, 774 personer i länet, mer än dubbel så många som de senaste årens genomsnitt. Under vecka 17 har den siffran sjunkit till 528 avlidna, en siffra som ändå fortfarande är högre än de senaste årens genomsnitt.
Även om siffrorna i Stockholms län är lägre än under början av april skiljer sig trenden åt från län till län. Uppsala, Södermanland och Östergötland har alla sett tydliga minskningar i relation till sina tidigare siffror, men i andra län syns inte sådana tydliga trender.

Västra Götalands län såg till exempel en ökning i antalet rapporterade dödsfall mellan vecka 15 och 16. Ökningar under samma period syntes även i Halland, Norrbotten, Jämtland, Västmanland, Örebro, Värmland samt på Gotland.

– Det vi ser är att de här tydliga toppnoteringarna vi sett i Stockholms län och några av kranslänen inte tycks sprida sig så markant i andra delar av Sverige. I Västra Götaland såg vi en ökning mellan vecka 15 och 16 men det är fortfarande inte på de här extrema höga nivåerna vi sett i till exempel Stockholm. Det är dock svårt att säga om det rör sig om en uppåtgående trend eller inte, säger Tomas Johansson.

SCB:s siffror är preliminära och kan komma att ändras, och Tomas Johansson berättar att man regelbundet reviderar siffrorna. Den 6 april hade man till exempel en siffra om 229 dödsfall den 31 mars. Den 4 maj hade den siffran reviderats till 306. Enligt Tomas Johansson ser man dock ingenting i dag som tyder på att siffrorna åter kommer nå upp till vecka 15:s rekordhöga nivåer.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

"Fakta. Läget just nu
Ytterligare 90 personer har rapporterats som avlidna i covid-19 under det senaste dygnet.

Totalt 2769 personer i Sverige har fram till måndagen avlidit i covid-19.

22 721 fall av sjukdomen har hittills bekräftats och 1 572 personer har behövt intensivvård i Sverige. "

" Göteborg börjar med masstester – ”ska besegra det osynliga monstret”

DN TISDAG 5 MAJ 2020

De närmaste dagarna färdigställs ett löpande band i Göteborg för masstester av antikroppar mot covid-19. 600 analyser i timmen ska göras på Sahlgrenskas laboratorium – som en start. – Vi måste besegra det osynliga monstret som finns där ute, säger professor Martin Lagging.

Det är febrig stämning på Virologen på Sahlgrenska Universitetssjukhuset, särskilt om man tar rygg på professor Martin Lagging. Han öppnar alla dörrar med armbågen, men visningen går ändå i ett rasande tempo.

– Vi la en option på 500 000 analyser förra fredagen, för regionens räkning. Jag har aldrig varit med om en så stor beställning på en gång innan i mitt liv... Hoppas de inte drar det på min lön!

Han hinner inte oroa sig för det på riktigt så klart. Ingen hänger upp sig på byråkrati de här dagarna. Det enda som gäller är att få i gång masstestning av antikroppar mot det nya coronaviruset. Det är ett av stegen mot att få kontroll på pandemin. Och forskarna här på Guldheden i Göteborg tror att de kan öppna sin testfabrik redan nu i veckan.

– Vi har samma dödsångest som alla andra, därför måste vi jobba för att komma ur den här skärselden som pandemin utvecklats till. Hittills har vi sett många matematiska modeller på utvecklingen, nu måste vi börja lägga till hårddata om hur många som verkligen infekterats. Det är det masstestning för antikroppar kan ge och det är därför ingen av oss som jobbar här satt och solade oss på första maj.

Martin Lagging tycker det är lättast att beskriva vad forskare och företag över hela världen gör just nu genom att likna viruset vid en bil. Bilen har tydliga delar och olika antikroppar sätter sig som post-it-lappar på de olika delarna – ratten, däcken, tanklocket – för att flagga upp för kroppens immunförsvar att ”här finns ett virus att slå ut”.

För den som letar antikroppar gäller det att kunna skicka in en liten del av viruset – ratten till exempel – i ett provrör med blod för att se om blodet har ett försvar mot ratten. Men det gäller också att se till att ratten på den här ”covidbilen” inte går att förväxla med ratten på en vanlig ”förkylningsbil”. I så fall skulle ganska vardagliga antikroppar limma fast och visa upp sig, men det är ju inte de antikropparna forskarna letar efter. Det är inte de antikropparna som kanske skulle kunna ge den efterlängtade immuniteten mot covid-19.

Nu tycker Sahlgrenskas team att de hittat ett säkert antikroppstest från amerikanska Abbott, diagnostikföretaget som för något år sedan vann upphandlingen i Västra Götalandsregionen och lät just laboratoriet här på klinisk virologi bli bland de första att montera den nya generationens maskinpark för masstester. Vi kliver in i rummet där den står. Martin Lagging lyser upp som ett barn.

– Titta på detta! Här kommer provrören åkande på ett löpande band. Om datorn som styr bandet tycker att röret ska in på ett instrument kopplat till banan, så viker det av vid en av stationerna för att testas. Det är som en modelljärnväg! Och den kan vara i gång hela dygnet

och till stor del sköta sig själv. Det här skalar upp vår analysförmåga till potentiellt mycket stora volymer, snarast industriell nivå.

Om vi går tillbaks till bilen som en bild av viruset finns här också den fantastiska möjligheten att efter station ett – där man letat efter antikroppar mot ratten – komplettera med att i station två skicka in provet för analys med ett annat diagnostikbolags test – som siktar in sig på däcken. Allt för att minska risken för fel, och öka kunskapsbanken.

– Vi hoppas kunna dra i gång detta i mitten av den här veckan. ”Kitsen” för testerna blev CE-märkta förra måndagen och vi fick hit dem i går, säger Martin Lagging.

Det går undan. Göteborg är dock ganska ensamma om det ultramoderna systemet med nattaktiva löpande band och därför är de första antikroppstesterna som nu kablas ut anpassade för bolagets äldre maskiner. En trappa ner arbetar den biomedicinska analytikern Anna Jannesson tillsammans med Malin Eriksson från Abbott för att trimma in de fyra nyss utdömda maskinerna som nu får göra ny tjänst i viruskampen.

– Det är underbart ändå. Byråkratin smälter bort. Det enda som gäller nu är raka rör för att ta oss ur detta. Att införa masstestning skulle ju normalt vara en jättekomplicerad process. Nu säger de bara uppifrån att ”lös det!” och det gör vi, säger Martin Lagging.

När testbanan nu börjar rulla kan 600 prover i timmen analyseras av apparaturen. När de nya maskinerna tas i bruk skalas volymerna upp. Västra Götalandsregionen kommer att prioritera vilka grupper som ska testas först och det blir troligen personal i vården och patienter, följt av slumpvisa grupper i befolkningen.

Det är fortfarande oklart om antikroppar betyder att man är immun mot sjukdomen och i så fall hur länge man är det, men antikropparna visar helt klart att man *haft* viruset, så tester av fokusgrupper kan visa hur utbredd smittan faktiskt varit på olika ställen i landet. Det blir viktiga fakta för forskarna. Nästa steg kan bli att den som vill kan gå till sin vårdcentral och be att få ett antikroppstest gjort.

– Någon gång under kommande månader hoppas jag att det kan bli möjligt, men även om min magkänsla säger att man nog har någon form av immunitet efter att ha varit smittad, så *vet* vi inte i nuläget, säger Martin Lagging.

Han kan inte nog understryka hur viktigt det är att ta till sig den här informationen.

Vet man någon som fått covid-19 två gånger?

– Ja, det finns rapporter från Sydkorea om att detta kanske har inträffat, men det kan ju också ha varit någon som hade en seglivad infektion som låg i gränslandet mellan att kunna gå att spåra eller inte. Och att en infektion går att spåra – betyder inte nödvändigtvis att den går att odla, och att patienten är smittsam. Och omvänt – att den *inte* går att odla betyder inte nödvändigtvis att patienten *inte* är smittsam... Så mycket vi inte vet.

– Ja, därför att det första officiella fallet insjuknade i december, och nu är halva jordklotet drabbat av lockdown. Det har gått så snabbt, är så nytt och så komplext. Men vi får mer och mer kunskap för varje dag.

Du kan inte ana vad det arbetas på virologlabben, vi jobbar 150–200 procent, och när vi inte jobbar drömmer vi om covid-19.

Han visar oss ut igen – med armbågen först. Men när han ska in igen blir det ett lillfinger som krokar i dörren. Han vänder sig om.

– Om någon sagt detta till mig i oktober att vi skulle befinna oss i den här sitsen i början av maj, hade jag sagt ”science fiction”. Det är fortfarande svårt att fatta att det finns osynliga monster i vår omgivning, när solen skiner och blommorna blommar.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se"

" Regioner med småstäder kan klara sig bättre

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Allt färre av de som behöver intensivvård för covid-19 finns i Stockholmsområdet, visar Folkhälsomyndighetens siffror. I stället ökar antalet i andra storstadsregioner, men resten av landet är fortsatt relativt förskonade. – Tittar man internationellt så har den absolut största spridningen skett i tätbefolkade regioner, säger Anders Tegnell.

Huvudstaden utgör en minskande del av landets alla intensivvårdsfall. Nu finns omkring en tredjedel av Sveriges intensivvårdspatienter i Stockolm, för två veckor sedan var samma andel hälften.

I stället är det de andra storstadsregionerna, Skåne och Västra Götaland, som är på uppgång. Statsepidemiolog Anders Tegnell menar att det är där man kan vänta sig att smittspridningen ökar, medan mindre regioner i landet kan tänkas klara sig bättre.

– Tittar man internationellt så har den absolut största spridningen skett i tätbefolkade regioner så att man kan förvänta sig att det kommer vara Västra Götaland och Skåne som är de som potentiellt får mer spridning framöver, säger han.

Men trots att smittspridningen inte tros bli lika kraftig i mer glesbefolkade områden kan vården i regionerna fortfarande hamna i ett ansträngt läge.
– De flesta regioner i landet är ju rätt små, och blir det då några fall till kan ju betyda väldigt mycket för dem, säger Anders Tegnell.

Amanda Dahl amanda.dahl@dn.se "

"Ministerns dystra prognos: Botten är ännu inte nådd

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Arbetslösheten ser ut att hamna på 11 procent redan i sommar. Trots det klarar inte Arbetsförmedlingen av att göra slut på de pengar myndigheten fått för arbetsmarknadspolitiska insatser. – Jag vill att de medel som vi har avsatt till arbetslöshetsbekämpning ska komma till användning, säger arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S).

Sedan coronakrisen startade på allvar i mars har cirka 70 000 människor varslats från sina arbeten. Enligt Arbetsförmedlingens grundscenario hamnar arbetslösheten på 11 procent i sommar. Hårdast drabbade så är långt hotell och restauranger, handeln och besöksnäringen.

Enligt arbetsmarknadsminister Eva Nordmark börjar det nu komma fler varsel även från industrin och transportbranschen.

– Det är ett fruktansvärt allvarligt läge på svensk arbetsmarknad. Vi har inte sett något liknande i modern tid, säger hon.

Samtidigt meddelar Arbetsförmedlingen att myndigheten inte kommer att hinna göra av med alla pengar som ska gå till insatser för de arbetslösa.

Arbetsförmedlingen bedömer att tre miljarder kronor kommer att betalas tillbaka till staten. Ett av skälen är att arbetsgivare på grund av coronakrisen inte tar emot praktikanter eller ger subventionerade anställningar.

Eva Nordmark konstaterar att de arbetsmarknadspolitiska verktygen inte fungerar som de brukar.

– Jag vill att de medel som vi har avsatt till arbetslöshetsbekämpning ska komma till användning. Nu måste vi prata med myndigheten om vad vi ska göra i det här läget, säger Eva Nordmark.

Hon ska på tisdagen ha ett möte med Arbetsförmedlingens generaldirektör för att diskutera situationen.

– Vi måste kanske tänka nytt. Kanske ska vi använda möjligheten till att anvisa personer till reguljär utbildning i högre utsträckning.
Eva Nordmark framhåller att det är bråttom att få nya åtgärder på plats.

– Det är det absolut.

Arbetsmarknadsministern gör bedömningen att det kommer att bli ännu sämre på arbetsmarknaden innan det vänder.

– Vi ser att det här kommer att fortsätta. Det är inte så att det snart kommer att återgå till det normala. Det är en djup och allvarlig kris, säger Eva Nordmark.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se "

" Fokus på tidiga insatser för nyinskrivna

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Arbetslösheten fortsätter att öka kraftigt och fokus är nu på tidiga insatser för nyinskrivna arbetslösa. – Vi måste vara initiativrika, handlingskraftiga och snabbfotade, säger AF:s generaldirektör Maria Mindhammar.

– Läget på arbetsmarknaden är svårbedömt och allvarligt. Det här är den största krisen i modern tid men en annan kris än vad vi upplevt tidigare – en hälsokris, säger Maria Mindhammar.

– Det är ett ansträngt läge på AF, men det är inte kaos.

Fokus ska vara på de nyinskrivna, att hålla planeringssamtal så att de kommer i gång att söka jobb eller kan byta bransch, framhåller Mindhammar.

– Det är väldigt viktigt att undvika att arbetslösheten biter sig fast i den här nya gruppen. Men vi kan inte trolla. Därför är det väldigt viktigt att förstå det personliga ansvaret. Det är så viktigt att de här personerna står klara när hjulen börjar rulla igen, säger hon.

I nuläget går det inte att göra en riktig prognos på grund av det svårbedömda läget. I stället har AF gjort två scenarier. I grundscenariot skrivs bedömningen för arbetslösheten upp till elva procent i sommar. – Men det kan bli högre också, säger analyschef Annika Sundén.

I ett mer pessimistiskt scenario pågår smittspridningen längre, återhämtningen blir långsammare och arbetslösheten hamnar då på 14 procent.

Just nu är 420 000 inskrivna som arbetslösa, vilket motsvarar ungefär 8 procent. Många arbetslösa kommer från hotell-, restaurang- och transportsektorn. Runt 80 procent av dessa har en gymnasieutbildning och är därmed lättare att matcha till jobb eller utbildning.

Sedan början av mars har cirka 122 000 personer skrivit in sig som arbetslösa i coronakrisens spår. 69 200 har samtidigt varslats om uppsägning, enligt Arbetsförmedlingen.

Det innebär att omkring 6 300 har varslats senaste veckan, vilket innebär att antalet ökar igen efter att ha gått ner några veckor. Cirka 13 000 fler skrev samtidigt in sig som arbetslösa förra veckan, som dessutom hade en vardag mindre.

Den senaste tiden börjar krisen tydligare att märkas på varslen även i industrin.

– Under förra veckan kom två tredjedelar av varslen i transportnäringen och i industrin, säger Annika Sundén.

Men även om arbetslösheten bedöms öka till runt 11 procent framåt sommaren kommer Arbetsförmedlingen inte att hinna göra av med alla pengar som ska gå till insatser för de arbetslösa.

Myndigheten bedömer i nuläget att tre av 24 miljarder kronor kommer att betalas tillbaka till staten, bland annat som en konsekvens av att

arbetsgivare inte kommer att ha möjlighet att ta emot arbetssökande för praktik eller subventionerade anställningar.
TT"

" Fakta. Varselstatistik

Under mars och april har 69 200 varslats om uppsägning, vilket är en rekordhög siffra.

Hälften av varslen har kommit i Stockholms län. Flest, 17 300, har varslats inom hotell- och restaurangnäringen.

Under samma tid har 122 000 nya skrivit in sig som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.

Källa: Arbetsförmedlingen "

" Utbildningar för varslade inom hotellbranschen

DN TISDAG 5 MAJ 2020

I Solna förbereds ett utbildningscenter för varslade inom hotell- och restaurangbranschen. I maj ska det vara möjligt att söka de första kurserna där man kan studera hållbarhet, ekonomi eller en bartenderkurs. – Jag vill ge dem vidareutbildning som ökar chanserna för återanställning, säger hotellägaren Ulrich John.

Vanligtvis är hotellet i Frösundavik i Solna fyllt av konferensgäster. Men större delen av de anställda är permitterade och har fått ett uppsägningsdatum.

I stället för att deppa menar Ulrich John att det är bättre att tänka ut innovativa lösningar.

– Under den senaste perioden har jag känt att det varit dags att gör något. Så just nu utvecklar vi fysiska och digitala utbildnings-möjligheter. Tanken är att göra om hela ytan här där vi sitter till ett innovations- och utbildningscenter, säger Ulrich John.

Ulrich John hoppas kunna ta emot flera tusentals elever. Med hjälp av kunskapsutveckling och nätverkande inom branschen ska satsningen bidra till återanställning.

– Utbildningsinsatserna ska även samordnas med rådgivning i samarbete med bland annat statliga myndigheter och näringsliv. Tanken är att vi ska erbjuda en hel katalog med utbildningar i alla dess

slag. Alla färdigheter gynnar en i fortsättningen, och desto fler kunskaper inom olika områden i serviceyrket, desto större är chansen att det finns tillgängliga jobb, säger han.

Malin Alsered Pihlström har varit anställd hos Royal Park hotel i flera år. Likt övriga anställda är hon permitterad och uppsagd, vilket kan innebära en stor osäkerhet.

– Man har ju aldrig varit med om liknande. Jag har ingen A-kassa eller liknande eftersom jag alltid arbetat i servicebranschen och där finns det alltid jobb. Det trodde man i alla fall, säger hon.

När Ulrich John tog initiativet att starta en form av ”hotellskola” väcktes Malin Alsered Pihlströms hopp. Det pågår redan dialog med internationella universitet.

– Det är fantastiskt att de var så otroligt snabba på bollen när alla tappade sina jobb. Det är skönt att veta att man inte kommer behöva gå sysslolös. Jag tror att det är det som folk blir tokiga på nu att man går hemma och inte kan göra någonting, säger hon.

Johanna Sundbeck
johanna.sundbeck@dn.se "

" Bolunds uppdrag: Förhindra krasch på bostadsmarknaden

DN TISDAG 5 MAJ 2020

En utdragen coronakris kan slå hårt mot den svenska bostadsmarknaden. Finansmarknads- och bostadsminister Per Bolund (MP) ser som sin uppgift att hindra en upprepning av 1990-talets stora krasch. – Där var det många människor som råkade otroligt illa ut och fortfarande i dag lever med skulder från den krisen, säger han till DN.

När året skrevs 1990 fyllde Per Bolund 19 år. Miljöpartiet, det parti han sedan ett år leder tillsammans med Isabella Lövin, gick fortfarande i mellanstadiet och den svenska ekonomin var på glid mot vad som skulle bli ett handlöst fall – rakt in i en ekonomisk kris som av vissa har liknats vid en mindre depression.

Det började på fastighetsmarknaden, som drog med sig banker och finansinstitut. Arbetslösheten steg, konsumtionen minskade och hushållens sparande ökade, vilket i sin tur ytterligare hämmade konsumtionen. Många hushåll drabbades hårt. Under krisens två värsta år sjönk det genomsnittliga värdet på småhus med runt 20 procent.

I dag är Per Bolund finansmarknads- och bostadsminister. Nu under coronakrisen följer han utvecklingen på bostadsmarknaden noga.

– Det har inte varit någon kraftig sättning än så länge, varken i byggandet eller i utbudet eller i priserna. Men det är väl känt från tidigare kriser att när det blir en stor ekonomisk nedgång så brukar det

påverka bostadsmarknaden, så det är nog det vi har att förvänta oss, säger han.

Vad händer med bostadsmarknaden om coronakrisen blir långvarig?
– Det finns en risk att vi får en dämpad efterfrågan och att det också går över till sänkta priser på bostadsmarknaden. Där har vi en otroligt viktig uppgift att se till att vi inte hamnar i samma situation som under 90-talskrisen, där ju människor förlorade jobbet och blev tvungna att sälja sina bostäder på en bostadsmarknad som vek nedåt, och man satt kvar med skulderna.

Enligt Konjunkturinstitutets senaste rapport ser ekonomin ut att krympa snabbare än väntat. Sveriges BNP beräknas minska med i snitt sju procent under 2020.

Har de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit varit tillräckliga?
– Jag tycker att vi måste vara beredda att använda de väldigt stabila statsfinanser som vi har i Sverige för att också kunna göra det som krävs. Där fortsätter vi hela tiden att analysera vilka behov som finns och vad vi behöver göra för ytterligare insatser.

Vilka konkreta åtgärder kan bli aktuella i framtiden?

– Där för vi samtal just nu så jag vill inte gå in på några konkreta förslag. Vi jobbar med många olika förslag som kommer från näringslivet, men också från kommuner och regioner. Vi ser med oro på de rapporter som kommer om att kollektivtrafiken har det väldigt svårt just nu och att intäkterna från biljetterna har sjunkit kraftigt samtidigt som det finns krav på att man har kvar trafiken just för att inte öka smittrisken. Det är något som vi ser som prioriterat.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, har länge varnat för att den svaga punkten i en annars stark svensk ekonomi är hushållens höga belåning. Om hushållen inte längre kan betala sina bolån riskerar krisen att spridas till finanssektorn.

Per Bolund pekar dock på åtgärder som bolånetak, amorteringskrav och skärpta regler för bankerna, och menar att Sverige står väl rustat.
– Vi har haft en mycket lägre ökningstakt på skulderna än vi har haft tidigare så att de nu har legat i linje med hushållens inkomster. Det gör att vi har kunnat bygga upp en större motståndskraft i hushållens ekonomi.

I coronakrisens inledning störtdök börserna, men sedan dess har det skett en långsam återhämtning. Per Bolund säger att nedgången i företagens ekonomi hittills inte har spridit sig till finanssektorn:

– Vi har ställt krav på bankerna att sätta av kapital så att man nu har en mycket större fallhöjd. Det ger ju även möjligheter när det blir en ekonomisk nedgång att faktiskt minska kraven. Finansinspektionen tog bort de kapitalkrav som man hade tidigare. Det gör att bankerna får mycket större rörelsefrihet och kan ge mycket större lån än man annars skulle ha kunnat när nu företagen behöver lån för att klara av den här krissituationen.

Carl Cato
carl.cato@dn.se#

"Per Bolund.
Ålder: 48 år.
Från: Solna.
Utbildning: Magisterexamen i biologi.

Gör: Sedan 2014 finansmarknads- och biträdande finansminister. Sedan 2019 även bostadsminister. Den 4 maj 2019 valdes han tillsammans med Isabella Lövin till språkrör för Miljöpartiet, som han varit medlem i sedan 1997.

Den okände partiledaren.
Mindre välvilliga kritiker har kallat Per Bolunds ledarskap för anonymt. Helt utan sanning är det inte. DN/Ipsos senaste mätning av förtroendet för riksdagens partiledare visar att hela 35 procent av de tillfrågade antingen inte vet vem Per Bolund är eller har någon uppfattning om honom.

I kristider brukar även stödet för sittande regeringar öka. Den senaste opinionsmätningen från DN/Ipsos visar att Socialdemokraterna rusar uppåt, men Miljöpartiet står och stampar på fyra procent av väljarstödet.

Varför har Miljöpartiet inte kunnat följa med i den uppåtgående trenden?

– Jag ser att vi ligger ganska stabilt i opinionen och det är samtidigt som människor har sitt fokus på en del frågor som kanske inte brukar kopplas till Miljöpartiet. Det tolkar jag som att vi ändå har lyckats bygga ett förtroende för att Miljöpartiet är ett parti som tar ansvar i svåra kriser. Det är mitt fokus nu. Att klara av att ta Sverige genom den här svåra smittan."

"Klimatkrav inte aktuellt vid flygstöd

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Krav har ställts för att stöd till flygbranschen ska ha klimatkrav. Frankrike har villkorat sina stödpengar till flygbolag. Men för Sverige är det inte aktuellt, enligt Tomas Eneroth (S).

Frankrike har beviljat ett stödpaket till Air France-KLM på cirka 7 miljarder euro, ungefär 70 miljarder kronor. Stödet villkoras med krav på motprestationer. Bland annat får flygbolaget inte konkurrera med järnvägen och kan inte erbjuda inrikes resor kortare än 2,5 timmar med tåg, bolaget ska minska koldioxidutsläppen med 50 procent till 2030, jämfört med 2005. Om fem år ska minst 2 procent av flygbränslet komma från förnybara källor.

Pascal Canfin, ordförande i Europaparlamentets miljöutskott vill att flygbolag som ber om stödpaket också ska förbinda sig att driva igenom en grön övergång. ”Vi kan inte göra om samma misstag som efter finanskrisen 2009 och använda skattepengar för att investeringar utan att ta hänsyn till målen i EU:s gröna giv”, säger han till nyhetsbyrån Reuters.

Sverige har beslutat om upp till fem miljarder kronor i kreditgarantier till flyget. Men några klimatvillkor kommer inte att kopplas till kreditgarantierna.

– I Frankrike riktar man särskilda krav på ett enskilt bolag.

Utgångspunkten för den svenska regeringens politik är att vi är tydliga mot alla bolag när vi säger att flygbolag som opererar i Sverige har att

förhålla sig till de riktlinjer som vi har här, säger Tomas Eneroth (S), infrastrukturminister.

– Vi har samma tuffa krav på att flyget ställer om, finansieringsformen ska inte avgöra vilka krav vi ställer.

Biobränsle, reduktionsplikt och satsningar på elflyg är åtgärder som Tomas Eneroth håller fram. Dessutom en flygskatt som påverkar om det är biobränsle eller fossilt. Där pågår ett arbete för differentierade start- och landningsavgifter som ska gynna mindre klimatbelastande flyg.

Tomas Eneroth vill se en klimatsmart återstart för transportsektorn efter coronakrisen men med andra medel än villkorade kreditgarantier.

– Jag hoppas vi får en bredare uppslutning inom EU bakom kraven på beskattning av fossilt flygbränsle. På sikt kommer det att vara ett viktigt styrmedel för att främja omställningen i flyget.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Fler än 1 700 smittade på äldreboenden

DN TISDAG 5 MAJ 2020

Fler än 1 700 personer på äldreboenden i länet har testats positivt för det nya coronaviruset. Det visar regionens nya kartläggning över hur smittspridningen på boendena sett ut. Flera boenden uppger att det funnits svårigheter med att skapa säkra avstånd mellan boende.

På minst 212 av 400 äldreboenden i Region Stockholm har fall av covid-19 bekräftats. Detta enligt den kartläggning som regionen har gjort och som offentliggjordes på måndagen.

Flest nya fall på äldreboenden konstaterades under påskveckan och veckan därpå, då sammanlagt fler än 800 personer testades positivt. Den värsta dagen var den 8 april då fler än 75 nya fall konstaterades under ett dygn på äldreboenden.

Totalt har hittills 1 711 personer på äldreboenden i regionen bekräftats vara smittade.

– Vi har sett en oönskat stor spridning på äldreboenden och framför allt i Stockholmsområdet, säger Malin Grape, enhetschef vid Folkhälsomyndigheten.

Kartläggningen har gjorts i syfte att ta fram åtgärder för att förhindra och begränsa att fler boenden drabbas. I kartläggningen, där ansvariga på 227 av äldreboendena besvarat enkätfrågor, framkommer att det på många boenden varit svårt att skapa säkra avstånd mellan de äldre.

– Många av de äldre har svårt att minnas och förstå instruktioner, det är ofta anledningen till att de flyttat just till ett äldreboende. Inte minst personer med demens. Många boenden vittnar om att det gör det svårt att stoppa smittspridning så detta är ett prioriterat område, säger smittskyddsläkare Per Follin.

På 22 procent av de 123 boenden som svarat på enkäten och där fall sjukdomen har bekräftats uppger att fler än 10 personer på boendet har smittats.

I enkäten ingick en fråga huruvida personal som haft luftvägssymtom eller feber varit i tjänst. Svaren visar att det förekommit i låg utsträckning generellt sett, men något oftare på boenden där fall av covid-19 har konstaterats.

– Det visar hur betydelsefullt det är att stanna hemma vid minsta sjukdomssymtom, säger Per Follin.

Regionen betonar dock att det utifrån kartläggningen inte går att göra direkta orsakssamband kring varför smittan har tagit sig in på de boenden som drabbats. Enkäten visar också exempel på åtgärder som vidtagits för att begränsa smittspridningen. Bland annat handlar det om utökade städrutiner och kompetenshöjande insatser om riktlinjer, basala hygienrutiner och skyddsutrustning.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"Det är nu vi väljer hur Sverige ska se ut efter pandemin

DN TISDAG 5 MAJ 2020

En kris förvandlas alltid till en spegel som visar oss våra - samhällen sådana de verkligen är. Det tog trettio år att göra oss av med beredskapen, men bara tre veckor av coronavåren 2020 att inse att det var ett stort misstag, skriver Sverker Sörlin.

Epidemihistorien är inte, som många nu lärt (varje djup kris är en stor folkbildare), en berättelse om hur virus och pester våldgästar och slumpmässigt dödar och skonar. Tvärtom, epidemiernas historia visar vad som skedde innan pesten anlände. Hur samhällen förberett sig.

Oftast mycket illa. Som Rousseau sade om jordbävningen i Lissabon 1755: Skyll inte på jorden som skälver – skyll på dem som byggde staden!

Den New York-baserade författaren Zadie Smith skrev i DN nyligen: ”New Yorks viruskarta blir mörkare längs exakt samma linjer som den skulle ha blivit om nyanserna av lila speglat inte infektion och död utan inkomstnivåer och skolrankningar.” Jag har ännu inte hört om ett enda land där det skulle vara annorlunda. Möjligen i Afrika och Latinamerika där det är sociala eliter som rest till USA och Europa som blir smittade först. Men det dröjer inte länge förrän det är de mest utsatta som fyller tabellerna över avlidna. Först och främst de äldre, men också de trångbodda, de i serviceyrken med närkontakt med många människor, de timanställda som inte har råd att avstå sin lön

utan går till jobbet trots förkylningar som i själva verket kan vara viruset. De som inte kan arbeta hemma och inte kan skydda sig.

Framtida forskning får klarlägga bilden i detalj, men mycket tyder på att Sverige gjorde sin sak värre genom att under de senaste årtiondena, säg efter 1989, som den i vanlig ordning duktigaste eleven i klassen med luthersk nitälskan, genomföra målstyrningens och konkurrensutsättningens program. Apoteken är numera affärskedjor, många av vårdgivarna är bolag, hemtjänsten och äldrevården är privatiserad, särskilt i Stockholm. Många företag ägs av risk-kapitalister.

Det dessa är verkligt duktiga på är att minska sina kostnader, inte på att förbereda sig för det värsta eller ens att tänka på det allmänna bästa. Ingen håller dyra lager av mediciner, skyddsutrustning, proviant. Ingen bygger dyra intensivvårdsplatser. Ingen behöver producera eller lagra livsmedel; självförsörjningsmål är avskaffade. Inte ens arbetskraften vill man ha något långsiktigt ansvar för, bemanningsbolag får sköta den detaljen. Inte blir det bättre av att andelen timanställda är mycket hög även i den kommunala äldrevården i Stockholm.

Ordet ”beredskap” har varit i stort sett utplånat från det svenska politiska språket sedan 1980-talet. Även försvaret kunde avrustas eftersom det med Sovjetunionens upplösning inte fanns någon fiende. Med i fallet drogs även civilförsvaret.

Det tog trettio år att göra sig av med allt detta, det tog tre veckor våren 2020 att inse att det var dumt.

Sverige gör inte allt rätt. I många fall är det tvärtom. Men ”rätt” eller ”fel” är kanske inte de rätta orden? De är snarare oreflekterade impulser, medan krisen själv egentligen handlar om något annat. För en kris är alltid också en spegel som visar oss våra samhällen sådana de verkligen är. Och hur de skulle kunna vara. Det väcker starka känslor. Som om inte bara individer utan hela samhällen lider av *confirmation bias* och blint kastar sig i armarna på sina ledare eller hittar en Facebooksvans att hålla fast i.

Tänk om vår väg inte är den rätta? Är det inte den fråga som alla ställer sig, kanske i hemlighet, men också med fasa? Tänk om andra vågen tar dem som låst sig inne (i grannländerna)? Tänk om dödstalen skenar (hos oss…)? Tänk om friheten blivit för stor?

För dem som har en auktoritär agenda och vill ha ett samhälle med mer lydnad och kontroll är den svenska öppenheten direkt farlig. Läser man europeiska medier, som statsvetaren Michal Smrek gjort och redovisade på DN debatt den 22 april, kan man få veta att ”vi närmar oss en katastrof” i Sverige (tjeckiska iDnes.cz). Stefan Löfvens uttalande om att dödsfall i Sverige kommer att behöva räknas i tusental (vilket visat sig helt korrekt) tolkades av brittiska The Guardian som ett erkännande av att svensk coronapolitik misslyckats. Italienska La Repubblica har meddelat att de äldsta i Sverige numera förnekas vård.

President Trump har flera gånger talat om Sveriges ”flockimmunitet” som ett misslyckande. Om man tillämpar den vanliga regeln, att sanningen är motsatsen till det Trump påstår, skulle Sveriges framtid förstås vara mycket ljus.

Folkhälsomyndighetens chef, Johan Carlson, har i intervjuer påmint om att uppdraget är brett: att främja folkhälsan i ett långt tids-perspektiv. Coronastrategin går ut på att skydda riskgrupperna. En utvärdering av hanteringen av coronakrisen kan göras först efter flera

år. Det är inte VM i dödstal som pågår, det är en förhandling om vilka värden som ska vägleda oss.

Betydelsen av historia är överallt märkbar. Det har visat sig, precis som i Zadie Smiths New York, att dödsfall i covid-19 är överrepresenterade i vissa områden, i Stockholm några av de invandrartäta förorterna. En möjlig förklaring är trångboddhet. En annan, relaterad, är socioekonomisk: låg utbildningsnivå, dåliga språkkunskaper, befintlig sjukdom. Men vad är detta? Ett resultat av svagheter i integrationen, men också på ett helt fundamentalt sätt av en stadigt växande ekonomisk ojämlikhet i Sverige sedan 1980-talet.

I andra stadsdelar är våningar, villor och trädgårdar stora. Där bor få på stor yta, många av dem de är rika, på både pengar och andra resurser. Där tycks smittspridningen lägre och de avlidna färre. Allt detta är också ett historiskt arv. Det bär inte epidemiologerna ansvar för. Inte heller dagens regering.

Det betyder inte att smittskyddsåtgärder saknar betydelse och de måste förstås skärpas; Sverige är obegripligt sent på att testa. Men åtgärdernas verkningskraft påverkas av de överallt närvarande förutsättningarna. Att myndigheter och politiker i Sverige sökt sig fram till en modell som nu tilldrar sig världens häpnad, misstro och i vissa fall beundran – WHO bugar och Oxfordprofessorn Carl Heneghan har hyllat Sverige för att vi ”håller huvudet kallt” – vilar i grund och botten på en äldre tradition av tillit i det svenska samhället.

Denna i sin tur kan spåras tillbaka till ett starkt förtroende för staten, grundlagt i tusentals sockenstämmor under århundraden fram till de nya kommunernas inrättande på 1860-talet. I socknen var prästen ordförande, på samma gång statens och kyrkans man som förvaltade både själar och välfärd. Man litade på staten, som kunde lita på sitt folk. Inga uppror, inga revolutioner.

Till detta kommer en tradition av grundläggande tilltro till myndigheter, främst grundad under 1900-talet, särskilt på områden där för lekmän svårtillgänglig expertis har stort inflytande. Departementen i Sverige har små egna expertresurser. Regeringen tar därför en risk om dess bedömningar avviker mycket från myndigheternas. En sannolik bieffekt av denna ordning är försiktighet, eller svag handlingskraft om man så vill, och det kännetecknar den svenska modellen.

Men att man kan förklara något (vilket alltid är svårt) betyder, som bekant, inte att man behöver försvara det. Ur ett ”är” följer inte ett ”bör”. Det är därför alltid genuint svårt att veta i dagsläget vad som är det bästa att göra; vore det inte svårt skulle alla redan ha gjort allt ”rätt”.

Det gäller också framtiden. När den akuta krisfasen klingar av kommer länder och regioner att välja väg. Detta vägval pågår redan. Det är först och främst politiskt. Men om vi inte använder vad ”vetenskapen säger” när vi gör dessa val är vi okloka.

Några vill nu på ett egendomligt gränslöst vis använda skattemedel för att först och främst återställa konsumtionen till gamla nivåer. De vill återuppväcka alla företagen – till evigt liv? De verkar alldeles ointresserade av att värdera deras betydelse, för mänskligheten eller ens för de egna medborgarna. Norwegian och SAS ska kunna flyga världen över igen, det ska skattebetalarna stå för. Golfbanor i Dubai måste få påfyllning och alla hotellsängar i Sverige måste betalas tills nya gäster (kanske) kommer. Den enda politik som egentligen krävs är

då att öka statsskulden. Framtida generationer betalar. Är detta vad ”vetenskapen säger”? Ja, kanske någon enstaka vetenskap, men inte de flesta.

Andra, bland dem jag själv, och, noterar jag, även Angela Merkel och FN-chefen António Guterres, vill hellre se krisen som ett möjlighetsfönster. Vi pekar på att vi lärt oss något under krisen. Vi har blivit bättre på att ta vara på varandra. Vi har lärt oss hjälpa, se nya värden, kanske ifrågasatt vår individualism när vi fått så obegränsade mängder av den och insett att den ligger farligt nära ensamhet. Vi har redan rätt många prylar i garaget. Kanske tycker vi inte att varenda resa är lika viktig längre, nu när vi kan zoom och teams. Kanske förstår vi världen och oss själva litet bättre, jag skulle tro det.

Vi förefaller vara riktigt många – jag hörde även EU-kommissionens Frans Timmermans tala till EU-parlamentets miljöutskott – som nu ännu mer än tidigare vill se EU:*s green deal* förverkligas. Menar man allvar med det kommer man också att kunna tänka sig att höja skatter, och EU-avgifter, så att offentliga investeringar kan öka på den privata konsumtionens bekostnad. En och annan golfresa mindre så att det går att investera i de kolossala nya infrastrukturer, och den betryggande välfärd till medborgarna, som fossilfria samhällen kräver. Eller helt enkelt skydda oss för framtida ofärd. Försvarets nya tiotals miljarder kanske räcker även till några munskydd?

Var det verkligen så klokt att rusta ned sjukvården i år efter år och att, utan att ens tänka på att det var det man gjorde, sänka ”beredskapen” på alla områden. Var vi verkligen så fattiga att det behövdes?

Kanske krävs en kris för att vi ska klara att göra de omprioriteringar som krävs för trygghet och säkerhet – två viktiga ord som saknar enkel geografi. Det lär oss krisen också. Räckvidden för sådana ord sträcker sig från dagis ända till atmosfären. Massvält i östra Afrika, som FN nu varnar för, blir på nolltid en fråga för EU. Att minska hot är också att investera. ”Avkastning” kan få ny betydelse: inte en summa pengar, utan det som uppehåller liv och frihet.

Vi vårdar minnena. Nu är tid att sörja, både dem som lämnat oss för alltid och de underlåtenhetssynder vi svarat för i det förflutna, som i många fall minskade deras chanser att leva. Men nu är också tid att hedra deras minne genom att vara klokare. Morgondagen är den dag som är historia när nästa kris kommer. Vi kan alla göra mycket bättre. Det borde inte vara svårt.

Sverker Sörlin
kulturdebatt@dn.se "

" Viktigt att kunna ta avsked även när vi inte får samlas

DN TISDAG 5 MAJ 2020

En anhörigs plötsliga död kan vara mycket svår att hantera, även om sorgen ser olika ut för olika individer. På grund av smittorisken för covid-19 finns nu dessutom stora begränsningar i hur vi kan ta avsked. Livesända begravningar har blivit ett nytt sätt att ta farväl – och avskedet är viktigt för människan i en sorgeprocess.

Psykologen och psykoterapeuten Göran Gyllenswärd har arbetat med sorgbearbetning under många år, med både vuxna och barn. Han berättar att sorg kan ta sig uttryck på olika sätt beroende på en mängd omständigheter. Några aspekter kan vara vad vi har för relation till den som gått bort, vad vi har för religion och tro på vad som händer efter döden och vilken social kultur vi har omkring oss.

Många upplever dock liknande tankemässiga och emotionella reaktioner som många kan känna igen, säger han. Exempel på det kan vara känslor som saknad, ledsenhet, övergivenhet eller förtvivlan. Men också tankar och funderingar kring hur livet har sett ut och hur det kommer att se ut framöver.

– Men efterspelet, funderingarna, tankarna och känslorna kan vara olika hos varje individ, säger Göran Gyllenswärd.

Hur sorgen känns och hur den kan bearbetas beror bland annat på omständigheterna, menar han. Ett plötsligt dödsfall kan vara mycket svårt att förstå och hantera.

– Man får ändå säga att coronasituationen är plötslig och kan vara väldigt dramatisk. Vi har heller inte samma möjligheter att ta farväl eller möjlighet att vara med hos den som dör.

När människor ska bearbeta sin sorg, med alla tankar och funderingar som det innebär, tänker vi ofta tillbaka på det som hände den avlidna personen i livets slutskede.

– Många frågor jag hört genom åren handlar om just det. Var han ensam? Hur var det, kände hon sig övergiven? Sådana tankar och ledsenhet över att man inte kunde vara där och hålla handen är vanliga, säger Göran Gyllenswärd.

Den aspekten blir tydlig för närstående till personer som dött av covid-19. Det är svårt att vara på plats på ett sjukhus eller ett boende på grund av smittorisken.

– Det är viktigt att få höra berättelsen om den sista tiden, när man inte varit där själv. Att någon läkare eller sjuksköterska kan berätta hur det var. För det gör vi oss alltid föreställningar om, och tankar kring. Genom att få svar på frågor som om personen var ensam eller inte kan vissa tankar och grubblerier få mindre utrymme än de hade behövt få annars.

– Även om vi är förberedda tar det ibland ganska lång tid för oss att helt förstå att personen är död. Vi behöver bevis på det, och se att personen har lämnat kroppen.

Att ta farväl, även efter att personen dött, är viktig för oss.

Begravningen betyder därför mycket i en sorgbearbetning.

– Det är en stund att hedra den döde och det är också att markera en övergång. Man manifesterar övergången från liv till död, säger Göran Gyllenswärd.

– På något sätt blir det som att vi inte överger den som har dött, samtidigt som vi själva inte känner oss övergivna för att vi delar den här stunden med andra. Vi markerar att den här människan var viktigt för oss och att livet är viktigt.

Avskedet som begravningsceremonin innebär är just nu svårt att hålla på det sätt många är vana vid. På grund av smittorisken kan inte så många människor samlas på samma plats. Många kyrkor tillåter inte fler än tio personer i sällskapet för tillfället. Det berättar Ulf Lerneus, förbundsdirektör för Sveriges auktoriserade begravningsbyråer.

– Det här är en unik situation som ingen tidigare upplevt, där det tillkommer praktiska bekymmer utöver sorgen. Många frågar sig hur man ska göra nu, och det blir stora bekymmer tankemässigt vilka man ska ha med på ceremonin och vilka som inte får vara med, säger han.

Ett tecken på att det är problematiskt för många är att det i dag tar mycket längre tid för familjer att ta första kontakten med begravningsbyråerna än tidigare.

– Normalt brukar det ta fyra fem dagar. Nu tar det ofta dubbelt så lång tid, säger Ulf Lerneus.
Osäkerheten kring hur situationen kommer att utveckla sig gör att hela processen kan kännas svårare än normalt. För bara en månad sedan ställde många in sina begravningar med förhoppning om att det kanske går att samla fler i mitten av maj. Som det ser ut nu kommer det troligen inte att bli möjligt.

– Jag tycker att det är viktigt att ändå ta kontakt med begravningsbyrån för att utreda alternativen. Att skjuta en ceremoni till i sommar eller höst är en enorm förskjutning för den här typen av ceremoni, säger Ulf Lerneus.

För även om ceremonin inte blir stor just nu är den ändå viktig.
– Jag tror att man mer ska prata om vikten av avsked. Det ligger lite i människans natur att vi vill säga hej då. Den betydelsen kvarstår oavsett vilken typ av ceremoni man väljer, säger han.

En begravning kan vara liten, bara för de närmaste, för att tillåta de anhöriga att komma vidare i sin sorg. Man kan också livesända begravningen så att de som inte kan närvara på plats kan följa med digitalt. Det kan vara viktigt även för de som inte kan vara på plats.

– Även om det är något helt annorlunda så har det uppskattats av många, att man ändå har möjlighet att dela med sig, säger Ulf Lerneus. De anhöriga kan sedan ha lättare att blicka framåt, och ha en gravsättning eller annan minnesceremoni senare när alla kan vara med. En jordbegravning måste ske en månad efter dödsfallet, men att gravsätta aska går att göra upp till ett år efter kremationen.

Betydelsen av en stund där man får samlas och dela minnen blir alltså inte mindre även om vi måste skjuta på den, säger Göran Gyllenswärd.
– Det blir ändå ett sätt att farväl, säger han.

Sofie Österström
sofie.osterstrom@dn.se"

"Fakta. Begravningar under coronautbrottet

- En begravning betyder mycket för sorgearbetet för människor som mist en anhörig eller vän. Under coronakrisen råder dock begränsningar för hur många som får samlas, vilket också påverkar begravningar.

- En begravning kan vara liten, bara för de allra närmaste. Man kan också livesända begravningen så att de som inte kan närvara på plats kan följa med digitalt. Det kan vara viktigt även för personerna som inte kan närvara.

- Enligt lag ska den som dör kremeras eller gravsättas i kista en månad efter dödsfallet. En kistbegravning måste ske en månad efter dödsfallet. Det går att ansöka om anstånd för detta hos Skatteverket. Urnfästning av askan går att göra upp till ett år efter dödsfallet.

- En minnesstund kan oavsett typ av begravningsceremoni hållas senare, när situationen tillåter, då alla som vill kan vara med och minnas personen som gått bort.

- Olika trossamfund har olika begravningstraditioner. Du kan läsa mer om dem här.

- Om du tar kontakt med en begravningsbyrå kan de hjälpa dig med att se över vilka alternativ som finns.

Källa: Sveriges auktoriserade begravningsbyråer, Efterlevandeguiden.

Krisstöd. Hit kan du vända dig om du behöver prata

Röda korsets stödtelefon
Röda korsets stödtelefon bemannas av personer som har utbildning i psykologisk första hjälpen.
Telefon: 0771 900 800.
Öppet: Måndag till fredag mellan 12.00–16.00 (samt helgdagar som infaller mellan måndag och fredag).

Jourhavande präst
Ring 112 och be att få bli kopplad till jourhavande präst. Den som svarar är präst inom Svenska kyrkan. Telefonjouren är öppen alla dagar mellan 17.00 och 08.00 och är gratis. Du kan också mejla eller chatta med jourhavande präst.

Äldrelinjen
Riktar sig till äldre som mår psykiskt dåligt eller vill ha någon att prata med. Bemannas av volontärer och drivs av föreningen Mind.
Telefon: 020 22 22 33.
Öppet: 8–19 vardagar, 10–16 helger.

Bris för barn och unga
Den som är under 18 år kan ringa till Bris för att få prata med en kurator. Det går också att mejla till Bris om man inte vill prata i telefon.
Telefon: 116 111.
Öppet: Måndag–fredag: 9–12 och 14-21, lördag–söndag 14–21.

6 maj 2020

”Coronakrisen synliggör ovärdig syn på ålderdom”

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200506
Äldreomsorgen har varit försummad under en längre tid, men covid-19-pandemin gör att det inte längre går att blunda för hur illa det faktiskt är. Äldre måste ses som subjekt med mänskliga behov och erfarenheter snarare än objekt som i värsta fall bara matas och förvaras, skriver Karin M Ekström och Johan Löfqvist.

Under flera år har vi baserat på egna och andras erfarenheter och genom media kunnat konstatera att äldreomsorgen, inklusive äldrevården, inte fungerar optimalt i Sverige.

Covid-19-krisen har ytterligare förstärkt denna bild och gjort att det inte längre är möjligt för ansvariga att köra huvudet i sanden och låtsas som ingenting. Alltför många äldre har smittats trots att Folkhälsomyndigheten och regeringen från första stund sa att de skulle skyddas.

DN rapporterade den 2 maj att coronasmitta finns på minst 541 äldreboenden i Sverige. Hur kunde det gå så fel? Journalisten Thord Ericsson påpekar på DN debatt (17/4) att en viktig förklaring är äldreomsorgens bemanning och kompetens. Han betonar att det inte är äldreomsorgens personal utan i stället ansvariga politiker på alla nivåer och i synnerhet regeringen som har ansvaret för bristerna. Det gäller både nuvarande och tidigare regeringar.

I medierna rapporteras om en hög andel timanställda och vikarier. Åsa Plesner och Lisa Pelling från Arena Idé visar i en annan artikel på DN Debatt (26/4) att att nedskärningar inom äldreomsorgen pågått under 20 år och att 96 procent av kommunerna skär ner på äldreomsorgen i budgeten år 2020.

Äldreomsorgen har varit försummad under en längre tid, men covid-19-pandemin gör att det inte längre går att blunda för hur illa det faktiskt är. Hur har detta kunna ske?

En förklaring är att synen på ålderdom i samhället blivit ovärdig över tid. Principen om lika värde tycks inte gälla för äldre. Har takten för samhällsförändring blivit så hög att det enbart är framåt som gäller utan att faktiskt värdesätta vad tidigare generationer bidragit med i utvecklingen av vårt samhälle, inklusive deras erfarenheter och kompetens?

En annan förklaring är den ökade marknadiseringen av samhället där nyliberala idéer har fått ett alltför starkt fotfäste. Fokus på effektivitet har kommit att överskugga andra värden. Mätverktyg blir viktigare än visioner om hur en god ålderdom skapas. Resursbrister innebär att nyttokalkyler, inklusive känslokyliga beräkningar, får alltför stort gehör inom dagens äldreomsorg.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har inlett en tillsyn med anledning av den smittspridning som förekommer på äldreboenden i Stockholmsregionen och Region Sörmland. Men räcker det?

IVO har ett brett uppdrag genom att ansvara för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Myndigheten ansvarar också för viss tillståndsprövning. Med tanke på att brister inom äldreomsorgen länge försummats finns det anledning att fundera över IVO:s roll och ansvar.

I en debattartikel (SvD 10/9 2018) förslog en av oss att en ny tillsynsmyndighet bör inrättas för att granska äldreomsorgen och säkerställa högkvalitativ äldreomsorg inom hemtjänst såväl som på äldreboenden. Samma myndighet skulle även kunna ha en mer proaktiv roll och arbeta för att förbättra äldreomsorgen och vården av de mest sjuka.

I dag har Socialstyrelsen detta uppdrag, men det är en myndighet som också har ett brett uppdrag som rör både socialtjänst samt hälso- och sjukvård. Vi förslår därför en ny myndighet med uppgift att förbättra, granska och säkerställa högkvalitativ äldreomsorg och vård av äldre.

Men det räcker inte. Dagens alarmerande situation inom äldreomsorgen och det faktum att antalet äldre kommer att öka pekar på att äldreomsorgen behöver organiseras om. I dag ansvarar kommuner oftast för äldreomsorgen, inklusive äldreboenden.

Men många kommuner har ekonomiska begränsningar vilket gör att de inte kan erbjuda tillfredsställande äldreomsorg inklusive äldrevård. Kommunernas ekonomi kommer troligtvis inte att förbättras inom nära framtid, i synnerhet inte i kommuner varifrån utflyttning sker.

Därutöver drivs många äldreboenden av privata aktörer via aktiebolag som måste tjäna pengar på verksamheten. Detta kan, men behöver inte, innebära att man sparar in på personal, dess utbildning och kompetens. Vi föreslår att ansvaret för kommunernas äldreomsorg överförs till regioner och till staten. En anledning till detta är att det kan säkerställa bättre ekonomiska resurser, men även sjukvårdsresurser, vilket inte bör förringas med tanke på att boende på äldreboende är i behov av sjukvård i större utsträckning än vad som var fallet på tiden med ålderdomshem. Det behövs därför utökade sjukvårdsresurser på äldreboenden för att motsvara detta behov.

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30) skall regionerna samverka med kommunerna vad gäller till exempel sjukvård på äldreboenden. Detta ska enligt lagen ske i samråd mellan kommuner och regioner. Vad innebär detta i praktiken och vilken betydelse har detta för sjukvård inom kommunal äldrevård? Genom att överföra ansvaret för kommunernas äldreomsorg till regioner och staten ökar sannolikheten för god hälso- och sjukvård som också kan bli mer rättvist fördelat över landet. Det kommer att gynna kommuner med begränsade ekonomiska resurser. Vårt förslag innebär att regionernas kompetens inom sjukvård och geriatrik blir mer styrande, vilket också innebär att geriatrisk kompetens behöver utvecklas och spridas inom äldreomsorgen.

Eftersom äldre människor med omsorg och deras anhöriga befinner sig i en beroendesituation så behövs någon ojävig som för deras talan. Vi föreslår därför att det inrättas en äldreombudsman i varje kommun.

I en tidigare artikel på DN Debatt (25/12 2018) diskuterade vi problemet med ofrivillig ensamhet på ålderns höst. Äldre behöver rörelse, frisk luft och sociala aktiviteter för att må bra och inte bara ordinerade läkemedel. Vi föreslog att ett nätverk bildas för att försöka hitta lösningar till en bättre fungerande äldreomsorg med representanter från berörda aktörer, till exempel äldre och deras anhöriga, finansiärer (regioner, landsting, kommun), anställda inom

äldreomsorgen, ideella organisationer, näringsliv, geriatrik och forskare.

Äldre bör ses som subjekt med mänskliga behov och erfarenheter snarare än objekt som i värsta fall bara matas och förvaras. Det handlar om mänsklig värdighet. Socialstyrelsen utvecklade 2011 en nationell värdegrund för äldreomsorgen – äldre personer ska kunna leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Nu behövs mindre snack och mer verkstad för att utveckla en fungerande vård och omsorg för äldre. Sammanfattningsvis föreslår vi:

Inrätta en ny myndighet med uppdraget att förbättra, granska och säkerställa högkvalitativ äldreomsorg och vård av äldre.

Överför ansvaret för kommuners äldreomsorg till regioner och staten. Ge äldreboendena utökade sjukvårdsresurser.

Utveckla och sprid geriatrisk kompetens inom äldreomsorgen.

Inrätta en äldreombudsman i varje kommun.

Bilda nätverk där olika aktörer samverkar för att hitta lösningar till en bättre fungerande äldreomsorg.

Karin M Ekström, professor i företagsekonomi vid Högskolan i Borås
Johan Löfqvist, pensionerad läkare med specialistkompetens inom allmänkirurgi, allmänmedicin och urologi. Har tjänstgjort 5 år som överläkare på geriatrisk rehabiliteringsklinik samt haft ansvar för demensboende och äldreboende. "

"Företag erbjuds omdiskuterade coronatester av vårdbolag

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Trots att myndigheterna avråder från corona-antikroppstester utanför sjukvården, erbjuder nu privata vårdbolag organisationer och företag att låta testa sina medarbetare. ”Vi försöker att skapa en så trygg arbetsmiljö som möjligt”, uppger en marknadschef vid HSB som nappat på erbjudandet.

Frågan om man blir immun eller inte mot covid-19 har varit omdiskuterad. Nu har dock flera studier pekat på att personer som genomgått en infektion skyddas mot att smittas igen genom så kallade IgG-antikroppar – protein som bildats som immunsvar mot viruset.

Men för att påvisa antikropparna krävs att testet är säkert. Men inga snabbtester som erbjuds kommersiellt, utanför sjukvården, är i dag godkända av svenska myndigheter.

DN har tidigare berättat att privata vårdbolaget Hedda Care erbjuder privatpersoner att testa sig för covid-19. Nu kan DN avslöja att såväl Hedda Care som andra privata vårdbolag erbjuder företag och organisationer att i större skala snabbtesta sin personal för antikroppar mot covid-19.

I sin information till sina kundföretag, beskriver bolaget OneLab möjligheterna med att testa personalen: ”Individer där vi kan påvisa IgG-antikroppar har med hög sannolikhet ett immunskydd som gör att personen kan återgå till arbete med minskad risk att smittas eller sprida

smittan vidare. Företaget får också aggregerad statistik över andelen med immunskydd”.

DN har fått information om flera arbetsgivare som låtit testa sin personal. Bland OneLabs referenskunder vill flera inte svara. Den kooperativa bostadsorganisationen HSB uppger att en lokal avdelning, Södertörn, beställt 40 tester för sina anställda.

Anna Söderlind, marknadschef på HSB Södertörn, svarar DN i ett mejl:

”Vi följer samhällsutvecklingen och Folkhälsomyndighetens rekommendationer. I en tid präglad av stor osäkerhet försöker vi på de sätt vi kan bidra till minskad smittspridning samtidigt som vi försöker att skapa en så trygg arbetsmiljö som möjligt. Vi ser möjligheter att till exempel använda resultatet från testen som ett verktyg i en eventuellt mer långsiktig planering av hur vi ska klara våra avtalsleveranser”.

Gällande kvaliteten på testerna hänvisar Söderlind till OneLab. Anställda inom it-bolaget Addnode har erbjudits att genomföra antikroppstester hos Hedda Care. En källa med insyn ifrågasätter förfarandet i ett mejl till DN:

”De meddelade att testet är tillförlitligt. Varför Addnode gör dessa test på sina anställda är svårt att förstå eftersom testen ej rekommenderas av Folkhälsomyndigheten”.

Johan Andersson, vd och koncernchef uppger att testet endast var för en lite grupp och att det inte fått några praktiska konsekvenser.

– Vi hade en liten testgrupp för att se om det skulle vara något. Sedan dess har vi beslutat att inte gå vidare med det här. Lyssnar man på myndigheterna säger de att det behövs mer validering på området och då faller hela grejen.

I dag avråder både Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket från att privatpersoner ska testas utanför hälso- och sjukvården.

– De säkra testerna utförs av sjukhusanknutna laboratorier, säger Ewa-Lena Hartman gruppchef för medicinteknik vid Läkemedelsverket. Enligt Hartman är osäkerhetsfaktorerna så många att det i dagsläget inte finns något en arbetsgivare som låtit testa sin personal kan göra med informationen från provsvaren.

– Nej, egentligen inte. Alldeles oavsett vilket svar du fått behöver det verifieras med de etablerade testmetoderna som finns vid de etablerade sjukhuslaboratorierna, för att vara säker på att det är korrekt. Och det finns fortfarande många frågetecken kring immunitet.

Karin Tegmark Wisell, chef för Folkhälsomyndighetens enhet för beredskaps- och smittskyddsdiagnostik:

– Kunskapsläget gällande slutsatser man kan dra från de här antikroppstesterna är fortfarande inte fullständigt.

En grupp forskare har fått i uppdrag av Folkhälsomyndigheten att ta fram ett kunskapsunderlag som ska ligga till grund för nationella riktlinjer för antikroppstester. En av dem är Jan Albert, professor i smittskydd som leder Karolinska institutets särskilda covid-19-grupp. Inte heller han skulle rekommendera snabbtestning av anställda.

– Kruxet är att det inte finns några bra validerade tester. Även om det är på gång – det händer mycket varenda dag – skulle jag, om jag vore medicinsk rådgivare till ett privat företag, råda till att avvakta, säger han.

Kollegan Gunilla Karlsson Hedestam, professor i immunologi vid Karolinska institutet, håller med:

– Det viktiga är att man inte blint tror på alla de kommersiella varianterna – en del är inte tillräckligt bra helt enkelt. Det blir ett problem när det finns många producenter och återförsäljare av testerna – när det finns mycket pengar att tjäna kan det gå lite för fort. I värsta fall kan det bli värre, när man drar för stora slutsatser av ett icke-validerat test.

Forskarna är ense om att om man varit frisk ett tag och uppvisar IgG-antikroppar har man med största sannolikhet ett visst skydd mot återinfektion.

– Det kanske inte är hundra procent, men man får troligen en mildare infektion. Det är så vi vet att det fungerar med de flesta andra virus, men det har bara gått några månader sedan det här viruset kom. Nu måste vi invänta och se om personer som uppvisat antikroppar kan exponeras utan att smittas, säger Karlsson Hedestam och fortsätter:

– Man ska därför inte gå runt och känna sig osårbar och exponera sig för smittade även man vet att man har IgG mot viruset. Det är för tidigt att säga något definitivt om skydd.

Tidiga rapporter från Korea, visade att personer i ett första skede uppvisade virus, därefter testades de och hade inget virus – för att sedan i ett tredje test uppvisa virus. Det tolkades som att dessa personer hade återinfekterats men troligen rörde det sig om ett falskt negativt resultat i virustesten, enligt såväl Jan Albert som Gunilla Karlsson Hedestam.

KI-forskarna ser behov av fler jämförande studier av laboratoriebaserade och kommersiella snabbtest.

– Jag hoppas att någon oberoende instans inom kort gör en officiell utvärdering av testerna, säger Gunilla Karlsson Hedestam.

DN har sökt företrädare för Hedda Care och OneLab för en kommentar om erbjudandena.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se "

"Fakta. Antikroppar
Immunglobuliner, Ig, eller antikroppar är en grupp proteiner med förmåga att specifikt binda till kroppsfrämmande ämnen, antigen. De produceras av celler inom immunsystemet – en typ av vita blodkroppar, B-lymfocyter, och kan beroende av sin specificitet antingen vara skyddande, exempelvis mot infektioner, eller i sig orsaka sjukdom, exempelvis vid vissa autoimmuna sjukdomar.

Immunglobulinerna delas in i olika isotyper, där IgG är en typ. IgG har lång livslängd och ger i regel upphov till ett så kallat ”immunologiskt minne” – en starkare immunologisk respons vid upprepad infektion.
Nationalencyklopedin, Socialstyrelsen, Vårdguiden 1177 "

"Hon testades positivt hos Hedda Care – men negativt vid Karolinska

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Agneta Garberg, 59, tillhör en riskgrupp för covid-19. Glädjen var därför stor när hon efter ett test på privatkliniken Hedda Care fick besked om att hon redan haft en covid-19-infektion. Men ett andra test utfört vid Karolinska universitetssjukhuset gav ett helt annat besked.

När Agneta Garberg blev varse möjligheten att testa sig på Hedda Care för att se om hon haft covid-19 bokade hon en tid. Hon arbetar som samtalsterapeut i Stockholm, har sex barn och åtta barnbarn och eftersom hon lider av kroniska sjukdomar som påverkar hennes muskler, lungor och immunförsvar räknas hon som särskilt sårbar för sjukdomen.

Ändå vill hon hjälpa till.

– Jag ville testa mig för att min äldsta dotter är sjuksköterska och hennes man är narkosläkare på iva på Huddinge och då ville jag kunna hjälpa till med barnbarnen. Min dotters man är stenhård och vill absolut inte träffa oss eftersom att jag är en riskperson. Sedan är jag är väldigt försiktig och jag ville kunna gå ut och så också. Det var därför jag tog testet, säger hon.

Agneta Garberg testade sig på Hedda Care den 24 april. Ett första resultat kom efter bara några timmar och visade att det fanns antikroppar mot covid-19 i hennes blod. I provsvaret som Agneta Garberg fick via sms står det: ”Du har positivt IgG, vilket betyder att vi kan se ett antikroppssvar mot covid-19. Du är inte längre smittsam”.

Agneta Garberg jämförde sms:et med den information hon fått med sig från mottagningen. I broschyren angavs fyra alternativ med rekommendationer utifrån möjliga provsvar. Agneta Garberg slöt sig till att resultatet i hennes fall måste tillhöra den mest önskvärda kategorin.

”Det betyder att du har varit smittad av viruset men att du inte är smittsam. Din kropp har byggt upp antikroppar mot viruset vilket ger dig en immunitet”.

Under nästa rubrik fick Agneta Garberg det besked hon hade hoppat på: ”Du kan gå tillbaka till arbetet direkt”.

Men, säger hon, det kändes inte bra i magen:

– Eftersom jag har en immunbristsjukdom så tillhör jag en klinik som heter immunbristenheten på Huddinge sjukhus och de är jättebra. Jag ringde till sköterskan och då sade hon att ”jag försöker få in dig på ett test här, så blir du lugn”.

Den 28 april lämnade Agneta Garberg ett prov som har analyserats vid Karolinska universitetssjukhusets laboratorium. På valborgsmässoafton ringde en sköterska, märkbart upprörd.

– Hon sade att det här är negativt, du har inte haft covid, säger Agneta Garberg.

DN har sett Agneta Garbergs provsvar som tydligt anger ett negativt det virus som orsakar sjukdomen covid-19.

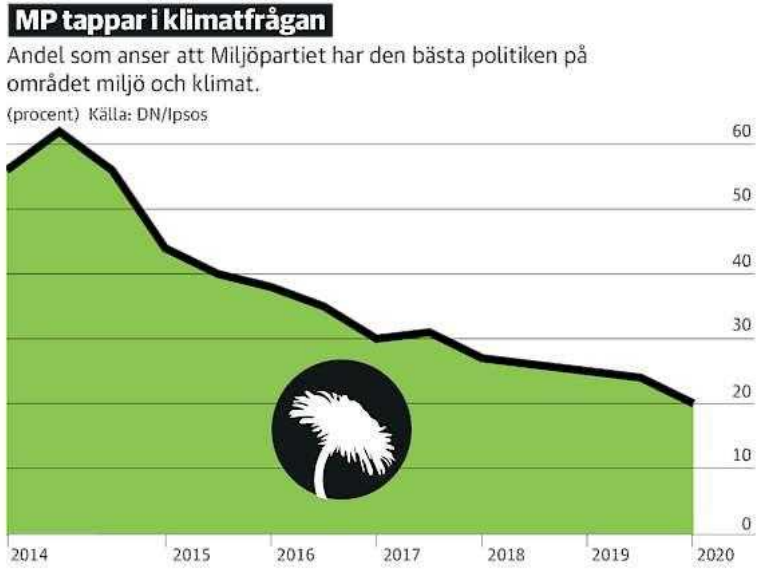

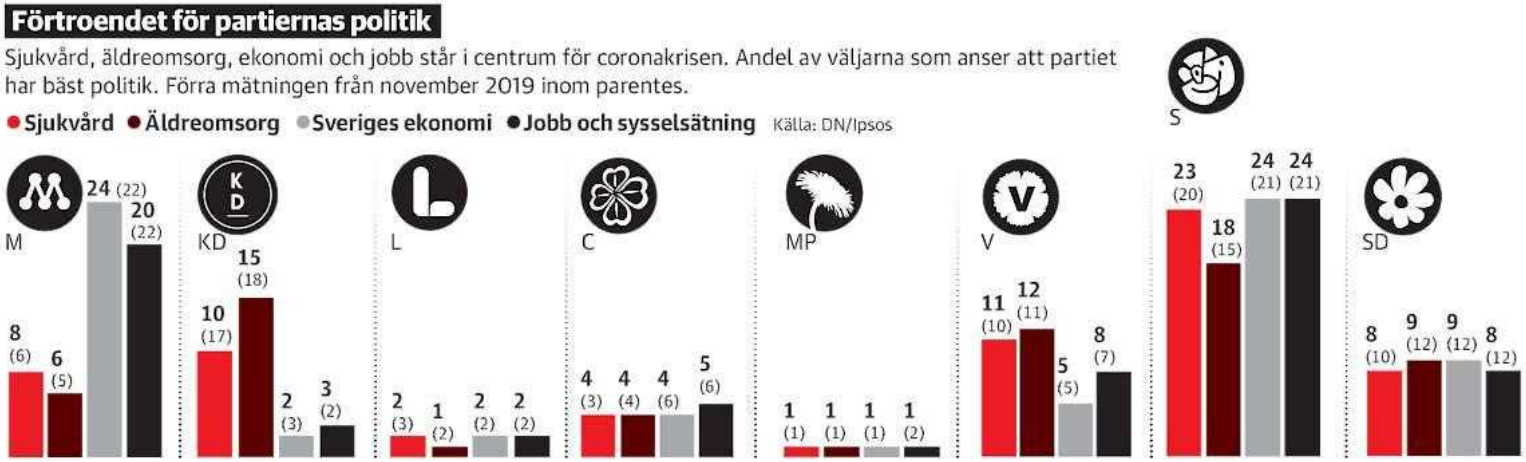

resultat för ”coronavirus sars-cov-2 IgG-Ak”, alltså antikroppar mot

Hedda Care hade lovat återkoppling från en läkare inom 24 timmar. Men först tio dagar senare – efter att DN ställt frågor till Hedda Care – hör företagets vd Sara Löfgren av sig.

– Hon bad om ursäkt säkert fyra gånger och frågade vad de kunde göra. De erbjöd sig att komma hem till mig och ta två nya tester, säger Agneta Garberg.

Sara Löfgen skriver i ett mejl till DN att med det test som Hedda Care använder är risken för ett falskt positivt svar väldigt låg.

”Jag har gått tillbaka till det här specifika provet och kan bekräfta att IgG-antikroppar hittades och att alla rutiner för vår testprocess har följts”, skriver hon vidare.

Kan du garantera att era tester ger rätt resultat?

”Det kan ingen, tyvärr. Inget test är hundraprocentigt, vare sig det görs i labbmiljö eller på mottagning. Det finns alltid en risk för felhantering i själva testprocessen också”, skriver Sara Löfgren.

I informationsbladet från Hedda Care står att hon är immun och kan gå tillbaka till arbetet omedelbart – på vilken grund kunde ni ge henne den informationen?

”Den som är symtomfri kan gå till jobbet, det är Folkhälsomyndighetens rekommendation. När man bokar provtagning hos oss på Hedda måste man dessutom intyga att man varit symtomfri i minst 48 timmar”.

Carl Cato carl.cato@dn.se "

" Liberalerna och Miljöpartiet rasar i sina hjärtefrågor

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Liberalerna får en bottennotering i skolfrågan i DN/Ipsos nya mätning av väljarnas förtroende för partiernas politik. Samtidigt fortsätter Miljöpartiet att rasa i sin hjärtefråga. Förtroendet för MP:s miljöpolitik är bara en tredjedel mot vad det var innan partiet klev in i regeringen 2014.

Liberalerna och Miljöpartiet har länge legat kring den ödesdigra 4-procentspärren till riksdagen. Coronakrisen har inte förbättrat deras läge trots att bägge partierna har synts i samband med de åtgärdspaket som regeringen och samarbetspartierna har lagt fram. I DN/Ipsos aprilmätning hamnade bägge partierna på just 4 procent av väljarstödet.

Som DN/Ipsos kunde visa i förra veckan syns partiernas kris också i väljarnas syn på deras ledare. Nyamko Sabuni (L) och de gröna språkrören Isabella Lövin och Per Bolund har klart lägst förtroende av alla partiledare.

Ytterligare en mätning från DN/Ipsos fördjupar bilden av två partier i kris. Den här gången har väljarna fått svara på vilket parti man anser har bäst politik på olika områden.

Liberalerna skaffade sig under Jan Björklunds tid som partiledare och utbildningsminister en mycket stark position i skolfrågorna, periodvis starkast av alla partier. I april 2020 rasar L dock ner till sin lägsta

notering hittills sedan 2006. I dag anser 11 procent av väljarna att L har bäst politik, vilket kan jämföras med toppnoteringen 29 procent 2011. Det är tredje mätningen i rad som förtroendet faller och L hamnar nu först på tredje plats, efter S och M.

Raset för Miljöpartiet är ännu större. I juni 2014, strax före valet som för första gången gjorde MP till ett regeringsparti, ansåg hela 62 procent av väljarna att partiet hade den bästa politiken inom miljö och klimat. I april 2020 är den andelen 20 procent, vilket innebär att man tappat fem mätningar i rad. Till saken hör att MP under hela den tiden har innehaft posten som klimat- och miljöminister, och att frågorna tagit allt större plats i debatten.

Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.

– Det är oerhört dramatiskt. Miljöpartiet har tappat två tredjedelar av det stöd man hade för sin miljöpolitik på sex år. Det saknar motsvarighet, säger han.

DN/Ipsos mätning förstärker också bilden av att Socialdemokraterna är inne i en stark period. Partiets väljarstöd har ökat, förtroendet för partiledaren Stefan Löfven ökar och det samma gäller för partiets politik på samtliga nio politikområden som ingår i undersökningen.

Värt att notera är att S stärks på de två politikområden som står i fokus under coronakrisen, sjukvården och äldreomsorgen.

– Det är en effekt av en mycket tydlig förändring av den politiska dagordningen. Vi kommer från en period med tyngdpunkt på frågor som invandring och kriminalitet där samhället kommit till korta och Socialdemokraterna är svagare relativt andra partier. Nu står sjukvården i centrum, ett område där Socialdemokraterna traditionellt varit starka, säger Nicklas Källebring.

DN/Ipsos har också frågat vilket parti man anser är bäst på att leda Sverige i en kris. Med 34 procent har S överlägset störst andel väljare bakom sig. Moderaterna är klar tvåa med 15 procent. Nicklas Källebring påpekar dock att svaren påverkas av att det är just S som leder landet i den pågående krisen.

Noterbart är att Kristdemokraterna, som har kritiserat S och regeringen hårt när det gäller vården och äldreomsorgen, tappar rejält på just de områdena.

Moderaterna är fortsatt starka på området Sveriges ekonomi där man delar förstaplatsen med S.

Sverigedemokraternas negativa trend syns även här. Partiet backar på samtliga områden utom invandring där man ligger still.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

"Fakta. Så gjordes undersökningen
Ipsos har under perioden 14–26 april intervjuat 1 194 röstberättigade väljare. 415 slumpvis utvalda personer har svarat via sms-länk. 779 intervjuer gjordes med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

Frågan som ställdes var: Vilket parti tycker du har bäst politik när det gäller (område)?

Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring. "

" Pensionerna riskerar att sänkas nästa år

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Coronakrisen slår hårt och brett mot den svenska ekonomin och även pensionerna påverkas. Inkomst- och tilläggspensionerna kommer sannolikt att sänkas med 1,5 procent eller mer nästa år. Det visar Pensionsmyndighetens nya prognos.

Världens och Sveriges ekonomi påverkas kraftigt av den pågående coronakrisen. Läget förändras snabbt och det fick statliga Konjunkturinstitutet, KI, att uppdatera sin prognos i förra veckan. Det hade då gått mindre än en månad sedan den tidigare prognosen och prognoserna brukar annars publiceras varje kvartal. Den dystra bilden i KI:s prognos med sjunkande tillväxt, minskad sysselsättning och ökad arbetslöshet påverkar även andra framtidsutsikter.

Nu har pensionsmyndigheten överlämnat sin senaste prognos till regeringen. I den görs bedömningen att inkomst- och tilläggspensionerna kommer att sänkas med 1,5 procent nästa år. Det blir någonstans mellan 100 och 200 kronor i månaden i genomsnitt före skatt.

Men Pensionsmyndigheten skriver att prognosen är osäker och kan komma behöva justeras nedåt. Det skulle i så fall betyda att inkomst- och tilläggspensionerna sänks med mer än 1,5 procent 2021.

Sänkningen beror på att inkomst- och tilläggspensionerna styrs av det som kallas inkomstindex, som speglar inkomstutvecklingen i samhället.

Med hjälp av inkomstindex är det tänkt att pensionärerna som grupp ska få en liknande inkomstutveckling som de som arbetar. När fler blir arbetslösa sjunker den genomsnittliga inkomsten i samhället och den del av befolkningen som förvärvsarbetar får det sämre som grupp.

– Som det är nu ökar inkomsterna nästan inte alls och det påverkar snittinkomsten för den grupp som arbetar, säger Ole Settergren, analyschef på Pensionsmyndigheten.

Garantipensionen påverkas inte av inkomstindex utan räknas upp i takt med prisökningarna som KI bedömer blir 0,6 procent i år. De som inte har tjänat in någon pension utan enbart har garantipension får alltså ingen sänkning enligt de prognoser som finns.

De som tjänat in en låg inkomst- och premiepension får garantipension som utfyllnad. Garantipensionsdelen påverkas inte av sänkningen men det gör inkomstpensionsdelen. Den här gruppen får också en liten kompensation för sänkningen av inkomstpensionen genom att andelen garantipension ökar när inkomstpensionen sjunker. Minskar inkomstpensionen ökar också bostadstillägget för dem som har det.

Regeringen och pensionsgruppen vill höja inkomstpensionen hösten 2021. Det är de med en pension mellan 9 000 och 17 000 kronor i månaden som ska få inkomstpensionstillägget som är högst 600 kronor i månaden före skatt.

Maria Crofts
maria.crofts@dn.se "

"Bolånemarginaler pressas i krisen

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Bankernas bolånemarginaler har pressats ned till den lägsta nivån på sex år i coronakrisen, visar beräkningar från Finansinspektionen (FI). Högre finansieringskostnader för storbankerna driver utvecklingen.

I korthet handlar det om att räntorna som storbankerna betalar på sina bostadsobligationer har ökat mer än vad bankerna har höjt utlåningsräntorna till bolånetagare, enligt Magnus Karlsson, chef för FI:s avdelning för makroanalys.

Under årets första kvartal låg bolånemarginalen i genomsnitt på 1,29 procent, vilket kan jämföras med 1,37 procent under fjärde kvartalet. Nivån på bolånemarginalen är därmed den lägsta sedan mars 2014.
TT "

" Kostnaden för digital vård skjuter i höjden

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Region Stockholms nota för vårdtillfällen hos nätläkare uppgick till över 200 miljoner kronor 2019. Nu – i coronatider – ökar samtalen och därmed kostnaderna. Samtidigt vill den digitala vårdtjänsten Kry öppna tio vårdcentraler i Stockholm under 2020.

Stockholmarna är de svenskar som mest av alla nyttjar den digitala vården.

Toppar listan gör invånarna i Tyresö kommun där medborgarna står för flest vårdtillfällen per 1 000 invånare. Följer gör Sundbyberg, Lidingö, Vaxholm, Nacka och Stockholm.

En bedövande majoritet av samtalen går till digitala vårdtjänster som drivs av privata bolag. Deras framgångar har drivit på utvecklingen – de flesta regionerna har satsat på egna digitala vårdtjänster – som till exempel i Stockholm där appen ”Alltid öppet” – kanske på grund av corona – nu fått sitt definitiva genomslag. Antalet genomförda videomöten har, som DN redan berättat, tiodubblats under de senaste månaderna. 2019 genomfördes totalt 21 000 videomöten. Hittills i år har man redan haft 63 700.

När det gäller samtalen till de redan etablerade nätläkareföretagen har de nästan fördubblats, från runt 45 000 samtal i månaden till 85 000 samtal i mars.

– En bra och viktig avlastning för vården i dessa tider, säger Tobias Nässén, vård- och valfrihetsregionråd (M) i Region Stockholm.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) kommer senare i veckan presentera en total bild och analys av över samtliga regioners kostnader för nätläkarbesöken. Siffrorna är ännu inte offentliga.

Samtidigt vill Kry, som är den dominerande aktören på den digitala vårdmarknaden, etablera sig i fysisk form i Stockholm. På onsdagen fattar regionens avtalsutskott beslut om att ge företaget Digital Medical Supply AB, som ligger bakom vårdappen Kry, godkännande att inom vårdvalsområdet husläkarverksamhet öppna en mottagning på Östermalm.

– Vi har alltid velat erbjuda allt åt alla inom primärvården. Nu kommer vi att kunna det, säger Sverigechefen Erik Hjelmstedt.

Den ska ligga på Sibyllegatan och inom kort har man konkreta planer på ytterligare en vårdcentral i centrala Stockholm samt en mottagning i Sickla, Nacka.

– Innan året är slut hoppas vi ha öppna tio olika mottagningar i Stockholm. De kommer att vara lite olika stora och ha lite olika inriktningar. På så sätt blir vi en ännu mer integrerad del av vården i Stockholm, och vi kommer att kunna erbjuda det mesta, säger Erik Hjelmstedt.

Tobias Nässén, (M) vård- och valfrihetsregionråd, är mycket glad över att Kry vill etablera sig fysiskt i Stockholm.

– Det ökar utbudet, valfriheten och tillgängligheten av vård till ett Stockholms som hela tiden växer. Det kommer även främja kvaliteten på sikt, anser han.

Hur planerna för vårdcentralen/husläkarmottagningen på Sibyllegatan konkret ser ut vill inte Krys vd berätta och bilagorna till ansökan om tillståndet är sekretessbelagda.

– För oss är det alltid digitalt först, det gäller fortfarande. Men när vi nu etablerar oss även fysiskt så kan fortsätta möta patienter digitalt och vid behov även möta patienterna, säger Erik Hjelmstedt.

Han ser inget tak för hur många som kan lista sig hos Kry:s framtida mottagningar. Man har sedan 2018 mottagningar i Lund och Malmö, Förra året köpte man en vårdcentral i Nyköping. Sammanlagt är 11 500 patienter listade där.

– För mig är det fullständigt främmande att prata om ett tak för antalet patienter som kan lista sig så länge man kan ta hand om de som gör det och upprätthålla vård med hög kvalitet, säger Erik Hjelmstedt om hur många patienter Kry bedömer att de kan ta emot på sina framtida vårdcentraler.

I och med att man nu tecknar avtal om en fysisk mottagning i Stockholm blir man en del av regions Stockholms ordinarie vådutbud och avtalsvillkor.

– Även det är positivt. Vi kan ytterligare minska kostnaderna för de som ringer Kry och hittills har debiterats oss enligt det så kallade utomlänsavtalet. Dessutom kan vi fördjupa uppföljningarna och kvalitetsarbete, säger Tobias Nässén.

Han understryker också att Kry har den erfarenhet och kompetens som han tror kommer prägla Vårdsverige: det digitala mötet mellan läkare och patient.

För att ge en tydlig politisk signal om att det här är det politiken vill kommer Kry (och andra aktörer som etablerar sig på marknaden) att få 50 procent mer i ersättning per vårdbesök de första 12 månaderna och upp till 4 000 listade patienter.

För varje listad patient utgår också en årlig ersättning – oavsett om denne söker vård eller ej. Ersättningen baseras på den listades ålder, hälsa (baserad på vilken vård man fått den senaste 18 månaderna) samt på ett socioekonomsikt index. Som lägst ligger ersättningen på knappa 1 000 kronor, som högt uppemot 4 000 kronor. I Stockholm är 90 procent av alla listade hos någon vådcentral – 18 procent av dem uppsöker aldrig sjukvården.

Ser du någon risk att ett ökat utbud leder till överkonsumtion av vård?
– Jag tror inte att patienter söker läkare i onödan. Vi ska ha en bra tillgänglighet och kunna erbjuda vård på rätt vårdnivå, säger Tobias Nässén.

– Samtidigt finns det givetvis en diskussion om vad som är en bra egenvård och vad som är vård som ska ersättas med skattebetalarnas pengar. Nu får vi bättre möjligheter att följa upp det.

Ulrika By
ulrika.by@dn.se "

"Ivo utökar tillsyn av intensivvård

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Inspektionen för vård och omsorg utökar tillsynen av prioriteringar inom intensivvården i Stockholm. Granskningen har tidigare gällt Karolinska universitetssjukhuset, men nu ska samtliga akutsjukhus granskas.

– Vi beslutade i förra veckan om att göra tillsyn på samtliga akutsjukhus. Vi har löpande fått in tips som rör olika sjukhus, och tyckte därför att det var rimligt att titta på hela regionen, så att det blir ett systemperspektiv, säger Sara Zetterberg, inspektör på Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) till DN.

Beskedet att granskningen utökas kommer drygt två veckor efter att Ivo inlett en tillsyn av Karolinska universitetssjukhuset, som tillkom sedan vårdpersonal larmat om att patienter kan ha prioriterats bort från intensivvård.

Efter att ha fått in anonyma anmälningar via tipstjänsten om att sjukhus gjorde hårda prioriteringar för att avgöra vilka patienter som skulle få intensivvård kontaktade Ivo regionens chefläkare i början av april.

Uppgifterna inifrån vården kom samtidigt som regionen uppgav att det fanns lediga intensivvårdsplatser, och regionen erbjöd hjälp till region Sörmland. Enligt myndigheten var det det viktigt med samstämmighet inom hela regionen och att alla sjukhus gör likvärdiga bedömningar.

Efter att konkreta exempel på hur njursjuka patienter med behov av dialys kan ha prioriterats bort och inte fått intensivvård, inledde Ivo en tillsyn av Karolinska universitetssjukhuset.

– Sedan har vi fortlöpande fått in tips som gäller även andra sjukhus, och då tycker vi att det är bra att få en helhetsbild, säger Sara Zetterberg.

SVT Nyheter Stockholm rapporterar att Danderyds sjukhus, Norrtälje sjukhus, S:t Görans sjukhus, Södersjukhuset och Södertälje sjukhus nu har mottagit frågor kring prioriteringarna. Frågorna ska besvaras inom några veckor och handlar bland annat om huruvida prioriteringar sker enligt ett normalt eller extraordinärt läge.

DN har tidigare, efter kontakter med flera läkare på Karolinska universitetssjukhuset, kunnat berätta om de prioriteringar de ställts inför vid bedömningen om vilka patienter som ska få intensivvård. På sjukhuset har det även tagits fram interna prioriteringsdokument för intensivvården under coronaepidemin i Sverige.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se
Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se "

" Analyser av avloppsvattnet visar spår av coronaviruset

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Stockholms avloppsvatten innehåller tydliga spår av det nya coronaviruset visar KTH:s första analys. Högst koncentrationer återfanns vid Bromma reningsverk. Testerna kan förutspå en andra virusvåg. – Vi hoppas kunna få två veckors försprång jämfört med andra metoder, säger David Nilsson, föreståndare på KTH Vattencentrum.

De första analyserna av Stockholms avloppsvatten från KTH påvisar förekomst av viruset som orsakar covid-19 i samtliga fyra prover som tagits vid två tillfällen i Bromma och Henriksdal under april. Högst koncentrationer återfanns vid Bromma avloppsreningsverk som tar hand om avloppsvattnet från nordvästra Stockholm. I Henriksdal som servar de södra delarna tycks halten ha ökat mellan det första och andra provet.

Virusanalyserna ska nu jämföras med internationella testdata för att se hur hög virushalten är jämfört med avloppsvatten i flera andra länder i världen.

– Redan i veckan kommer proverna från norra Italien, där vi förväntar oss en högre virushalt. Det viktiga nu är att optimera metoden för att kunna utveckla ett tidigt varningssystem, säger Zeynep Cetecioglu Gurol, som leder projektet.

Nästa steg är att beräkna smittläget för att se hur många i befolkningen som bär på viruset, bland annat genom att jämföra med regionens statistik och Folkhälsomyndighetens modeller. Genom att utveckla en stabil analysmetod hoppas man kunna förutspå virusets andra våg redan till hösten.

– Det verkar som att vi skulle kunna få en till två veckors försprång med den här metoden. Vi hoppas att det ska bli ett klokt och smart redskap i verktygslådan för både samhällsplanerare, samhällsinstitutioner och vårdgivare, säger David Nilsson.

Allt började den 23 mars när nederländska forskare meddelade att de hittat spår av det nya coronaviruset i avloppsvattnet i flera städer. Upptäckten blev startskottet för tre forskare vid KTH som omedelbart såg möjligheten att provta även Stockholms avloppsvatten.

I stället för att testa en miljon människor skulle man snabbt kunna mäta antalet sjuka i covid-19 i hela Stockholm. Avloppsvattnet avslöjar virushalten tidigt och kan spåras i avföring innan de sjuka börjat visa symtom. Internationellt har man tidigare följt utvecklingen av andra coronavirus, som sars och mers, men aldrig i Sverige.

– Vi har få som forskar kring avloppsvattenbaserad epidemiologi. Men vi tror att vår kunskap här på KTH matchar problemet väl och kan vara till nytta nu. Teknik som vi redan använder på alger i Östersjön och för smittskydd i grundvatten kan vi använda för att hitta virusets fingeravtryck, säger David Nilsson.

Zeynep Cetecioglu Gurol, docent i mikrobiologi som vanligtvis sysslar med resursåtervinning från avloppsvatten, och professor Prosun Bhattacharya, som spårar arsenik i grundvatten, stämde snabbt träff med David Nilsson, föreståndare på KTH vattencentrum. Fem dagar senare hade man samlat forskare från sex länder – Italien, Spanien, Storbritannien, Schweiz, Nederländerna och Indien – i projektet. Redan nu tar man jämförbara prover på samma sätt och delar resultaten med varandra.

– Idén är att sprida testmetoden och våra upptäckter för att hjälpa varandra. Det har aldrig hänt tidigare att vi arbetar så här. Vi kommer inte att få Nobelpris med det här arbetssättet, men nu måste vi samarbeta, inte tävla emot varandra. Det handlar om människors liv och hälsa, säger Zeynep Cetecioglu Gurol.

Forskare på SciLifeLab i Solna är också knutna till projektet, liksom Stockholm vatten och avfall, Käppalaförbundet och Värmdö kommun och projektet har ansökt om 3,5 miljoner kronor från Knut och Alice Wallenberg stiftelse och Vinnova.

– Vi har inte fått några pengar än, men har börjat jobba ändå.

Finansieringssystemen är inte anpassade för akuta krissituationer som kräver snabb och handlingsbaserad forskning. Vi har lagt annat arbete åt sidan, och tagit några hundratusen från vår egen budget för att köpa utrustning, för vi har inte tid att vänta, säger David Nilsson.

I berget under avloppsreningsverket i Bromma tas de första vattenproverna en knapp månad efter projektstart. Här möts avloppstunnlar från Järva, Riksby och Hässelby för att vattnet ska renas innan det energiutvinns i Solna och släpps ut sju kilometer bort i Saltsjön vid Kastellholmen.

Stockholm vatten och avfall hoppade snabbt in i KTH-projektet och provtar både avloppsvatten och slam i Bromma och Henriksdal.

Slammet testas eftersom det sprids på åkrar som jordförbättring. Vatten ska provtas även i Käppalaverket på Lidingö samt på Sandhamn på Värmdö som är kontrollstation då man förväntar sig lägre virushalter eftersom ön bara nås med färja.

– Vi ska ta prover dagligen resten av året. Det känns viktigt att kunna hjälpa till. Om vi kan få resultat som kan användas i bevakningssyfte vore det fantastiskt, säger processingenjör Hanna Gottås, på Stockholm vatten och avfall.

I provtagningsrummet sitter automatiserade vattenprovtagare. Processtekniker Viktor Sjögren mäter noga upp 200 milliliter från varje tunnelprov och häller i flaskor. Vattenprover tas normalt varje dag för att spåra tungmetaller men ibland får man specialuppdrag utifrån.

– I höstas mätte vi narkotikahalten i avloppsvattnet för SVT:s ”Veckans brott”. Det visade sig att i centrala, västra och södra Stockholm röktes 1,8 miljoner cigaretter cannabis i veckan, ett väldigt oroväckande resultat, säger Viktor Sjögren.

Han tycker att det känns extra värdefullt vara med och spåra det nya coronaviruset.

– Jag tror att det finns jättemycket information och hämta ur de här proverna. Det är kul att vara med i matchen och känna att man bidrar på något sätt.

Under provtagningen bär han handskar och visir men oroar sig inte för virussmitta.

– Nej, inte det minsta. Det finns allt i det här vattnet. Sjukhus är ju inkopplade till vårt avloppsledningssystem så här finns spår av alla sjukdomar, säger Viktor Sjögren.

Ur reningsverkets kylskåp hämtas provflaskorna i kylväska av forskarna för transport till KTH. När DN besöker laboratoriet med biologisk skyddsklass två någon vecka senare är det just Brommaproverna som analyseras.

Vid analysskåpet står Zeynep Cetecioglu Gurol i skyddsrock och handskar och fyller 45 milliliter vätska med pipett i små provrör. De centrifugeras sedan i en halvtimme för att koncentrera Sars-cov-2 virusets arvsmassa (rna). Vätskan pytsas därefter ned i mindre provrör med ett filter som separerar viruset från vattnet. Provrören måste centrifugeras två till tre gånger för virushalten ska koncentreras cirka femton gånger.

Analyskabinettet är ventilerat för att förhindra luftväxling när det är öppet. På så vis hålls bakterier ute och virus inne. Skåpet rengörs även automatiskt med UV-ljus mellan provtagningarna.

– Det skyddar både oss och testerna så att de håller sig sterila. Jag är inte orolig när jag arbetar med proverna, däremot skulle jag inte arbeta med dem utanför skåpet, säger Zeynep Cetecioglu Gurol.

Enligt forskarna är varken avloppsvatten eller dricksvatten kända smittovägar för viruset.

– Det faktum att man hittar spår av viruset i avloppsvattnet betyder inte att vattnet är smittsamt. Avloppsvatten har vi hittills inga kända fall av smittspridning från. Dricksvattnet hämtas från naturligt vatten och viruset överlever inte reningsverken, säger David Nilsson.

De tidskrävande manuella analyserna görs av forskare och doktorander som släppt sina egna projekt för att hjälpa till.

– Jag forskar egentligen om bioplast men nu arbetar jag bara med coronaviruset. Det är väldigt intressant och det känns som att forskningen verkligen kan bli användbar, säger doktoranden Kasra Khatami.

Zeynep Cetecioglu Gurol kör själv proverna i bil till SciLifeLab i Solna där molekylärbiologer gör den sista analysen för att beräkna virushalten i en särskild qCRP-maskin. I väntan på transport ställer hon proverna i en frys som håller minus 80 grader eftersom arvsmassan rna till skillnad från dna inte är stabilt och bryts ned efter en tid. Den rykande frostiga frysen kräver mycket elektricitet och helt andra handskar.

– Det är okej i några sekunder, men om man jobbar för länge med proverna känner man direkt att det blir för kallt, säger Zeynep Cetecioglu Gurol, och stänger snabbt.

Forskning som normalt sett tar flera år drivs nu i rusningstempo på ett studenttömt KTH i lockdown. Redan i veckan kommer de första proverna från norra Italien och snart kan även spanska och brittiska prover analyseras i Stockholm. Nederländerna, Schweiz och Indien gör sina egna analyser.

– Vi har kanske några månader på oss innan den andra vågen av viruset och kommer att hitta rätt metod. Vi behöver fler frysar, fler centrifuger och mer plats för att lagring, säger Zeynep Cetecioglu Gurol.

Den här veckan utökar man till att ta dagliga prover i Stockholm – och Göteborgs universitet har även börjat testa avloppsvattnet där. För att på sikt skala upp testerna till nationell nivå krävs mer resurser. Nu arbetar forskarna närmast ideellt både dagar, kvällar och helger. Men alla är övertygade om att detta är vad de måste göra just nu.

– Vanligtvis forskar jag för framtiden, men nu kan jag göra något för folkhälsan här och nu. Vi måste hitta en lösning på covid-19 nu så att vi får igång samhället igen, säger Zeynep Cetecioglu Gurol.

David Nilsson anser också att forskarna har en viktig uppgift i att hantera pandemin.
– Vi känner att vi måste göra någonting i den här situationen. Det är också ett extremt intressant forskningsområde som kan öppna upp nya möjligheter. Men främst är det för att vi kan göra det här, vi kan bidra, och det är brådskande, säger han.

Jessica Ritzén
jessica.ritzen@dn.se "

" Revisorer kritiska mot styrning av regionen

DN ONSDAG 6 MAJ 2020

Det är oklart hur sjukhusen i regionen ska kunna bedriva vård enligt avtal, och samtidigt hålla den strama budgeten. Det slår regionrevisorerna fast i sin årliga revision. Revisorerna riktar en anmärkning mot ledningen för Karolinska, vars underskott påverkar hela regionens ekonomi, enligt revisionen.

Under 2019 laddades det upp till stora protester bland anställda inom akutsjukvården i Stockholm. En orsak var kraftiga åtstramningar mot regionens akutsjukhus, som alla fått nya sjukhusavtal. Enligt de nya avtalen ska sjukhusen leverera mera vård och öppna fler vårdplatser, samtidigt som besparingar lett till drastisk minskning av bemanning och varsel av personal.

Enligt revisorerna, som granskat årsredovisningen och vars årliga revisionsberättelse behandlades av fullmäktige på tisdagen, är det ur flera perspektiv oklart hur sjukhusen ska kunna leverera vård enligt de nya avtalen och samtidigt hålla budget.

Socialdemokraterna skriver i ett särskilt uttalande att årsredovisningen visar att sjukhusen är satta i en ”omöjlig ekonomisk situation”.

– Sjukhusen i Stockholm är underfinansierade. De har varit satta på svältkur och fortsätter att vara det. Man har problem med bemanningen, och den situationen har blivit akut under pandemin, säger oppositionsregionrådet Aida Hadzialic (S) och påpekar att som landets rikaste region har man egentligen de ekonomiska musklerna om pengarna används ändamålsenligt.

Revisorerna ger även skarp kritik mot Karolinskas ledning som enligt revisionen inte agerat tillräckligt på sjukhusets skenande underskott, som för 2019 slutade på 1,6 miljarder kronor. Underskottet är så stort att det påverkar hela regionens ekonomi, slår revisionen fast och riktar en anmärkning mot sjukhusets styrelse.

Karolinskas kris har pågått under flera år, och 2018 byttes stora delar av styrelsen för sjukhuset ut. Den nya styrelsen har sedan bland annat startat ett arbete med att göra förändringar i den kritiserade organisationsmodellen som införts med hjälp av konsulter, och ett omfattande sparprogram har tillsatts vilket bland annat resulterat i varsel av anställda.

Men under 2019 har problemen fortsatt. Styrelsen, eller nämnden, för sjukhuset har inte agerat tillräckligt snabbt för att komma tillrätta med underskottet. Besparingsåtgärderna och de ekonomiska analyserna har inte varit tillräckliga, och det har därför fortsatt att öka under året.

Inte heller sjukhusets verksamhet får godkänt. Revisorerna lyfter att mindre vård produceras, och att väntetiderna för äldre patienter på akutmottagningen ökar, samtidigt som alltfler barn övernattar på akuten i Solna. Antalet vårdplatser har minskat, samtidigt som överbeläggningarna blivit fler.

Sjukhuset har också problem med rekryteringen, och inhyrningen av personal har fortsatt att öka under året. Inköp av konsulttjänster har minskat, men sjukhusets interna kontroll för konsultinköp är ännu inte tillräcklig, enligt revisionen.

Revisorernas revisionsberättelse omfattar hela regionens verksamhet under 2019, och är en granskning av årsredovisningen. Kritik riktas också mot regionstyrelsen som brustit i sin uppsiktsplikt när det gäller investeringar på trafikområdet.

Bland annat nämns att ett antal beslut om trafikinvesteringar tagits på fel nivå under året. Det handlar exempelvis om ett beslut i trafiknämnden för investeringar i gröna linjens signalsystem i tunnelbanan – inom ett projekt som överstiger 300 miljoner kronor – trots att de borde ha klubbats av regionfullmäktige.

Sammantaget får åtta av elva nämnder nedslag för brister i intern styrning och kontroll.

Kritik riktas också mot regionstyrelsen, vars samordning, styrning och kontroll inte varit tillräcklig, enligt revisionen, vilket är samma bedömning som för 2018.

Revisorerna ville ändå bevilja regionstyrelsen ansvarsfrihet för 2019. Regionstyrelsen kan liknas vid en samlingsregering där alla partier i fullmäktige finns representerade.

Vänsterpartiet ansåg tvärtom att kritiken är allvarlig och yrkade på att regionstyrelsen inte borde ha beviljats ansvarsfrihet, och inte heller styrelsen för Karolinska.

Regionfullmäktige röstade med en majoritet för att regionstyrelsen skulle beviljas ansvarsfrihet. Fullmäktiges presidium hade valt att inte gå på revisorernas linje när det gällde anmärkningen mot Karolinskas styrelse, och regionfullmäktige röstade enligt förslaget. SD yrkade på att styrelsen skulle få en anmärkning.

DN har sökt finansregionrådet Irene Svenonius (M) för en intervju. Hon lämnar skriftliga svar. När det gäller akutsjukhusens möjlighet att leverera vård enligt sjukhusavtalen skriver hon:

”Hälso- och sjukvårdsnämnden och akutsjukhusen är överens om vad sjukhusen ska göra och vad det ska kosta. Akutsjukhusen arbetar oerhört målmedvetet med att utveckla sin verksamhet utifrån avtalen.

Det som blir kritiskt för ekonomin framöver är om staten håller sitt löfte om full kostnadstäckning.”

Vänsterpartiet anser att regionstyrelsen inte bör beviljas ansvarsfrihet mot bakgrund av bristerna. Vad säger du om det?

”Oppositionen opponerar och tycker att de borde styra. Det tyckte ju inte väljarna.”

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se "

7 maj 2020

" Ledare: Fem saker vi bör ta med oss från coronakrisen

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Coronapandemin har tvingat regeringen att vidta panikåtgärder. I annat fall hade mycket av det vi tar för givet drabbats av en systemkollaps. Samtidigt sätter krisen flera brister och sanningar som fanns långt före coronaviruset i blixtbelysning.

Ta a-kassan, som tillfälligt har höjts och breddats så att den inkluderar fler. Finansminister Magdalena Andersson (S) motiverar förändringen med att en mer generös ersättning kan gynna landets ekonomi och att ”det handlar om att öka tryggheten för människor” (TT 30/3).

Låt gå för att de negativa effekterna på samhället blir större när många förlorar jobbet samtidigt. Men arbetslösas behov av trygghet, som en bättre privatekonomi ger, påverkas knappast av hur många andra som befinner sig i en liknande situation. Därför vore en obligatorisk a-kassa ett naturligt steg efter krisen.

Samma sak med äldreomsorgen. I veckan rapporterade Sveriges kommuner och regioner att drygt fyra av tio av personalen inom kommunal omsorg inte följer basala hygienrutiner och klädregler. Det är visserligen en bättre siffra än förra året, så coronauppmaningarna har sannolikt haft effekt.

Men att inte ens 60 procent gör som man ska inom en så kritisk verksamhet som omsorgen, vittnar om ett generellt behov av satsningar på utbildning och att ledningsgrupper skapar tydliga rutiner som även timvikarier introduceras i, så att en sårbar verksamhet blir aningen mindre sårbar. Dessutom måste det avsättas tillräckligt med tid så att alla anställda kan följa rutinerna – varje dag, året runt.

En annan del av samhället som kräver rutiner för att fungera är näringslivet. Under coronakrisen har det blivit ovanligt tydligt hur försämrade villkor – som restriktioner för folksamlingar och resor – kan slå ut hela branscher.

Även om situationen just nu är speciell, vilket legitimerar att staten under några månader håller företag flytande, visar den snabba nedgången på vikten av långsiktiga spelregler. Annars kan de som funderar på att starta företag eller går i expansionstankar inte göra rimliga kalkyler.

Ytterligare en verksamhet som har hamnat i blickfånget är sjukvården, där läkare, sjuksköterskor och undersköterskor gör fantastiska insatser. Men det betyder inte att de nödvändigtvis har rätt arbetsgivare.

Trots att det i över tio år har funnits en tydlig uppmaning till regionerna från både Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten, om att ha lager med skyddsutrustning som en del av sin pandemiberedskap, har ingen av de tre största regionerna inkluderat det i sina planer (Ekot 18/3). För den enskilda regionen kan det vara rationellt, eftersom lagerhållning är dyrt. Men som Carl Johan Sonesson (M), regionstyrelsens ordförande i Skåne, säger är det farligt att man beställer när lagren tar slut och ”det är en lärdom man måste dra”.

Även om det senare är sant, är inte lärdomen att regionerna bör börja hamstra, utan att sjukvård och lager är ett nationellt intresse som ska vara statens ansvar.

För det går inte att lappa och laga hur mycket som helst i efterhand, vilket är det femte som Sverige bör ta med sig från coronakrisen. Att montera ner går fort. Att bygga upp tar tid.

När pandemin är över behövs därför en politisk debatt om beredskap. Det gäller allt från vad som ska finnas i lager och hur en krisorganisation bäst arrangeras, till vilken roll det svenska försvaret ska ha 2030.
Om det är någonting vi har märkt under våren är det nämligen att när krisen är här, måste det finnas ett maskineri som snabbt kan kicka i gång. Tiden för planering är sedan länge förbi.

DN 7/5 2020"

”Ofullständiga kalkyler gör jordbruket till klimatbov”

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200507
De internationella klimatkalkylerna tar inte med det kol som binds in i jordbrukets livsmedel. Och den energi som jordbruk producerar till motorer bokförs i en annan sektor. Räknar man in detta så är jordbruket sannolikt klimatneutralt redan i dag. Vi har fyra förslag till hur klimatarbete och produktion kan bli ännu bättre, skriver 13 jordbruksexperter.

I den oroliga tid vi nu upplever går tankarna till grundläggande saker som vänskap, hälsa, husrum och mat. Det gäller här och det gäller i andra länder. David Beasley vid FN:s World food programme sa den 21 april att coronapandemins efterspel kommer leda till en svält-katastrof ”av bibliska proportioner”. Inte konstigt alltså att värdet av jordbruket har uppmärksammats. Men jordbruket har inte alltid framstått som en hjälte i samhället. Under senare år har debattörer allt oftare beskrivit jordbruket som främst en klimatbov.

Jordbruket är inte bara en producent av den livsviktiga maten.

Jordbruket ger oss även annat som till exempel etanol, biodiesel, biogas och linnekläder. Inte nog med det: Jordbruket är en storskalig fotosyntes som gör att luftens koldioxid omvandlas till syre och energirik kol i rötter och växtdelar. Kol binds även i det som skördas. Där hålls kolet bundet ända tills dess att konsumenter äter maten eller

förbränner jordbrukets biodrivmedel. Konsumentsektorn, inte jordbruket, står för utsläppen av koldioxid från den förbränningen.

Rapporten Sveriges självförsörjningsgrad (Silvbergs Miljöteknik, 2019) visar att svenskt jordbruk skapar dubbelt så mycket energi i sina produkter som det förbrukar. Resultatet är dessutom högvärdiga livsmedel och fossilfria produkter som kan ersätta petroleum.

Men märkligt nog får inte jordbruket tillgodoräkna sig alla sina positiva klimattjänster. Kol som binds in i livsmedel, tack vare jordbruk, ingår inte i de internationella klimatkalkylerna. Dessutom bokförs den energi som jordbruk producerar till motorer i en annan sektor. Inte konstigt alltså att jordbruk har framstått mer som en klimatbov än en klimathjälte och att politiker vill ”ställa om” jordbruket.

Tidigare i år presenterade ministrarna Isabella Lövin (MP) och Jennie Nilsson (S) en utredning för ett fossiloberoende jordbruk. Samtidigt har riksdagen beslutat om en livsmedelsstrategi, vars mål är att vi ska producera mer svenska livsmedel. Coronan har aktualiserat frågan om självförsörjning. Att utveckla jordbruket är strategiskt, men hur bör det ske? Vi har fyra förslag som både kan gynna klimatarbetet och öka produktionen:

1 Vi bör övergå till fossilfri drivning av lantbrukets maskiner. I väntan på eldrift behövs förbränningsmotorerna. Dessa bör dock gå på biodrivmedel. Svenskt jordbruk har inga problem att tanka fossilfritt – om ekonomiska ramar ges och om tillgången på bränsle säkras. Ha i minnet det motstånd som finns inom EU mot att odla jordbruksgrödor tänkta för biobränsle.

2 Vi bör vidareutveckla metoder som spar drivmedel. Att bearbeta jord kräver mycket energi och i fallet förbränningsmotorer innebär det utsläpp av koldioxid. Lantbrukare bearbetar jorden bland annat för att få bukt med ogräs, sniglar och svampsjukdomar. Få är dem som i dag kan minimera sin jordbearbetning enligt filosofin ”conservation agriculture” och samtidigt få höga skördar utan att använda kemiska växtskyddsmedel. Med ”conservation agriculture”avses permanent täckning av åkerjorden, smarta växtföljder och minimerad jordbearbetning. Oavsett odlingsfilosofi måste vi vidareutveckla mekanisk hantering av sjukdomar och ogräs så att det blir mer energieffektivt.

3 Vi bör binda ännu mer kol genom bättre brukande av jordarna. Lantbrukets förmåga att binda kol i marken är intressant i ett klimatperspektiv. Enligt tankeexperimentet ”4 per 1000” skulle en årlig ökning av kolinlagringen på 4 promille kunna hejda hela världens ökning av koldioxid i atmosfären. Men hur? Jo:

Viktigt att direkt betona är att goda skördar ökar kolinlagringen i mark. Smart teknik och nya metoder som ökar skördarna bör stimuleras. Vi bör sträva efter grön mark året om. Det mest effektiva för svensk del är vall där skörden kan förädlas till mjölk och kött. Vallen gynnar marklivet, inte minst daggmaskar som gör gångar i jorden vilket gynnar rotutveckling och vattentransport.

En möjlighet är mellangrödor – grödor som odlas mellan huvudgrödorna och fångar in solenergi även efter skörd av huvudgrödan. Försök visar att mellangrödor leder till att cirka 1,2 ton koldioxid per hektar och år fastläggs i marken. Men det detaljrika och snåriga regelverket gör att lantbrukare avstår.

4 Vi bör värna fotosyntesens raketbränslen: kväve, kalium och fosfor. Ju mer fotosyntes desto mer växlighet och därmed kolinlagring. Växtnäring – stallgödsel såväl som mineralgödsel eller restprodukter – stimulerar växtligheten, även om det förstås finns en lagom nivå att sikta på (så kallat biologiskt optimum). Ett nyckelbegrepp är kväveeffektivitet.

Om mineralgödsel: En del av hanteringen ger klimatgaser i form av utsläpp vid produktionen. Men mineralgödsel kan sätta fart på växtligheten. Enligt beräkningar i Svenska jordbrukets klimatpåverkan (2014) binds runt 8 gånger mer energi och växthusgaser i produkterna än vad produktion av mineralgödsel använder och ger upphov till. Dessutom byggs nu pilotanläggningar för att producera mineralgödsel fossilfritt.

Stallgödsel då? Argument framförs ibland att jordbruket borde inrikta sig mer mot vegetabilier i stället för att hålla djur. Debatten om att korna rapar metan har få undgått. Men gräs- och klövervallar fyller en uppgift. Odlas baljväxter, oljeväxter eller rotfrukter ofta, får vi problem med sjukdomar. Vallen är ett avbrott som ger bra möjligheter för nästa gröda. Den ger hög avkastning i hela landet och gynnar kolinlagringen. Och inte minst: Gräs är svårsmält för människor, men nötkreatur kan omvandla gräs till högvärdiga livsmedel och gödsel, som berikar jordarna och dessutom kan ge oss biogas.

Det finns dock en allt starkare opinion mot djurhållning. Exempelvis meddelade flera myndigheter och kommuner förra året att alla luncher skulle vara vegetariska. Men vad händer om den svenska marknaden för animalier viker och andelen import inte förändras? Vad händer med vår biologiska mångfald om vi planterar skog på jordbruksmarken där det inte är möjligt att odla mer än vall och foderspannmål?

Så var landar vår analys? Om vi inkluderar det kol som binds in i jordbruksprodukterna, är svenskt jordbruk till skillnad mot många andra branscher sannolikt klimatneutralt redan i dag. Ändå har jordbruk betraktats som ett stort klimatproblem. Men visst, vi kan göra ännu mer. Dock medför nya komplexa odlingssystem risker för lantbrukare och kräver investeringar i kunskap och teknik. Det förutsätter god lönsamhet, vilket saknas i många lantbruksföretag. Slutligen: För att trygga vår inhemska produktion och samtidigt inte ”exportera våra utsläpp” så bör svenska magar och även bränsletankar fyllas med energi som är bunden av fotosyntesen i Sverige. Därför är det viktigt för oss alla att expandera det svenska jordbruket.

Anita Boman Daniels, lantbrukare, Dalarna
Peter Borring, lantbrukare, fd ordförande LRF Östergötland
Kristina Forsberg, lantbrukare, Fröö Gård
Per Frankelius, docent i företagsekonomi, Linköpings universitet
Stefan Gård, ordförande, Sveriges Mjölkbönder
Johan Karlzén, ordförande, Sveriges Spannmålsodlare
Thomas Keller, professor i markmekanik och jordbearbetning, SLU
Thomas Kätterer, professor i systemekologi, SLU
Kersti Linderholm, agronomie doktor, Silvbergs Miljöteknik
Lars-Johan Merin, ordförande, Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare
Per Pettersson, ordförande, LRF Mälardalen
Tomas Rydberg, tidigare statsagronom, SLU
Crister Stark, uppfinnare och delägare, Väderstad "k

"Hälften av de avlidna över 70 år bodde på särskilt boende

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Socialstyrelsen presenterade under onsdagen ny statistik över antalet smittade och döda i covid-19 bland personer över 70 år. Statistiken visar bland annat att hälften av de avlidna i åldersgruppen bodde på särskilt boende. – Det här pekar på att det är en ganska utsatt grupp, säger Henrik Lysell, enhetschef vid Socialstyrelsen.

Under onsdagens pressträff med Sveriges myndigheter berättade Henrik Lysell, enhetschef vid Socialstyrelsen, om en studie man gjort av de personer som är över 70 år och som avlidit i covid-19. Mer specifikt var man intresserad av hur många av de avlidna inom den ålderskategorin som hade insatser i form av hemtjänst eller särkskilt boende (äldreboende).

1 877 personer som var 70 år eller äldre hade fram till den 28 april dött i covid-19. Statistiken som Socialstyrelsen tagit fram visade att 948 av dessa bodde på särskilt boende. 377 av dessa var mellan 70 och 84 år och 571 var 85 år och äldre.

– Vi tänker att det finns en anledning till att man har särskilt boende som insats. De är mer sjuka än motsvarande åldersgrupp som inte har särskilt boende. Det här pekar också på vikten av att förhindra smitta på särskilt boende och självklart även för personer med hemtjänst, säger Henrik Lysell.
Den 28 april fanns det 19 430 personer i Sverige som var bekräftat smittade med covid-19. Socialstyrelsens rapport visar att 7 315 personer av dessa var i åldersgruppen 70 år eller äldre, alltså 38 procent av det totala antalet smittade.

Av dessa drygt 7 000 personer bodde 39 procent på särskilt boende. Ytterligare 27 procent av de smittade bodde hemma men hade hemtjänst. Sett till det totala antalet som bodde på särskilt boende eller hade hemtjänst var 4 respektive 1 procent smittade av covid-19.

Man har i studien också analyserat var dessa dödsfall ägt rum utifrån dödsorsaksintygen. För personer mellan 70 och 84 år var det vanligast att man avled på sjukhus, medan den äldsta åldergruppen oftare avled på särskilt boende. Att så är fallet har sina anledningar.

– Jag kan svara från min kliniska erfarenhet att många av de som bor på ett sådant boende inte mår bra av att flyttas i livets slutskede. För att få ett värdigt slut är det bättre att bo hemma om läkare gjort bedömningen att man inte har något att vinna på att vara i sjukvården, svarar Anders Tegnell, statsepidemiolog på Folkhälsomyndigheten, på en fråga om det är värre att dö som inlagd på sjukhus än på ett särskilt boende.

79 000 personer i den grupp på 1,5 miljoner svenskar som är över 70 år bor för närvarande på ett särskilt boende och inom hemtjänsten finns nästan 192 000 personer, varav 66 procent är kvinnor.

Mia Holmgren mia.holmgren@dn.se
Juan Flores juan.flores@dn.se
Hugo Ewald hugo.ewald@dn.se "

"Folkhälsomyndighetens senaste statistik visar att sammanlagt 2 941 personer har avlidit i sviterna av covid-19 i Sverige. Det är en ökning med 87 registrerade fall det senaste dygnet.

Sammanlagt har nu 23 918 personer bekräftats smittade med coronaviruset i Sverige, varav 702 registrerade det senaste dygnet. Allt fler av fallen är vård- och omsorgspersonal som har testats och som har förhållandevis milda symtom."

" Oro på LSS-boenden när smittostatistik saknas

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Socialstyrelsen har inga signaler på allvarlig smittspridning av coronaviruset på landets LSS-boenden. Men en samlad nationell bild saknas – och bland intresseorganisationer för personer med funktionsnedsättning är oron stor. – Den här gruppen kommer alltid i skymundan, säger Veronica Magnusson Hallberg, ordförande i Svenska Downföreningen.

Personer med funktionsnedsättning kan tillhöra riskgrupper för covid-19.

Ändå förs ingen nationell statistik över antalet smittade på landets LSS-boenden (bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

– Den här gruppen har hamnat på sidan om, så är det, säger Harald Strand, ordförande för Riksförbundet FUB, intresseorganisationen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning.

– Men här finns en del riskfaktorer som man inte pratar så högt om – fetma, diabetes och högt blodtryck. De diagnoserna är vanligare i den här gruppen än i normalbefolkningen i samma ålder. Och då blir man ju riskgrupp i det här sammanhanget.

Enligt Socialstyrelsen finns runt 3 600 LSS-boenden. I bostäderna, som ligger under kommunernas ansvar, bor runt 30 000 personer.

Socialstyrelsens avdelningschef Jenny Rehnman säger att man nu vill få fram statistik över smittspridningen på landets LSS-boenden. Samtidigt gör myndigheten i veckan riktade informationsutskick till verksamheterna, bland annat ska föreskrifter om basala hygienrutiner upprepas.

– Vi vet att det förekommer smitta på boenden, men det är inte samma oro som finns kring äldreomsorgen. Vi har inga signaler om att det ser allvarligt ut i dagsläget, säger Jenny Rehnman.

– Däremot tycker vi att det är viktigt att ha en nationell bild kring statistik även när det gäller den här typen av verksamhet. Det är också kopplat till frågan om åtgärder, som är viktiga.

Har information till boendena varit tillräcklig?

– Ansvaret är kommunernas och vi har skickat information till kommunerna.

– Det här (veckans utskick) är inga nya föreskrifter. Men vi vet att det precis som i äldreomsorgen kan finnas en omsättning på personal och att det finns en oro. Det känns viktigt att säkerställa att den här informationen går fram och det är därför vi stärker informationen med de här riktade utskicken.

I Stockholms stad har vart tionde LSS-boende (21 av 200) haft minst ett coronafall, enligt uppgifter till DN.

Det kan jämföras med smittspridningen på kommunens äldreboenden, där minst 75 procent av boendena har varit drabbade.

39 personer på stadens LSS-boenden, av totalt 1 216, har någon gång bekräftats smittade.

– Att det har kommit in smitta på var tionde boende speglar ganska väl hur det ser ut i samhället i stort, säger Åsa Hellström, verksamhetschef för LSS-hälsan i Stockholms stad.

– Många av de här personerna rör sig i samhället som vem som helst – de handlar, deltar i aktiviteter eller träffar kompisar. Och innan vi tog beslut om att stänga daglig verksamhet (i början av april) gick de också till jobbet och deltog i sin dagliga sysselsättning.

Samtidigt tillhör många av dem riskgrupper?

– Vi har gjort riskanalyser för varje boende, och då har en del stadsdelar infört besöksstopp på de boenden där det finns individer som tillhör riskgrupp.

Är det personalen som har fört in smittan på boendena?

– Jag skulle inte säga det. Det här (de boende) är personer som rör sig i samhället, på transporter, i daglig verksamhet. Det går inte att jämföra med ett särskilt boende för äldre. Jag tycker inte att vi har en situation där man kan se att det är personalen som sprider smitta, säger Åsa Hellström och tillägger apropå personalens kunskapsnivå:

– Så som vi upplever det har LSS-hälsans team en nära och god dialog med omsorgspersonalen och väl inarbetade rutiner.

Intresseorganisationerna FUB och Svenska Downföreningen har, generellt sett för hela landet, en annan bild.

I en debattartikel i Expressen förra veckan skrev de båda organisationernas ordföranden, Harald Strand och Veronica Magnusson Hallberg, att de fruktar att människor på LSS-boenden ”kommer få betala ett ohyggligt högt pris för alla uteblivna kompetenssatsningar, alla otrygga anställningar och all obefintlig skyddsutrustning.”

– Det är mycket personal som går runt, mycket vikarier, och utbildningsnivån är ofta relativt låg, säger Harald Strand.

– Det är ju rätt tydligt att det är personalen som har dragit dit smittan. Veronica Magnusson Hallberg ser flera problem:

– Det är brist på både adekvat och lättläst information. Sedan finns ofta ingen utbildad vårdpersonal på LSS-boenden. Om du som anhörig inte får komma in och se efter hur personen mår blir det en jättestor oro.

Lisa Edwinsson
lisa.edwinsson@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Fler åtgärder införs för att stoppa sprängningar

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Antalet sprängningar i Sverige har inte minskat trots den pågående coronapandemin, enligt inrikesminister Mikael Damberg (S). Nu presenteras nya åtgärder mot kriminella nätverk och sprängningar.

– De problem vi hade före coronakrisen har inte försvunnit, i viss mån har de till och med ökat, säger inrikesminister Mikael Damberg på en pressträff tillsammans med byggbranschen.

I februari bjöd Damberg in företrädare för byggbranschen med syfte att hitta åtgärder för att försvåra för kriminella att få tag på sprängmedel.

Regeringen ser nu över regleringen så att fler personer som hanterar sprängmedel ska kontrolleras.

– Med ändringen kommer regleringen kring tillståndsprövning och kontroller att utökas. Personer ska genomgå lämplighetsprövning inför detta arbete, säger Damberg.

Regeringen kommer även ge tre uppdrag till Myndigheten för samhällskydd och beredskap (MSB), där det första uppdraget handlar om en ny metod för att märka sprängmedel.

Den andra är att MSB ska kartlägga kommunernas arbete vad gäller tillstånd och tillsyn när det gäller sprängmedel. MSB ska även inrätta och ansvar för ett forum för sprängämnesverksamhet.

Uppdragen kommer att underlätta och stärka arbetet med stödet till kommunerna, men också samverkan mellan myndigheter och branschorganisationer, enligt Cecilia Looström, chef för Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande på MSB.

TT "

" Marinen tvingas anpassa sin övning

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Göteborg. Hamnarna på västkusten ska kunna skyddas för att säkra importen och Östersjön ska kunna försvaras mot angripare. I nästa vecka genomför den svenska marinen därför en övning för 2 000 soldater och sjömän – nu med ett helt nytt riskmoment: covid-19. Försvarsmakten vill inte avblåsa allt i väntan på att pandemin ska gå över.

Tanken var en stor internationell försvarsmaktsövning med namnet Aurora 20, men den är framskjuten på grund av pandemin. Mängder av svenska värnpliktiga skulle där visa att de besatt tillräckliga kunskaper för att bli krigsplacerade.

Större delen av den svenska marinen samlas nu i stället för en egen slutövning som präglas starkt av det nya coronaviruset.

– Det enda internationella inslaget är som det ser ut just nu – det här är färskvara – en norsk fregatt. Vi möts endast till havs. Det blir ingen fysisk kontakt mellan svenska och utländska deltagare, och det är väl tveksamt om det ens blir visuell kontakt, säger Michaela Linge, kommunikationschef på Sjöstridsskolan.

Andra förändringar är att inga sjukvårdsövningar kommer att göras eftersom försvarsmakten inte vill använda sjukvårdsmateriel i onödan. – All verksamhet är så klart planerad för att undvika smittspridning, men också undvika skador. Vi vill inte belasta den civila vården i det här läget, säger Michaela Linge.

De Västkustbor som själva är ute i skärgården kan får se en del av övningarna kring skydd och minering, men det blir inga undervattenssprängningar, inga besök i hamn och kontakter med civila ska undvikas så långt det är möjligt.

I Gotska sjön och södra Östersjön kommer marinen tillsammans med helikopterflottiljen och flygvapnet att öva yt- och luftstrider och amfibieregementets delar övar nära sina respektive baser i Berga och i Göteborg, det blir inga onödiga förflyttningar över land det här året. Den stora totalförsvarsdagen som var planerad i Malmö i samband med Aurora 20 är inställd.

Ombord på fartygen finns ingen värnpliktig personal men för de värnpliktiga på marinbaserna och på amfibieregementet är detta en slutövning.

– Det blir en kontroll av deras värnpliktsår. De får visa att de kan det som de utbildats för så att de kan krigsplaceras och bli en del av vår beredskap, säger Rebecca Landberg, Marinstabens kommunikationschef.

Övningen som heter Swenex 20 (Swedish Naval Exercise) pågår mellan den 11 och 21 maj.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se "

" M: Låt expertgrupp granska corona-strategin

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Moderaterna vill ha en oberoende expertgrupp som ska utreda hur Sverige ska ta sig ur coronakrisen, skriver Aftonbladet.

– Jag menar att omfattande provtagning är det mest nödvändiga. Vi måste ha en plan hur vi kommer ur en djupfrysning av ekonomin, då krävs mer expertis, säger M-ledaren Ulf Kristersson till tidningen.

Gruppen ska utgöras av ekonomer och medicinska experter, enligt M, och ska redovisa sina förslag i slutet av maj.

TT "

" Riksdagen vill stoppa stöd till företag som ger aktieutdelningar

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Riksdagen pressar på för att företag som ger ut aktieutdelningar inte ska få del av statliga stödpengar. – Företagen måste förstå att de verkar i en förtroendebransch och det här sticker i ögonen på många, säger Emil Källström (C).

I dag, torsdag, har Tillväxtverkets generaldirektör kallats till riksdagens finansutskott med anledning av hur stödet för korttidspermitteringar hanteras. Orsaken är att myndigheten beviljat stöd till företag som samtidigt beslutat att ge aktieutdelning till sina ägare. Ett enigt finansutskott har tidigare uttalat sig mot att företag som ger - aktieutdelningar ska få del av stödet. Det finns dock inget uttalat förbud mot detta i lagen.

Emil Källström, Centerpartiets eko- nomisk-politiska talesperson och ledamot i finansutskottet, understryker att det är viktigt att Tillväxtverket genomför kontroller i efterhand för att se att företag är berättigade till stöd.

– Företag som betalat ut utdelning parallellt med att man sökt stöd för korttidspermittering löper risk att behöva betala tillbaka, säger Emil Källström.

– Det blir betydligt svårare att argumentera för att företaget är i kris och behöver stöd från skattebetalarna om man samtidigt ger utdelning till aktieägarna, fortsätter han.

Emil Källström understryker att företagen själva har ett stort ansvar att inte söka stöd om de inte verkligen är i behov av det. Enligt SVT har kullagertillverkaren SKF beslutat om aktieutdelningar i miljardklassen och samtidigt fått förhandsbesked om stöd för korttidspermitteringar på 40 miljoner kronor.

– Större företag måste förstå att de verkar i en förtroendebransch och att det här sticker i ögonen på många. Om inte annat av självbevarelsedrift måste de förstå det och avstå från stöd, säger Emil Källström.

Finansminister Magdalena Andersson (S) har öppnat för att ändra lagstiftningen om det inte går att stoppa stöd till företag som ger aktie-utdelningar. Källström tycker inte att det går att utesluta en lagändring.

– Men i ett första läge hoppas jag på en självsanering. Jag slipper gärna att glänta på dörren för att börja detaljreglera aktieutdelningar. Det finns betydande risker och nackdelar med det.

– Jag hoppas att alla företag i stället tar sitt ansvar och inser att i det här krisläget sitter vi alla i samma båt och då behöver man än mer än i vanliga fall tänka på hur man bidrar till sammanhållningen i samhället. Då är det ingen bra idé att å ena sidan ta emot stora stöd från skattebetalarna och å andra sidan bete sig på ett sätt som såväl en riksdagsmajoritet som de allra flesta i vårt samhälle anser vara orimligt, säger Emil Källström.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se"

" Martin Jönsson: I detta nu upplever kvällstidningarna sin största kris hittills

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Förra månaden nådde Aftonbladet drygt 5,6 miljoner personer digitalt varje vecka. Det räcker inte: tidningen går ändå med förlust och måste nu skära bort var sjätte journalistjobb.
En coronaeffekt? Nej, det är mycket allvarligare än så.

Exakt hur det går ekonomiskt för Aftonbladet går inte att säga, ens om man lusläser kvartalsrapporten från ägaren Schibsted. Plötsligt har bolaget slutat särredovisa tidningens resultat och dessutom syns inte alla kostnader. Men en sak kan man konstatera: det går riktigt dåligt.

Omsättningen föll med 14 procent jämfört med 2019 och med tanke på att kostnaderna endast minskar marginellt bör det innebära att fjolårets måttliga kvartalsvinst nu är uppäten.

Detta framgår också av det allvar som präglar ägarens åtgärder. Vd Kristin Skogen Lund konstaterade på onsdagsmorgonen att det krävs en ”rigorös genomgång” av kostnaderna på Aftonbladet. Någon timme senare förklarades på ett stormöte vad det innebär: en besparing på 100 miljoner kronor i år och en ned- skärning på 50 journalisttjänster.

Det räcker alltså inte att journalistiken når fler. I mars hade Aftonbladet enligt Orvesto Internet drygt 5,6 miljoner personer som läste sajten, en ökning med 4 procent från februari. Till det kommer de – numera ganska få – i publiken som enbart läser papperstidningen.

Att vara störst har alltid varit centralt för kvällstidningarna. När Aftonbladet gick om Expressen hösten 1996 var det kulmen på ett långvarigt krig. I dag är båda kvällstidningarna mångdubbelt större räknat i läsare. Ändå går de med förlust.

Detta är strukturellt sett ett mycket större problem än de svårigheter som coronakrisen medför. Den har naturligtvis inneburit ett stort avbräck när det gäller både lösnummerförsäljning, när publiken som till stor del är över 70 år inte längre kommer till butiken, och annonsförsäljning. Men redan under det första kvartalet, som till största delen ändå var coronaopåverkat, sjönk annonsförsäljningen för Schibsteds svenska tidningar med 26 procent jämfört med fjolåret. Det handlar till en del om tidningarnas osunda beroende av spelbolags-annonser, där en stor del av intäkten försvann efter en hårdare reglering av spelmarknaden, men också om en mer generell kris kopplad till räckvidd.

Vi har i dag en mediemarknad som till stor del svängt från kvantitet till kvalitet, från osorterad räckvidd till en nischad publik som vet vad den vill ha och betalar för kvalitet – det gäller såväl på tv- marknaden som i tidningsbranschen. Manipulationer av mängdmåtten fungerar inte lika väl längre, nu krävs verklig lojalitet och äkta engagemang.

Till en del har kvällstidningarna naturligtvis förstått detta. Aftonbladet var tidiga med betaltjänster, har byggt upp en stor volym och även prishöjt rejält det senaste året. Men det räcker inte. Annons-beroendet är fortfarande för stort – och om det försvinner 26 procent under ett nästan normalt kvartal (det är nästan tre gånger så mycket som de norska dagstidningarna inom Schibsted tappade) kan man dessvärre räkna med att det kvartal vi nu befinner oss i kommer att bli ännu mer smärtsamt. På årsbasis riskerar Aftonbladet att tappa upp mot 250 miljoner i intäkter. Då blir 2020 ett historiskt förlustår för marknadsledaren.

Även Expressen går mot ett blytungt år. Redan före coronakrisen fanns ett sparbeting på 100 miljoner och besked om personalminskning. Det första kvartalet innebar förlust, enligt branschtidningen Dagens Media, och kvartal två blir av allt att döma ännu tyngre.

Vi har alltså en situation där två marknadsgiganter, med 5,6 respektive 5,5 miljoner läsare digitalt varje vecka, inte går runt. Den kortsiktiga vägen runt det handlar om sparpaket och personalminskningar. Men hur ser den långsiktiga vägen ut? Finns den ens? Den frågan arbetar ledningarna febrilt med att försöka hitta svaret på.

Martin Jönsson
martin.jonsson@dn.se "

"Fakta.
Schibsted äger bland annat Verldens Gang, Aftenposten, Aftonbladet, Bergens Tidende, Stavanger Aftenblad och Svenska Dagbladet.

Schibsted redovisar ett nettoresultat om -385 miljoner norska kronor i det första kvartalet 2020 (320). Rörelsevinsten landade på 376 miljoner kronor (520) och intäkterna uppgick till 4,8 miljarder (4,6).

Aftonbladets intäkter minskade med 10 procent till 340 miljoner kronor. De digitala annonsintäkterna minskade med 25 procent, medan prenumerationerna ökade med 38 procent. Aftonbladet plus steg med 39 procent i mars. "

" Sveriges bnp spås rasa med drygt 6 procent

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Coronakrisens ekonomiska effekter kan fälla både euron och EU:s inre marknad. EU siar om ett bnp-ras för Sverige på drygt 6 procent i år och en arbetslöshet på nästan 10 procent både 2020 och 2021.

Försättsbladet på EU-kommissionens ekonomiska vårprognos är friskt grön och blommig.

Men insidan bjuder på kolsvarta uppgifter och är full av röda siffror.
– Det står helt klart att EU har gått in i sin djupaste ekonomiska recession hittills, konstaterar ekonomikommissionären Paolo Gentiloni när han presenterar resultatet på en presskonferens i Bryssel.

För hela EU sias om ett jätteras där bnp i år sjunker med 7,4 procent och arbetslösheten uppgår till 9 procent. Värst är läget för Grekland, Spanien och Italien som får räkna med att bnp faller med nästan 10 procent.

Greklands statsskuld väntas i år stiga till 196 procent av bnp, medan Italien kommer upp i 158 procent och Portugal i 132.

Gentiloni varnar dessutom för att det verkliga resultatet snarare riskerar att bli värre än bättre jämfört med prognosen.

– Den nuvarande pandemin är verkligen en global chock, säger han.
Sverige väntas klara sig något bättre än genomsnittet när det gäller den totala ekonomin i år, även om det ändå innebär en tillbakagång i bnp med 6,1 procent. Därefter följer en beräknad uppgång med 4,3 procent 2021.

Arbetslösheten förutspås i sin tur höra till de högsta i EU. Gissningen om 9,7 procent arbetslösa i Sverige toppas bara av Grekland (19,9), Spanien (18,9), Italien (11,8), Kroatien (10,2) och Frankrike (10,1).
För att komma tillbaka igen sätter EU-kommissionen sitt hopp till att medlemsländerna kan enas om kraftiga åtgärder. Det handlar dels om det ”återhämtningsinitiativ” som nu håller på att tas fram, dels om ett rejält uppdaterat förslag till ny långtidsbudget för åren 2021–2027.

– Vår plan och hur den ska bekostas kommer att avgöras under de närmaste veckorna. Vi arbetar hårt och det är inget enkelt jobb.

TT"

"Så här siar EU-kommissionen om recession och arbetslöshet 2020 i medlemsländerna. Siffror i procent.
Land, bnp–utveckling, arbetslöshet
Grekland, –9,7, 19,9
Italien, –9,5, 11,8
Spanien, –9,4, 18,9
Kroatien, –9,1, 10,2
Frankrike, –8,2, 10,1
Litauen, –7,9, 9,7
Irland, –7,9, 7,4
Finland, –6,3, 8,3
Sverige, –6,1, 9,7
Danmark, –5,9, 6,4
Eurozonen, –7,7, 9,6
Hela EU, –7,4, 9,0

Källa: EU-kommissionen "

" Hovrätten friar åtalade 28-åringar för det brutala dubbelmordet i Sätra

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Två unga män förnedrades och tvingades klä av sig nakna i ett källarförråd i Sätra. Därefter sköts de på ett sätt som fick polisen att likna händelsen vid ett mexikanskt kartellmord. I tingsrätten dömdes en 28-åring för mord – på onsdagen friades han av Svea hovrätt. Även en annan 28-åring som varit åtalad i målet frikänns för mord.

Två 28-åriga män åtalades för mordet i Sätra i södra Stockholm. Den ena mannen dömdes i tingsrätten för mord till livstids fängelse medan den andra frikändes.

Svea hovrätt meddelade på onsdagen att åklagarens bevisning inte är tillräcklig och frikänner därför båda männen från åtalen för mord alternativt medhjälp till mord.

I ett pressmeddelande skriver hovrätten att det inte kan anses bevisat att någon av männen har ”deltagit i gärningen på det sätt som krävs för att de ska kunna dömas för mord”. Enligt rätten går det inte att knyta någon av männen till brottsplatsen. Det är inte heller bevisat att de deltagit i planeringen av morden.

Det var för drygt ett år sedan som två unga män, en 18-åring och en 21-åring, hittades döda i en källare i ett flerbostadshus i Sätra. Polisen konstaterade att männen skjutits ihjäl med flera skott vardera. De två unga männen hade klätts av nakna och avrättats under förnedrande former i källarutrymmet. Motivet bakom dubbelmordet tros ha varit en maktkamp om nakotikaförsäljning.

I november väcktes åtal mot två män. Enligt åklagaren Daniel Insulander var det totalt tre personer som låg bakom mordet och som därmed omfattades av åtalet. Men den tredje personen, en man i 25-årsåldern, sköts till döds med ett automatvapen genom sin lägenhetsdörr i samma område tre dagar efter dubbelmordet – och bedöms vara en hämndaktion.

Hovrätten uppger att det hade varit möjligt att döma den avlidne mannen för morden. Man konstaterar att det är bevisat att båda de åtalade 28-åringarna stöttade den tredje mannen i hans agerande innan gärningarna på ett sätt som skulle kunna medföra ansvar för medhjälp till mord.

Men man påpekar samtidigt att det inte är bevisat att de ”förstått eller ens misstänkt vad som skulle komma att ske i källaren”. Männen kan därför, enligt hovrättens bedömning, inte dömas för medhjälp till mord.

Åklagare Daniel Insulander säger till TT att han tycker att det borde ha funnits utrymme att döma männen för medhjälp till mord.

– Jag tycker man ska göra en sammanvägd bedömning av allting.

Säger man att någon befinner sig direkt i anslutning till brottsplatsen före gärningen, att det finns dna på hylsor i källarförrådet, och att det troligt också är de som rör sig över bron direkt efter gärningen, då tycker jag någonstans att man har en förklaringsbörda som misstänkt

att förklara hur det kan vara så. Då tycker jag det är märkligt att man inte kommer till ett annat avslut, säger han.

I början av januari meddelade Södertörns tingsrätt att rättegången om de två morden var tvungen att tas om eftersom chefsrådmannen blivit sjuk. När huvudförhandlingen sedan hölls för andra gången och avslutades i januari släpptes en av de misstänkta männen på fri fot.

I februari friades mannen av tingsrätten eftersom han inte kunde knytas till mordplatsen med några tekniska bevis – detta medan en annan 28-åring dömdes till livstids fängelse för dubbelmordet.

– Det har varit fråga om rena avrättningar och offren måste ha känt stark dödsångest, sade tingsrättens ordförande Eva-Lena Norgren efter domen.

I ett uttalande konstaterade hon att anledningen till att 28-åringen fälldes var ”hans agerande innan gärningarna”, att hans dna hittats på patronhylsor på brottsplatsen och att han hade hanterat offrens mobiltelefoner efter gärningarna.

28-åringen dömdes i tingsrätten även för flera andra brott, däribland narkotikabrott och brott mot vapenlagen.

Även hovrätten dömer honom nu för flera brott, däribland narkotikabrott. Påföljden blir fängelse i två år och sex månader. Eftersom ingen av de åtalade männen dömts för morden har mordoffrens efterlevande inte fått någon ersättning.

Andreas Nordström
andreas.nordstrom@dn.se "

" Donationer av mat hjälper ensamstående och hemtjänst

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Med hjälp av donationer från allmänheten skänker en restaurang-koncern måltider till ensamstående mammor och deras barn. Fryshuset som delar ut maten vittnar om att insatserna behövs.
– Det är jättefint att se företag visa engagemang i den här tiden när vi ser ett stort behov hos våra familjer, säger Sofie Schwertner, verksamhetsansvarig på Fryshuset.

Idén föddes när Josefin Pålsson på Local market group funderade över vilka utsatta grupper i samhället som behöver extra mycket stöd under coronakrisen. Snart satt hon och ringde runt till olika organisationer och företag för att samordna insatserna, vilket ledde till att hemsidan localfoodmission.se kunde lanseras.

– Det här känns så genuint att det är värt alla timmar i telefon, säger Josefin Pålsson, som även sitter i styrelsen för holdingbolaget i koncernen.

Hittills har initiativet resulterat i 800 levererade måltider. De har fördelats på Fryshusets initiativ ”Barn till ensamma mammor”, vars syfte är att erbjuda aktiviteter till barnen, och hemtjänsten. Enligt Josefin Pålsson har Local Food Mission även kvinnojourer på radarn och hoppas kunna leverera mat till sådana inom en snar framtid.

Målet är att komma upp i 10 000 matlådor under coronakrisen, men om allt går enligt planerna ska projektet förlängas betydligt längre än

så. Framöver är också tanken att samarbetet med Fryshuset ska fördjupas genom att barn till ensamma mammor erbjuds aktiviteter och praktikplatser i företagets lokaler.

Som givare får man själv välja hur stort belopp eller hur många måltider man vill skänka. Det högsta antalet måltider som donerats är i nuläget 300. Just nu har pengar som räcker till ytterligare 500 måltider samlats in.

– Gensvaret har varit jättefint med förvånansvärt många privata donationer. Vissa har till och med särskilda önskemål över var måltiderna ska hamna och det försöker vi att samordna. Men vi prioriterar också tillsammans med vissa större donatorer så att matlådorna hamnar där de gör mest nytta.

Utöver möjligheten att kunna bidra till samhället under krisen är kockarnas möjlighet att fortsätta arbeta en god biprodukt av initiativet, anser Josefin Pålsson.

– Vi betalar massa personal samtidigt som köken står tomma eftersom vi inte har några gäster. Men eftersom vi är en så pass stor aktör är det ändå en pengamässig fis i rymden. Det är bara bra att våra kockar får något att göra.

På Fryshuset är man tacksam för gåvorna, som går till organisationens medlemmar i Stockholmsområdet.

– Det är jättefint att se företag visa engagemang i den här tiden när vi ser ett stort behov hos våra familjer. I en sån här tillvaro är det extra viktigt att kunna stötta barnen för att kunna motverka saker som psykisk ohälsa, säger Sofie Schwertner, verksamhetsansvarig på Fryshuset.

Niklas Weimer
niklas.weimer@dn.se "

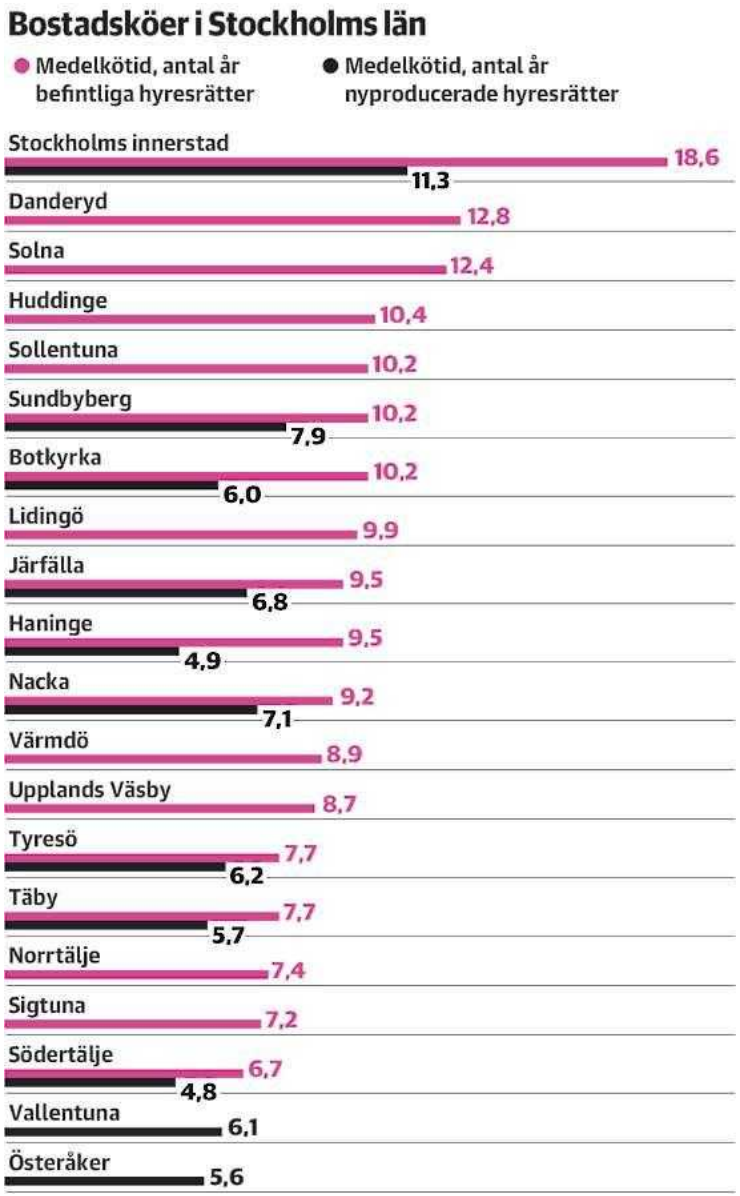

" Så lång kötid krävdes för att få en lägenhet

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

På Södermalm tog det i genomsnitt 18,8 år att få en lägenhet via Bostadsförmedlingen förra året – men den som tog tåget till Västerås behövde bara vänta i 4,3 år. I Stockholms läns kommuner var kötiden för både äldre och nyproducerade lägenheter kortast i Södertälje.

Bostadsförmedlingen har tagit fram en kötidskarta som visar skillnaderna i kötid mellan olika områden under 2019.

Eftersom det rör sig om genomsnittliga tider kan de enskilda kötider som behövdes ha varit både kortare och längre än det antal år som syns på kartan.

Till exempel är snittkötiden för en lägenhet i Solna 12,4 år, men den längsta kötiden i mars krävdes för en trea i Råsunda – 33,6 år.

Bostadsförmedlingen i Stockholm förmedlar i första hand lediga hyresrätter i Stockholms stad och övriga kommuner i Stockholms län, men de senaste åren har de även förmedlat bostäder i bland annat Västerås, Strängnäs, Eskilstuna och Nyköping.

På sin hemsida tipsar Bostadsförmedlingen om att kötiderna kan vara särskilt korta när många nyproducerade bostäder förmedlas samtidigt i mindre centrala områden. Under 2019 förmedlades 286 bostäder med en kötid som var kortare än ett år, många av dem var nyproduktion.

Stockholms bostadsförmedling startades 1947, under en period av stor bostadsbrist och en lång bostadskö. Vid slutet av decenniet stod cirka 40 000 personer i kön. På tågstationer och ute i förorten satte man till och med upp affischer med budskap om att man inte skulle flytta till Stockholm på grund av bristen på bostäder.

Under 2019 förmedlade Bostadsförmedlingen i Stockholm rekordmånga 15 030 bostäder. Hittills i år har 3 959 lägenheter förmedlats, 136 fler än vid samma tidpunkt 2019.Vid nyår stod 674 720 personer i bostadskön. Det är en ökning under 2019 med 38 990 personer, eller 6 procent. Av de som står i bostadskön är 13 procent aktiva kunder som gör minst fem intresseanmälningar per år.
Men många som står i kön har redan en bostadsrätt eller ett småhus. Ska det vara så?

– För att kunna ta ut en avgift för medlemskap i bostadskön är vi tvingade enligt lagstiftningen att ha en rak kö där alla kan ställa sig, sade Bostadsförmedlingens styrelseordförande Dennis Wedin (M) till DN tidigare i år.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se "

" Biografer hoppas öppna igen i sommar

DN TORSDAG 7 MAJ 2020

Film. Medan brittiska biografer hoppas kunna öppna igen i slutet av juni siktar biograferna i Australien på att vara i gång i mitten av juli, skriver Variety.

De australiska biografägarna i National Association of Cinema Operators framhåller att kraven på social distansering ska mötas och hoppas kunna öppna med premiären av Christopher Nolans ”Tenet”. Först behöver man dock grönt ljus från regeringen.

I Storbritannien, som är mycket hårdare drabbat av det nya coronaviruset än Australien, har biografägarnas organisation uppvaktat regeringen med ett förslag om att få bjudna in publiken igen i mitten av juni. Phil Clapp, chef för UK Cinema Association, säger till Variety att man tagit fram säkerhetsåtgärder både för publiken och de anställda.

TT "

8 maj 2020

”Regeringen måste snabbt ta fram en vaccin strategi”

DN FREDAG 8 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200508
Den globala kraftansträngningen för att få fram vacciner mot coronaviruset har lett till att allt fler vaccinkandidater nu börjat prövas på människor. Samtidigt pågår internationella diskussioner kring hur vacciner, när de väl är godkända, ska produceras och fördelas. Sverige behöver omedelbart ta fram en nationell vaccinstrategi, skriver Anders Blanck, vd för LIF.

Coronaviruset kommer under överskådlig tid att förbli det mest allvarliga globala hälsohot världen sett under modern tid. Den globala expertisen är tämligen överens om att den nuvarande pandemivågen kommer att följas av flera. Men när, var, och hur svårt dessa pandemivågor kommer att drabba olika länder är okänt. Just nu prövas ett antal läkemedel som bedöms lovande mot covid-19 på svårt sjuka patienter. Förhoppningsvis kan några av dessa läkemedel minska dödstalen och vinna tid – men det står alltmer klart att mänsklighetens största hopp just nu står till vacciner som kan stoppa viruset genom att ge immunitet.

Den inledande delen av den enorma globala kraftansträngningen inom medicinsk forskning vad gäller vacciner är nu i stort sett avklarad, och detta på bara några månader – vilket ingen på förhand hade trott var möjligt. Viruset sars-cov-2 har kartlagts och över hundra forskningsprojekt – ofta i samverkan mellan akademi, små forskningsbolag, institutioner och större läkemedelsföretag – har lett fram till ett stort antal vaccinkandidater. Just nu har kliniska prövningar på människa inletts för sju olika vacciner, och fler är på väg.

I bästa fall kan de första vaccinerna vara helt godkända för bred användning inom drygt ett år. Ibland beskrivs detta som ett slags kapplöpning där det gäller att komma först, att vara det företag som levererar det vaccin som ska rädda världen från coronaviruset. Men så blir det inte. Vi kommer högst sannolikt att få se ett antal olika vacciner som tar sig hela vägen till godkännande av läkemedelsmyndigheter, produktion och vaccinering av befolkningsgrupper. Äldre befolkningsgrupper kan exempelvis komma att behöva en annan typ av vaccin än andra. En del vacciner kan få global användning, andra kan komma att användas i vissa världsdelar men inte i andra.

Det nya läget innebär också att det internationella perspektivet kring vacciner skiftat, från att handla om att sätta fart på forskningen, till att fokusera på hur vacciner ska produceras och göras tillgängliga för länder och olika befolkningsgrupper. Här pågår olika initiativ, processer och diskussioner mellan organ som WHO, FN och EU, internationella finansiärer som Wellcome Trust och Bill och Melinda Gates, regeringar, organisationer som CEPI och GAVI, branschorganisationer och globala företag. Det senaste initiativet var Coronavirus Global Response Summit, som i måndags samlade in 7,4 miljarder euro för utveckling av diagnostik, behandling och vacciner, varav Sverige bidrog med 4,6 miljoner euro.

Det är mycket viktigt, inte minst för Sveriges del, att dessa globala initiativ och diskussioner leder fram till något slags samförstånd eller överenskommelser. Vi har redan sett exempel på länder som helt

fokuserar på att tillförsäkra sig vaccin för den egna befolkningen, på bekostnad av andra länder. I ett medicinskt nödläge är det visserligen naturligt för en statsledning att först se till behoven hos den egna befolkningen – men insikt måste finnas kring att den medicinska lösningen på nödläget är global. Inget land är självförsörjande inom det medicinska området.

Det som står klart är att den globala kapaciteten för vaccintillverkning måste utökas. Europa står i dag för den största andel av tillverkningen med en beräknad kapacitet på 1,7 miljarder doser per år. Det snabbaste sättet att möta de globala behoven under pandemin är att utöka kapaciteten vid befintliga anläggningar, och diskussioner pågår mellan vaccinföretagen, branschorganisationen Vaccines Europe, EU och myndigheter. Frågan är långt ifrån enkel eftersom den inbegriper risk att vacciner som redan i dag produceras får stå tillbaka. På längre sikt kan helt nya anläggningar bli aktuellt. Den senaste tiden har möjligheten till en svensk vaccinfabrik i offentlig regi diskuterats på nytt. Alldeles oavsett alla de frågetecken som måste rätas ut kring ett sådant initiativ kan en fabrik på svensk mark inte lösa det kortsiktiga problemet.

Vad kan Sverige göra i det nuvarande läget – med det givna målet att få tillgång till vacciner mot coronaviruset? Eftersom den medicinska utvecklingen nu sker i rekordtakt finns faktiskt ingen tid att förlora.

Regeringen behöver omedelbart ta fram en nationell strategi för vaccinering mot coronaviruset, exempelvis via ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten i samverkan med regionerna som ju ansvarar för hälso- och sjukvården.

Det behövs troligen tas fram olika scenarier beroende på den aktuella smittspridningen. Utredning behövs kring vilka grupper som ska prioriteras. Kontakter behöver tas med de ledande vaccinföretagen för att ha en ständigt uppdaterad lägesbild. Detaljer behöver utarbetas kring hur vaccination ska gå till. Regionerna kan på egen hand se till att Sverige deltar i de stora kliniska prövningar av nya vacciner, som troligen kommer att inledas senare i år.

Parallellt bör resurser avsättas för att Sverige ska bli en mer aktiv part i alla internationella diskussioner och initiativ, och då inte begränsat till EU-samverkan. Även om vi har starka och kloka myndigheter inom hela det medicinska området är det regeringen som behöver kliva fram i vaccinfrågan på den internationella arenan. På nationell nivå har vi redan ett konstruktivt samarbete vad gäller läkemedelsförsörjningen i stort, där vi inom läkemedelsbranschen står i ständig kontakt med alla inblandade myndigheter. Vi diskuterar aktuell lägesbild och kommer överens om kloka lösningar på olika hinder. Här finns redan en välfungerande struktur som kan växlas upp inför ett läge då vacciner finns framtagna mot coronaviruset.

Vi inom läkemedelsbranschen står till förfogande med vår kunskap och lägesbild nationellt och internationellt inför de diskussioner som nu behöver ske för att Sverige ska stå redo när vacciner finns på plats. Samverkan är redan en svenska paradgren – det vi behöver tillföra just nu är en gnutta snabbhet.

Anders Blanck, vd för LIF, branschorganisationen för de forskande läkemedelsföretagen "

" Äldreboenden får fatta beslut om munskydd

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Ansvariga på äldreboenden får rätt att besluta om munskydd ska användas av de anställda, enligt Folkhälsomyndigheten. Det handlar inte om en generell rekommendation utan ett tillägg till andra hygienåtgärder.

3 040 personer har nu avlidit i sviterna av covid-19 i Sverige, visar Folkhälsomyndighetens senaste statistik. Det är en ökning med 99 registrerade fall det senaste dygnet. Totalt har 24 623 bekräftats smittade av viruset.

Frågan om munskydd har varit flitigt diskuterad och en rekommendation från Folkhälsomyndigheten har efterfrågats. När myndigheten på torsdagen presenterade förebyggande åtgärder för att minska smittan inom äldreomsorgen, fanns munskydden med som ett komplement på slutet av presskonferensen.

– Det är en ganska svår fråga. Vi har tittat på kunskapsläget, men det saknas studier kring det här, säger Malin Grape, enhetschef på Folkhälsoinstitutet.

Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell går det inte att säga att munskydd ska eller bör användas i vissa situationer.

– Om alla andra hygienrutiner är på plats och det inte går att hålla avståndet då kan det här vara en möjlighet att ta till.

Kan munskydd utgöra en falsk trygghet?

– Ganska ofta tror man att det innebär att man slipper tvätta händerna. Det är en fördel att ha några enkla råd och då är handtvätt och att stanna hemma om man känner sig sjuk väldigt mycket viktigare än att använda munskydd, säger Tegnell.

Varför har frågan om munskydd fått så stor uppmärksamhet?
– Jag tror att man letar efter enkla lösningar. Det här tror man är en enkel lösning på ett väldigt svårt problem. Det är tyvärr sällan som det är så.

Enligt Emma Spak, sektionschef på Sveriges kommuner och regioner, är det på äldreboenden och i kommuner som beslutet om munskydd kan fattas, i samråd med smittskyddsläkare.

– Den nya rekommendationen handlar om att skydda brukare från att bli smittade. Den är inte tänkt som ett sätt att skydda personalen.
I Värmland har det fattats ett brett beslut om att använda visir i äldreomsorgen. Enligt Emma Spak är det möjligt att andra regioner gör på samma sätt.

– I så fall är det viktigt att kommunicera rätt så att inte personal som känner sig krasslig tror att det är okej att gå till jobbet om man använder munskydd. Munskyddet är ett tillägg som inte ersätter någonting annat.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" M redo att ta strid mot regeringen om miljardstöd

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Moderaterna hotar med att oppositionen kan köra över - regeringen om inte kommuner och regioner får mer pengar redan i år, utöver vårbudgeten. – Om man inte vill att det ska bli besparingar i äldreomsorgen så måste vi skjuta till mer, säger Elisabeth Svantesson (M).

Det har bara gått några veckor sedan regeringen och samarbetspartierna C och L lade fram sin vårbudget med stora tillskott till välfärden. Det blev miljarder kronor redan i år till kommuner och regioner, utöver pengar som skjutits till tidigare.

Det är ändå inte tillräckligt, anser oppositionspartierna som i sina budgetmotioner på olika sätt plussar på statsbidragen. Nu flaggar Moderaterna för att man är redo att ta strid med regeringen. Elisabeth Svantesson är partiets ekonomisk-politiska talesperson.

– Gör regeringen inte sitt jobb så är Moderaterna inte främmande för att samla en majoritet i riksdagen för mer resurser, säger hon.

Finansminister Magdalena Andersson (S) är kallad till finansutskottet på tisdag på Moderaternas begäran. Elisabeth Svantesson vill höra hur regeringen motiverar nivån på statsbidragen.

Enligt Moderaternas budgetmotion ska kommuner och regioner få 5 miljarder kronor mer i generella bidrag och lika mycket till extraordinära kostnader under coronakrisen.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller 25 miljarder kronor i extra statsbidrag. Partiets ekonomisk-politiska talesperson Ulla Andersson förväntar sig positiva besked från finansministern.

– Vi vill veta om man har för avsikt att komma tillbaka med mer pengar för att förhindra nedskärningar. Jag hoppas att mötet på tisdag ska visa att det finns en majoritet för att så ska ske.

Det råder politisk enighet om att kommunsektorn stod inför stora utmaningar redan före coronakrisen, med fler barn och fler äldre som behöver skola och omsorg.

Dessutom bär kommunerna kostnader för integrationen av nyanlända.
– Vi är i en ekonomisk kris som kommer att prägla oss fler år framöver. Kommuner och regioner får betydligt sämre skatteunderlag samtidigt som kostnaderna ökar, på grund av corona men också på grund av ökat försörjningsstöd. Om man inte vill att det ska bli besparingar i äldreomsorgen och skolan så måste vi skjuta till mer, säger Elisabeth Svantesson.

Regeringen och samarbetspartierna C och L har gett kommuner och regioner historiskt stora tillskott och dessutom lovat att kompensera alla extra kostnader för coronakrisen. Litar ni inte på regeringen?
– Jag hoppas att jag kan lita på regeringen men jag hör att många kommuner och regioner är oroliga för att de inte kommer att få kompensation, säger Elisabeth Svantesson.

Så sent som i januari gick M, KD, SD och V samman och tvingade fram mer pengar till kommuner och regioner än vad regeringen och samarbetspartierna föreslagit. Det kan ske igen, enligt Elisabeth Svantesson.

– Jag vill först lyssna på vad Magdalena Andersson och regeringen har att säga. Men jag ser att det finns en majoritet i riksdagen för mer resurser till den här sektorn. Vi utesluter inte att ta steg i riksdagen. Inte heller Ulla Andersson (V) är främmande för att oppositionen skulle kunna agera i riksdagen.

– Vi hoppas att regeringen kommer tillbaka med pengar. Annars får vi fundera på hur vi gör.

Magdalena Andersson bemöter oppositionens kritik i en skriftlig kommentar till DN:

”Mitt besked står fast. Kommuner och regioner ska få kompensation av staten för extraordinära sjukvårds- och omsorgskostnader. Elisabeth Svantesson får gärna hjälpa mig att sprida det beskedet till oroliga kommuner och regioner”, skriver finansministern.

Regeringen hävdar att oppositionens beräkningar av kommunernas ekonomiska behov bygger på en feltolkning av siffrorna i vårpropositionen.

”Finansdepartementet gör bedömningen att de tillskott som görs till välfärden i år täcker både de minskade skatteintäkterna och behoven som uppstår genom den åldrande befolkningen. Vi följer naturligtvis läget i kommunsektorn noga.”

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

"Fakta. Krispengar från staten
Korttidspermitteringar. Beräknad kostnad för staten: 49 miljarder kronor 2020 (prislappen beror på i hur stor utsträckning möjligheten utnyttjas.)

Sänkta arbetsgivaravgifter. Kostnad för staten: 33 miljarder kronor 2020.

Generella statsbidrag till kommuner och regioner. Kostnad för staten: 20 miljarder.

Staten tar över sjuklöneansvar från arbetsgivare. Kostnad för staten: 16 miljarder.

A-kassa, jobbåtgärder, utbildning mm. Kostnad för staten: 12 miljarder.

Hyresrabatter för företag. Kostnad för staten: 5 miljarder.
Slopat karensavdrag mm Kostnad för staten: 7 miljarder.
Företagslån via Almi: 3 miljarder.

Extrakostnader för kommuner och regioner: 3 miljarder
Idrott och kultur: 1 miljarder.
Ökad testning: 1 miljarder
Mediestöd: 0,2 miljarder
Summa: cirka 190 miljarder.
Statliga lånegarantier: 230 miljarder.
Anstånd med skatter: 335 miljarder. "

" Sahlgrenskas läkare vädjar om hjälp – ser ingen ljusning

DN FREDAG 8 MAJ 2020

I en vädjan till regeringen, sjukhusledningen och allmänheten skriver Sahlgrenskas läkare att de är ”trötta och ledsna” och behöver hjälp. Den ljusning i pandemin som Folkhälsomyndigheten talat om på sistone syns inte på Göteborgs vårdavdelningar.

Göteborg.
Det är ett tredelat rop på hjälp som kommer från Västra Götalands läkarförening.

Den mest akuta och konkreta delen riktar sig till de chefer och politiker som styr över scheman och resurser för intensivvården på Sahlgrenska universitetssjukhuset. Än så länge har arbetsgivarsidan inte velat aktivera något krislägesavtal för läkarna.

– Vår uppfattning är att det finns läkare på iva som arbetar mer än kollektivavtalet tillåter. Om inte krislägesavtalet går att sätta i verket vill vi förhandla om andra lösningar så att läkarna kan få ut sin vila.

Det är oerhört tungt för dem – de jobbar förfärligt mycket, i otymplig skyddsutrustning och med svårt sjuka människor, säger Ilja Laesser, ordförande för läkarföreningen på Sahlgrenska universitetssjukhuset. Men om läkarna ska vila, finns det andra som kan göra deras jobb då?

– Nej, det finns ju inte, iva-läkare är en begränsad resurs, men kan planera tiden bättre. Det finns bra exempel på regioner som gjort det, till exempel i Sörmland.

Läkarnas andra vädjan riktar sig till regeringen. Föreningen skulle vilja se ett krispaket till vården, med garantier liknande dem som getts till industrin.

– I dag producerar vi ju inte den vård som vi hade planerat, eftersom mycket ligger nere. Det betyder att sjukhusen inte får inkomster för det, samtidigt som vi har enorma utgifter i den delen som hanterar pandemin. Kommer vi drabbas av enorma sparpaket framöver? Vi skulle behöva en statlig garanti på det här området, säger Ilja Laesser.

Slutligen riktar läkarna sig till allmänheten. De senaste dagarna har budskapet på Folkhälsomyndighetens presskonferenser haft en positiv ton. Det har talats om en lättnad på flera håll.

– Här i Göteborg ser vi inte att det lättar. Vi har en jättehög belastning, säger Ilja Laesser.

Mätningar som gjorts i avloppsvattnet i staden, som Göteborgs-Posten rapporterat om, visar att förekomsten av coronavirus i vattnet ökat markant de senaste två veckorna. Det kan vara tecken på en ny annalkande virusvåg.

– Vår stora vädjan till allmänheten är att *inte* slappna av! Ordna inga grillfester, sitt inte tätt på uteserveringar. Själv tänker jag att unga människor kanske tror att de gör tillräckligt genom att låta bli att träffa sin mormor, men de kanske smittar sin pappa. Många av våra svårast sjuka patienter är män i medelåldern, säger Ilja Laesser.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se "

" Nya miljardnotor hotar uppgörelse

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Nya försvarsnotor på cirka 15 miljarder kronor gör det svårt för politikerna att enas inför höstens riksdagsbeslut. Om försvaret inte får ytterligare pengar riskerar det att gå ut på över armén där flera föreslagna satsningar kan gå upp i rök.

Om en vecka, fredagen den 15 maj, ska Försvarsberedningen enas om huvuddragen i det totalförsvarsbeslut som riksdagen ska fatta i höst. Beslutet gäller åren 2021–25.

Grunden lades i maj förra året genom Försvarsberedningens rapport Värnkraft som även stakade ut vägen fram till 2030. I rapporten enades riksdagspartierna om en kraftig satsning på det nationella militära försvaret, främst en utökad och bättre beväpnad armé. Totalt 100 nya miljarder kronor föreslogs till år 2025.

Men den 15 november lade Försvarsmakten fram sin beräkning av vad beredningens förslag skulle kosta. Det blev en kalldusch: 55 miljarder kronor dyrare än beräknat.

Och nu har det uppstått nya ekonomiska problem. Den återinkallade Försvarsberedningen har fått nya underlag med kostnader som tidigare inte redovisats för politikerna. Fram till år 2030 blir det totalt cirka 15 miljarder kronor, erfar DN.

En stor del är fördyringar av materielprojekt. Det gäller bland annat tillskott till Saab Kockums som bygger två nya ubåtar av typen A 26 för Sverige, men som ännu inte fått några exportorder.

Därutöver finns satsningar på underrättelseverksamhet som myndigheterna bedömer som nödvändiga samt inbetalningar till EU:s försvarsfond.

Överbefälhavaren Micael Bydén sade i november att endast 50 procent av beredningens förslag kan genomföras till 2025. Inte ens till 2030 skulle man nå enda fram, utan endast 75 procent. Utan mer pengar så försenade ÖB armébrigaden i Revinge i Skåne till efter 2030. Två nya arméregementen i Norrland ströks.

– Med de nya kostnaderna är risken att endast 30–40 procent av beredningens förslag kan genomföras fram till 2025 – om det inte skjuts till mer pengar, säger en DN-källa med insyn.

Tunga materielprojekt inom flyget och marinen ska betalas vilket innebär att beställningar i armén nu riskerar att prutas på eller försenas. I farozonen är renoveringen av samtliga Stridsfordon 90, arméns nya divisionsartilleri och beställningar av persedlar och handeldvapen till soldaterna.

Borgerliga försvarspolitikerna ur flera partier är frustrerade över att nya prutningar återigen riskerar att går ut över armén. Särskilt gäller det Centern och Liberalerna som gjort upp om ekonomin i höstas – utan att nu ”få betalt” i form av armésatsningar.

– Det är klart att man känner respekt för myndigheternas och andras planering, men till syvende och sist är det politiken och Sveriges riksdag som bestämmer ändamålen för anslagen, säger Liberalernas försvarspolitiker Allan Widman.

Regeringen har hittills inte signalerat att den är beredd att satsa mer utöver uppgörelsen med C och L.

– Stefan Löfven jämte övriga partiledare i C, MP och L satte sina namn under en debattartikel den 30 augusti på att det är helheten i Försvarsberedningens förslag som ska genomföras. Jag utgår från att det gäller fortfarande, säger Allan Widman som inte vill svara på mycket mer L vill sätta av till försvaret.

I alla försvarsuppgörelser har Moderaterna deltagit. M-ledaren Ulf Kristersson markerade redan i sitt tal i Sälen i januari att partiet ”inte kommer att medverka till ännu ett underfinansierat försvarsbeslut”.
I beredningen företräds regeringen i praktiken av försvarsminister Peter Hultqvist (S). DN har sökt honom men han har inte haft möjlighet att svara.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Bakgrund.
Försvarsberedningen, tillsatt 2017, föreslog i maj 2019 ett starkare militärt försvar åren 2021–2025. Det skulle ske genom ett tillskott om cirka 100 miljarder kronor extra. Regeringen gjorde upp om den ekonomin med C och L i augusti.

Den 15 november redovisade Försvarsmakten att 55 av de 100 miljarderna redan intecknats genom så kallad överplanering och utebliven priskompensation. Effekten blev att huvuddelen av beredningens förslag för Flygvapnet och Marinen skulle genomförs medan satsningen på armén bantas och försenas, i några fall till efter 2030.
I januari tillsattes en analysgrupp för ekonomin. Men en majoritet i riksdagen (M, C, L, KD och SD) krävde att Försvarsberedningen åter skulle kallas in, vilket skedde i februari. "

" Inget besked från ministern om stöd till riskgrupper

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Arbetet med en ny smittskyddspeng till personer i riskgrupper har kört fast. Riksdagens partier har gemensamt utlovat en sådan ersättning men beslut dröjer. Lena Hallengren (S) ser stora svårigheter med reformen. – Jag vet inte vad jag ska lova, säger socialministern.

Folkhälsomyndighetens huvudbudskap under pandemin har varit att personer över 70 år behöver skyddas från smitta. Men Socialstyrelsen har identifierat en rad andra riskfaktorer, som cancersjukdom, fetma och kombinationer av kroniska åkommor som hjärt-kärlsjukdomar, diabetes, njursvikt, kol med mera.

Alla riksdagens partier har enats om att det behövs en ny ersättning för att skydda de här personerna. De ska ges möjlighet att stanna hemma från jobbet, även om de inte kan arbeta hemifrån, och då få en så kallad smittskyddspeng.

Sedan riksdagens ställningstagande har det gått en månad utan att personerna i riskgrupperna fått något ytterligare besked. Nu varnar socialminister Lena Hallengren (S) för att reformen är mycket komplicerad att förverkliga.

– Vi gör verkligen allt vi kan men det är otroligt svårt. Jag tror att det är farligt om jag säger när jag tror att det kommer för jag kan inte svara på det, säger hon.

Socialstyrelsen har gjort bedömningen att 200 000 personer kan bli aktuella för ersättningen.

Enligt Lena Hallengren måste man räkna med att betydligt fler, kanske 300 000, söker ersättning och de flesta lär i så fall göra det tämligen omgående. Omfattningen är ett av problemen, menar hon.

– Det blir som att bygga ett nytt socialförsäkringssystem. Om Försäkringskassan ska både handlägga ärendena och betala ut ersättning så behöver myndigheten kanske 2 000 nya handläggare. Det innebär en risk att de sökande inte får sina pengar förrän vid årsskiftet. Ett alternativ är att arbetsgivaren betalar ersättningen och sedan kompenseras för det. Då skulle pengarna komma snabbare men Lena Hallengren ser stora problem.

– Det känns inte lockande att arbetsgivaren ska bli myndighetsutövare. Integriteten gentemot arbetsgivaren är mycket viktig. Vi vill inte försätta människor i ett läge där man blottar sig samtidigt som företagen går dåligt och börjar säga upp folk, säger Lena Hallengren.

Hur man avgör vem som tillhör riskgrupperna och inte kan arbeta hemifrån, och hur man stävjar fusk så att rätt person får rätt ersättning, är grundfrågorna som måste klaras ut, enligt ministern.

DN har tidigare skrivit om 65-åriga Blenda Wennborg som har både kol och astma och enligt läkare löper hög risk att dö om hon får covid-19. Hon har stannat hemma från jobbet för att skydda sig mot smittan men får ingen ersättning.

Vad har du för besked till Blenda Wennborg och alla andra i riskgrupperna i arbetsför ålder som oroar sig för smittan och för sin ekonomi?

– Jag vet inte vad jag ska lova, men det är min uppfattning att på ett eller annat sätt ska vi hitta en lösning, säger Lena Hallengren.
En som oroas av ministerns besked, eller brist på besked, är Inger Ros, förbundsordförande på Riksförbundet Hjärt-Lung, som har många medlemmar i riskgrupperna.

– Våra medlemmar är väldigt oroliga. Jag får ont i magen när de hör av sig, säger Inger Ros, som vädjar om en snar lösning.

– Jag tycker att det är bättre att kasta nätet brett än att fastna i svåra gränsdragningsproblem.

Camilla Waltersson Grönvall (M) sitter i riksdagens socialutskott. Hon är missnöjd med att regeringen inte kommit längre i frågan:

– De här människorna är desperata, de är nere på botten av sina plånböcker. Då duger det inte att bara säga att det här är svårt. Vi har hittat lösningar på andra svåra frågor under krisen, till exempel när pengar ska betalas ut till företag. Nu handlar det om relativt få personer men det handlar också om liv och död.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

" Fler kräver hyressänkning

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Coronakrisen slår hårt mot fastighetsbolagens kommersiella hyresgäster. – Antalet dialoger med hyresgäster som vill ha sänkt hyra har minst tiodubblats mot normalt, säger Johanna Skogestig, vd för fastighetsbolaget Vasakronan.

Fastighetsbranschen har haft en starkt positiv utveckling under lång tid ända tills coronakrisen slog till i mars.

På bara drygt tio dagar, från den 23 april till den 4 maj, rapporterar branschorganisationen Fastighetsägarna om 3 000 avtal om statliga stöd med hyresnedsättning. Stödpaketet, som hanteras av fastighetsägare, innebär till exempel att hyresgäster i kontorsfastigheter eller i butiksområden får en hyressänkning där fastighetsägaren och staten delar på kostnaden.

Att så många företag inom hotell-, krog- och butiksnäringen går dåligt men att också vanliga tjänsteföretag börjar ha svårt att betala sina hyror har spätt på oron i branschen. Sänkta hyresintäkter kommer att påverka fastighetsbolagen negativt och kan också sänka värdet på fastigheterna.

– Vi har för närvarande 800 dialoger med hyresgäster om sänkt hyra, vilket är minst en tiodubbling mot tidigare. Det handlar om tuffa diskussioner och många hyresgäster kom in i den här krisen med olika förutsättningar. Vi försöker ju också bedöma hur livskraftig hyresgästernas verksamhet är, säger Johanna Skogestig, vd för fastighetsjätten Vasakronan.
Hon deltog tillsammans med bland andra Hans Lind, professor i fastighetsekonomi och Max Barclay, Nordenchef vid fastighetskonsultbolaget Newsec som är Nordens, under torsdagen i ett SNS-seminarium med rubriken ”Coronakrisen: Hur påverkas hyres- och fastighetsmarknaden?”.

– För fastighetsägarna har det hittills framför allt handlat om krisen i besöksnäringen och handeln men nu kommer en andra våg med tjänsteföretag som inte vet hur deras framtid ser ut. Det kommer leda till bestående hyrestapp och sänkta kassaflöden för fastighetsbranschen, säger Max Barclay.

– Jag tror inte vi i Sverige har sett hur allvarlig coronakrisen är. Vi lever lite i en bubbla. Andra länders nedstängning av ekonomin kommer få långtgående konsekvenser för oss. De kommer också att ha svårare att starta upp sin ekonomi från noll efter nedstängningen, fortsätter Max Barclay.

Hans Lind jämför med finanskrisen 1990 där fastighetspriserna sjönk dramatiskt men menar att risken är mindre för en sådan utveckling nu.
– Detaljhandeln tror jag är en krisbransch. Här kommer vi se att vissa köpcentrum med sämre lägen kommer att rivas eller byggas om till bostäder. Jag tror dock inte att coronakrisen kommer att slå mot fastighetsvärdena på det sätt som skedde 1990, säger Hans Lind.

Även tillgången på fritt kapital för världen kan spela en positiv roll för att fastighetsbranschen klarar coronakrisen bättre än andra branscher.
– Det finns så oerhört mycket mer kapital i världen nu jämfört med tidigare kriser. Kapitalet kan placeras på börsen, i obligationer eller fastigheter, säger Max Barclay.

Anders Forsström
anders.forsstrom@dn.se "

”Kan min livliga sexåring skadas av mina ständiga tillsägelser?”

DN FREDAG 8 MAJ 2020

Hennes sexåring har spring i benen, trycker på knappar och är ouppmärksam i trafiken. Hon tvingas säga åt honom många gånger varje dag. Kan tillsägelserna bli för många? Riskerar hon till och med att traumatisera honom?

Fråga: Jag är mamma till en sexårig, glad, rolig och energisk son. Han har alltid haft mycket fart i sig, men detta har verkligen eskalerat nu när han fyllt sex, något som jag hört är vanligt.

Min son kan inte sitta still i fem sekunder. Han springer, petar, undersöker. Jag förstår att detta i sig är helt normalt, jag uppfattar inte att han har adhd eller annat utan bara mycket spring i benen hela dagen och en stor nyfikenhet.

Problemet är att jag måste säga till honom så ofta. Vare sig han är hemma eller borta petar han i allt, öppnar alla lådor, trycker på alla knappar, sparkar på alla saker och är ouppmärksam när vi går i trafiken. Detta resulterar i att jag säkert säger till honom 50 gånger per dag, utan att överdriva. Jag säger bara till när han kan komma att skada sig själv eller något annat, eller när hans agerande är oartigt mot andra. Jag är helt enkelt rädd att sabba min son, att han ska känna sig kritiserad hela tiden och att tjatet ska ta död på hans upptäckarlust eller till och med traumatisera honom när jag skriker i trafiken. Jag var själv ett ganska stillsamt barn, att bli tillsagd var min största mardröm. Känner därför att jag inte kan avgöra vad som är normalt. Hur påverkas barn av att bli tillsagda? Hur många gånger är normalt att säga till sitt barn under en dag? Hur kan jag säga till honom på bästa sätt?

Nu blir det oftast så att jag säger till honom konstant under dagen och sedan förklarar på kvällen att jag är stolt över honom och att det är mammors jobb att säga till.

Tacksam för svar

Svar: Du verkar ha fullt sjå med din lilla kille där hemma! Precis som du skriver är det många sexåringar som har spring i benen och jag är därför säker på att många föräldrar känner igen sig i brevet. Inte minst i pratstunden på kvällen, efter en dag fylld av tjat och tillsägelser. Först vill jag ta upp en sak du nämner inledningsvis. Du menar att sonen är livlig, men att det inte handlar om någon diagnos. Om du hade skrivit att din son just fått en adhd-diagnos skulle jag förmodligen gett råd av det här slaget:

Förbered och ge stöd i situationer som är svåra för barnet och dig.
Ge barnet mycket uppmärksamhet och kärlek i andra situationer.
Skapa förutsättningar för lek, aktivitet och umgänge med kamrater.
Försök att lotsa och leda, i stället för att påpeka vad som är fel.
Undvik att reagera alltför känslomässigt, eftersom budskapet lätt går förlorat.

Frågan är vad som skiljer ett barn som ”bara” är livligt från ett barn som får en diagnos? En avgörande skillnad är om barnets beteende orsakar ett hinder eller lidande, som till exempel svårigheter att hänga med i skolan eller problem med kamrater. Att vara livlig, impulsiv

eller en drömmare är inte ett problem i sig, så länge barnet mår bra och livet fungerar.

Jag utgår ifrån att det är så för din son, även om hans beteende just nu blir en utmaning för dig. Så du får exakt samma råd som de fem ”adhd-råden” ovan, som jag för övrigt ger till alla föräldrar. Alla barn har i grunden samma behov, även om föräldrar kan behöva anstränga sig olika mycket för att tillgodose dem.

Du undrar vilka spår de ständiga tillsägelserna sätter. Jag brukar sällan svara tvärsäkert, men inget tyder på att din son skulle bli traumatiserad (eller ens ängslig) av ditt beteende. I så fall borde han tvärt sluta trycka på knappar och springa ut i gatan. Stränga tillsägelser eller utskällningar kan ha sådana effekter för barn som från början är lite mer ängsliga eller stillsamma till sin natur, men din son verkar inte vara lagd åt det hållet.

Forskning visar att en och samma händelse kan få helt olika följder för barn med olika medfödda temperament. Även om din son inte blir traumatiserad och hämmad av tillsägelserna, kan de förstås få andra följder. För barn med mer utåtriktad läggning, vilket kanske gäller din son, kan mycket tillsägelser snarare bidra till trots och uppror. På ett generellt plan utgör många tillsägelser förstås också en belastning för relationen.

Men, det finns ett stort men här. Det är framför allt vissa typer av tillsägelser som påverkar barn negativt – tillsägelser som är hårda, känslomässiga, personliga, som väcker skam, eller signalerar besvikelse. Få föräldrar vill belasta sina barn med sådana känslor, men det är lätt hänt att det sker omedvetet. Risken ökar ju mer en förälder uppfattar barnet som illvilligt, snarare än att kunna se omständigheter som kan förklara beteendena. Sedan spelar det förstås också roll hur kommunikationen i familjen ser ut i stort. Om kontakten mellan en förälder och ett barn domineras av tillsägelser och kritik, samtidigt som det råder brist på vänlighet och uppmuntran, kan även mildare former av tillsägelser nöta ner relationen.

Jag ser ingen antydan till att du klandrar din son. Tvärtom beskriver du honom med mycket kärlek och respekt och riktar uppmärksamheten mot hur du själv agerar. Likaså verkar du redan tillämpa de råd jag gav inledningsvis Jag tror därför inte att du behöver känna någon större oro över hur tillsägelserna påverkar din son i längden, men det är förstås jobbigt just nu.

När det är nödvändigt att säga till, hur kan du då göra det på bästa sätt? Jag vill återknyta till råden, där förberedelser alltid är något som går att utveckla. Jag gissar att du ofta kan förutse utmanande situationer, som till exempel om ni hälsar på hos vänner. Försök att påminna och repetera med sonen i förväg, som till exempel ”Fråga alltid innan om du får låna en sak”. Det räcker sällan att bara säga så i förväg. För att barn verkligen ska lära sig behöver föräldrar också använda råd nummer fyra. När du ser att sonen trots en påminnelse börjar öppna lådor eller plocka med saker kan du diskret glida fram och lotsa honom rätt, utan att nödvändigtvis ”säga till”.

Rent generellt handlar detta råd om att vid varje tillfälle försöka formulera för sig själv: Vad vill jag att mitt barn ska göra nu? Och sedan leda barnet dit, eller säga det snarare än att påpeka felet. Det femte rådet kan också ofta vara avgörande. Tonfallet har mycket större betydelse än orden i en tillsägelse. Du verkar vara medveten om det, men alla föräldrar tappar humöret emellanåt. Om du känner att pulsen börjar stiga är det bättre att vänta med tillsägelsen om det går.

Hur ofta brukar föräldrar i vanliga fall säga till sina barn? Ingen vet, eftersom det är svårt att mäta något så komplext som mänsklig kommunikation i vardagen. Jag vill ändå berätta om en studie som har med frågan att göra. Där lät man först föräldrar uppskatta hur mycket de brukar säga till sina barn. Därefter filmades föräldrarna när de lekte tillsammans med barnen en stund, medan forskarna noterade hur ofta barnen blev tillsagda. Något förvånande visade det sig att föräldrarna som under lekstunden sa till sina barn minst, var de som i förväg hävdat att de ofta brukar säga till sina barn. Jag gissar alltså att du kanske inte är en fullt så tjatig morsa som du tror.

Martin Forster
På www.forster.se/referenserapril finns länkar till forskning som rör svaret. "

9 maj 2020

”Coronakrisen kräver ett starkare EU-samarbete”

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200509
Det råder ingen tvekan om att solidariteten och koordineringen inom EU stundtals brast i början av coronakrisen. Så ska inte EU-samarbetet fungera. Men efter de inledande problemen har EU-samarbetet visat sig stå starkt även i kristid. Låt oss nu säkerställa att det europeiska samarbetet står ännu stadigare i framtiden, skriver statsminister Stefan Löfven (S).

Ett vanligt år hade Europadagen uppmärksammats och firats runt om i Europa i dag. Den högtidlighålls till minne av den deklaration som skrevs år 1950, om att skapa ett enat Europa för att bevara freden efter andra världskriget och säkra välstånd. Men i år är det inte ett vanligt år. Europa befinner sig i kris till följd av coronapandemin. Samtidigt som vi har fullt fokus på att hantera den krisen måste EU blicka framåt och planera för tiden efter krisen. Angelägna frågor som klimatet, ekonomin och vår säkerhet kommer att finnas kvar när väl pandemin är över.

Europa har sett många kriser genom årens lopp. Krig, förödelse, dödliga sjukdomar. Finanskriser, massarbetslöshet och stängda gränser. Vi har övervunnit dem alla till slut. Är det något vi har lärt oss av tidigare kriser är det att samarbete är vårt bästa botemedel. Vi behöver ett starkt EU, där vi håller ihop. Både i vardag och i kris.

Ett välfungerande EU är avgörande för ekonomi, jobb och välfärd också i Sverige. Tillsammans blir vi starkare.

Det nya coronaviruset har slagit hårt mot hela världen, liksom mot Europa. Alla länder har drabbats, överallt har människors vardag påverkats. Det har prövat det europeiska samarbetet eftersom det är svårt att dela med sig av skyddsutrustning till andra när det råder brist i det egna landet.

Vi har sett vårdpersonal i europeiska länder som inte har kunnat ta sig till sitt arbete i grannlandet på grund av stängda gränser. Medicinsk utrustning till sjuka patienter har fastnat när några länder infört exportrestriktioner. Det råder ingen tvekan om att solidariteten och koordineringen inom EU stundtals brast i början av krisen. Så ska inte EU-samarbetet fungera.

Men efter de inledande problemen har EU-samarbetet visat sig stå starkt även i kristid. Nära 15 000 miljarder kronor har hittills mobiliserats för att stimulera ekonomin, inte minst i de länder som drabbats värst. Det är summor som saknar motstycke i europeisk historia.

Gemensamma insatser har satts in för att få hem medborgare som strandsatts i länder utanför EU – över en halv miljon EU-medborgare har fått hjälp att ta sig hem. Länder som inte är så hårt drabbade har delat med sig av både skyddsmateriel och intensivvårdsplatser. Även svenska intensivvårdsplatser har erbjudits till vårt grannland Finland.

En sak är säker, vi hade stått betydligt sämre rustade utan EU-samarbetet.

Det är viktigt att komma ihåg att vi fortfarande är mitt uppe i arbetet med att bekämpa smittan och dess konsekvenser. Liv, hälsa och jobb är fortfarande hotade och det kan behövas ytterligare åtgärder för att hantera pandemin. Samtidigt har vi tillsammans i EU påbörjat diskussionen om hur vi ska bygga upp den europeiska ekonomin igen. EU måste hålla ihop och det är viktigt att vi gör vad vi kan för att hålla den europeiska ekonomin igång.

Sverige är ett exportberoende land och 70 procent av den svenska exporten går till andra EU-länder. Därför är det viktigt för oss att också den italienska och spanska ekonomin är stark. När belgiska arbetare avslutar ett skift i Gent, eller en svensk arbetare åker in till sitt jobb i Älmhult är det viktigt inte bara för individen eller företaget utan för hela den europeiska välfärden.

Att få igång ekonomin handlar om strategiskt långsiktiga val som att stärka den inre marknaden, men också om mer akuta åtgärder. Just nu diskuteras ytterligare ett återhämtningspaket i EU. Det är bra. Ett sådant stöd bör vara tidsbegränsat och bygga på en analys av vilka länder och sektorer som behöver det mest.

Sverige ska fortsätta stå sida vid sida med våra europeiska vänner. Tillsammans och med rätt åtgärder kommer vi klara även denna kris. Vi behöver redan nu börja driva på utvecklingen i den riktning vi vill se. Jag vill lyfta några områden där jag ser ett särskilt behov av samarbete för att EU ska ta sig starkare ur coronakrisen:

1 EU:s krishanteringssystem bör utvecklas så att vi kan klara kommande kriser ännu bättre. Vi bör se över hur vi bygger upp fungerande beredskapslager så att Sverige och andra länder är väl förberedda.

2 EU behöver en stark och stabil ekonomisk återhämtning, som är grön och bygger på goda arbetsvillkor. Genom att bygga stabila hållbara ekonomier kan vi också investera i sjukvården och andra områden som behöver stärkas i medlemsländerna.

3 Den inre marknaden ska fördjupas och digitalisering, innovation och grön omställning ska stärkas. Det ger förutsättningar för framgångsrika företag, en forskning i framkant och internationell konkurrenskraft.

4 EU:s grundläggande värderingar ska följas också i kris. Det är viktigt att kommissionen följer upp att de åtgärder som har satts in i medlemsstaterna under krisen verkligen respekterar de demokratiska fri- och rättigheter som vi bygger vårt samarbete på.

5 EU behöver stärka sin roll i världen. Den europeiska unionen ska vara en röst för demokrati och jämlikhet men också för att våra internationella regelverk respekteras. Genom en aktiv dialog och insatser ska EU bidra till fred och stabilitet i vår omvärld.

I dagsläget är det svårt att överblicka de globala konsekvenserna av coronakrisen. Oavsett vilka utmaningar EU står inför är samarbete den bästa vägen framåt. I en osäker omvärld kan vikten av ett välfungerande och sammanhållet EU inte överskattas, och det är uppenbart att det är inom EU som vi har störst förutsättningar att påverka vår framtid.

Europadagen är en påminnelse om allt vi har klarat oss igenom tillsammans genom historien. Låt oss nu säkerställa att det europeiska samarbetet står ännu stadigare i framtiden.

Stefan Löfven (S), statsminister "

" Anmälningar om misshandel mot kvinnor har ökat

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Anmälningarna om misshandel mot kvinnor av närstående ökade i april. Men att tala om en coronaeffekt är för tidigt, enligt Brottsförebyggande rådet.

I april 2020 minskade antalet polisanmälningar generellt med 5 procent jämfört med samma månad året innan, visar ny statistik från Brottsförebyggande rådets (Brå). I mars var siffran minus 4 procent.

– Det är en kort tid, och det är en väldigt övergripande analys vi har gjort. Men vi ser att det på en övergripande nivå kan finnas effekter av pandemisituationen, säger Åsa Lennerö, statistiker på Brå.

Trenderna ser dock väldigt olika ut beroende på vilken typ av brott man studerar.

– När det gäller brott mot person så har vi exempelvis tittat på misshandel av man, som har minskat ganska markant. Fickstölder minskar också, och det helt rimligt att tänka sig att det anmäls färre sådana brott när färre människor rör sig på gator och torg och i lokaltrafiken, säger Åsa Lennerö.

Många har befarat att isoleringen och oron till följd av pandemin kommer att öka brott i nära relation. I statistiken syns också en ökning vad gäller kategorin misshandel mot kvinna av närstående. I april i år anmäldes 21 procent fler sådana brott än april 2019. Men sambandet med pandemin är oklart, det som talar emot en koppling är bland annat att ökningen syntes redan i januari och februari.
TT "

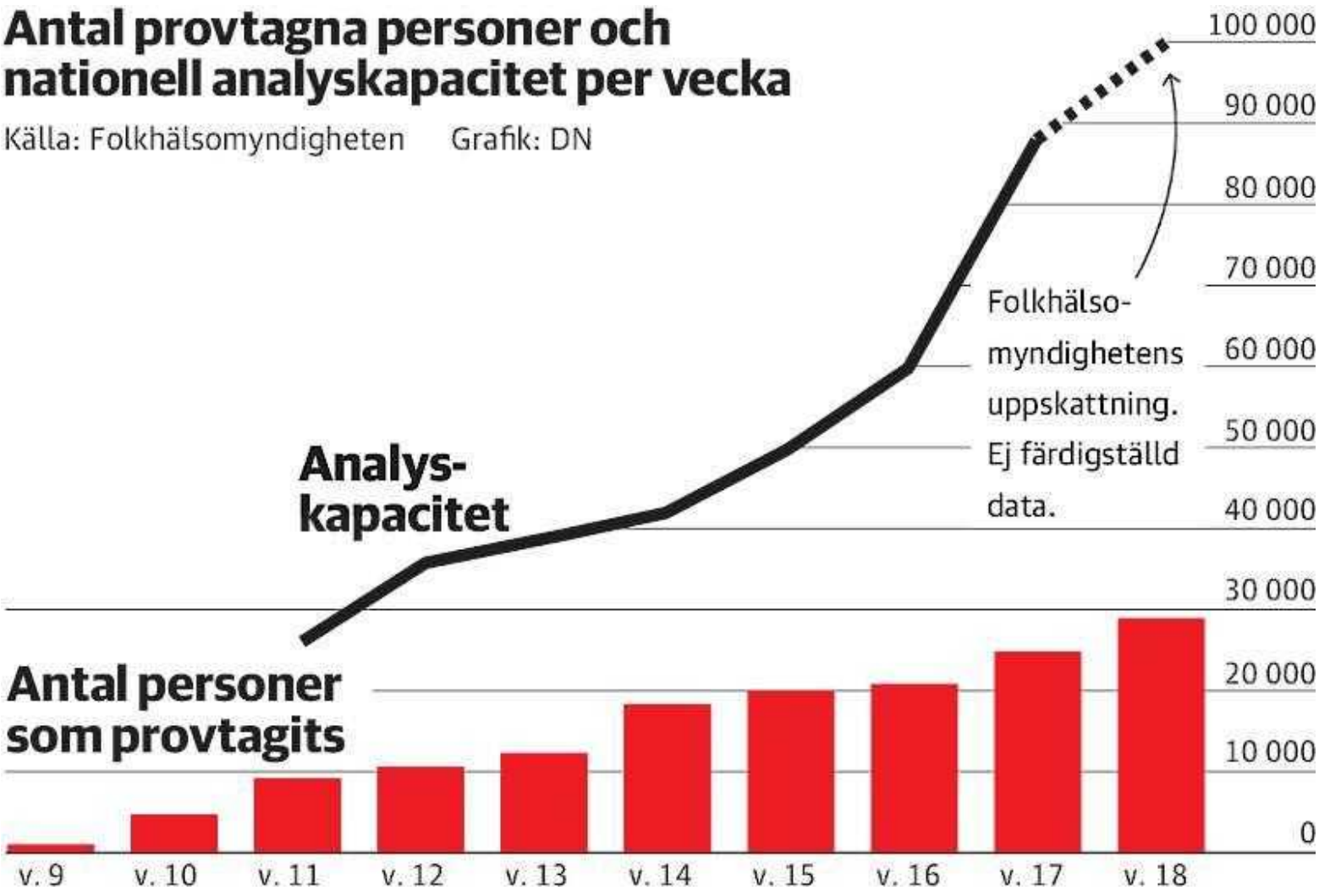
Antal provtagna personer och nationell analyskapacitet per vecka
Källa: Folkhälsomyndigheten Grafik: DN
100 000
90 000
80 000
70 000
60 000
50 000
40 000
30 000
20 000
10 000
0
Folkhälso-myndighetens uppskattning. Ej färdigställd data.
Analys-kapacitet
Antal personer som provtagits
v. 9
v. 10
v. 11
v. 12
v. 13
v. 14
v. 15
v. 16
v. 17
v. 18

" Laboratorierna klarar 100 000 tester varje vecka – knappt en tredjedel utförs

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

De svenska laboratorierna kan analysera 100 000 coronatester i veckan. Folkhälsomyndighetens mål är att kapaciteten ska bli ännu större. Förhoppningen är att förhindra smittspridning och att friska personer ska återgå till arbetet. Så varför används bara en tredjedel av kapaciteten?

Den 16 mars uppmanade WHO-chefen Tedros Adhanom Ghebreyesus världens regeringar och folkhälsomyndigheter:

– Vi har ett enkelt råd till alla länder: Testa, testa, testa. Testa varje misstänkt fall.

Sedan dess har kapaciteten för att genomföra test också ökat kraftigt i Sverige. I dag kan de svenska laboratorierna analysera över 100 000 test i veckan. Men när socialminister Lena Hallengren (S) i går kallade till presskonferens var hon ändå inte nöjd.

– Jag vill understryka att regionerna måste öka takten i testningen, säger hon.

Trots att behovet av fler tester lyfts av både politiker och vårdpersonal så genomförs betydligt färre tester än vad regeringen vill och vad det finns analyskapacitet för.

I Folkhälsomyndighetens data framgår att samma vecka som WHO-chefen uppmanade till ”tester, tester, tester” så analyserades cirka 10 000 individers prover i Sverige. Samtidigt fanns kapaciteten att analysera betydligt fler – cirka 35 000 tester.

På motsvarande sätt ser det ut i dag. Samtidigt som analyskapaciteten har ökat till cirka 100 000 tester i veckan så analyserades förra veckan drygt 29 000 individers prover. Inte ens tredjedel av vad som skulle vara möjligt.

Vid pressträffen framgick att i flera regioner testas fortfarande inte vård- och omsorgspersonal i den utsträckning som det är tänkt, trots att de tillhör den näst högsta prioriterade gruppen efter inlagda patienter.
– Det som tar tid är att se till att hela kedjan är säker, säger Karin Tegmark Wisell, chef för avdelningen för mikrobiologi på Folkhälsomyndigheten.

– Bland annat måste det finnas en ordinerande läkare från regionens sida som också kan svara på frågor om det uppstår förändring i symtom så att personalen kan prata med denne om sitt testresultat och hur den mår, och fråga om den ändå ska tillbaka till arbetet.

Så när ni pratar om en kapacitet på 100 000 så innebär det egentligen inte att ni kan göra 100 000 test?

– Det innebär att vi har analyskapacitet och det hade vi redan för drygt en vecka sedan. Sedan har det varit ett intensivt arbete med att se till att alla andra delar är på plats.

Både socialministern och Folkhälsomyndigheten pratar om ett mål på 100 000 genomförda tester i veckan. Men i den nationella strategin för

att utöka antalet tester beskriver Folkhälsomyndigheten ett annat mål: En analyskapacitet på 150 000 tester – i ett första steg.

Målet sattes redan i april men det återstår alltså fortfarande en bra bit innan det är nått.

– Det viktiga är inte att hänga upp sig exakt på siffran, utan det viktiga är att se storleksordningen. Vi behöver öka omfattningen och se till att det är lättillgängligt för alla som har milda symtom och potentiellt skulle kunna sprida smittan, säger Karin Tegmark Wisell.

Men om 150 000 är målet ”i ett första steg”, varför har vi inte kommit närmare det målet?

– Därför att det tar tid att etablera de här olika kedjorna helt enkelt. Det måste ske säkert så att vi inte hoppar över något led i det hela. Socialminister Lena Hallengren säger att en bidragande orsak till att det tagit tid att utöka testerna är att regionerna fokuserat på att bygga ut en egen laboratoriekapacitet.

– Och kunskapen om att det finns en laboratoriekapacitet vid sidan om som man kan nyttja – jag är inte säker på att den informationen alltid har nått fram, säger socialministern.

– Det är varje region som måste se till att bygga rent fysiska teststationer och se till att hela kedjan fungerar, men det beror nog på lite olika saker.

Vid pressträffen presenterades också Harriet Wallberg, professor i fysiologi och tidigare rektor för Karolinska institutet, som blir testkoordinator på Folkhälsomyndigheten för att samordna regionerna och utöka testningen.

– Jag har fått ett operativt uppdrag som jag omgående kommer att ta tag i. Det första jag kommer att göra är att kontakta samtliga regioner och föra en dialog. Det är i regioner och kommuner som det nu måste börja testas allt fler människor, säger hon.

Carl Cato
carl.cato@dn.se
Mikael Delin
mikael.delin@dn.se "

”Regeringen skyller ifrån sig om tester”

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Sverige har kapacitet att utföra 100 000 covid-19-tester i veckan. Trots det testades bara 29 000 personer förra veckan. – Det här imponerar verkligen inte på mig. Nu skyller regeringen ifrån sig på regionerna, säger moderatledaren Ulf Kristersson.

För att få fart på provtagningen har regeringen utsett Karolinska institutets tidigare rektor Harriet Wallberg till nationell koordinator för covid-19-testning.

– Takten i testningen måste öka, sade socialminister Lena Hallengren (S) vid en pressträff på fredagen.

På frågor om varför det uppstått flaskhalsar i provtagningen i regioner och kommuner svarade Hallengren att regeringen ska följa det noga och att ”varje region måste göra ett stort arbete”.

– Infrastrukturen för testning måste byggas upp av regionerna. Det är ju en av de uppgifter Harriet Wallberg har.

M-ledaren anser dock att regeringen gör för lite, och för sent.

– Nu skyller regeringen ifrån sig på regionerna för att de själva inte har tagit itu med test- och provtagningsfrågan ordentligt. Vi har tagit upp det här på vartenda möte under åtta veckors tid, säger Ulf Kristersson . Hur borde regeringen ha gått till väga?

– För det första borde man ha tagit frågan på allvar från början och insett att det här kommer i Sverige, som i alla andra länder, att bli en helt avgörande parameter för att se till att rätt människor är på jobbet, rätt människor är hemma och att rätt människor kan börja återstarta ekonomin.

Kristersson är kritisk till att det är landets 21 regioner som ansvarar för testningen och menar att det från början hade behövts ett centraliserat system för provtagning.

– När de väl tog tag i frågan insåg de inte att det är en rätt stor sak det här – att skapa hela den logistiska apparatur som det innebär att se till att rätt personer testas och i rätt ordning. Nu plötsligt tycker de att 21 regioner ska hitta på var sitt system för detta. Det är ju helt oseriöst.

Men det är så sjukvården är organiserad i Sverige, hade det gått snabbare att utforma ett helt nytt system för coronatester?

– Ja, vi har aldrig gjort stora nationella system för det här förut. Vill man ha ett nationellt system för att kunna köpa rätt saker och för all personal och alla kritiska grupper – och dessutom på bredden för människor som vill testa sig och komma tillbaka till jobbet – då kan man inte lägga ut det på entreprenad till 21 olika regioner

Carl Cato
carl.cato@dn.se
Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

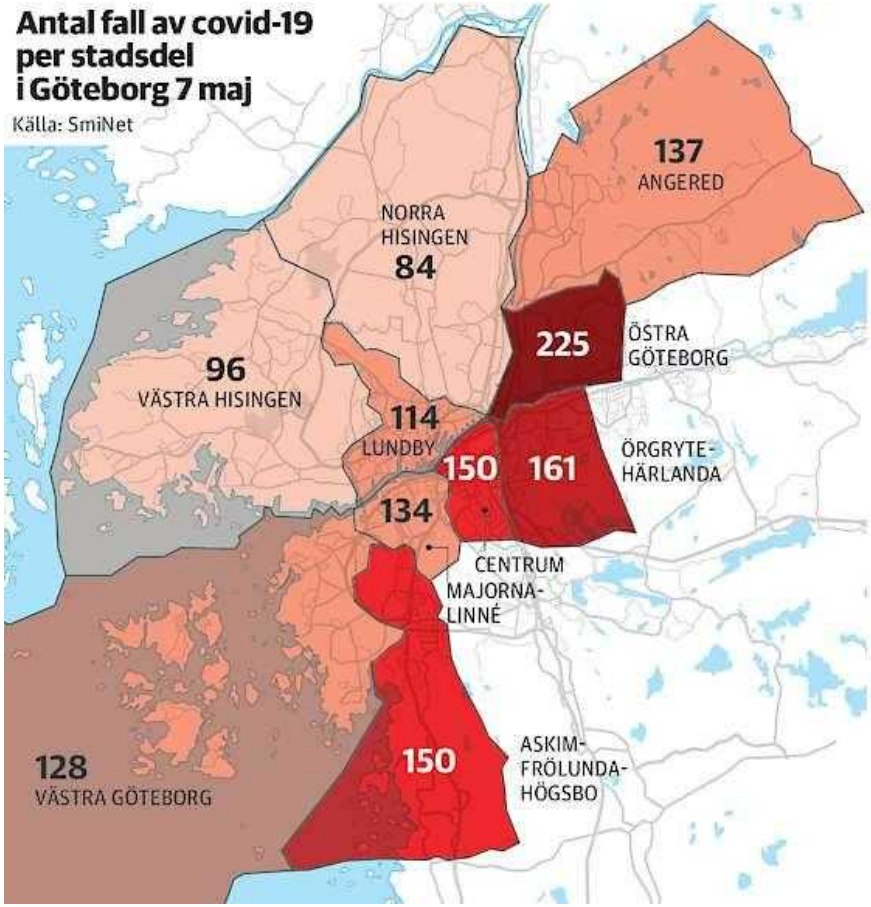
Antal fall av covid-19
per stadsdel
i Göteborg 7 maj
Källa: SmiNet
137
ANGERED
NORRA
HISINGEN
84
225
ÖSTRA
GÖTEBORG
96
VÄSTRA HISINGEN
114
LUNDBY
150
161
ÖRGRYTE-
HÄRLANDA
134
CENTRUM
MAJORNA-
LINNÉ
128
VÄSTRA GÖTEBORG
150
ASKIM-
FRÖLUNDA-
HÖGSBO

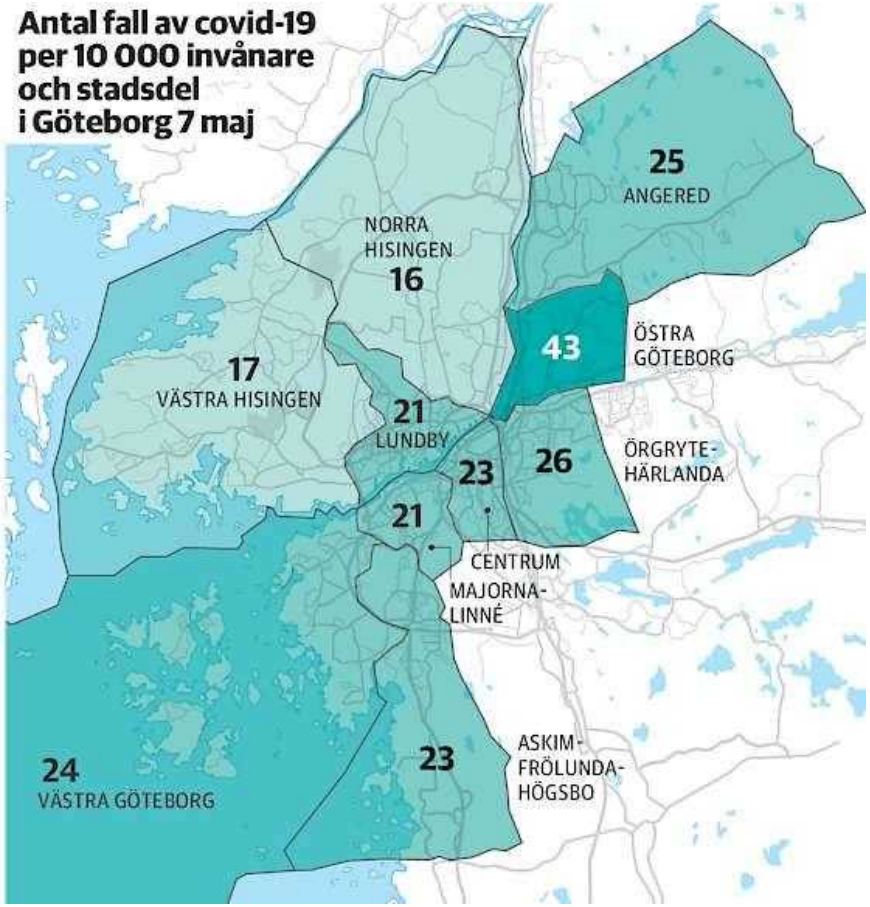
Antal fall av covid-19
per 10 000 invånare
och stadsdel
i Göteborg 7 maj
25
ANGERED
NORRA
HISINGEN
16
43
ÖSTRA
GÖTEBORG
17
VÄSTRA HISINGEN
21
LUNDBY
23
26
ÖRGRYTE-
HÄRLANDA
21
CENTRUM
MAJORNA-
LINNÉ
24
VÄSTRA GÖTEBORG
23
ASKIM-
FRÖLUNDA-
HÖGSBO

" Östra Göteborg extra hårt drabbat av coronaviruset

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Östra Göteborg är den stadsdel som drabbats värst av corona-epidemin. Det visar sig när Smittskydd Västra Götaland för första gången tagit fram statistik över covid-19-fall. Orsaken tros vara några svåra utbrott av sjukdomen på äldreboenden i stadsdelen och att många vårdanställda bor där.

Göteborg.
Stadsdelen Östra Göteborg har 43 fall av konstaterad covid-19 per 10 000 invånare. Det är den högsta koncentrationen av sjukdomen i staden. De stadsdelar som kommer närmast efter är angränsande Örgryte–Härlanda med 26 fall och Angered med 25 fall.

– De här siffrorna väcker många frågor, men de har också många fallgropar. Nästan hälften av fallen finns på några få äldreboenden där vi haft svåra, men avgränsade utbrott, säger biträdande smittskyddsläkare Leif Dotevall.

Smittskyddets analytiker tror också att de höga talen till viss del kan förklaras med att många anställda inom hälso- och sjukvården bor i Östra Göteborg och de har testats i högre grad än andra.

Minst antal fall i befolkningen har Norra Hisingen med 16 fall av sjukdomen per 10 000 invånare och Västra Hisingen med 17 fall. De centrala och västra delarna av Göteborg har alla har strax över 20 fall per 10 000 invånare.

Även i faktiska tal ligger Östra Göteborg i topp med 225 konstaterade sjukdomsfall. Angränsande stadsdelen Örgryte–Härlanda är också i detta fall tvåa på listan med 161 fall. Och Norra Hisingen ligger än en gång i botten med 84 konstaterade covid-19-sjuka.

– Jag är orolig för att siffrorna kan ge en falsk säkerhet till de stadsdelar som ligger lågt. Ingenting säger att de som bor i Östra Göteborg har blivit smittade där, säger Leif Dotevall.

Siffror av det här slaget för Göteborgs del har tagit tid att få fram. Det har gått en månad sedan Smittskydd Stockholm presenterade siffror över spridningen av coronaviruset på stadsdelsnivå i huvudstaden. De visade tydligt att vissa stadsdelar drabbats betydligt värre än andra. I Stockholm sticker bland annat stadsdelarna Spånga/Tensta och Rinkeby/Kista ut negativt.

Att sammanställningen för Göteborg dröjt tills nu förklarar smittskyddsläkare Thomas Wahlberg med att hans enhet inte sett behov av det tidigare.

– Initialt tyckte vi att vi inte hade så många fall och att en mer detaljerad statistik skulle kunna ha riskerat att peka ut individer. Senare har vi presenterat statistik på kommunnivå i regionen, och nu väljer vi alltså att även redovisa stadsdelarna.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se"

"Fakta. Omkring 50 000 invånare

Till stadsdelen Östra Göteborg räknas Bergsjön, Gamlestaden, Kortedala, Kviberg och Utby.

Sammanlagt bor omkring 50 000 invånare här.

I stadsdelen finns 2 752 småhus och 20 746 flerbostadshus, enligt statistik från 2018.

17,9 procent arbetar med vård- och sociala tjänster, att jämföra med 15,1 procent som är genomsnittet i Göteborg. Medelinkomsten är lägre än genomsnittet. Andelen utlandsfödda är högre

Källa: Göteborgs stad "

" Det stora antalet covid-19-fall väcker oro i stadsdelen

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

225 personer har bekräftats smittade med covid-19 i Östra Göteborg. Siffran väcker oro, förvåning och besvikelse bland invånarna i stadsdelen.

Göteborg.
Elbisa Kapitanovic står bakom en plexiglasskiva som monterats på skrivbordet på medborgarkontoret i Bergsjön. Samhällsvägledaren är 66 år gammal och har oroat sig för att smittas av coronaviruset sedan det kom till Sverige. Hon är förvånad och oroad över att fler fall av covid-19 bekräftats i Östra Göteborg än i andra stadsdelar. Kollegan och samhällsvägledaren Therese Lundin säger att besöksantalet gått ner under den senaste tiden, och att de flesta av besökarna håller avstånd.

– Vårt dilemma är att vi vill hålla öppet och vara tillgängliga. Det är en svår balans. Budskapet blir: Kom, men kom inte för nära.

På Rymdtorget i Bergsjön sitter Haris Becic med mobilen i handen. 31-åringen som är född och uppvuxen i stadsdelen ska precis publicera ett Facebookinlägg där han uppmanar sina vänner att ta ansvar.

– När jag hörde att smittan spridits i Järvaområdet i Stockholm tänkte jag direkt att när det kommer till Gbg blir det vår stadsdel som drabbas värst, säger han och fortsätter: När Folkhälsomyndigheten gjorde sin

bedömning glömde de att en stor del av befolkningen lever tre generationer under samma tak.

Ewa Jablonska (L), vice ordförande i stadsdelsnämnden i Östra Göteborg, säger att det i nuläget inte går att slå fast vad det höga antalet bekräftade sjukdomsfall i stadsdelen beror på.

– Risken är att detta skapar panik, när siffrorna i själva verket ändras hela tiden. Jag ser ingen anledning att behandla vår stadsdel på något annorlunda sätt. Vi följer samma riktlinjer som övriga Göteborg.

Lovisa Herold
lovisa.herold@dn.se "

" Sammanbrott hotar förhandlingarna om försvarets pengar

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Förhandlingarna om försvarets ekonomi riskerar att bryta samman. Orsaken är att S-MP-regeringen ligger på kontrakurs mot en riksdagsmajoritet av fem partier som vill anslå mer pengar.

Som DN rapporterade i går gnisslar förhandlingarna inför höstens försvarsbeslut som gäller totalförsvaret åren 2021–2025. Orsaken är nya notor på cirka 15 miljarder kronor fram till år 2030.

I sämsta fall kan endast 30–40 procent av de förslag som en enig Försvarsberedning lade fram i rapporten Värnkraft för ett år sedan genomföras före 2025. Underlag som politikerna fått visar att prutningarna främst hotar armén. Men flera DN-källor påpekar att även marinen, flygvapnet och andra delar av Försvarsmakten drabbas om Värnkraft inte kan genomföras fullt ut.

Det är en tradition i svensk säkerhetspolitik att försvarsuppgörelser undertecknas av de två statsbärande partierna Socialdemokraterna och Moderaterna. Detta för att få långsiktig stabilitet oavsett hur det går riksdagsvalen.

– Jag vill inte kommentera pågående förhandlingar, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S) till DN om fördyringarna.

Enligt vad DN erfar har regeringen hittills inte velat släppa till mer pengar. I stället presenteras ”paket” med sönderstyckade delar av Försvarsberedningens förslag.

– Av respekt för de pågående förhandlingarna vill jag inte kommentera dess innehåll. Men Moderaternas linje har varit tydlig ända sedan Ulf Kristerssons tal i Sälen i januari. Inga fler underfinansierade försvarsbeslut, säger Pål Jonson, Moderaternas ledamot i beredningen.

Moderaterna linje är att uppgörelsen som slöts i augusti mellan regeringen, Centern och Liberalerna, om försvarets finansiering åren 2021–2025, innebär att försvaret inte får full priskompensation.

Dessutom råder ovisshet om vilken ekonomi som ska gälla åren 2026–2030.

– En ny och högre ekonomisk överenskommelse behöver fattas för att säkra finansieringen av det kommande försvarsbeslutet och för att ge Försvarsmakten en långsiktig planeringsinriktning, säger Pål Jonson: – Vi står bakom inriktningen i Försvarsberedningens rapporter Värnkraft och Motståndskraft.

Riksdagens tredje största parti är Sverigedemokraterna med Roger Richthoff i beredningen.

– Värnkraft gäller och ekonomiska medel ska tilldelas. Det kan också ske efter 2025, säger Roger Richthoff som inte vill precisera några belopp.

Richthoffs svar till DN kan ses som ett förhandlingsutspel. Centern har nämligen signalerat att partiet känner sig bundet av den ekonomiska uppgörelsen med regeringen som sträcker sig till 2025.

Men för åren efter 2025 finns redan i dag en riksdagsmajoritet av fem partier – M, C, KD, L och SD – som vill öka försvarsanslagen. De vill gå från beslutade 1,5 procent av bruttonationalprodukten (bnp) 2025 till 2 procent år 2030.

Att stegvis öka anslagen efter 2025 med cirka 5 miljarder per år skulle göra det möjligt att genomföra huvuddelen av Värnkraft. DN har sökt Centerns försvarspolitiker Daniel Bäckström för en kommentar.

Liberalernas försvarspolitiker Allan Widman har understrukit att helheten i beredningens förslag ska genomföras. Flera borgerliga politiker är alltmer irriterade över vad de ser som försök från regeringens tjänstemän att slita itu vad riksdagspolitikerna enats om i Värnkraft.

– Kristdemokraterna driver i förhandlingarna att Värnkraft ska genomföras och att vi ska upp till 2 procent av bnp till 2030, säger Mikael Oscarsson, KD.

– Omvärldsläget har ju på inget sätt blivit bättre det gångna året och coronapandemin visar verkligen att det civila försvaret är under isen – vi kan inte längre sitta med armarna i kors.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. Rapport ska vara klar nästa vecka
Försvarsberedningen ska den 15 maj lämna en rapport som ska vara grunden för den totalförsvarsproposition som regeringen ska lägga fram för riksdagen i höst. Den ska omfatta det militära och civila försvaret åren 2021–25.

Grunden är beredningens rapporter Motståndskraft om att bygga upp det civila försvaret (december 2017) och Värnkraft om att stärka det militära (maj 2019).

DN:s avslöjande om extra utgifter på 15 miljarder ska läggas till de 55 miljarder kronor som enligt Försvarsmakten behövs för att genomföra förslagen i Värnkraft, utöver den höjning som regeringen, C och L enats om fram till 2025.

I januari tillsattes en analysgrupp för ekonomin. Men en majoritet i riksdagen (M, C, L, KD och SD) krävde att Försvarsberedningen åter skulle kallas in, vilket skedde i februari. "

"Hushållens konsumtion föll 5,4 procent i mars

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Hushållens konsumtion minskade med 5,4 procent i mars jämfört med månaden före, enligt preliminära siffror från Statistiska centralbyrån (SCB).

Jämfört med motsvarande månad 2019 sjönk konsumtionen med 3,1 procent i mars.

I februari ökade hushållens konsumtion med 2,5 procent jämfört med motsvarande månad året före. Statistiken är korrigerad för kalendereffekter och, när det gäller jämförelsen mellan mars och februari, säsongsvariationer.

TT"

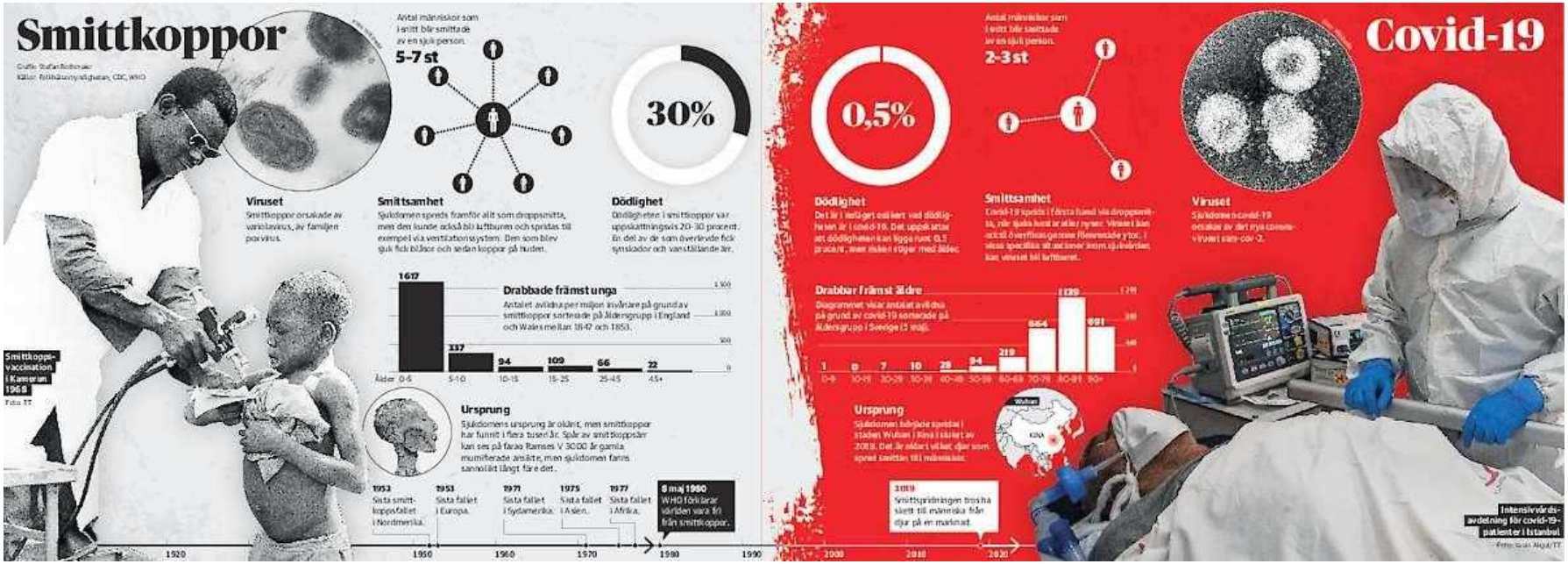

" Riksbanken lovar mer köp av företagslån

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Riksbanken fortsätter med sina köp av så kallade företagscertifikat – kortare skuldebrev som företag ställt ut för att finansiera sin verksamhet.

Syftet är att hålla ränteläget lågt och säkra företagens finansiering. Besluten från banken gäller dels att köpen ska gälla lite längre företagscertifikat med återstående löptid upp till sex månader, dels att köpen ska fortgå till och med sista september.

”På så sätt kan Riksbanken fortsatt bidra till att minska företagens återfinansieringsrisker”, skriver banken i ett pressmeddelande.

TT "

" Covidpatienter måste flyttas när Sös ska minska intensivvården

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Efter en kraftig utökning av antalet intensivvårdsplatser för att möta pandemin har Södersjukhuset nu börjat dra ner på antalet platser. Men nedtrappningen går för fort, enligt läkare på sjukhuset som beskriver hur flera svårt covidsjuka patienter i veckan måste flyttas till andra sjukhus. – Vi vill ju ge patienterna en optimal chans, säger intensivvårdsläkaren Lotta Egelrud.

Nu minskar antalet covidsmittade patienter i behov av intensivvård och Södersjukhuset har från och med förra veckan börjat trappa ner på antalet intensivvårdsplatser.

Enligt ett internmeddelande som gått ut på sjukhuset är planen att sjukhuset ska minska antalet intensivvårdsplatser med fem per vecka. Sjukhuset har för närvarande 34 intensivvårdspatienter med covidsmitta, och 153 smittade patienter inlagda i den vanliga slutenvården, enligt lägesrapporten från mitten av veckan.

Enligt rapporten minskar behovet av intensivvårdsplatser något men inte behovet av vårdplatser totalt sett. Sökmönstret mot akutmottagningen är konstant, med lika många sökande som de senaste veckorna. Men flera läkare vittnar om att behovet av intensivvårdsplatser fortfarande är stort.

– Vi har fortfarande många covidsjuka patienter på Sös som kan behöva intensivvård och ambulanser som kommer in med covidsjuka. Vi förstår inte varför man ska minska på antalet platser, säger Lotta Egelrud, intensivvårdsläkare på Södersjukhuset.

När platserna minskar i antal måste patienterna flyttas till andra sjukhus som har lediga intensivvårdsplatser. De svårast sjuka patienterna är intuberade och nedsövda och ligger i respirator vid transporten.

– Det medför ökade risker för patienter som vi har åtagit oss att vårda. Det är för tidigt att dra ner på platserna. Vi ser inte att det här är etiskt försvarbart, säger Egelrud.

Att patientflyttar är förknippat med stora risker är dokumenterat. Lotta Egelrud pekar på att Södersjukhuset hela tiden fyllt sina platser, och att ett alternativ skulle kunna vara att stoppa inflödet till Sös och styra om till andra sjukhus med fler tomma platser.

Lotta Egelrud beskriver svårigheten med att välja ut vilka patienter som ska skickas, som också inbegriper kontakten med anhöriga.
– När det gäller covidsjuka så är anhöriga avstängda från att träffa den sjuke i flera veckor. Att förklara för dem att vi måste skicka deras anhöriga till ett annat sjukhus när jag själv inte riktigt förstår varför – det är väldigt svårt.

Johan Styrud, ordförande i Stockholms läkarförening, och kirurg på Danderyds sjukhus, är medveten om att neddragning av platserna börjat, och att den inletts på Sös.

– Det är förståeligt, för man har ju eskalerat platserna så hemskt mycket och det kostar så mycket personalmässigt att hålla platserna öppna. Man har ju ansträngt vården så fruktansvärt, och kan bara ha öppet så mycket som vi behöver, säger Johan Styrud.

Att platserna minskar hör också samman med att sjukvården måste börja planera för att klara sommarbemanningen. Samtidigt säger Styrud att det är bra att tänka efter hur neddragningen görs bäst.

– Att man börjar på Sös som är fullt och har så många patienter är inte så smart gjort – att flytta patienter är ju farligt. Det står platser tomma på Karolinska i Huddinge, och det hade varit bättre att börja stänga där.

DN har sökt chefläkaren på Södersjukhuset för att ställa frågor om varför förändringen sker, och om vilka patientrisker det innebär att flytta intensivvårdspatienter.

Chefläkare Eva Östblom svarar skriftligt i ett mejl att Södersjukhuset under många veckor haft ett mycket stort antal intensivvårdsplatser och att man vårdat väldigt många svårt sjuka patienter.

”Vi har i normalläget 16 sådana platser men har under flera veckor haft 60. Det är inte hållbart att ligga kvar på den här nivån, inte minst av bemanningsskäl, och behovet av intensivvård har också minskat något i regionen”, skriver hon.

Eva Östblom skriver att man i möjligaste mån försöker undvika transport under pågående intensivvård men att det i den extraordinära situation som nu råder ibland ändå måste ske.

”Man gör då mycket noggranna övervägningar och det är inte de allra sjukaste och sköraste patienterna som flyttas.”
Karolinskas sjukhusdirektör Björn Zoëga säger att neddragningen av intensivvårdsplatser även påbörjats på Karolinska, och framför allt genom minskning av platserna i Huddinge. Han säger att Karolinska har kapacitet att hjälpa, bland annat med omstyrning av ambulanser.

– Om vi får frågan att hjälpa till med intensivvården så kommer vi att göra det. Vi har den bufferten.

Hälso- och sjukvårdsdirektör Björn Eriksson säger att det finns en regional plan för hur platserna ska minskas, i takt med att behovet av intensivvård minskar. Som mest intensivvårdades 230 patienter för covid-19 runt den 22 april, mot 165 på fredagen.

– Om de här 65 platserna minskas i hela regionen, så blir det ju några platser på varje sjukhus, säger Björn Eriksson.

Han bekräftar att trycket just nu är hårt mot just Sös, jämfört med tidigare under pandemin då det var mer ansträngt på S:t Göran och Danderyds sjukhus.

– Det varierar lite grand, och kan ha att göra med smittspridningen som nu är mer koncentrerad till södra Stockholm, säger Björn Eriksson.

Är det en bra idé att dra ner på platserna på just Sös, om det är ett stort tryck av patienter?

– Det är något vi får titta på. Det är inte bra om transporterna av intensivvårdspatienter ökar.

Efter att DN ställt frågor återkommer Eriksson i ett sms:
– Det tycks stämma att det varit något fler transporter av iva-patienter från Södersjukhuset de senaste dagarna än vanligt. Jag ska följa upp anledningen till detta.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se"

" Karolinska sänker beredskapen för att kunna ge vanlig vård

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Karolinska universitetssjukhuset anpassar nu vården till det minskade trycket av covidsjuka patienter, och sänker beredskapen till stabsläge. Enligt sjukhusdirektör Björn Zoëga handlar det om att planera för annan vård. – Vi vill få igång vår vanliga vård som fått vänta, bland annat kroniskt sjuka och barn, säger sjukhus-direktör Björn Zoëga.

Det har gått 57 dagar sedan Karolinska universitetssjukhuset gick upp i så kallat förstärkningsläge för att möta coronakrisen. Det har inneburit en stark centralisering av sjukhusets resurser och styrfunktioner. Som mest har Karolinska haft 132 patienter som intensivvårdats för covid-19, vilket motsvarade 63 procent av hela regionens intensivvårdade. Den siffran har nu minskat till 91 covidsjuka patienter som intensivvårdas, 55 procent. Och då är det dags att anpassa vården.

– Vi har cirka 300 covidsjuka patienter och vi vet att covid-19 är här för att stanna under lång tid. Krisen är inte över. Men nu måste vi försöka få in dem i vår vanliga vård, och ta hand om de andra patienterna som vi också ska sköta – vårt högspecialiserade uppdrag, de kroniskt sjuka, barn och det akuta som har ökat igen, säger Björn Zoëga.

Rent praktiskt innebär övergången till stabsläge en minskning av centralstyrningen, men ändå inget normalläge.

– Vi kommer att ha lite färre strukturerade möten och mindre centralstyrning, men ändå en viss struktur och beredskap så att vi snabbt kan ställa om i fall det skulle komma en ny våg, då kan vi gå upp i förstärkningsläge igen.

Samtidigt innebär stabsläget ett sätt att centralt kunna planera sjukhusets verksamhet inför sommaren och personalens semestrar.
– I det här svåra läget då många är trötta behöver vi centralt kunna hjälpas åt med semesterplaneringen, så att vi gör det på ett så rättvist sätt som möjligt.

När den vanliga vården ska komma igång är barnsjukvård, neuro och behandling av kroniska sjukdomar prioriterade.

Enligt Zoëga har cancerbehandlingarna och canceroperationer pågått även under pandemin. Köer har heller inte växt i någon större utsträckning genom att trycket av patienter som sökt vård har minskat.

– Men vårdskulden kommer i efterhand, och nu ser vi ett ökat tryck av akuta besök. Och vi vet att akutbesöken bland barn ökar på våren.

När det gäller barnsjukvården har personal behövts i covidvården och runt 170 anställda har fått ställa om till i huvudsak vuxna covidsjuka.
– Vi hoppas kunna komma igång med vård som har fått vänta.

Med omställningen följer också en minskning i antalet intensivvårdsplatser, och den har redan börjat.

Karolinska är det sjukhus i landet som hittills har vårdat flest covidsjuka patienter, totalt 2 500 patienter, varav 350 inom intensivvården. Som mest har 700 patienter legat inne samtidigt för

covid-19. För att möta krisen ökade Karolinska antalet intensivvårdsplatser från 38 till 190 på ett par veckor.

– Jag är väldigt stolt över att vi kunnat öppna så många platser, och den behandling vi har gett har varit oerhört professionell och lyckad för patienterna. Sedan har folk inom intensivvården arbetat oerhört hårt under de här dagarna och det är tufft, inte minst att arbeta i skyddsutrustning, säger Björn Zoëga.

Han är postitv till den utredning om prioriteringarna inom intensivvården som Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) genomför i hela regionen.

– Jag tycker att det är viktigt, för det har kommit folk och berättat att de inte är nöjda, och det har varit anonyma källor. Det är bättre att man utreder än att det hänger i luften. Så vitt vi kan bedöma, och chefläkarna här, så har vi lyckats väldigt bra.

När det gäller skyddsutrustning pågår en förundersökning om brott mot arbetsmiljölagen, efter en sjuksköterskas död på Karolinska i Huddinge och där olika besked om skyddsutrustning kan ha spelat roll, enligt anmälande skyddsombud. Det är bra att även detta utreds konstaterar Björn Zoëga.

– Men när det gäller skyddsutrustning, så har vi följt de regler och anvisningar som givits. Vi har även gått snäppet längre. Och jag har inte uppfattat att det råder någon brist.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se"

”Otydlighet om skydd skapar oro”

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

De nya rekommendationerna kring munskydd och visir behöver förtydligas. Det anser Stockholms finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M) som riktar kritik mot myndigheterna. – Folkhälsomyndighetens otydlighet skapar oro bland våra medarbetare, bland de äldre på boendena och bland anhöriga, säger hon på en pressträff på fredagen.

Finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) klargör att hon inte nöjd med de riktlinjer som finns kring skyddsutrustning. Hon hänvisar bland annat till att Folkhälsomyndighetens rekommendationer nu även inkluderar att ansvariga på äldreboenden kan besluta att munskydd ska användas av de anställda.

– Det är olyckligt att myndigheterna inte kan ge tydliga besked. Vi har tillgång till visir, men det finns en global brist på munskydd. Det åligger på statsmakterna att det ska finnas tillgång till munskydd.

Anna König Jerlmyr säger att visir kommer att användas i stadens verksamheter från och med nu, men kräver förtydliganden om hur användningen ska se ut.

– Man varnar för att om munskydd och visir används felaktigt kan det öka smittorisken. Här behövs det tydligare rekommendationen när man nu säger att visir eller munskydd kan användas.

Enligt äldre- och trygghetsborgarrådet Erik Slottner (KD) går det att notera ”en liten positiv trend” beträffande antalet smittade på stadens omsorgsboenden.

– Visserligen har antalet vård- och omsorgsboenden med konstaterad smitta ökat något från förra veckan - från 54 till 58 boenden. Men antalet smittade äldre har minskat med tio boenden.

Även inom hemtjänsten har antalet utförare med konstaterad smitta i verksamheterna. minskat från 39 till 32 på två veckor, säger Erik Slottner.

Anna König Jerlmyr lyfter även behovet av att utöka antalet tester för smittan inom hemtjänsten, där personal i dagsläget behöver ställa ett antal frågor för att säkerställa att de äldre är smittfria.

– Det är av största vikt att regeringen får fram testning till all hemtjänst, både personal och boende eftersom denna situation är ohållbar framåt, säger hon.

Frågan om munskydd har debatterats intensivt under coronakrisen och en rekommendation från Folkhälsomyndigheten har efterfrågats från flera håll.

Enligt Folkhälsomyndigheten kan ansvariga på äldreboenden nu besluta om munskydd, men det handlar inte om en generell rekommendation. Det ska snarare betraktas som ett tillägg när andra hygienåtgärder är på plats och där vårdare kommer mycket nära brukare.

Är den nya rekommendationen tillräckligt tydlig?
– Ja, den trycker verkligen på det som verksamheterna måste göra, att först få till de basala hygienrutinerna och en bra struktur för personalen, säger statsepidemiolog Anders Tegnell till DN.

Han tror att frågan om munskydd fått så stor uppmärksamhet är att många tenderar att söka enkla lösningar.

– Det här tror man är en enkel lösning på ett väldigt svårt problem. Det är tyvärr sällan som det är så, säger Anders Tegnell.

På fredagen kommenterade biträdande statsepidemiolog Anders Wallensten kritiken från Anna König Jerlmyr på myndigheternas dagliga presskonferens.

– Vi lyssnar på kritiken och ser om det är någonting vi behöver förtydliga. Vi har gärna en dialog och ser till att det blir korrekt. Beskedet här kom i går, det här var en signal men vi får vänta och se om det är mera allmänt, säger han.

– I grunden tror vi att det är arbetsgivaren som känner till situationen och kan göra en helhetsbedömning.

DN har tidigare berättat om striden på äldreboendet Serafen, som drivs av Stockholms stad. Där krävde huvudskyddsombuden att personal som arbetar nära smittade patienter skulle ha rätt till munskydd och visir. Arbetsgivaren gick inte med på detta och frågan hamnade hos Arbetsmiljöverket, som gick på skyddsombudens linje. Frågan hamnade i Förvaltningsrätten, som gav Stockholms stad rätt, men Arbetsmiljöverket har överklagat beslutet och saken är ännu inte avgjord.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Amanda Lindholm
amanda.lindholm@dn.se
Karin Eriksson "

" En halv miljard i statligt stöd till krisande medieföretag

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Den pågående coronapandemin har försatt den svenska mediebranschen i kris. Sparpaket och varsel har redan annonserats från stora mediebolag. Nu skjuter staten till 500 miljoner kronor i ett särskilt stöd till nyhetsmedier.

För svenska dagstidningar och nyhetssajter innebär den pågående covid-19-pandemin en svårlöst motsättning.

Å ena sidan har behovet av en flyfotad nyhetsbevakning av hög kvalitet sällan varit högre, å andra sidan störtdyker annonsintäkterna. Antalet engagerade läsare har aldrig varit större, men på många håll i Mediesverige förekommer just nu hot om neddragningar och varsel.

Så sent som i onsdags presenterade den norska mediekoncernen Schibsted ett sparkpaket på en halv miljard norska kronor. Företaget äger svenska tidningar som Svenska Dagbladet och Aftonbladet och vad gäller den senare kan upp till var sjätte journalist komma att varslas om uppsägning. Den Bonnierägda kvällstidningen Expressen har sedan tidigare gjort klart att runt 115 miljoner kronor måste sparas in.

Tillsammans med samarbetspartierna L och C har regeringen nu beslutat om ett extra stöd till nyhetsmedier. Anslaget uppgår till 500 miljoner kronor och beräknas vara på plats till sommaren.

– Vi ser att coronakrisen sätter sig på en redan utmanande situation för medierna, med sviktande annonsmarknad och en omställning till digitalt läsande som inte fullt ut har kompenserat annonstappet. Den situationen accelererar nu och det är också därför som vi från regeringens sida skjuter till den här halva miljarden i ett brett stöd till allmänna nyhetsmedier, säger kulturminister Amanda Lind (MP).

Tanken med stödet är att det ska nå fler än de företag som omfattas av det vanliga presstödet. Amanda Lind nämner att till exempel gratistidningar ska kunna få del av pengarna, men kan inte svara på exakt hur de kommer att fördelas.

– Vi återkommer med den exakta förordningen som sedan styr hur myndigheten kan fördela de här medlen. Tanken är att de både delvis ska kompensera annonstappet under coronakrisen, men också kunna fungera som ett stöd för att redaktionerna ska kunna verka under den här perioden.

Sedan tidigare har regeringen och samarbetspartierna presenterat 200 miljoner kronor i extra mediestöd och tidigarelagt utbetalningar av redan beslutade stöd. Trots det saknas pengar. Jan Fager, tillförordnad vd vid branschorganisationen Tidningsutgivarna (TU), kallar det nya stödet för ”otroligt viktigt” och säger till DN att initiativet sänder en viktig signal.

– Nu ska det beslutas om hur pengarna ska fördelas och det är då viktigt att det blir så bra och skyndsamt som möjligt, för de här pengarna behövdes nyss. Under tiden den här pandemin har pågått så har ungefär 400 miljoner redan försvunnit från tidningsbranschen. Så det finns ett skriande behov, säger han.

Amanda Lind är medveten om att många mediebolag nu kämpar för sin överlevnad.

Tror du att coronakrisen kommer att innebära att svenska dagstidningar går i konkurs?

– Jag hoppas inte det. Det är delvis därför vi har gjort stora stöd till näringslivet och också särskilt riktade stöd till medierna, för vi ser att medierna fyller en så enormt viktig demokratisk funktion, att både bevaka den krisen här och nu – det pekar ju på behovet av nyheter – men också finnas som vakthund och granska makten och de beslut som har fattats.

Carl Cato
carl.cato@dn.se
Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se"

" Stödpaket ska rädda statliga kultur-institutioner

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

Med 319 miljoner vill regeringen och dess samarbetspartier rädda kulturinstitutionerna genom coronakrisen. Däremot presenteras inga nya pengar till kommunal och regional kultur.

Kulturlivet i Sverige står i det närmaste still. Men löner och lokaler måste betalas även om det råder pandemi. Vid en presskonferens på fredagen presenterade regeringen och samarbetspartierna C och L ett extra stöd till statliga kulturinstitutioner. Med 319 miljoner kronor ska statliga scener och museer garanteras ersättning för mellan 70 och 80 procent av de intäkter som har försvunnit i samband med coronapandemin.

Även om stödet inte täcker hela intäktsbortfallet som nu drabbar statliga kulturinstitutioner menar kulturminister Amanda Lind (MP) att pengarna kommer kunna rädda museer och scener genom coronakrisen.

– Man kan inte ha samma kostym med färre besökare, men med tillskottet skapar vi en möjlighet för verksamheterna att både kunna starta upp när läget blir lättare med coronakrisen, men också allt det andra viktiga som behöver göras bakom kulisserna, till exempel vård av kulturarvet, säger hon.

En majoritet av de scener och museer som kan ta del av pengarna ligger i Stockholm. Bland dem finns Dramaten, Riksteatern och Kungliga Operan, men även Vasamuseet och Skansen.

Vasamuseet håller stängt sedan en tid tillbaka och har tidigare varnat för ett akut ekonomiskt läge. Museichefen Lisa Månsson säger till DN att regeringens besked är glädjande och efterlängtat, även om inga detaljer är klara ännu. Samtidigt poängterar hon att 85 procent av de 1,5 miljoner människor som årligen besöker museet utgörs av utländska turister.

– Så även när vi öppnar ser vi att besöksnäringen och resandet globalt kommer vara påverkat länge. Det betyder för vår del en ekonomisk påverkan på många års sikt.

Även Skansen har varit hårt drabbat och har tidigare signalerat att man kan tvingas i konkurs om inte regeringen skjuter till pengar. Skansens vd:n John Brattmyhr säger till DN att det nya beskedet känns hoppfullt.

– Jag hoppas att vi ska undvika hot om likvidation. Vi har likviditet tills september ungefär. Mest av allt hoppas jag kunna behålla så många medarbetare som möjligt, det är de som står för upplevelsen. Stödet som presenterades på fredagen riktar sig endast till statliga institutioner. Samtidigt är situationen för regional och kommunal kultur lika akut. Den omfattades heller inte av regeringens tidigare stöd på 500 miljoner kronor.

– De institutioner som finns på listan är sådana som staten har ett särskilt ansvar för. Men jag tror att vi kommer att behöva återkomma när vi ser effekterna av pandemin fullt ut. Min bild är att vi ska ta oss ur det här på ett sätt så att vi kan vara stolta efteråt, och det ska vi vara i hela landet, säger Christer Nylander (L), ordförande i kulturutskottet. Vidare säger han sig hoppas att en del av stödet som regeringen ger kommuner och regioner för att klara coronakrisen kommer att gå till kulturlivet.

I många kommuner hade man redan innan krisen beslutat om att spara på kulturen. Tror du verkligen att pengar som går ut till en krisande vård kommer att hamna i kultursektorn?

– Jag tror att det är kortsiktigt och dumt att inte värna kultursektorn för vi vet att folk mår bra av kultur och att det stärker demokratin och tilliten till samhället. Men jag ska vara ärlig och säga att i många kommuner ser jag nu att det finns någonting som är mycket mer akut att lösa.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Carl Cato
carl.cato@dn.se "

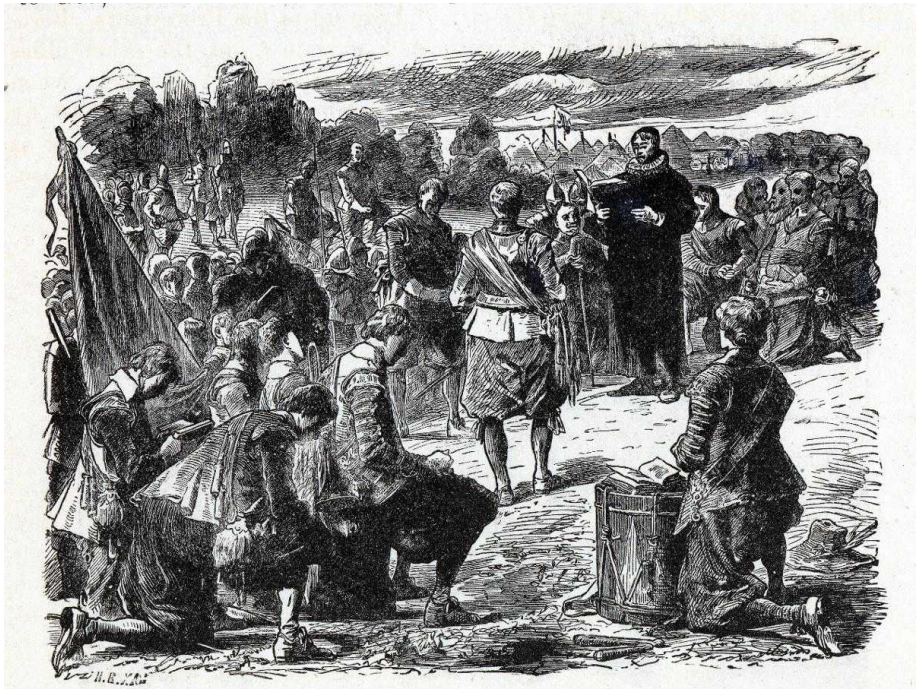

SWEDES AT PRAYER BEFORE THE BATTLE OF LUTZEN.

" Ny bild av vardagen för stormaktstidens soldater

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

På 1600- och 1700-talet gick hundratusentals svenska män ut i krig – och en stor andel av dem dog. Hur fick man dem egentligen att utsätta sig för den livsfara som striderna innebar? En ny bok vänder upp och ner på gamla sanningar.

Att vara soldat på 1600- och 1700-talet innebar att löpa en mycket hög risk att dödas. Under perioder kom i genomsnitt bara en av tio män som gick ut i fält oskadda tillbaka. Ändå lyckades statsmakten hela tiden hitta nya soldater, och de flesta av dem stannade även kvar i tjänst utan att försöka desertera. Hur var det möjligt?

En bild som länge dominerat talar om att det handlade om i det närmaste tvångsrekryteringar, och att soldaterna sedan hölls i schack av brutal disciplin. Soldaterna kunde ofta vara mer rädda för sina egna officerare än för fiendens kulor, har det hetat. Men den bilden stämmer inte riktigt, skriver den produktive professorn vid Försvarshögskolan Lars Ericson Wolke i sin nya bok, ”Stridens verklighet. Döden på slagfältet i svensk historia 1563–1814”.

Till att börja med menar han att de som blev soldater under denna period, då Sverige som nation var inblandat i drygt 30 olika krig, i allmänhet inte tillhörde samhällets lägsta skikt, vilket man tidigare ofta utgått ifrån. Snarare handlade det om människor som ofta valde att bli soldater av relativt fri vilja. Lönen var en sak som lockade, men även den status som soldatlivet förde med sig, med en aura av äventyr och manlighet.

När det sedan gällde att rent praktiskt förbereda soldaterna för stridens brutala verklighet, utgjorde övningar och exercis grunden. Officerarna förväntades dessutom föregå med gott exempel, genom att själva utsätta sig för samma faror som de meniga soldaterna. Till det kom en kultur som fokuserade på vikten av att varje soldat skulle slåss för sin egen ära, och för att visa sig modig och manlig.

Dessutom försökte fältpräster trösta och stärka soldaterna med tanken att Gud vakade över dem. De ständiga krigen förklarades med att de

var Guds vilja, närmare bestämt hans sätt att straffa människan för deras synder. Den tankegången hade också fördelen att det inte var lönt att klaga på att kriget bröt ut, eller att till exempel anklaga en krigslysten kung för saken.

När det sedan gällde själva striden ville man intala soldaterna att bara Gud kunde avgöra vem som skulle leva och vem som skulle dö, och att det därför var bäst att inte tänka vidare på saken. Hur många som egentligen lät sig tröstas av det är i och för sig oklart. I den svenska armén hotades till exempel med stränga straff för de soldater som smädade Gud eller inte tog gudstjänsten på allvar, vilket antyder att sådan vantro bör ha varit relativt vanlig.

Viktigare än gudstron var nog ändå kamrattrycket, skriver Lars Ericson Wolke till sist. Det speglar i sin tur en erfarenhet som gäller än i dag – lojaliteten mot vapenkamraterna är ofta det som soldater själva anger som den viktigaste orsaken till att de klarar av att fortsätta strida.

När det gäller den svenska armén förr så var den uppbyggd av kompanier där alla män kom från samma geografiska område, vilket innebar att soldaterna ofta kände varandra väl. Denna gemenskap ansågs som avgörande för att hålla förbanden samman – och för att göra de enskilda soldaterna redo att riskera livet.

Magnus Västerbro "

" Livet efter corona. Sex saker i ditt liv som kommer förändras.

DN LÖRDAG 9 MAJ 2020

När pandemin är över kommer du och världen att ha förändrats. Frågan är bara på vilka sätt. DN har pratat med en framtids-forskare och en filosof om framtiden efter covid-19.

Gustaf Arrhenius, vd för Institutet för framtidsstudier, har mer att göra än någonsin. Alla vill plötsligt veta hur framtiden kommer att bli efter coronakrisen. Samtidigt ska han försöka ställa om en hel institution till hemmaarbete.

– Det som är utmärkande för den här krisen är all osäkerhet. Vi vet inte vad som händer. Därför beror mycket på hur Folkhälsomyndighetens strategi lyckas. Och att de lyckas kan bero på att de gör rätt och det blir ett bra utfall, eller att de gjorde fel och hade tur, och vice versa om de misslyckas.

Filosofen Jonna Bornemark låter som att hon gör det bästa av situationen.

– Jag sitter i min säng som är min bästa arbetsplats och skriver. Och försöker klara mig utan Zoom. Jag har ingen kamera på min dator. Jag försöker komma undan när jag måste vara med.

Bornemark har tidigare intervjuats här i DN om att byråkratiseringen, eller förpappringen som hon kallar det, har fått ta för stor del av våra

liv. Och nu slipper hon mycket av det som hon ogillar, som möten, till exempel.

Båda säger att spådomar sällan slår in, att framtiden inte går att säga något säkert om, men att det just därför är viktigt att analysera den.

Förutsägelse 1: Vi ägnar ossåt väsentligheterna
– Just när det gäller förpappringen så hamnar nu vården i centrum, det medicinska hamnar i centrum i stället för ekonomiska system och manualer. Nu får läkarna ägna all sin tid åt att vara läkare, säger Jonna Bornemark.

Hon tror att det vi genomgår nu, under coronakrisen, är ett slags reningsbad som kommer att hjälpa oss att förstå vad och vilka som är viktigt i våra liv.

– I kriser behöver man inte vara existensfilosof för att inse att det är då saker ställs på sin spets, vad var egentligen viktigt, vad var rätt skönt att slippa när man satt i karantän. Och det visar sig att – shit – det här var det som jag inte kan leva utan. På det sättet är ju kriser alltid nyttigt. För i det vanliga vardagssurret är det lätt att tappa blicken på det som är viktigt.

Förutsägelse 2: Experternas eller de auktoritära ledarnas återkomst
– Vi ser redan experternas återkomst, säger Gustaf Arrhenius. Vi har aldrig sett så många professorer och experter i tidningen.

Det är bara några år sedan den brittiske Brexit-politikern Michael Gove sa att vi fått nog av experter, men nu hamnar tyckonomin i bakvattnet.

– Och det är kul, säger Arrhenius. För man har pratat länge om att det varit ”experternas kris” och att alltför mycket plats ges till tyckande. När en sådan här kris kommer så får vi ett totalt omslag.

Även om sådana som antivaccin-lobbyn är rätt tysta för tillfället så varnar både Bornemark och Arrhenius för vad som kan hända om den svenska, vetenskapliga hållningen misslyckas. Om ett oräkneligt antal svenskar skulle dö i covid-19 kan det gå åt motsatt håll: förtroendet för samhället och dess institutioner minskar och det ger utrymme för populister och auktoritära politiker. Arrhenius säger att i vissa länder har auktoritära politiker utnyttjat situationen för att bli några slags kvasidiktatorer. Jonna Bornemark nämner Ungern som ett exempel. Samtidigt är det osannolikt att fascismen blir långvarig.

– En fascism måste bygga på skillnaden mellan grupper. Man bygger sin identitet på vilka man exkluderar. Till slut blir det inte så många kvar, säger Jonna Bornemark.

Förutsägelse 3: Vi kommer våga prata om prioriteringarna i vården
– Man har alltid gjort prioriteringar på olika nivåer i till exempel vården, säger Gustaf Arrhenius. Vi gör ju en prioritering när vi bestämmer hur mycket pengar vi ska lägga på sjukvården, kontra andra saker – och då väljer vi i förlängningen hur många som ska leva och dö. Men nu kommer de här prioriteringarna upp till ytan. Det är en diskussion som kommer finnas kvar när det här är över.

Förutsägelse 4: Det kommer att bli vanligare att folk stannar hemma när de är sjuka
Gustaf Arrhenius minns hur det var när han började på Institutet för framtidsstudier.

– Jag la en massa pengar på högteknologisk videokonferensutrustning, och när jag fick räkningen tänkte jag på vad mycket det kostade – och att alltför få vill använda det. Men nu använder helt plötsligt alla sådan utrustning, och har fått kunskap i hur man gör.

Nu har man också lärt sig att det i många fall går att jobba hemifrån. Han tror att affärsmöten och vetenskapliga möten kommer att hållas mycket mer på distans. Det kan minska trycket för affärsmän att flyga över till USA och skapa en förståelse för att folk inte gör det.

– Att stanna hemma när man är krasslig kommer bli det nya normala.

Förutsägelse 5: Vi inser att vi kan göra radikala förändringar
Från miljörörelsen har man påtalat att det som länge sagts vara omöjligt, att minska flygandet, att göra en omställning, nu har gjorts på grund av coronakrisen. Även om de här förändringarna görs med tanken att vi ska gå tillbaka till det gamla, så väcker det ändå en insikt, säger Jonna Bornemark.

– Det är så fascinerande – hur vi plötsligt kunde bli så handlingskraftiga, när vi förut varit så passiva. Framför allt på statlig nivå. Allting behöver inte rulla på som vanligt. Men miljöfrågan är mycket svårare för där är det inte ett virus som ska besegras, utan oss själva och vår egen kultur.

Förutsägelse 6: På med masker och handskar, sluta skaka hand
Varken Jonna Bornemark eller Gustaf Arrhenius tror att handskakningarna kommer att försvinna, men det väcker en del funderingar.

– Det är ju tragikomiskt att vi nyligen haft en infekterad debatt om att ”i Sverige skakar vi hand” och så sker det här, säger Gustaf Arrhenius.

Men det vi vet är att människor är sociala varelser, extremt sociala. Så det vi forskare diskuterar är uthålligheten kring att efterleva de här nya normerna. Kommer vi att fortsätta orka att inte umgås nära - för det strider mot något väldigt grundläggande i vårt sätt att vara.

Han lägger till att det kan bli vanligare med ansiktsmasker. Eller att vi ser en tillbakakomst av modet med handskar även på sommaren.
Och här ser Jonna Bornemark fördelar med livet under corona:

– Jag tycker att det är skönt att slippa fundera på hur man ska hälsa. Man vinkar lite, hej hej, jag tycker att det är lite behagligt.

Hon återvänder till reningsbadet, de sakerna pandemin kan hjälpa oss att bli av med. Vissa konventioner som vi egentligen inte behöver.
– Däremot är det viktigt att krama mina barn för att det är viktigt på riktigt. Folk kommer inte sluta ha sex, folk kommer inte sluta krama sina barn. Däremot kan det här slentriankramandet, det kan få sluta.

Augustin Erba
augustin.erba@dn.se
Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se "

10 maj 2020

”Forskarnas gräl är kärnan i vetenskapen”

DNSÖNDAG 10 MAJ 2020

 # DN. DEBATT 20200510
Nej, den enskilda forskarstudien står inte för Sanningen. Och det är inte så att all vetenskap enkelt avbildar en objektiv yttre värld. Snarare är forskning ett utforskande samtal – och ibland ett initierat gräl. Tyvärr är vi mediekonsumenter sällsynt dåligt rustade för att navigera i detta forskningslandskap, skriver Johan Alvehus.

Vi lever i ett informationstätt medielandskap. Inte bara nyheter utan ibland också rapporter om nya banbrytande forskningsstudier med resultat som har betydelse för hur vi ska leva våra liv strömmar över oss nästan dagligdags. Inte sällan handlar det dessutom om forskningsresultat som säger emot varandra. Ta som exempel kunskapsläget kring coronaviruset, sars-cov-2, och sjukdomen covid-19. Det kan verka högst förvirrande. Ena dagen hjälper inte munskydd, andra dagen hjälper de, tredje dagen hjälper de inte igen. Vad ska man tro på? Vet forskarna inte ett dyft – har de noll koll? Ibland kan den förvirrade känslan bero på dålig

forskningskommunikation, ibland på slapp eller klickjagande journalistik. Kanske handlade den första munskyddsstudien om aerosolers penetrering av olika slags material, den andra om en datorsimulering om munskyddens effekt på populationsnivå, den tredje om effektiv resursallokering i termer av var munskydd gör mest nytta. Detaljer i studiers upplägg, och gränser för slutsatser, kan ibland hoppas över i rapporteringen, och är ofta svåra att upptäcka för den som inte är insatt i det specifika vetenskapliga fältet. (Mina exempel är fiktiva, ska tilläggas.)

Mitt ärende här är emellertid inte corona i sig (det är inte mitt forskningsområde). Vad coronasituationen ger just nu är emellertid en inblick i hur forskning fungerar – och vad som blir fel när forskningsresultat återrapporteras och ”konsumeras” utan hänsyn till detta. Det är inget som är unikt för coronasituationen. Tvärtom ser vi effekterna nästan dagligdags ändå.

I såväl riksmedier som bloggar och på Youtubekanaler presenteras forskningsresultat från enskilda studier som om de vore dagens sanning: ”Kolhydrater är inte bra!”. Nästa dag i nästa artikel eller inlägg: ”Fett är farligt, kolhydrater är bra!” Och ett par dagar senare: ”Tarmfloran är the new shit!”

Detta gäller inte bara frågor om medicin och hälsa, även om just sådana tycks engagera många. Det kan lika gärna röra skolans organisering (”Flippade klassrum!” – ”Lärares ledarskap!” – ”Mer läsning!”), klimatfrågor eller partikelfysik.

Gemensamt för alla dessa områden är emellertid detta: Enskilda studier säger sällan särskilt mycket. Och vidare: All forskning består av en dialog (ibland ett gräl) där vi måste förstå både en rejäl del av vad som sagts tidigare och ha en idé om vilka svar en ny ”replik” kan tänkas generera, för att förstå oss på vad en enskild replik (studie/artikel/rapport) egentligen bidrar med. Vi kan inte bara ta en replik och fokusera på den, isolerat.

Det blir som att kliva rakt in i familjen Johanssons middagsgräl och, utan att ha lyssnat till helheten, bestämma oss för att precis den repliken är den vi ska lyssna på för att förstå helheten. Det går inte, förstås – men det gäller också kunskapsläget inom forskningen.

Nästa komplikation kommer i form av att olika vetenskapliga traditioner och olika ämnesområden har olika idéer om vad som är kunskap, hur vi når fram till den kunskapen, vilka frågor som ska ställas, och på vilket sätt kunskap och svar ska presenteras. Frågan är inte enkel och leder inte sällan till missuppfattningar även inom vetenskapen; många av de gräl om postmodernism och relativism som kommer till ytan ibland kan hänföras till hur olika vetenskapsideal krockar. Och detta är strängt taget inte ett problem utan, i linje med resonemanget ovan, en naturlig del av det vetenskapliga samtalet.

Kanske bedrivs forskning fel, den modell för kunskapsutveckling som dominerar kan vara helt uppåt väggarna. Det måste vi vara öppna för.

Kanske är styrningen av forskningen i dag, som uppmuntrar till att skära upp studier i små beståndsdelar för att maximera antalet publikationer, ett problem. Så är säkert fallet. Men oaktat det, så är det i detta forskningslandskap som vi som mediekonsumenter i dag måste navigera. Och jag tror att vi tyvärr är sällsynt dåligt rustade för detta.

Ett problem är alltså att förmågan att förstå och hantera detta vetenskapens och forskningens grundläggande villkor – det vill säga, det vetenskapliga samtalet eller grälet – tycks oerhört låg. Jag har i över tjugo års tid undervisat studenter inom samhällsvetenskapliga ämnen, och en ständigt återkommande fråga är den svåra resa studenterna har att göra från en syn på forskningen som ett homogent projekt, där varje studie var för sig står för en Sanning (med stort S) och där all vetenskap enkelt avbildar en objektiv yttre värld, till att se forskning som ett utforskande samtal (eller initierat gräl). De tycks uppvuxna med en vetenskapssyn som är förlegad sedan länge.

Kan, och bör, vi göra något åt denna situation? Svaret på den senare frågan är ett rungande ”Ja!” medan svaret på den tidigare är svårare. Men, om dagens samhälle verkligen är ett kunskapssamhälle, är det då inte rimligt att inte ge medborgarna i detta samhälle de centrala redskap för att förstå kunskapandets villkor som faktiskt finns? Att utveckla kompetensen till att skilja agnarna från vetet i en informationstät verklighet? Att ge redskap för kritiskt tänkande och ifrågasättande som går bortom elementär källkritik av typen ”vem är avsändaren av budskapet?”

Jag har inte enkla lösningar på detta – det vore väl i det närmaste förmätet, med tanke på temat här – men minimalt torde en uppfräschning av vetenskapsteori och vetenskapsfilosofi för gymnasielärare inom alla ämnen vara på sin plats; kanske bör universitets- och högskoleutbildningar inledas med en duvning i vetenskapsfilosofi, inte bara för humanister och samhällsvetare utan även för naturvetare, medicinare och tekniker?

Frågan är alltså hur både icke-specialister och blivande specialister ska kunna förhålla sig till de kunskapsanspråk som de möter, och hur vi kan öka förståelsen för vetenskapens och forskningens villkor. Kunskapande sker alltid utifrån vissa förutsättningar, vi måste låta oss utveckla ett synsätt på kunskap som inte ”klipper banden” mellan de kunskapsanspråk som görs och de förutsättningar under vilka de produceras.

Det jag argumenterar för är alltså inte en nihilistisk kunskapsrelativism, utan för en insikt om att kunskapande framför allt handlar om ett samtal, en process, där replikerna i samtalet är av en viss typ (filosofen Karl Popper kallade det för falsifierbarhet) som skiljer dem från metafysik eller pseudovetenskap, och att det finns skillnader mellan olika traditioner i hur replikerna utformas (vilket påpekats av filosofen Thomas Kuhn och många andra).

Det handlar om att förstå kunskapandets villkor och skapa en beredskap att kunna navigera i en informationstät medievärld, bland olika kunskapsanspråk, och ges möjligheten att utvecklas till en mer reflekterande resenär i kunskapens landskap.

Johan Alvehus, docent i tjänstevetenskap vid Lunds universitet, har under många år undervisat i vetenskaplig metod och akademiskt skrivande "

" Här finns tomma vårdplatser: ”Som en ebb – vi är förvånade”

DN SÖNDAG 10 MAJ 2020

"Lund. Medan trycket på vården i flera delar av landet är hårt står många intensivvårdsplatser i Skåne ännu tomma. DN har besökt intensivvårdsavdelningen för covid-sjuka på sjukhuset i Lund. – Det är som en liten ebb i Skåne. Vi är lika förvånade som alla andra över det, säger Johan Bonnevier, sektionschef på iva i Lund.

Stämningen är koncentrerad på intensivvårdsavdelningen för covid-sjuka i Lund. Personal i visir, andningsskydd och förkläden över sina rockar rör sig i behärskad skytteltrafik mellan vårdplatserna. En läkare gör hjärtultraljud på en patient, en annan övervakar det digitala journalsystem som visar att alla mediciner fungerar som de ska.

– Lokalen är egentligen konstruerad för postoperativ vård. Nu utnyttjar vi det utrymmet till att bedriva intensivvård i stället. Det är inte optimalt, men det fungerar och vi har ett bra samarbete, alla ställer upp för varandra, säger sjuksköterskan Hans Lindborg.

Hans uppdrag är att blanda mediciner och serva personalen i den röda zonen, där de nedsövda patienterna ligger. Själv befinner han sig i gul zon, markerad med tjock gul tejp på golvet. Här rör sig personalen ledigare utan krav på skyddsutrustning. De tar emot ordinationer, hanterar läkemedel, gör telefonsamtal.

Intill ligger slussen, en passage med två dörrar som ser till att viruset hålls isolerat i sjukhussalen.

Lund är det enda sjukhuset i regionen som har tillgång till ecmo, maskinen som kan ta över hjärt- och lungfunktionen när patienten är så svag att respiratorn inte räcker till. Därför är det de svårast covidsjuka i Skåne som kommer hit, till den nyinrättade intensivvårdsavdelningen på sjätte våning.

För närvarande vårdas fem patienter här. En kom hit för över tre veckor sedan, en har bara varit här i ett dygn.

– En vanlig iva-patient ligger inne i några dagar. Här vårdar vi patienterna länge, de är nedsövda och ofta förvirrade när de väl vaknar. Att då mötas av vårdpersonal i visir och mask måste vara oerhört plågsamt. De ser inte om vi är glada eller arga, de förstår kanske inte vad de ser eller varför de över huvud taget befinner sig i situationen, säger undersköterskan Mona Jönsson.

Sammanlagt har avdelningen plats för 16 patienter. I en angränsande lokal på samma våningsplan står ytterligare tolv platser redo att tas i bruk vid behov. Frågan är om det kommer att behövas.

Skåne har hittills drabbats lindrigt av coronapandemin. Antalet döda per 100 000 invånare är lägre än i andra nordiska storstadsregioner liksom i de flesta andra svenska regionerna.

Totalt har regionen på fredagen haft 92 covid-relaterade dödsfall på 1,4 miljoner invånare. I Region Stockholm med 2,3 miljoner invånare ligger dödstalet på 1 551.

– Vi ligger nog i olika fas i olika delar av landet, kommenterade Eva Gustafsson, biträdande smittskyddsläkare i Region Skåne, i en intervju med DN förra veckan.

Sedan början av april har antalet iva-patienter i Skåne legat stadigt på omkring 20 fördelade på iva-klinikerna i Malmö, Lund, Ystad, Helsingborg och Kristianstad.

– Här har vi än så länge haft fem-sex patienter som mest, det är som en liten ebb i Skåne. Vi är lika förvånade som alla andra över det. Det kommer en pandemi svepande över hela landet. Då hade vi förväntat oss ett liknande förlopp som i till exempel Stockholm, säger Johan Bonnevier, sektionschef på iva i Lund.

I början av krisen pratade smittskyddsläkarna om en veckas förskjutning. Att smittspridningen som den utvecklades i Stockholm snart skulle komma till Skåne. Sedan har det dragit ut på tiden till två veckor, en månad.

På covid-iva i Lund funderar personalen på hur hög peaken egentligen blir.

– Det har gått långsamt och det är ju skönt. Min gissning just nu är att behovet av intensivvårdsplatser kommer att öka. Vi kommer kanske inte att fylla hela våningsplanet, men ett tiotal patienter blir det säkert. Det är absolut inte läge att blåsa faran över, säger Wilhelm Wallquist, överläkare.

Han berättar att personal från andra vårdavdelningar nu går bredvid för att kunna rycka in om eller när behovet ökar. Det är en fördel med att smittspridningen gått långsamt i Skåne. Att vården här har hunnit förbereda sig och kunnat lära av andra regioner.

– Andra fördelar är att vi hittills inte har sett några undanträngningseffekter, vi har inte behövt prioritera bort andra

patientgrupper. Vi kan fortsätta jobba i vanliga skift och har inget krislägesavtal som i Stockholm.

Att det höga inflödet av patienter hittills har uteblivit innebär inte att allt är som vanligt för iva-personalen i Lund. Undersköterskan Mona Jönsson beskriver arbetssituationen som att vara instängd i en bubbla. Det är varmt innanför skyddsutrustningen, man hör dåligt och i slutet av ett arbetspass känner man sig smutsig.

– Men det jobbigaste är att de anhöriga inte får vara där. Vi får ta den rollen, hålla handen, trösta och ge trygghet. Det gör vi gärna. Men att som anhörig inte få finnas vid patientens sida är svårt att ens tänka på. Det måste vara otroligt plågsamt, säger hon.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Min gissning just nu är att behovet av intensivvårdsplatser kommer att öka.

Wilhelm Wallquist, överläkare på covid-iva i Lund.

"Fakta. Covid-19 i Skåne
Skåne har hittills haft 973 konstaterade fall av covid-19. 92 personer har dött i coronarelaterad sjukdom.

Den 7 maj vårdades 69 covid-patienter på Skånes sjukhus, 20 av dem på intensivvårdsavdelning.

Källa: Region Skånes statistik 7 maj"

" Linde: Inget fritt resande i sommar

DN SÖNDAG 10 MAJ 2020

Utlandsresandet kommer inte att kunna bli som vanligt i sommar. UD:s generella avrådan gäller till den 15 juni, men inte ens om den hävs kommer det att öppnas helt. – Man kommer inte kunna resa fritt efter den 15 juni, säger utrikesminister Ann Linde till SVT.

Sedan mitten av mars gäller en total avrådan från utlandsresor. Beslutet har förlängts en gång, och enligt utrikesminister Ann Linde (S) kommer ett nytt beslut fattas inom ett par veckor. Men även om den generella avrådan hävs, kommer inget att vara som vanligt i sommar, säger hon.

– Vi vet inte om det kommer i gång. Vi måste följa det noga innan vi kan fatta beslut. Det kommer definitivt inte vara fritt efter den 15 juni, men exakt hur det blir måste vi återkomma till.

Beslutet beror dels på om länder öppnar sina gränser och om flygtrafiken kommer i gång igen.

– Eftersom vi vet vilket otroligt svårt läge det varit för svenskar att ta sig hem vill vi inte utsätta folk för det nu. Plus att det fortfarande är mycket utegångsförbud och stängda gränser, säger Linde.

Under de senaste månaderna har utrikesdepartementet hjälpt omkring 7 000 svenskar att ta sig tillbaka till Sverige. Under kommande vecka hoppas man kunna ta hem de sista.

– Nu har vi bara Gambia kvar av alla dessa länder i hela världen där det fortfarande finns svenskar som inte kan ta sig hem kommersiellt.

Enligt Linde har arbetet med att ta hem svenskar varit ett svårt logistiskt arbete. Som mest har över 90 medarbetare arbetat med coronarelaterade frågor och försökt pussla hit och dit för att få fram olika tillstånd.

Ett beslut om att antingen häva den generella reseavrådan eller förlänga den kommer att komma ”i god tid före den 15 juni”. Ann Linde säger själv att man inte ska räkna med att det direkt blir som förut.

– Jag skulle inte boka en utlandsresa.

TT "

" Smitta på LSS-boenden i minst 37 kommuner

DN SÖNDAG 10 MAJ 2020

Smittspridningen av coronaviruset på LSS-boenden är mindre omfattande än på äldreboenden. Men minst 37 kommuner har haft bekräftade fall i sina bostäder för funktionsnedsatta. Det visar en kartläggning som DN har gjort bland Sveriges kommuner.

Det nya coronaviruset har tagit sig in på äldreboenden i hela landet. Men inom funktionshinderomsorgen, där målgruppen också kan tillhöra riskgrupper, är smittspridningen än så länge inte lika utbredd.

– Vi har inga signaler om att det ser allvarligt ut i dagsläget, sade Socialstyrelsens avdelningschef Jenny Rehnman på en presskonferens i tisdags, men konstaterade samtidigt att en samlad nationell bild saknas:

– Det är något som vi behöver titta vidare på.

DN har i veckan vänt sig till samtliga kommuner med frågor om smittspridningen på LSS-boenden (bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).
På fredagseftermiddagen hade 179 av 290 kommuner svarat.

17 kommuner hänvisar till sekretess eller har inte kunnat lämna några uppgifter, men 37 kommuner har haft minst ett bekräftat fall av

covid-19 på sina LSS-boenden. I nästan hälften av dessa rör sig det totala antalet smittade dock just om en person.

Sett till hela riket har minst 104 LSS-boenden fått in smittan, visar DN:s genomgång. Drygt 150 personer har smittats, men då saknas alltså svar från runt hundra kommuner och bland annat har Göteborgs stad inte kunnat ange en totalsiffra.

Smittspridningen följer ett tydligt mönster.

I glesbygdskommuner och mindre städer finns nästan inga, eller bara enstaka, fall. I Malmö har bara tre av 127 LSS-boenden drabbats och i Göteborg – där uppgift över tid saknas – fanns i veckan smittade personer på elva av stadens 225 boenden. Samtidigt är situationen i och omkring Stockholm, som väntat, något annorlunda.

Som DN har skrivit tidigare har vart tionde LSS-boende i Stockholms stad (21 av 200) haft minst ett bekräftat coronafall. 39 av totalt 1 216 personer har vid något tillfälle konstaterats smittade.

I kranskommunerna Danderyd och Sollentuna har mer än vart tredje boende (tre av åtta respektive åtta av 23) varit drabbade – och runt 10 procent av brukarna har någon gång varit smittade.

I ett mejl till DN skriver Marie Blad, medicinskt ansvarig sjuksköterska i Danderyds kommun, att det är omöjligt att svara på hur viruset har kommit in:

”Personer som bor i en LSS-bostad kan vara självständiga med lite stöd och därmed röra sig fritt mellan bostad och utomhus. Det innebär en utmaning i att förhindra smitta.”

I Sollentuna har en boende med underliggande riskfaktorer avlidit till följd av covid-19.

– Vårt absoluta fokus är så klart att värna om brukares hälsa och välmående. Med tanke på det är det inte bra att vi har haft smitta i flera av våra LSS-boenden, säger Pia Bornevi, förvaltningschef på kommunens vårds- och omsorgskontor, men konstaterar att situationen nu har stabiliserats.

Vilka åtgärder har ni infört?

– Vi var ganska tidigt ute med att införa besöksrestriktioner på samtliga boenden, och vi stängde merparten av daglig verksamhet. Sen har det handlat om att säkerställa rutiner för hygien och tillgång till skyddsutrustning samt bemanning.

Även Pia Bornevi hänvisar till att personer på LSS-boenden ”rör sig i samhället som alla andra” som en möjlig risk för smittspridning.
– Det är inte samma sak som särskilda boende för äldre.

Samtidigt pekar intresseorganisationer för personer med funktionsnedsättning på personalomsättning, avsaknad av skyddsutrustning och kunskapsbrister hos personalen som de stora orosmomenten.

I veckan gör Socialstyrelsen riktade informationsutskick till landets alla LSS-verksamheter. Bland annat ska föreskrifter om basala hygienrutiner upprepas.

Behövs det?

– Vi utbildar löpande våra medarbetare, säger Ramona Grapenhielm, omsorgschef i Botkyrka där fem av 27 boenden har varit drabbade.

– Men upprepning är alltid bra. Vi kan inte vara nog tydliga med detta. I Södertälje harð 5 av 23 kommunala boenden haft minst ett bekräftat fall.

Marina Åberg-Carlsson är resultatområdeschef på omsorgskontoret.
– Enligt LSS-lagen får vi inte använda begränsningsåtgärder för de boende, men vi har jobbat kontinuerligt med att försöka få brukarna att förstå situationen och försöka stanna hemma, säger hon.

– Men eftersom de här personerna har kognitiva funktionsnedsättningar kan det ta längre tid att förstå förändringar och ändra sina vanor.

Lisa Edwinsson
lisa.edwinsson@dn.se"

" Svartsjuka, knark och blodig hämnd – därför ligger gängen i krig

DN SÖNDAG 10 MAJ 2020

Det sägs ha börjat med ett relationsdrama 2012. Sedan dess har gängkonflikten i Göteborg krävt otaliga dödsoffer, från gängmedlemmar till oskyldiga barn. Förra söndagen fick ytterligare en sätta livet till. Det här är historien om hur vänner som en gång sörjde mördade kamrater ihop blev bittra fiender.

Bland blommorna och gravljusen utanför Vår Krog & Bar ligger kondoleanskort. På ett av dem sörjer några killar de två personer som dagen innan blivit ihjälskjutna inne på restaurangen på Vårväderstorget i Biskopsgården. Det är den 19 mars 2015.

”Våra bröder vi kommer att synas där uppe på andra sidan”, står det textat för hand.

Ett av offren är en 25-årig gängkriminell. Bland dem som skickat en sista hälsning finns två män som är kusiner. Här finns också två bröder. Alla tillhör de den södra gängfalangen i Biskopsgården. Den som också kallas Vårvädersligan och är döpt efter torget.

Bara några kilometer härifrån, i norra Biskopsgården, ligger Friskväderstorget och här regerar Friskvädersligan. Gängen är bittra fiender. Direkt efter dådet riktas misstankarna mot norra sidan.

Några timmar efter att bilden på kondoleanskortet tas kommer statsminister Stefan Löfven till Vårväderstorget för att tala och visa sitt

deltagande. Det blir trångt framför restaurangen. Stämningen är upprörd och livvakterna får jobba för att hålla folkmassan på avstånd. Den äldre av kusinerna, som undertecknat kortet, börjar skrika mot statsministern.

”Stefan, Stefan, vad heter personerna som är döda?”

I dag är även den skrikande mannens bror död. Han sköts ihjäl i Gamlestaden i söndags kväll. Ännu ett mord i den gängkonflikt som pågått i minst åtta år och skapat så många skottlossningar och svarta rubriker att de flesta tappat räkningen.

Fem år efter händelserna på Vår Krog & Bar har konflikten fått en ny dimension. Vårvädersligan har splittrats i en A- och en B-falang. Några av undertecknarna av kondoleanskortet står inte längre på samma sida. Tvärtom har de blivit fiender och deras strid är bakgrunden till en lång rad av de mord- och mordförsök som ägt rum i Göteborg under senare år.

Bara timmarna efter mordet förra söndagen greps tio personer misstänkta för inblandning. Polisen har bekräftat att mordet misstänks vara en del av den pågående konflikten. I veckan häktades samtliga tio på begäran av kammaråklagare Helena Treiberg Claeson Här återfinns några av de ledande personerna inom A-falangen.

Mordet tros ha varit välplanerat och kan ha ingått i en samlad attack. Göteborgs-Posten rapporterade i måndags om en bilexplosion på Hisingen. Fordonet, som totalförstördes, var skrivet på en 22-årig man, som också var en av undertecknarna av kondoleanskortet och som är släkting till den mördade 33-åringen i Gamlestaden. Båda är medlemmar av B-falangen.

Det var långt ifrån första gången som A-falangen tros ha försökt ta livet av 22-åringen. Han har beskjutits, fått en granat kastad mot sin lägenhet och våren 2018 blev han och hans pappa beskjutna mitt på ljusan dag i Kvillestaden. De körde ikapp bilen med skytten och körde senare över mannen och polisen kunde gripa honom. Han dömdes till nio års fängelse.

I grunden handlar gängkonflikten i Göteborg om narkotikaförsäljning, revir och pengar. Men när den tog sin början 2012 fanns också ett relationsdrama med i bilden. En ledare från det på den tiden okända Backagänget satt i fängelse när en kvinna som mannen haft ett förhållande med uppges ha inlett en relation med en ledare från södra sidan av Biskopsgården. Denne 23-åring sköts ihjäl sommaren 2012 och har sedan dess fått kultstatus i området.

På norra sidan fanns personer som allierade sig med Backagrupperingen och gänget i Biskopsgården splittrades i två ligor. Efter ett dubbelmord 2013, där offren var en 28-årig man och en 17-årig pojke, och efter att även den tidigare fängslade Backaledaren mördats, eskalerade konflikten.

På hösten 2014 följde DN områdespolisens arbete i Biskopsgården. Polismännen kände att deras arbete gav effekt, men betonade att det krävdes mer långtgående åtgärder för att minska våldet. De såg segregation, fattigdom, trångboddhet och dåliga skolresultat som orsaker till våldsutvecklingen.

– Vi är som en Alvedon som lindrar för stunden. Det krävs breda insatser från samhället om vi ska komma till rätta med det här, sade Robert, en av polismännen.

Ett halvår senare, på kvällen den 18 mars, trängde sig alltså två män med automatvapen in på Vår Krog & Bar och avlossade ett stort antal skott. Sannolikt trodde de att fler personer från Vårvädersgänget skulle befinns sig där. En 25-årig gängmedlem sköts ihjäl liksom en 20-årig man som kommit för att se på fotboll på tv och råkade befinna sig på fel plats vid fel tillfälle.

Sju personer med koppling till den norra sidan dömdes till långa fängelsestraff för masskjutningen, några till livstid, men det presenterades aldrig några bevis för vilka två som hållit i vapnen.

Hämnden var tänkt att utkrävas omgående, men mannen som skrek mot Stefan Löfven och hans 22-årige släkting blev avslöjade av polisen när de planerade att döda en av de inblandade i krogskjutningen och dömdes till fängelse och sluten ungdomsvård. Samma sommar sprängdes en bil i luften under färd mitt i en rondell i Torslanda. Fyra personer omkom, däribland en fyraårig flicka och en person med koppling till norra sidan. Dådet är fortfarande inte uppklarat.

Södra sidans hämndaktioner fortsatte. Sommaren 2016 kastade någon in en handgranat genom fönstret i en lägenhet i Biskopsgården, där en av de livstidsdömda männen för restaurangdådet var skriven. En åttaårig släkting till mannen, på besök från Storbritannien, som låg och sov innanför fönstret, avled i attacken.

Våldet hade drabbat ännu ett oskyldigt barn.

Under senare delen av 2016 sker splittringen inom Vårvädersgänget. Ledare för A-falangen blev en i dag 31-årig man, en av två bröder som skrev under kondoleanskortet på Vårväderstorget. Han har ett långt brottsregister.

Ledande figurer för B-falangen blev bland annat kusinerna vars namn står högst upp på kortet.

I november 2018 listade Göteborgs-Posten 22 våldshändelser mellan 2016 och 2018 med koppling till konflikten. Inte sällan har det varit anhöriga eller vänner till någon i falangerna som råkat illa ut.

I maj 2018 sköts en småbarnspappa till döds i stadsdelen Guldheden. Mordet, som utfördes av en 20-årig man från Stockholmsområdet, tros ha varit beställt av A-falangen. Mannen dömdes senare också för inblandning i ett mord på Lidingö.

I februari i år dömde hovrätten för Västra Sverige ledaren för A-falangen till 6,5 års fängelse för bland annat förberedelse till mord. Fallet har nyligen beviljats prövningstillstånd i Högsta domstolen.

Under rättegången mot A-falangens ledare var den 33-årige man som i söndags sköts till döds i Gamlestaden inkallad som vittne. Han var då själv dömd för omfattande brottslighet, men enligt en hovrättsdom hade han också påbörjat ett program för att komma bort från det kriminella livet. I dag har flera av gängens ledande personer flyttat från Biskopsgården.

33-åringen hävdade att det enligt hans uppfattning inte fanns någon konflikt mellan falangerna och att hans relation till A-falangens ledare, som han växt upp tillsammans med i Biskopsgården, var god. Sex månader senare är 33-åringen, en av B-falangens frontfigurer, död.

Fjolåret var ovanligt lugnt bland gängen i Göteborg. Stora resurser har lagts på konflikten och polisen lovordades för sin insats, men polischefen Erik Nord varnade för att lugnet kunde vara bedrägligt.

Risken för nya hämndaktioner efter mordet förra söndagen är överhängande. Våld föder våld. Nords kollega Pål Sjölander, som tidigare arbetade med gängproblematiken
i Göteborg, ansåg i en DN-intervju 2014 att polisens insatser hjälper men konstaterade också krasst:

– Jag tror dessvärre att vi kommer att få leva med skjutningar.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se"

" Färre nya fall i de värst drabbade länen

DN SÖNDAG 10 MAJ 2020

Över 3 200 personer har avlidit av covid-19 i Sverige och 25 000 har smittats. Men utvecklingen är stadig, och situationen inom sjukvården är något lugnare, enligt statsepidemiolog Anders Tegnell.

Folkhälsomyndighetens senaste statistik visar att totalt 3 220 personer har avlidit i sviterna av covid-19 i Sverige. Det är en ökning med 45 personer det senaste dygnet, men som vanligt kan man räkna med en viss eftersläpning under helger.

– Sifforna är förväntade. Det har varit en ganska stadig utveckling under en ganska lång tid. Det är lite lugnare även inom sjukvården, även om det fortfarande är väldigt tufft, säger Anders Tegnell, statsepidemiolog vid Folkhälsomyndigheten.

Även när det gäller antalet dödsfall kan man se en minskande trend, enligt Anders Tegnell. Men även i de hårdast drabbade länen sett till befolkningsmängd, Södermanland och Östergötland, syns det en nedgång av antalet nya fall.

– Där syns en ännu tydligare nedgång än i Stockholm, säger Tegnell och betonar sedan vikten av att fortsätta följa myndigheternas rekommendationer genom att hålla avstånd, undvika resor och stanna hemma för att nedgången ska fortsätta. **TT"**

11 maj 2020

”Regeringen måste ta ansvar så att vi klarar välfärden”

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200511
För att kommuner och regioner ska kunna upprätthålla välfärden krävs att regeringen tar ytterligare ansvar. Bland annat behöver de generella statsbidragen öka med ytterligare 8 miljarder år 2021 och det stora inkomstborfallet i kollektivtrafiken behöver ersättas. Och insatserna för arbetsmarknaden måste bli fler, skriver Anders Knape, ordförande SKR.

Kommuner och regioner gick in i 2020 med förväntningar om en ansträngd ekonomi, en dämpad konjunktur och stora utmaningar till följd av ett högt demografiskt tryck. Andelen barn, unga och äldre ökar snabbare än befolkningen i yrkesverksam ålder. När så det nya coronaviruset spreds, blev ett ekonomiskt krisläge snabbt ett faktum.

Inte sedan andra världskriget har välfärdsverksamheterna påverkats så mycket och så snabbt som under den här våren.

De ekonomiska konsekvenserna av covid-19 är i nuläget svåra att överblicka. Det enda vi säkert kan konstatera att det kommer att bli några extra tuffa år framöver.

I Ekonomirapporten, som Sveriges kommuner och regioner (SKR) presenterar i dag måndag, räknar vi med att arbetslösheten i år ökar till knappt 9 procent och att skatteunderlaget ökar med historiskt låga 0,9 procent, vilket kan jämföras med en genomsnittlig ökning på cirka 4 procent de senaste tio åren. Lågkonjunkturen riskerar dessutom att dröja sig kvar och enligt SKR:s beräkningar kan samhällsekonomin ha återhämtat sig först 2023.

En extraordinär kris kräver extraordinära insatser. Och den kräver att alla insatser som är möjliga verkligen sätts in.

Hälso- och sjukvården utsätts nu för stora prövningar. På ett par månader har regionerna ställt om verksamheterna för att ha fullt fokus på pandemin och dess konsekvenser. Vårdens medarbetare gör enorma insatser i ett mycket ansträngt läge. Det är i dag för tidigt att säga exakt vilka kostnader vi kommer att stå med när pandemin är över, men allt tyder på att regionerna kan få ett underskott på 6 miljarder kronor i år. Då utgår vi ändå från att regionerna får full kostnadstäckning för merkostnader inom hälso- och sjukvården till följd av covid-19. Regeringen har avsatt 3 miljarder kronor, men lovat full kostnadstäckning samt ökat de generella statsbidragen med totalt 15 miljarder kronor för i år.

Regionernas förväntade underskott beror till stor del på att kollektivtrafiken förlorar 1 miljard kronor varje månad på grund av minskat resande. Det handlar också om minskade intäkter för tandvården, regionala flygplatser och kulturen samt lägre värde på finansiella placeringar. Dessutom bygger regionerna nu upp en stor så kallad vårdskuld. På grund av behovet av att fokusera på pandemin minskar den förebyggande vården, planerade operationer skjuts upp och det finns en uppenbar risk för ökad psykisk ohälsa till följd av pandemins sociala och psykiska effekter. Antalet samtal till en rad olika stödlinjer har redan ökat lavinartat under mars och april. Även kommunerna drabbas ekonomiskt av den pågående pandemin.

Det ekonomiska biståndet ökar i takt med att fler förlorar sina arbeten och få nya jobb tillkommer. SKR beräknar utbetalningar för ekonomiskt bistånd till 3 miljarder kronor mer 2021 än för 2018.

Socialtjänsten har en tung arbetsbörda, inte minst med många barn och unga med oro och sociala problem. Efter pandemin förväntas behoven i socialtjänsten öka ytterligare. Även förbuden att samla fler än 50 deltagare får effekter. Konserter, teaterföreställningar och idrottsevenemang ställs in och intäkter uteblir.

Regeringen har relativt snabbt skjutit till pengar för att mildra krisens effekter. Förutom generella statsbidrag har det varit av stor vikt att staten står för de första 14 sjukdagarna och att stötta näringslivet överlevnad har prioriterats. Men för att kommuner och regioner ska kunna fortsätta upprätthålla en god välfärd och fortsätta vara en stark ryggrad för samhället krävs ändå att regeringen tar ansvar för följande:

1 De generella statsbidragen behöver öka med ytterligare 8 miljarder kronor till kommuner och regioner för 2021 för att undvika att kommuner och regioner tvingas till kraftiga besparingsåtgärder. SKR bedömer dessutom att det behövs gemensamma insatser för att hantera vårdskulden under 2020 och 2021.

2 Staten behöver värna landets kollektivtrafik och ersätta ett extra-ordinärt inkomstbortfall. Tappet på en miljard varje månad är en direkt effekt av pandemin och tung för regionerna att bära.

3 Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner behöver förstärkas och den pågående reformeringen ske i två steg, så att den inte går ut över insatserna för att få arbetslösa i utbildning och arbete. Arbetsmarknadsinsatserna behöver bli fler och riktas än mer till dem som står långt från arbetsmarknaden. Satsningar behövs på yrkesutbildningar och hinder för att få del av olika insatser rivas snabbt.

4 Staten behöver garantera att kommuner och regioner ersätts för skäliga merkostnader för covid-19 inom hälso- och sjukvården och socialtjänst. I förordningen som reglerar de avsatta tre miljarderna står bland annat att statsbidrag för merkostnader kommer att ges till kommuner och regioner i mån av medel och att Socialstyrelsen prioritera mellan de regioner och kommuner som har störst behov först efter november.

Kommuner och regioner behöver tidiga och tydliga besked och att statens ersättning betalas ut i år. Det behöver även framgå att regeringens intention är att ersättning ska utgå med så litet administrativ merarbete som möjligt, då den beslutade förordningen liknar det förfarande som gällde efter flyktingmottagandet 2015. Då tog hanteringen av utbetalningar många år och osäkerheten hos kommunerna om det överhuvudtaget skulle komma någon ersättning var stor.

Kommuner och regioner är ryggraden i samhället mitt i krisen. Kommunernas och regionernas medarbetare gör enorma insatser för att hindra smittspridning, vårda sjuka och rädda liv. Hälso- och sjukvården har gjort en remarkabel fördubbling av antalet intensivvårdsplatser på mycket kort tid. Regionerna samverkar kring upphandling av livsviktiga läkemedel. De fyra storkommunerna har gått ihop om en borgen och med hjälp av kredit från Kommuninvest köps skyddsmateriel in som fördelas till alla Sveriges kommuner i samverkan. Gymnasieskolor har blixtsnabbt ställt om till distans- och fjärrundervisning, som under omständigheterna fungerar väl.

Även i tiden som följer efter krisen kommer sektorn att vara oerhört viktig. Kommuner och regioner behöver stå starka för att finnas där för de som känner oro och behöver hjälp, motverka arbetslöshet och stödja näringslivet, ge en trygg skola för barn och unga och en god omsorg på ålderns höst. Kommunsektorn står för 25 procent av landets BNP, men för så mycket större del av människors vardag, utveckling och trygghet.

Med väl rustade kommuner och regioner kommer vändpunkten för både samhälle och individer snabbare.

Anders Knape, ordförande Sveriges kommuner och regioner (SKR) "

”Virusexpressen” – ett av Skånes vapen mot covid-19

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Malmö. De kallas för Virusexpressen – de mobila vårdteam som letar covidsmitta på Skånes äldreboenden.DN följde med för att för ta reda på varför Skåne hittills klarat sig bättre i coronakrisen än många andra delar av Sverige.

En svart Volkswagen rullar in på parkeringen till ett äldreboende i västra Malmö. Läkaren Sogand Sajjadi och sjuksköterskan Adifete Jahiri plockar ut var sin korg med provtagningsutrustning, munskydd, skyddskläder, visir och handskar.

– Personalen ringde och berättade om en patient med hosta och övre luftvägssymtom. Nu går vi in, tar prov och kör det till akutlabbet.

Inom ett dygn får vi veta om det är covid-19, säger Sogand Sajjadi.

Hon och kollegan ingår i det som internt har fått namnet ”Virus-expressen”. Ett provtagningsteam som drivs av primärvården i Skåne och som sedan slutet av mars rullar på de skånska vägarna i jakten på misstänkt covidsmitta inom äldreomsorgen.

– Det handlar om att så tidigt som möjligt fånga in om någon är covidsmittad så att personalen kan gå in och isolera och se till att smittan inte sprider sig till resten av boendet. Vi vill absolut inte hamna i Stockholmssituationen, säger Marie Olsson, biträdande primärvårdschef i Malmö och mellersta Skåne.

Hon är verksamhetschef för ett Sverigeunikt samarbete mellan slutenvården, primärvården och kommunen som egentligen började redan för sju år sedan. Det går ut på att de allra mest sköra och multisjuka äldre ska slippa uppsöka vården och i stället få vård i hemmet.

Med coronasmittan har det mobila vårdteamet, med nio bilar och ett tjugotal anställda, fått ett nytt uppdrag. Så fort personalen på ett särskilt boende – oavsett var någonstans i regionen det ligger och om det är privat eller offentligt – fattar misstanke om smitta kan de slå larm till mobila vårdteamet.

– Man märker oron bland personalen om någon visar symtom, och att de bli lugnade av att vi kommer. De får hjälp direkt och behöver inte gå runt och fundera på vad de ska göra, säger sjuksköterskan Adifete Jahiri och berättar att teamet tar prover på upp till tio patienter om dagen.

Enligt Folkhälsomyndigheten är hög ålder den största riskfaktorn för att bli svårt sjuk i covid-19. Flera skånska kommuner var tidigt ute med restriktioner och besöksförbud på äldreboendena. Det har angetts som ett möjligt skäl till att det i hela Skåne knappt är 10 procent av totalt 312 särskilda boenden fått in coronaviruset.

Färre än 30 personer bosatta på något av boendena i regionen har avlidit till följd av covid-19. I Göteborg är siffran uppe i omkring 80, i Stockholm 700.

Överlag sticker Skånes siffror ut jämfört med många andra delar av Sverige. Tidigare prognoser har pekat på en ökning i antal smittade under maj. Samtidigt har antalet covidsjuka i intensivvård legat konstant runt 20 i snart en månad och på flera av länets mindre sjukhus har planerade operationer nu kunnat återupptas.

Den senaste tiden har kurvan över antalet smittade gått upp något, men det går långsamt och enligt smittskyddsläkarna finns det i nuläget inget som pekar på en dramatisk ökning.

– I antalet fall ligger vi fortfarande lågt ur ett nationellt perspektiv. Men vi kan inte slappna av utan måste hålla i och hålla ut med våra åtgärder. Att det ser ut som det gör beror på att vi har hög följsamhet till de åtgärder som föreslås, sade Region Skånes smittskyddsläkare Eva Melander vid en presskonferens i torsdags.

Varför folktäta Skåne med sina 1,4 miljoner invånare ligger så lågt i smittspridningen kan ha flera olika orsaker.

– Att vi hade sportlov redan vecka 8 kan ha varit viktigt. Och att skåningarna slutat resa från Kastrup. Eftersom vi ligger efter andra regioner har det även funnits tid att vidta skyddsåtgärder. Nu håller vi tummarna varje dag för att utvecklingen inte ska vända och gå åt fel håll, säger Per-Erik Ebbeståhl, trygghets- och säkerhetsdirektör i Malmö stad.

Även i ett nordiskt perspektiv sticker regionen ut med färre insjuknade och döda än i bland annat Köpenhamn och Själland – detta trots att den danska coronastrategin varit mer restriktiv än den svenska med stängda gränser och nedsläckning av stora delar av samhället.

– Det är en intressant fråga varför man ser den här skillnaden mellan Skåne och Danmark, i och med att det är ett ganska stort pendlande däremellan och att det på sätt och vis är en gemensam region. Man kan

ju undra över den danska strategin med en nedsläckning kontra vår, när det uppenbarligen är färre fall i Skåne, säger Anders Wallensten, biträdande statsepidemiolog.

I en intervju med Sydsvenskan menar Region Skånes förre smittskyddsläkare Hans-Bertil Hansson att Skåne kan ha haft nytta av den danska coronastrategin.

– Besluten har haft som primärt mål att skydda Danmark från corona-smittan, men med tanke på att smittspridningen i Köpenhamnsområdet varit större än här i Skåne har vi skyddats från smittspridning i ännu högre grad, sade han.

Danmark börjar nu öppna samhället igen. Vilka konsekvenser det kan få för Skåne är för tidigt att säga något om ännu, menar Anders Wallensten.

– Det beror på vad som händer, om det blir stor smittspridning igen. Det borde vara lite kommunicerande här mellan Skåne och Danmark, men det har det inte varit hittills.

Om samarbetet mellan Skåne och Danmark brister, fungerar det desto bättre mellan Region Skåne och Malmö stad. Här har mobila vårdteamet ”Virusexpressen” nu kompletterats med nya insatser för de mest sköra och sjuka äldre. För drygt en vecka sedan startades covid-teamet som ska ta hand om personer med hemtjänst som uppvisar symtom eller har bekräftad smitta.

– Idén med covidteamen gick från tanke till verkstad på fjorton dagar. Vi bara ställer om, och det går snabbt tack vare att vi har så bra samarbete med regionen, säger Elina Opasiak på hälsa- vård- och omsorgsförvaltningen i Malmö stad.

Malmö stad har även tömt ett av sina korttidsboenden. Hit kommer nu alla patienter som har vårdats på sjukhus för covid-19, och som har korttidsbehov, eller patienter som bor på särskilt boende.

– Finns det ingen smitta på det särskilda boendet så ska patienten inte tillbaka dit förrän den har haft 48 symtomfria timmar. Det blir en mellanlandning på korttidsboendet innan patienten kan flytta hem, säger Elina Opasiak.

På Malmös äldreboenden är man i dagsläget uppe i omkring 30 smittade – av totalt 2 000 personer i särskilt boende och 10 000 med hemtjänst.

Läkaren Sogand Sajjadi i mobila vårdteamet anser att vården bör vara frikostig med provtagningar i det här läget.

– Både för att minska smittspridningen och för att dämpa oron på de boendena. För oss är det här en speciell arbetssituation, det blir mycket spritande. Hade jag inte bacillskräck före covid-19 så har jag det definitivt nu, säger hon.

Det har hänt att personalen i ”Virusexpressen” inte har blivit insläppta på äldreboendena av smittskyddsskäl. En gång fick de ta sig in via patientens uteplats.

Provtagningen på hemmet i västra Malmö går på några minuter. Ofta tar det inte längre än så.

– Vi kommer in och vänder med våra rymddräkter, det kan nog vara rätt skrämmande för patienten. Men vi försöker skapa trygghet och skämtar lite för att lätta upp den allvarliga situationen den korta stund vi är där, säger Sogand Sajjadi.

Den lilla bomullspinnen som ska avslöja om patienten har drabbats av viruset, har hon förseglat i en hylsa. Innan förmiddagen är slut väntar två patientbesök till.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Det handlar om att så tidigt som möjligt fånga in om någon är covidsmittad så att personalen kan gå in och isolera och se till att smittan inte sprider sig till resten av boendet. Vi vill absolut inte hamna i Stockholmssituationen.

Marie Olsson, biträdande primärvårdschef i Malmö och mellersta Skåne

"Fakta. Covid-19 i Skåne
Skåne har hittills haft 1 026 konstaterade fall av covid-19. 95 personer har avlidit i coronarelaterad sjukdom.

I dagsläget vårdas 52 covid-patienter på Skånes sjukhus, 24 av dem på intensivvårdsavdelning.

Hittills har knappt 10 procent av Skånes äldreboenden fått in smittan. I Västra Götaland är det 22 procent, i Region Stockholm 54.
Källa: Region Skånes statistik från den 9 maj "

" Munskydd testas i raketfart i regeringens snabbspår

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Tiden för att kvalitetssäkra ett skyddsvisir för vården har gått från några månader till en vecka. Förkläden och handskar granskas dubbelt så fort som i februari och processerna för munskydd och ansiktsmasker har också snabbats på. Forskningsinstitutet RISE har regeringens uppdrag att leta genvägar under pandemin.

Göteborg.
På ett laboratorium i Göteborg laddar forskaren och molekylärbiologen Josefin Caous en spruta med bakterier. Via kontrollpanelen skjuter hon sedan i väg bakteriedropparna genom ett långt rör och låter de tryckas genom flera våningar i ett metalltorn. Fastskruvat mellan två plan i cylindern sitter ett munskydd. Tränger sörjan igenom, eller kan det fungera som skydd för covid-19 i den svenska vården?

I början av året gällde fortfarande de slopade handelshindren mellan medlemsländerna i EU och länder delade på kvalitetssäkring av alla möjliga produkter. Munskydd för hela unionen testades till exempel enbart i Belgien.

Men när pandemin chockade kontinenten stängdes gränserna och stora partier med skyddsmaterial stoppades för export av nationer som själva ville lägga beslag på dem.

Kvalitetssäkringssystemet sattes ur spel.

I Sverige fick då det statliga forskningsinstitutet RISE i uppdrag att ta fram ett snabbspår för utvärdering av bristvaror och sätta upp egna tester på områden de inte arbetat med förr. Josefin med munskyddsröret är en del av det team som jobbar med de nya testerna.

En annan är en grupp anställda på RISE i Borås som får köra vattenkrig i labbet för att testa skyddskläder.

– När det är hela dräkter har man en kroppsstrumpa under som ger utslag för läckage. Det enklaste och snabbaste är att det finns en verklig människa inuti, berättar enhetschefen Konrad Tarka med ett litet skratt.

Konrad Tarkas verksamhet är en av dem som snabbt ställt om till följd av pandemin. Tidigare testade de framför allt metallers beständighet, på två veckor har de byggt upp tester för plast och textilier.

Dag Sjöholm, Forsknings- och affärsutvecklare på RISE, ser liknande processer överallt i verksamheten.

– Jag har arbetat i 22 år aldrig gjort något som är viktigare än det vi gör nu. Jag är otroligt imponerad av medarbetarna, men även om vi halverat tiderna på många håll är jag inte nöjd. På andningsskydd har vi till exempel en bit kvar.

Vad är svårt där?
– Inget, vi har bara inte hunnit. Det har varit så fullt upp med att testa maskerna att vi inte mäktat med, säger Dag Sjöholm.

På länk från regeringskansliet i Stockholm är näringsminister Ibrahim Baylan (S) med och bevittnar hur forskaren Josefin Caous i Göteborg laddar sin gula bakteriesörja för ett nytt test. Det piper när Josefin öppnar luckan till den nybyggda anordningen.

– Det tog ett par veckors hårt arbete för mina kollegor att bygga den här utrustningen. Nu när vi är i gång tar hela proceduren drygt en vecka, med odlingar och dokumentation, berättar hon för ministern. Fram till den 7 april arbetade Josefin Caous med flera olika projekt som alla handlade om att förebygga och behandla infektioner. Plötsligt stängdes forskningssalarna på grund av pandemin och Josefin fick ta sig an munskyddstesterna.

– Jag är så glad att vi har detta nu, så att svenska företag inte måste hänvisas till ett labb i Belgien. Tack för att ni slagit sönder stuprören, säger Ibrahim Baylan under sitt virtuella besök på RISE.

Ser du någon risk att RISE tummar på säkerheten, och gasar för hårt nu, för att det är beställningen från er?

– Ja, det är ju inte bara beställningen, utan verkligheten. Men min uppfattning är att alla försöker försäkra sig om att materialet håller, säger näringsminister Ibrahim Baylan.

Affärsutvecklaren Dag Sjöholm har funderat över risken att RISE ska ses som en flaskhals och kanske lockas att stressa fram förändringarna.

– Men jag tycker vården sköter sig otroligt proffsigt. De månar om sin personal och ser ju hellre att det blir riktigt och säkert, än fort och dåligt. Tillverkare och importörer är kanske mer stressade, men vi har ändå bemötts okej hittills, säger Dag Sjöholm.

När Josefin Caous testat filtereffekten ska hon också skaka runt munskyddet i en vätska som drar ut eventuella föroreningar som produkten fått med sig från tillverkning eller transport. Med det är hon klar. Nu återstår för kolleger med annan expertis att pröva om de står emot skvätt och kontrollera att de är allergivänliga.

Exakt hur många masker och munskydd som testats nu i krisen har RISE inga siffror på, men även om det finns exempel på skydd som underkänts, så klarar de flesta sig bra,

– I vanliga fall testar vi alla produkter vi får in. Med snabbspåret väljer vi i första hand att testa dem vi direkt kan se har bäst förutsättningar. Så på de tester vi faktiskt utför, har vi ett bättre resultat än vi annars skulle haft, säger Dag Sjöholm.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se "

"Fakta. Snabbspåret
För att vården och andra samhällsviktiga instanser snabbt ska få personlig skyddsutrustning under covid-19-pandemin har Arbetsmiljöverket på uppdrag av Regeringen upprättat en snabbare bedömningsprocess - snabbspåret.

Produkter som godkänns med detta blir inte CE-märkta, och får inte tillhandahållas efter 31 december 2020. Produkterna får inte heller säljas på övriga marknaden.

Just nu kan tillverkare och importörer testa visir, andningsskydd, handskar, förkläden och andra kläder i snabbspåret."

" Forskare: Kontroll vid gränsen hjälper inte

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Det är i de närmaste omöjligt att hindra coronasmittan från att ta sig in i ett land genom att kontrollera temperaturen på varje passagerare som ska resa in. Det visar en studie som gjorts vid Imperial college i London.

Stängda gränser och hårda kontroller av dem som får komma in är två metoder som använts av flera länder för att stoppa coronaviruset. Trots det har i princip varje land på jorden nåtts av smittan.

I en studie som publicerades i Nature 2006, alltså långt innan det nya coronaviruset uppstod, visar en forskargrupp från Imperial college i London, att kontroller vid gränsen bara kan skjuta upp ett utbrott, inte stoppa det.

Studien visar hur virusburna smittor rör sig över gränserna och återges tillsammans med flera andra studier i Frankfurter Allgemeine. I en simulering av hur smittor sprids visar forskarna att det viktigaste är att insatserna sätts in tidigt.

En effektiv kontroll vid gränsen kan försena smittans spridning till det egna landet med några veckor förutsatt att det då bara finns några få fall i landet sedan tidigare. När utbrottet väl är i gång är sådana insatser inte verkningsfulla.

Studien visar att med rätt åtgärder kan smittspridningen som mest skjutas fram med nästan två månader.

Enligt den modell som gruppen tagit fram kommer en kontroll av temperaturen hos passagerarna att missa 46 procent av dem som faktiskt bär på smittan. Detta eftersom många som har smittan i början inte visar några symtom och heller inte har feber.

En annan forskargrupp under ledning av Matteo Chinazzi har visat att Kinas stängning av Wuhan visserligen minskade hur smittan spreds vidare till övriga världen med 77 procent, men alltså inte kunde stoppa den.

Den hade redan börjat spridas internt i Kina och togs sedan vidare från andra kinesiska städer dit resenärer från Wuhan tagit sig innan stängningen var ett faktum.

Allt fler uppgifter visar också att smittan nådde Europa redan före nyår men då i form av enstaka fall som inte uppmärksammades.
Enligt forskarna fungerar bara reserestriktioner i kombination med andra åtgärder som fysisk distansering och isolering.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Tio försvarsbudgetar i stöd till

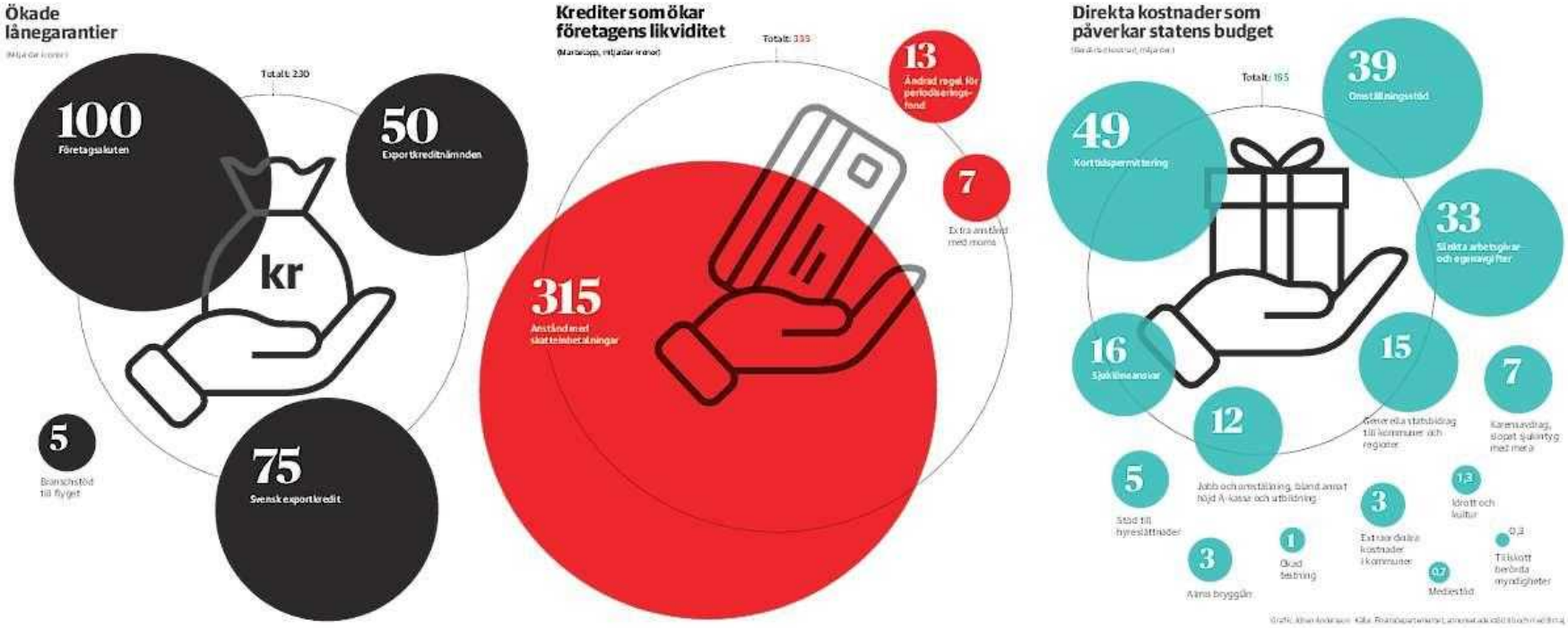

näringslivet

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Hela 729 miljarder kronor – eller mer än tio års försvarsbudgetar. Det är det totala värdet på statens stöd till det svenska näringslivet för att bekämpa coronakrisen. Men DN:s genomgång visar att alla

stöd inte är lika efterfrågade, och det är ingen kö till den nya företagsakuten.

Av det direkta stödet på 185 miljarder mot pandemins effekter, är 164 miljarder på olika sätt riktade mot näringslivet (se grafik). Enbart det senare är drygt tre gånger så mycket som staten väntas satsa på hela rättsväsendet under 2020.

Korttidspermitteringar innebär att staten tar största delen av notan när anställda jobbar 1–4 dagar med merparten av inkomsten intakt.

Systemet gäller alla branscher och omfattar i teorin nästan 2 miljoner svenskar. Till och med i torsdags hade Tillväxtverket beviljat stöd för 20,6 miljarder kronor till drygt 45 000 företag, med totalt över 400 000 anställda. Ansökningstrycket fortsätter att vara högt, samtidigt som debatten rasat.

Statliga Almi Företagspartner jobbar med att ge lån och rådgivning till nystartade företag och etablerade företag som vill växa. Almi har fått 3 miljarder för att med brygglån hjälpa ”bärkraftiga företag” att klara sig igenom pandemin
– Det har varit en anstormning, och den fortsätter. Normalt beviljar vi 3 300 av våra vanliga lån på ett år, nu har vi sagt ja till omkring 1 100 lån på drygt en månad. Cirka 600 av dem är nya brygglån, säger Sara Brandt, vice vd på Almi Företagspartner.

Brygglånen är till för att stärka likviditeten hos företagen, räntan är som högst 4,95 procent. Löptiden är på ett år, och man kan då få uppskov med ränta och amortering.

Fram till och med i torsdags hade nästan 2 400 små och medelstora företag ansökt om brygglån. Närmare 500 miljoner har betalats ut – men ungefär vart fjärde företag får nej.

– Vi gör ordentliga granskningar av hur deras ekonomi såg ut i fjol. Stödet ska gå till sunda bolag, sådana som hade klarat sig om inte coronakrisen hade kommit.

Den nya företagsakuten innebär att staten står som garant för nya lån som bankerna ger företag som drabbats negativt av coronapandemin.

Det är Riksgälden som administrerar stödet, som innebär att staten garanterar 70 procent av lån på i normalfallet max 75 miljoner per företag, resten av risken står utlånaren för. Till och med 6 maj hade 65 kreditinstitut anslutit sig, däribland alla de fyra svenska storbankerna.

Riksgälden kan ställa garantier på totalt 100 miljarder, men har hittills reserverat 39 miljarder baserat på den utlåning som i fjol skedde till små och medelstora företag - den huvudsakliga målgruppen.

Men efter en knapp månad hade de anslutna bankerna beviljat lån på bara 352 miljoner kronor med den statliga garantin i ryggen.
– Det tar tid innan bankerna kommer i gång med sina rutiner och företagen tittar nog också på andra stödåtgärder innan de ökar sina lån. Det kommer att ta ytterligare flera veckor innan det går att värdera hur åtgången blir, säger Malin Hasselblad Wennström, kommunikatör på Riksgälden.

Världens flyg står på marken och en riktad kreditgaranti mot den svenska branschen kom redan i mars. Men först nu i veckan utfärdades den första garantin, efter att formerna tröskats med EU-kommissionen.

SAS får nu en lånegaranti på 1,5 miljarder av svenska staten och lika mycket från den danska.

Garantin omfattar 90 procent av de lån flygbolagen, som måste vara godkända för kommersiell trafik, kan skaffa. Av totalt 5 miljarder finns nu 3,5 miljarder kvar.

Riksgälden, som ställer ut garantin, uppger att 16 företag har uttryckt intresse för kreditstödet, men att bara ett fåtal av dem uppfyller de formella kraven. Hittills har det bara kommit en formell ansökan, från SAS.

Det senaste paketet från regering och samarbetspartierna handlar om ett kontantstöd på uppemot 39 miljarder kronor. Det ska kompensera för försäljningstapp och underlätta för till exempel ett verkstadsföretag som börjar göra sjukvårdsmaterial.

Företagen får stödet för mars och april, 2020, omsättningstappet beräknas mot samma period i fjol. Ersättningen kan bli maximalt 150 miljoner kronor per företag. Förslaget planeras träda i kraft den 1 juli, ska administreras av Skatteverket – men måste först få okej av EU-kommissionen. Regeringen räknar med att uppemot 180 000 företag kan ha rätt till stödet.

Vid sidan av allmänt sänkta arbetsgivaravgifter under perioden april–juni, kan företag också få anstånd med att betala större delen av arbetsgivaravgifterna, samt vänta med att betala in moms och preliminär skatt.

Fram till fredagen hade Skatteverket fattat över 51 000 beslut som berört drygt 23 000 skattskyldiga företag. Den samlade summan på fredagen var uppe i 29 miljarder kronor, men den växer dag för dag. De svenska exportföretagen jagar finansiering som aldrig förr.

Svensk Exportkredit, SEK, har sett en kraftig ökning av sin nyutlåning till företagen; från 13,3 miljarder kronor i nyutlåning under första kvartalet i fjol till 33,3 miljarder kronor för motsvarande period i år.

I början av krisen var det främst de medelstora företagen, samt underleverantörer till stora företag, som ville låna. Men numera finns också storföretagen, som vanligtvis använder företagsobligationer.

– När den marknaden inte fungerar måste de säkerställa att de har en annan typ av finansiering, säger Catrin Fransson, vd för SEK, som räknar med att ökningen fortsätter under andra kvartalet.

Exportföretagen behöver ofta garantier för att kunna genomföra de affärer som ändå blir av. Det kan de få från Exportkreditnämnden (EKN) som försäkrar företagens kreditrisker vid exportaffärer.

Det viktigaste krisstödet är rörelsekreditgarantier – garantier för till exempel checkkrediter. Här finns det redan ansökningar om totalt 170 miljarder kronor – nästan dubbelt så mycket som under hela finanskrisen. I normala fall är de endast företag med en omsättning under 5 miljarder, som kan få det stödet som i normala fall täcker 50 procent av bankens risk, nu ökas detta till 80 procent. Under en kris kan även storföretagen få del av stödet, med 75 procents risktäckning:

– Vi har ett rekordstort intresse från de stora exportföretagen när det gäller rörelsekreditgarantier, säger EKN:s generaldirektör Anna-Karin Jatko.

Butiker och restauranger hör till de företag som ofta hyr sina lokaler och har ropat högt efter att få rabatt på hyran. Det sker nu när regeringen har beslutat att hyresvärden kan få ett stöd på 50 procent av rabatten, men de kan söka stödet först efter halvårsskiftet.

Branschorganisationen Fastighetsägarna har ett standardiserat avtal som många, men inte alla, hyresvärdar använder. Fram till i fredags hade ungefär 5 000 avtal slutits.

Fastighetsägarnas vd Reinhold Lennebo säger att alla de stora bolag han prata med arbetar med avtal om hyresrabatter.

– När dimmorna skingrades om hur det här skulle tillämpas, så satte det fart. Majoriteten av fastighetsägarna sluter sådana här avtal med sina hyresgäster, säger han.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se
Hans Strandberg
hans.strandberg@dn.se "

Fakta. Andel spärrpassager jämfört med förra året

Andel spärrpassager i procent 2020 jämfört med samma period 2019. Källa: SL

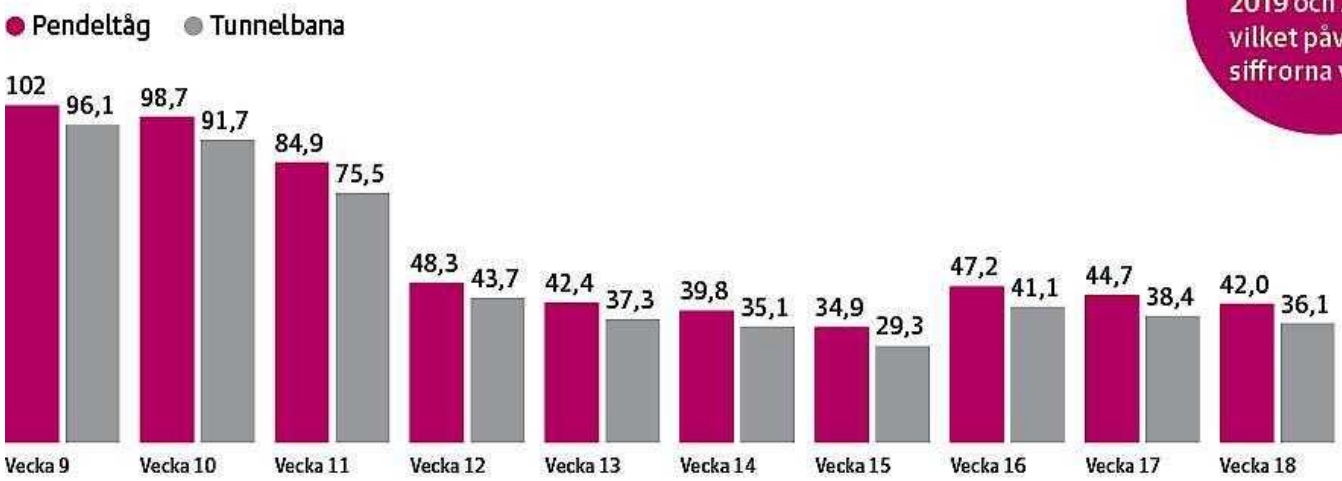

Påsklovet

Inföll olika veckor 2019 och 2020 vilket påverkar siffrorna v15-17.

Påsken

Andel spärrpassager i procent 2020 jämfört mot samma helgdagar 2019.

	Pendeltåg	T-bana
Skärtorsdagen	53,0	39,8
Långfredagen	48,6	42,3
Påskafton	48,8	41,7
Påskdagen	41,6	34,3
Annandag påsk	45,7	41,8

" Så ser resandet i SL-trafiken ut

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Sedan i början av mars har resandet generellt sett minskat i Stockholms kollektivtrafik. Men även om Region Stockholm avråder från onödigt resande syns fortfarande höga siffror bland resenärer på särskilda busslinjer. – Det finns fortfarande utmaningar under vissa tider och på vissa platser, säger Aleksander Krajisnik, presstalesperson vid SL.

SL har tidigare fått kritik från Folkhälsomyndigheten för trängseln i busstrafiken. Vid tidpunkten konstaterade SL att trängseln riskerade att bli ännu värre på grund av tilltagande bemanningsproblem.

I pendel- och tunnelbanetrafiken har resandet bland stockholmarna däremot minskat kraftigt. Med undantag för påsklovet och den 1 maj där andelen som valde att ge sig ut i kollektivtrafiken var något större. Enligt SL kvarstår fortfarande större utmaningar.

– Sedan ett par veckor har SL:s biljettkontrollanter fått i uppdrag att bland annat rapportera resenärsmönster och deras kartläggning visar att det vid vissa tillfällen funnits fler resenärer än önskvärt utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer, säger Aleksander Krajisnik.

Trängsel förekommer särskilt på vissa busslinjer i rusningstid och vid knutpunkter där flera trafikslag möts till exempel vid Gullmarsplan, Årstaberg, Liljeholmen, Slussen, Fridhemsplan och T-centralen.
– Även busslinje 4 har relativt sett för många resenärer under vissa kortare perioder, säger han.
I slutet av mars rapporterades om överfulla bussar då trafiken på lokalbanorna och bussarna hade minskats.

– Det gällde framför allt bland våra förare. Det blev några jobbiga dagar för våra resenärer, i vissa områden, som till exempel Nacka och Värmdö, säger han.

De senaste veckorna har SL:s bussentreprenörer tagit in alla tillgängliga timanställda förare och snabbutbildat förare från turistbussföretag till att köra SL-trafik.

Bussbolagen har också anpassat turlistor och kör med extra förstärkning i morgontrafiken.

– Från den 6 april kom vi upp i cirka 90 procent av ordinarie trafikutbud på buss och lokalbanor. Denna vecka kommer vi att vara uppe i 100 procent, med vissa undantag, säger Aleksander Krajisnik.

Tunnelbanan och pendeltågen har däremot kört hundraprocentig trafik genom hela coronakrisen. Men SL har även där stött på problem trots att de flesta generellt sätt reser mindre.

– Ett problem för oss är att resenärsmönstren varierar och ändras dag för dag och det är svårt att alla gånger förutse var det kan bli problem. Vi har inte platsbokning på våra avgångar och våra resenärer hör inte av sig i förväg och berättar när och vart de tänker resa, säger Aleksander Krajisnik.

Han berättar att coronakrisen också inneburit personalfrånvaro bland de som jobbar i depåer och verkstäder. Det har i sin tur orsakat viss fordonsbrist.
– Vi ser också att leveranser av reservdelar försenats eller inte kommer alls, vilket också påverkat tillgången på fordon. Till det ska man komma ihåg att SL-trafiken kommer fortfarande att drabbas av de vanliga störningar, säger han.

Det kan handla om infrastrukturstörningar i spårtrafiken och bussar som fastnar i bilköer.

– Det innebär att det snabbt hinner fyllas på med folk på stationer och hållplatser och då blir det lätt trångt på nästkommande avgång, säger Aleksander Krajisnik.

En kontrollant berättar att ökningen av resenärer i kollektivtrafiken är tydlig om man jämför med i början av april.

– Det är jättestor skillnad, du ser vilka köer av människor det är som hoppar av bussarna här i Slussen. De håller ändå bra avstånd till varandra ombord på bussarna men jag tycker att det är för många som är ute och åker, och alla visar inte hänsyn vad gäller distans, säger han.

Ana Gasparetti är även under coronatider beroende av att ta sig med buss och tåg till jobbet. Varje vardag reser hon från Älta till Bredäng, vilket är ungefär en timmes resa.

– Oftast håller man distansen, sen hör man att människor hostar ibland och då hajar man till. Men jag har lärt mig att hålla händerna i jackfickan.

Max Lowton, 18, går i tredje ring på gymnasiet.

– Jag är på väg till skolan och ska skriva nationellt prov nu, och buss och tunnelbana är mitt enda alternativ för att jag ska kunna ta mig dit. Jag är inte så rädd, jag tycker att vi gör en för stor grej av det här. Men jag är glad att vi inte har lika hårda restriktioner här som i andra länder.

Johanna Sundbeck
johanna.sundbeck@dn.se "

" Antalet varsel i mars och april värsta någonsin

DN MÅNDAG 11 MAJ 2020

Omkring 36 000 personer varslades i Stockholms län under mars och april i år. Det är en ökning med närmare 1 500 procent jämfört med samma period förra året.

Varslen i Stockholms län slår rekord. Mars och april är historiens två - värsta varselmånader hittills i Sverige.

– Det här är nivåer vi aldrig har uppnått tidigare. Företag kämpar för sin överlevnad och många misslyckas, även tillväxttakten i antalet konkurser är mycket hög, säger Stefan Westerberg, chefsekonom på Stockholms handelskammare.

Över hälften av alla lagda varsel i Sverige finns i Stockholms län, visar den statistik som Handelskammaren har tagit fram.

– Huvudstadsekonomin är oerhört viktig för hela landet och nu står den mitt i epicentrum för denna mycket negativa utveckling. Risken finns att varselvågen bara har börjat och med tiden kommer att skölja över resten av landet med samma kraft, säger Stefan Westerberg.

Stockholms län, som har mindre än 25 procent av befolkningen, står för 35 827 av varslen – vilket motsvarar en andel på 51,8 procent. Uppgången i varsel i Stockholms län under mars och april 2020 jämfört med samma månader 2019 landar på 1 456 procent.

På riksnivå finns 25 procent av varslen i hotell- och restaurangbranschen och 7 procent hos företag som sysslar med kultur, nöje och fritid.

Stefan Westerberg tror att andelen sannolikt är högre i Stockholm, de branscherna är till stor del koncentrerade hit.

– Den sociala distanseringen och massiva reserestriktioner drabbar besöksnäringen otroligt hårt. Många lever på det de får in under sommarmånaderna, nu kommer inga turister hit. Och jag tror att den sociala distanseringen kommer att hålla i sig ett bra tag till, säger han.

Siffrorna för inkvarteringsstatistik, som Stockholms handelskammare har analyserat, visar att det samlade antalet gästnätter i Sverige föll med hela 38 procent i mars jämfört med motsvarande månad 2019. För resande från utlandet var den siffran 56 procent och den inhemska turismen föll med 34 procent.

Sammantaget föll antalet gästnätter från utländska turister från omkring 887 000 till cirka 387 000. Inhemska gästers nivå på gästnätter gick från 3,6 miljoner till något över 2,7 miljoner.

– Nu har vi en stark indikation på att även det svenska resandet började dyka betydande redan i mars. Det borde vara högsäsong nu, men för besöksnäringsföretagen är det en affärsmässig istid där man helt saknar kunder, säger Stefan Westerberg.

Men enligt honom är det fler som har blivit arbetslösa än som har blivit varslade. Ett företag med färre än fem anställda behöver inte lägga ett varsel, timanställda och extrapersonal behöver inte varslas för att sägas upp.

– Det går väldigt snabbt och det ser väldigt dåligt ut, det mynnar ut i en ökad arbetslöshet på rekordnivåer. Vi tror att regeringssamarbetet kan och bör ha större beredskap för insatser för att hindra dessa varsel från att leda till nya arbetslösa. Det vore bra om man hade en sammantagen kostnadsram på omkring 400 miljarder kronor specifikt dedikerad för att rädda företag och jobb, säger Stefan Westerberg.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se "

"Fakta. Stor ökning
Enligt siffror från Arbetsförmedlingen är 93 700 personer i länet arbetslösa, vilket är en ökning med 17 400 personer sedan mitten av mars. Ökningstakten har aldrig varit så hög förut.

Därtill har 109 000 personer permitterats och 36 000 har varslats om uppsägning de senaste två månaderna – det innebär att mer än 11 procent av länets sysselsatta antingen varslats om uppsägning eller har permitterats. "

12 maj 2020

" Ledare: Sjuksköterskornas villkor är en ödesfråga

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Det är av flera skäl lämpligt att just Florence Nightingales födelsedag, den 12 maj, utsetts till internationella sjuksköterskedagen. En fördomsfull bild av Nightingale (1820–1910) visar en ljuv figur som levde självuppoffrande för att vårda andra: ”Kvinnan med lampan” som gick ronden bland sårade soldater under Krimkriget.

I själva verket var hon en kvinna med stark professionell drivkraft och hög yrkeskompetens. Hon gjorde stora insatser i kampen för bättre sjukvårdshygien, verkade för nödvändiga hälsoreformer och banade väg för kvinnor ut i yrkeslivet.

Fortfarande får sjuksköterskor ibland kämpa mot bilden av deras yrke som ett kall. Kanske kan coronaepidemin få den synen att förändras. När epidemin var som mest hotfull ökade antalet ansökningar till de svenska vårdutbildningarna kraftigt. Mest populär var just sjuksköterskeutbildningen, med en ökning på 34 procent jämfört med förra höstterminen. Det är trösterikt att människors reaktion inte är att fly faran utan att vilja rycka in och hjälpa till.

Samtidigt gäller det för samhället att se till att de blivande sjuksköterskornas entusiasm inte bryts ned av en omvittnat undermålig arbetsmiljö.

Villkoren är hårda. Eftersom bemanning krävs dygnet runt arbetar sjuksköterskorna treskift.

Arbetsbelastningen är hög, stress och utbrändhet var problem långt före coronakrisen.

Arbetsgivarna, inte minst regionerna, upplevs ofta som oflexibla och fyrkantiga. Det är svårt att få fortbildning, semesteransökan är inte sällan ett hasardspel där det är mycket svårt att få mer än de lagstadgade fyra sammanhängande veckorna.

Lägg därtill den svällande byråkratin med administrativa arbetsuppgifter som tar alltmer tid från själva vården. Man talar om ”etisk stress”, att krympande resurser och ökande byråkrati gör att patienterna inte hinns med, att personalen tvingas prioritera bort basal omvårdnad och hygien.

Så hur behålla de nya sjuksköterskorna i yrket? Och hur se till att studenterna inte hoppar av redan under utbildningen? Det är ödesfrågor för det framtida Sverige.

Undersökningar visar regelbundet att många sjuksköterskor umgås med planer på att byta jobb. Orsaker är bland annat stress och slitsamma arbetsmoment. Var tredje sjuksköterska hade symtom på utbrändhet under sitt första år efter examen.

Ändå stannar 95 procent kvar inom yrket. Det beskrivs som meningsfullt, tillfredsställande och engagerande. Däremot stannar de inte nödvändigtvis på samma arbetsplats. Den landsomfattande så kallade Luststudien från Karolinska institutet, som följer nästan 4 500

sjuksköterskor, visar att många flyr sjukhusen och i stället arbetar på en kommunal tjänst, i primärvården eller på en mottagning.

Där är villkoren bättre; hälften kan arbeta på kontorstider och/eller deltid.

Svensk hälso- och sjukvård dras sedan länge med personalbrist, belyst bland annat av DN:s ”Fakta i frågan” 2018. Det spelar föga roll hur mycket man älskar sitt jobb, om det är för slitsamt orkar man till slut inte stanna kvar. Personalunderskottet ökar än mer pressen på dem som ändå stannar, i en ond cirkel som riskerar att ge längre köer och sämre vård.

Sjuksköterskorna behöver bättre villkor. Det gällde för 200 år sedan då en engelsk flicka föddes i italienska Florens och fick namn efter staden, och det gäller än i dag.

DN 12/5 2020"

”Sjuksköterskor tvingas ge coronavård utan skydd”

DN TISDAG 12 MAJ 2020

"DN. DEBATT 20200512
Sjuksköterskorna har fått sina arbetsvillkor kraftigt försämrade med ökad risk för patientsäkerheten och den egna hälsan. Det visar vår nya undersökning av hur coronakrisen påverkat arbetssituationen. Bara fyra av tio sjuksköterskor upplever att de fått tillgång till den skyddsutrustning som behövts under mars och april, skriver Sineva Ribeiro, Vårdförbundet.

I dag uppmärksammas sjuksköterskans yrkesdag över hela världen, liksom varje år, men coronakrisen gör årets yrkesdag mer allvarstyngd än vanligt. Världshälsoorganisationen WHO har utsett 2020 till ”Sjuksköterskans år” eftersom det råder global brist på denna yrkesgrupp och det är 200 år sedan världens mest kända sjuksköterska Florence Nightingale föddes.

Sjuksköterskorna axlar ett stort ansvar för hälso- och sjukvården och nu, liksom redan på Florence Nightingales tid, är god omvårdnad och vårdhygien centralt för att rädda liv. Problemet är att det är brist på sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor i princip i hela Sverige, vilket det var redan före coronautbrottet – och det kommer inte att räcka med applåder och ryggdunkar för att fylla luckorna.

Vårdförbundet har låtit Novus undersöka hur coronakrisen påverkat nära 1 000 av våra sjuksköterskemedlemmars arbetssituation och det

är tydligt att många fått sina arbetsvillkor kraftigt försämrade, med ökad risk för patientsäkerheten och sjuksköterskornas egen hälsa.

Bara fyra av tio eller 41 procent av sjuksköterskorna upplever att de fått tillgång till den skyddsutrustning som behövts under mars och april. Samtidigt ser vi återkommande rapporter från regioner i medierna där man hävdar att skyddsutrustning finns, vilket väcker frågor. Regionernas oförmåga att ge personalen rätt skydd har lett till ojämlik vård i landet och utsätter de som nu arbetar i vårdens och omsorgens frontlinje för oro och risk. I undersökningen uppger 47 procent av sjuksköterskorna att de anser att patientsäkerheten har försämrats under coronakrisen och av de som behandlar covid-19-patienter är den siffran 63 procent. Många svenska sjuksköterskor har redan smittats i tjänsten, en del har intensivvårdats och en av våra sjuksköterskemedlemmar i Stockholm som arbetade med att vårda covid-19-patienter har förlorat sitt liv. Det är djupt tragiskt och oacceptabelt och det är på henne, hennes familj, vänner och kollegor som sjuksköterskekåren tänker i dag.

Av sjuksköterskorna känner 33 procent stor oro över att själv bli smittade med covid-19 och 44 procent känner oro för att smitta andra. Vi får rapporter att medlemmar som själva hör till riskgrupper beordras att arbeta med coronasmittade patienter, trots att det sannolikt innebär allvarliga risker för deras liv och hälsa. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att gravid personal förflyttas från det patientnära arbetet, vilket arbetsgivarna borde ta hänsyn till. Detta följs dock inte överallt och vi lade exempelvis nyligen personliga skyddstopp för tre gravida röntgensjuksköterskor på Centralsjukhuset i Karlstad.

Sjuksköterskorna har förtroende för myndigheternas och regeringens krishantering, 73 procent av dem känner ganska eller mycket stort förtroende för myndigheternas förmåga och 70 procent för regeringens förmåga. Bilden av hur sjuksköterskornas arbetsgivare klarar krisen är dock sämre då 57 procent har ganska eller mycket stort förtroende för deras förmåga. Eftersom arbetsgivarna i Sveriges regioner och kommuner inte varit tillräckligt bra på att skydda personalen menar Vårdförbundet att personal som ingår i riskgrupper för covid-19, samt gravid personal, ska undantas från att arbeta i den patientnära vården. Under pandemin bör de i stället få jobba med exempelvis digital- och telefonbaserad vård.

Det är också viktigt att regionerna arbetar intensivt med provtagning så att de 20 procent i sjuksköterskekåren som tillhör riskgrupper skyddas – men också så att de som är hemma med lindriga förkylningssymtom kan få ett ”friande” besked och eventuellt återgå i tjänst. Undersökningen visar att 75 procent av sjuksköterskorna upplever att sjukfrånvaron ökat under mars-april, vilket så klart ökar belastningen på kvarvarande personal.

Sjuksköterskorna står i fronten, axel vid axel med annan sjukvårds- och omsorgspersonal. För att möta det akuta behovet av fler vårdplatser får många byta arbetsuppgifter och arbetsplatser till framför allt intensivvården. 41 procent av de tillfrågade sjuksköterskorna har fått göra det, vilket visar på flexibilitet och lojalitet med uppgiften, men det är också slitsamt och lämnar en vårdskuld efter sig.

Nu upplever 34 procent av sjuksköterskorna att de inte kan ge patienter den omvårdnad som krävs, vilket skapar etisk stress och befogad oro för patientsäkerheten. 23 procent av sjuksköterskorna har varit i situationer av etisk stress över prioriteringar mellan patienter relaterat till covid-19 och i gruppen som behandlar smittade är

motsvarande siffra 35 procent. Ytterligare en försvårande omständighet är att 31 procent av sjuksköterskorna tror att de inte kommer att få sommarsemester när de önskat. Av de som behandlar coronapatienter tror 45 procent att de inte kommer få semester när de önskat. De som nu arbetar 12-timmarspass och 60 timmar per vecka behöver en längre sammanhållen semester med sina familjer för att orka även i höst.

För att förbättra situationen både på kort och lång sikt kräver nu Vårdförbundet:

Krispaket för sektorn. Nästa krispaket bör vara satsningar för bättre arbetsvillkor i vården och omsorgen. Florence Nightingale sa redan 1869: ”Det är alltid billigare att betala arbetskraften sitt fulla värde. Underbetald arbetskraft är alltid dyrare.”

Säkra fler sjuksköterskor. Förbättra arbetsmiljö och arbetsvillkor för att locka tillbaka de 12 000 sjuksköterskor som lämnat vården. Se till att ungdomars ökade intresse för att utbilda sig till sjuksköterska leder till nya kollegor, som stannar.

Permanenta det statliga ansvaret att agera nationell inköps- och distributionscentral för medicin och skyddsutrustning. Vårdens personal måste ha korrekt skyddsutrustning. Dagens system där regionerna förväntas ta eget ansvar för detta fungerar inte.

Undanta personal som ingår i riskgrupper för covid-19 eller är gravida från att arbeta i den patientnära vården. Vi får in en mängd rapporter från förtvivlade medlemmar som inte får gehör för detta från arbetsgivarna.

Test av all vårdpersonal. Utöka testkapaciteten i alla regioner och garantera att åtminstone personalen kan testas.

Nationell samordning av sommarvården för att säkra personalens möjlighet till semester. Regionernas och kommunerna misslyckas med att bemanna vården varje sommar, även när det inte är kris.

Nu krävs att staten, regionerna och kommunerna tar ansvar för att vården och omsorgen klarar av det maratonlopp som coronakrisen visat sig vara. Vi förväntar oss att politiker och arbetsgivare tar lärdom av det som inte fungerat och ger sjuksköterskor bättre förutsättningar.

De som nu sliter i vården och omsorgen måste få chans till vila och återhämtning om de ska orka i längden och sjuksköterskeyrkets status måste höjas. Vi har varken tid eller råd att vänta – låt nästa krispaket handla om att förbättra arbetsvillkoren i vården och omsorgen.

Sineva Ribeiro, ordförande Vårdförbundet "

"Fakta. Undersökningen
Gjord av Novus på uppdrag av Vårdförbundet genom webbintervjuer.
Antal intervjuer: 924.
Fältperiod: 29 april–6 maj 2020.
Deltagarfrekvens: 51 procent. Resultaten är representativa för målgruppen (Vårdförbundets sjuksköterskemedlemmar).
32 procent av de sjuksköterskorna i undersökningen (296 svarande) arbetar på en avdelning/verksamhet med ansvar för behandling av covid-19-patienter. "

" Kry satsar på masstestning av svenskar

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Det digitala vårdbolaget Kry vill bidra till att fler svenskar testas för det nya coronaviruset. Målet är att kunna erbjuda tusentals tester varje dag.

Målet för Sveriges regering har sedan tidigare varit att öka masstestning för att skydda omsorgstagare, men också för att se till att folk kan återvända till sina jobb. 100 000 tester har varit det antal man vill nå per vecka. Utifrån regionernas olika krav och önskemål bygger Kry just nu upp en kapacitet och ett vårdflöde för att kunna hjälpa till.

Arbetet påbörjades i samband med att Folkhälsomyndigheten kallade till möte i början av april. Enligt direktiven måste testerna vara ordinerade av läkare och Nasim Bergman Farrokhnia, chefsläkare på Kry, menar att de har kvalitetssäkra processer.

– Vi kan snabbt skala upp stora volymer. Just nu för vi dialoger med regionerna för att få ett uppdrag och kunna bidra till att minska sjukfrånvaron hos vård- och omsorgspersonalen. Dessutom hör många av sig redan i dag, inklusive personalen, och vill testa sig, säger hon.

Kry siktar på att testa patienter enligt Folkhälsomyndighetens prioriteringsordning, det vill säga personal i vård och omsorg samt därefter annan samhällsviktig personal, och i ett senare skede allmänheten.

Framöver planerar Kry att göra hemtester med ett testkit som är validerat av Folkhälsomyndigheten och innehåller tre testpinnar med prov för hals, näsa och saliv. Tanken är att svaren sedan skickas direkt i appen för att sedan följas upp av ordinerade läkare. Målet är att kunna utföra tusentals tester per dag, men hur lång tid det kan ta innan allmänheten kan ta del av testerna är oklart.

– Det är upp till myndigheter och regioner att göra den bedömningen. Vi har kontaktat flera regioner kring om de vill ta hjälp av oss med testning av sin personal.

Hur mycket testerna kommer att kosta vill inte Kry uttala sig om i nuläget.

Niklas Weimer
niklas.weimer@dn.se"

"Regeringen har som mål om att 100 000 svenskar ska testas i veckan. I dag görs runt 30 000 coronatester i Sverige.

För att få upp takten i testningen tillsätter regeringen en testsamordnare, Harriet Wallberg, som är professor i fysiologi och tidigare bland annat varit rektor för Karolinska institutet.

Folkhälsomyndigheten har slagit fast att man ska prioritera äldre, riskgrupper och vård- och omsorgspersonal när tester genomförs.

Svenska myndigheter avråder generellt från självtester för covid-19. Förra veckan förbjöds ett tredje självtest av Läkemedelsverket.

Samtliga tre test har marknadsförts som självtester för det nya coronaviruset. Läkemedelsverket testar inte själva de produkter de förbjuder, besluten fattas istället utifrån huruvida testerna uppfyller vissa krav, de

ska bland annat vara CE-märkta och granskade av en oberoende tredjepart.

Läkemedelsverket gör skillnad mellan själv- och snabbtest. Båda typer ska vara CE-märka och granskade, men medan snabbtest används inom vården och ska avläsas av hälso- och sjukvårdpersonal är självtest ämnade för bruk i hemmamiljö, avlästa av privatpersoner utan vårdutbildning."

" Hemkok ersätter knarket när gränserna stängs

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Stängda gränser har fått drogpriserna att stiga. Nu kommer larm om att missbrukare tar till ”hemkokta blandningar och veterinärmediciner”.

Onsdagen den 6 maj slutar en man andas vid Slakthusplan, några hundra meter från Globen. Personal från den närliggande socialförvaltningen är snabbt på plats. Med hjälp av läkemedlet naloxon kan mannens överdos hävas, men han minns inte vad han fått i sig. Det berättar Niklas Eklund, ordförande i Stockholms brukarförening.

– När heroin inte finns får människor en fruktansvärd abstinens. Man köper preparat man normalt sett inte använder. Det är fel att säga bra och dålig narkotika, men det finns den som folk är vana vid och en vansinnig blandning annat, säger han.

Stängda gränser till följd av coronapandemin har minskat tillgången och drivit upp priserna på heroin i Stockholm, enligt brukarföreningen. Det leder till att andra preparat dyker upp på marknaden, eller att drogen blandas med exempelvis fentanyl. Denna syntetiska opioid har en betydligt starkare effekt än heroin, vilket ökar risken för överdoser.

Niklas Eklund säger att säljare nu passar på att göra sig av med droger de annars inte kan sälja.

– Det skräpet börjar välla in nu. Det är konstiga hemkokta blandningar och veterinärmediciner, säger han.

Även i Skåne har drogmarknaden förändrats, säger Karina Stein som är områdeschef för beroendecentrum i Malmö.

– Vi uppfattar det som att det är brist på i stort sett all narkotika, enligt vad patienterna talar om för oss, säger hon.

Förutom coronapandemin har polisens operation Rimfrost, som under våren haft ett särskilt fokus på drog- och vapenhandeln i Malmö, minskat tillgången, enligt Karina Stein. Hon säger att situationen kan få både positiva och negativa effekter.

– För gruppen som inte är beredd att utsätta sig för så stora risker kan detta vara det som gör att man tackar nej och avstår från drogerna. För gruppen som inte har lika hög självbevarelsedrift är detta negativt, man riskerar att bli mer utsatt.

Utanför Östra sjukhuset i Göteborg fladdrar ett plasttält i vinden.

Vårdpersonal i reflexprydda jackor småpratar och skämtar med varandra. Substitutionsmottagningen, som erbjuder behandling för opioidberoende, ligger numera utanför sjukhusets lokaler. Det har gett oväntade positiva effekter, berättar sektionsledaren och psykiatrisjuksköterskan Jessica Lindgren.

– Vården kan uppfattas som lite fyrkantig,

men nu har vi ökat vår flexibilitet. Här kan man ta en liten promenad medan man pratar. Det blir lite mer avslappnat, säger hon.

Någon tillströmning av nya patienter har man inte sett sedan coronapandemin började. Till skillnad från i Malmö och Stockholm ser varken vårdpersonal eller polis i Göteborg tecken på att virusutbrottet minskat tillgången på droger, med undantag för cannabis. Kristina Lindgren, chef på spaningssektionen i Storgöteborg, säger att det är svårt att svara på varför staden sticker ut.

– Många trodde att det skulle ta helt stopp, men de här nätverken är snabba med att ställa om, precis som alla andra, säger hon.

Under förra året ökade antalet patienter på Östra sjukhusets substitutionsmottagning med 20 procent. Nu genomgår omkring 600 patienter så kallad LARO, läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende, här. Beroendecentrum Malmö tar emot omkring 450 patienter, Beroendecentrum Stockholm ungefär 700 och den privata vårdgivaren Prima Maria ungefär 500.

Den sistnämnda vårdgivaren har sett ett ökat söktryck under coronapandemin. Enligt uppgift till TT har remisserna ökat med 50 procent, samtidigt som mottagningen drabbats av hög sjukfrånvaro. Niklas Eklund på Brukarföreningen Stockholm vill se en utökad satsning på beroendevården under coronakrisen, eftersom många människor nu väljer att söka hjälp.

– Tajming är något av det mest viktiga för att en människa ska sluta med narkotika. Får du höra att du måste vänta tre eller sex månader riskerar du att tappa sugen totalt.

Föreningen föreslår ett snabbspår för den som söker hjälp för opiatberoende. Niklas Eklund säger att han förstår att coronakrisen kräver stora resurser av vården.

– Men det här är också människor. De kommer att dö annars, säger han.

Lovisa Herold
lovisa.herold@dn.se "

"akta. Så ser beroendet av opioider ut i Sverige
Till gruppen opioider hör bland annat morfin, heroin och kodein. Substanserna kommer från opiumvallmo och har smärtstillande och berusande effekt.

2017 skedde 626 narkotikarelaterade dödsfall i Sverige. Opioider förekom i 95 procent av fallen.

2018 var 4 000 personer inskrivna i så kallad LARO, läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende.

Folkhälsomyndigheten, Beroendecentrum Stockholm "

" Nytt löfte – extrakostnader ska täckas

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Finansminister Magdalena Andersson lovar – återigen – att kommuner och regioner ska få full täckning av staten för extra-kostnader i vård och omsorg på grund av coronapandemin.
Men än kommer inget besked om ytterligare statsbidrag för nästa år.

– Vi följer utvecklingen väldigt noggrant och vi kommer med besked när vi har lite mer information om hur vi bedömer den ekonomiska utvecklingen för 2021. Där är vi inte än, säger Magdalena Andersson (S).

Extra generella statsbidrag finns med som en del i arbetet inför höstbudgeten. Men redan i samband med vårbudgeten gav regeringen och samarbetspartierna C och L besked om 12,5 miljarder kronor för 2021 och 2022.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) skrev på DN debatt i går att det behövs ytterligare åtta miljarder i generella statsbidrag 2021.

SKR befarar också att kommuner och regioner inte kommer att få full täckning för extraordinära kostnader i vården och omsorgen, eftersom den förordning som reglerar ersättningen talar om att Socialstyrelsen ska prioritera bland ansökningar och att ersättningen kommer i mån av medel. Hittills har tre miljarder kronor satts av.

Men Magdalena Andersson upprepar vad hon sagt flera gånger – det blir full täckning.

– Det är väldigt viktigt att man verkligen hör det beskedet, för annars finns en risk att människor som behöver vård inte får det för att kommuner och regioner är oroliga för att inte få täckning, säger Magdalena Andersson.

Flera oppositionspartier har i sina budgetmotioner bedömt att kommuner och regioner behöver större extratillskott i år än i regeringens vårbudget.

Elisabeth Svantesson, Moderaternas ekonomiskpolitiska talesperson, pekar på att de 15 miljarder som sköts till i vårbudgeten enbart täcker skattebortfallet, enligt SKR:s beräkningar.

– Jag är övertygad om att de kommer att behöva mer resurser även i år om de ska kunna upprätthålla kvalitén i välfärden, säger Svantesson.

TT "

"Miljardstöd till kollektivtrafiken

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Regeringen presenterar ett riktat bidrag på tre miljarder kronor till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Sverige. Syftet är att kunna behålla antalet turer i en tid där biljettintäkterna minskar.

Kollektivtrafiken får ett krisstöd på tre miljarder kronor för att mildra effekterna som minskat resande har på biljettintäkterna, meddelade vice statsminister Isabella Lövin (MP) och infrastrukturminister Tomas Eneroth (S) under måndagen.

Stödet anses nödvändigt för att kunna undvika trängsel i bussar och tåg.

– Det är viktigt att hålla uppe turerna och se till att man kan hålla uppe volymerna för att minska smittspridningen, säger Tomas Eneroth. Satsningen bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Fördelningen av de tre miljarderna kommer att baseras på biljettintäkternas storlek i regionerna och utföras av Trafikverket.

– Det är väldigt viktigt att kollektivtrafiken fortsätter rulla. Alla kan inte jobba på distans, till exempel förskollärare, sjuksköterskor och läkare. De kan inte jobba på distans och de behöver kunna ta sig till jobbet, säger Isabella Lövin.

Hur länge pengarna väntas räcka kan regeringen inte svara på.

– Vi kan få anledning till att återkomma till den här frågan. Vi vet inte när coronakrisen klingar av och vi kommer behöva göra mycket mer inte minst när det kommer till återuppbyggnad, säger Isabella Lövin.

Enligt branschorganisationen Sveriges Bussföretags vd Anna Grönlund kommer emellertid pengarna för sent.

– De här tre miljarderna motsvarar ungefär tre månaders förlorade biljettintäkter bakåt mars, april och maj. Så pengarna är slut redan innan de kommit, säger hon. Det kommer att behövas mer framöver. Om inte behöver regionerna fundera på om de behöver skära i trafiken och då kommer både kollektivtrafikföretag och resenärer att drabbas, säger hon i en kommentar till nyhetsbyrån TT.

Sedan tidigare har regeringen utökat statsbidragen till Sveriges regioner och kommuner med 20 miljarder kronor under 2020, varav 12,5 miljarder av dessa kommer vara permanent.

Det nya stödet på tre miljarder är emellertid ett tillfälligt riktat bidrag som går direkt till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

" Rehabilitering vårdens nästa utmaning

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Rehabiliteringen för de som blivit svårt sjuka i covid-19 blir vårdens nya utmaning.

Socialstyrelsen håller nu på att ta fram stöd för hur vårdgivare ska hantera det ökande behovet av rehabilitering, när pandemin börjar gå in i en ny fas.

– Ett liv som räddas måste också kunna levas. Alla som behöver rehabilitering för att kunna återfå sin funktionsförmåga måste kunna få en sådan av hög kvalitet, säger Thomas Lindén, på Socialstyrelsen.

De flesta patienter som fått intensivvård för covid-19 har haft bakomliggande sjukdomar eller tillhört riskgrupper. Thomas Lindén förklarade även att intensivvården i sig kan leda till bestående men, inte minst på grund av att covid-19-patienter ofta intensivvårdats under lång tid.

– Det första som man behövde säkerställa var att det fanns intensivvårdsplatser så att folk överlever och det har varit väldigt stort fokus på det. Men när man väl kommer över det har man många som inte kan komma tillbaka till ett normalt liv utan professionell hjälp.

DN "

" Svenskarna har börjat slappna av visar MSB-undersökning

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Svenskarna har anammat ett något mer avslappnat förhållningssätt till myndigheternas rekommendationer, säger MSB:s Svante Werger. – Möjligen ser vi nu en form av trendbrott, säger han.

Bilden av befolkningens mer avslappnade inställning till den pågående epidemin har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, fått av de senaste resultaten från de opinionsundersökningar som genomförs tillsammans med Kantar/Sifo. I undersökningen syns nu en nedgång i hur många som gjort vissa ändringar i sitt liv för att hindra smittspridningen, förklarar Svante Werger, särskild rådgivare på MSB.

– Det är färre som följer nyheterna mer än vanligt, färre som minskat sitt deltagande i sociala aktiviteter utanför hemmet och färre som minskat sitt kollektivtrafikresande, sade han och räknade då upp några av de områden där nedgången är som störst.

– Skillnaden är mellan fem och tio procentenheter, säger Svante Werger och uppmanade svenskarna att fortsätta följa myndigheternas råd.

Siffrorna visar också att förtroendet för bland annat äldreomsorgen och polisen minskat. Andelen som känner förtroende för sjukvården och Folkhälsomyndigheten är dock stabil och hög, 81 respektive 77 procent.
På måndagen hade ytterligare 31 personer rapporterats avlidna i covid-19. Hittills har 3256 personer dött i sjukdomen och 1738 har behövt intensivvård. Anders Wallensten, biträdande statsepidemiolog vid Folkhälsomyndigheten, betonade att det rör sig om så kallade måndagssiffror och att siffrorna förmodligen kommer att vara högre i veckan.

Han flaggade för att hittills lindrigt drabbade Skåne ser ut att kan vara på väg upp i antalet smittade, samtidigt som kurvan plattats ut något i till exempel Stockholm.

Gällande MSB:s siffror uppmanar Anders Wallensten till viss försiktighet med att tolka tecken på en enskild mätning.

– Men det är såklart väldigt viktigt att vi alla håller i nu när det ser ut som att det går åt rätt håll, så att vi inte förvärrar läget igen, säger han.

Anders Wallensten tror att budskapen på de dagliga pressträffarna kan hjälpa människor att fortsätta följa rekommendationerna. Han säger att Folkhälsomyndigheten vill släppa på restriktionerna så snart som möjligt, men att de måste vara säkra på att det inte förvärrar situationen.

– Det är en balansgång. Men jag tror folk har förståelse för hur allvarligt läget är, och har varit och kan bli framöver också. Det är absolut inte så att vi blåser faran över nu utan vi får hålla ut och hjälpa varandra, säger han.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se
Ossi Carp
ossi.carp@dn.se
Amanda Dahl
amanda.dahl@dn.se"

"Fakta. Läget just nu
Folkhälsomyndighetens senaste statistik visar att totalt 3 256 personer har avlidit i sviterna av covid-19 i Sverige. Det är en ökning med 31 personer det senaste dygnet.

Siffrorna kan dölja en viss eftersläpning som gör att inte alla dödsfall under helgen rapporterats in ännu. De uppdaterade siffrorna visar även att totalt 26 670 har bekräftats smittade av coronaviruset i Sverige. 1 738 personer har eller har fått intensivvård. Antalet disponibla IVA-platser är dock lägre än de varit. "

" Överdödligheten fortsätter att minska

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Den så kallade överdödligheten i Sverige fortsätter att sjunka sedan toppen i mitten av april, visar statistik från SCB. Toppnoteringen är fortfarande vecka 15 som nu justerats till 2 554 dödsfall, vilket är det högsta antalet döda under en vecka som rapporterats på hela 2000-talet.

”Minskningen är tydlig i Stockholms län. Men överdödligheten där är fortfarande hög. Vecka 18 låg överdödligheten i Stockholms och Östergötlands län på över 50 procent, jämfört med 2015–2019”, enligt Linus Garp, SCB-utredare.

SCB jämför den preliminära statistiken över hur många som dör varje vecka med ett genomsnitt för motsvarande perioder 2015–2019. De nivåer som är högre än snittet är det som beskrivs som en överdödlighet.

DN "

" Så har krisen påverkat hur vi handlar

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Den nya tillvaron med fler hemmajobbare och social distansering har förändrat vårt köpbeteende. Med hjälp av statistik från fyra aktörer har DN tagit reda på hur pengarna numera spenderas. Och vissa förändringar kan bli bestående, menar flera experter.

Sedan coronautbrottet har kortköpen minskat med mellan 25–30 procent i Sverige, enligt SEB:s privatekonom Jens Magnusson. Detta trots att den stora majoriteten av befolkningen fortfarande beräknas ha kvar jobbet efter krisen.

– Många vill ta höjd för de risker som kan komma i framtiden, men det beror också på att vi rent praktiskt inte är ute och rör oss lika mycket, säger Jens Magnusson.

Men hur har pengarna som spenderas i Sverige omfördelats under krisen?

I statistik som SEB tagit fram till DN som baseras på kundernas kreditkortstransaktioner, (se faktaruta) framgår att svenskarna bara lade hälften så mycket pengar på transporter under mars 2020, jämfört med i fjol. Men störst skillnad märktes på resor, som minskade med 75 procent medan hotell- och restaurang sjönk med 55 respektive 24 procent under mars.

– I stora drag är förändringarna ganska väntade, säger Magnusson. Desto mer pengar lades på mat, där det skedde en ökning med 36 procent. Klädförsäljningen i butiker minskade med 25 procent under mars.

– Butikernas försäljning har sjunkit dramatiskt och det har inte kompenserats med motsvarande ökning inom e-handeln, säger Jens Magnusson.

Han tror att vissa förändringar kan bli bestående, exempelvis inom arbetslivet.

– Företag kan upptäcka att det finns tid och pengar att spara på att dra in en och annan tjänsteresa och sköta mer digitalt. Det är också troligt att det blir vanligare att arbeta hemma.

Även inom semesterindustrin kan trenderna finnas kvar när vardagen återgått till ett mer normalt läge, tror han. En solig sommar i Sverige kan gynna lokal turism även nästkommande år, samtidigt som suget efter utlandsresor kan bli större än någonsin om vädret visar sig från sin sämsta sida, säger Jens Magnusson. Han påpekar att utslagningen inom branscher, där resebranschen är ett tydligt exempel, kan leda till prisförändringar.

– Om det finns ett uppdämt behov – alltså en ökad efterfrågan – på att resa samtidigt som att ett antal flygbolag och resebolag inte finns kvar kan det bli rejäla prisökningar, som kan bidra till att konsumtionsförändringar blir mer bestående.

Studenternas ekonomi riskerar att få sig en hård smäll när extrajobb och sommarjobb inom restaurang och kaféer försvinner. Det kan i sin

tur leda till att just den gruppen minskar ännu mer på konsumtionen, enligt Jens Magnusson.

– Fler utökar förmodligen studielånen till hösten.

Varsel som blir uppsägningar och därmed höjd arbetslöshet kan påverka konsumtionen på längre sikt, säger han.

Men Swedbanks indikationer från de två första veckorna i april, som baseras på kategoriseringar av korttransaktioner, visar ännu större skillnader. I underlaget framgår att den totala konsumtionen minskade med 25 procent under veckorna, med matbutikerna borträknade.

– Från och med mitten på mars märks en tydlig och snabb förändring. När restriktionerna infördes blev det stor skillnad i vad vi vill göra, får göra och på vilket sätt vi får göra det, säger Pernilla Johansson, seniorekonom på Swedbank.

Nästan inga pengar lades på resor, inom kategorin var minskningen 94 procent. Samtidigt tappade hotell och restauranger med 48 procent.
– Jag tror att reserelaterade tjänster som flyg och paketresor kommer ta längst tid på sig att komma tillbaka efter krisen, säger Pernilla Johansson.

Försäljningen av kläder och skor sjönk med mer än hälften, 52 procent, med e-handeln inräknat. Däremot har det skett en ökning inom apoteksvaror, byggvaruhandel och hemelektronik, enligt Swedbanks siffror. Pernilla Johansson tror att vissa beteendeförändringar kommer att kvarstå efter krisen är över.

– Vi har vant oss vid att ha Skypemöten och kanske tänker till en extra gång om vi ska resa, säger hon.

Betaltjänsten Klarna visar att kategorierna hem och trädgård, mat och dryck och barnprodukter tog en större andel av plånboken än vanligt under de två första veckorna i april. Viveka Söderbäck, som arbetar med att kartlägga konsumentbeteenden på Klarna, ser att nya grupper har börjat handla på nätet.

– De som tidigare handlade online har fortsatt göra det. Vad vi ser är att de som tidigare handlade mindre online har börjat handla mer, till exempel äldre och boende i mindre orter, säger hon.

Viveka Söderbäck tror att det mesta kommer att gå tillbaka till hur det var innan efter krisen.

– Jag är inte en av dem som tror att e-handeln kommer att ta över helt. De fysiska butikerna spelar en viktig roll, där kan vi klämma och känna, och de spelar även en social roll. Däremot tror jag att grupper som tidigare inte handlat online nu har upptäckt fördelarna och därför fortsätter, säger hon.

Postnord har frågat konsumenter (se faktaruta) hur de förändrat sina köpbeteenden sedan utbrottet av coronaviruset. Över en tredjedel av svenskarna, 36 procent, oroar sig för sin privatekonomi och 84 procent oroar sig för landets ekonomi. I undersökningen framgår att fyra av tio jobbar hemifrån och 80 procent tillbringar mer tid i hemmet. Knappt hälften anger att de handlar mer från närbutiker och lite fler än hälften säger att de undviker fysiska butiker.

Samtidigt var det färre som e-handlade under mars och slutet av april totalt sett (66 procent) jämfört med årssnittet i fjol (70 procent). Arne Andersson, e-handelsrådgivare på Postnord, tror att det digitala konsumtionsmönstret ökar framöver till följd av coronautbrottet.

– Men vi blir nog också sugna på att handla i fysisk butik eftersom vi sitter inne hela dagarna. Kortsiktigt tror jag att många springer till butiker framöver, för att sedan gå hem och beställa på nätet. Vi är vana vid att få hemleverans, säger han.

Var femte konsument uppger att de under coronakrisen har avstått från att köpa en specifik vara. Lika många säger att de inte köpt kläder, skor, möbler och inredning. 15 procent säger att de slutat köpa hemelektronik. Undersökningen visar också att fler vill ha sina varor till dörren, och färre vill hämta upp hos ombud.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

"Fakta. Så handlar vi under epidemin
SEB:s kortstatistik
Kreditkortstransaktionerna står för omkring 20 procent av betalningarna medan betalkorten står för 80 procent. Däremot är statistiken från kreditkortstransaktioner mer finfördelad och därmed mer tillförlitlig, men ska fortfarande tolkas som indikatorer, enligt SEB.

Postnords undersökning
Med hjälp av Sifo har Postnord frågat drygt 3 000 personer mellan 18-79 om e-handelsvanor i coronatider. "

"Planerad vård skjuts upp till efter sommaren

DN TISDAG 12 MAJ 2020

Sjukvården kommer inte att återgå till det normala med planerade operationer och behandlingar förrän efter sommaren. Det har den regionala sjukvårdsledningen beslutat. – Det är ett tufft beslut, men nödvändigt, säger Björn Eriksson, hälso- och sjukvårdsdirektör.

Det är för att klara av vården av covidsjuka patienter som Region Stockholm, liksom flera andra regioner i början av pandemin beslutat att ställa in alla planerad vård av operationer, besök och behandling som kan vänta för att i stället ställa om till akut omhändertagande.

Behovet av vård för covidsjuka bedöms vara stort även över sommaren och den regionala sjukvårdsledningen i Stockholm har beslutat att detta exceptionella läge för Stockholmsvården förlängs till den 31 augusti.

– Det är ett svårt beslut, men det handlar om att vi måste klara sommaren. Många har jobbat många och långa pass. Vi måste ge vår personal möjlighet att återhämta sig, säger Björn Eriksson.

Det betyder att personalen som jobbat hårt för att klara omställningen, och bemanna akut- och intensivvården, många med 12-timmarspass, måste få sina semestrar. Normalt sett brukar sjukvården börja dra ner på planerad vård och vårdplatser vid midsommar.

– Vi kan inte förvänta oss av vår personal att de nu ska ställa om och börjar operera.

Som en konsekvens av beslutet kommer köer till den uppskjutna vården, till operationer och icke akuta besök som ställts in, den så kallade vårdskulden, att öka ytterligare.

– Ja, så kommer det att bli. Det här är inget lätt beslut, men vi har inget val.

Som en följd av beslutet kommer regionen att ha fortsatt behov av den personal som lånats in av privata vårdgivare.

– De har framför varit avgörande för att kunna bemanna intensivvården. Vi kommer att behöva dem under sommaren.

Björn Eriksson understryker samtidigt att trycket på sjukvården är fortsatt mycket högt, även om antalet smittade liksom patienter i behov av intensivvård minskar.

– Vi har skyhöga sjukvårdsbehov, och det kommer inte att vara över efter sommaren. För allmänheten är det fortfarande Folkhälsomyndighetens råd som gäller. En förutsättning för att vi ska klara det här är att kurvan för sjukvårdsbehovet går ner.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se "

Fler artiklar finns i kapitel 3.

Kapitel 3: Utrikes och inrikes
DN-artiklar 5-12 maj 2020

Utrikes DN-artiklar 5-12 maj 2020

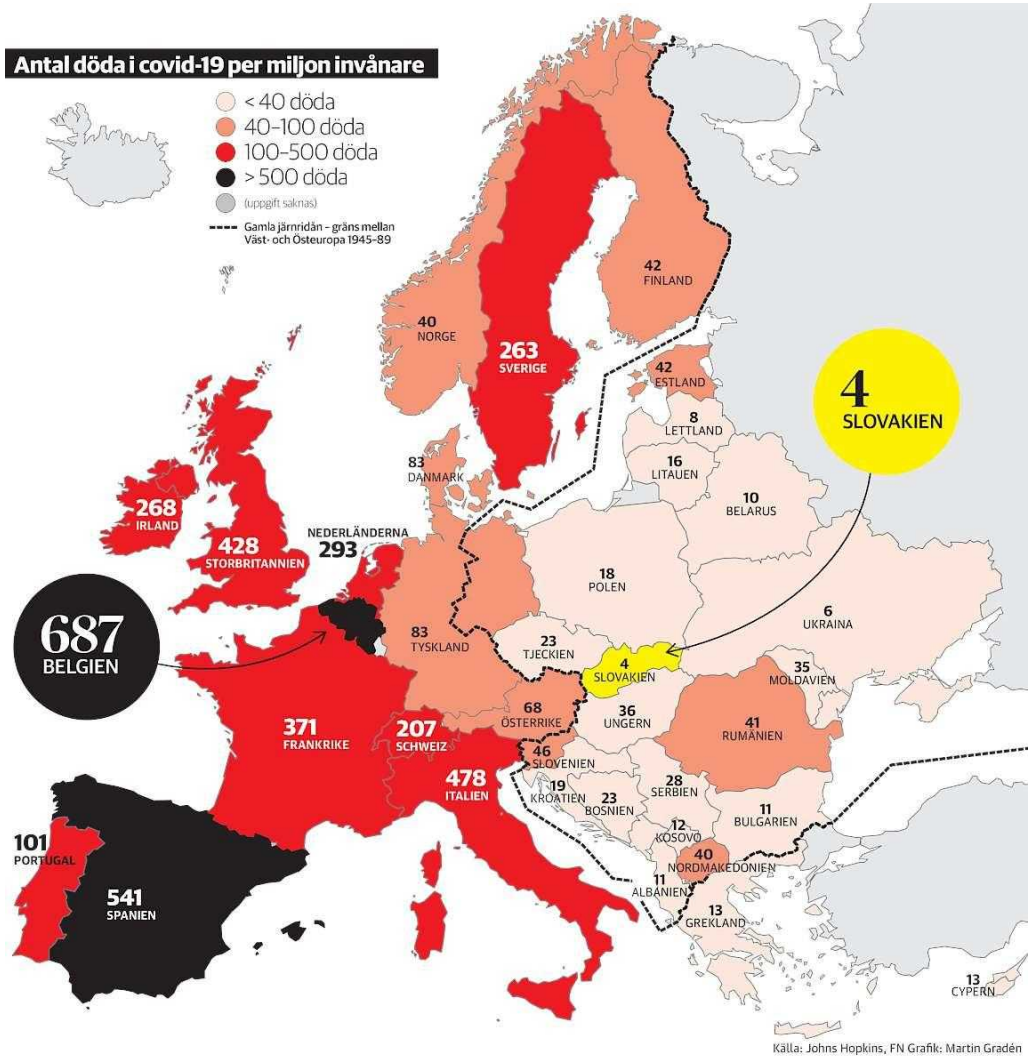
Antal döda i covid-19 per miljon invånare
< 40 döda
40–100 döda
100–500 döda
> 500 döda
(uppgift saknas)
Gamla järnridån – gräns mellan Väst- och Östeuropa 1945–89
42 FINLAND
40 NORGE
263 SVERIGE
42 ESTLAND
4 SLOVAKIEN
8 LETTLAND
16 LITAUEN
83 DANMARK
10 BELARUS
268 IRLAND
428 STORBRITANNIEN
NEDERLÄNDERNA 293
18 POLEN
687 BELGIEN
6 UKRAINA
83 TYSKLAND
23 TJECKIEN
4 SLOVAKIEN
35 MOLDAVIEN
68 ÖSTERRIKE
36 UNGERN
41 RUMÄNIEN
371 FRANKRIKE
207 SCHWEIZ
46 SLOVENIEN
478 ITALIEN
19 KROATIEN
23 BOSNIEN
28 SERBIEN
11 BULGARIEN
12 KOSOVO
40 NORDMAKEDONIEN
101 PORTUGAL
11 ALBANIEN
541 SPANIEN
13 GREKLAND
13 CYPERN
Källa: Johns Hopkins, FN Grafik: Martin Gradén

Mönstret från den gamla järnridån återuppstår när smittan sprids i Europa

TISDAG 5 MAJ 2020

En ny sorts järnridå går igenom coronapandemins Europa. I väster finns alla de hårdast drabbade länderna Italien, Spanien, Frankrike och Storbritannien. I det gamla östblocket är siffrorna över smittade och döda uppseendeväckande låga. Vad beror det på?

Den 11 mars förklarade den brittiske premiärministern Boris Johnson, flankerad av två medicinska rådgivare, att det var bättre att folk såg fotbollsmatcher på fullsatta arenor än på puben.

På andra sidan Engelska kanalen hade tusentals fransmän just satt världsrekord i hur många som kunde samlas på en plats utklädda till smurfar. Och nu meddelade president Emmanuel Macron att de franska lokalvalen fem dagar senare skulle hållas som vanligt.
Nästan samtidigt utlystes undantagstillstånd i Tjeckien. Alla skolor stängdes, liksom restauranger, kaféer, gym, bibliotek – alla platser där folk samlas.
Den dagen, den 12 mars, hade Tjeckien 116 fall av konstaterad coronasmitta. Det första dödsfallet i covid-19 skulle komma först tio dagar senare.
Också i Italien infördes samtidigt stränga regler – med stängning av all kommersiell aktivitet utom livsmedelsbutiker och apotek. Ett par dagar tidigare hade ett strikt reseförbud försatt hela landet i karantän.
Men Italien hade när detta skedde över 12 000 smittade och närmade sig 1 000 döda i covid-19.
Att jämföra pandemins härjningar i olika länder är svårt. Nästan lika svårt som att tvärsäkert säga vilka åtgärder som är bäst för att

begränsa smittan och bevara folkhälsan på längre sikt.
Men ett europeiskt mönster går inte att komma ifrån: länderna i det forna östblocket har hittills klarat sig långt bättre än länderna i Västeuropa.
Mäter man i antal döda per miljoner invånare blir skillnaderna frapperande. Här låg den 4 maj västländer som Belgien (687 per miljon), Spanien (541), Italien (478), Storbritannien (428) och Frankrike (371) skyhögt över siffrorna för östländer som Estland (42), Rumänien (41), Ungern (36), Tjeckien (23), Polen (18) och Slovakien (4).
Sveriges dödstal per miljon invånare var 263.
Visst, pandemin nådde de stora länderna i väst tidigare. Men det kan inte förklara hela skillnaden. Även om man ser till antal döda exempelvis 55 dagar efter det första konstaterade coronafallet är dödstalet för Italien per miljon invånare mer än 20 gånger högre än de för Polen och Tjeckien.
Mönstret går igen nästan vilka länder man än tittar på. Även inom Tyskland går gränsen mellan svårt drabbade regioner

och mindre svårt drabbade just där järnridån en gång löpte, mellan delstaterna i det före detta Västtyskland och det gamla DDR – med långt högre dödstal i väst. Och det får många att fråga sig vad det är i de gamla kommunistländerna som gör att de – så här långt – har lyckats bättre med att skydda sina befolkningars hälsa.

En uppenbar skillnad mellan öst och väst är att regeringar i nästan alla de forna östblocksländerna införde strikta restriktioner långt tidigare än i väst. Oftast innan antalet smittade i respektive land hade hunnit växa från några tiotal fall, och inte sällan innan någon enda person hade avlidit.

Varför gjorde de det? Finns det något i arvet efter kommuniståren som kan förklara regeringarnas snabba agerande?

Kanske, men inte på det sätt man tänker sig.

– Vi var säkra på att våra sjukhus inte skulle klara detta. Vi var tvungna att reagera, säger Tjeckiens hälsominister Adam Votech till Wall Street Journal.

Slawomir Debski, direktör för tankesmedjan Polish institute for international affairs, pekar just på

att sjukvårdssystemen är mindre utvecklade i öst än i väst.
– När våra ledare såg hur pressade sjukhusen var i Italien blev det en varningssignal. De insåg att om inte italienarna med sin vård i toppklass klarade detta skulle vår vårdapparat inte ha en chans, säger han till DN.
På samma sätt, går resonemanget, har både politiker och vanliga medborgare i väst haft en fast övertygelse om att deras avancerade, högteknologiska vårdapparat ska lösa det mesta. Och därför reagerat långsammare.
– Folk i väst tenderar att tro att deras rikedom skyddar dem. Det skapar ett tunnelseende – man vill till varje pris skydda ekonomin. Medan människor i öst har ett levande minne av att leva under väldigt torftiga förhållanden under kommunismen. Det gör dem beredda att acceptera en nedstängning, söger Debski.
Kanske är polacker, tjecker och ungrare helt enkelt mer härdade än de bortskämda västeuropeerna.
Men är de också mer benägna att lyda sina ledare, även när de inskränker deras frihet på ett sätt

som nästan påminner om kommunisteran?
Länder som Slovakien och Polen har gått betydligt längre än andra när det gäller övervakning av karantän och spårning av smittade via appar.
I Ungern har regeringen tagit sig ännu mer makt än i andra europeiska länder genom nödlagstiftning med pandemin som förevändning. Samtidigt som Polens starke man Jaroslaw Kaczynski utnyttjar krisen för att till varje pris driva igenom ett presidentval som ska ge honom närmast oinskränkt makt.
Men medan västeuropeer på många håll knorrar mot karantänsreglerna tar deras kusiner i öst det hela med ro. De strikta restriktionerna accepteras med jämnmod, är rent av populära.
– Ja, visst har regimer som de i Polen och Ungern använt pandemin för att konsolidera sin makt, säger Li Bennich-Björkman, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet.
– Men man får komma ihåg att det handlar om populära partier, med stort stöd i befolkningen. Så i

de här länderna är det kanske lite mer av ”staten, det är vi”.
Hennes professorskollega Leszek Koszanowicz i polska Wroclaw håller med.
– Vi polacker gillar att se oss som en sorts anarkister som ständigt gör uppror mot de styrande. Men när det kommer till kritan tror vi ändå att staten ska ta hand om oss. Därför accepterar de allra flesta de hårda reglerna nu, och ser dem som ett skydd.
– Och framför allt vet alla att vår sjukvård är i ruiner. Därför är det bättre att stanna hemma än att hamna på sjukhus.

Men det finns många skillnader mellan Europas två halvor, som inte alltid kan förklaras med 1900-talshistorien, eller åtminstone bara indirekt.
En är demografin. De svårt coronadrabbade Italien och Spanien har bland världens äldsta befolkningar, med hög andel över 70 och 80 år. I länderna i öst är folkhälsan sämre, vilket gör dessa grupper mindre relativt sett. Många har redan dött av andra orsaker och kan därför inte dö av covid-19.
En annan faktor är att resandet, särskilt det internationella

resandet, är långt större i Västeuropa. Vilket kan vara en delförklaring till att smittan nådde länderna i öst senare: det var svenskar, tyskar och britter som fyllde pisterna i Ischgl och de italienska alperna i februari, inte ungrare och rumäner.
– Och se på London, Paris och Milano. De är ju enorma magneter som drar till sig folk från hela världen. Något liknande finns knappt i östra Europa, säger Li Bennich-Björkman.
Det skulle möjligen vara Prag. Men där stängdes all turistverksamhet ner tidigt i mars.
Epidemiologerna påpekar ofta att facit efter pandemin inte går att se förrän kanske efter ett par år. De länder som klarar sig bäst i dag kan mycket väl vara de som drabbas allra hårdast av en andra eller tredje våg av smittan.
Den här risken är uppenbar i länderna i det före detta östblocket.
Därför går de mycket försiktigt fram när vissa lättnader i reglerna nu gradvis införs.
Som i Slovakien där personer med autism nu får undantag mot regeln att alltid bära munskydd utomhus. Liksom medlemmar av

samma familj som rör sig i naturen – förutsatt att de går minst 20 meter från andra. Eller i Serbien där man släpper det totala utegångsförbudet för människor över 65. Nu får de rätt till tre promenader i veckan. Men få serber och slovaker kräver större lättnader – än så länge. Och deras sjukhus är inte i närheten av det kaos som har präglat Italiens under senvintern och våren.

Ingmar Nevéus

Anna-Lena Laurén: Smittan ger dubbla måttstockar ett globalt uppsving

TISDAG 5 MAJ 2020

Strategier för hur man bäst bekämpar coronaviruset har delat världen. En sak har dock de flesta länder gemensamt –

dubbla måttstockar i relation till omvärlden.

För några dagar sedan ringde jag upp en läkare i Moskva för att diskutera coronasituationen i Ryssland. Att hitta en läkare som över huvud taget var villig att ställa upp tog en hel dag. Dessvärre gick intervjun inte att använda. Läkaren vägrade svara på frågor om situationen i Ryssland – enligt honom var coronaviruset i själva verket inget problem, eftersom smittspridningen är så mycket större i Sverige.

– Titta på Europa! Titta på Sverige! Ni har enorma problem, svarade han varje gång jag frågade varför han tror att Ryssland nu har fler coronasmittade än Kina. Taktiken kallas whataboutism och är en i postsovjetiska länder beprövad metod för att flytta fokus från ett besvärligt ämne. Det intressanta är att samma metod nu har börjat användas i väst när det gäller att motivera varför man har valt en viss coronastrategi. Det vill säga: man jämför sig helst med länder som har högre dödstal än en själv. Man tolkar varje förändring i grannlandet som ett

tecken på att nu har de ”ändrat linje”. Alltid i en riktning som bekräftar ens egen strategi.
När den svenska regeringen fick utvidgade befogenheter i början av april skrev finländska medier att Sverige har bytt strategi. Helsingin Sanomat rapporterade att Sverige gör en ”helomvändning”, Yle att Sverige ändrar linje. Ingendera tolkningen stämde. Sverige har fortsatt på samma linje.
Nyligen beslöt Finland att öppna skolorna den 14 maj. I Sverige tolkas det som att Finland nu ”gör som Sverige”. Men det stämmer inte. Finland har inte ändrat linje utan följer planen, det vill säga att först platta ut kurvan och sedan gradvis lätta på restriktioner.
Omvärlden beskriver den svenska coronastrategin som ”business as usual” där alla gör som de vill, trots att Folkhälsomyndighetens rekommendationer i praktiken har betytt en mängd begränsningar. I Sverige betraktas öppnandet i till exempel Tyskland och Finland som ett bevis på att man hela tiden haft rätt, trots att dessa länder bara agerar exakt enligt planen. Inget land har

någonsin beslutat att hålla stängt för evigt.
Inget land har heller föreställt sig att det blir en lätt sak att öppna – alla vet att coronaviruset återvänder. Planen är inte att avskaffa smittspridningen, utan att bromsa den. Det enda land som antagit strategin att helt och hållet utplåna viruset är Nya Zeeland. Ett land som utgörs av öar.
Varje land betraktar sina egen strategi i ett bredare sammanhang, medan andras strategier analyseras ur ett maximalistiskt perspektiv. Varje eget misslyckande förklaras som ett olycksfall i arbetet, medan andras motgångar tolkas som att deras strategi har klappat igenom.
Gemensamt är även två faktorer: Alla stöder sina egna regeringar. Alla understryker: Vi lyssnar på experterna.
Anna-Lena Laurén

Miljontals italienare lämnar karantänen

TISDAG 5 MAJ 2020

4,4 miljoner italienare återvände i går, måndag, till sina arbeten efter en nio veckor lång karantän.

Livet blir lättare och rörligheten för huvudstadens invånare är inte längre lika reglerad.

Rom

På kvartersbaren är Riccardo Montillo tillbaka framför disken. Men det är inte som förr. Det finns nybryggd espresso och krämig cappuccino att få med färska, varma croissanter. Vi kunder får dock inte komma in på kaféet, utan vi får beställa genom ett plexiglas med en lite skjutlucka.

Men en strid ström av kunder kommer. Alla väntar ordentligt på trottoaren och betalar sitt kaffe i den lilla luckan.

– Detta har jag väntat på i två månader. Vad jag har saknat min

morgonespresso, säger Maria Grazia Serpa, som rastar hunden York som får en del av hennes muffins.
Alex Ali och Erlin Halili dricker sitt kaffe på trottoaren. De kommer båda från Albanien och har varit i Italien i 20 år. Nu är de oroliga för sin framtid.
– Vi har en agentur för att hyra ut cyklar. Våra guidade turer med hörsnäcka i Roms centrum har varit mycket populära. Men nu har vi ingen uthyrning alls. Utan turister har vi inga som helst inkomster.

Det var den 9 mars som hela Italien sattes i karantän. Det blev förbjudet att resa även inom landet. Däremot gick det bra att besöka närmaste livsmedelsbutik, vårdcentral och apotek.
Italiens regering vill nu att samhället skall öppnas gradvis. På de flesta platser i Rom var det inga längre köer för att komma på bussar och tunnelbana på måndagen. Rom är ingen industristad. Däremot har staden en enorm förvaltning med otaliga myndigheter och departement. Många som arbetar på kontor fortsätter att distansjobba.

Platserna på bussar och tåg är begränsade. Två passagerare får till exempel inte sitta intill varandra. Roms bussar som ledigt kunde trycka in 80 personer, får nu inte ha fler än 20 passagerare. I Milano har man satt ut punkter på perronger och inne i tunnelbanevagnar. Varje punkt är liktydig med en person. Även här är utbudet kraftigt reducerat. På tunnelbanan används inte alla sittplatser. Dekaler med texten ”sitt inte här” uppmanar passagerarna skall hålla socialt avstånd.

De närmaste två veckorna har beskrivits som riskabla. Många italienare är väldigt trötta på sin karantän och vill inget annat än att vara ute i den 25-gradiga vårvärmen. Så sent som i helgen, då man fortfarande behövde ha särskilt skäl för att få gå ut, var en stor del av Italiens städer fyllda av människor som endast flanerade i solen.

Paola Rossi bor i den pittoreska stadsdelen Trastevere, som vid fint väder alltid är full av besökare trots att det inte finns några turister i Rom.

– Min gata var proppfull i helgen. Det var svårt att komma fram när jag skulle ut med hunden. Det var många som inte bar munskydd. Jag kände ett stort obehag när jag tänkte på den smittorisk som faktiskt finns.

Italiens premiärminister Giuseppe Conte har uppmanat italienarna att fortsätta att vara försiktiga.

– Ni skall komma ihåg att vi fortfarande befinner oss mitt i en pandemi, sade Giuseppe Conte i en intervju till tidningen La Stampa.

Om det inte blir några bakslag under denna ”fas två” skall det italienska samhället öppnas mer, samtidigt som det blivit obligatoriskt att bära munskydd. Den 18 maj får detaljhandelns butiker öppna igen. Men tidigast den 1 juni kan italienarna bänka sig på en klassisk trattoria eller äta en pizza ute. Samma datum gäller för frisörer, där man måste ha bokat tid. Några av dessa beslut är regionala, eftersom risksituationen ser olika ut i Italiens 21 olika regioner.

För biografer och gym finns ännu inget angivet öppningsdatum.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com

Fakta. 29 000 har avlidit

Det första fallet av covid-19 i Italien upptäcktes den 31 januari. Det rörde sig om ett par från Kina, som sedan fick sjukvård i Italien. Den fjärde mars fick Italien det första dödsfallet, en 58-årig man i regionen Abruzzo.
Italien är det land som har flest dödsoffer efter USA. Hittills har 29 000 personer avlidit, medan 210 000 personer har bekräftats smittade med det nya coronaviruset.

Här är Finlands plan för att öppna landet – dag för dag

TISDAG 5 MAJ 2020

Finlands regering är klar med överläggningar kring hur landet ska återöppnas.

Statsminister Sanna Marin meddelar att många restriktioner kommer att ligga kvar under hela maj, och att man därefter ska kunna öppna samhället gradvis. Den 14 maj ska grundskolorna åter kunna öppnas, meddelar Marin. Gränsen på tio personer vid allmänna sammankomster blir kvar fram till den 1 juni innan den sedan höjs till 50 personer. Även restauranger och kaféer ska gradvis öppna sin verksamhet från den 1 juni. Enligt regeringen kommer man dock inte kunna tillåta publika evenemang för fler än 500 personer före augusti. Personer som är över 70 år ska fortsätta undvika sociala kontakter, och rekommendationen om att arbeta på distans kvarstår.
Från den 14 maj utökar landet möjligheten för resor inom Schengenområdet. Det handlar dock enbart om resor som anses nödvändiga – och landet avråder fortsatt från alla resor utomlands.
– Vi lever inte längre i den värld som vi levde i tidigare, säger inrikesminister Maria Ohisalo, rapporterar Yle.
DN

Ung filmare hittades död i sin cell

TISDAG 5 MAJ 2020

Vreden växer i Egypten sedan en ung videofilmare, Shady Habash, hittats död i sin cell i ett högsäkerhetsfängelse i Kairo.
Nu kräver oppositionen att omständigheterna kring Habashs död utreds.

”Fängelset dödar mig inte, men ensamheten gör det. Jag behöver ert stöd för att överleva detta.”
Det skrev Shady Habash i ett utsmugglat brev från det beryktade Torafängelset i Kairo. I lördags hittades den 24-årige - Habash död i sin cell.
Dödsorsaken är inte fastställd.
Shady Habash var filmare och låg bakom en musikvideo som misshagat den egyptiska regimen.
Han bildsatte en satirisk sång riktad mot Egyptens president Abdelfattah al-Sisi, där presidenten liknades vid en dadel.

Videon till låten, med titeln ”Balaha”, släpptes den 26 februari 2018. Bara några dagar senare greps Habash och fördes till en högsäkerhetsavdelning på Torafängelset, anklagad för samröre med terroristgrupper och för att sprida falska nyheter.
”Balaha” framförs av sångaren Ramy Essam som lever i exil i Malmö. Han säger till Sveriges Radio att han inte kan återvända till Egypten.
Sju andra personer som haft samröre med videon har också gripits och kastats i fängelse.

Efter dödsfallet har det kommit åtskilliga reaktioner.
”Shady Habash kastades i fängelse vid 22 års ålder, för en sång. Han dog när han var 24. En kort, sorglig historia om Egyptens framtid, som förtvinar och dör i fängelse”, skriver juristen och oppositionspolitikern Tarek Hussein i ett twittermeddelande.
Shady Habashs försvarsadvokat, Ahmed el-Khwaga, säger till nyhetskanalen al-Jazeera att Habash nyligen vårdats på fängelsets sjukhus men att han återfördes till sin cell för några dagar sedan.

En koalition av oppositionspartier krävde på måndagen en oberoende utredning om omständigheterna kring Habashs död.
Över 60 000 människor sitter i fängelse i Egypten för sina åsikters skull, enligt en rapport från människorättsorganisationen Human Rights Watch.
Den senaste arresteringsvågen kom i september förra året, sedan spontana gatuprotester brutit ut i flera städer. Demonstranterna visade sitt missnöje mot korruption och maktmissbruk under president al-Sisis styre.
Erik Ohlsson

Kinas regim anklagas för mörkläggning i amerikansk rapport

TISDAG 5 MAJ 2020

I en läckt rapport anklagar USA regimen i Peking för att ha mörkat utbrottet av det nya coronaviruset för att kunna bunkra medicinsk utrustning.

Samtidigt säger utrikesminister Mike Pompeo att det finns betydande bevis för att viruset uppkom i ett laboratorium i Wuhan. Men konkreta belägg saknas.

Samtidigt som USA kämpar med att få kontroll på covid-19 riktar dess administration allt större kritik mot Kina. I en läckt rapport från departementet för inrikes säkerhet påstås att Kina mörkade allvaret med det nya coronaviruset för att få tid på sig att bunkra medicinsk utrustning. Enligt rapporten ökade Kina importen och minskade exporten av medicinsk utrustning drastiskt i januari. Syftet var, hävdar rapportförfattarna, att vinna tid. Bland annat ska Kina, innan man delade fullständiga detaljer om -viruset med Världshälsoorganisationen (WHO), ha ökat importen av kirurgiska munskydd med 278 procent, skyddskläder med 72 procent och kirurghandskar med 32 procent.

Samtidigt minskade exporten av medicinska produkter kraftigt. Rapporten är en i en rad anklagelser från amerikanskt håll mot Kina på senare tid. Enligt

kritiker handlar det om taktik från Trumpadministrationen med syftet att rikta strålkastarljuset mot Kina i stället för den amerikanska ledningen som har anklagats för att vara både långsam och oprofessionell i sin hantering av coronakrisen.
I USA har nära 68000 dött i - covid-19 och över 1 miljon bekräftats smittade.
Ytterligare ett exempel på kritiken mot Kina är upprepade påståenden från Donald Trump och andra ledande amerikanska politiker om att viruset uppstod i ett forskningslaboratorium i Wuhan och inte på en fiskmarknad som de flesta forskare tror.
Den amerikanska utrikesministern Mike Pompeo går så långt att han i ABC:s program ”This Week” säger att det finns ”betydande bevis” för att viruset kom från laboratoriet.
Men några konkreta uppgifter som stöder det uttalandet har inte lagts fram.
Samtidigt växlade Trump upp - retoriken i en intervju med Fox News.
– Enligt mig gjorde de ett misstag. De försökte mörka det, de

försökte släcka det, som (man släcker) en eld. Men de kunde inte släcka elden, sade han och syftade på Kina.
Flera amerikanska analytiker varnar nu i en artikel i New York Times för att Trumpadministrationen pressar säkerhetstjänsten att hitta bevis som stöder laboratorieteorin, som Kina upprepade gånger har förnekat. Allt i syfte att lägga skulden på Kina.
De flesta experter tror att viruset fördes över från fladdermöss till - andra djur och vidare till människor. Även om inte heller det är bevisat bedömer de flesta att sannolikheten att viruset skulle ha spridits till människor efter ett misstag i ett laboratorium som låg.
En del oroar sig nu för att pressen från Trumpadministrationen kommer att påverka slutsatserna om virusets ursprung och att Trump använder anklagelserna som ett politiskt vapen i sin pågående kamp med Kina.
Samtidigt är uppgifter om att Kina ska ha mörklagt virusutbrottet i inledningsskedet inget nytt.
Bland annat är det sedan tidigare klarlagt att de läkare som tidigt

uppmärksammade att de stött på ett ovanligt virus kallades till polisen och anklagades för att sprida falska rykten.
Regimen i Kina har också kritiserats för att ha varit senfärdig med att informera allmänheten om viruset.
Det gick flera veckor mellan att Kina för första gången informerade WHO om viruset, den 31 december, tills att kinesen på gatan hade hört talas om det och att åtgärder, som att stänga ner provinsen Hubei med över 50 miljoner invånare, vidtogs.
Marianne Björklund

Fakta.

Den 31 december kontaktade Kina för första gången WHO om ett nytt virus.
Den 3 januari fick amerikanska sjukvårdsmyndigheten uppgifter om viruset.
Den 8 januari offentliggjorde Kina virusets arvsmassa.

”Förlåt för gissning om Kims hälsa”

TISDAG 5 MAJ 2020

En nordkoreansk avhoppare ber om ursäkt för sin teori om att den excentriske diktatorn Kim Jong-Un troligen är så sjuk att han inte kan stå på benen.

Uttalandet kom efter det att Kim varit borta från rampljuset i flera veckor, vilket ledde till spekulationer om hans hälsa. I lördags dök dock den nordkoreanske ledaren oväntat upp vid en invigningsceremoni för en konstgödselanläggning. Kim kedjerökte och spankulerade runt, till synes frisk som en nötkärna.

– Jag är medveten om att ett av skälen till att många av er röstade på mig är förväntningar på en korrekt analys och riktiga förutsägelser i frågor om Nordkorea. Jag skäms och känner stort ansvar, säger Thae Yong-Ho, som flydde till Sydkorea 2016 och sedan dess har valts in i parlamentet, enligt nyhetsbyrån Reuters.

En annan avhoppare som också sitter i Sydkoreas parlament, Ji Seong-Ho, har sagt i en intervju att han är 99 procent säker på att Kim avlidit efter ett hjärt-kärl-kirurgiskt ingrepp.
TT

Döda valar förbryllar

TISDAG 5 MAJ 2020

Norge förbryllas av ett stort antal döda valar som flutit i land de senaste veckorna. Datasimuleringar tyder på att djuren befunnit sig på samma plats i havet ungefär samtidigt. – Om någon tar reda på vad som inträffade i det här området vid den här tidpunkten kanske vi kan förstå det här

bättre, säger forskaren Eve Jourdain.

I mars och april har minst 15 döda valar, och några sälar, drivit upp på stränder i Nordnorge, från Troms i norr till Vega i söder. De flesta har strandat vid Vesterålen och Lofoten under en period på fyra veckor. Eftersom det rör sig om olika arter och kvarlevorna bryts ned olika snabbt är det svårt att fastställa dödsorsaken, skriver norska Fiskeribladet.

Det är normalt att enstaka valar sköljs upp på stränder längs norska kusten, däremot är experter eniga om att det är ovanligt med så många strandade djur på så kort tid, har NRK tidigare rapporterat.

Forskarna är förbryllade och försöker ta reda på orsaken – men det är inte lätt.

En teori som lagts fram är att valarna kan ha skrämts upp på stranden av mänsklig aktivitet i havet. Det kan handla om fartyg, seismiska undersökningar i jakt på olja och gas samt militära sonarsystem, enligt NRK.

Men enligt uppgifter till Fiskeribladet ska det inte ha ägt rum någon seismisk aktivitet i området den senaste tiden som skulle

kunna förklara de många strandade valarna.
Nu har norska Meteorologisk institutt, på uppdrag av Fiskeribladet, gjort en datasimulering som visar att valarna sannolikt har befunnit sig i samma havsområde väster om Lofoten omkring den 20 mars. Simuleringen är baserad på vindar och havsströmmar.
– Vi fick en lista med positioner och data för var de döda valarna hittades. Så har vi räknat 50 dagar bakåt i tiden för att ta reda på varifrån valarna kom, säger Knut-Frode Dagestad, forskare vid institutet, till NRK.
Valforskaren Eve Jourdain vid organisationen Norwegian Orca Survey, som huvudsakligen forskar om späckhuggare, utesluter inte att djuren kan ha dött av naturliga orsaker och sedan förts in till stranden av havsströmmarna.
Hon tror dessvärre att vi aldrig kommer att få reda på vad som hänt djuren.
– Det var en god idé att ta reda på varifrån valarna kom. Det är viktig information. Men för att vara ärlig så hjälper det oss nog inte så

mycket för att ta reda på valarnas dödsorsak, säger hon till NRK.
I stället skulle valarna behöva obduceras.
– Det har inte skett. Vi är en liten organisation, och nu har vi sprungit fram och tillbaka i Nordnorge. Det har varit utmattande. Det här visar att det finns ett stort behov av offentliga rutiner och bättre organisering.
Norges fiskeminister har bett norska Havforskningsinstituttet att titta närmare på valdöden.
– Om någon tar reda på vad som inträffade i det här området vid den här tidpunkten kanske vi kan förstå det här bättre, säger Eve Jourdain till NRK.

Marit Sundberg
marit.sundberg@dn.se

Norwegians räddning - viktig för svenska priser

TISDAG 5 MAJ 2020

Norwegian räddas undan det akuta konkurshotet och ledningen kan andas ut. Även svenska resenärer och konkurrenter som SAS kan ha anledning att dra en lättnadens suck om Norwegian överlever.

– Konsumenterna behöver dem för att hålla priserna nere, säger flygexperten Jan Olsson.

Aktieägarna har godkänt den räddningsplan som Norwegian kämpat för under helgen. Flygbolaget ser därmed ut att klara sig undan det akuta konkurshotet.

När aktieägarnas beslut skulle presenteras vid lunchtid var det tre märkbart lättade Norwegian-toppar som meddelade att förslagen fått godkänt med en rungande majoritet.

– Detta är inte mindre än en historisk dag, konstaterade

Norwegians styrelseordförande Niels Smedegaard som var med på länk från Köpenhamn och tackade aktieägare, långivare och leasingbolag som gjort krisplanen möjlig.
I och med att krisplanen går igenom frigör Norwegian nära 11 miljarder norska kronor i eget kapital. Till det kan också 2,7 miljarder i stöd från norska staten räknas, och den planerade nyemissionen.
Flyganalytikern Jan Olsson beskriver det som en räddningsplanka för flygbolaget, och konstaterar att det inte bara är norrmännen som ska glädjas åt detta. Det är minst lika viktigt för svenska resenärer och även för SAS.
– SAS kan inte önska sig en bättre konkurrent på sikt om nu Norwegian överlever det här. Det behövs konkurrens och i det här läget får man ett försvagat Norwegian som konkurrent i så fall. Alternativet är att Norwegian går under och Ryanair kommer in – då är det här bättre för SAS, säger Jan Olsson.
Innan coronautbrottet var det främst tre bolag som tävlade om inrikesresenärerna i Sverige: SAS,

Norwegian och BRA. Det sistnämnda befinner sig i rekonstruktion sedan början av april och skulle de inte klara sig blir Norwegian ännu viktigare för svenska inrikesresenärer.
– Vi har alla sett det förut – en ensam aktör och priserna blir orimliga. Konsumenterna behöver Norwegian för att hålla priserna nere.

Är det säkert att de klarar sig från konkurs nu då?

– Nja. Det beror på hur man utformar det här stödpaketet från norska staten bland annat. Helt säkert kan ingenting vara, säger Jan Olsson.
Den allra viktigaste faktorn är när efterfrågan kommer tillbaka och hur snabbt reseviljan växer efter att restriktionerna lättats. I Norge, där alternativen till flyg är sämre än i till exempel Sverige, har inrikestrafiken hållits igång i större utsträckning än i Sverige. Det kan ge Norwegian ett visst försprång, tror Olsson.
– Det skulle kunna innebära att folk är lite mer benägna att sätta igång och flyga tidigare, att man inte riktigt har kommit ur

flygrytmen på samma sätt, säger han.
Koncernen satte för två veckor sedan sina dotterbolag i Sverige och Danmark i konkurs. Vid presskonferensen betonade vd Jacob Schram att man vill fortsätta vara en spelare i både Sverige och Danmark, men Jan Olsson tror det är osäkert om det kommer finnas en aktiv Norwegian-bas på svensk mark inom den närmsta framtiden.
– Sverige har inte gjort något åt flygskatten eller sänkt några avgifter, och flygskammen ligger kvar. Jag skulle gissa att Sverige för de flesta flygbolagen inte står högst på listan över länder att öppna upp snabbt i, säger Olsson.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se

Fakta. Norwegians räddning

Norwegians aktieägare har vid en extrastämma godkänt en uppgörelse med leasingbolagen som innebär att flygbolaget inte betalar någonting för flygplanen de hyr fram till juli i år. Därefter betalar man ingenting för planen så länge de står på marken, utan bara när de faktiskt används, fram till våren 2020. Upplägget frigör

7,7 miljarder norska kronor för bolaget.
Tillsammans med pengarna från långivarna, som gått med på att låta fordringar omvandlas till - aktier, får flygbolaget loss nästan 11 miljarder norska kronor.
Till det kan 2,7 miljarder i stöd från norska staten läggas, och en nyemission som fortfarande planeras.
Hur ägarfördelningen ser ut efter att långivare och leasingbolag tilldelats de nya aktierna återstår att se. Men de nuvarande ägarnas andel kommer enligt TT att gå från 100 procent till 5 procent i och med krisplanen.

Ferrari tvingas vinstvarna

TISDAG 5 MAJ 2020

Italienska lyxbilstillverkaren Ferrari känner också av coronapandemins effekter. Bolaget reviderar nu ned sin vinstprognos för 2020 från tidigare 1,38–1,43 miljarder euro till i stället 1,05–1,20 miljarder euro.
Bolagets två fabriker i Italien har precis öppnat igen efter att ha varit stängda sedan mitten av mars.
TT-Reuters

Egypten tillåter hotell att öppna

TISDAG 5 MAJ 2020

Egypten tillåter hotell att öppna igen för inrikesgäster, under förutsättning att en hel del regler följs för att undvika coronaspridning.
Maximalt var fjärde rum får vara belagt under maj månad, och hotellen måste ha en egen klinik med läkare, regelbundet kontrollera kroppstemperaturen på gäster och installera desinfektionsutrustning.
Turism står för uppemot 15 procent av landets BNP.
Internationella flyg är fortfarande inte tillåtna till Egypten.
TT-Reuters

Något ökad aktivitet i norsk industri

TISDAG 5 MAJ 2020

När de flesta länderna i Europa visar en tydligt försämrad konjunktur inom tillverkningsindustrin i april jämfört med mars går Norge mot strömmen.
Inköpschefsindex för tillverkningsindustrin (PMI) i Norge steg nämligen i april, till nivån 42,0, från reviderade 41,4 i mars, enligt norska banken DNB:s undersökning.
Men indexet ligger fortfarande under nivån 50 som anses betyda tillväxt.
TT-Reuters

Vi går igenom den allra mörkaste perioden någonsin i det kommersiella flygets historia.

TISDAG 5 MAJ 2020

Flygbolaget Air Canada blöder ekonomiskt precis som många flygbolagskonkurrenter och enligt vd:n Calin Rovinescu kan det dröja 2–3 år innan bolaget är tillbaka på samma intäktsnivå som före coronapandemin.

TT

”Färjepassa-gerare handlar utan munskydd i Sverige”

TISDAG 5 MAJ 2020

Polferries och Stena Line fraktar flera gånger i veckan passagerare till Nynäshamn. De kommer från Polen och Lettland. På hemsidan kan man läsa att passagerarna kontrolleras med febertermometer och det ska finnas hur mycket munskydd som helst att ta för sig.

De kliver iland och handlar ofta i Nynäshamn. Lidl, som ligger nära hamnen, är en populär mataffär med modesta priser. Där handlar passagerarna gärna och utan munskydd.

Det här har jag iakttagit när jag hälsat på min syster i Nynäshamn. Hon tillhör en riskgrupp för att få covid-19.

Annika Rosén, Bromma

Ny serie undersöker humorn i Palmeutred-ningen

TISDAG 5 MAJ 2020

Går det att göra en komedi av något så känsligt som mordet på Olof Palme? Schiaffino Musarras SVT-serie ”We got this” tar sig an utredningen med ett humoristiskt anslag. Hans målsättning: att lära ungdomar om en av Sveriges största historiska händelser.

Musarras serie handlar inte specifikt om statsminister Palme, utan fokuserar på den utredning som pågått utan uppehåll sedan mordet i februari 1986. Musarra, som skrivit manuset, spelar själv huvudrollen George – en amerikan bosatt i Sverige som föreställer sig att mordet borde vara lätt att lösa. Efter att ha hamnat i skattetrubbel ser han sin räddning i de 50 miljoner kronor

som tillfaller den som löser mordet.
Idén fick regissören och skådespelaren efter att ha hamnat i en liknande situation. Som amerikan och frilansare hade han svårt att förstå Sveriges skattesystem. Det resulterade i att han ett år råkade spendera pengarna som borde ha betalas tillbaka till Skatteverket.
– Så jag googlade hur man blir rik snabbt och hittade Palmemordet på en topplista, säger han när DN träffar honom på behörigt avstånd, på ett kafé i närheten av mordplatsen på Sveavägen.
– Jag visste självklart om honom sedan tidigare, mordet på honom är i princip en svensk version av John F Kennedys öde. Men jag hade ingen aning om att utredningen fortfarande var öppen eller att det fanns en sådan stor belöning för att lösa mordet, berättar han.
För ett kort ögonblick trodde Schiaffino Musarra att han hittat en lösning på sina finansiella problem. Men efter närmare eftertanke bestämde han sig i stället för att skriva en tv-serie om en person som på allvar tror sig kunna lösa mordet.

Hur har du tänkt kring ämnets känslighet?
– En fråga som jag ständigt får är hur man kan göra mordet på Palme till en rolig grej. Men för mig är det inte mordet som är det roliga, utan allt runt omkring. Utredningen, privatspanarna och konspirationsteorierna, svarar Musarra.
Han drar paralleller till hemlandet USA där kontroversiella filmer i regel inte skapar lika stora rubriker som i Sverige.
– Här måste man tilltala alla, vilket var lite frustrerande för mig. Jag fick ändra om i många delar av manuset för att försöka motverka negativa reaktioner, säger han.
– Mitt motargument har hela tiden varit att det först och främst är en komedi. Visst finns det alltid någon som kommer att ta illa upp, men jag tror att de allra flesta kommer att förstå mitt uppsåt.
Olle Sarri, som sitter intill på kaféet, spelar en av birollerna i serien. Han beskriver reaktionerna på projektet från sina branschkollegor som goda. Själv ser han serien som en hyllning till Palme. Han hoppas att den kan bidra till större

kunskap om händelsen. Både han och Schiaffino Musarra upplever till exempel att dagens ungdomar saknar djupare kunskaper om det som skedde.
– Jag frågade ett par ungdomar i min närhet, och det var skrämmande att höra att de inte visste vem Palme var. Det gjorde mig övertygad om att det måste gå att göra en familjekomedi som också har en undervisande ambition.
– Det är inte klokt att ungdomar inte vet vem Palme är, poängterar han.
Schiaffino Musarra nickar:
– SVT gillade den ambitionen. Genom åren har jag också frågat mina egna barn om de fått lära sig något om Olof Palme i skolan. Svaret har varit alltid detsamma. Det vet vem han var men ingen pratar om honom.
Från USA är Musarra van med högtider som ”Presidents day” och frågar sig varför Sverige inte har en dedikerad dag för Olof Palme.
– Om någon förtjänar en röd dag här i Sverige så är det han. Oavsett om man gillar honom eller inte. Här älskar ni ju dessutom röda dagar. Kan man ha kanelbullens dag så borde man ju

också kunna ha en röd dag för Palme.

Raphael Cano-Felix

raphael.cano-felix@dn.se

”We got this”.

Serien hade premiär den 1 maj på SVT Play.

Medverkar gör Schiaffino - Musarra, Alexander Karim, Olle Sarri, Anki Larsson, m fl.

Seriens skapare Schiaffino Musarra är född 1973 i Georgia, USA. Han är manusförfattare och skådespelare och har bland annat medverkat i film- och tv--produktioner som ”Helt perfekt”, ”Den inre cirkeln” och ”Veni, vidi, vici”.

6 maj 2020

Syriens rikaste har hamnat i öppen konflikt med al-Assad

ONSDAG 6 MAJ 2020

Det pågår en maktkamp inför öppen ridå inom den syriska makteliten. Rami Makhlouf, Syriens rikaste man, har fallit i onåd hos sin tidigare

beskyddare, presidenten Bashar al-Assad.
Makhlouf pressas att betala motsvarande en miljard kronor i skatt. Affärsmannen svarar med förstuckna hot mot al-Assad på sociala medier.
– Ryssland ligger bakom, säger den syriska journalisten Nidal Malouf till DN.
Bashar al-Assad efterträdde sin far Hafez som Syriens president år 2000. Den unge presidenten – han var bara 34 år – omgav sig med personer från samma klan och med samma etnisk-religiösa bakgrund bland alawiterna, en gren inom shiaislam. En av dem som kom att tillhöra al-Assads innersta krets var hans kusin och barndomsvän, den då 31-årige Rami Makhlouf.
Med draghjälp av den nyutnämnde presidenten byggde Makhlouf upp ett affärsimperium med företag inom olje-, fastighets- och telekommunikationssektorn. Juvelen i kronan var telekomföretaget Syriatel som är Syriens överlägset största mobiloperatör.
Men i dag, 20 år senare, har det skurit sig mellan Makhlouf och al-Assad. I förra veckan publicerade

Makhlouf två videoklipp på Facebook som bägge innehåller hård kritik mot hans gamle vän.
– Den (publiceringen) var chockerande för alla syrier, säger Tamer Karkot, en syrisk journalist som följt den ekonomiska utvecklingen i landet under ett kvarts sekel.
– Det Makhlouf gjort betraktar al-Assad som oförlåtligt, säger Karkot.
– Mycket tyder på att Makhlouf var medveten om att han var nästa offer att kastas under bussen.

Det folkliga missnöjet med Rami Makhloufs affärsmonopol inom viktiga ekonomiska sektorer var ett väsentligt skäl till den syriska revolutionen år 2011. Makhlouf tog genast parti för regimen i det påföljande inbördeskriget. Han har också stött frikårer som strider på regimens sida och även gett bidrag till deras familjer.
Mångmiljardären Makhlouf står sedan år 2008 på USA:s lista över personer utsatta för ekonomiska sanktioner. EU satte upp honom på sanktionslistan år 2011.
I videoklippen klagar Makhlouf på att al-Assad gripit högt uppsatta

chefer inom Syriatel.
”Oacceptabelt och omänskligt”, säger mångmiljardären.
Den syriska regimen kräver Makhlouf personligen på obetalda skatter på 130 miljarder syriska pund, motsvarande cirka en miljard svenska kronor.
Det var ryska medier som började rapportera kritiskt om Makhloufs rikedom och misstänkta korruptionsskandaler, vilket skedde för ett år sedan.
Nidal Malouf är ägare av och chefredaktör på den webbaserade nyhetstidningen Syria-News. Det var den viktigaste nyhetskällan i Syrien under flera år fram till den syriska revolutionen bröt ut år 2011. Då försökte regimen pressa Malouf att välja deras sida, annars skulle han bland annat förlora intäkter i form av annonser. Och så blev det.
Den största annonsören som Malouf förlorade var Syriatel, Rami Makhloufs telekomföretag.
Det som händer just nu ser Nidal Malouf som ett tecken på att Syrien förändras och att regimen förnyas.
– Syrien har förändrats politiskt och militärt under inbördeskriget.

Nu kommer den ekonomiska förändringen, säger han.
Han tror att Ryssland, den syriska regimens viktigaste uppbackare, kan ligga bakom det uppkomna läget där Rami Makhlouf hamnat i onåd och krävs på stora pengar till statskassan. Malouf menar att detta kan ha skett även utan att president al-Assad önskat det.
– Syrien är ekonomiskt bankrutt och det är Ryssland som bär landets börda i dag. Nu vill Ryssland inkassera kostnaderna för sin närvaro.
I slutet på en video (som lades ut i söndags) säger Makhlouf: ”O, herr president, ge mig rättvisa... annars väntar stora problem”. Detta uttalande har uppfattats som ett indirekt hot mot Bashar al-Assad.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se
Erik Ohlsson

Fakta. Många inblandade

Syriska inbördeskriget inleddes 2011. Det drivs av en mängd aktörer och intressenter, men de viktigaste parterna är den syriska regimen respektive rebellgrupper

som vill störta denna och kurdiska grupper som söker självstyre. Regimen leds av president Bashar al-Assad, som är allierad med shiamuslimska milisgrupper – bland annat libanesiska Hizbullah – samt med regeringarna i Iran och Ryssland.
NE.se

”Kuppförsöket kan gynna Maduro”

ONSDAG 6 MAJ 2020

Två amerikanska legosoldater greps i Venezuela när de försökte ta sig in i landet sjövägen för att gripa landets diktator Nicolás Maduro. Regimen har fått den gisslan den länge velat ha, säger DN:s Henrik Brandão Jönsson.

1. Rör det sig om ett kuppförsök?

– I slutet av mars utlovade utrikesdepartementet i USA en belöning på 150 miljoner kronor till den som kan gripa Venezuelas diktator Nicolás Maduro och föra honom till USA, där han ska ställas inför rätta anklagad för kokainsmuggling. En av dem som är intresserad av att få belöningen är den amerikanske militärveteranen Jordan Goudreau som driver ett säkerhetsföretag i Florida.

I ett videoklipp från i söndags erkänner han att han planerat invasionen och att två av hans män har gripits. Maduro anklagar USA:s regering för att ligga bakom kuppförsöket och har visat upp de amerikanska medborgarnas pass i tv och sagt att de ”trodde de var Rambo”.

2. Vad var det som gick fel?

– Även om Venezuela är ett land som står vid ruinens brant är säkerhetstjänsten intakt. Regimen kan luta sig tillbaka mot den kubanska säkerhetstjänsten som infiltrerat motståndet mot Kuba och Venezuela i Florida. Deras spioner fick säkert reda på planerna i förväg och kunde

förvarna regimen i Venezuela. När de två amerikanerna och elva andra personer försökte ta sig i land med fiskebåtar väntade militären. Åtta personer ska ha dödats, men uppgifterna är obekräftade.
Maduros högra hand, den efterlyste Diosdado Cabello som beskrivs som ledare för regimens kokainkartell, har lagt upp ett filmklipp som föreställer maskerade män som vinschar upp de tillfångatagna amerikanska legosoldaterna till en helikopter.

3. Vad innebär gripandet?

– Nu har Venezuelas regim fått den gisslan den länge velat ha. Att ha två amerikanska medborgare i fängelse gör att regimen har något att förhandla om med USA i framtiden.
Maduro påstår att männen ingår i en konspiration som utgår från oppositionsledaren Juan Guaidó, som utropat sig till Venezuelas president och stöds av ett 60-tal länder, däribland Sverige. Juan Guaidó tvivlar på versionen och menar att Maduro använder kuppförsöket för att flytta fokus från de senaste dagarnas våldsamheter. Venezuelas

huvudstad Caracas har skakats av uppgörelser mellan olika kriminella gäng och i ett fängelse har interner gjort uppror med dödlig utgång.

Henrik Brandão Jönsson

Dela

Kritiker varnar för att PIS-ledaren gör Polen till en bananrepublik

ONSDAG 6 MAJ 2020

Analys

Den politiska thrillern i Polen går in på slutspurten. Blir det presidentval eller inte på söndag?

Det är ännu oklart när det återstår fyra dygn till den utsatta valdagen. Parlamentets överhus, senaten, ska på onsdagen ta ställning till poströstningen, men först på fredag kommer vi att veta hur det blir.

Fler än 50 länder i världen har skjutit upp lokala eller nationella val på grund av coronaviruset. Polen sticker ut som ett av ett fåtal länder som går till val trots den pågående pandemin.

Skälet till att det regerade nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS) till varje pris vill driva igenom valet – med enbart poströstning – är maktpolitiskt. Den sittande presidenten Andzrej Duda, som är PIS kandidat, ligger just nu bra till i opinionsmätningarna. Hur hans aktier står senare, om valet skulle skjutas upp och väljarna har drabbats av den försämrade ekonomin, är mer osäkert.

Så PIS vågar inte ta en chans – en förlust för Duda skulle hota partiets strävan att ta total kontroll över alla grenar av statsapparaten.

Det polska ”coronavalet” får långtgående politiska följder om

det blir av nu; inte minst för förtroendet för den polska demokratin.
Hur kommer det polska folket, och omvärlden, bedöma ett val utan föregående valkampanj, utan debatter mellan kandidaterna och med ytterst begränsat tillträde till public service-medier för oppositionen?
Den polske medborgarrättsombudsmannen Adam Bodnar har i ett kritiskt brev förklarat att det saknas pluralism, opartiskhet och oberoende i statstelevisionen TVP och att Andrzej Duda där ostört får bedriva sin valkampanj.
Såväl Högsta domstolen som en grupp bestående av 425 av Polens ledande professorer i juridik har slagit fast att poströstningen den 10 maj är oförenlig med landets författning.
Som om inte det räckte är det inte den statliga valkommissionen som organiserar valet, utan postverket. Därmed bortfaller den sedvanliga demokratiska kontrollen av röstförfarandet. Valhemligheten kommer inte heller att kunna - upprätthållas på ett trovärdigt sätt.

Kritiker påpekar också att regeringen rör sig på minst sagt svajig, eller närmast obefintlig, legal grund när den förbereder röstningen. Det finns ingen existerande lag i kraft som reglerar röstningen, enbart ett lagförslag som PIS pressade igenom i en första omröstning den 6 april. Om PIS-regeringen skulle lyckas få sejmen att säga ja till poströstningslagen återstår då högst tre dagar kvar till den 10 maj. Ändå har regeringen beordrat tryckning av röstsedlar och begärt in röstlängder

Men det finns inte bara demokratiska problem med att genomföra poströstningen den 10 maj. Även rent praktiskt är det närmast ogenomförbart. Att allt röstmaterial, som fortfarande är under tryckning, ska hinna bli utskickat till 30 miljoner röstberättigade polacker på bara några dygn ter sig orealistiskt. En tragikomisk, men ytterst oroande, faktor är att en del röstmaterial redan har sänts ut, och att det i flera fall tycks vara förfalskat – och försett med telefonnummer till det styrande partiet PIS.

Många har varnat för att PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski, landets starke man, är på god väg att förvandla Polen till en bananrepublik. Det kaotiska och amatörmässiga valförfarandet ger dessa kritiker vatten på sin kvarn. Någon har räknat ut hur svårt svårt det är att administrera denna poströstning: Den polska Posten har omkring 30000 brevbärare och postbud anställda. Det betyder att varje brevbärare ska dela ut röstkuvert och valsedlar till minst 1000 väljare. Efter att senaten sannolikt fäller lagen ska underhuset rösta på torsdag eller fredag. Där är utgången oklar, eftersom ett antal ledamöter i den styrande högerkoalitionen väntas rösta emot.

Michael Winiarski

Kraftig minskning av flygets passagerarplatser

Utvecklingen av flygets passagerarplatser månadsvis under 2020 jämfört med 2019, med scenarier för utvecklingen resten av året (Procent).

Källa: Icao. Grafik: Maria Westholm

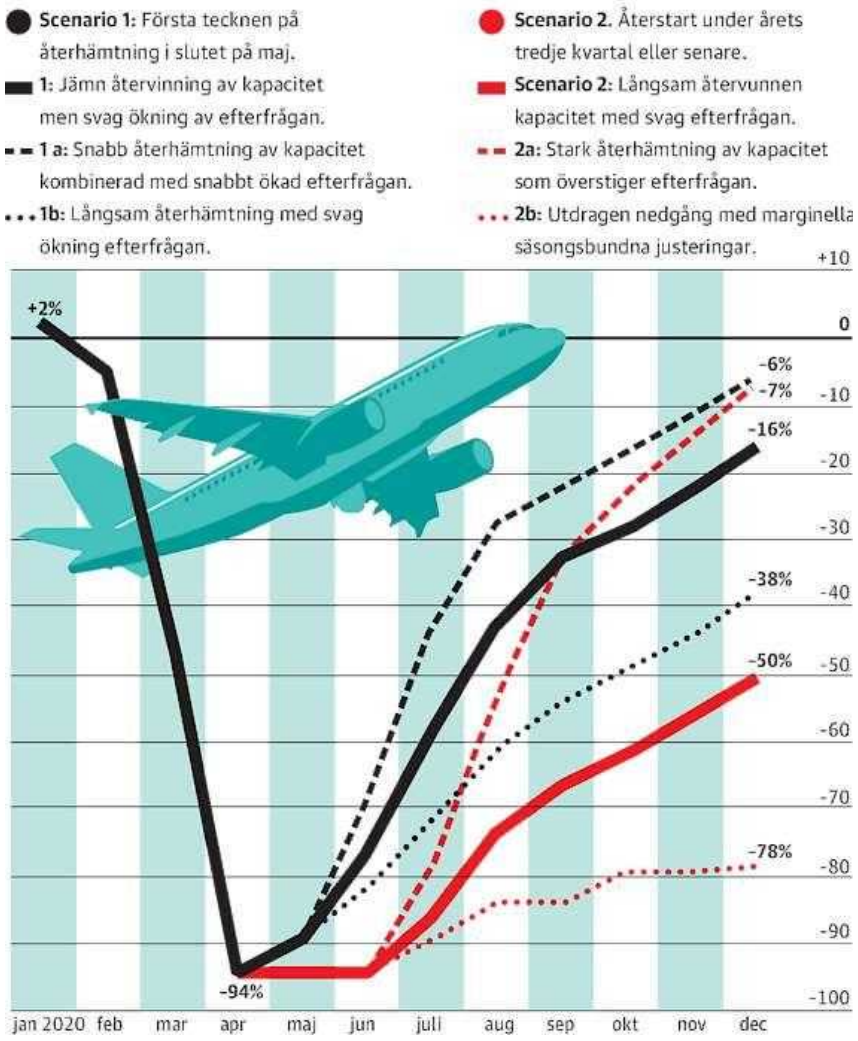

”Blodbadet” stoppar ny flygteknik

ONSDAG 6 MAJ 2020

Flygets nedgång under corona-pandemin liknar inget som tidigare har drabbat branschen. Antalet passagerarplatser i april var 94 procent lägre än samma tid förra året. Bruttovinsten kan bli 261 miljarder dollar lägre än 2019, enligt Icao, FN:s flygorgan. ”Blodbad är ett understatement”, säger expert.

Ingen tidigare kris, vare sig terrordåden 11 september 2001 eller finanskrisen 2008–2009 är i närheten av att slå lika hårt mot flygbranschen som coronakrisen har gjort.

Efter åratal av ökat flygande är passagerarflyget i nuläget en spillra av vad det var förra året. En förväntad uppgång på 67 miljoner passagerarplatser i år, 3,4 procent, jämfört med förra året beräknas i stället bli en minskning på mellan 805 och 1 473 miljoner platser för hela året.

I procent handlar det om mellan 37 och 71 procent, enligt en ny rapport från Icao, FN:s flygorgan. I april var utbudet av passagerarplatser 94 procent lägre än i april förra året. Eller 5,9 miljoner platser i stället för drygt 160 miljoner. De kraftigaste minskningarna förväntas bli i Europa som drabbas under sommarens högsäsong, följt av Asien.

– Blodbad är ett understatement för det flygindustrin nu genomgår. Det har hänt att flyget snabbt tvingas dra ned, till exempel i samband med vulkanutbrottet på Island 2010, men den här krisen slår globalt och är oerhört mycket allvarligare, säger Magnus Nilsson, forskare och klimatpolitisk analytiker.

– De långsiktiga effekterna kan man bara spekulera kring. Vi vet inte hur länge världens flygflottor kommer att stå kvar på marken eller vilka flygbolag som överlever.

Icao understryker att prognoserna är extremt osäkra. Beräkningarna och uppskattningarna ”kan ändras kraftigt och kommer att uppdateras allteftersom

situationen utvecklas och mer information blir tillgänglig”.
De ekonomiska förlusterna för världens flygbolag beräknas på årsbasis ligga mellan 142 och 261 miljarder dollar lägre bruttovinster än förra året. Före krisen var förväntningarna att bruttovinsterna under året skulle öka med 12 miljarder dollar. Två tredjedelar av förlusterna väntas komma i Europa och Asien.
Icao utgår i sina prognoser från olika modeller på hur snabbt den akuta krisen avklingar och när flyget börjar återhämta sig och i vilken takt återhämtningen går. I det mest positiva scenariot påbörjas en återhämtning i slutet av maj som sedan kan gå relativt snabbt där flyget har återhämtat sig till mellan 60 och 90 procent till slutet av året.
I det andra scenariot börjar återhämtningen under det tredje kvartalet i år eller senare. Återhämtningen går antingen väldigt snabbt och når 90 procent i år eller väldigt långsamt där nedgången blir kvar in i nästa år.
– En oroande konsekvens är att utvecklingen av ny flygplansteknik också tvärbromsar. I fredags meddelade Airbus och Rolls-

Royce att de avbryter sitt samarbete kring hybridflygplan, som delvis skulle drivas med batterier, säger Magnus Nilsson. Hur coronakrisen inverkar på flygets klimatpåverkan tas inte upp i rapporten. Men som DN tidigare har skrivit om påverkar krisen det klimatavtal, Corsia, som branschen har enats om och som i en första frivillig fas inleds redan nästa år. Klimatavtalet går ut på att branschen i framtiden ska klimatkompensera för utsläppsökningarna som ska jämföras med ett genomsnitt av utsläppen för 2019 och 2020.

Eftersom flygandet i år minskar så kraftigt blir det genomsnittet långt under vad branschen har räknat med.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Tungt för italiensk spritkoncern

ONSDAG 6 MAJ 2020

Stängningen av det italienska samhället slår hårt även mot spritkoncernen Campari. Den försäljningen på den italienska marknaden föll med 24 procent under första kvartalet enligt nya delårssiffror. Bolaget varnar dock för att effekten kan bli ännu större under andra och tredje kvartalet som infaller med den viktiga sommarsäsongen för bolaget.

TT-Reuters

Ryanair tar Sverige till domstol

ONSDAG 6 MAJ 2020

Flygbolaget Ryanair har bett Europadomstolen att ogiltigförklara det stöd Sverige gett till flygbolag, rapporterar Bloomberg. Det var den 19 mars som riksdagen beslutade att flygbolag under året skulle ”ges möjlighet att erhålla kreditgarantier till ett värde av sammanlagt högst 5 miljarder kronor”. Stödet kunde bara ges till de bolag som har svenskt tillstånd för luftfart, och som har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte i Sverige.
Detta anser Ryanair, med säte på Irland men viss verksamhet i Sverige, bryta mot EU-lagar.
TT

Jan Eklund: Superdivan Imelda Marcos gör comeback och viftar bort all kritik

ONSDAG 6 MAJ 2020

På 80-talet blev Imelda Marcos en global symbol för korruption och aningslöst slöseri. Själv säger Imelda att hon bara gjorde Filippinerna känt i världen. Dokumentären ” Kungamakerskan” (SVT Play) ger sensationella inblickar i maktens boningar.

Kameran sveper över megastaden Manilas skräpiga kanaler och blänkande skyskrapor. Klipp till en bil som rullar fram i staden, en äldre dam sitter i baksätet, hon ser ut att dagdrömma, och en röst börjar tala:

”När jag ser Manila i dag blir jag deprimerad och ledsen. Det här var ett litet paradis. På min tid fanns inga tiggare.”
Bilen stannar vid ett rödljus, damen har en bunt sedlar i handen, hon vevar ner rutan och börjar dela ut pengar till barnen som samlats kring bilen. ”Imelda”, tjoar ungarna. Senare i filmen säger hon: ”De fattiga söker alltid en stjärna i nattens mörker.”
I dag är Imelda Marcos nittio. Hon var rikets första dam mellan 1965 och 1986 och blev själva sinnebilden för en aningslös och korrumperad diva, en modern Marie-Antoinette som levde lyxliv när folket svalt och revolterade. Imelda tvingades i landsflykt tillsammans med sin man, president Ferdinand Marcos, och det kitschiga palatset vid Pasig River plundrades. Där fanns till mångas häpnad några tusen par skor i en ändlös garderob (plus en skottsäker behå). Den tidigare fotomodellens extravaganser spred sig över världen.
Lauren Greenfields dokumentär ”Kungamakerskan” (SVT Play) skänker sensationella inblickar i dåtidens maktpolitik, Filippinernas historia och USA:s

korrumperade utrikespolitik. För Marcos var ”America’s boy”, den starke killen från det katolska och västvänliga landet som skulle skydda Sydostasien från kommunismen under kalla kriget. Men mest handlar det om Imelda. Hon har tillåtits återvända och låter sig villigt intervjuas i vräkiga miljöer, viftar helt obekymrat bort frågor om maktmissbruk. Hon ser sig oblygt som Filippinernas och hela världens stora mamma. Vem behöver inte en trygg famn och en vacker saga att tro på? Hon gjorde ju Filippinerna känt i världen!

Imelda och Ferdinand reste jorden runt på statsbesök och umgicks med kändisar. Minglade med Andy Warhol och Donald Trump, förhandlade med Mao, Khaddafi och Saddam Hussein. Bodde på Waldorf Astoria i New York, köpte skyskrapor till frukost och ett hus i Beverly Hills till lunch. Beställde juveler från Paris och klänningar från Rom under eftermiddagen, flög framåt kvällen vidare till Vita huset för att gå på bankett med USA:s president.

Mest absurd är historien om Imeldas exotiska djur. Hon

lyckades mot alla odds muta till sig ett flock giraffer och zebror från Kenya och lät plantera in dem på en liten filippinsk ö som heter Calauit. Nästan alla familjer som bodde på ön tvångsförflyttades. Där strövar djuren än i vild misär.
Men fallet blev tungt. ”Man kan ha många vänner”, suckar Imelda, ”men när man inte har någon makt längre, vill de inte kännas vid en.”
Hur mycket försnillade paret Marcos ur statskassan? Jurister talar om tiotals miljarder dollar. Imelda påstår att hon är pank, men det hänger fortfarande tavlor av Picasso och Michelangelo på hennes väggar. Ingen har på allvar lyckats fälla Imelda i domstol. Familjen har gjort comeback i politiken, svarta intriger vävs i kulisserna för att dynastin Marcos ska erövra tronen igen. Sonen Bongbong var mycket nära att vinna vicepresidentposten i valet 2016 och siktar nu av allt att döma på presidentvalet 2022.
Flera källor i Greenfields film påstår att Marcos stulna rikedomar slussas tillbaka till Filippinerna för att köpa politisk makt. Familjen stöttade Rodrigo

Duterte i presidentvalet 2016 och banade väg för den nybrutala populismen i landet. Duterte har tackat dem offentligt och såg snabbt till att Ferdinand Marcos till sist fick begravas på Hjältarnas kyrkogård i Manila.
Den osannolika Imelda intrigerar framgångsrikt vidare. Med eller utan sin skottsäkra behå.

Jan Eklund
jan.eklund@dn.se

”Gui Minhai tröstar sig med bilderna från Sverige”

ONSDAG 6 MAJ 2020

Kina hävdar att Gui Minhai inte längre är svensk. Men den fängslade förläggarens dikter som nu ges ut i en samling, skrivna i kinesiskt fängelse, handlar om älgar och potatis. I dikterna skriver han fram sin

svenska identitet. På måndagen lästes de i protest utanför Kinas ambassad i Stockholm.

I diktsamlingen ”Jag ritar en dörr på väggen med fingret” skriver han om glögg och pepparkakor, om Jonas Alströmer och potatisen, och om hur Oden, med sina korpar kommer till hans hjälp när han på den sjunde dagen av lidande kedjad kryper fram över golvet. Dikten om Oden publicerades i helgens Kultursöndag.

Under sina år i Göteborg såg historikern Gui Minhai statyn av den svenske potatisivraren på Lilla torget och för kinesiska läsare har han också skrivit en bok om skandinavisk mytologi.

”Jag ritar en dörr på väggen med fingret” heter den nyutgivna diktsamlingen och en av dikterna har fått titeln ”Min konung – till Carl XVI Gustaf”. I den beskriver Gui Minhai ett hem där han var makalöst rik, där han både fick rösta och ha en kung vars ”vänliga integritet” liknas vid en hundraårig tall medan poeten själv, ett föräldralöst barn, i ”frihetens, kärlekens och styrkans nationalpark” fått växa till ”fullvuxen älg”.

Förläggaren Martin Kaunitz fick dikterna av Gui Minhais dotter och bestämde sig genast för att publicera.
– Det finns väldigt mycket ångest, rädsla och skräck under de här bilderna. Det är som att han - tröstar sig med bilderna från Sverige, hur det en gång var och hur det kan bli igen. Det är hjärtskärande samtidigt som det i dikterna också finns ett inneboende trots, ett motstånd, säger Martin Kaunitz.
På tisdagen fyllde Gui Minhai 56 år. Dagen före hölls en stödmanifestation utanför Kinas ambassad i Stockholm då en rad personer och företrädare för organisationer läste hans dikter. Efter uppläsningen överlämnade Förläggareföreningens ordförande Eva Gedin och Författarförbundets ordförande Grethe Rottböll ett protestbrev till stöd för hans frigivande till kinesiska ambassaden.
– Den här typen av manifestationer är absolut avgörande för att Gui Minhai inte ska glömmas bort. Dessutom är hans dikter lustfyllda att läsa upp högt, säger DN:s kulturchef Björn

Wiman, en av tisdagens uppläsare.
Gui Minhai, som i februari i år - dömdes till tio års fängelsestraff i Kina, överlämnade dikterna till sin dotter Angela Gui 2017. Hans två första år i fängelse hade då bytts till en, skulle det visa sig, kort period av kommunarrest vilket gjorde att han kunde ge elva dikter till sin dotter med instruktionen om att de skulle publiceras.
”När han gav mig dikterna sa han att han förstått varför de han skrivit tidigare inte blivit bra. Jag behövde hitta min röst, sa han. Och visst är det märkligt att han skulle hitta den där han gjorde, att en institution tänkt att krossa i stället kan förädla”, skriver hon i förordet.
– Det är Angela som har fått bestämma detta, men vi ser tydligt att det man bör göra när en författare sitter fängslad för sina texter är att prata om det och göra världen uppmärksam på att orätt har begåtts. Det lilla som sipprar in till personen som sitter inspärrad, det kan vara ett vykort eller en viskning om att de där ute kommer ihåg dig, det kan rädda liv, säger Martin Kaunitz.

Från Hongkong hade Gui Minhai, under många år givit ut och sålt böcker kritiska mot den kinesiska regimen när han hösten 2015 försvann under en vistelse i Thailand. En av dikterna handlar om hur berättarjaget utsätts för slag och sparkar på Mekong-floden, vilket Kurdo Baksi, som har skrivit diktsamlingens efterord, tolkar som en berättelse om hur Gui Minhai greps och fördes bort.
”På väg hem efter att ha handlat mat sveptes jag in i krutrök”, skriver han i en dikt.

– Det är ganska fantastiskt att han lyckats skriva och få ut den här diktsamlingen, säger Magnus Fiskesjö, verksam vid Cornell University och på 1980-talet kulturattaché vid svenska ambassaden i Peking.
– Den visar att Kina inte kan bestämma allting. Det kan också tyvärr vara så att myndigheterna i Kina drar slutsatsen att ”vi skulle aldrig låtit honom sitta i husarrest”, fortsätter Fiskesjö som konstaterar att missnöjet nu jäser i Kina också över hur regimen har hanterat coronapandemin.

– För mig är det moralisk bankrutt att försöka stänga ner det fria ordet på det här sättet. Det visar hur rädda och svaga de är, det enda vapnet de har är brutalt våld. Frågan är bara hur länge kan de hålla på så här, utan att det blir ett motstånd och kritik även inne i Kina?

Torbjörn Ivarsson
torbjorn.ivarsson@dn.se
Erika Josefsson TT DN

Gui Minhai.

Föddes 1964 i södra Kina och studerade i Peking på 1980-talet där han också var verksam som poet. I slutet av samma årtionde kom han till Göteborg där han studerade historia och skrev en masteruppsats. Enligt Magnus Fiskesjö, tidigare kulturattaché vid svenska ambassaden i Peking och numera verksam vid Cornell University i USA, blev massakern vid Himmelska fridens torg 1989 något av en vändpunkt för Gui Minhai. Samma år fick han uppehållstillstånd i Sverige och 1992 svenskt medborgarskap. Så småningom flyttade han till Hongkong där han arbetade som författare och förläggare vid

bokförlaget Mighty Current, samt på bokhandeln Causeway Bay Books. Dessa sålde kompromettterande böcker om det kinesiska ledarskapet som var förbjudna i Kina. Kinesiska turister köpte dem under besök i Hongkong.
I de här böckerna finns det ingen källinformation, inga bevis, därför är det en del som kallar det för skvaller, säger Magnus Fiskesjö som tycker att ”alternativ information” är en bättre beskrivning på böckerna som var attraktiva för kinesiska turister. Han framhåller samtidigt att det vore omöjligt för författarna till dessa böcker att skriva om korruption och sexskandaler med hänvisning till namngivna källor eftersom dessa då skulle försättas i fara. Den kinesiska regimen måste ha bestämt sig för att få slut på den här produktionen av böcker, säger Fiskesjö.
I februari i år dömdes Gui Minhai till tio års fängelse i Kina för att ha försett utländsk makt med underrättelser. Domen har fått skarp kritik av både Sverige och EU.
Bland dem som greps i 2015 fanns även Gui Minhais

förläggarkollega Lam Wing-Kee. Han hölls fängslad under åtta månader. Efter att ha tillåtits att återvända till Hongkong flydde han till Taiwan där han nyligen återigen öppnade bokhandeln Causeway Bay Books.

Därför måste handeln med vilda djur genast upphöra

ONSDAG 6 MAJ 2020

Om inte människans rovdrift på djur och natur upphör kommer coronapandemin att följas av ännu dödligare sjukdomar, varnar experter på

vetenskapssajten IPBES. Ett steg i rätt riktning vore att - förbjuda handeln med vilda djur, skriver professor Jared Diamond och virolog Nathan Wolfe.

Vi borde redan nu börja tänka på nästa möjliga virus. Verkligen, invänder ni kanske, varför ska vi tänka på nästa virus när covid-19-pandemin fortfarande drar fram över världen? Därför att när sarsepidemin pågick i början av 2000-talet försummade vi att tänka på nästa möjliga pandemi. Följden blev att vi inte undvek vad vi hade kunnat undvika, den pågående covid-19-pandemin som högst sannolikt etablerades på samma sätt som sars.

Nya framväxande sjukdomar – inte bara covid-19 och sars utan också aids, ebola och marburgfeber – har inte uppstått spontant hos människan. Det handlar om djursjukdomar (så kallade zoonoser) som har överförts från värddjur till oss människor. De har inte heller flyttat över till oss via djur som vi bara är avlägset släkt med, som fiskar eller räkor, även om vi ofta kommer i kontakt med just fiskar och räkor. I stället har de i

huvudsak nått oss via andra däggdjur, våra närmaste släktingar bland djuren.
Orsaken är uppenbar: en mikrob anpassar sig till sin värds inre kemiska miljö. Alltså är det gynnsammare för den att flytta till en ny värd om dennes inre kemiska miljö liknar den tidigare värdens kemiska miljö. Vi är däggdjur, inte fiskar eller räkor, så de flesta av våra zoonoser är gåvor från andra däggdjur.
Sars fördes över till människan på kinesiska marknader för vilda djur. I Kina finns det många sådana marknader där vilda djur säljs, döda eller levande, för att bli uppätna eller för andra ändamål. Sars kom till oss via sibetkatter, små rovdjur, som i sin tur hade fått sars från fladdermöss. De flesta människor skulle annars aldrig ha kommit i närkontakt med en sibetkatt, men jägare söker upp dem och andra vilda djur och levererar bytet till djurmarknaderna.
Om en ondskefull utomjording försökte utveckla den mest effektiva metoden för att infektera människor med zoonoser, skulle det bästa sättet vara att sammanföra så många olika slags

däggdjur som möjligt med så många människor som möjligt. Utomjordingens briljanta lösning: en kinesisk marknad för vilda djur.
Jägarna som förser marknaderna med djur jagar inte en specifik art: de jagar många arter. Jägaren nöjer sig inte med att sitta i skogen, äta djuret han fällt och själv bli infekterad. Marknaderna är späckade med köpare, som alla kan bli infekterade.
Det finns naturligtvis marknader för vildlevande djur i andra länder än Kina. Men de kinesiska marknaderna är särskilt effektiva när det gäller att starta epidemier eftersom Kina har flest invånare i världen och de blir tack vare höghastighetståg, flyg och bilar alltmer sammankopplade med varandra.
Dessa fakta om sambandet mellan djur och nya sjukdomar som slår mot människa, liksom om de idealiska förhållanden för överföring av sjukdomar som de kinesiska marknaderna erbjuder, har i många år varit kända av företrädare för hälsovården. Att sars spreds via marknaderna borde ha fått Kina att vakna och

stänga dem. Men marknaderna förblev öppna.
När covid-19 växte fram i Wuhan i december 2019 började man tidigt misstänka att smittan kom från den lokala marknaden. Även om det ännu inte är bekräftat pekar allt på att smittan kan härledas till handeln med vilda djur. Covid-19 orsakas av ett coronavirus som är nära släkt med de coronavirus som låg bakom de tidigare zoonotiska epidemierna, sars och mers. Dessa virus tycks alla härstamma från fladdermöss och kan flytta över till oss via andra djur som fungerar som broar. I fallet sars handlade det om maskpalmmårdar som såldes på djurmarknader.
Den kinesiska regeringen tonade i inledningsskedet ner betydelsen av covid-19-utbrottet. Men därefter blev reaktionen kraftfull. Åtgärder i en skala världen aldrig tidigare skådat sattes in för att begränsa smittspridningen. Det tycks ha haft en dramatiskt positiv effekt. Kina försökte också förhindra framväxten av fler zoonoser genom att till sist stänga marknaderna och slutgiltigt sätta stopp för handeln med vilda djur avsedda att ätas.

Det är de goda nyheterna. Men det finns också dåliga. Regeringen har inte med hjälp av förbud försökt blockera den andra stora kontaktvägen mellan vilda djur och människor i Kina: handeln med levande djur som används i den traditionella medicinen. Det är ett enormt stort marknadssegment som inkluderar många olika djurarter och ett stort antal kunder. Så till exempel används tonvis av fjäll från det lilla myrätande däggdjuren myrkotten i traditionell kinesisk medicin eftersom de tros vara bra mot feber, hudinfektioner och könssjukdomar. Om en mikrob hos ett däggdjur väntar på ett tillfälle att infektera människor spelar det ingen roll om människor köper djuret på en matmarknad eller från en handlare specialiserad på traditionell medicin.

För västerlänningar framstår detta som självklart. Hur kan det komma sig att den allsmäktiga kinesiska regeringen, kapabel att på några dagar genomföra en total isolering av miljoner människor, ändå inte kan förmå sig till att snabbt och definitivt sätta stopp för handeln med vilda djur? De

villebråd som saluförs är för delar av den kinesiska befolkningen något mer än bara delikatesser.
En mer relevant analogi skulle vara reaktionerna om vetenskapen upptäckte att ost och rödvin skapar återkommande epidemier. Hur skulle fransmännen reagera på ett globalt krav på förbud ?
För en andel av befolkningen i Kina är de vilda djuren en mer fundamental del av kulturen än vad ost och rödvin är i Frankrike.
Men trots dessa kulturella utmaningar måste Kina och andra regeringar runtom i världen agera snabbt och beslutsamt för att stoppa handeln med de vilda djuren.
Om inte det sker kan vi med säkerhet säga att sars och covid-19 inte blir de sista världsomfattande epidemierna. Det kommer fler, så länge vildlevande djur i bred omfattning exploateras i livsmedelshandeln och för andra syften, inte bara i Kina utan också på annat håll i världen. Sars lät oss komma undan relativt ”lindrigt”; färre än tusen döda, att jämföra med en säsongsinfluensa som dödar hundratusentals varje

år. Covid-19 låter oss inte slippa undan lika lätt.
Den påverkar livet och försörjningen för miljarder människor. Det virus som följer på covid-19 skulle kunna göra ännu mer än så. Världen blir alltmer sammanlänkad. Det finns inget som säger att inte framtida pandemier skulle kunna kräva hundratals miljoner dödsoffer och driva ut världen i en flera decennier lång depression utan historiskt motstycke.
Risken för att det ska ske skulle minska rejält om handeln med - vilda djur upphörde. Det skulle inte innebära att den kinesiska regeringen gjorde resten av världen en tjänst. Det skulle i stället innebära att kineserna gjorde sig själva en tjänst. På samma sätt som vid covid-19-utbrottet riskerar de annars att bli de första offren för nästa virus som växer fram ur djurhandeln.
Jared Diamond

7 maj 2020

Varning för Tysklands paragraf-ryttare

TORSDAG 7 MAJ 2020

Oberoende centralbanker är en utmärkt idé. Politiker ska inte få sätta räntor efter hugskott eller valtaktiska kalkyler. Fast ett oberoende rättsväsende är också en god sak. Därmed finns det risk för kollisioner.

I tisdags förklarade den tyska författningsdomstolen att ECB, Europeiska centralbanken, har överskridit sina befogenheter. Det stimulansprogram som startade 2015 för att tygla eurokrisen, med stödköp av statsobligationer för över 2 000 miljarder euro, anses inte ha motiverats på ett vettigt

sätt. ECB har inte tagit tillräcklig hänsyn till biverkningar som låg avkastning på privat sparande, heter det.
Och i bakgrunden lurar tyska anklagelser om att ECB egentligen har ägnat sig åt att subventionera medlemsländers skuldberg. Sådant är förbjudet i EU:s fördrag.
Författningsdomstolen ger ECB tre månader på sig att slipa argumenten, annars måste den tyska centralbanken dra sig ur. Utan Tysklands muskler skulle stödköpen kapsejsa. Så blir det knappast. Nog ska ECB:s experter kunna skriva ihop något.
Dessutom har domstolen en tradition av att visserligen ifrågasätta EU-beslut men aldrig hitta på något som hotar unionens överlevnad.
Icke desto mindre är utslaget ett minfält. ECB har precis skyndat fram nya stimulanser på 750 miljarder euro för att stävja coronakrisens effekter på ekonomin. De tyska domarna säger att deras ställningstagande inte har med pandemigarantierna att göra, men visar ändå att de inte godtar vad som helst. Fler processer är att vänta. ”Vad som

än krävs” för att rädda euron, som ECB:s mantra låtit, har stött på gränser.
Ur ekonomisk synvinkel är domen vimsig. Penningpolitiska beslut har självklart negativa effekter för en del, det går inte att undvika. Men Europas makthavare, som skyr besvärliga folkomröstningar och därför slutat ändra i EU-fördragen, har fått en varning. Utökningen av ECB:s makt sedan finanskrisen är inte av gud given. Det finns en farlig nivå till. EU-domstolen, som ska vara unionens högsta juridiska organ, godkände ECB:s agerande 2018.
Författningsdomstolen sågar nu den slutsatsen som godtycklig och obegriplig. EU-domar får inte strida mot tysk grundlag, och så länge unionen inte är en federal stat kan medlemsländerna inte bara avstå från att ha synpunkter. Här lär andra se prejudikat. Polens och Ungerns regeringar trampar dagligen på demokratin, och klagar bittert över att EU-domstolen lägger sig i deras nedmontering av rättsstaten.
I bästa fall har de tyska juristerna bara sagt åt ECB att inte fuska. I sämsta fall har de öppnat

dammluckor som borde ha förblivit stängda.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

Svensk riktlinje för smittorisk ifrågasätts

TORSDAG 7 MAJ 2020

Två veckor utan symtom säger WHO. Folkhälsomyndigheten menar att det räcker med två dygn utan symtom för att inte riskera att smitta andra – något flera forskare anser är för snävt.

– Det finns i dag inga belägg för att du är smittfri bara för att du inte har några symtom, säger professor Lennart Svensson.
Enligt Folkhälsomyndigheten skyddas omgivningen från smitta om man stannar hemma i 48 timmar efter att man haft symtom som halsont, hosta eller snuva.
Den tidsrekommendationen har, vilket DN har beskrivit, varit grund för hanteringen av patienter som utan att corona-testas skickas direkt från covid-avdelningar på sjukhus till äldreboenden, något som läkare tror har gett upphov till smitto-utbrott på boenden.
Folkhälsomyndighetens 48-timmarsregel skiljer sig stort från Världshälsoorganisationen WHO:s rekommendationer.
Enligt WHO kan en person bedömas vara smittfri först efter 14 dagar utan symtom, om det inte finns tillgång till covidtester.
Gällande patienter på sjukhus skriver WHO ett uttalande i ett mejl till DN:
”Enligt våra kliniska riktlinjer kan en tillfrisknad patient skrivas ut från sjukhus efter två på varandra

följande negativa testresultat med minst 24 timmar emellan.”
En ny studie från Taiwan fann inget fall av smitta sex dagar efter de första symtomen. Men frågan om Folkhälsomyndighetens 48-timmarsregel är omdiskuterad bland experter.
Lennart Svensson, professor i molekylär virologi vid Linköpings universitet och Karolinska institutet, är kritisk.
– Jag håller mer på WHO:s rekommendationer. Det finns i dag inga belägg för att du är smittfri bara för att du inte har några symtom.
Enligt WHO indikerar vissa rapporter att människor utan symtom kan smitta – men hur vanligt det är, är fortfarande okänt.
– Vi vet att man kan utsöndra virus utan att ha haft några kända symtom, säger Lennart Svensson och fortsätter:
– Vi vet även att man kan utsöndra virus längre än 48 timmar efter att man har haft symtom. 48-timmarsregeln gäller inte bara för corona utan även vid andra infektioner, som vinterkräksjukan. Jag tycker att det är bättre att vara överförsiktig

än att ligga på marginalen, för då kan man riskera exempelvis utbrott på äldreboenden.
Vad som räknas som symtom måste även definieras, anser han. Flera som smittats med covid-19 har enligt Lennart Svensson endast tarmsymtom och diarréer.
– Man brukar bara tala om feber, nysningar och hosta. Men räknar man med tarmsymtomen, som många har, så kan man utsöndra virus i åtminstone tio dagar till.
För att testa om en person bär på covid-19 används en metod som heter PCR och står för polymerase chain reaction. Den detekterar arvsmassa, RNA, hos viruset – men det påvisar inte om viruset är levande och smittsamt.
– Metoden påvisar om du bär på virusets arvsmassa – inte om du har ett infektiöst virus. Om man däremot inte hittar något virus-RNA med PCR- metoden, så kan man slå fast att personen inte är smittsam, säger Lennart Svensson.
DN har varit i kontakt med ytterligare forskare som anser att Folkhälsomyndighetens tidsgräns är för snäv, men som inte vill uttala sig öppet.

Jan Albert, professor i smittskydd, leder Karolinska institutets - särskilda covid-19-grupp. Folkhälsomyndigheten har knutit Albert till sig som expert, bland annat för att ta fram kunskapsunderlag om antikroppstester. Han ställer sig bakom Folkhälsomyndighetens riktlinjer.

– Jag tycker att WHO:s riktlinjer – det är orealistiskt länge. Man kan testa positivt i flera veckor efter att man är kliniskt frisk trots att man då med all sannolikhet inte längre är smittsam.

Han tar upp studier som visar att virusnivåerna är som högst då man insjuknar, några dagar efter att man smittats, och därefter sjunker gradvis. Ofta kan patienter testas positivt med PCR-metoden i en eller ett par veckor efter det att man blivit frisk, påpekar han.

– Jag delar Folkhälsomyndighetens syn på att man inte kan hålla på att vänta och testa. Det är logistiskt knepigt och man kommer att behandla folk som smittsamma långt efter att de slutat vara det. Den absoluta brytpunkten är det ingen som vet

tvärsäkert, men två dagars symtomfrihet efter att man varit sjuk tror jag är helt okej, om det är så att man haft symtom ett tag så att immunsystemet börjat trycka ned virusnivåerna.
Möjligtvis, tror Jan Albert, kan tidsgränsen behöva förlängas om sjukdomstiden varit kort.
– Om man bara haft symtom i två dagar tror jag två dagar är lite kort. Om man varit sjuk mindre än en vecka, bör man börja räkna de två dagarna efter sju dagar sedan man insjuknat, säger han och fortsätter:

– Men jag tror man har hittat ganska rätt. Det är som med all biologi – det är aldrig ett eller noll. Man får hitta rimliga avvägningar. Har det gått så lång tid som Folkhälsomyndigheten har i sina rekommendationer är smittsamheten mycket lägre och förmodligen inte kliniskt relevant, även om man med ett känsligt PCR-test kan vara positiv. Virusets arvsmassa kan finnas kvar även om det inte finns något levande virus kvar.
Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell går det inte att säga generellt att en person är smittfri

efter 48 timmars symtomfrihet, speciellt inte en person som vårdats på sjukhus för covid-19 som ska flyttas till ett annat boende. Här väntas nya riktlinjer inom kort.

– Det ser olika ut på olika sjukhus. Vi träffade företrädare från regionerna för någon dag sedan för att ta fram en gemensam nationell rutin för hur man kan flytta personer utan smittrisk. Det kommer att ske ganska snart, säger Anders Tegnell.

Finns det anledning att ändra den allmänna rekommendationen om två dygn?

– Det är uppenbart en regel som har haft en stor effekt och ligger bakom att vi inte har haft större smittspridning än vi har. Man ska inte ändra den typen av generella rekommendationer för snabbt.

Anders Tegnell säger att rekommendationerna från WHO och Folkhälsomyndigheten handlar om olika saker och inte är jämförbara.

– WHO pratar om diagnostiserade fall. De här två dygnen gäller för människor ute i samhället som har haft någon form av snuva, i de flesta fall inte covid-19.

Karin Tegmark Wisell, chef för Folkhälsomyndighetens enhet för beredskaps- och smittskyddsdiagnostik:
– Det här med 48 timmars symtomfrihet har gällt i samhället. Har man haft minsta snuva har våra råd varit att man ska vara hemma i två dagar efter det, för att vara säker på att man är frisk. Om vi nu börjar testa mer så kan det finnas skäl att nyansera detta. Olika länder har olika rekommendationer. Många anser att man ska ha varit sjuk i minst en vecka och symtomfri i två dagar. De allra flesta är sjuka mer än en vecka, men vi ser över om det finns skäl att nyansera rekommendationerna kring detta.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se

Fakta. Tolv dagars skillnad i rekommendationerna

Det är stor skillnad mellan experternas utlåtanden om när en person anses vara frisk och smittfri.
Folkhälsomyndigheten: 48 timmar efter det senaste symtomet.

Världshälsoorganisationen WHO:
14 dagar efter symtom – eller
efter två negativa covid-19-tester
med ett dygns mellanrum.
WHO understryker att covid-19
huvudsakligen sprids genom
droppar från näsa och mun, av
någon som hostar eller har andra
symtom som feber eller trötthet,
särskilt i början av sjukdomen.
Vissa rapporter, anger WHO,
indikerar att människor utan
symtom kan smitta – men att det
fortfarande är okänt hur vanligt
det är.
Källor: Folkhälsomyndigheten,
WHO

Stort plastutsläpp från fartyg har nått Sveriges kust

TORSDAG 7 MAJ 2020

13 ton pellets från en fartygslast läckte i slutet av februari ut i havet utanför Danmarks kust. Nu flyter plasten i land på västkusten

och riskerar att ge konsekvenser för miljön.
– Fåglarna tror att det här är mat, säger Emil Olofsson från organisationen Pelagiska.
Göteborg.
Emil Olofsson och kollegan Tomas Eriksson besökte på onsdagen Otterön, till stor del ett naturreservat, sydväst om Grebbestad. Där kunde de med egna ögon se vilka konsekvenser utsläppet från fartyget M/V Trans Carrier har fått.
Små, vita plastkulor med en diameter på cirka tre millimeter ligger i drivor i kustbandet. De båda strandstädarna har sett bilder på de pellets som läckt ut från båten.
– De här ser likadana ut och jag skulle bli mycket förvånad om de inte kommer från utsläppet, säger Tomas Eriksson.
På onsdagsförmiddagen hade han och kollegan bara hunnit inventera några få öar i området. Eriksson tror att mängden pellets som flutit i land längs den svenska västkusten är mycket stort.
– Vi har gjort en uppskattning om att det ryms 10 000 stycken på en kvadratmeter. Det måste handla

om miljoner pellets totalt, säger -
Eriksson.
Enligt uppgift till DN har plast-
kulorna även hittats på Styrsö i
Göteborgs södra skärgård och i
Fiskebäckskil. Det är långt ifrån
bara den svenska kusten som
drabbats. Fynd har gjorts i
Danmark och framför allt har
stora mängder pellets dykt upp i
Norge längs kustområdena vid
Oslofjorden.
Liv-Marit Hansen vid Oslo-
fjordens friluftsråds avdelning för
natur och miljö har arbetat med
att kartlägga utsläppet. Hon
berättar att man gjorde de första
fynden redan i mitten av mars och
att man därefter har fått in
rapporter från platser i hela
Oslofjorden och även från den
norska sydkusten.
– Alla undersökningar är inte
slutförda, men allt tyder på att
dessa plastpellets kommer från
utsläppet från den här båten,
säger Hansen.
Det var natten till den 23 februari
som Trans Carrier var på väg från
Rotterdam till Tananger i Norge. I
den kraftiga vinden försköts -
lasten och ett hål slogs upp i en
container. Enligt rederiet Sea-
Cargo upptäcktes inte händelsen

förrän under slutet av resan och hälften av lasten, cirka 13 ton pellets, beräknas ha hamnat i havet.
En simulering av förloppet som gjorts av norska myndigheter visar att utsläppet bör ha drabbat svensk kust.
– Jag är förvånad över att vi inte hört mer från Sverige om det här, säger Hansen, som nyligen började kontakta svenska kollegor för att försöka kartlägga i vilken omfattning grannlandet är drabbat.
Pelagiska, som är en organisation som städar stränder i Tanums kommun, har rapporterat om sin upptäckt. Emil Olofsson och Tomas Eriksson jämför händelsen med ett oljeutsläpp och säger att det riskerar att få stora konsekvenser för miljön.
– Fåglarna tror att det här är mat och de kan ju dö när de får plasten i sig, säger Olofsson.
Mycket plast kan också finnas kvar i havet.
De tror att saneringsarbetet kan bli komplicerat. När plasten väl hamnat på land sprids varje pellets med vindarna. En driva som upptäcks ena dagen riskerar att inte vara kvar dagen därpå.

– Det går ju inte att plocka upp det här för hand. Det skulle behövas en stor dammsugare, säger Eriksson.

Enligt professor Martin Hassellöv vid Göteborgs universitet, som studerar marina föroreningar, är det sannolikt att fynden på västkusten kommer från fartyget. Han förklarar att den här typen av utsläpp är ovanliga men att något liknande skedde i Sydafrika 2018, då Pellets sköljdes upp på en 120 kilometer lång kuststräcka. Händelsen beskrevs som en ekologisk mardröm.

Hasselöv säger att när det gäller fågellivet på västkusten är det främst stormfågel som man sett äter av pellets.

– På ett sätt kan man likna det här med ett oljeutsläpp, men eftersom det är ovanligt känner vi inte riktigt till konsekvenserna, säger han.

Enligt norska myndigheter är den svenska kustbevakningen informerad om utsläppet. DN har sökt Kustbevakningen.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se

Konferens om Förintelsen skjuts upp

TORSDAG 7 MAJ 2020

Coronapandemin gör att den internationella konferensen mot antisemitism och för hågkomsten av Förintelsen, som skulle ha hållits i Malmö till hösten, flyttas till nästa år, rapporterar Sydsvenskan.
– Det är naturligtvis inte ett beslut som tas med lätt hjärta, säger utbildningsminister Anna Ekström (S) till tidningen.
TT

Platsbiljett krav på Öresundståg

TORSDAG 7 MAJ 2020

Nu införs krav på platsbiljett på Öresundstågen vid resa på den danska sidan av sundet, rapporterar Sydsvenskan. Orsaken är att det danska tågbolaget DSB vill kunna garantera att bara varannan sittplats ombord används, så att resenärerna kan hålla avstånd.

Sittplatsreservationen kostar ingenting, men måste göras innan man kliver ombord via DSB:s hemsida eller app. De nya reglerna gäller från och med måndag den 11 maj.

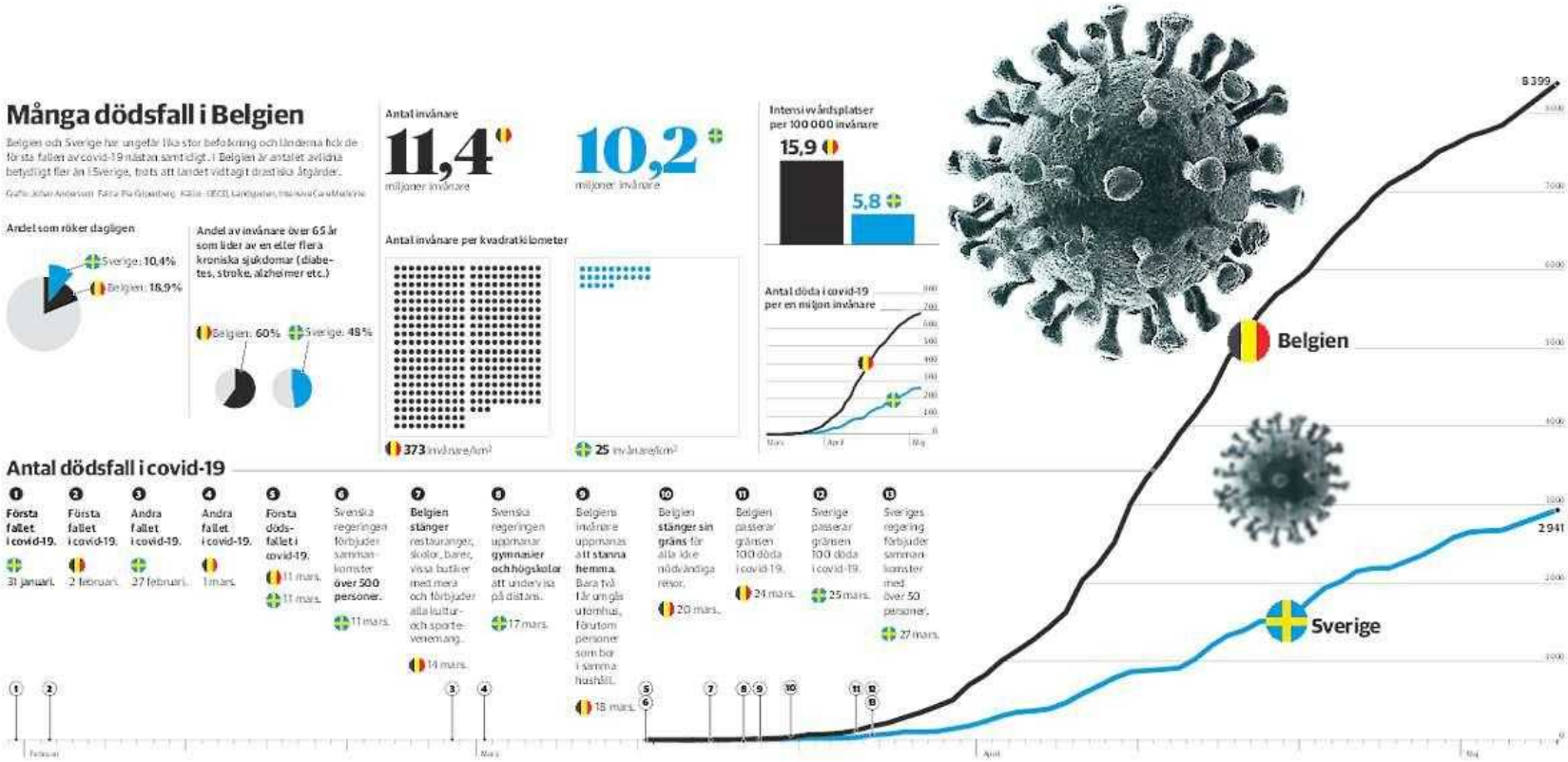
Många dödsfall i Belgien
Belgien och Sverige har ungefär lika stor befolkning och ländema fick de första fallen av covid-19 nästan samtidigt. I Belgien är antalet avlidna betydligt fler än i Sverige, trots att landet vidtagit drastiska åtgärder.
Antal invånare
11,4
miljoner invånare
10,2
miljoner invånare
Intensivvårdsplatser per 100 000 invånare
15,9
5,8
Andel som röker dagligen
Sverige: 10,4%
Belgien: 18,9%
Andel av invånare över 65 år som lider av en eller flera kroniska sjukdomar (diabetes, stroke, alzheimer etc.)
Belgien: 60%
Sverige: 49%
Antal invånare per kvadratkilometer
373 invånare/km²
25 invånare/km²
Antal döda i covid-19 per en miljon invånare
Belgien
Sverige
8 399
2 941
Antal dödsfall i covid-19
1 Första fallet i covid-19. 31 januari.
2 Första fallet i covid-19. 2 februari.
3 Andra fallet i covid-19. 27 februari.
4 Andra fallet i covid-19. 1 mars.
5 Första dödsfallet i covid-19. 11 mars. 11 mars.
6 Svenska regeringen förbjuder sammankomster över 500 personer. 11 mars.
7 Belgien stänger restauranger, skolor, barer, vissa butiker med mera och förbjuder alla kultur- och sportevenemang. 14 mars.
8 Svenska regeringen uppmanar gymnasier och högskolor att undervisa på distans. 17 mars.
9 Belgiens invånare uppmanas att stanna hemma. Bara två får om gå utomhus, förutom personer som bor i samma hushåll. 18 mars.
10 Belgien stänger sin gräns för alla icke nödvändiga resor. 20 mars.
11 Belgien passerar gränsen 100 döda i covid-19. 24 mars.
12 Sverige passerar gränsen 100 döda i covid-19. 25 mars.
13 Sveriges regering förbjuder sammankomster med över 50 personer. 27 mars.
Februari
Mars
April
Maj

Belgiens Tegnell: ”Vi hade 150 superspridare ”

TORSDAG 7 MAJ 2020

Belgien är det land i världen som har flest avlidna invånare i covid-19 i förhållande till sin befolkning.

Belgien och Sverige fick sina första dödsfall i smittan samtidigt. Medan Sverige fortsatte hålla öppet stängde Belgien.

– Vi hade inte en superspridare – vi hade 150, säger virologen Steven Van Gucht.

Belgiens siffror sticker ut när avlidna i covid-19 jämförs. Det har förstås USA:s president Donald Trump nosat upp. Under en av sina presskonferenser i Vita huset fick dödsfallen i Belgien bekräfta Trumps påstående att Europa är mycket värre drabbat än USA.

– Jag blev lite ledsen över jämförelsen. Belgien rapporterar på ett öppet sätt och använder korrekta siffror. Jag kände att han jämförde äpplen och päron. Uttalandet var främst drivet av en politisk agenda, inte baserat på en god vetenskaplig grund, säger Steven Van Gucht, virolog och belgiska regeringens talesperson under pandemin.
Han är Belgiens motsvarighet till Anders Tegnell. Varje dag håller Van Gucht och en franskspråkig kollega presskonferens på Youtube om utvecklingen av covid-19.
Men Trumps påstående om att Belgien sticker ut i statistiken stämmer. Främsta förklaringen är just att landet är ärligt med att redovisa dödstalen, framhåller Steven Van Gucht.
– Belgien valde redan från början att redovisa en så fullständig och omfattande beräkning av antalet döda i covid-19 som möjligt. Om du tittar med båda ögonen ser du mer än om du tittar med bara ett öga. Vi tror att denna strategi ger oss rätt uppfattning av läget och gör att vi kan fatta de nödvändiga besluten, säger han.

Steven Van Gucht exemplifierar med insatser för att skydda dem på äldreboenden. Redan den 11–12 mars införde landets regioner besöksförbud. I Sverige infördes ett nationellt förbud den 1 april. Till skillnad från andra länder har Belgien hela tiden i sin statistik räknat in personer som avlidit på äldre- boenden, utan att vara testade för covid-19. Det har räckt att en läkare fastställt att dödsorsaken är det nya viruset. Över hälften av landets dödsfall i covid-19 är på äldreboenden, men mindre än 10 procent av dessa är bekräftade i laboratorietest.

Men dessa numera tusentals avlidna åldringar är inte hela förklaringen till att Belgien har betydligt högre dödstal än till exempel Sverige, trots att smittan började spridas ungefär samtidigt i båda länderna.

Vecka nio var det sportlov i bland annat Stockholm, Dalarna och Västmanland. En del skollediga familjer drog till Alperna, där covid-19 fanns på flera platser, andra till Norge eller de svenska fjällen. Samma vecka var det skollov i hela Belgien. Lovet kallas även karnevalsledigheten.

– Belgare gillar att åka skidor i norra Italien. Maten är god och du kör dit på en dag. Men detta medförde att vi från mitten av mars drabbades hårt av viruset, säger Steven Van Gucht.
För belgare som stannade hemma vecka nio fanns i stället karnevaler. Karnevaler betyder trängsel och festande, där det efter några timmar inte är så noga vems ölglas man dricker från. I Nederländerna har karnevaler angetts som förklaring till att en provins är särskilt hårt drabbad, men Steven Van Gucht tror inte på samma inverkan på Belgien.
– Jag kommer från Aalst, en karnevalsregion, och vi firade rejält men drabbades ändå inte så hårt jämfört med andra regioner. Förmodligen spreds viruset snabbare bland dem som firade inomhus på grund av att vädret var dåligt, men det är inte helt bevisat.
Det som brukar kallas ”patient zero” – en superspridare av viruset – finns inte i Belgien.
– Vi hade 150 superspridare. Efter karnevalsledigheten fick vi under kort tid in 150 olika varianter av viruset och det fanns över hela landet. Vi hade mycket import

från norra Italien, men viruset spreds samtidigt från Frankrike, Nederländerna och Storbritannien. Det vet vi utifrån att vi studerat den genetiska koden av viruset, säger Van Gucht.
När han och andra insåg att landet höll på att tappa kontrollen över virusets spridning beslöt regeringen att stänga skolor, butiker, och införa gränskontroller med mera.
– Vad det nödvändigt att göra allt detta? Jag vet inte. Du kan inte jämföra Sverige med Belgien eller Belgien med Österrike. Varje land drabbas på olika sätt.
Den internationella huvudstaden Bryssel, där Nato och EU har sina högkvarter, är i sig en grogrund för smitta. Hit reser folk ständigt in och ut för konferenser och andra möten.
– Folk som arbetar i Bryssel är mycket rörliga och reser hela tiden till olika europeiska länder. Då blir det svårt att bemästra viruset. Motsvarande gäller för London och New York. Det är ingen slump att städer som är väl förbundna med resten av världen är mer drabbade än andra.

Ett virus sprids dessutom lättare i ett tättbefolkat land som Belgien än i Sverige. Lägg därtill att luftkvaliteten i Belgien är sämre, fler röker, fler är överviktiga och bland dem över 65 är det vanligt med flera underliggande sjukdomar.

– När det gäller rökning har jag inga siffror. Däremot märker vi ett mer allvarligt sjukdomstillstånd hos överviktiga, liksom hos dem som har hjärtsjukdomar, diabetes eller högt blodtryck. De sticker verkligen ut i statistiken, säger Van Gucht.

Bland utlandssvenskar i Bryssel prisar många landets sjukvård. Det går snabbt att få tid för läkarbesök och akutmottagningarna är välbemannade. Belgien har fler sjukhusbäddar per invånare än EU-snittet, enligt samarbetsorganisationen OECD. Sverige har i stället lägst antal sjukhusbäddar per invånare. I en rapport från november i fjol skriver OECD:

”Beläggningsgraden är mycket hög, vilket väcker farhågor om patientsäkerhet givet de mycket begränsade möjligheterna att

svara på nödsituationer vid akutsjukhusen och stressfulla arbetsförhållanden.”

Sjuksköterskan David Michels arbetar nattpass på intensivvårdsavdelningen på ett mindre sjukhus i Bryssel. Hans arbetstid har förlängts i och med covid-19 och bemanningen är högre. Numera jobbar tre i stället för två sjuksköterskor på natten. Men fortfarande kan han få sin lediga tid mellan nattpassen. När DN skypar med honom är det fyra dagar sedan han sist arbetade.

– Det är mer att göra nu och rutinerna ändras ofta, ibland flera gånger varje dag, till exempel hur vi ska använda läkemedlen, berättar han.

När covid-19 började spridas ökade Belgien antalet intensivvårdsplatser med 50 procent till cirka 3 000 bäddar. Drygt 2 300 reserverades för patienter med covid-19. Som mest har runt 1 300 bäddar utnyttjats samtidigt. Beläggningsgraden har, på nationell nivå, aldrig överstigit 60 procent.

Även David Michels sjukhus har ökat kapaciteten, men de extra platserna har hittills inte behövt användas.

Frågan väcks varför Belgien haft lediga intensivvårdsplatser samtidigt som så många har dött på äldreboenden. David Michels åsikt är att läkarkåren med förskräckelse såg på hur situationen var på sjukhusen i Frankrike och norra Italien och bestämde sig för att inte behandla alla människor.

– Gamla människor och de med flera andra sjukdomar fick inte chansen. Det är svårt att ta in någon i intensivvård om du är nästan säker på att han inte kommer att klara sig, men kanske bli kvar i fyra fem veckor innan han slutligen dör. Det är svårt att ta in den personen om du tror att du behöver sängen för någon som är yngre och det är svårt att avsluta en behandling för att få tillbaka sängen, säger David Michel.

Virologen Steven Van Gucht hävdar bestämt att det aldrig har funnits några restriktioner om vilka som ska få behandling eller inte.

– Behöver en äldre person behandling på ett sjukhus kan den alltid flyttas, få akutvård, få respirator. Det har aldrig varit ett problem i Belgien. Men ofta är

dessa väldigt gamla människor, 85–90 år, och de vill inte åka till sjukhuset. De är på väg att dö och detta är ett beslut mellan läkare, patient och familj. Ofta väljer de att livet avslutas fridfullt i en trygg miljö, säger han.

Steven Van Guchts svåraste stund dessa månader var när han den 31 mars meddelade det belgiska folket att en tolvårig flicka dött av viruset.

– För mig som pappa var det ett mycket tungt ögonblick. Jag blev rädd för att fler sådana fall skulle komma, men hittills finns bara detta, säger han och tillägger:

– Du kan bara föreställa dig sorgen hos föräldrarna att mista en tolvårig flicka, som var vid utmärkt hälsa, på grund av viruset. Det är en tragedi. Du känner smärtan hos familjen. Ett barn är annorlunda än någon som är 85 eller 90 år.

Pia Gripenberg

Fakta. Så räknar länder dödsfall i covid-19

I Belgien, och numera även Frankrike och Luxemburg, ingår avlidna på äldreboenden där dödsorsak, enligt läkare, antas vara covid-19.

I Nederländerna, Sverige och Tyskland räknas dödsfall på sjukhus och äldreboenden där covid-19 bekräftats vid provtagning.
Spanien och Storbritannien räknar främst dödsfall på sjukhus där covid-19 bekräftats vid provtagning.
Källa: Sciensano, Belgien

New York Times får pris – ryska medier som gjorde första avslöjandet får ingenting

TORSDAG 7 MAJ 2020
Analys

New York Times vann Pulitzerpriset med en serie artiklar om Kremls försök att påverka val och konflikter i andra länder. Samma avslöjanden har redan gjorts av ryska oberoende medier. Nu beklagar den ryska sajten proekt.media att New York Times inte ens hänvisar till dem.

– Vi anklagar inte New York Times för plagiat. Vi bara inte förstår varför de inte kan nämna att det var vi som gjorde det första avslöjandet. Det är oerhört viktigt för oss att få ett sådant erkännande. Vi jobbar under helt andra villkor än de, säger Roman Badanin.

Jag når Badanin på telefon. Han befinner sig just nu i Moskva men arbetar i två länder, Ryssland och USA. Badanin är chefredaktör för sajten proekt.media, som publicerar undersökande journalistik på ryska och engelska. I mars 2019 publicerade proekt.media en lång grävande artikel på både ryska och engelska om hur president Putins nära allierade Jevgenij Prigozjin år 2018 sände politiska konsulter till Madagaskar. Deras uppdrag var

att säkra att sittande president skulle bli omvald. I september samma år gjorde proekt.media ett nytt avslöjande om rysk inblandning i det libyska inbördeskriget.
I både Madagaskar och Libyen är det samma person som håller i trådarna för de ryska operationerna, nämligen affärsmannen Jevgenij Prigozjin. Han är Putins nära allierade, kallas ofta ”Putins kock” och finansierar både trollfabriker och legosoldater i Kremls tjänst.
I november samma år publicerade New York Times både ett reportage om rysk inblandning i Madagaskars presidentval och en undersökande artikel om rysk inblandning i inbördeskrigets Libyen.
Bägge artiklarna ingår i den serie som nyligen belönades med Pulitzerpriset, det finaste journalistiska pris man kan få i USA. Det var då Badanin reagerade med en Facebook-uppdatering, där han beklagar att NYT inte alls hänvisar till proekt.media.
De prisbelönta artiklarna i NYT har egna källor och har inte kopierat någonting ur

proekt.media. Roman Badanin understryker själv att det här inte handlar om plagiat. Vad det handlar om är erkännande för en av Rysslands mest utsatta branscher, nämligen den oberoende journalistiken.
– Jevgenij Prigozjin är ett farligt ämne. Att skriva om honom innebär att utsätta sig för rent fysiska faror. Och vi har inga sådana budgetar som NYT rör sig med. Vi anklagar dem inte för att kopiera oss men vi önskar att de skulle ge oss och vårt arbete den synlighet som vi behöver. Vi lever på crowdfunding och stipendier och behöver alla läsare vi kan få, säger Badanin.
Att ryska oberoende journalister lever i en helt annan och mycket farligare verklighet än västerländska är ett faktum. Dels är deras fysiska säkerhet ständigt hotad, dels är deras ekonomi en ständig kamp mot konkurs. Samtidigt lyfter de ideligen på stenar som västerländska medier har betydligt svårare att hitta. Deras arbete tas sedan vidare och lyfts upp av stora internationella mediehus.
Utan medier som proekt.media, The Bell eller Novaja Gazeta

skulle det vara mycket svårare för västerlänningar att bevaka Ryssland. Det är mot denna bakgrund som Badanins uttalande ska ses.

Anna-Lena Laurén

Smittsprid-ningen väntas öka i Sydafrika

TORSDAG 7 MAJ 2020

I slutet av förra veckan lättade Sydafrika på sina hårda restriktioner och nu håller invånarna andan. Kommer smittspridningen av coronaviruset att skjuta i höjden? Landets högste ansvariga expert, Salim Abdool

Karim, räknar med betydligt fler fall.

– I slutändan handlar det om hundratusentals eller miljontals fall. Vi bestämde oss för att pressa ned kurvan och det har vi lyckats med, men det går inte att göra mer och därför ansåg vi att det var dags att släppa på restriktionerna.

Det säger Salim Abdool Karim, den högste rådgivaren åt den sydafrikanska regeringen under det pågående virusutbrottet, under ett digitalt framträdande för korrespondentföreningen i Sydafrika.

Det var i fredags som landet hävde några av de hårdaste restriktionerna efter att samtliga invånare tvingats stanna hemma i fem veckor – med undantag för anställda i kritiska näringar.

Från den kommande helgen och framåt kommer Sydafrika att få se eventuella effekter av att de lättade på restriktionerna. På onsdagen hade 7 572 fall av covid-19 upptäckts och totalt 148 personer dött. Dagligen ökar nu antalet smittade med runt 6 procent.

Karim säger att man lyckats sträcka ut dubbleringstakten av

viruset från ett par dagar till runt två veckor och vunnit tid för att rusta sjukvården och utbilda personal för testning och kontaktspårning.
I insatsens inledande skede sade Karim att besluten skulle vara evidensbaserade och vila på vetenskaplig grund. När DN ber honom berätta om det vetenskapliga stödet för landets strikta ”lockdown”, som saknar motstycke på en kontinent som drabbats av många infektionssjukdomar, säger han att det var Kinas agerande som främst gav vägledning till beslutet.
– När vi började vår planering så byggde den mycket på information från Kina, tidigt i mars. Men i takt med att epidemin vuxit så har vi nu en hel del evidens från USA, Storbritannien och Sverige och vi har tittat på deras erfarenheter och vad det finns för för- och nackdelar och vi försöker inkorporera det i vårt agerande, säger han.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com

Katrine Marçal: Sexskandalen visar att Storbritannien är sig likt

TORSDAG 7 MAJ 2020

London. De senaste 44 dagarna har varit väldigt speciella här i Storbritannien. Allt utom mataffärer och sjukhus har varit stängt. Det har varit förbjudet att gå ut mer än en gång om dagen och på de dagliga presskonferenserna har man förtydligat förbuden: nej, par som inte bor ihop får inte träffas. Och nej, du får inte hälsa på dina vänner.

Analys.

Men så på tisdagen kom en glimt av någon form av normalitet. Då briserade nämligen något för Storbritannien så typiskt som en riktigt kittlande sexskandal. En högt uppsatt person kunde

avslöjas som ”HYCKLARE”, tabloiderna festa på enorma rubriker och det fanns nästan något betryggande med alltihop. Storbritannien är sig likt – trots allt.
Professor Neil Ferguson är epidemiologen från Imperial College i London som i hög grad fick regeringen att stänga ner landet. Hans modeller visade hundratusentals döda britter om inget gjordes och i panik satte regeringen folket i någon form av husarrest. I termer av inskränkningar av individuella rättigheter är de nuvarande reglerna de mest långtgående på flera hundra år i Storbritannien.
På tisdagen rapporterade The Daily Telegraph dock att professor Neil Ferguson har brutit mot sina egna restriktioner. Vid två tillfällen har han träffat sin älskarinna trots att det alltså är förbjudet att besöka folk som man inte bor med.
Neil Ferguson bekräftar inte att han har träffat kvinnan i fråga, men medger att han tagit felaktiga beslut.
”Jag accepterar att jag gjort en felbedömning och tagit fel beslut i mitt handlande”, säger Ferguson i

ett uttalande till The Daily Telegraph.
Ferguson tvingades därmed genast att avgå från regeringens vetenskapliga råd och en del röster har på onsdagen höjts för att detta var överdrivet. Professorns sexliv har väl inget med professorns vetenskap att göra?
Samtidigt är Neil Ferguson på många sätt ansiktet för den brittiska pandemistrategin. Att han har ertappats med att bryta mot restriktionerna är ungefär som om Anders Tegnell i Sverige i hemlighet hade tagit sina barn ur skolan och satt hela sin familj i karantän. Helt på tvärs med sina egna uttalanden.
Det hade med andra ord knappast ökat människors förtroende för den statliga pandemistrategin. Och det är på många sätt det som är problemet just nu i Storbritannien.
Frågan är dock om skandalen kommer att påverka politiken mer generellt? Mer än 29 000 britter har dött av covid-19. Storbritannien är därmed kanske det värst drabbade landet i Europa. Opinionsmätningar visar att det brittiska folket är mer

rädda för smitta än i nästan alla andra jämförbara länder.
I slutändan är det sådant som spelar roll för om folk accepterar fortsatta restriktioner.
Inte epidemiologer och deras kärleksrelationer.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

4

TORSDAG 7 MAJ 2020

vänner är välkomna när Belgien så sakteliga öppnar efter coronakrisen. Redan i måndags fick många inom industrin återvända till sina arbeten. Nästa öppning sker från och med helgen då belgarna äntligen ska få träffa sina vänner igen.
– Varje familj får ta emot upp till fyra personer, men endast samma personer. Och de här fyra får bara besöka den här familjen, berättar premiärminister Sophie Wilmés.

Få har antikroppar mot coronavirus

TORSDAG 7 MAJ 2020

Tjeckien. Endast 4–5 procent av Tjeckiens befolkning bär på antikroppar mot coronaviruset och har därmed förmodad immunitet mot smittan, enligt en ny studie som är en av de största som gjorts i Europa.
Masstestningen började i april och av 26 549 testade personer hade 107 antikroppar, säger hälsodepartementet.
Runt 7 900 personer har bekräftats smittade med coronaviruset i Tjeckien, vilket är mycket lägre än många av grannländerna i väst. 258 personer har dött.
TT-Reuters

”Trump låg bakom kuppförsök”

TORSDAG 7 MAJ 2020

Venezuela–USA. Venezuelas auktoritära ledare Nicolás Maduro anklagade på onsdagen USA:s president Donald Trump för det som har beskrivits som ett försök att kidnappa president Maduro själv.
De två amerikanerna greps i måndags när de försökte ta sig in i Venezuela sjövägen. De båda arbetade för den amerikanske militärveteranen Jordan Goudreau som driver ett säkerhetsföretag i Florida. Något Goudreau har bekräftat.
På onsdagen framträdde Nicolás Maduro i statskontrollerad tv där han konstaterade att det skulle vara ”omöjligt att Trump inte visste vad som hände i helgen i Venezuela”.
– Donald Trump är huvudansvarig för invasionen, sa Maduro.

Maduro sa också att de båda amerikanerna kommer att ställas inför en civil domstol.
En av de två amerikanska legosoldater som gripits sa på onsdagen i statskontrollerad tv att målet var att flyga Maduro ur landet.
Clas Svahn

Restriktioner mjukas upp

TORSDAG 7 MAJ 2020

Tyskland. Regeringen i Tyskland har kommit överens med delstaterna om att lätta på flera av de nu gällande coronarestriktionerna.
– Vi befinner oss i ett läge där vårt mål att begränsa spridandet av viruset har uppnåtts och vi har lyckats skydda vårt sjukvårdssystem, så vi har haft möjlighet att diskutera och ge

klartecken för vissa lättnader, sade förbundskansler Angela Merkel efter sitt telefonmöte med företrädare för delstaterna.
Merkel konstaterade också att Tyskland nu är förbi första fasen i epidemin, men att vägen framåt är fortsatt lång.
Social distansering kommer att fortsätta gälla till den 5 juni. Men de nuvarande begränsningarna mjukas upp något. Exempelvis kommer personer från två olika hushåll att kunna träffas och äldre personer kommer att kunna ta emot besök av en person.
TT-AFP-Reuters

Rysk minister bland tusentals nya smittade

TORSDAG 7 MAJ 2020

Ryssland. Närmare 10 600 nya fall av coronasmitta har rapporterats i Ryssland under det senaste dygnet. President Vladimir Putin betonar att planerade lättnader av

coronarestriktioner bör ske med försiktighet.
Med totalt 165 929 bekräftade fall har Ryssland det sjätte högsta antalet i Europa, strax efter Tyskland, enligt Johns Hopkins-universitetets sammanställning.
Och samtidigt som smittspridningen bromsat in i många länder tycks den pågå med full kraft i Ryssland. Antalet nya bekräftade fall har legat på över 10 000 fyra dagar i rad.
Landets officiella dödstal är dock än så länge relativt lågt, med 1 537 bekräftade fall.

En av de nya smittade är Rysslands kulturminister Olga Lyubimova, rapporterar nyhetsbyrån Tass. Hon har milda symtom och fortsätter att jobba på distans, säger hennes pressekreterare till nyhetsbyrån.
TT-AFP-Reuters

HD-domare åter på sjukhus

TORSDAG 7 MAJ 2020

USA. Ruth Bader Ginsburg, en av de nio domarna i USA:s högsta domstol, vårdas på sjukhus för en inflammation i gallblåsan. 87-åringen tillhör domstolens liberala falang. Bader Ginsburg deltog i domstolens muntliga överläggningar, som hölls via telefon på tisdagen, innan hon togs in på Johns Hopkins Hospital i Maryland.

I USA är intresset för den åldriga domarens hälsa mycket stort. Hon tillhör den liberala falang som nu är i minoritet sedan president Donald Trump nominerat och fått igenom två konservativa domare. Om hon tvingas sluta av hälsoskäl kan Trump nominera ännu en konservativ jurist – på livstid. Bader Ginsburg har tidigare genomgått fyra cancerbehandlingar.

TT

Statsministern : Mer kan öppnas

TORSDAG 7 MAJ 2020

Danmark. Danskarna har varit bra på att hålla avståndet till varandra och nu kan mer av landet öppnas, säger statsminister Mette Frederiksen.
Enligt henne kommer regeringen i nästa fas föreslå att hela detaljhandeln, inklusive varuhus, restauranger och kaféer öppnas. Även äldre skolbarn ska få tillbaka mer av sin vardag, även om det kanske inte blir normal skolgång, uppger Mette Frederiksen.
TT-Ritzau

20,2

TORSDAG 7 MAJ 2020

miljoner jobb försvann inom den privata sektorn i USA under april, enligt lönehanteringsföretaget ADP. Man varnar dock för att siffran endast innehåller data till och med den 12 april.
TT-Reuters

Turistfall för Spanien under coronakrisen

TORSDAG 7 MAJ 2020

Spanien, världens näst största turistdestination, rapporterar ett kraftigt fall av besökare. Statistikbyrån INE uppger att antalet - turister i mars uppgick till två miljoner med ett fall på 64 procent för turister från Storbritannien. En liknande utveckling, minus 57 procent,

märks för resenärer från Frankrike liksom Tyskland (minus 66 procent).

TT-Reuters

Måndag hela veckan. Jag är corona-virusets gisslan, skriver författaren Rebecka Åhlund från London

TORSDAG 7 MAJ 2020

Söker en mötande blick med en outtalad fråga. Ett beklagande

”sorry” (för att vi finns) och jag gör en prövande gir åt höger, ett och ett halvt steg. Mötande väjer åt andra hållet, ibland går endera av oss ut i gatan, allt för att hålla två meters avstånd från varandra. Ett signalsystem har utvecklats på sex veckor, sedan den brittiska regeringen implementerade regler om social distansering. ”Thank you”, mumlar vi när vi passerar varandra, ”cheers” för den orytmiska dansen. I en stad med tio miljoner är det svårt att alltid ha två meter mellan alla.

Det händer att folk bara går rakt på. I den här nya världen är det en öppen aggression.
I början följde jag nyhetssändningarna nitiskt, varje uppdatering ett nedskjutet hopp om att livet snart skulle bli som vanligt igen. Det blev det inte, men nyheterna gjorde barnen ledsna och jag fick ont i lederna.
I början hade jag planer och pretentioner. Jag tänkte läsa ”Infinite jest”, plantera om krukväxter och tvinga min familj att yoga varje dag. Jag tänkte att det var viktigt att skapa rutiner nu när vardagen plötsligt inte fanns

längre. Men inget hände. Ingen vet vilken dag det är.
Man skulle kunna tänka sig att en kraftig inskränkning i vad vi får göra och var och hur vi får röra oss skulle väcka visst motstånd. Men det gick oerhört snabbt att vänja sig. Obehagligt snabbt.
Tredje dagen framstod svenskar som fortfarande umgicks på krogen och lät sina barn gå till skolan som fullkomligt dödsföraktande. Efter en vecka kändes ett ärende till postkontoret märkvärdigt och festligt, jag satte på läppstift och riktiga byxor.
Efter fyra veckor visste jag inte om den här nya världen pågått i sju dagar eller fem veckor och så här i sjätte veckan är jag mest orolig att den snart ska vara slut. Boris Johnson ska strax kungöra planen för den kommande tiden. Folk har börjat skicka runt protestlistor mot att öppna stan för tidigt.
I vanliga fall när det är svårt i London drar någon upp Blitzenandan, Londonbornas romantiserade fallenhet för att härda ut. Terrordåd, bombmattor, brexit. Men *keep calm and carry on* fungerar inte mot virus. ”Ingen har beordrat er ner i skyttegravarna!” hojtade Piers

Morgan från sin nyhetsstudio någon av de där första morgnarna. ”Allt som begärs av er är att ni stannar hemma och kollar på tv!” Så det gör vi. Alla utom några av de som utfärdat ordern, som nu senast virusexperten Neil Ferguson som tog emot sin älskarinna mitt under brinnande lockdown med någon halvusel ursäkt som enda försvar.
Jag är coronavirusets gisslan med gravt Stockholmssyndrom. Jag äter nio mellanmål per dag. Jag har köpt ett par jeans med resår i midjan. Vårt enda vapen mot fienden covid-19 är handsprit och att *inte* carry on. En *stiff upper lip* syns ändå inte bakom munskydd. Den enda fasta hållpunkten på hela veckan är klockan åtta på torsdagar då vi ställer oss på förstutrappen och applåderar för NHS. Vi klappar i två till tre minuter. Jag busvisslar och vinkar till grannarna. Det är som nyårsafton fast ”Groundhog day”. Sedan går vi tillbaka in. Jag löser sudoku på telefonen och överväger att börja röka igen. Det är inte ens roligt att äta längre. Jag lever som en sorts grönsak som då och då går på promenad. Varje gång mina hundar springer

fram för att hälsa på andra hundar försöker jag skoja om djur och social distans men jag vet fortfarande inte vad skämtet är. I Abney Park är våren så vacker. Körsbärsträd, magnolia, blåregn, fläder, vallmo, förgätmigej, rosor, blåklockor och en blomma som ser ut som svensk midsommarblomster men mer cerise. Jag tänker att jag såg deras skönhet även innan döden blev så påtaglig. Det är som om jag försöker förhandla med Gud. Någon skojade om att knarklangarna borde räknas till ”samhällsviktiga yrken”. De tar inte cash längre. Häromdagen bröt en kvinna ihop och grät i snabbköpskön när hon fick klart för sig att vinet var ransonerat till max två flaskor per person. Min gata, som är alldeles för smal för att inte vara enkelriktad, brukade vara trång och tutig. Nu är det tyst. Det är aldrig tyst i London, men det är tystare. Till och med fåglarna känner av den dämpade stämningen och kvittrar liksom lite diskret. Rävarna går mitt i gatan mitt på dagen, som om de ägde den.

Häromnatten vaknade jag av att två fullisar bråkade utanför. I den

där gamla världen vaknade jag aldrig av sådant. Nu hördes skrik och argt sluddrande. *”Well fuck you too man… and wash your hands.”*
Vi säger att vi ses när allt det här är över, men när är det? Är det någonsin? I den där gamla världen tyckte jag mycket om att åka buss genom London. Alla dessa människor. Alla dessa gator. Hur bussen alltid fastnade i trafiken och det där irriterade kamratskapet som uppstod mellan oss för att vi hade tider att passa och folk att träffa. Vi borde slickat på stoppknapparna medan tid fanns.

Rebecka Åhlund

Rebecka Åhlund

Journalist och författare. Hennes senaste bok är den uppmärksammade ”Jag som var så rolig att dricka vin med: rapport från ett år som nykter alkoholist” (2019).

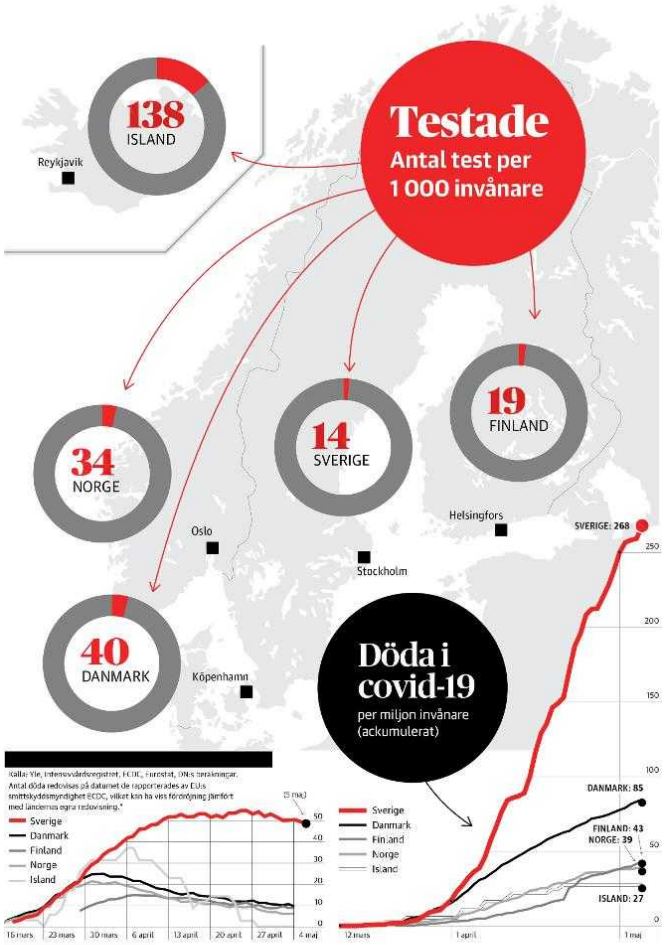

Myndigheters åtgärder för att skydda samhället

Tabellen visar vilka restriktioner som har införts vid någon tillfälle. Vissa har senare lättats, exempelvis har skolor öppnats i Danmark och ska snart öppna i Finland.

Källor: Yle, Folkhälsomyndigheten, VG.no, New York Times, government.is, SVT.se, TT
Grafik: Martin Gradén

	STÖRSTA TILLÅTNA FOLKSAMLINGAR	SKOLOR UNIVERSITET	DISTANSARBETE REKOMMENDERAS	HANDEL/SERVICE RESTAURANG	BESÖK PÅ ÄLDREBOENDE
SVERIGE	50 personer	Delvis öppet	Ja	Öppet	Förbud
DANMARK	10 personer	Stängt	Ja	Stängt	Förbud
NORGE	5 personer	Stängt	Ja	Delvis stängt	Förbud
FINLAND	10 personer	Stängt	Ja	Delvis stängt	Förbud
ISLAND	20 personer	Delvis öppet	Delvis	Delvis stängt	Förbud

8 maj 2020

Sju dygn då Norden valde olika vägar mot smittan

FREDAG 8 MAJ 2020

○ **Tre månader in i covidutbrottet utmärker sig Sverige bland de nordiska länderna på punkt efter punkt. Betydligt fler har hittills dött och intensivvårdats.**

○ **Sverige har också testat en mindre andel av befolkningen för covid-19 än något annat nordiskt land. Danmark har testat drygt 2,5 gånger fler, i relation till befolkningens storlek.**

○ **Redan i mars kunde man se hur länderna valde olika vägar, när grannländerna införde hårdare restriktioner för att stoppa smittspridningen.**

Att jämföra hur olika länder drabbas av smittan är komplicerat. Men i Norden har vi fördelen att länderna är relativt lika vad gäller befolkningens

sammansättning, levnads- och hälsonivå, sjuk- och äldrevård samt samhällsskick och styressätt. De fem nordiska länderna drabbades i tät följd av det nya coronaviruset. De första covid-19-fallen upptäcktes inom en månad i samtliga fem länder, från den 29 januari till den 27 februari. Numera är det en etablerad uppfattning att Sverige valt en liberalare linje än grannländerna vad gäller restriktioner. Den bilden sattes tidigt. Fredagen den 6 mars beslutade Danmarks statsminister Mette Frederiksen att ställa in arrangemang med över 1 000 deltagare. Det ledde till att den danska finalen i Melodifestivalen dagen därpå sändes helt utan publik. Samtidigt i Stockholm samlades samma lördag, den 7 mars, 27 000 personer i Friends arena i Solna för den svenska finalen i Melodifestivalen. I veckan därpå, onsdagen den 11 mars, kom Sveriges regering med ett motsvarande beslut: sammankomster med över 500 personer förbjöds. Samma dag inträffade också i Sverige det första dödsfallet i covid-19 i Norden.

Under sju dygn i mars, mellan den 11 och den 18 mars, fattades en rad regeringsbeslut i alla de fem länderna för att begränsa smittan.
– Undantagsförhållanden råder i Finland, förklarade statsminister Sanna Marin den 16 mars och aktiverade en beredskapslag som aldrig använts i fredstid.
Samma dag rekommenderade statsminister Stefan Löfven och Folkhälsomyndigheten att undervisning på gymnasier och högskolor skulle ske på distans. Det innebar att Sverige inte följde Norges, Danmarks och Finlands exempel och stängde skolorna helt och hållet.
När DN den 17 mars frågade statsminister Stefan Löfven vad som var skälet till att Sverige gjorde en annan bedömning blev svaret:
– Jag tycker att det är viktigt att ha sagt här att det inte är så att Sverige gör en bedömning och alla andra länder gör en annan bedömning. Det är inte bilden, svarade Löfven som tillade: ”Men sedan kan det skilja lite grand i exakt när man fattar beslut och vad man då fattar för beslut.”

Nu, sju veckor senare, syns betydande skillnader i hur länderna har drabbats av covid-19.
På punkt efter punkt skiljer Sverige ut sig jämfört med de övriga fyra nordiska länderna. I stället liknar situationen i Sverige mer andra, hårdare drabbade länder i Västeuropa som Nederländerna, Schweiz och Irland, räknat i antal döda per miljon invånare.
Även om det kan finnas mindre skillnader i hur de nordiska länderna bokför sina avlidna finns nu en tydlig rangordning av länderna.
Från mitten av mars har dödstalen i covid-19 i Sverige ökat från ett tiotal till 2 769 avlidna fram till den 5 maj. Det svenska dödstalet är nästan trefalt större än det i de övriga fyra länderna – sammanlagt – under samma tid: 951 avlidna.
Motsvarande tal för Danmark är 493, för Norge 208, Finland 240 och för Island 10 avlidna. (Alla siffror kommer från EU:s smittskyddsmyndighet ECDC, som rapporterar med viss fördröjning, varför siffrorna kan

vara något lägre än de nationella myndigheternas dagliga redovisningar.)
Sverige räknar alltså döda i tusental medan de närmaste grannarna gör det i hundratal. Även om man beaktar att länderna har olika storlek på sin befolkning, Sverige har ju nästan dubbelt så stor befolkning (10,3 miljoner) som vardera Norge (5,4 miljoner), Danmark (5,8 miljoner) och Finland (5,5 miljoner) samt långt fler invånare än Island (365 000), så är skillnaden betydande. Skillnaden framgår också i kurvorna över antalet intensivvårdade. Räknat per miljon invånare har Sverige mer än dubbelt så många intensivvårdade covidsjuka än övriga nordiska länder. Dessutom är de andra ländernas kurvor sjunkande medan Sveriges ligger kvar på en hög nivå.
Även ländernas strategier för att hindra spridningen av covid-19 går alltså isär. Det norska Folkehelseinstituttet sammanfattade den 5 april de olika ländernas strategier i två begrepp: ”bromsa” och ”slå ned”. Gränsen mellan de två strategierna är inte glasklar. ”Bromsa”

går ut på att bromsa epidemin så sjukvården inte överbelastas – vilket alla länder arbetar med. ”Slå ned” innebär att stoppa epidemin och hålla den under kontroll. Här ingår aktiv smittspårning och karantän av de som varit i kontakt med smittade vilket Norge, Finland och Island genomfört.
En möjlig metod är spårning via appar i mobilen. Norge har redan appen Smittestopp, också Island har en app. En finsk app väntas bli klar i sommar. I Sverige är en app inte aktuell i dagsläget, har Folkhälsomyndigheten sagt, eftersom det skulle krävas allt för stora resurser med den smitta man ser i samhället i dag.
Danska smittskyddsinstitutet följer spridningsmönster genom att sjuka anmäler sig till nättjänsten COVIDmeter.
Norges regering, ledd av Erna Solberg, valde dessutom att fysiskt hindra norrmännen från att bo i sina hytter (fritidshus) under en hel månad (19 mars–20 april).
– Vi håller fast vid det som fungerar. Vi fortsätter ”slå ner”-strategin, men med några justeringar i åtgärderna, sade Erna Solberg den 14 april när hon

berättade att norska daghem och skolor skulle börja öppnas igen.
Även Finland vidtog åtgärder för att minska resandet genom att landskapet Nyland med huvudstaden Helsingfors stängdes av i drygt två veckor den 27 mars–19 april. Nu sker en gradvis öppning – pendlingsresor till Åland tillåts åter från den 14 maj då också grundskolorna öppnas.
Antalet döda i Finland är nu alltså mycket mindre än i Sverige. I stället har landets statsepidemiolog Mika Salminen till och med varnat för att restriktionerna har haft för stor effekt på smittan.
– Den går lite väl långsamt. I så fall riskerar vi att aldrig komma ut ur den här pandemin, sa han till TT i slutet av april.
Island – som redan den 5 mars spårade coronasmitta till Ischgl i Tyrolen, innan de österrikiska myndigheterna gjorde det – inledde redan den 15 mars en storskalig testning av befolkningen för att hindra spridning. Landet har både minst antal avlidna och flest genomförda tester i förhållande till sin folkmängd. Boende i landet måste

isolera sig i två veckors karantän vid inresa.
Danmark vidtog tidigt mer omfattande åtgärder än Sverige för att reducera antalet kontakter. Utöver stängning av förskolor och alla utbildningar så tvingades frisörer, träningslokaler, restauranger, nattklubbar, diskotek och kaféer att stänga. Sverige införde distansundervisning på gymnasier och högre utbildning, men stängde inte förskolor, grundskolor och delar av näringslivet. Om detta kan förklara hela skillnaden i antalet avlidna, där Sverige ligger trefalt högre än Danmark, är ännu för tidigt att säga.
Det svenska agerandet syftar till att platta till kurvan för sjukvården och till att skydda de äldre. Men trots målet är vi det land som har testat minst andel av sin befolkning: endast 14,4 per tusen invånare, visar DN:s jämförelse (se grafik). I Danmark är motsvarande siffra 40 testade per tusen invånare.
Socialminister Lena Hallengren säger till DN att det är för tidigt att utvärdera åtgärder mot det nya coronaviruset.

– Dessutom är vi nu i ett läge där de nordiska länderna håller på att öppna sina samhällen. Vad det får för konsekvenser är svårt att veta, säger hon.

– Man kan också fundera på om det är mest relevant att alltid jämföra sig med nordiska länder, eller om man i en pandemi ska titta bredare och större och jämföra sig med andra länder.

Hon anser också att svenskarna har varit bra på att följa råden från myndigheter och pekar bland annat på hur data från mobilnät visar på minskat resande.

Vad gäller tester vill hon se att fler genomförs den kommande tiden.

– Vi har en kapacitet på hundra tusen i veckan sedan några veckor tillbaka. Men det handlar ju också om att vi ska se till att regionerna bygger ut teststationer, så det blir enkelt att som vårdpersonal eller patient få en remiss och göra ett test. Kapaciteten finns, resurserna finns och viljan finns.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se
Linus Larsson
linus.larsson@dn.se

Kustbevakningen om det stora plastutsläppet: ”Är inte vårt uppdrag”

FREDAG 8 MAJ 2020

Plastpellets, som tros komma från ett stort utsläpp på Nordsjön, har rapporterats på tio platser längs västkusten. Kustbevakningen betraktar plasten som nedskräpning och saneringen som ett kommunalt ansvar.

– Det blir jättesvårt att städa upp det här, säger Florina Lachmann på Västkuststiftelsen.

Göteborg.

I onsdags berättade två strandstädare om fynden av stora mängder pellets, som flutit i land i naturreservatet Otterön i Bohuslän. Plastbitarna tros komma från ett utsläpp på 13 ton från det norska containerfartyget

M/V Trans Carrier i Nordsjön den 23 februari.
De tre millimeter stora kulorna har dykt upp på fler ställen längs Bohuskusten. Enligt en sammanställning gjord av Fredrikstads kommun i Norge har plastbitarna rapporterats från tio platser i Sverige – från sydöst om Tjörn i syd till Kosterhavets marina nationalpark vid norska gränsen.
Florina Lachmann på Västkuststiftelsen, som samordnar tolv kommuners arbete, säger att man nu ska inleda en inventering för att få klart för sig hur Sverige drabbats av den enorma mängd pellets som bedöms ha läckt ut.
De första rapporterna om plastbitarna började dyka upp i Norge i mitten av mars, men det dröjde innan det fick uppmärksamhet.
– Man gjorde inte kopplingar till det här utsläppet från båten, säger Lachmann och menar att det försvårar saneringsarbetet.
– Problemet är att de här plastbitarna finfördelas när de kommer upp på land och det blir jättesvårt att städa upp, säger hon.
Plast som miljöproblem uppmärksammas allt mer, så även

pellets. I samband med strand-städningar på västkusten har även plastbitar som inte kommer från det aktuella utsläppet identifierats. Enligt Lachmann är pellets ett stort miljöproblem, inte minst eftersom de kan misstas för föda av fåglar, fiskar och andra djur som lever strandnära.
I Norge, där pellets hittats på en lång rad platser runt Oslofjorden och landets sydkust, har plastutsläppet blivit en stor sak. Den norska kustbevakningen har bett om ursäkt för att man inte reagerade tidigare på rapporten om utsläppet.
Mattias Lindholm vid den svenska kustbevakningen säger att man informerades av sina norska kollegor i mitten av april.
– Då hade vi inga svenska observationer och utan egna observationer är det svårt att göra något, säger Lindholm.
Det dröjde till den här veckan innan Kustbevakningen på nytt uppmärksammades. Enligt Lindholm anser inte Kustbevakningen att deras uppdrag omfattas av plast i havet.
– Vi är mer inriktade på olje-bekämpning och har inte utrustning för att ta hand om

sådant här. Nu när det ligger på land är det att betrakta som nedskräpning snarare än ett utsläpp och då blir det en kommunal angelägenhet, säger Mattias Lindholm.
Incidenter av den här typen är ovanliga, men 2018 inträffade ett mycket stort utsläpp från ett fartyg utanför Sydafrikas kust. Om insatser gjorts omedelbart kring den läckande containern på Trans Carrier hade möjligen utsläppet kunnat begränsas.
Mattias Lindholm medger att det kan vara svårt att dra gränsen - mellan utsläpp och nedskräpning.
– Vi på Kustbevakningen för alltid diskussioner om vårt uppdrag och efter sådana här händelser behöver vi värdera och ompröva. Men i dag är vår tolkning att det här är nedskräpning och inte ett utsläpp, säger han.
Saneringen av svensk och norsk kust blir både svår och kostsam. Även om plastbitarna är att betrakta som nedskräpning enligt lagen menar Florina Lachmann att det här är tydligt att den som är ansvarig för utsläppet också är ansvarig för att städa upp.

I det här fallet handlar det om det norska rederiet Sea-Cargo, som äger båten.
– De har sagt att de ska ta ansvar, så nu får vi kontakta dem, säger Lachmann, som tror att det kan bli Västkuststiftelsen som får föra de svenska kommunernas talan.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se

Putins prestigeparad tvingas flytta upp i luften

FREDAG 8 MAJ 2020

Coronaviruset snuvade Vladimir Putin på en propagandaseger. Årets militärparad på den så kallade Segerdagen den 9 maj skulle ha varit extra påkostad i år, 75 år efter andra världskrigets slut.

Paraden drogs in på grund av smittorisken. I stället hålls den i luften.

Den 9 maj kommer cirka 660 jaktplan och stridshelikoptrar att flyga i formationer över hela Ryssland. Det betyder att en sjättedel av landets luftkrafter befinner sig i luften under samma dygn. Luftparaden ersätter militärparaden på Röda torget, som skulle ha varit extra pampig i år.

Att 75 år har gått sedan andra världskrigets slut är ett mycket viktigt datum för Vladimir Putin. Det stora problemet för Putinregimen är bristen på ideologi. Sovjetunionens seger i andra världskriget har under Putins tjugo år vid makten antagit en närmast religiös form, där man är ständigt pressad att hitta på nya ritualer för att ytterligare pumpa ett krig från förra seklet på mer innehåll.

År 2005 infördes de så kallade S:t Georgs-bandet, ett svartorange band som inte har något med Sovjetunionens historia att göra. Det bars av ryska tsarens kejserliga garde och av de vita soldaterna som kämpade mot bolsjevikerna under

inbördeskriget. När sextioårsjubileet firades 2005 introducerades bandet som en accessoar. Nu knyts det årligen på varje rockuppslag, handväska och hundkoppel så fort segerdagen närmar sig.
År 2014 infördes de så kallade odödliga regementena – tusentals människor marscherar på gatorna bärande på förstorade fotografier av sina far- och morföräldrar som deltog i kriget.
Putin själv har för vana att delta i marschen. Det odödliga regementet framställs som ett folkligt initiativ för att låta människor hedra sina anhöriga. Det står dock klart att myndigheterna deltar i arrangemangen för att blåsa upp antalet deltagare. Oberoende medier rapporterar årligen om deltagare som inte kan berätta vems fotografi de bär. Efteråt hittar man bilderna kastade på gatan eller i soptunnan.
Samtidigt utnyttjar Kreml varje år detta tillfälle till att visa upp ny militärteknik på Röda torget. Det ständigt expanderande firandet av Segerdagen handlar dels om att skapa en känsla av samhörighet

inåt, dels om att vapenskramla utåt.
Putinregimen saknar ideologi. Dess främsta, i praktiken enda mål är att hålla Putin och hans krets kvar vid makten. Därför bygger man en så stor del av sin identitet på en enskild historisk händelse som får det ryska folket att känna sig framgångsrikt.
Till 75-årsjubileet hade Putin bjudit in en mängd europeiska ledare. Bland annat Frankrikes president Emmanuel Macron var på väg, något som hade inneburit en enorm fjäder i hatten för Putin.
Nu snuvas han även på denna utrikespolitiska framgång.

Anna-Lena Laurén

FREDAG 8 MAJ 2020

Tyskland. Vittnen berättar på webben

Berlinborna har fått ledigt från jobbet. 8 maj är i år en röd dag i delstaten Berlin, och tanken var att alla skulle kunna ta del av de många firanden och ceremonier som planerats runt om i staden.
Men även om Tyskland har börjat lätta på restriktionerna som införts för att minska smittspridningen av det nya

coronaviruset har festligheterna ställts in av säkerhetsskäl. Varken utomhusutställningen vid Brandenburger Tor eller statsceremonin som skulle ha hållits framför riksdagshuset blir av. De motsvarande 7,5 miljoner kronorna som har avsatts för årsdagen har i stället använts till en digital utställning som alla kan ta del av på webben. Utställningen, som är på tyska och engelska, berättar om historiska platser i staden och vittnen från människor som upplevde slutstriden.

FREDAG 8 MAJ 2020

Frankrike. Parisarna uppmanas att flagga

För 75 år sedan firade tusentals fransmän på paradavenyn Champs-Élysées. Men i år kommer Triumfbågen att stå ovanligt ensam i utegångsförbudets Paris.

President Emmanuel Macron och ett antal militära dignitärer deltar i en tv-sänd ceremoni vid Triumfbågen. Mer blir det inte. Den traditionsenliga militärparaden är inställd. Varken publik eller krigsveteraner får närvara, då covid-19-epidemin gör folksamlingar alltför riskabla. Regeringen uppmanar de som vill att pryda sin balkong med den franska trikoloren.
FREDAG 8 MAJ 2020

Storbritannien. Winston Churchills tal sänds igen

Efter sex års krig och nattliga bombräder visste lättnaden och segeryran inga gränser i London. Miljontals britter flödade ut på gatorna.
– Vi kan tillåta oss en kort tid av glädje. Men låt oss inte för ett

ögonblick glömma allt det slit och de ansträngningar som ligger framför oss. Japan, med all dess svekfullhet och girighet, är ännu obesegrat, sa premiärminister Winston Churchill i ett tal.
I år är alla stora folksamlingar förbjudna, men ett antal mindre ceremonier har fått tillstånd att äga rum. Churchills tal sänds på nytt klockan 15, och på kvällen håller drottning Elizabeth II ett tv-sänt tal till nationen.

Lina Lund
lina.lund@dn.se
Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

och

Nazityskland skrev under två kapitulationsavtal. Det första undertecknades i Reims i Frankrike den 7 maj 1945. Det andra, slutgiltiga avtalet, skrevs under i Berlinstadsdelen Karlshorst den 8 maj 1945, klockan 23.01 centraleuropeisk tid. Då var klockan i Moskva redan över midnatt. Därför firar Ryssland andra världskrigets slut i Europa den 9 maj, medan västvärlden gör det den 8 maj. Många före detta östblocksländer övergick till att fira den 8 maj efter

kommunismens fall. Estland, Lettland och Litauen avskaffade firandet efter att de blev självständiga, eftersom slutet på andra världskriget för deras del innebar början på den sovjetiska ockupationen.

Dela

Katrine Marçal: Vårdpersonalen vill inte se stridsplan flyga över London

FREDAG 8 MAJ 2020

Den sociala pressen är just nu stor. I den by på engelska landsbygden där jag bor tillverkar folk patriotiska girlanger att dekorera huset med och det kommer

påminnelser om recept på kokosrutor gjorda på kondenserad mjölk som man tydligen bör baka för att fira ”segern i Europa”.
Alltså att det i dag är 75 år sedan andra världskriget tog slut i Europa.
Inom vissa delar av den brittiska vänstern får många kräkreflexer av alltihop. Där ser en del personer (som i min by vill vara anonyma) firandet som en form av syntetiskt framkallad patriotism. En premiärminister vid namn Boris är besatt av en annan premiärminister vid namn Winston och försöker därför i spåren av något som kallas Brexit uppmuntra britterna till att tjata på om kriget.
Jag intervjuade den brittiske författaren John le Carré för några år sedan och vad jag främst minns från den vindränkta publunchen var hans ord om just den på många sätt märkliga brittiska nostalgin för andra världskriget:
– Grundproblemet med Storbritannien i dag är att vi tror att vi vann andra världskriget. I själva verket överlevde vi bara. Storbritannien kom ur kriget inte som segrare utan som ett land i

djup ekonomisk kris. Snart hade man förlorat hela sitt imperium. Brexit har lett till en ny form av nationalism som får näring ur ofta helt felaktiga påståenden om just detta.
Till exempel upprepar många brexitörer att Storbritannien inte fick några av Marshallpengarna. De tror att hela det amerikanska ekonomiska stödpaketet efter kriget gick till Västtyskland och att det var därför som Storbritannien inte kunde återgå till sina fornstora dagar.
I själva verket fick Storbritannien mer Marshallpengar än något annat land. Och det är den här formen av nationalistisk mytbildning om andra världskriget som har gjort att många vänder sig mot krigsretoriken när den nu även kopplas till den pågående pandemin.
Nej, vårdpersonalen vill inte att ni flyger stridsplan i formation över London till deras ära, de vill bara ha högre löner! heter det till exempel i vänstertidningen The Guardian.
Men frågan är om det måste vara antingen eller.

Något av det med intressanta med krigsslutet i Europa 1945 är ju faktiskt just vad det kom att leda till ekonomiskt och socialt. Redan tio månader innan Nazityskland kapitulerade hade Bretton Woods-konferensen lagt grunden till den internationella ekonomiska ordningen som tog vid.
Nu uppstod både den Internationella Valutafonden IMF och Världsbanken. Så småningom pumpade USA miljarder in i återuppbyggnaden av Västeuropa och de första gemensamma europeiska institutionerna bildades.

Just orden ”Bretton Woods” har hörts igen i den ekonomiska debatten de senaste veckorna. Det sägs nämligen att vi behöver ett nytt ”Bretton Woods”. Världen måste skapa nya institutioner som är bättre anpassade för vår tid: hoten från allt från pandemier till klimatförändringarna. Hur det blir med den saken återstår förstås att se.
För Västeuropas del var det mest signifikanta med krigsslutet 1945 på många sätt att man inte gjorde som vid krigsslutet 1918. Efter det första världskriget handlade det mesta om nationellt egenintresse

och världen som ett nollsummespel: Inte om att bygga en ordning baserad på samarbete. Efter andra världskriget hade man delvis lärt sig. Resultatet i Västeuropa blev fred och rikedom. Och den läxan från krigsslutet är kanske trots allt värd att baka några kokosrutor för?

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Tyska lärdomen – det finns en väg ut ur katastrofen

FREDAG 8 MAJ 2020

Miljoner döda, en kontinent i ruiner och en moral slagen i spillror blev arvet från Nazityskland som för precis 75 år sedan undertecknade den villkorslösa kapitulationen.

Men i dag är Berlin ett levande bevis på att det går att ta sig vidare ur en katastrof, utan att glömma hur man hamnade där. Villan ligger dold i ett sömnigt villaområde i Berlins östra utkanter, långt från stadens turistattraktioner och berömda uteliv. En grå koloss där färgen flagnat på sina håll och en illa skött trädgård ger ett ovårdat intryck. Bortsett från de sovjetiska stridsvagnar som står uppradade på gårdsplanen ser byggnaden inte ut att vara mycket för världen. Men det var här, i den stora salen på bottenvåningen, som den tyske översten Alfred Jodl skrev under avtalet om den villkorslösa kapitulationen för precis 75 år sedan.

Tisdagen den 8 maj 1945 samlades representanter för de fyra segrarmakterna i salen som fram till nyligen tjänstgjort som officersmäss (så kallat officerskasino) åt högt uppsatta soldater från Wehrmacht. Otåligt bevittnade de hur bläcket torkade. Det var en signatur som satte stopp för nazisternas terror och det värsta folkmordet i mänsklighetens historia.

Timme noll var slagen.

En vecka tidigare hade Adolf Hitler tagit livet av sig i bunkern, belägen 15 kilometer västerut i centrala Berlin. Av det tusenåriga riket återstod bara ruiner. Tusentals ton bomber hade fällts över Berlin innan Röda arméns stridsvagnar rullade in i staden. Villan där kapitulationen skrevs under var intakt, men de svartvita bilderna från krigsslutet visar en stad som till stor del bombats till oigenkännlighet.
Ovanför riksdagshuset vajade nu den sovjetiska flaggan. Fotografiet som visar hur en sovjetisk soldat hänger upp flaggan har blivit ikoniskt, även om det senare visade sig vara manipulerat i ett fotolaboratorium i Moskva. Det var en föraning om det kalla krig som snart skulle följa, och som skulle leda till att en betongmur byggdes rakt genom staden.
Men det visste inte Berlinborna den där tisdagen för 75 år sedan som senare kommit att kallas befrielsedagen.
Planen var att fira årsdagen med pompa och ståt. Men coronapandemin, av förbundskansler Angela Merkel betecknad som den värsta krisen som drabbat Tyskland sedan

andra världskriget, tillåter inga storstilade ceremonier. Utomhusutställningen som skulle ha satts upp intill stadsporten Brandenburger Tor, symbol för det återförenade Tyskland, blir inte av. De inbjudna gästerna från utlandet stannar hemma, och högtidstalen hålls digitalt.
Men det behövs inga officiella ceremonier för att påminnas om den totala katastrofen som utspelade sig i Berlin för 75 år sedan. Det räcker med att se sig om. Staden är sprängfylld av minnen och berättelser från förr som är omöjliga att blunda för.
Där är granathålen i fasaderna kring museiön, de bortsprängda statyhuvudena i stadsparken Tiergarten och kyrkogårdarna vars gravstenar är prickiga av skotthål.
Lika påtagliga är bronsplaketterna i trottoarerna till minne av judarna som deporterats, mördats eller försvunnit spårlöst från sina hem. I parken där jag brukar löpträna är de två kullarna byggda av rivningsmaterial från sönderbombade hus, som dumpats ovanpå nazisternas militärbunkrar vars rester skymtar fram mellan träden.

Även i riksdagshuset, där det tyska parlamentet förbundsdagen har sitt säte i dag, påminner ryskt klotter om krigsslutet. På väggarna skrev soldater ur Röda armén sina namn, hemstäder och okvädningsord som bevarats åt eftervärlden.
Också salen där överste Alfred Jodl skrev under den villkorslösa kapitulationen har bevarats i original så som den såg ut när Nazityskland gick under. Segrarmaktens flaggor hänger ut från väggen och på de dukade borden står karaffer av kristall.

I området kring villan, som i dag inhyser det rysk-tyska museet, upprättades senare KGB:s största huvudkvarter utanför Sovjetunionen.
Berlin har aldrig blivit sig likt igen.
Våren 2020 råder på nytt ett sorts undantagstillstånd i Europa. I coronakrisens spår har Berlins gator legat öde, restauranger och butiker har varit stängda och det har rått förbud mot att samlas fler än två personer.
Samtidigt är dagens Berlin ett levande bevis på att det går att ta

sig vidare ur en katastrof, utan att glömma hur man hamnade där.
Ur ruinerna byggdes en stad som i dag utgör en magnet för människor från hela världen.
Antalet invånare med judisk bakgrund växer, och de flesta tyskar känner en stolthet över hur landet ständigt gör upp med sitt förflutna.
Skotthålen i fasaderna, bronsplaketterna över de mördade judarna och villan där kapitulationen skrevs under påminner om hur livet trots allt går vidare.
Lina Lund

lina.lund@dn.se
Lina Lund
lina.lund@dn.se

Toppen nådd i Asien – allt fler länder lättar på restriktioner

FREDAG 8 MAJ 2020

Elever går tillbaka till skolan, restauranger slår upp portarna och sportligor sparkar igång. Ett efter ett lättar nu flera länder i Asien på de restriktioner som infördes för att hejda det nya coronaviruset.

Men livet har fortsatt prägel av covid-19 – riktlinjer om handtvätt, munskydd och social distansering finns kvar.

Mest symbolisk är bilden på elever i Wuhan som i onsdags återvände till skolan. Det var här som det nya coronaviruset som smittat miljontals i hela världen bröt ut. I slutet av januari rådde kaos i staden med överbelamrade sjukhus och brist på utrustning. Nu tycks Wuhan ha fått kontroll på viruset.

Helt tillbaka till livet som det var före coronaviruset är det dock inte. Endast elever som går sista året på gymnasiet och snart ska ta det viktiga prov, gaokao, som avgör vilket universitet de kvalificerar sig för har gått tillbaka till skolan. Väl där måste de ta tempen, alla tvingas bära munskydd och i vissa skolor även plastvisir. Lärare och elever släpps in först efter att de tagit ett test som visar att de inte har viruset och skolbänkarna står med minst en meters avstånd.
Skolstarten i Wuhan är ett av många tecken på att Kina alltmer återgår till någon sorts normalitet. I Peking har det mesta öppnat igen och under ledigheten kring den 1 maj passade kineser återigen på att turista i andra städer. Till huvudstaden anlände drygt 4,6 miljoner turister under den fem dagar långa ledigheten, enligt Pekings kultur- och turistmyndighet.
Huvudstaden har nu släppt på regeln om att alla som reser ut och in ur staden måste sitta i karantän i två veckor. Dessutom behöver inte längre de som motionerar utomhus bära mask.

Men masker är fortfarande obligatoriska på tunnelbanan och uppmaningarna om att hålla social distans ligger fast. Dessutom är biografer, karaokeklubbar och spelhallar fortsatt stängda.
Det är så här det ser ut också på andra håll i Asien som börjar lätta på restriktioner efter att ha fått kontroll på virusspridningen. Även om människor går till jobbet igen, äter på restaurang och åker på semester är det med nya föreskrifter och rutiner. Överallt uppmanas det till social distans, att man tvättar händerna noga och ofta och på många ställen krävs att invånarna bär mask. När exempelvis Hongkong på fredagen öppnar skolor, biografer, barer och skönhetssalonger är fortfarande stadens regler om folksamlingar klart striktare än i exempelvis Sverige. Antalet människor som får träffas i grupp ökar från fyra till åtta.
På samma sätt omgärdas Sydkorea av en rad regler när landet på mån-dag åter öppnar skolorna och något lättar på reglerna om social distansering. På kontoret måste människor ha på sig munskydd, på restaurang

ska de sitta bredvid varandra eller snett mitt emot, inte direkt mot varandra. Samtidigt har baseball-ligan satt igång, fast utan publik.
Även Vietnam, som klarat av viruset utan ett enda dödsfall, håller på att gradvis öppna sitt samhälle. Landet har inte haft ett enda fall av covid-19 på över en vecka. Nu börjar de små stånden som säljer glasnudlar och annan mat komma tillbaka och människor kan återvända till sina arbeten.
Men krav på att använda en mask utomhus består och folksamlingar med över 20 människor är förbjudna i Vietnam. Landets premiärminister Nguyen Xuan Phuc varnar för att förklara seger mot viruset.
– Vi får inte låta viruset förstöra vår ekonomi eller vårt land. Vi behöver sätta vårt folks liv först och fortsätta vidta drastiska åtgärder för att kontrollera sjukdomen.
Hans uttalande speglar de flesta länder som öppnar, de står på tå för att undgå en andra våg av smittspridning.
Marianne Björklund

Valcirkusen nederlag för den polska demokratin

FREDAG 8 MAJ 2020

Analys

Presidentvalet i Polen, som skulle ha hållits den 10 maj, var både olagligt och ogenomförbart. Men när Jaroslaw Kaczynski, ledare för det regerande högerpartiet Lag och rättvisa (PIS), till slut efter månader av tvekan bestämde sig för att skjuta upp valet överträdde han åter sina befogenheter.

Därmed har Kaczynski genom sin likgiltighet för gällande lagar inte bara skadat den polska demokratin. Han har också lyckats med bedriften att göra Polen till en parodi på en auktoritär stat och samtidigt till en internationell paria.

Under natten till torsdagen meddelade Kaczynski och hans koalitionsbroder Jaroslaw Gowin att presidentvalet, planerat till nu

på söndag, skjuts upp några månader, sannolikt till juli eller augusti. Det kommer fortfarande att bli en renodlad poströstning, vilket sejmen bekräftade vid en omröstning på torsdagsmorgonen. Men det betyder inte alls säkert att det blir så som Kaczynski och Gowin har meddelat. I deras uttalande finns nämligen en märklig formulering: ”Efter att den 10 maj 2020 passerat och Högsta domstolen väntas besluta att ogiltigförklara valet ska sejmens talman utlysa ett nytt presidentval vid tidigast möjliga tillfälle”.

Kaczynski hade i vanlig ordning behandlat Högsta domstolen som han betraktar den: som ett lydigt verktyg för hans politiska spel. Det fick också HD-domaren Joanna Lemańska att gå i taket: ”Med stor förvåning har jag mottagit informationen att det finns ett förhandsbeslut om hur HD ska döma i fråga om giltigheten av presidentvalet i Polen. Jag påminner om att domarna är oberoende och självständiga i sina beslut”, sade hon till nyhetssajten Onet.
Att valet inte skulle kunna genomföras på den dag som -

Kaczynski krävde stod allt mer klart ju mer den 10 maj närmade sig.
PIS-ledaren var visserligen oemottaglig för alla argument från landets sakkunniga och experter – jurister, statsvetare och en stor del av landets politiker – att ett demokratiskt och fritt val med Polen nedstängt på grund av coronapandemin var omöjligt att genomföra.
In i det sista vidhöll han att valet ändå måste hållas. Till slut gjorde den politiska verkligheten, sprickan i högerkoalitionen, att han i sista stund tvingades tänka om. Risken var överhängande att han skulle förlora parlamentsmajoriteten och därmed regeringsmakten.
Hans främsta motivation för att försöka genomdriva valet mitt under coronakrisen var annars enkel att genomskåda: Sedan PIS vann parlaments- och presidentvalen 2015 har Kaczynski steg för steg tillskansat sig total kontroll över statsmaktens övriga grenar; regeringen, domstolarna, författningstribunalen, public service-medierna.

Nu ville han till varje pris försäkra sig om att behålla den lojale Andrzej Duda som president. Allt han vunnit de senaste åren skulle kunna kullkastas med en oppositionell president (med vetorätt). Dessutom skulle det hota hans planer på en fortsatt förvandling av den polska liberala demokratin till en auktoritär katolsk-nationalistisk stat.
Oavsett när och hur presidentvalet blir av innebär beslutet att valet inte hålls den 10 maj en seger för oppositionen och ett nederlag för Kaczynski. Hans snöpliga reträtt visade att det finns gränser för hans förmåga att manipulera sin omgivning.
Fortsättningen är oviss. En ny vallag ska behandlas av parlamentet de närmaste veckorna. Om det verkligen blir ett val om två månader har sannolikt en del av det polska samhället öppnats upp, men samtidigt har ekonomin fortsatt att försämras.
Då blir en seger för Andrzej Duda, som hittills har haft en klar ledning i opinionsmätningarna, inte lika enkelt.

Michael Winiarski

Netanyahus son nytt affischnamn hos AFD

FREDAG 8 MAJ 2020

”Schengen är dött. Förhoppningsvis snart också det globalistiska EU. Då blir Europa fritt, demokratiskt och kristet!”

Det stridsropet, på det högernationalistiska tyska AFD-partiets nya affisch, kommer från premiärministerns residens i Jerusalem.

AFD:s EU-parlamentariker Joachim Kuhs presenterade på onsdagen en ny affisch, där Yair Netanyahu, son till Israels premiärminister Benjamin Netanyahu, yttrar sig i partiets anda.

Att en person så nära det officiella Israel önskar EU:s död och ett kristet Europa har väckt animerade ordkrig på sociala medier både i Israel och internationellt.

Hans son må önska globaliseringen i graven, men hans far är och förblir en passionerad frihandels-entusiast.
Yair Netanyahu, som tillsammans med sin mor Sara Netanyahu är Likud-ledarens mest inflytelserike rådgivare, är dock inte den mest lyckosamme.
Hans impulsiva och illa övertänkta twittrande har ofta bringat fadern i förlägenhet. Senast skedde det under den pågående virusepidemin, då Yair uttryckte förhoppningen att israeliska dödsoffer främst skulle skördas i fredslägret.
Premiärministern, som under krisen spelat rollen av enande landsfader, tvingades ta avstånd från sonens inlägg.
Netanyahu den yngre, som tillsammans med en handfull kamrater driver premiärministerns nätkampanjer, är känd för sina gemytliga relationer till europeiska EU-skeptiker. Han är väl sedd gäst hos Maria Schmidt, den ungerske premiärministern Victor Orbáns rådgivare i historiska frågor. Schmidt, som bojkottas av Israels Förintelseinstitut Yad Vashem för sin tolkning av judeutrotningen i

Ungern, har i Yair Netanyahu funnit en allierad i kampen mot den ungerskfödde judiske finansiären George Soros, som hon liknat vid skurken i en James Bond-film.
Yair Netanyahu utmålar också han sina hatföremål som demoniska sagoväsen. Israels Högsta domstol står enligt honom i förbund med internationella frimurar-nätverk, vilka strävar efter att sudda ut nationsgränser och ta över världen – samma metod som Soros enligt den officiella ungerska versionen.

Den israeliska nationalistregeringens otvungna kontakter med åsiktsfränder i Baltikum och Centraleuropa har väckt missnöje i Bryssel och illamående hos många israeler, men diplomatiskt sett är närmandet till sådana ledare och partier en hejdundrande succé. Sju, åtta EU-medlemmar har avvikit från EU:s tidigare palestinapolitik, och föredrar relationerna till Netanyahu framför pro-palestinska initiativ. Resultatet, att EU sedan flera år upphört att agera i konflikten,

framhålls av Netanyahu den äldre som en historisk bedrift.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Regeringen får arbeta på distans – ministrar i karantän

FREDAG 8 MAJ 2020

Finland.
Hela Finlands regering kommer de närmaste dagarna att arbeta på distans sedan två ministrar har

varit i kontakt med en person som misstänks vara smittad av coronaviruset. De båda har satts i karantän.
I onsdags höll regeringen ett möte där de två ministrarna Aino-Kaisa Pekonen och Tuula Haatainen deltog.
TT-SPT

Franska restriktioner lättas på måndag

FREDAG 8 MAJ 2020

Frankrike.
Regeringen kommer att lätta på de restriktioner som varit i kraft för att minska smittspridningen under coronaepidemin. Från och med måndag nästa vecka återinförs rätten att röra sig fritt.

80–85 procent av skolorna i landet kommer att öppna, enligt utbildningsminister Jean-Michel Blanquer, men eleverna kommer inte att samlas på samma tider.
TT

Klarttecken för ny regering efter 18 månader

FREDAG 8 MAJ 2020

Knesset stiftade på torsdagen de lagar som krävdes för att upprätta en israelisk samlingsregering efter 18 månader. Koalitionspartierna har därmed fem dagar på sig att

enas om fördelningen av ministerportföljer.
Den viktigaste lagen stadfäste det speciella arrangemang som banat väg för samregerandet mellan Likudpartiets Benjamin Netanyahu, tillförordnad regeringschef sedan i december 2018, och Benny Gantz, fram till i mars oppositionsledare. Enligt avtalet mellan de bägge skall Netanyahu tjänstgöra som samlingsregeringens chef i arton månader, och därefter avlösas av Gantz. Då det sker blir Netanyahu vice premiärminister.

Innan dess hade Högsta Domstolen på onsdagen enhällig givit klarsignal för Netanyahu att bilda regering, trots att han står inför rätta misstänkt för korruptionsbrott. Det var en missräkning för de människorättsaktivister som hoppats att domstolen skulle sätta stopp för Netanyahus elva år vid makten.

Nathan Shachar

Domstol vill släppa mordmiss-tänkte Hagen

FREDAG 8 MAJ 2020

Norge.
Den mordmisstänkte miljardären Tom Hagen ska släppas ur häktet, enligt ett domstolsbeslut. Polisen uttrycker sin förvåning över beslutet – och nu ska ärendet tas upp i Högsta domstolen. Hagen häktades förra veckan misstänkt för mord alternativt medhjälp till mord på sin hustru Anne-Elisabeth Hagen, som varit försvunnen sedan hösten 2018.
TT

Totalkrasch för världens turism

FREDAG 8 MAJ 2020

Turismen i världen har i stort sett upphört. Enligt FN-organet UNWTO (United Nations World Tourism Organization) kommer turismen i världen under året att rasa med upp till 80 procent, jämfört med tidigare år.
Prognosen är en uppdatering av en tidigare bedömning om att turismen skulle minska med mellan 20 och 30 procent på grund av pandemin.
Enligt ett uttalande från UNWTO föll antalet turistbesök med 22 procent under det första kvartalet, där Asien och Europa stod för de största fallen.
TT-AFP

3,17

FREDAG 8 MAJ 2020

... miljoner amerikaner skrev in sig som arbetslösa förra veckan enligt ny veckostatistik, mot 3,84 miljoner veckan innan.
TT-Reuters

9 maj 2020

Ledare: Om inte EU fanns hade vi behövt uppfinna det

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Stora ting sker ibland i det fördolda. När den amerikanska

utrikesministern Dean Acheson landade i Paris den 7 maj 1950, för överläggningar med sina franska och brittiska kollegor, var världens blickar riktade mot situationen i Indokina. Den franske ministern, Robert Schuman, väntades be USA om hjälp att försvara Frankrikes intressen i området mot det framväxande kommunistiska hotet.
Samtidigt, rapporterade DN, slogs kommunister mot polis på Trafalgar Square.
Indokina kom senare att bli dramatiskt nog när de franska koloniala dödsryckningarna gick över i Vietnamkriget. Men ur dessa högspänningens dagar föddes också någonting annat: Två dagar senare, den 9 maj, offentliggjorde Schuman planerna på den så kallade kol- och stålunionen mellan Frankrike och Tyskland.
Projektet kom så småningom att växa och bli känt under namnet EU. Men redan från början fanns den kritik som ger kraftigt eko än i dag. Vad skulle denna överstatlighet innebära för ländernas självbestämmande? Var skulle de viktiga besluten fattas?

”Churchill pekade på riskerna att Englands levnadsstandard skulle sjunka genom medverkan i en kontinental pool”, rapporterade SvD den 20 maj 1950.
Brexitdebatten har med andra ord följt det europeiska efterkrigsprojektet sedan födseln.
I dag är brexit bara ett av de bekymmer som EU har att tampas med. Det demokratiska underskottet har fått en ny betydelse när unionen för första gången har medlemmar vars regeringar utmanar rättsstaten och grundläggande demokratiska principer.
Coronautbrottet ledde inte till att medlemsländerna slöt sig samman i solidaritet, däremot slöt de till sina egna gränser och införde exportstopp till behövande grannar. Nu tornar dessutom en massiv kris upp sig; ”den djupaste ekonomiska recessionen någonsin”, enligt EU-kommissionen.
På fredagen diskuterades unionens nutid och framtid på ett webbsänt seminarium från Studieförbundet näringsliv och samhälle. Deltagarna, EU-ambassadör Lars Danielsson och DN:s ledarkolumnist Annika

Ström Melin, gjorde inga försök att dölja problemen men gav också en tydlig motbild.
Ja, utvecklingen i Ungern och delvis Polen är mycket oroande. Men de demokratiska krafterna i EU är starkare. Ja, medlemsstater satte den fria marknaden ur spel vid pandemins början, men varuflödet fungerade ändå tämligen väl. Ja, corona leder till stora ekonomiska påfrestningar, men tillsammans har länderna betydligt bättre förutsättningar att friskna till än på egen hand.
De som i dag kritiserar EU har nog ändå svårt att föreställa sig ett Europa där unionen inte fanns. Protektionism skapar dåliga mervärden, i den inskränkta nationalismens spår följer misstro och konflikter. När vi tar EU för givet glömmer vi bort hur Europa sett ut i hundratals år.
Det är också unionen som ger mindre länder som Sverige en möjlighet att stå starkare i förhållande till makter som Ryssland, Kina och numera också USA.
EU är inte perfekt, långt därifrån. Det finns åtskilligt kvar att frustreras över och reformera. Men när de 70 åren efter Robert

Schumans presskonferens ska summeras finns mycket i den positiva vågskålen. Fred, tillväxt och frihet är inte vilka värden som helst. Utan unionen skulle svenskarna vara fattigare, svagare och tråkigare. Så grattis EU – lagom till hundraårsdagen kanske britterna är med och firar igen.
DN 9/5 2020

”Coronakrisen kräver ett starkare EU-samarbete”

LÖRDAG 9 MAJ 2020
DN. DEBATT 20200509

Det råder ingen tvekan om att solidariteten och koordineringen inom EU stundtals brast i början av coronakrisen. Så ska inte EU-samarbetet fungera. Men efter

de inledande problemen har EU-samarbetet visat sig stå starkt även i kristid. Låt oss nu säkerställa att det europeiska samarbetet står ännu stadigare i framtiden, skriver statsminister Stefan Löfven (S).

Ett vanligt år hade Europadagen uppmärksammats och firats runt om i Europa i dag. Den högtidlighålls till minne av den deklaration som skrevs år 1950, om att skapa ett enat Europa för att bevara freden efter andra världskriget och säkra välstånd. Men i år är det inte ett vanligt år. Europa befinner sig i kris till följd av coronapandemin. Samtidigt som vi har fullt fokus på att hantera den krisen måste EU blicka framåt och planera för tiden efter krisen. Angelägna frågor som klimatet, ekonomin och vår säkerhet kommer att finnas kvar när väl pandemin är över.

Europa har sett många kriser genom årens lopp. Krig, förödelse, dödliga sjukdomar. Finanskriser, massarbetslöshet och stängda gränser. Vi har övervunnit dem alla till slut. Är det något vi har lärt oss av tidigare kriser är det att samarbete är vårt bästa

botemedel. Vi behöver ett starkt EU, där vi håller ihop. Både i vardag och i kris.
Ett välfungerande EU är avgörande för ekonomi, jobb och välfärd också i Sverige. Tillsammans blir vi starkare.
Det nya coronaviruset har slagit hårt mot hela världen, liksom mot Europa. Alla länder har drabbats, överallt har människors vardag påverkats. Det har prövat det europeiska samarbetet eftersom det är svårt att dela med sig av skyddsutrustning till andra när det råder brist i det egna landet. Vi har sett vårdpersonal i europeiska länder som inte har kunnat ta sig till sitt arbete i grannlandet på grund av stängda gränser. Medicinsk utrustning till sjuka patienter har fastnat när några länder infört exportrestriktioner. Det råder ingen tvekan om att solidariteten och koordineringen inom EU stundtals brast i början av krisen. Så ska inte EU-samarbetet fungera.
Men efter de inledande problemen har EU-samarbetet visat sig stå starkt även i kristid. Nära 15 000 miljarder kronor har

hittills mobiliserats för att stimulera ekonomin, inte minst i de länder som drabbats värst. Det är summor som saknar motstycke i europeisk historia.
Gemensamma insatser har satts in för att få hem medborgare som strandsatts i länder utanför EU – över en halv miljon EU-medborgare har fått hjälp att ta sig hem. Länder som inte är så hårt drabbade har delat med sig av både skyddsmateriel och intensivvårdsplatser. Även svenska intensivvårdsplatser har erbjudits till vårt grannland Finland. En sak är säker, vi hade stått betydligt sämre rustade utan EU-samarbetet.
Det är viktigt att komma ihåg att vi fortfarande är mitt uppe i arbetet med att bekämpa smittan och dess konsekvenser. Liv, hälsa och jobb är fortfarande hotade och det kan behövas ytterligare åtgärder för att hantera pandemin. Samtidigt har vi tillsammans i EU påbörjat diskussionen om hur vi ska bygga upp den europeiska ekonomin igen. EU måste hålla ihop och det är viktigt att vi gör vad vi kan för att hålla den europeiska ekonomin igång.

Sverige är ett exportberoende land och 70 procent av den svenska exporten går till andra EU-länder. Därför är det viktigt för oss att också den italienska och spanska ekonomin är stark. När belgiska arbetare avslutar ett skift i Gent, eller en svensk arbetare åker in till sitt jobb i Älmhult är det viktigt inte bara för individen eller företaget utan för hela den europeiska välfärden.

Att få igång ekonomin handlar om strategiskt långsiktiga val som att stärka den inre marknaden, men också om mer akuta åtgärder. Just nu diskuteras ytterligare ett återhämtningspaket i EU. Det är bra. Ett sådant stöd bör vara tidsbegränsat och bygga på en analys av vilka länder och sektorer som behöver det mest.

Sverige ska fortsätta stå sida vid sida med våra europeiska vänner. Tillsammans och med rätt åtgärder kommer vi klara även denna kris.

Vi behöver redan nu börja driva på utvecklingen i den riktning vi vill se. Jag vill lyfta några områden där jag ser ett särskilt behov av samarbete för att EU ska ta sig starkare ur coronakrisen:

1 EU:s krishanteringssystem bör utvecklas så att vi kan klara kommande kriser ännu bättre. Vi bör se över hur vi bygger upp fungerande beredskapslager så att Sverige och andra länder är väl förberedda.
2 EU behöver en stark och stabil ekonomisk återhämtning, som är grön och bygger på goda arbetsvillkor. Genom att bygga stabila hållbara ekonomier kan vi också investera i sjukvården och andra områden som behöver stärkas i medlemsländerna.
3 Den inre marknaden ska fördjupas och digitalisering, innovation och grön omställning ska stärkas. Det ger förutsättningar för framgångsrika företag, en forskning i framkant och internationell konkurrenskraft.
4 EU:s grundläggande värderingar ska följas också i kris. Det är viktigt att kommissionen följer upp att de åtgärder som har satts in i medlemsstaterna under krisen verkligen respekterar de demokratiska fri- och rättigheter som vi bygger vårt samarbete på.
5 EU behöver stärka sin roll i världen. Den europeiska unionen ska vara en röst för demokrati och

jämlikhet men också för att våra internationella regelverk respekteras. Genom en aktiv dialog och insatser ska EU bidra till fred och stabilitet i vår omvärld.
I dagsläget är det svårt att överblicka de globala konsekvenserna av coronakrisen. Oavsett vilka utmaningar EU står inför är samarbete den bästa vägen framåt. I en osäker omvärld kan vikten av ett välfungerande och sammanhållet EU inte överskattas, och det är uppenbart att det är inom EU som vi har störst förutsättningar att påverka vår framtid.
Europadagen är en påminnelse om allt vi har klarat oss igenom tillsammans genom historien. Låt oss nu säkerställa att det europeiska samarbetet står ännu stadigare i framtiden.

Stefan Löfven (S), statsminister

Smittkoppspatienter vårdas i London 1902

Foto: TT

El Carmen-sjukhuset i Santiago 6 maj 2020

Foto: Javier Torres/AFP

Så kan lärdomarna från kampen mot smittkoppor hjälpa världen i dag

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Smittkoppor var historiens mest fruktade infektionssjukdom som dödade var fjärde smittad. Efter en intensiv vaccinationskampanj lyckades världen utrota smittkoppor på tio år.
Vad kan vi lära oss från den framgångsrika kampen mot smittkoppor när nu covid-19 lamslår planeten?

”WHO förkunnar högtidligt att världen och alla dess folk vunnit frihet från smittkoppor.”

Den 8 maj 1980 slogs det fast officiellt, när delegationer från alla WHO:s medlemsländer

samlades vid högkvarteret i Genève.
Språket i deklarationen om att smittkopporna hade utrotats var högstämt. För första gången ”sedan tidernas begynnelse” hade mänskligheten lyckats utplåna en världsomspännande ”förödande farsot”, ett ”uråldrigt gissel”.
Utrotningen av smittkoppor blev en osannolik folkhälsoframgång, som visade att internationellt samarbete var möjligt, trots det kalla krigets politiska spänningar.
Kampanjen visade också att innovativt hälsoarbete inte behöver vara dyrt, så länge det finns vilja – och envishet.

○ ○ ○

De första kända smittkoppsärren återfinns på farao Ramses V:s mumifierade 3000-åriga ansikte, men sjukdomen har sannolikt dödat människor i tusentals år också dessförinnan.
Dödligheten var hög, mellan 20 och 30 procent. Många som överlevde fick allvarliga men, som skadad syn och vanställdhet efter de karaktäristiska kopporna.
Sjukdomen tog mer än 300 miljoner människors liv bara

under 1900-talet. Så sent som 1967 dog 2 miljoner människor och 15 miljoner smittades, enligt WHO.
I motsats till covid-19 så drabbades barn värre än vuxna. Under århundraden var mänskligheten hjälplös mot smittan. Men i slutet av 1700-talet skrev den brittiske landsortsläkaren Edward Jenner in sig i historieböckerna. Han hade hört att lokala mjölkbönder inte kunde få smittkoppor, om de redan haft den lindriga åkomman kokoppor. Jenner ympade en kokoppa på en åttaårig pojke, som sedan utvecklade antikroppar också mot smittkoppor. Här föddes det första vaccinet (av latinets *vaccinus:* från kon).
1967 intensifierade WHO kampanjen för att utrota smittkoppor en gång för alla. Trots att det var mitt under kalla kriget hade både Sovjetunionen och USA engagerat sig och skänkt miljontals doser av vaccinet. Dessutom tog forskare vid amerikanska smittskyddsinstitutet CDC fram en ny strategi. Att massvaccinera var inte möjligt, i stället skulle man ringa in smittan. Genom att

hitta smittade och vaccinera runtom dem skapades en buffertzon för att hindra smittan från att sprida sig vidare. Den här strategin med så kallad ringvaccinering har senare använts under ebolautbrotten i Västafrika och Kongo.
Till sin hjälp hade WHO också ett antal dedikerade läkare. En av dessa var svensken Anders Björkman. I dag är han professor i infektionssjukdomar vid Karolinska institutet och lite engagerad i coronautbrottet, men i början av 1970-talet var han nyutexaminerad läkare.
– Då fick jag höra att WHO sökte unga, friska läkare intresserade av infektionsmedicin som kunde arbeta hårt och åka till eländiga platser i världen, säger Anders Björkman.
Han och ett 50-tal läkare, de flesta från USA, skickades till de fem länder i världen där smittkoppor fortfarande spreds: Somalia, Etiopien, Afghanistan, Bangladesh och Indien.
Anders Björkman hamnade först i södra Indien och sedan i Bangladesh.
– Ett av de mest dramatiska minnena jag har är när vi kom till

en liten by i Bangladesh på kanske 500 personer där man hade hållit tyst om att man var drabbad av smittkoppor. Minst 50 människor var smittade och många hade dött. Vid en hydda låg ett litet barn som dött, bara några veckor gammalt, säger han.

Det första han gjorde var att utrymma skolan och isolera alla sjuka där. Han placerade en vakt vid entrén och ingen fick gå in utan att ha blivit vaccinerad. Hans grupp av vaccinatörer fick 24 timmar på sig att vaccinera alla i byn och fem omliggande byar.

– Sedan kontrollerade jag slumpvis att man hade vaccinerat alla. En liten detalj som gjorde det lätt att kontrollera var att man fick en liten koppa på huden där man hade vaccinerat sig. Jag kunde se att min grupp hade vänt på alla filtar och hittat alla i byarna. Det var som krigföring men med specialtrupper i stället för arméer, berättar han.

Smittkoppor är den enda sjukdomen hos människor som vi har lyckats utrota. Budgeten för utrotningskampanjen var blygsamma 2,4 miljoner dollar per år, knappt 20 miljoner dollar i

dagens värde räknat. Det är en bråkdel av de 675 miljoner dollar, nästan 6,7 miljarder kronor, som WHO beräknar behövs enbart för den första fasen av insatserna mot covid-19.

– Historiens största insats för folkhälsan gjordes på en negligerbar budget. Det är inte alltid frågan om mycket pengar, det gäller att använda pengarna rätt, säger Anders Björkman.

Små saker bidrog till att sjukdomen kunde utrotas.

– Bara det att jag kunde åka ut till mina byar och kontrollera att alla var vaccinerade var otroligt viktigt. Smittkoppor syns först och mest i ansiktet, händer och nederdelen av armarna. Fallen var därför lätta att hitta, man behövde inga tester och ingen diagnostik. Mina team kunde resa runt i byarna och leta efter fall.

Det skiljer sig mot covid-19, där det behövs PCR-tester och laboratorieutrustning för att kunna ställa en säker diagnos. Dessutom finns det många människor som inte alls får symtom eller som bara får väldigt milda symtom. Om bara några få av dessa människor smittar är smittan mycket svårare att stoppa.

Men Anders Björkman tror inte att det går att utrota covid-19 helt, särskilt inte innan det finns ett säkert vaccin. Smittkoppor hade dessutom en dödlighet mellan 20–30 procent. Vad dödligheten i covid-19 är vet ingen, men kanske landar det i slutänden runt 0,5 procent. Klart är dock att den ökar kraftigt med ålder.

– Vi behöver minska smittspridningen i detta skede. Men frågan är om vi behöver utrota covid-19. Det vi däremot vill ha är ett vaccin så att vi kan vaccinera riskgrupper och alla över en viss ålder, precis som vi gör med influensan, säger han.

Ett vaccin mot covid-19 är i bästa fall 12–18 månader bort. Utan ett vaccin gäller det att hitta strategier för att minska riskerna. Långvariga isoleringar och nedstängningar av samhällen är inte hållbara i längden, anser han.

– Vi pratar mycket om flockimmunitet när det gäller covid-19. Till exempel kan det finnas ett värde att barn blir infekterade och därmed bygger upp en immunitet, eftersom det är extremt liten risk för att det ska vara farligt för dem. Och så bygger

de upp en flockimmunitet i samhället, säger Anders Björkman.
Det är strategier som har använts vid andra sjukdomar, innan det fanns vaccin. Vattkoppor är generellt mindre farligt hos små barn än vuxna, röda hund kan orsaka fosterskador och därför fanns det en poäng i att låta flickor bli smittade före fertil ålder, pojkar skulle ha påssjuka innan puberteten eftersom sjukdomen annars kunde påverka fertiliteten.
– Vi måste förstå viruset och skräddarsy våra strategier. Exakt vad den bästa strategin är vet ingen i nuläget. Men Anders Björkman menar att det är mer komplext än att bara stoppa smittspridningen. Det skiljer covid-19 mot de andra sjukdomarna som han har arbetat med: smittkoppor, malaria, hiv och ebola.
– Alla insatser vi gjorde då hade nästan bara positiva effekter och väldigt få biverkningar. Så är det inte med covid-19. Stänger du skolorna eller restaurangerna får det konsekvenser i samhället. Du måste väga insatserna mot

biverkningarna och ta ett helhetsgrepp, säger han.
I dag har världen samma mål som på 1970-talet – att stoppa en dödlig sjukdom. Men den politiska enigheten ser ut att vara långt borta. WHO:s generaldirektör Tedros Adhanom Ghebreyesus har flera gånger talat om vikten av global solidaritet.
– Under kalla kriget enades forna Sovjetunionen och USA i kampen mot smittkoppor. Tio år senare hade smittkoppor utrotats. Nu borde USA och Kina enas i kampen mot denna farliga fiende, sade han vid en pressbriefing i WHO:s högkvarter i Genève i april.

○ ○ ○

Kampen mot smittkoppor beskrivs ofta som historiens största folkhälsoframgång.
Men är hotet från smittkopporna verkligen utplånat för gott?
När farsoten utrotades 1980 beslutade WHO att alla kvarvarande virusprover i laboratorier skulle förflyttas till två forskningsanläggningar på varsin sida av järnridån – den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC i

Atlanta och och det sovjetiska forskningscentrat Vector i staden Koltsovo i Sibirien.
I samma ögonblick inleddes en debatt som fortfarande pågår – bör dessa virusprover också förstöras?
En bred majoritet av världens forskare menar att proverna inte längre behövs, eftersom virusets arvsmassa nu är kartlagd. Dessutom finns risker för förödande konsekvenser om smittkoppsviruset skulle ta sig ut ur laboratorierna. Så skedde 1978 i Birmingham i Storbritannien, när den 40-åriga sjukhusfotografen Janet Parker blev det hittills sista kända dödsoffret i smittkoppor. Hur viruset spred sig mellan våningsplanen på Birminghams universitet är inte känt, trots omfattande statliga utredningar i Storbritannien.
Ryska och amerikanska myndigheter har argumenterat emot. De menar att aktivt smittkoppsvirus fortfarande behövs för forskning om nya vacciner och läkemedel. Världen måste vara förberedd på ett nytt utbrott, eftersom ingen säkert kan veta om de enda proverna

verkligen finns i de två laboratorierna i Ryssland och USA.
Bortglömda behållare skulle kunna dyka upp, kanske från den period under 1980-talet då sovjetiska forskare troligen framställde mycket stora virusmängder i forskning om biologisk krigföring.
I juli 2014 upptäcktes faktiskt några förseglade genomskinliga behållare, i en undanskymd del av ett lager på National institutes of health i Bethesda utanför Washington.
Flaskan såg ut att vara från 50-talet och var märkt ”variola” (viruset som orsakar smittkoppor). Proverna förstördes kort därefter, med experter från WHO närvarande.
○ ○ ○
Kommer världen i dag kunna uppnå samma enighet kring hur coronaviruset ska hanteras?
Just nu finns tecken på både ökade spänningar och ökat samarbete, beroende på vart man väljer att rikta blicken.
De första månaderna under coronautbrottet har präglats av

motsättningar mellan Kina och USA, som höjt tonen mot varandra i ett ordkrig om virusets ursprung.
USA har också nyligen dragit tillbaka sitt stöd till WHO, mitt under pågående pandemi, ett betydande avbräck i det internationella folkhälsoarbetet.
Samtidigt lyckades EU-kommissionen i veckan uppbåda löften om närmare 75 miljarder kronor till forskning om vaccin och behandlingar, i en internationell givarkonferens den 4 maj.

– I dag visade världen extraordinär enighet för det gemensamma bästa. Men detta är bara början, sa EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, som liknade insatserna mot viruset vid ”ett maraton”.
Epidemiologen Larry Brilliant som var ledande i WHO:s kampanj mot smittkoppor var i en intervju med Time inne på samma spår – att framgång endast kan nås tillsammans:
– Vi gjorde det med smittkoppor då människor av alla nationaliteter och religioner

enades i en global insats. Alla mot viruset. Det är vad vi behöver nu.

Johar Bendjelloul
johar.bendjelloul@dn.se
Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se

Två veckor i virusets grepp – följ med Mang, 61, och hans resa tillbaka till livet

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Varje dag – över hela världen – rullar siffrorna ut om smittade och döda. Frankrike är ett av de länder som drabbats hårt av covid-19. Över 25 000 har avlidit, 89 000 har fått sjukhusvård.
Och bakom varje siffra finns en människa.
På en intensivvårdsavdelning i Parisförorten Seine-Saint-Denis ligger hotellanställde Mang Phother och mumlar ett rytmiskt mantra. DN har fått följa hans kamp på liv och död.
Torsdag 9 april

Syrgasmaskens band stramar över hakan och vid tinningarna. Den måste sluta åt, har sjuksköterskorna sagt. Allt bortom masken är som i ett töcken.
Det var i söndags som han fick de första symtomen. Andningen var tung, och ibland fick han något som liknade hjärtklappning.
I tisdags morse mådde han så dåligt att han ringde till sin husläkare, som han får medicinen för kolesterolet av. Han hostade och hade hög feber.
Ambulansen kom någon timme senare. Kanske räddade det hans liv, för kort därefter fick han

andnöd. Patienterna runt honom är intuberade med rör i luftstrupen, och är nedsövda. Men inte han, inte Mang Phother. 61-åringen sluter ögonen. Han fokuserar på sin andning, han måste hålla samma takt som pustarna i andningsmasken. Läkarna och sköterskorna gör sitt bästa för att hjälpa honom. Han måste lita till det.

– Det finns stora risker med intubering för patienter. Först försöker vi alltid med non-invasiv ventilation, som den som monsieur Phother har fått hjälp med. Han har visat sig vara mottaglig för den och orkat andas med masken under långa perioder, vilket alla tyvärr inte klarar av, säger Aline Lheureux, som är chef på intensivvårdsavdelningen på den privata L'Estrée-kliniken i Stains i Seine-Saint-Denis norr om Paris.

Fram till den 15 mars anlände bara enstaka akutpatienter med covid-19 hit.

Men den söndagen kom plötsligt fler än 30 akutfall.

Följande vecka steg antalet snabbt till mellan 50 och 60 nya patienter per dag.

Kurvan pekade brant uppåt – och det gjorde den i hela Parisregionen.
Den 17 mars införde Frankrikes regering nödtillstånd och utegångsförbud, med de mest långtgående restriktionerna i landets moderna historia.
– I slutet av mars behövdes 1 000 nya platser på iva i Parisregionen. Vi har aldrig haft någon intensivvårdsavdelning, men eftersom vi ligger i ett utsatt område och har en stor akutmottagning, erbjöd vi oss att hjälpa till. Vi fick respiratorer och personal från andra kliniker i vårt nationella nätverk. Bara fem dagar senare var vi i gång, säger klinikchefen Gorka Noir.
Det var den 31 mars.
En vecka senare anlände Mang Phother, mitt i den stora vågen av fall.
Nästan alla andra patienter har intuberats, med dubbelsidig lunginflammation. Stämningen är lugn, och personalen rör sig snabbt och fokuserat mellan de sju rummen.
DN:s fotograf Mehdi Chebil följer med när Mang Phother rullas i väg till lungröntgen. En läkare säger med låg röst om

röntgenbilderna: ”Det ser inte bra ut. Han blir sämre."
Inte ens en vecka har gått sedan Mang Phother korttidspermitterades från sitt jobb i restaurangen på ett fyrstjärnigt hotell i en annan Parisförort. Han hade varit nöjd över beskedet då, för det var skönt att slippa den timslånga resan i trånga tåg och bussar där många inte bar mask.
Men sjukdomen hade redan börjat gro inom honom.
Mang Phother mumlar ett rytmiskt mantra. En buddistisk bön som han lärt sig som pojke i Kambodja. Orden handlar om ungdom och hälsa. De kommer till honom nu, ett halvsekel efter att han lärde sig dem, när han halvligger i denna sjukhussäng, på en intensivvårdsavdelning i den stad och i det land som han gjort till sitt och som han levt hela sitt vuxna liv i.
40 procent av alla covid-19-patienter som tagits in på iva i Parisregionen Ile de France avlider. Andelen är lika stor på kliniken i Stains.
När vågen av covid-19-patienter kom blev det snabbt brist på masker och annan

skyddsutrustning, som på så många andra håll i Frankrike. Klinikchefen Gorka Noir lyckades på något sätt hitta ett parti masker ”till ett ovanligt högt pris och av en återförsäljare som vi inte brukar använda oss av”. Trots det insjuknar omkring 10 procent av personalen i covid-19 de första veckorna. Några av dem allvarligt.
– Den term som känns lämpligast att använda är ”apokalyptiskt”, säger Gorka Noir.
I början av april är situationen kritisk.
Omkring 250 intensivvårdspatienter evakueras från Paris med ombyggda snabbtåg, flyg och på annat sätt, till regioner där epidemin inte slagit lika hårt.
Värst är situationen i departementet Seine-Saint-Denis. Under perioden 1 mars till 13 april är överdödligheten 128 procent där. Det är den näst högsta siffran i landet (bara Haut-Rhin i östra Frankrike är värre) och kan jämföras med Paris innerstad, där överdödligheten är 73 procent.
– Flera förklaringar finns till det. Statistiskt sett är folkhälsan sämre i Seine-Saint-Denis. Fler har cancer, diabetes, och behöver

dialys. Covid-19 slår särskilt hårt mot de grupperna, så man kan säga att det fanns en bördig jordmån för viruset. Sedan är det ett fattigt område, där många bor på liten yta och har stora familjer. Om någon blir sjuk som bor på 40 kvadratmeter tillsammans med fem eller sex andra, då insjuknar allihop. Många umgås också med personer med samma ursprung, och då sprider sig sjukdomen lätt i den gruppen, säger Gorka Noir.

Många åker också kollektivt till jobbet?

– Ja, färre kan jobba hemifrån. Det är också en riskfaktor.

I förra veckan hittades ett prov taget den 27 december som oväntat ger positivt utslag för covid-19. Patienten var en man bosatt i Seine-Saint-Denis, som fått vård för influensaliknande symtom.

Mannen tillfrisknade och hade inte varit på resande fot. Kanske kan det tyda på att sjuk- domen spritts i Seine-Saint-Denis under en längre tid.

– Det vi är rädda för nu, det är att vi får en andra stor våg efter att Frankrike öppnar upp den 11 maj, säger Gorka Noir.

I Parisregionen har dödssiffran på sjukhus nått över 6 000.
I Frankrike som helhet: fler än 25 000 dödsfall.

Tisdag 21 april

– Jättebra! Ta i!
Bollarna far upp och rasslar i den lilla plastställningen.
Mang Phother blåser så hårt han bara kan. ”Andningsspelet”, som det kallas, går riktigt bra för honom.
Provresultaten är också lovande. Antibiotikakuren mot kvardröjande bakterieinfektioner gör honom illamående, men det släpper när han går sina rundor på avdelningen. Han får beröm för sitt ihärdiga vandrande.
– De där bilderna blir fina souvenirer, säger han skämtsamt till DN:s fotograf.
Men han har inte fått träffa sin fru Annie. Han försöker lugna henne med meddelanden, och han lovar att han snart tror att han ska få komma hem.
Ändå kommer läkarens besked som en överraskning.
– Monsieur Phother, ni har inga virus kvar i kroppen. Ni får åka hem till er fru.

Torsdag 23 april

Hela personalen står och applåderar. Några dristar sig till att ge hastiga kramar och kindpussar.
– Vi har haft så många dödsfall, så det är klart att det är viktigt för moralen när någon blir friskförklarad och får åka hem, säger Gorka Noir.
Mang Phother reser sig ur rullstolen och höjer nävarna mot skyn.
När jag pratar med honom via Facetime några dagar senare är han tillbaka i lägenheten på tredje våningen i femtonvåningshuset i Stains. Han ser medtagen ut och blir trött efter en halvtimme.
– Jag vet fortfarande inte hur jag smittades. Det otäcka med den här sjukdomen är att det är så lätt att bli sjuk, och att man sedan kan bli så dålig på så otroligt kort tid, säger Mang Phother.
Nu väntar rehabilitering. Hans väg tillbaka är inte lika lång som för någon som intuberats. Men han har daglig telefonkontakt med sjukhuset och har fått övningsinstrument för andningen.
På sjukhus i hela Frankrike vittnar man nu om att antalet

intensivvårdspatienter sjunker, dag för dag.
När Mang Phothers fru Annie skymtar förbi i bakgrunden lyser han upp.
– Jag lovade henne att jag skulle återvända hem. Jag höll modet uppe. Och nu är vi tillsammans. Du ser, jag finns fortfarande här ibland er.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Äldre och sjuka värst utsatta

Fler än 25 000 människor har hittills avlidit i covid-19 i Frankrike. Av dem har omkring 10 000 avlidit på äldreboenden.
92 procent av alla avlidna har varit över 65 år.
65 procent hade en eller fler underliggande sjukdomar och 55 procent var män.
Fler än 89 000 har fått sjukhusvård för covid-19 sedan den 1 mars. Antalet intensivvårdspatienter var som högst i mitten av april, då antalet var drygt 7 100.
73 procent av patienterna i intensivvården har varit män, medelåldern 64 år, och 73 procent

har haft minst en underliggande sjukdom.

Källa: Frankrikes hälsomyndighet, Santé Publique

Många vårdanställda dör – men staten döljer orsaken

LÖRDAG 9 MAJ 2020

I Ryssland är antalet coronasmittade nu bland de högsta i världen. Samtidigt är antalet döda påfallande lågt. De ryska myndigheterna skriver ofta in andra dödsorsaker när patienter avlider i covid-19 – även för läkare och sjuksköterskor.

Han var 67 år och skulle egentligen redan ha pensionerats. Men Vladimir Mankovitj jobbade vidare. Han var chefsläkare för ambulansverksamheten, med fyrtio års erfarenhet. Mankovitj älskade sitt jobb. När Sankt Petersburg ordnade stora konferenser, till exempel det internationella ekonomiska forumet, ansvarade han för att ambulansverksamheten skulle fungera.

Mankovitj avled den 4 maj. Den officiella dödsorsaken är ”svår sjukdom”. Enligt den oberoende ryska nyhetssajten fontanka.ru blev han coronavirusets tolfte offer bland sjukhuspersonalen i Sankt Petersburg.
Vladimir Mankovitj står på den lista över avlidna läkare och sjuksköterskor som rysk sjukhuspersonal själva upprätthåller på nätet. Enligt denna lista har nu 113 läkare och sjuksköterskor dött i covid-19 i hela Ryssland. Den yngsta personen på listan är en 30-årig sjuksköterska i Rostov vid Don. Äldst är en 81-årig läkare i Moskva.
– När någon har avlidit i tjänst, i samband med covid-19, skickar kollegorna in uppgifterna till oss. Vi har inte möjlighet att dubbelkolla alla namn, men flera personer på den här listan kände jag personligen, säger läkaren Aleksej Erlich till den oberoende tidningen Novaja Gazeta.
Han poängterar att listan är ofullständig. Den publiceras i solidaritet med rysk sjukvårdspersonal, eftersom ingen litar på myndigheternas statistik.

Ryssland ligger nu på femte plats i världen när det gäller antalet smittade med coronaviruset. Samtidigt är antalet döda betydligt mindre än i de övriga länderna på samma nivå. Till exempel Frankrike har något färre smittade än Ryssland, men femton gånger så många döda. Mycket tyder på att detta är ett resultat av att Ryssland inte registrerar alla covid-fall utan skriver in andra dödsorsaker. Det är inte ovanligt att man skriver ”lunginflammation” när patienten i själva verket dog i en lunginflammation orsakad av coronaviruset.

– Det är viktigt att förstå att många av dem som dött inte jobbade med coronapatienter. De bara fortsatte sitt vanliga arbete under coronaförhållanden, säger neurokirurgen Aleksej Kasjtjejev till Novaja Gazeta.

Rysk sjukvårdspersonal har upprepade gånger klagat på att de saknar skyddsutrustning. Många tvingas arbeta under förhållanden där de riskerar att smitta ner inte bara sig själva, utan även övriga patienter. Samtidigt vidhåller den ryska statsledningen att

situationen är under kontroll, och skickar rentav medicinsk hjälp till Italien.
I Sankt Petersburg hänger invånare upp fotografier på avlidna läkare och sjukvårdare mitt emot stadens hälsovårdskommitté. Aktivisten Irina Maslova rapporterar på sin Facebooksida att antalet porträtt nu är 14. Den senaste föreställer en 84-årig avdelningsstäderska vid namn Antonina Antonova. Tre ryska läkare har samtidigt på ett mystiskt sätt fallit ut genom fönstret. Två av dem dog och den enda som överlevde, Aleksandr Sjulepov, vårdas just nu på intensivvårdsavdelningen. Sjulepov hade dessförinnan gått ut offentligt med att han tvingades gå till jobbet trots att han hade testats positivt för coronavirus.
Anna-Lena Laurén

Fakta. Coronasituationen i Ryssland förvärras

I Ryssland hade på fredagen 187 859 personer smittats av coronaviruset. Landet ligger enligt Johns Hopkins-universitetet på femte plats i världen när det gäller antalet smittade personer, efter

USA, Spanien, Italien och Storbritannien.
Över hälften (116 872) av de coronasmittade i Ryssland befinner sig i Moskva och Moskvaområdet. Sankt Petersburg kommer på tredje plats med 6 565 smittade.
Den ryska läkarorganisationen Läkaralliansen har upprepade gånger uppmanat myndigheterna att åtgärda bristen på skyddsutrustning för sjukhuspersonalen.

Miljardären släpps ur häktet

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Den norske miljardären Tom Hagen släpps ur häktet, efter beslut i högsta domstolen. Han är dock fortsatt misstänkt för mord eller medhjälp till mord på sin fru Anne-Elisabeth Hagen som varit försvunnen i 18 månader.

– Det här är inte på något sätt en överraskning, sade Tom Hagens försvarare Svein Holden till norsk press på fredagen efter HD:s beslut.
Tom Hagen häktades i förra veckan efter långa häktningsförhandlingar. Han skulle sitta i förvar i fyra veckor. Men på torsdagen meddelade lagmansrätten i Eidsivating att han skulle släppas – då misstankarna inte var tillräckligt starka för att hålla honom häktad.
Det beslutet överklagades dock av polisen som ville hålla Tom Hagen i fortsatt förvar. På fredagen beslöt Högsta domstolen att Hagen ska släppas.
På torsdagskvällen greps ytterligare en man i 30-årsåldern misstänkt för inblandning i Anne-Elisabeth Hagens försvinnande. Det är möjligt för polisen att åter gripa Tom Hagen efter att han blir släppt, enligt NRK. Men Svein Holden säger på fredagen att det skulle överraska honom.
– Det skulle förutsätta att myndigheten har några nya riktigt starka bevis. För närvarande förhåller vi oss till beslutet från Eidsivating, säger han.

Polisdistriktet Öster skriver i ett pressmeddelande att de godtar högsta domstolens beslut att släppa Tom Hagen.
– Vi förhåller oss till lagmansrättens beslut om att grunderna till att hålla Tom Hagen värderats till att inte vara tillräckliga. Utredningen fortsätter och anklagelsen mot Tom Hagen finns kvar, säger åklagare Haris Hrenovica.
Anne-Elisabeth Hagen försvann i oktober 2018. Polisen arbetade länge efter teorin att hon blivit kidnappad. Men i juni förra året ändrade man sin teori till att hon antagligen hade mördats.
För tio dagar sedan greps hennes make, Tom Hagen, misstänkt för mord eller medhjälp till mord på hustrun. Det var han som först larmade polisen om hustruns försvinnande och han menade att han fått ett utpressningsbrev efter försvinnandet.
– Polisen menar med andra ord att saken bär spår av ett tydligt planlagt vilseledande, sade förundersökningsledaren Tommy Brøske under en presskonferens efter gripandet.
Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se

Justitie-ministern har inte gjort Trump besviken

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Justitiedepartementet lägger ned brottsutredningen mot Trumps tidigare säkerhetsråd-givare Michael Flynn, som erkänt brott. DN:s Björn af Kleen svarar på tre frågor om det kontroversiella beslutet.

1 Vad innebär beslutet?

– Trump rekryterade Barr för att få en justitieminister som uttryckligen skulle försvara honom, inte minst i uttolkningen av Rysslandsutredaren Robert Muellers rapport om Trumpkampanjen och Trumpregeringens kontakter med Ryssland.

– Barr har inte gjort Trump besviken. Justitieministern läste Muellers rapport på ett sätt som var fördelaktigt för Trump. Han har sedan dess anslutit sig till

Trumps inställning att FBI-utredningen om Trumpkampanjens kontakter med Ryssland inte vilade på legitim grund. Därför kunde Barr tidigare i år motivera att förkorta den tidigare Trumpmedarbetaren Roger Stones fängelsestraff och nu lägga ned utredningen mot Michael Flynn.

2 Varför är beslutet så kontroversiellt?

– Därför att Michael Flynn faktiskt har erkänt brott. Flynn ljög i förhör med den federala polisen FBI om sin kommunikation med Rysslands dåvarande USA-ambassadör i samband med att Trump skulle tillträda som president.

– Flera av Trumps tidigare medarbetare som fastnade i Robert Muellers nät skickades i fängelse för just det som Flynn har gjort sig skyldig till: lögner under ed. Viktiga signaler om att Trumps gäng inte stod över rättsstaten.

– Men William Barr hävdar nu att FBI:s ursprungliga utredning mot Michael Flynn saknade ”grundläggande utredningsrelevans”. Det är uppenbart att Barr gör en annan

tolkning än sin företrädare Jeff Sessions.

3 Vad blir effekten?

– Washington hade förberett sig på att Trump skulle benåda Flynn efter att han fått sitt straff. Det hade varit kontroversiellt, men inom ramen för presidentens befogenheter.

– Barrs beslut är betydligt mer provocerande. Juridiska experter vid några USA:s främsta universitet säger att de aldrig har sett exempel på något liknande i modern amerikansk rättshistoria. Anne Milgram, tidigare riksåklagare i New Jersey, säger att William Barr ”gröper ur” justitiedepartementet från insidan.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se

Amnesty kritiserar palestinska självstyret

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Amnesty International kritiserar det palestinska självstyret för godtyckliga arresteringar av palestinier som kritiserat myndighetsåtgärder under coronakrisen, och deltagit i en videokonferens med israeler.

Amnesty publicerade i veckan ett uttalande om slumpmässiga gripanden av personer som fredligt uttryckt sina åsikter på sociala medier. Amnesty krävde att Fatah-partiet i Västbanken och islamiströrelsen Hamas i Gaza skulle släppa de gripna ”omedelbart och utan villkor”. Rami Aman, 38, är bland dem som fortfarande är frihetsberövad och vars fall ännu inte prövats rättsligt, enligt hans advokat. Hamas säkerhetsstyrkor grep honom och fem andra den 9 april i Gaza.

Aktivisterna hade diskuterat vardagen, ockupationen och covid-19 i en videokonferens med israeliska vänsteraktivister. Han anklagas nu för ”förräderi” och ”normalisering” av relationerna med Israel.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se

Fattigdomen breder ut sig i lamslaget Afghanistan

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Hotet om en storskalig spridning av det nya coronaviruset har lagt en död hand över Afghanistan. Svenska Afghanistankommittén, landets största biståndsaktör, har

ändrat sin verksamhet för att effektivt kunna bekämpa covid-19-smittan i landet.

Om man granskar tillgängliga siffror tycks Afghanistan ha drabbats relativt lindrigt av den pågående pandemin. Hittills har något över 100 afghaner dött i sviterna av covid-19, och det finns drygt 3 500 konstaterade fall. Men statistiken ger långt ifrån hela bilden. Sannolikt finns det ett stort mörkertal av både insjuknade och döda i covid-19. Det påpekar Daniel Madhani som är landchef för Svenska Afghanistankommittén (SAK).

– Dödsorsaker redovisas bristfälligt, det är väldigt ont om pålitliga tester och inhämtningen av sjukvårdsdata är ofullkomlig, säger han.

Trots allt har Afghanistan bromsat ett mer omfattande covid-19-utbrott. Men det har skett till priset av en mycket omfattande nedstängning av samhället. Något som fått stora konsekvenser för medborgarna.

– Här finns ju inget system med permittering eller ökat stöd från samhället. När ekonomin står stilla och folk blir av med sin inkomst kan de inte köpa mat till

familjen, säger Daniel Madhani som konstaterar att ”Afghanistan är på väg ner i djupare fattigdom i motorvägsfart”.
– Det här är redan från början ett av världens fattigaste länder. I och med coronakrisen har vi sett massarbetslöshet och kraftiga prisstegringar på basvaror. Enligt ett framtidsscenario som myndigheterna satt upp kan fattigdomen komma att öka snabbt så att 67 procent av afghanerna hamnar under fattigdomsgränsen.
SAK är med sina cirka 6 000 anställda (varav 99 procent är afghaner) en av Afghanistans största privata arbetsgivare. De har koncentrerat sitt arbete på uthålliga insatser inom främst skola och sjukvård. När skolorna nu har stängt och coronaviruset finns som en överhängande fara i samhället, har verksamheten delvis styrts om.
– I de 14 provinser vi är verksamma i har vi gått ut med en bred informationskampanj där vi upplyser om hur man förebygger covid-19. Det handlar om att möta folk på fältet: att informera via sociala medier och massmedier, som i Sverige, är inte effektivt i

Afghanistan, säger Daniel Madhani.
SAK har också utökat budgeten med 15 miljoner kronor: det är sparade och insamlade medel som bland annat ska användas till att skaffa välfungerande skyddsutrustning till vårdpersonal.
Afghanistans huvudstad Kabul är inget internationellt nav ens i vanliga fall, men just nu är staden i princip avskuren från omvärlden.
– Inga bolag flyger till eller från Kabul, förutom FN som har en slags luftbro till Doha i Qatar, säger Daniel Madhani som för tillfället är evakuerad och befinner sig i Stockholm. Men han hoppas kunna återvända till Afghanistan under de närmsta två veckorna. Det är delvis ett annorlunda land som kommer att möta honom.
– Jag kommer tillbaka till ett land som befinner sig i en djupare kris utöver inbördeskrig och politisk kris, som fanns där innan. Jag pratar ju med folk därnere och de är rädda. Inte bara för att drabbas av covid-19, utan för att inte klara livhanken över huvud taget när det bokstavligt talat inte finns

några jobb och inga pengar, säger Daniel Madhani.

Erik Ohlsson

Dela

Kritik mot husarrest för livstidsdömda maffiabossar

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Coronaepidemin har öppnat fängelsedörrarna för 376 interner dömda för maffiabrott. Bland dessa finns brottslingar som polisen jagat i decennier och som dömts till livstidsstraff. I stället har de nu

fått åka hem och sitter i husarrest.
Skarp kritik riktas nu mot de domare som fattat beslut om att låta de dömda sitta i husarrest. Men även den sittande justitieministern Alfonso Bonafede, tillhörande Femstjärnorna, kritiseras av högerpartierna Forza Italia och Italiens bröder. De hoppas nu att kunna skapa en majoritet för ett misstroendevotum mot justitie-ministern. Något som knappast kommer att gå igenom.
Beslutet om husarrest för maffia-bossar väcker tragiska minnen till liv för offren. Santino Di Matteo är en ”pentito”; som en man som ångrat sitt tidigare maffialiv kallas. Priset han fick betala blev enormt. Efter att sonen tagits som gisslan i hela tre år – för att förhindra att fadern skulle börja samarbeta med rättsväsendet – så valde den sicilianska maffian att döda den 12-årige sonen Giuseppe. Kroppen löstes upp i ett syrabad.
– Den som kidnappade och bevakade min son har nu fått husarrest. Jag frågar mig: var är staten? Finns den eller låtsas den att det regnar? säger Santino Di

Matteo, citerad i Corriere della Sera.
Bland de som nu fått husarrest finns fyra personer som lyder under den så kallade regim 41-bis. Den innebär en totalt isolerad tillvaro, med möjlighet att prata i kontrollerad telefon i tio minuter varje månad. Denna fängelseform skapades efter bombattentaten mot domarna Giovanni Falcone och Paolo Borsellino 1992.
Normalt släpps inte de som har 41-bis för sjukdom, utan de vårdas på en stängd, bevakad vård-avdelning.

Italiens högsta antimaffiaåklagare Federico Cafiero de Raho delar kritiken mot husarrest och välkomnar ett förslag om att ett antal bossar snarast ska tillbaka till sina isoleringsceller.
– Vi blev förvånade över dessa husarrester för interner med isoleringsstraff. Den som sitter där träffar ändå inga andra personer, menar åklagare Cafiero de Raho.
I Corriere della Sera påpekar han att den totala isoleringen har en viktig huvudfunktion. Instängda maffiabossar ska inte kunna ge order.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com
LÖRDAG 9 MAJ 2020

Vi blev förvånade över dessa husarrester för interner med isolerings-straff.

Federico Cafiero de Raho, Italiens högsta antimaffiaåklagare

Fakta. Tre som fått husarrest i stället för att sitta i fängelse

Vincenzo Iannazzo, 65
Maffiaboss tillhörande ’ndranghetan i Kalabrien. Specialfängelse i Spoleto. I husarrest.
Pasquale Zagaria, 60
Livstidsfängelse i Sassari (Sardinien). Tillhör camorraklanen Casalesi i regionen Kampanien. Husarrest för sjukdom.
Francesco Bonura, 78
Tillhörande det gamla gardet på Sicilien med kontakter till bossar som Bernardo Provenzano och Tomaso Buscetta. Dömd till 23 års fängelse.

Misstänkt terrorist planerade dåd i Barcelona

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Spanien. Polisen har gripit en misstänkt IS-anhängare som tros ha planerat ett attentat i Barcelona.
Mannen, en marockansk medborgare som tros ha kopplingar till jihadiströrelsen, greps av gendarmeriet Guardia Civil i en insats som samordnats med marockanska och amerikanska myndigheter. Han beskrivs som ”djupt radikaliserad”.
Kopplingarna till IS ska ha funnits i minst fyra år, enligt polisen.
Sedan Spanien införde omfattande samhällsrestriktioner den 14 mars ska mannens intresse för jihadiströrelsen ha vuxit.
TT-Reuters

Arbetslösheten i USA den högsta sedan 1930-talet

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Fler än 20 miljoner amerikaner förlorade sina jobb under april. Arbetslösheten på 14,9 procent är den högsta sedan den ekonomiska depressionen på 1930-talet. Ekonomer tror att det kan ta flera år innan arbetslösheten i USA faller till 2019 års nivåer. De drabbade får förlita sig på ett grovmaskigt skyddsnät och tillfällig välgörenhet.

New York.

Det var serviceyrken, rese- och hotellindustrin som tog den första smällen när coronapandemin drabbade USA i februari.

Men under mars och april har i princip alla andra industrier följt med i fallet.

I detaljhandeln försvann 2,1 miljoner jobb, i sjukvården 1,4 miljoner jobb, medan en miljon

offentligt anställda i delstater och städer förlorat sina jobb.
Arbetslösheten på 14,9 procent är nu den högsta sedan den ekonomiska depressionen 1932, enligt den rapport som kom från USA:s arbetsmarknadsdepartement på fredagen.
De drabbade får viss hjälp av de krisåtgärder som kongressen i USA röstade igenom i mars, men många faller genom det grovmaskiga sociala skyddsnätet och tvingas vända sig till lokala välgörenhetstjänster och matbanker. USA:s drygt 11 miljoner papperslösa får varken arbetslöshetsersättning eller de temporära utbetalningar på 2400 dollar som skickats till 90 miljoner hushåll.
Latinamerikanska låginkomsttagare i storstäder har drabbats värst, enligt analysföretaget ADP Research.
20 procent av latinamerikaner i USA säger att de förlorat jobbet de senaste månaderna, medan 16 procent av svarta amerikaner och 11 procent av vita amerikaner säger samma sak.
Att de värst drabbade till stor del bor i områden där de flesta röstar

på demokraterna kan göra det svårare för kongressen att komma överens om nya stödåtgärder.
Mitch McConnell, Republikanernas ledare i senaten, sade nyligen att det är ”demokraternas problem” att lösa krisen, eftersom partiet dominerar i storstäder där pandemin slagit hårdast, såväl humanitärt som ekonomiskt.
Demokraterna i kongressen förespråkar nya krispaket för att stärka skyddsnätet för alla som förlorat jobb och i många fall sina hem under krisen, men Mitch McConnell förespråkar främst stöd till företag.
”Jag oroar mig för att många av de här jobben inte kommer tillbaka och att vi kommer att ha arbetslöshet på över 10 procent en bra bit in på 2021”, säger Lindsey Piegza, ekonom på finansföretaget Stifel, till Washington Post.
Donald Trump försöker däremot tona ner allvaret i veckans rapport.
”Alla de här jobben kommer tillbaka och de kommer tillbaka mycket snart. Det här är ingen överraskning”, sade han på -fredagen.

På delstatsnivå genomförs omfattande krispaket för att hjälpa de mest utsatta.
I New York kom delstatsguvernören Andrew Cuomo i veckan med besked att ingen ska kunna bli vräkt från sitt hem under de kommande två månaderna.
I Kalifornien har ett separat krispaket genomförts för papperslösa.
Sveriges finansminister Magdalena Andersson (S) är oroad över siffrorna från USA.
”Det kan få konsekvenser även för Sverige och vår exportindustri eftersom USA är en av våra viktigaste handelspartners”, uppger hon i en skriftlig kommentar till TT.

Martin Gelin

Martin Gelin

martin.gelin@gmail.com

Eva Illouz. ”Det är ingen slump att skilsmässorna mångdubbla-des i Wuhan”

LÖRDAG 9 MAJ 2020

I ”Därför tar kärleken slut” pekar Eva Illouz på hur - moderna marknadsmekanismer konspirerar för att skilja oss åt. Boklördags Leonidas Aretakis videosamtalar med den israeliska stjärnsociologen om samtidsmänniskans ständiga val mellan trygghet och frihet.

Det är svårt att fastställa exakt när kapitalismen hade ihjäl kärleken, men mest sannolikt var det den 28 juni 1948.

Då döper en sydkoreansk affärsman sitt tuggummimärke till Lotte, efter hjärtekrossaren i Goethes roman som får Werther att skjuta skallen av sig. Konfekteriet växer sen till ett jättekonglomerat med allt från

lyxhotell och kemikalietillverkning till hamburgerkedjan Lotteria. Budet når Sverige knappt åtta år senare, när NK introducerar alla hjärtans dag i Sverige, som ett tillfälle för damerna att uppvakta sin favoritkavaljer med en ”påminnelse om deras förtjusande existens”. Visst, det är ett larvigt jippo, det tycker NK också. Presenten kan därför enligt annonsen i DN vara både ”allvarligt menad eller uppsluppet skämtsam”, för ironiska köp klirrar minst lika högt. Slutligen ges en mängd tips på kärleksgåvor, som golfbollar, rattmuff, tv-bricka med kaffekopp, en kartong konserver, samt en skotskrutig tobakspung. Okej, död är att ta i. Men enligt den israeliska stjärnsociologen Eva Illouz är romantiken hårt tuktad.

– Kapitalismen och teknologin har en kraftfull påverkan på hur vi uttrycker våra känslor. Sådant kan sociologin hjälpa oss att förstå: Émile Durkheim visade att självmord var vanligare bland ogifta män och Pierre Bourdieu att smak beror på klass. Jag försöker göra samma sak med

kärleken, säger hon på videolänk från sitt kontor på Hebrew University i norra Jerusalem.
Att reklamvärlden korrumperar dejtandet märkte hon redan som doktorand i kulturstudier i Philadelphia i slutet av åttiotalet. När hennes pojkvän fyllde år hade hon inte råd att bjuda ut honom, så hon lagade mat hemma. Men hon kände ändå tvånget att sno ihop något snofsigt, samt sminka upp sin spartanska studentlägenhet med levande ljus och bordsduk, trots att hon knappt hade en spänn över.

Hon förstod att parkärleken måste proppas upp med pengar och ett livsprojekt var väckt. Hennes första bok ”Consuming the romantic utopia” (1997) beskriver hur präglad vår idé om romantik är av reklam och filmer. Klyschor om solnedgångar och rosknippen föregår visserligen kapitalismen i Europa, och mytologiserade under förmodern tid en ordning där egendomsägande män kunde sitta kvar på sina höga hästar mot att de var ridderliga mot sina kvinnor då och då. Men den ”romantiska utopins” höga värdering av våra

känsloliv bar också fröet till modernitetens individualistiska människosyn, och därmed även kvinnans frigörelse.
Denna tanke utvecklas i hennes förra bok, ”Därför gör kärlek ont” (Daidalos förlag, 2014). Där visar hon hur vår tävlan på kärleksmarknaden sker på olika villkor. Nu är hon Sverigeaktuell med ”Därför tar kärleken slut”, även den på Daidalos, som visar hur teknologin och marknadsmekanismerna konspirerar för att skilja oss åt.
– Våra erfarenheter är inte så privata som vi tror. Ta de populära psykologiböckerna, som säljer för att de beskriver vanliga erfarenheter. I början av 1990-talet skrev de om ”förbindelse-fobi”, en term som många kände igen sig i utan att inse att det är en kollektiv erfarenhet. Problemet är inte bara omogna och självviska män, utan hur män under moderniteten socialiseras till att bli tävlingsinriktade och självständiga, säger Eva Illouz.
Att romantiken beror på krafter utanför vår kontroll märks inte minst under den pågående covid-19-pandemin.

– Modernt familjeliv bygger på att män, kvinnor och barn hålls isär under dagen. Hemmen är inte skapade för att man ska umgås hela dagarna, de är små, trånga, och saknar privata utrymmen. Därför ökar också våldet mot kvinnor – för att socialarbetarna inte kan jobba, men också för att arbetslösa män blir mer våldsamma, och för att trängseln hemma ger fler möjligheter till övergrepp. Det är ingen slump att när karantänen upphävdes i Wuhan så mångdubblades antalet skilsmässor. Hemmet är inte så ljuvt för alla, konstaterar hon.

Denna sociologiska strukturmani är dyster, men också trösterik. Nog är det en nedslående tanke att smekningen över låret kommer från marknadens osynliga labb, men lika lugnande att vårt moderna kärlekstrassel inte enbart är vårt eget fel.

Enligt Eva Illouz gör psykologins starka ställning att vi beskyller oss själva för orimligheter i samhället.

– Dess syfte är inte bara att förstå psyket utan även att kontrollera det. Därför har den inkorporerats djupt in i institutioner som företag, skolor och fängelser, och hjälper till att mildra effekterna av

samhällets orättvisor via socialarbetare. Moderniteten är paradoxal: vi är mer tyglade än någonsin, men samtidigt alltmer osäkra på hur man förväntas bete sig. Vi saknar en välkänd samling regler och normer för att sköta våra liv. Psykologin är en teknik för att hantera jaget i områden med osäkra normer, men utan moraliska pekpinnar så att man får vara sig själv. Därför är den väl anpassad efter individualistiska samhällen.

En annan paradox som lyfts i boken är att en tillrättalagd idé om parkärleken hyllas som den högsta formen av lycka, medan passionen på digitala plattformar som Tinder är flyktigare än någonsin. Hon kritiserar också sextiotalets sexuella revolution för att koppla sin kamp till olika former av konsumtion – kläder, danslokaler och solresor – och för att ha skapat innehåll åt en mängd industrier som terapi, medicin, leksaker, reklam, spelfilm och porr.

Genom att fokusera på postindustriella värden som att vara ”cool” och ”sexig” via kläder och musik hjälpte ungdomsrevolten till att skapa det

som sociologerna Luc Boltanski och Eve Chiapello kallar ”kapitalismens nya anda”.
– Uppvaktning och äktenskap har följt ekonomin och blivit alltmer avreglerade, i bemärkelsen att det inte finns några mellanhänder längre. Ingen äktenskapsmäklare eller ballokal. Samtidigt har parkärlek blivit den mest grundmurade organisationen i både samhället och nöjesindustrin, medan marknadsmekanismerna gör att vissa män – och kvinnor – halkar efter. Men då kvinnor aldrig har sett sex som en rättighet tar de heller inte till våld. Hatet från incels är ett uttryck för känslan av förlorade privilegier, säger Eva Illouz.
Enligt henne har den sexuella friheten enbart kommit att handla om att hålla lagen utanför sovrummet.
– Det är förstås bra, men har också utestängt varje moraliskt samtal om hur vi sårar varandra i intima förhållanden. Människor anses fria att göra vad de vill mot varandra så länge man inte bryter mot lagen. Därför pratar vi knappt om psykologiskt våld.

Är inte osäkerheten priset vi betalar för vår frihet?
– Osäkerheten har definitivt tagit oss framåt moraliskt. I den bemärkelsen är jag existentialist: friheten är ingen enkel sak. Visst är vi friare nu när äktenskapet, familjelivet och sexualiteten lösgjorts från religionernas straffmaskineri. De monoteistiska religionerna har alltid försökt kontrollera kvinnan genom hennes sexualitet. Min bok fördömer inte friheten, utan förklarar hur den har kidnappats av kapitalismen. Jag vill ge ett nytt språk för att förstå varför kärleken är så svår. Människan lider inte bara för att hon har haft en tuff barndom, utan också på grund av hur samhället ser ut. Den moderna kapitalismen har alltså växlat in tryggheten mot frihet. Äntligen slipper vi bry oss om vad varje syssling och småpåve tycker om våra partnerval. Men den nya kärleksarenan är inte neutral. Människor träffas nu på kommersiella platser som restauranger, i jakt på någon som gillar samma ostar och tv-serier, och Tinder har enligt Eva Illouz

tagit uppvaktningen till nya nivåer av svajp-slit-och-släng.
Det är också därför kärleken tar slut, skriver hon i sin bok. Vi hamnar i en beroendeställning till någon annan och står inte ut med att begränsa oss. Vid varje motgång framstår skilsmässan som ett uttryck för frihet.
Sådana utfall mot det fria valet får Eva Illouz att stundtals framstå som konservativ. Tillfälligt sex ”undergräver reglerna om ömsesidighet” och avsaknaden av tydliga regler för uppvaktning leder till ”normlösa interaktioner”. Nätdejtning ”förvandlar subjektet till en konsument av sex och känslor som har rätt att använda och kassera dessa varor efter behag”. På Facebook kan man ”ta bort någon som vän med ett enkelt musklick”, allt enligt ”Därför tar kärleken slut”.
Är det så illa? Att 39 procent av olikkönade och 65 procent av samkönade amerikanska par enligt en studie träffats via nätet antyder att där finns mer än sorg och snoppbilder. Och kan man inte lika gärna vända på det och se parkärleken som ett av få skrymslen som ännu inte har

kommersialiserats sönder? Där man kan gå runt i mjukisbyxor, slippa tävlan och kanske rent av föreställa sig ett annat samhälle?
– Jag förstår vad du menar och delar den synen. Eros är en mäktig kraft, så stark att den kan övervinna plikten till nationen. Som när kung Edward VIII avsade sig kronan för kärleken till Wallis Simpson, eller när Romeo och Julia älskade varandra trots familjernas fiendskap. Ibland verkar det som att kärleken kan överskrida samhället, men som sociolog intresserar jag mig för glappet mellan myt och verklighet.
Kärleken är också en kraftfull mekanism för att integrera folk i strukturer, säger hon och påpekar att människor ofta gifter sig inom sin klass och utbildningsnivå.
– För filosofen Axel Honneth rymmer kärleken en potential som aldrig helt kan krossas av marknaden, men jag är inte säker… Jag tror att kärlekens kraft har utarmats av individualismen, av smak, fritidsintressen och den självdisciplin som lärs ut av psykologin. Kärleken har allt för

länge höljts bakom en slöja. Det är dags att slita ner den.

Leonidas Aretakis
leonidas.aretakis@dn.se

Eva Illouz.

Eva Illouz föddes 1961 i - marockanska Fes och flyttade som tioåring till Paris där hon sedan läste litteratur och - sociologi.
Efter doktorandstudier i Philadelphia flyttade hon 1991 till Jerusalem, där hon i dag är professor i sociologi vid Hebrew University.
Hennes forskning handlar främst om hur kapitalismen interagerar med våra känsloliv.
Hon är aktuell med ”Därför tar kärleken slut” på Daidalos förlag, som 2014 även publicerade ”Därför gör kärlek ont” och ”Israel: Sociologiska essäer” (2016), samtliga i översättning av Svenja Hums.

Återanvända sopor vanligt i antikens Pompeji

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Staden Pompeji, som förstördes av ett vulkanutbrott år 79 e Kr, fortsätter att bjuda på upptäckter. Nu handlar det om att forskare kunnat se att forntidens romare ägnade sig åt storskalig återvinning av stadens sopor. Allison Emmerson från universitetet i Tulane berättar i The Guardian om hur fynd visat att stora delar av Pompeji var byggt av återanvänt material. De som levde i Pompeji hade allt slags avfall närmare sig än vad vi har i dag, säger Emmerson, och såg soporna som en självklar resurs i stadsplaneringen. Mer om fynden kan man läsa i hennes kommande bok ”Life and death in the roman suburb”.

Halshugget skelett hittat i kinesisk grav

LÖRDAG 9 MAJ 2020

En grupp kinesiska arkeologer har hittat skelettet av en halshuggen person, som troligen stod på knä när huvudet höggs av – ett spår av ett människooffer som utfördes för mer än 3 000 år sedan. Fyndet gjordes i en grav i Chaizhuang i provinsen Henan, berättar nyhetsbyrån Nya Kina. Det är sedan tidigare känt att människooffer i samband med religiösa riter var vanliga i Kina under tiden för den så kallade Shangdynastin, åren 1600–1000 f Kr. Bland annat har man hittat kvarlevorna av närmare 13 000 personer som under en period av två hundra år offrades i rikets huvudstad Yin.

Mannen som kunde tala med stjärnor

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Hösten 2017 avslöjas Hollywoods mörka hemlighet. I centrum står den unge reportern Ronan Farrow, son till Mia Farrow och Woody Allen. - Underbarnet som kämpat för att slippa förknippas med familjens tragedier. Men när han börjar granska den mäktiga

filmproducenten Harvey Weinstein visar sig uppväxten vara avgörande.
DN:s Matilda Voss Gustavsson intervjuar honom.

I augusti 2017 beordrar tv-kanalen NBC den 29-åriga reportern Ronan Farrow att avbryta sin granskning av Harvey Weinstein. Helt plötsligt har han ingen redaktion i ryggen. Han har arbetat med undersökningen i åtta månader och i ett underjordiskt bankfack finns mängder av källor och juridiska dokument. En inspelad bekännelse och transkriberade intervjuer som vittnar om att kvinnor i decennier har utsatts för sexuella trakasserier och övergrepp av den legendariska producenten Harvey Weinstein – en man vars filmer belönats med över 300 Oscarsnomineringar, och som har starka vänskapsband till flera av landets tyngsta politiker och medieägare.

I materialet framträder ett mönster av professionella samtal som bokas om från lunch- till kvällstid och från offentliga utrymmen till Harvey Weinsteins privata hotellrum. I korridoren utanför eller nere i lobbyn väntar

inte sällan assistenterna, som har arrangerat mötena via agenterna och som likt nästan alla andra i Hollywood är bekanta med viskningarna och antydningarna om vad som pågår.
Överst i kassaskåpet har Ronan Farrow placerat en uppmaning: ”Om någonting skulle hända mig, snälla se till att den här informationen offentliggörs.”
Våren och sommaren har färgats av den växande känslan av att vara antingen förföljd eller paranoid. Han noterar för andra gången en skallig man som sitter hopsjunken i en silverfärgad Nissan-bil utanför hans lägenhetshus. Samma kala huvud som senare syns i motsatt ände av tunnelbanevagnen.
Kryptiska direktmeddelanden droppar in på sociala medier och han blir ständigt kontaktad av en före detta The Guardian-journalist som erbjuder sig att hjälpa till och vars vänliga frågor ibland låter som varningar. Ronan Farrow har sedan en tid slutat sova. Han glömmer att äta. Om pojkvännen inte svarar på mobilen så fortsätter han att ringa, om och om igen. En källa har rått honom att skaffa pistol och han åker ut

till en skjutbana för att lära sig hantera vapen.
Också skådespelaren Rose McGowan upplever att hon är övervakad och motarbetad. Men för henne började det redan under Sundancefestivalen 1997 och med den våldtäkt hon hävdar att hon utsattes för av Harvey Weinstein. Hon hade då precis fått sitt stora genombrott i Hollywood, efter perioder av hemlöshet och en hård uppväxt i sekten Guds barn. När hon efter det påstådda övergreppet kom ut från hotellrummet upplevde hon att managers och medarbetare vägrade möta hennes blick. Hon insåg att den mäktiga filmproducenten stod skyddad av ett stort system.
Ändå gick hon till en brottmålsadvokat som förklarade att hennes enda chans till upprättelse var att signera ett sekretessavtal. I utbyte mot hundratusen dollar skrev hon under sin tystnad. McGowan plågas sedan dess av minnena, och av att ständigt behöva se sin utpekade förövare i offentligheten. Vid ett par röda mattan-fotograferingar har hon själv känt

sig tvungen att le och posera med honom.
McGowan fick nästan inga nya filmroller efter händelsen. Hon är övertygad om att hon blev ”svartlistad”, och senare kommer flera branschpersoner att vittna om hur hon brukade beskrivas som ”galen” och ”omöjlig”.
När Donald Trump hösten 2016 valdes till president – strax efter sina läckta uttalanden om kvinnor och om att ”grab them by the pussy” – hölls protestmarscher runt om i världen och en hashtag skapades: #WhyWomenDontReport.
Rose McGowan läste de andra kvinnornas vittnesmål medan hon låg i badet. Och hon bestämde sig för att själv dela sin erfarenhet. Hon skrev att den ”filmproducent” som våldtagit henne fortsatte hyllas i Hollywood och att hans beteende var ”en offentlig hemlighet”.
Rose McGowans inlägg blev startpunkten för både Ronan Farrows undersökning – och för den som strax därefter påbörjades av reportrarna Megan Twohey och Jodi Kantor på New York Times. Hennes tweet noterades också av Weinstein som omedelbart satte

privatdetektiver på att gräva fram skadlig information om henne, en rapport som snart innehöll rubriker om ”lögner/överdrifter/motsägelser”, ”potentiellt negativa karaktärsvittnen” och ”tidigare älskare”.
Året efter inlägget växer McGowens känsla av vara skuggad. Våren och sommaren 2017 är den nya bästa vännen Diana Flip en av få människor hon anförtror sig åt.
Senare kommer det visa sig att hon är en heltidsspion. Att hon liksom alla de skumma figurerna i Ronan Farrows vardag är utsända av Black Cube, ett israeliskt säkerhetsföretag bestående av före detta Mossad-agenter.
Alla handlar de på uppdrag av Harvey Weinstein, och berättelsen om hur han till slut avslöjas utspelar sig i en maffialik maktsfär av tjänster och gentjänster: av dubbelspelande advokater och dygnet-runt-spanare som tvingas kissa i petflaskor.
Om Ronan Farrows bok ”Catch and kill” – ”Fånga och döda”, som nyligen getts ut på svenska – vore en roman skulle den kritiseras för att vara överdriven.

– Men nu är det som beskrivs sant, och scenariot förstärktes antagligen av att det var skapat och bitvis inte särskilt sofistikerat producerat av en man som länge levt i filmens värld. Harvey Weinstein tycktes vara beredd att gå långt för att få till någon sorts paranoid och ”Blade runner”-inspirerad 70-talsthriller. Men det är också verkliga taktiker som används av mäktiga individer i USA. Och som i hans fall alltid hade fungerat, säger Ronan Farrow när vi pratar med varandra på telefon en sen kväll i Stockholm, som är en solig förmiddag i Los Angeles.

– Ett stort kreativt dilemma i bokskrivandet var hur långt jag skulle återge den extrema berättelsen. Men utöver att varje faktauppgift är korrekt ville jag att ”Catch and kill” skulle nå ut till en stor publik. Slukas som en roman snarare än som facklitteratur, säger han om boken som släpptes en dryg månad efter Megan Twohey och Jodi Kantors ”She said”, och som ibland fått honom att beskrivas som den eviga tvåan. Den 5 oktober 2017 publicerade New York Times sitt stora

avslöjande om Weinsteins sexuella trakasserier och om hur han systematiskt köpt kvinnors tystnad. Då hade reportrarna i över ett halvår backats upp av tidningen.
Fem dagar senare fanns Ronan Farrows granskning att läsa i The New Yorker. Han hade lyckats sälja in materialet där efter att ha stoppats på NBC.
Men de tre journalisterna fick dela på Pulitzerpriset och när hashtaggen #metoo började spridas över världen var det en rörelse som föddes ur två väldigt olika undersökningar.
Megan Twohey och Jodi Kantors ”She said” är en sparsmakad litterär upplevelse, och det skakande skeendet skrivs fram med sval återhållsamhet. Man får inte veta särskilt mycket om reportrarnas liv utanför redaktionen och styrkan i de egna känslorna anas bara under ytan.
Ronan Farrows bok är en rafflande thriller som har slagit alla försäljningsrekord. Han skildrar sina privata relationer och han låter medvetet den inre dramatiken ta stor plats.
Han skriver också en del om sin familjehistoria. Även om det sker

mer motvilligt. Inför vår intervju får jag höra att han helst inte vill prata om sin uppväxt. Men i läsningen av både ”She said” och ”Catch and kill” framträder den som oskiljaktig från det som gjorde hans granskning unik.
Ronan Farrow föddes in i 1900-talets mest exponerade Hollywoodfamilj. När skådespelaren Mia Farrow blev tillsammans med regissören Woody Allen utgjorde de ett magnetiskt par, ofta androgynt klädda i samma sorts kavajer eller slitna rockar. Under tolv års tid brukade de blinka till varandra med ficklampor från sina våningar på varsin sida om Central park i New York. Hon bodde tillsammans med sina många och ofta adopterade barn. Han med en ständigt närvarande psykoanalytiker. Mia Farrow spelade huvudrollen i flera av Woody Allens klassiska filmer – som ”Hannah och hennes systrar” och ”Fruar och äkta män” – och han blev far till tre barn i den växande syskonskaran.
Men den excentriska idyllen slogs sönder i början av 1990-talet när Woody Allen inledde ett förhållande med Mia Farrows 21-

åriga dotter Soon-Yi. Och när han anklagades för att ha förgripit sig sexuellt på sin egen sjuåriga dotter Dylan Farrow. Storasystern som den två år yngre Ronan Farrow alltid har stått nära. Familjetragedin och vårdnadstvisten som följde blev en besatthet för en hel generation. De många utredningarna och artiklarna fylldes av privata uppgifter och bilder som fastnade i ett allmänt medvetande: vinden där övergreppet påstods ha ägt rum; de nakna polaroidfotona av Soon-Yi som Mia Farrow hittade i Woody Allens våning och som avslöjade affären; Ronan Farrows isblå ögon som skapade rykten om att hans egentliga far var mammans exmake Frank Sinatra. Detaljer som under de tjugo åren som följde inte fick några större konsekvenser för Woody Allens karriär. Men som blev definierande för bilden av skådespelaren Mia Farrow, och för de många syskonen som om man sökte på deras namn tycktes för evigt frusna i gamla foton av hur småbarnsfamiljen värjer sig mot paparazzis.

I början av oktober 2017 och i ett av Ronan Farrows sista

telefonsamtal med Weinstein vänder filmproducenten uppväxten emot honom – och detsamma sker i de många stämningshot han skickar. Han sänker plötsligt rösten för att uttala ännu en replik ur sitt filmmanus:
– Du kunde inte rädda den som du älskade och nu tror du att du kan rädda alla i hela världen.
Mia Farrow vann vårdnadstvisten och familjen flyttade till en stor gård i Connecticut. Hon fortsatte adoptera barn från olika delar av världen. Inte sällan med fysiska funktionsnedsättningar eller neuropsykiatriska diagnoser. Vissa som kom till familjen var äldre och bar på trauman från sina tidigare liv. Ronan Farrow förlorade under uppväxten tre av sina syskon till följd av bland annat självmord.
I ett 90-talsklipp på Youtube ser jag den ovanliga skaran sitta bänkade runt ett stort matbord i mörkt trä. Stolarna har höga sirliga ryggstöd. Mia Farrow serverar ris och som en sorts bordsbön uttalar vart och ett av barnen samma önskan: *låt det bli fred på jorden. Låt det bli fred på jorden. Låt det bli fred på jorden.*

Ronan Farrow tar varje chans att hylla sin mamma och han har sagt att han ärvde hennes livssyn. Övertygelsen om att man som människa bör viga sitt liv åt att göra världen bättre, även om det sker på bekostnad av den egna lyckan. Han drevs tidigt av en vilja att göra henne stolt – och av att få lösgöra sig ur familjens skugga.
Ronan Farrow skapade rubriker när han som rekordung 11-åring började på college. När han antogs vid anrika Yale Law School som femtonåring. När han via doktorandstudier vid Oxford blev en av Hillary Clintons rådgivare, och en högt uppsatt statstjänsteman som stationerades i Pakistan och Afghanistan.
Han var ett underbarn. Eller en person som mer än något annat ville bli vuxen och som utifrån betraktat alltid varit en nemesis till Woody Allen – den neurotiska och förvuxna pojken som tillsammans med sina filmer ofta fått förkroppsliga Generation X: de ironiska 60- och 70-talisterna som vägrar växa upp.
Allen går klädd i noppriga koftor och fiskarmössor, en slokande stil som enligt Mia Farrows

memoarer ”What falls away” är minutiöst och fåfängt planerad – och som i så fall är en av få saker som förenar honom med Ronan Farrow. Sonen som aldrig framträder offentligt utan skräddarsydd kostym och som ger uttryck för vår tids seriositet och politiska medvetenhet.
I intervjuer formulerar han sig innerligt och blixtrande välformulerat. Han är ofta rolig, och ibland på ett lillgammalt sätt. Som när han återkommande refererar till pojkvännen som sin ”hårt prövade partner”.

Flera gånger om dagen postar han Instagraminlägg bestående av skärmdumpade hyllningar till ”Catch and kill” och den inre ambitionen tycks genomsyra varje sekund av reporterns vakna tid. När jag pratar lyssnar han så uppmärksamt att svaret inleds med ett konstaterande om att det jag just sagt ”rymmer tre olika frågeställningar”.
När han för femte gången och på ett oemotståndligt sätt nämner mitt namn tänker jag att han besitter den sortens charm och världsvana som – om han inte hetat Ronan Farrow – hade gett

honom friheten att i varje nytt sammanhang skapa sig själv. Ingen hade kunnat utläsa varifrån han kom.
2014 rekryterades Farrow av tv-kanalen NBC för att leda ett eget eftermiddagsprogram. Hans vision var att föra in tyngre granskningar i det ofta lättsamma formatet. Trots sina elit-utbildningar kämpade han med den offentliga bilden av sig själv som en kändis och ett bränt barn av Hollywood.
Samma år samlade Dylan Farrow familjen på uppväxtgården i Connecticut. Hon berättade att hon återigen ville offentliggöra sin anklagelse mot Woody Allen. Ronan Farrow hade alltid trott på sin storasyster. Ändå vädjade han om att hon skulle låta bli. Han sa att de alla hade ägnat årtionden åt att försöka lägga historien bakom sig. Att han hade inlett en journalistkarriär som äntligen kunde få människor att fokusera på det han åstadkommit och inte på vem han var.
– Och jag visste att både hon och min mamma skulle fara extremt illa igen. Varje gång historien dragits upp i medierna har Woody Allens nätverk av advokater och

pr-personer lanserat en berättelse om att min syster ljuger. Eller om att hon är skör och hjärntvättad av min galna och försmådda mamma, säger Ronan Farrow. Men Dylan Farrow bad honom dra åt helvete. Hon skrev ett öppet brev om sin upplevelse, som flera tidningar refuserade. Tills en enskild journalist den 3 maj 2014 valde att klippa in texten på sin New York Times-ägda blogg.
Vad Dylan Farrow skildrar är en övergreppssituation som saknar ögonvittnen – men som de senaste årens journalistiska undersökningar visat att man kan komma mer eller mindre nära. Ibland så nära att brotten är oavvisliga.
Men i det här fallet står fortfarande ord mot ord. Inget åtal är väckt och ingen stor granskning har kunnat belägga vad som hände.
Det som existerar är motstridiga utredningar och den smärtpunkt av ovisshet som så ofta lämnar det upp till var och en att ta ställning till ett vittnesmål om sexuellt våld. Och som får de flesta att tiga eller aldrig benämna konflikten. Dylan Farrow skriver att hennes lidande har förstärkts av Hollywoods

ignorans. Hon riktar sig direkt till flera namngivna skådespelarstjärnor som står nära regissören. Ingen av dem svarar. Woody Allen får ge sin version i en lång text som New York Times publicerar och sedan sjunker brevet undan.
Ändå framstår det i efterhand som en av startpunkterna för den kulturella omvälvning som väntade.
2015 skapade New York Magazine ett omslag bestående av trettiofem kvinnor som tittade rakt in i kameran och vittnade om att ha blivit drogade och utnyttjade av komikern Bill Cosby.
Alla var fotograferade i en påkostad studio. Tidningen valde medvetet att signalera ämnets allvar.
Anklagelserna mot den folkkäre komikern var nämligen ingen nyhet. Men tidigare hade de presenterats i korta artiklar som låg på nöjes- eller skvallersidorna, och med en estetik som speglade uppfattningen att sexuella övergrepp egentligen hörde till den privata sfären. Att frågan inte sågs som ett seriöst samhällsproblem.

2016 stämde den tidigare Fox News-profilen Gretchen Carlson kanalchefen Roger Ailes för sexuella trakasserier. Hennes agerande fick flera andra kvinnor på arbetsplatsen att rikta liknande beskyllningar mot honom, och det stora skiftet låg i att vittnesmålen fick konsekvenser för den anklagade. Ailes sparkades. En rättsprocess inleddes mot Cosby. Samma år skulle Woody Allen för tredje gången öppna filmfestivalen i Cannes. Ronan Farrow hade sedan en tid brottats med sin offentliga tystnad. Han bestämde sig för att ta ställning. I en krönika i Hollywood Reporter skrev han om sin syster och om att amerikanska medier i årtionden hade ignorerat trovärdiga anklagelser om sexuella övergrepp som riktats mot mäktiga män: ”Nu är tiden inne för att börja ställa de svåra frågorna.” Några månader senare väljs Donald Trump till president. Rose McGowan publicerar sin tweet och blir uppringd av Ronan Farrow. Han har just lyckats sälja in en granskande serie om missförhållanden i drömfabriken: ”The dark side of Hollywood”.

Men snart står det klart att undersökningen måste fokusera på Harvey Weinstein. Rose McGowan blir den första som bestämmer sig för att träda fram. Hon sitter framför den rullande kameran och berättar om våldtäkten.
Men hon vågar ännu inte namnge filmproducenten. Innan hon utsätter sig för den juridiska risken måste hon vara säker på att ha en stark nyhetsorganisation bakom sig. Ronan Farrow försäkrar henne om att NBC tar granskningen på stort allvar. Samtidigt börjar han möta ett smygande motstånd. Ju fler källor och bevis som presenteras desto mer undvikande blir cheferna. De föreslår att arbetet läggs på is ett tag.
– De frågar om det här verkligen är värt min tid. Jag har ju så många andra lovande idéer på gång. Jag skulle säga att den sortens subtila och förföriska argument är en anledning till att många obekväma sanningar aldrig ser dagens ljus.
– Men när jag och min producent Rich McHugh fortsatte arbeta så beordrade de oss svart på vitt att sluta. Som undersökande reporter

förväntar man sig motstånd från dem man granskar. Det är en del av jobbet. Men det man inte är beredd på är att ens redaktörer vänder en ryggen. För mig var den erfarenheten oändligt mycket svårare än alla Harvey Weinsteins taktiker. Helt plötsligt stod jag ensam. Jag hade ingen som tog ansvar för min säkerhet. Inget juridiskt skydd, säger Ronan Farrow.

Men det svåraste är att försöka lugna de oroliga källorna, som i flera månader inte vetat hur deras historier ska hanteras. Rose McGowan har till slut bestämt sig för att namnge Harvey Weinstein. Men hon mottar också allt fler hotbrev om stämning och när hon anar att NBC inte stöttar granskningen drar hon sig ur. Hon skriver att hon angrips från alla håll och kanter och att hon inte orkar mer: ”Jag har ingenstans att ta vägen.”

– I vissa lägen var även jag lockad av tanken på att ge upp, säger Ronan Farrow.

– Men det fanns bevis för att ett avslöjande kunde hindra Weinstein från att skada andra kvinnor. Mina skäl att fortsätta var etiska, men också egodrivna.

Jag hade redan satt mitt professionella rykte på spel. Min enda väg ut ur situationen var framåt och någonstans bottnade beslutet i det klassiska talesättet om att ingen är farligare än den som inte har något att förlora.
I utsattheten har Ronan Farrow nytta av sin privilegierade bakgrund. Säkerhetsfrågan löses genom att en väns förmögna familj låter honom flytta in i en av deras våningar. Han trotsar ordern om filmstopp och fortsätter spela in intervjuer i smyg från pojkvännens hus i West Hollywood. Han arbetar fortfarande för tv-kanalen. Han tänker att de kanske kan ändra sig om han återkommer med ännu mer övertygande material.
– Men min framtid på NBC visade sig vara körd. I kontakten med dem fick jag också allt oftare höra att jag var för personligt involverad. För ”emotionell”. Och först med lite distans kunde jag se det språkliga släktskapet mellan hur mina chefer beskrev mig, och hur kvinnor genom historien har avfärdats som galna eller otillräkneliga. Redaktören började under processen också att prata mer om min sexualitet. Tidigare

hade jag varit en av grabbarna på redaktionen. Nu blev jag plötsligt den andre. En person som kunde placeras i samma kategori som de där instabila kvinnorna jag rapporterade om, säger Ronan Farrow.

– Så när jag skrev boken blev det viktigt med just rätten att vara känslosam och ärlig. Jag ville ge liv åt händelserna. Skildra kriserna och självtvivlet – och låta texten få vara storslagen och flamboyant. Min huvudperson är besatt och behövande och irriterande; överarbetad och sömnlös.

Varför stoppade NBC avslöjandet? I ”Catch and kill” presenterar Ronan Farrow ett svar. Kanalen har de senaste åren förhandlat fram sekretessavtal med minst sju kvinnor som sagt sig vara utsatta för sexuella trakasserier eller diskriminering inom företaget. Han avslöjar också att det återkommande har riktats anklagelser mot kanalens stjärna Matt Lauer. Att NBC präglades av samma tystnadskultur som Weinstein Company gjorde dem sårbara för filmproducentens hot om att avslöja företagets egna

hemligheter (ett samband som kanalen förnekar).
Men Ronan Farrow säger också att agerandet inte bara handlade om ett smutsigt spel.
– Jag upplevde att det fanns en uppriktig övertygelse om att materialet som presenterades inte var en nyhet. Sexuella trakasserier var ingen angelägen fråga. De hade redan börjat få stämningshot från Weinstein och de förklarade för mig att de efter en eventuell publicering skulle tvingas hantera hans aggressiva team i ”säkert ett år”. Det var inte värt konflikten.
Det är inte alla redaktörer som på allvar lockas av att utmana den sortens maktordningar. Och framför allt saknade mina chefer fantasi. De kunde omöjligt föreställa sig en framtid där Harvey Weinstein satt i fängelse och där det skulle se illa ut att ha försökt döda storyn. De saknade den öppna blick och rena journalistiska intention som en bra utgivare måste ha. Som finns hos David Remnick, säger han om chefredaktören på The New Yorker.
Tidskriften som den 10 oktober 2017 väljer att publicera granskningen av Weinstein.

Under de två åren som följer matar Ronan Farrow ut fler avslöjanden om korruption och nertystade övergreppsanklagelser. Han är rädd för att ses som en one-hit-wonder. Han känner att han ytterligare behöver bevisa sig som journalist. Samtidigt arbetar han på ”Catch and kill”.
I dag är Ronan Farrow en stark röst i den amerikanska offentligheten. Om världen inte hade drabbats av en pandemi skulle han ha turnerat med boken och arbetat på sin grävande dokumentärserie för HBO.

– För mig personligen utmanar det här tillståndet mitt bottenlösa bekräftelsebehov. Mitt ständiga tvång på att jobba mer och hårdare. Jag känner en rastlöshet. Jag vill inget hellre än att få resa runt och möta källor i olika mörka källarrestauranger utan täckning.
Även Dylans Farrows situation förvandlas. I höst publiceras hennes fantasyroman ”Hush”.
2018 bryter Amazon studios ett filmavtal med Woody Allen. Kända skådespelare som Natalie Portman, Greta Gerwig och Ellen Page meddelar att de aldrig mer tänker arbeta med filmregissören.

I början av 2020 utannonserar förlagshuset Hachette Book Group att de ska ge ut Allens memoarer, ”Apropos of nothing”; ett manus där 84-åringen konstaterar att han inte tror på någon fortsättning efter döden och att det därför inte spelar någon roll om eftervärlden minns honom som ”en filmregissör eller en pedofil – eller överhuvudtaget”. Däremot får hans aska gärna spridas ”nära ett apotek”.
Trots att nästan ingen har läst texten möter nyheten massiv kritik.

Ronan Farrow formulerar ett uttalande om att han tänker avsluta samarbetet med sitt förlag – som ägs av Hachette.
Han har i tidigare intervjuer uttalat sig kritiskt om samtidens ”cancel culture”. Om hur den riktar sig inte bara mot personer som bevisligen har begått allvarliga brott utan även mot människor som uttrycker sig klumpigt eller obehagligt. Han har sagt att man måste skilja på handlingar och ord.

Hur motiverar du ditt agerande i relation till Woody Allens bok?

– Det är ett fullständigt missförstånd att jag försökte ”stoppa” honom. Han hade flera erbjudanden och egna plattformar för publicering. Däremot hade jag ett kontrakt och en förtroende-relation med ett förlag som hemlighöll att de samtidigt arbetade med en bok som svartmålar och smädar min familj. Som innebar en uppenbar intressekonflikt. Jag anser också att den som publicerar en sådan bok måste faktagranska den. De hade inte ens ringt min syster. Så det här var ett personligt beslut från min sida, säger Ronan Farrow.

Han betonar ofta att han inte är en aktivist. Men hans uttalanden väger tungt och får konsekvenser. Efter hans kritik mot Hachette Book Group lämnar hundratals av deras anställda sina arbetsplatser i protest. Den 6 mars meddelar förlaget att de beslutat sig för att dra in Woody Allens memoarer, som i stället publiceras av det betydligt mindre Arcade publishing.

Fem dygn senare döms Harvey Weinstein till 23 års fängelse för sexuella övergrepp och våldtäkt,

och Ronan Farrow beskriver det som historiskt.
– De målsägande kvinnorna har haft båda kontakt med sin förövare efter händelserna. Vilket är vanligt. Ändå har de fallen tidigare kunnat avskrivas som ”för komplicerade”. Jag tror att det här kommer påverka framtida åklagares beslut om att väcka åtal. Särskilt när den anklagade är en rik eller mäktig person.
Han hoppas att en bestående förändring från de senaste åren är uppgörelsen med idén om det perfekta offret.
– Vi är alla komplicerade människor, och vi har alla ett bagage. Det enda som förenar mina källor är att de berättar en sanning som vi genom ett omfattande granskningsarbete kan fastställa. I den här sortens undersökningar handlar de viktiga frågorna om vilka bevis som stödjer ett påstående. Absolut inte om individens karaktär eller bakgrund, säger Ronan Farrow och kanske talar han också om sig själv.
Om barnet på löpsedlarna. Om den seriösa reportern som avslöjade Harvey Weinstein och

som får ständiga intervjufrågor om sin uppväxt.
Men i läsningen av ”She said” och ”Catch and kill” blir det tydligt att de två rollerna hela tiden har hört samman.
Jodi Kantor and Meghan Twohey beskriver hur de i början av sin granskning googlar bilder på de stora skådespelarna. Kvinnorna som är ”hopplöst onåbara” och som befinner sig i en värld där de saknar källor eller kontakter. Och om man väl kommer över deras telefonnummer: hur får man dem att vilja prata om något så intimt som en övergreppserfarenhet?
Skepsisen mellan Hollywoodstjärnor och reportrar sägs vara särskilt stor för kvinnliga celebriteter, som är välbekanta med oönskade fotoblixtar. Med att få sina kroppar och sexliv exponerade.
Rose McGowan avböjer New York Times-journalisternas intervjuförfrågan. Hon säger att det sedan länge är slut mellan henne och medierna. Men under månaderna som följer kommer hon och flera andra, som Mira Sorvino och Rosanna Arquette, att låta Ronan Farrow bli ett undantag – och det som framför

allt skiljer ut hans granskning är de många rösterna. De stora förtroendena.
Som kändisbarn har han inga problem med att få fram deras kontaktuppgifter. Alla har de också en relation till den uppväxt han själv vill slippa förknippas med. När McGowan börjar berätta om sina erfarenheter av Weinstein och hans maskineri frågar Ronan Farrow varför hon väljer att prata med honom.
”För att du själv har genomlevt det”, svarar hon.

Matilda Voss Gustavsson
matilda.gustavsson@dn.se

Ronan Farrow

Reportern Ronan Farrow föddes 1987, som son till skådespelaren Mia Farrow och regissören Woody Allen.
Han har fjorton syskon – både biologiska och adopterade – och lever sedan 2011 tillsammans med komikern Jon Lovett.
Hans granskning av Harvey Weinsten tilldelades Pulitzerpriset år 2018. Samma år hamnade han på Time Magazines lista över de 100 mest inflytelserika personerna i världen.

Uttrycket
”fånga och döda”

”Catch and kill” – Farrows boktitel – är ett medieuttryck som beskriver hur en tidning skaffar sig information om en offentlig person eller ett företag. Men i stället för att publicera så ”dödar” man storyn – som kan användas som en hållhake.
– I USA finns det flera sådana tabloider, som snarare än rapportering bedriver utpressningsverksamhet, säger Ronan Farrow.
– Men vad vi i ett större perspektiv bevittnar i amerikansk journalistik är en renässans för seriösa granskningar. Det sker mot bakgrund av politiska attacker på den fria pressen. Auktoritära försök att vända folket emot journalisterna. Men kanske är det just därför som den undersökande journalistiken upplever en guldålder, säger han.

Harvey Weinstein

Föddes 1952 och växte upp i New York-stadsdelen Queens. Som tonåring upptäckte han och

brodern Bob filmkonsten och tillsammans skapade de bolagen Miramax och Weinstein Company. De slog igenom med filmer som ”Pulp fiction” och ”Shakespeare in love” och sammanlagt har deras verk belönats med över 300 Oscarsnomineringar.
En stor biografi över Harvey Weinsteins liv är planerad till 2021 – av journalisten Ken Auletta. Men Ronan Farrow har i sin bok medvetet valt att inte teckna ett psykologiskt porträtt:
– Det som intresserade mig var strukturen och sammanhanget som möjliggjorde hans brott. Inte vad som formade honom som människa. Weinstein som person är betydligt mindre intressant än alla de offer vars röster aldrig tidigare fått höras.

Domen

Den 11 mars 2020 döms Harvey Weinstein till 23 års fängelse efter att en jury – bestående av sju män och fem kvinnor – funnit honom skyldig till att år 2006 ha utsatt sin tidigare produktionsassistent Mimi Haleyi för ett sexuellt övergrepp. Och för att 2013 ha våldtagit skådespelaren Jessica Mann.

Han frias dock från de allvarligaste åtalspunkterna – bland annat ”grov våldtäkt”. Utanför den rättsliga processen har sammanlagt ett 80-tal kvinnor anklagat den förre filmproducenten för sexuella trakasserier och övergrepp.

10 maj 2020

Ledare: Svenska barn är fortfarande kvar i IS-lägren

Det har snart gått ett år sedan IS-terroristen Michael Skråmos sju barn landade i Sverige. Hemkomsten var bland annat resultatet av deras morfars enträgna arbete, som slutade med att han reste till Irak, varpå en delegation från Sverige lyckades få ut syskonen ur lägret al-Hol i norra Syrien. De var då traumatiserade, undernärda och sjuka, vilket inte är särskilt konstigt.
Enligt FN är den här sortens läger ”en skräckfylld och omänsklig plats”. Det är ont om mat, men gott om sjukdomar, och att nästan hela världen har blicken riktad mot coronaviruset gör inte situationen mer uthärdlig eller mindre akut.
Tvärtom är det svårt att föreställa sig en sämre plats att vara på under en viruspandemi än ett tätbefolkat läger, där många redan är sjuka, social distans är omöjligt och de sanitära förhållandena är usla. Det är alltså inte tal om några noggranna handtvättar med tvål eller handsprit.
Därför är det ett klart underkännande för den svenska

regeringen att ingenting händer. Kvar i lägren finns minst 57 barn med koppling till Sverige, enligt de listor som DN fick från de - kurdiska lägermyndigheterna i höstas.
Några är föräldralösa, men de flesta lever med sina mammor, och problemen för de här barnen kommer inte att lösas av sig själva i närtid. De kvarstår, i bästa fall tills regeringen har sett till att barnen är i säkerhet. I sämsta fall tills de avlider. Så sent som i september berättade två personer för TV4 att två svenska barn hade dött i ett av lägren.

Men trots att barnen framför allt behöver komma hem för sin egen skull, är det även en säkerhetsfråga att inte låta dem vara kvar i det som Säpos chefsanalytiker Ahn-Za Hagström kallar för ”nya kalifatet”. Hon går så långt att hon säger att det är en nyckelfråga för Sveriges framtida säkerhet hur IS-familjerna i Syrien hanteras, eftersom det har argumenterats för att det är där den nya generationens IS-terrorister fostras.
Liknande saker berättas i två poddavsnitt från Rädda Barnen, som publicerades förra året. Där

förklarar organisationen att lägren är en katastrofal miljö för barn och att de riskerar att bli radikaliserade om de tvingas stanna kvar. Det poängteras också att det inte är någon fara att ta hem dem, och en intervjuad socialarbetare, med lång erfarenhet av radikalisering, understryker hur snabbt barn anpassar sig till nya miljöer. Hon säger dessutom att det farligaste Sverige kan göra just nu är att ge efter för de röster som tycker att barnen gott kan stanna där de är. För förr eller senare kommer barnen sannolikt att släppas från lägren. Allt annat är både inhumant och orealistiskt. Då uppstår frågan om de efter flera års, kanske decenniers, fångenskap klassar Sverige som vän eller fiende.

Det visar varför de beslut som fattas i dag inte bara bör baseras på vad som kanske känns bekvämast här och nu – även om barnen som sagt främst ska få hjälp för sin egen skull. I beräkningarna måste man även ta med vilket som är det bästa sättet att se till att de här barnen inte utgör ett potentiellt säkerhetshot i en avlägsen framtid.

Eller är det någon som tror, eller ens tycker att det vore rätt, att en treåring ska vara inlåst under resten av sitt liv?
DN 10/5 2020

Modeller av antal personer i behov av intensivvård

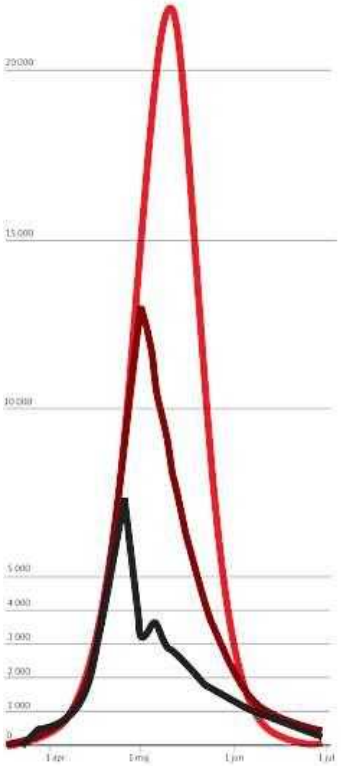

Lynn Kamerlin med flera,

presenterad 15 april 2020.

- Beräknad utveckling med Sveriges nuvarande strategi.
- Nuvarande strategi + isolering av alla som tillhör samma hushåll som en person med symtom införs 10 april.
- Nuvarande strategi + isolering av alla som tillhör samma hushåll som en person med symtom + stängning av skolor och icke samhällsnödvändiga företag, och social distansering för alla införs 10 april.

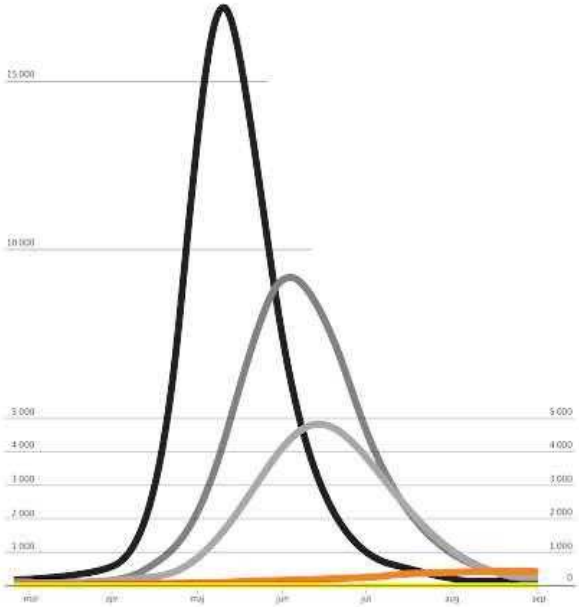

Joacim Rocklöv med flera,

presenterad 7 april 2020.

- Nuvarande strategi. Ytterligare åtgärder införda 20 mars:
- 25 % minskade kontakter för alla under 60 år och 50 % minskning för alla över 60 år.
- 25 % minskade kontakter för alla under 60 år och 75 % minskning för alla över 60 år.
- 50 % minskade kontakter för alla under 60 år och 90 % minskning för alla över 60 år.
- 50 % minskade kontakter för alla under 60 år och 90 % minskning för alla över 60 år plus mer effektiv isolering av personer i samma hushåll som smittade.

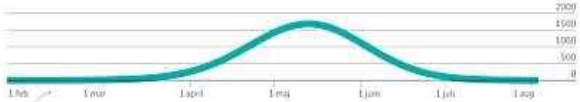

Datumen i modellen ovan har lagts till av DN, utifrån att patienter började läggas in på intensivvård kontinuerligt från 6 mars enligt Intensivvårds-registret.

Folkhälsomyndigheten.

Inte ett försök att förutsäga det mest troliga förloppet, utan ett planeringsunderlag för att vården ska vara förbered på ett worst-case scenario. Modellen baseras på data från Lombardiet i Italien, anpassat till svenska förhållanden. Myndigheten har räknat med att utbrottet pågår i ungefär tre månader från det att nya patienter stadigt börjar komma till vården, att allvarligt sjuka ligger inlagda 8 dagar, att kritiskt sjuka behöver IVA i 14 dagar och därefter eftervård i fem dagar.

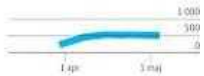

Hur det blev

Antal inlagda patienter i intensivvård på grund av covid-19.

Källa: Intensivvårdsregistret

Grafik: Maria Westholm

Modellerna visar hur svårt det är att räkna på en pandemi

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Enligt en uppmärksammad beräkning skulle Sveriges intensivvårdsplatser ta slut i april, och enligt en annan skulle 96 000 personer dö av covid-19 före den 1 juli.

När modeller blir för komplexa kan förutsägelserna hamna rejält fel.

I tisdags lämnade professor Neil Ferguson posten som rådgivare till den brittiska regeringen. Hans gifta älskarinna hade varit hemma hos honom två gånger, trots att hon bor i en annan del av London, och trots att hans egna beräkningar ligger bakom reglerna som förbjuder sådana besök sedan mitten av mars. Regeringen i Storbritannien bytte strategi och införde de hårda

restriktionerna för allmänheten på grund av en rapport från Neil Fergusons forskargrupp på Imperial College. Enligt den skulle runt 250 000 personer dö och vården bli helt överbelastad om inte landet gick in för att helt hejda epidemin av covid-19, i stället för att bara bromsa den. En av åtgärderna var att minska de fysiska sociala kontakterna mellan människor så mycket som möjligt, bland annat genom att förbjuda par som inte bor tillsammans att träffas. Ferguson avgår alltså eftersom han själv nu så tydligt har brutit mot sina egna rekommendationer. Det har också kommit allvarlig kritik mot hans modell, som enligt anonyma programmerare innehåller stora problem och felaktigheter. Rapporten från Imperial College fick stor uppmärksamhet i hela världen, och flera svenska forskargrupper använde modeller som deras för att göra prognoser för utvecklingen i Sverige. Den 7 april lade Joacim Rocklöv, professor i epidemiologi vid Umeå universitet, och hans medarbetare ut sina resultat på MedRxiv, en så kallad preprintserver, en databas där forskare kan se varandras

arbeten innan de är granskade av andra experter, godkända och publicerade.
Forskarna har i sin modell utgått från åldersfördelningen på befolkningen i Sveriges alla kommuner, hur stor andel av de olika åldersgrupperna som kan bli infekterade av viruset, utsätts för smitta, blir smittade och tillfrisknar. De har också räknat på hur människor reser, vilket vårdbehov de sjuka har och vad vården kommer att kosta.
– I slutändan blir det ganska komplicerat. Det blir ju så många parametrar. Värdena på parametrarna har de hämtat från den vetenskapliga litteraturen, till exempel från Fergusons modell, men de har också gjort egna uppskattningar. Vad jag förstår har de inte anpassat parametrarna för att modellen ska stämma så bra som möjligt med verklig data, utan i stället kollat att modellen ger rimliga prognoser för historisk data, säger Philip Gerlee, docent i biomatematik vid Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet.
Slutsatserna i rapporten är allvarliga för landet. Bara om riktigt hårda insatser som helt

bromsar smittspridningen hade införts från den 20 mars skulle vården klara av att möta behovet av intensivvårdsplatser, enligt deras modell. Utan ytterligare restriktioner för att begränsa smittspridningen skulle däremot 16 000 personer behöva intensivvård nu i början av maj. I ett mellanscenario med något hårdare åtgärder, som hade begränsat de sociala kontakterna för alla under 60 med en fjärdedel och för alla över 60 med hälften, skulle behovet av intensivvårdsplatser ändå ligga på mellan 5 000 och 9 000 när det är som högst i juni.

I verkligheten har antalet covid-19-patienter som får intensivvård legat ganska stadigt mellan 500 och 550 sedan mitten av april.

– Så även när de tror på en topp på mellan 5 000 och 9 000 intensivvårdsplatser i maj och juni hamnar de en faktor tio fel, säger Philip Gerlee.

Den 15 april lades ytterligare en beräkning för Sverige ut på MedRxiv, av bland andra Lynn Kamerlin, professor i strukturbiologi vid Uppsala

universitet. Modellen forskarna använder är ännu mer komplex: de har räknat med varje individ i Sverige och hur de rör sig mellan hem, arbete och andra platser i samhället.
– Det blir ju oerhört komplicerat, och kräver väldigt många parametrar för att beskriva smittspridningen, säger Philip Gerlee.
Philip Gerlee, som själv arbetar med matematiska modeller för sjukdomar, är en av författarna till en debattartikel i tidningen Ny Teknik, med skarp kritik av att Lynn Kamerlins kollegors modell. Kritiken gäller framför allt att modellen innehåller fler än 100 parametrar, och att värdet på dem inte kommer från verkliga mätningar.
– Jag reagerade på att de säger att man är smittsam även på sjukhus, men reducerat till 25 procent. När vårdpersonal träffar en svårt sjuk person som är inlagd på intensivvård räknar de alltså med att det är rätt stor risk att bli smittad. Och de kommer fram till att med dagens åtgärder skulle 90 procent av all sjukhuspersonal vara smittade nu i början av maj.

Det är ju inte rimligt, säger Philip Gerlee.
Det är inte den enda orimliga slutsatsen i rapporten. Forskarna har fått fram att med Sveriges nuvarande strategi kommer 96 000 personer att ha dött i covid-19 före den 1 juli. Det motsvarar fler än 1 000 dödsfall om dagen hela våren från det att rapporten lades ut i april – att jämföra med det totala antalet döda som nu är lite mer än 3 000 personer.
Med den nuvarande strategin skulle också fler än 20 000 covid-19-patienter behöva intensivvård nu i början av maj, enligt beräkningarna. Hade Sverige infört de allra strängaste restriktionerna för att begränsa smittspridning från den 1 april skulle ändå 7 000 svenskar ha behövt intensivvård i slutet av april och fler än 20 000 dö före den 1 juli, enligt Lynn Kamerlin och hennes medarbetares modell.
– Mitt intryck är att modellen mer togs fram som propaganda än för att beskriva smittspridningen. Redan när artikeln publicerades var avvikelserna för stora mot de data som fanns, säger Philip Gerlee.

Även Imperial College tar på Twitter tydligt avstånd från den svenska modelleringen. Folkhälsomyndigheten har inte gjort någon modell för utvecklingen i landet, men i stället tagit fram ett planeringsunderlag för att vården ska vara förbered. Enligt deras värsta scenario kan som mest runt 1 700 personer behöva intensivvård samtidigt. Det är en bra bit över dagens 500 patienter, men långt under modellernas förutsägelser. Joacim Rocklöv säger till DN att en ny version av rapporten inom kort kommer att läggas ut på MedRxiv.

– Eftersom det har kommit nya data från den svenska situationen har vi kunnat passa in modellen så att den beskriver situationen bättre. Plus att det under den här tiden som har gått så är det tydligt att den sociala distanseringen har fått ganska stor effekt. Vi ville bland annat visa att det fanns möjlighet att påverka och undvika högriskscenarion med hjälp av social distansering, säger han. Lynn Kamerlin menar att deras modell fortfarande håller.

– Jag tycker att vi framför allt ska vara glada över att människors förändrade beteende gjorde att vi undvek katastrofscenariot. Det är faktiskt sorgligt hur människor pratar om detta. De ser det på fel sätt. I stället för att fråga oss varför detta inte hände borde vi fira. För det kunde ha gått så här, säger hon.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se

Karin Bojs: Vi är halvvägs till Budapest

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Våren kom tidigt i år, ungefär två veckor tidigare än förr. Det motsvarar att klimatförändringen har flyttat oss sextio mil söderut.

Om trettio år har den fört oss till Budapest.

Krönika

Förra helgen deltog jag, liksom tusentals andra svenskar, i den stora fältstudien Vårkollen som organiseras av Svenska Botaniska Föreningen och Sveriges lantbruksuniversitet.

Vårt uppdrag var att titta på tussilago, blåsippa, vitsippa, sälg, björk och hägg.

Rutan för blåsippa var lätt att fylla i. Hos mig var den helt klart överblommad; det fanns bara enstaka exemplar kvar. Frågan om häggen var också lätt att besvara. I Valborgshelgen hade den inte börjat blomma. (Men nu, några dagar senare, har de vita, doftande blomklasarna börjat slå ut.)

Vitsippan var i full gång och björkens löv var på väg att spricka ut, det var lätt att konstatera.

Sedan återstod två gränsfall som var lite svårare att avgöra. Men jag landade i att både tussilagon och sälgen kunde betraktas som överblommade.

Det fiffiga med den här stora studien är att människor i Sverige gjorde liknande observationer i slutet av 1800- och början av

1900-talet, som forskare har samlat ihop. Alltså går det att jämföra då och nu.
I måndags lade Sveriges lantbruksuniversitet ut ett pressmeddelande med Vårkollens resultat.
I slutet av 1800- och början av 1900-talet var det normalt att björkarnas lövsprickning startade precis vid Valborg i allra sydligaste Skåne. Hos mig i Sörmland var björkarna alltså i full gång redan nu, och Vårkollen bekräftade att björkarna har kommit igång långt upp i Svealand och även en bit in i södra Norrland.
Under årets Valborgshelg hade även sälgen börjat blomma långt upp Norrland, med undantag bara i de nordligaste delarna och fjällen. Upp till Mälardalen hade den hunnit bli utblommad, precis som den var hos mig. Det ska jämföras med de historiska resultaten för drygt hundra år sedan. Då *började* sälgen blomma i Götaland och Svealand i samband med Valborg.
Vårkollens deltagare registrerade också att vid årets Valborg hade häggens blommor slagit ut i stora

delar av Götaland och Svealand. Enligt den historiska databasen brukade häggen komma igång först i mitten av maj i sydligaste Skåne.
Den mest dramatiska förändringen uppvisar de tidiga arterna, som tussilago, blåsippa och sälg. Men om man ska gå efter björkens lövsprickning och häggblomningens status, kommer våren numera igång ungefär två veckor tidigare.
Räknat i mil har vårtecknen i Valborgshelgen förflyttat sig tio–femton mil, jämfört med genomsnittet för de senaste fem åren, och sextio mil jämfört med slutet av 1800-talet.
Jag letar på kartan för att se vilken region för hundra år sedan som skulle motsvara min egen mark i dag. Sydligaste Sverige räcker inte. Inte Köpenhamn heller. Inte ens Gdansk i norra Polen. Men lite sydväst om Gdansk ligger en ort som heter Chojnice. Dit är sextio mil räknat från min plats. Hur bedrev de grönsaksodling där för hundra år sedan, och vilka träd hade de i sina skogar? Det måste jag ta reda på.

På några års sikt kommer norra Polen inte längre att räcka som jämförelse. Klimatförändringen fortskrider. Förra året publicerade en grupp forskare, ledd av Thomas Crowther på Tekniska högskolan i Zürich, en genomgång i tidskriften Plos One av hur klimatet i olika städer kan väntas bli om trettio år.
Madrid blir ungefär som dagens Marrakech, London som dagens Barcelona, Moskva som Sofia, Seattle som San Francisco och Stockholm som Budapest.
Det kanske låter trevligt med ett klimat som liknar dagens Budapest.
Men i bilden ingår också att extremväder som värmeböljor, torka och skyfall blir vanligare, och att många platser på jorden blir svåra eller omöjliga att bo på.
När detta skrivs är halten av koldioxid i luften, uppmätt på Mauna Loa på Hawaii, 416,44 miljondelar. Det är rekordvärden – när mätningarna inleddes på 1950-talet låg halten på 280 miljondelar, och så här högt har världen inte legat på minst 800 000 år, troligen miljontals år.

Å andra sidan – de senaste månaderna har lärt oss hur snabbt och effektivt ett samhälle kan ställa om.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se

Säpo: Osäkerhet om IS-krigares död

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Omkring 300 svenskar tros ha rest till Syrien eller Irak för att ansluta sig till våldsbejakande grupper, enligt Säpo. Det är dock oklart hur många av dem som anslutit sig till terrorgruppen IS

som har dödats, rapporterar Sveriges Radio Ekot.
Enligt tidigare bedömningar ska det handla om ett 50-tal personer.
– Vi bedömer att det kan finnas personer som sägs vara avlidna som fortfarande är vid liv, säger Ahn-Za Hagström, senior analytiker vid Säkerhetspolisen, till radion.
TT

Från föredöme till skräckexempel – Polens väg bort från demokrati

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Turbulensen kring det inställda presidentvalet tycks ha försatt Polen i ett permanent politiskt kaos.
Det tidigare demokratiska föredömet är på väg att bli ett

skräckexempel på hur en maktfullkomlig grupp politiker kan backa ett land tillbaka till en auktoritär och nationalistisk epok.

***Michael Winiarski* berättar om hur PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski försöker driva igenom vad oppositionen kallar för ”en smygande statskupp” för att säkra sin makt, medan samhället i övrigt fokuserar på coronakrisen.**

Att kaoset i Polen inträffar mitt under pågående coronapandemi gör det inte lättare att ta sig ur.

Vad som nu i första hand debatteras är vem som vann eller förlorade på att valet – eller snarare röstningen – som skulle ha hållits i dag, den 10 maj, skjuts upp på obestämd tid. Tidigast om några månader kan det nu äga rum.

Var förloraren Jaroslaw Kaczynski, Polens starke man, som snöpligt tvingades backa från ett val där en seger för hans kandidat, sittande presidenten Andrzej Duda, såg ut att vara given?

Kaczynski bedyrade in i det sista att valet måste hållas, trots att det

såg allt mer orealistiskt ut för varje dag som gick. Men han föll på mållinjen. Alla kunde se att Kaczynski, som av sina anhängare har framställts som ett politiskt geni, inte var allsmäktig.
Eller var det en seger för oppositionen, som nu åtminstone får en teoretisk chans att bedriva en valkampanj, när Polen så sakteliga börjar lätta på de strängaste coronarestriktionerna? Måhända, men mot det talar det faktum att PIS i parlamentsvalet i höstas säkrade sin majoritet, att högerkoalitionen överlevde och att man har kvar regeringsmakten.
Samtidigt börjar det blottas en ny spricka inom regeringslägret. Vems fel var fiaskot med det uteblivna valet? Olika ministrar skyller på varandra. Oppositionen får förstås skulden. Ordföranden Jaroslaw Kaczynski har än så länge ett så starkt grepp över sina anhängare att han slipper ifrån intern kritik.
Ingen av alla dessa frågor är oviktiga, men de skymmer den större utvecklingen; att den polska demokratin är i akut fara

efter fem år med en PIS-styrd regering och president.
Det finns flera förklaringar till att detta parti har blivit så dominerande i Polen. PIS är en del av en internationell våg av framgångar för högerpopulister som har svept fram över världen. Den politiska kartan har ritats om, och i många länder är socialdemokratiska och liberala partier på väg att tyna bort. Denna våg har flera gemensamma kännetecken: En vurm för landsbygdens traditioner, motstånd mot utländskt inflytande, EU-fientlighet, skepsis mot invandring och missnöje med den liberala kapitalismens excesser.
I Polen och andra före detta sovjetkontrollerade länder tillkommer ett folkligt missnöje med den smärtsamma övergången från socialistisk planekonomi till marknadsekonomi. Gamla kommunistpampar utnyttjade ofta sina positioner till att roffa åt sig de saftigaste bitarna när det statliga näringslivet privatiserades.
I Polen har samhället splittrats mitt itu. Ena halvan, mest på landsbygden, står bakom PIS,

medan den andra, i huvudsak i de större städerna, stödjer den liberala oppositionen.
Det såg jag tydligt när jag i höstas besökte Radom, en medelstor stad i centrala Polen inför parlamentsvalet. Där hade de stora arbetsplatserna, bland annat en vapenfabrik, en skofabrik och en symaskinstillverkare, gått omkull på 1990-talet. Tiotusentals anställda stod plötsligt utan arbete. Det var de liberala politiker som regerade Polen efter befrielsen 1989 som fick skulden. Inte bara nationalistiskt sinnade polacker delade den synen. Det ledde till att PIS i det senaste parlamentsvalet fick 50 procent av rösterna i Radom, långt över riksgenomsnittet, och i den omgivande regionen så mycket som 70 procent.
Även andra faktorer spelade in, förklarade sociologen Maria Gagadska för mig. Trots att Radom bara ligger tio mil från Warszawa är staden djupt inbäddad i den konservativa delen av det politiskt söndrade Polen, där klyftan går mellan ett modernt-liberalt nordväst och ett konservativt-katolskt sydöst.

Dessutom, tillade hon, finns en stark kulturell klyfta mellan välbärgade storstäder och en eftersatt landsbygd.
– I de områden där PIS är starka är det låg industrialiseringsgrad, låg levnadsstandard och hög religiositet.
Allt det lyckades Jaroslaw Kaczynski på ett skickligt sätt exploatera – inte minst genom alla olika bidrag som PIS-regeringen frikostigt har delat ut till barnfamiljer – och det har gett PIS makten i snart fem år.
Att Polen samtidigt har avlägsnat sig från en rad demokratiska normer – som rättsväsendets oberoende – har inte försvagat PIS ställning i väljarkåren. Maria Gagadskas något dystra förklaring är att den genomsnittlige väljaren i en liten ort inte känner sig direkt berörd av rättssäkerhetsfrågor och liknande. Väljarnas beteende styrs främst av ekonomin.
Den polska självbilden – en frihetsälskande nation – har spruckit.
Under den senaste politiska krisen i Polen har landet allt oftare omtalats i termer av en auktoritär stat - och till och med bananrepublik. Den senare

benämningen används i allmänhet för länder i tredje världen, främst Latinamerika, med korrumperade diktatorer eller militärjuntor.
Att nu buntas ihop i det sällskapet är knappast smickrande för något stort europeiskt land. Särskilt inte Polen, EU:s femte största land, som tidigare gick i spetsen för demokratins återkomst i den del av Europa som fram till för 30 år sedan befann sig under sovjetrysk kontroll.
Det hela är i hög grad självförvållat, och omvärlden har börjat reagera på Polens vägval. Den amerikanska organisationen Freedom House, som tidigare har slagit fast att Ungern under premiärminister Viktor Orbán inte längre kan klassas som ett demokratiskt land, framhåller i en rapport att Polen går åt samma håll.
I dessa forna sovjet- och satellitstater har flera ledare ”slutat låtsas som om de spelar efter de demokratiska reglerna”. I Ungern har Orbán utnyttjat coronakrisen för att skaffa sig rätt att styra genom dekret, och parlamentet är i praktiken avskaffat.

Polen har inte kommit lika långt i sin utförsbacke, men enligt Freedom House utmärker sig landet under PIS-regimen för ”den systematiska, målinriktade och aggressiva karaktären på regeringens attacker på rättsväsendets oberoende”.
Den polska regeringen har enligt rapporten brutit mot Polens författning, lagt fram lagar som begränsar domstolars oberoende, riggat utnämningen av domare, skapat mekanismer för att öppna slutgiltiga domar och straffa enskilda domare som kritiserat regeringen.

Radoslaw Sikorski, tidigare polsk utrikesminister och numera EU-parlamentariker för oppositionella Medborgarplattformen går ännu längre, och hävdar att PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski försöker förvandla landet till en romersk-katolsk diktatur.
– Han vill skapa en katolsk stat av den polska nationen. Hans vision är densamma som Salazars, eller snarare Francos, med tillägg av ett starkt stöd från USA, sade Sikorski till nyhetssajten EUobserver.
Även om det i Polens fall inte handlar om fascism, är parallellen

med de forna portugisiska och spanska diktatorerna träffande i ett avseende: Kaczynski strävar efter att skaffa sig en personlig ställning som landets envåldshärskare.
Kaczynski har sedan tidigare total kontroll över sina underhuggare, premiärminister Mateusz Morawiecki och president Andrzej Duda. Men ofta rådgör han inte ens med dessa herrar, utan fattar själv ödesdigra beslut för den polska staten.
Detta trots att han inte har någon formell statlig funktion, utom att vara en vanlig ledamot av sejmen (parlamentets underhus). Detta illustrerades med önskvärd tydlighet i torsdags då två ”meniga” riksdagsmän, Jaroslaw Kaczynski och Jaroslaw Gowin, ledare för det lilla allianspartiet Porozumienie, slöt en pakt om att skjuta på valet.
Det skedde för övrigt, talande nog, samtidigt som den officiella presidentvalsdebatten pågick i tv, mellan Duda och hans utmanare. Men det var inte där, utan bakom kulisserna som de verkliga beslutet om Polens politiska framtid togs.

Nyheten om att valet skulle skjutas upp fick kandidaterna höra just när de kom ut ur tv-studion efter debatten. Robert Biedron, den förenade vänsterns presidentkandidat, berättade efteråt att han sett president Duda i det ögonblick när han nåddes av informationen:
”Jag såg Andrzej Dudas reaktion när han fick veta att Kaczynski och Gowin gjort upp bakom hans rygg om hur det skulle bli med valet. Det var ett skräckslaget ansikte hos en människa som är förkrossad, som betraktas som en marionett, och får en fruktansvärt dålig nyhet. Det var en förödmjukelse för statschefen.”
Duda är alltså bara ett verktyg för Kaczynski, och får vara kvar så länge han fullgör ordförandens uppdrag – där det främsta är att hindra att en kandidat från oppositionen blir president.
Vad är skillnaden mellan demokrati och diktatur? Garry Kasparov, tidigare schackvärldsmästare och i dag Putinkritiker, har uttryckt det som att i det förstnämnda systemet är reglerna för ett val kända, medan utgången är oviss. Medan det är tvärtom i det andra systemet.

Kasparov syftade på Ryssland, där det formellt finns en opposition, val och oberoende medier. Alla vet dock att Kreml aldrig kommer att tillåta ett regimskifte. Därför anpassas vallagar och politiska spelregler för att säkra Vladimir Putins maktinnehav. Till och med den ryska grundlagen ändras hastigt i detta syfte: Premiärministern byter plats med presidenten. Och mandatperioderna kan plötsligt förlängas och bli fler.
Polen är inte där ännu, men Kaczynski försöker driva landet i den riktningen. Författnings-tribunalen har uttryckligen förbjudit ändringar av vallagen det sista halvåret före ett val, men sejmens PIS-majoritet gjorde just det – fem veckor före den 10 maj. Presidenten skulle nu väljas med enbart poströstning – med anledning av smittorisken. Det var ett exempel på Kasparovs princip: Oklara och ständigt manipulerade regler för valet, men en säkrad valseger för Duda.
Marek Migalski, professor i statsvetenskap vid universitetet i Katowice, har en mer rättfram definition på vad demokrati är: Finns det – eller inte – lagliga

möjligheter för oppositionen att avsätta och ersätta de tidigare makthavarna?
I Ryssland – knappast. Där är hela statsapparaten – inklusive duman, polisen, domstolarna och de statliga medierna – totalt lojal med Putin. Ingen kommer att tillåtas att utmana honom.
Vad gäller Polen är det en öppen fråga. Det är ingen slump att Kaczynski har sett till att bemanna alla nyckelposter i rättsapparaten och statsmedierna med sina pålitliga hantlangare. Det betyder att det snart inte finns något oberoende rättsligt organ som kan ingripa när regeringen manipulerar de politiska spelreglerna för att klamra sig fast vid makten.
Än finns det tid, säger den polske människorättsombudsmannen Adam Bodnar till tidningen Gazeta Wyborcza:
”Vi befinner oss på ett fartyg vars segel blir allt mer sönderrivna, och skrovet läcker. Vi måste laga seglen och få ut vattnet, men också ändra kurs, för vi är på väg mot ett grund.”

Michael Winiarski
michael.winiarski@dn.se

Fakta. Polen

Statsskick: Republik.
Huvudstad: Warszawa
President: Andrzej Duda
Premiärminister: Mateusz Morawiecki
Folkmängd: 38 miljoner
Historia: 1918 återupprättades den polska staten efter att under 125 år ha varit försvunnen från kartan. Då hade landet delats vid tre tillfällen, och 1939 blev det delat på nytt mellan Hitlers Tyskland och Stalins Sovjet. Under andra världskriget dödades sex miljoner polacker, varav hälften var av judisk börd. 1945, efter krigsslutet, satte Moskva in en kommunistisk regim i Warszawa som varade fram till 1989 då sovjetblocket upplöstes. Landet är medlem i både EU och försvarsalliansen Nato.

Av

/Michael Winiarski
Michael Winiarski är DN:s utrikeskommentator.
Han har tidigare varit DN:s korrespondent i USA, Ryssland och Mellanöstern. 2010 tilldelades han Stora Journalistpriset som

”Årets berättare” för sin bevakning av jordbävningen i Haiti.

Ländernas relation den sämsta på årtionden

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Den redan frostiga relationen mellan Kina och USA har sjunkit till nya bottennivåer under coronakrisen. Anklagelserna haglar från båda sidor.

För regimen i Peking är USA en gemensam fiende som kan piska upp de nationella stämningarna och dämpa inhemskt missnöje med hur viruset hanterades i inledningsskedet.

I takt med den ökade spridningen av det nya coronaviruset i USA har Donald Trumps administration höjt tonläget mot Kina. Viruset har till Pekingregimens irritation fått heta ”Wuhanviruset” och utrikesminister Mike Pompeo har hävdat att det finns ”betydande bevis” för att utbrottet uppstod på ett laboratorium i Kina, utan att presentera några som helst belägg.

Reaktionen från Kina är motattack. Den statliga tv-kanalen CCTV har kallat Pompeo galen och efterlyst en internationell utredning om USA:s ”otroligt misslyckade” virusbekämpning.

I stället för att ena har covid-19 fört relationen mellan världens två mäktigaste ekonomier ner till frostigare nivåer än på årtionden. En utveckling som är allvarlig för hela världen, menar Kinakännaren Frédéric Cho, som

bland annat är vice ordförande för Sweden-China Trade Council.
– Det är paradoxalt. Handelsförbindelserna mellan USA och Kina har aldrig varit så täta. Men politiskt är stämningen den sämsta sedan tidigt 1970-tal, säger Frédéric Cho.
Det var på 1970-talet som Henry Kissinger som säkerhetsrådgivare under Nixon-administrationen åkte till Peking och påbörjade en islossning i relationen till Kina. Efter det närmade sig länderna varandra, Kina släpptes under Bill Clintons tid som president in i världshandelsorganisationen WTO, handelsutbytet blev allt större och den kinesiska ekonomin blomstrade med tillväxttal som pekade mot att landet snart kör om USA som världens största ekonomi.
Men under president Trump har förhållandet blivit allt frostigare. Trump har visserligen upprepade gånger kommit med kärleksförklaringar till Kinas ledare Xi Jinping. Men i praktiken har han agerat tuffare än någon av sina företrädare. Han har inlett ett handelskrig med Kina, höjt tullarna i flera omgångar och förbjudit kinesiska Huawei från

att delta i upphandlingarna om 5G i USA.
Svaren från regimen i Kina, som har blivit mindre öppet och mer auktoritärt sedan Xi Jinping kom till makten, har inte låtit vänta på sig. Internationella forskare har allt svårare att få visum till Kina, amerikanska journalister har slängts ut och två kanadensare sitter fängslade som ett svar på att Huaweis finanschef häktades i Kanada på USA:s uppmaning.
För den kommunistiska regimen i Peking är de amerikanska attackerna ett bevis på det de länge har misstänkt: att USA vill hålla tillbaka Kina i landets strävan att återta sin roll som ledande makt i världen.
Samtidigt har kommunistpartiet en balansgång att gå i sina svar på USA:s attacker. Å ena sidan kan man inte låta sig hunsas, å andra är det viktigt att upprätthålla goda förbindelser med resten av världen. Inte minst i kölvattnet av det ekonomiska ras som coronaviruset har inneburit.
För Kommunistpartiet är skräckscenariot en utveckling liknande den som ledde till Sovjetunionens kollaps, där sämre ekonomi var en stor förklaring.

Första kvartalet i år sjönk Kinas ekonomi som en sten och landet behöver resten av världen för att komma på fötter igen.
– Därför vill man inte driva den hårda retoriken för långt, säger Frédéric Cho.
Samtidigt är det viktigt för Kina att tillfredsställa publiken på hemmaplan. Även här finns ett missnöje med att regimen reagerade för sent på virusutbrottet. Då kan USA fungera som en gemensam fiende för att understödja de nationalistiska stämningarna.
– För Kina gäller det att låta tufft utåt, att visa att ingen får trampa på Kinas heder. Sedan skickar man ödmjuka signaler inåt, visar att landet bryr sig. Läkaren som varnade om viruset blev ju senare martyrförklarad. Regimen går en svår balansgång, säger Frédéric Cho.
Han ser med oro på hur relationerna mellan USA och Kina skapar osäkerhet i världen. Effekterna märks redan, när Trump hotar med nya tullar faller börserna och osäkerhet om framtiden skapar dåliga förutsättningar för investeringar.

– Att de två träter skapar en -osäkerhet som gör det mer riskfyllt att göra affärer.
Marianne Björklund

Björn af Kleen: Trump vill utmåla Biden som illojal Kinavän

SÖNDAG 10 MAJ 2020

En nationalistisk valkampanj riktad mot Kina ska få Donald Trump återvald som president i höst. Det kan fungera.

Demokraternas presidentkandidat Joe Biden delar säng med Kinas ledare Xi Jinping.

Det budskapet tänker Donald Trumps återvalskampanj hamra in under sommaren och hösten.

I republikanska valfilmer skålar Joe Biden i champagne med Xi Jinping. Under presskonferenser säger den dåvarande vice-presidenten Biden att ett välmående Kina är bra för omvärlden. Vi ser inklippta foton på Hunter Biden och påminns om att presidentkandidatens problematiska son har suttit i styrelsen för ett kinesiskt riskkapitalbolag.

Donald Trump prioriterar Amerika medan Joe Biden i första hand bryr sig om Kina, får väljarna veta. Donald Trump jr, presidentens son, har lanserat smeknamnet ”BeijingBiden”. Kina blir därmed ”det nya Mexiko”, grannlandet som låg som en hotfull fond i Trumpkampanjen 2016.

Trumpkampanjen 2020 väjer inte för att misstänkliggöra enskilda

amerikaner med kinesisk bakgrund. I en av filmerna syns Joe Biden mingla med en man med asiatiska drag: Gary Locke, tidigare guvernör för delstaten Washington och Barack Obamas handelsminister.
”Kina dödar våra jobb, stjäl vår teknologi och äventyrar den amerikanska hälsan”, som en röst säger i en av de republikanska valfilmerna.
Även om Trumpkampanjen mot Kina främst har inrikespolitiska motiv kan den snabbt få världspolitiska konsekvenser.

Det märktes så sent som i fredags när USA stoppade en coronaresolution i FN:s säkerhetsråd, då texten uppmanade FN:s medlemsländer att stötta världssamfundet i kristid – inklusive FN:s specialiserade hälsoavdelningar. Amerikanerna kunde inte tolerera resolutionens indirekta referens till världshälsoorganisationen WHO, som Trumpregeringen sedan april vägrar att finansiera. Detta som en protest mot att organisationen enligt Trump tagit parti för Kina och motarbetar USA.

Ur ett rent valstrategiskt perspektiv kan kampanjen mot Kina förmodligen vara fruktbar. I en mätning som Trumpkampanjen utfört i 17 delstater säger 77 procent av väljarna att Kina mörkade omfattningen av virusets spridning. Åtta av tio, 79 procent, säger att Kina farit med osanning om antalet smittade och dödade. Att Donald Trump själv ofta uttalat sig positivt om Xi Jinping, och att Trumpbarnen gynnats av affärsuppgörelser i Kina samtidigt som pappan arbetat i Vita huset, är en annan historia.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se

Oro i Afrika för att motåtgärderna kan bli värre än smittan

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Snabb smittspridning i Afrika har setts som ett katastrof-scenario för världen. Men efter sex veckor av stenhårda restriktioner i flera afrikanska länder och fortsatt låga smittal vittnar FN om en oro för att motåtgärderna kan vara värre än smittan.

– I Etiopien kommer nedstängningen av samhället att kräva fler liv än pandemin, säger FN:s Turhan Saleh.

Inte långt efter Europa stängde även länder söder om Sahara ned sina samhällen för att dämpa pandemin.

Kenya bommade igen skolor redan den 15 mars, men först ut att stänga helt var Rwanda den 21 mars. Därefter har 11 länder följt - efter, och i ytterligare 10 länder

har regioner eller städer stängts ner.
Jämfört med Kina och Europa hade smittan i det läget en mycket blygsam spridning, men det fanns, och finns, en oro för att en okontrollerad spridning i Afrika skulle kunna bli katastrofal.
Men några veckor efter de första drakoniska åtgärderna är siffrorna över bekräftade fall fortfarande mycket låga jämfört med Europa. Sammanlagt handlar det om 57 000 fall på en kontinent med 1,3 miljarder människor, enligt en rullande uppdatering som görs av Africa News.
– Beror det på att man vidtog åtgärder tidigt, eller ser siffrorna lägre ut än de verkligen är eftersom man testat så få? Jag tror det är en kombination, säger Eziakonwa.
Siffror över sjukdom och död är förvisso notoriskt opålitliga i många afrikanska länder, där många insjuknar och dör utanför sjukvårdssystemet.
Dödsfallen torde dock, liksom i andra delar av världen, ligga mindre fel än siffran över antalet smittade. På lördagen var det för hela kontinenten 2 154, visar Johns Hopkins-universitetets

sammanställning, alltså en bra bit under antalet i Sverige.
Kontinenten börjar nu alltmer - slitas mellan oron för pandemin och en växande oro för motåtgärderna, framgår under en virtuell pressträff med företrädare för UNDP.
I den mån välfärdssystem alls finns i Afrika är de rudimentära. Många av staterna var redan före pandemin svårt skuldsatta, och de har inte kunnat utlova hundratals miljarder i statliga garantier för företag som slås ut och människor som blir arbetslösa.
Om smittan ligger kvar på hanterliga nivåer kanske fler kommer att dö av hunger än av covid-19, spekulerar Ahunna Eziakonwa, som dock i nästa andetag säger:
– Samtidigt måste allt göras för att hålla siffrorna nere, för annars blir det ohanterligt.
Pandemin kom i ett läge när delar av Afrika söder om Sahara just - började få näsan över vattenytan ekonomiskt. Flera av världens högsta tillväxttal fanns här.
Innan allt ställdes på ända befann sig Etiopien, Afrikas näst folkrikaste land, i en virvel av

politiska och ekonomiska förändringar, delvis drivna av en befolkningsomvandling: demokratisering, hög tillväxt, hög arbetslöshet.
I början av april infördes undantagstillstånd. Knappt fem veckor senare är antalet fall 210. Visserligen har bara 0,017 procent av befolkningen testats, men antalet registrerade dödsfall är fortfarande inte högre än 5.
– Vad som än händer med smittkurvan kommer Etiopien att påverkas allvarligt. Nedstängningen av samhället kommer att kräva fler liv än pandemin, säger Turhan Saleh, som är UNDP:s Etiopienchef. Enligt Saleh riskerar nära en tredjedel av landets små och medelstora företag, ekonomins ryggrad, att knäckas. Mellan 2 och 5 miljoner fler kan bli arbetslösa. Stängda skolor betyder för många barn att dagens enda måltid försvunnit.
I Nigeria, Afrikas folkrikaste och ekonomiskt viktigaste land, valde myndigheterna att införa ett undantagstillstånd med viss flexibilitet för att inte miljoner människor skulle förlora ett

levebröd som bygger på inkomster från dag till dag.
– Ledarna vet att det är en allvarlig pandemi och skulle säkert helst införa en full lockdown, men de vet att det inte går, säger UNDP:s Nigeriachef Mohamed Yahya.
Nigeria har nu 3 912 bekräftade fall och 117 döda. I megastaden Lagos lättade man i veckan på restriktionerna efter fem veckors nedstängning. Butiker öppnade, gatorna är åter fulla av fordon, fotgängare och gatuförsäljare.
Restriktionerna har nu även börjat lyftas i Sydafrika, Uganda och Rwanda.
Mohamed Yahyas slutsats är att de resurssvaga afrikanska länderna befinner sig i ett slags moment 22-situation. Hur de än gör sitter de i ett skruvstäd.
– Vi har uppenbart inte tillräcklig kapacitet att hantera en pandemi, och därför ligger fokus nu på dels skydd, dels reflektioner om vad som ska hända sedan. Hur kan vi säkra att vi bygger hållbarare samhällen när det här är över?
Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

Polisen fick nej att gripa Hagen igen

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Polisens förundersökningsledare ville gripa den mordmisstänkte miljardären Tom Hagen igen då han släpptes från häktet i Oslo i fredags eftermiddag, men fick nej av åklagare. Det rapporterar NRK.

– Det är en viktig princip att åklagarmyndigheten följer domstolens avgöranden. Då, med tanke på omständigheterna, ansåg jag att det var korrekt att inte gripa honom vid frisläppandet, säger åklagaren Kirsti Guttormsen.

Hagen har tidigare suttit häktad misstänkt för mord, alternativt medhjälp till mord, på sin hustru Anne-Elisabeth Hagen. Sedan norska HD avslagit åklagarmyndighetens överklagan av lagmansrättens (motsvarande hovrätten) beslut hämtades han under fredagen av sin advokat.

Tidigare på fredagen greps en annan man i 30-årsåldern för mord, alternativt medhjälp till mord, på Anne-Elisabeth Hagen, som har varit försvunnen sedan hösten 2018.

TT NTB

Norska folkhälsoinstitutet: Liten effekt av skolstängningar

SÖNDAG 10 MAJ 2020

I en uppdaterad rapport menar norska Folkehelseinstituttet att skolstängningar nog har haft

liten effekt på smittspridningen av coronaviruset.
– Nu har vi infört åtgärder i skolor och i samhället i övrigt. Därefter kommer stängda skolor förmodligen att ha ännu mindre betydelse, säger Margrethe Greve-Isdahl, vd vid Folkehelseinstituttet, i rapporten.
Den 12 mars meddelade den norska regeringen att landets skolor skulle stängas för att minska smittspridningen i samhället. Förskolor och lågstadieskolor öppnade igen i slutet av april. I Norges plan för att öppna samhället kommer mellan- och högstadieskolor samt gymnasieskolor att öppna nu på måndag den 11 maj.
I en rapport från norska folkhälsoinstitutet i veckan, som Aftonbladet rapporterat om, menar myndigheten att skolstängningar har liten effekt på smittspridningen.
– Studier som utvärderar effekten av skolstängning jämför med ett normalt skolliv. Även i dessa situationer finns det ingen säker grund för att skolstängningar påverkar smittspridningen. Nu har vi infört åtgärder i skolor och i

samhället i övrigt, och därefter kommer stängda skolor förmodligen att ha ännu mindre betydelse, om det ens har någon effekt, säger Margrethe Greve-Isdahl, vd vid Folkehelseinstituttet, i rapporten.
När det gäller ungdomar menar Folkehelseinstituttet att skolstängningar till och med kan påverka smittspridningen på ett negativt sätt.
I rapporten skriver man att ungdomar blir mer sjuka än barn – men mindre än vuxna.
– Att få ungdomarna tillbaka till skolan, där man infört åtgärder för att förhindra smittspridning, har positiv effekt på att begränsa smittspridningen jämfört med att hålla skolorna stängda samtidigt som samhället är på väg att öppnas upp, säger Margrethe Greve-Isdahl.
I en uppdaterad vägledning för hur skolor ska hantera smittspridning skriver Folkehelseinstituttet att man bedömer att ”de övergripande negativa effekterna av att hålla skolor stängda är mycket större än den potentiella fördelen med att begränsa smittspridningen”.

Frode Forland, smittskyddsexpert på Folkehelseinstituttet, säger till Aftonbladet att det var ett politiskt beslut att stänga skolor i Norge.
– Att stänga skolorna var ett beslut som togs av regeringen som vi inte rekommenderade ursprungligen.
Folkehelseinstituttet gav förslag på andra saker som är mer effektiva, men att stänga skolor och förskolor var inte på vår lista, säger han till tidningen.
Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se

Tusentals firade i Minsk – trots coronakrisen

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Belarus. Runt om i Europa har 75-års-jubileet av segern mot Nazi-tyskland ställts in eller på annat sätt gjorts smittsäker – men inte i Belarus.

Pandemin till trots firades dagen på gator och torg i Minsk, för att högtidlighålla minnet av segern och hedra dem som stred och dog i kampen mot nazismen.
4 000 soldater paraderade i den vitryska huvudstaden, och krigsveteraner utan ansiktsmasker syntes på hedersplatser bland de flaggviftande åskådarna, rapporterar nyhetsbyrån AFP. I luften flög stridsplan och helikoptrar.
TT

Naken tysk tog tupplur i stulen ”pizza-taxi”

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Tyskland. Polisen i Dortmund fick i veckan ett något ovanligt samtal. I en bil avsedd för pizzaleverans låg en medelålders man och sov – spritt språngande naken.

Patrullen som skickades ut lyckades inte få någon vettig förklaring ur den 46-årige drönaren. Däremot hittade man en mindre mängd narkotika, förmodligen cannabis. Bilen var märkt ”Pizza Taxi” och hade stulits dagen innan från en pizzeria i Wickede, omkring tre mil därifrån.
46-åringen misstänks för olovlig körning, narkotikabrott och bilstöld, rapporterar tidningen BZ.
TT

Hård kritik från Obama mot Trumps coronahante-ring

SÖNDAG 10 MAJ 2020

USA. Den tidigare presidenten - Barack Obama ger en ordentlig känga till sin efterträdare Donald Trumps hantering av corona-

epidemin, som lett till fler än 77 000 amerikaners död. I ett privat telefonsamtal sade Obama att regeringens hantering av epidemin är en ”helt kaotisk katastrof”, rapporterar Yahoo News som kommit över en ljudinspelning av samtalet. Syftet med samtalet var att få Obamas tidigare anställda att bli mer engagerade i Demokraternas presidentkandidat Joe Bidens valkampanj.

TT

Vi vet att vi är oövervinnliga när vi är enade.

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Rysslands president Vladimir Putin i ett 20 minuter långt tal till nationen på lördagen, då landet firade den så kallade segerdagen för att högtidlighålla segern i andra världskriget. Putin

uppmanade befolkningen att hålla ihop under coronakrisen, precis som under kriget.

Jubilerande 116-åring firar med cigarett

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Sydafrika. Över hundra år har gått sedan hans syster dog i spanska sjukan. Nu drar ännu en pandemi över världen – men den 116-årige sydafrikanen Fredie Blom har - hittills klarat sig undan. Sin födelsedag firar han med en cigg.
– Jag har levt så här länge tack vare Guds nåd, säger den tidigare

jordbruksarbetaren, bolmande på en cigarett.
TT-AFP

Skövlingen av Amazonas slår nytt rekord

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Brasilien. Skogsavverkningen i Amazonas överstiger förra årets toppnotering.
Under årets fyra första månader ökade nedhuggningen med 55 - procent, jämfört med samma period förra året, enligt satellitbilder från Brasiliens nationella rymdforskningsinstitut.

Sammanlagt ödelades 1 202 kvadratkilometer skog mellan - januari och april, en yta som är över 2,5 gånger så stor som Göteborg. Det är den största skövlade arealen vid den här tiden på året sedan mätningarna började i augusti 2015.

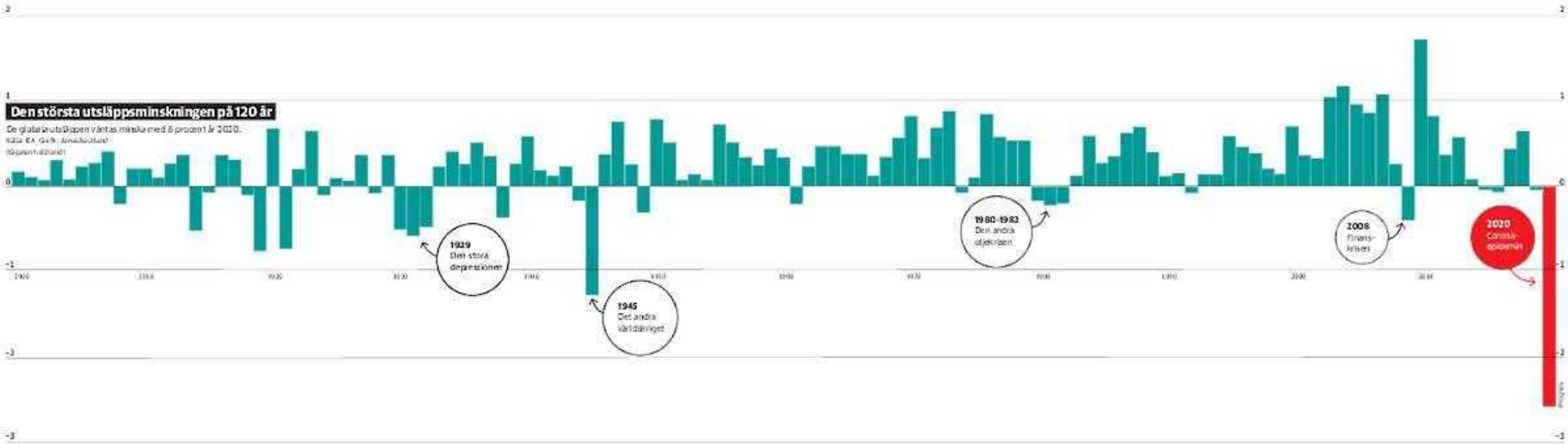
Den största utsläppsminskningen på 120 år
De globala utsläppen väntas minska med 8 procent år 2020.
1929
Den stora depressionen
1945
Det andra världskriget
1980-1982
Den andra oljekrisen
2008
Finans-krisen
2020
Coronapandemin

Utsläpp från EU:s elproduktion har minskat med 39 procent

Kolkraft och annan fossilenergi har minskat mest under april 2020. Jämförelse april 2020 mot april 2019.

Källa: ENTSO-E och Carbon brief. (Procent)

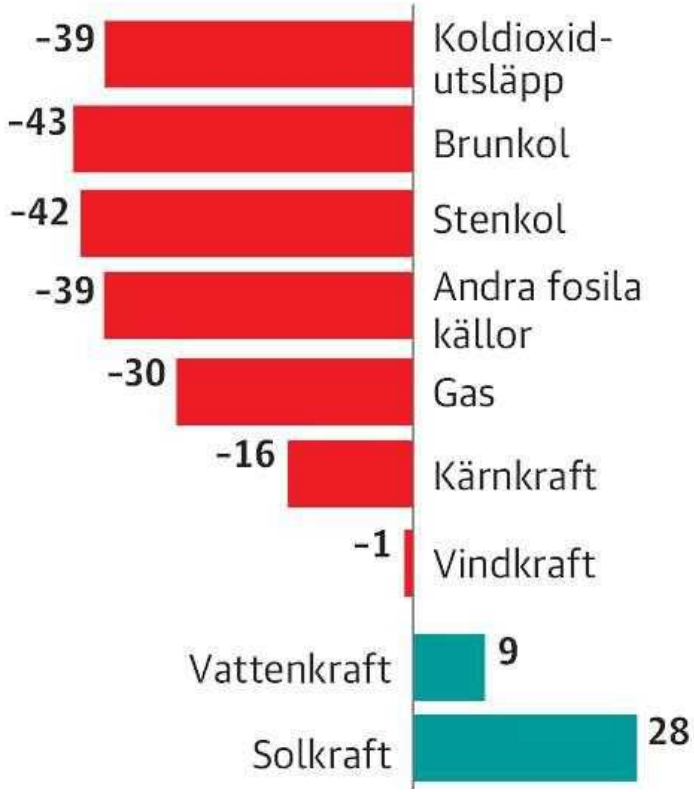

Carl-Johan von Seth: Kraschen kan ge en grön revolution

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Oljemarknaden har kollapsat och kolkraften i Europa rasar mot bottennivåer.
Är det ett förebud om grön omställning? Eller kan - pandemins långsiktiga effekt tvärtom bli att världen snärjs i ett djupare fossilt beroende? Det kan bli ett politiskt vägval.
Viruskrisen är en tillfällig nåd för planetens klimat. I april sjönk koldioxidutsläppen från europeisk elproduktion med nästan 40 procent jämfört med i fjol. Internationella energiorganet, IEA, räknar med att de globala utsläppen sammantaget krymper med 8 procent i år.
När 2020 är slut kan vi alltså ha sett den överlägset största utsläppsminskningen i historien – betydligt större än någon gång under 1930-talets stora depression, andra världskriget och den globala finanskrisen.
Men att årets utsläpp sjunker är inte samma sak som att pandemin banar väg för omställning på längre sikt. Motsatsen – att viruskrisen liksom omärkligt snärjer världsekonomin i ett djupare fossilberoende – är också tänkbar.

Dynamiken på energimarknaderna spelar stor roll.
Vi börjar med oljekraschen den 20 april. Priset på det som kallas WTI-olja sjönk som en sten på den amerikanska råvarubörsen och till slut föll kurvan under nollstrecket. Ett negativt oljepris, med producenter som måste betala för att bli av med sina varor, hade aldrig setts förut. Som lägst stod det på minus 38 dollar per fat.
Även om minusnivåerna nu är förbi förblir läget krisartat.

Teknik och geopolitik har alltid viktiga roller i spelet om oljepriset. Men det är det nya coronaviruset som har stoppat flyg, vägtransporter och bilpendling. Olja är ett energislag för mobilitet.
Återhämtningen väntas bli långsam. Shells vd Ben van Beurden är inte ens säker på att oljevolymerna någonsin kommer att återgå till samma nivå som före pandemin.
Historiskt har låga oljepriser haft motsägelsefulla konsekvenser för de förnyelsebara alternativen.

Å ena sidan: Låga priser gör att mer av oljeproduktionen blir olönsam och hotas av nedläggning. Bolag riskerar att gå omkull. Nya projekt läggs på is. Det kan på lång sikt dämpa utvinningen.
Men å andra sidan: Billig olja är konkurrenskraftig olja. Energibesparingar blir inte lika angelägna när priserna är låga, och de fossilfria alternativen – elektrifierade transporter, till exempel – blir jämförelsevis dyrare.
Det kan fördröja omställningen.

Därför är det inte säkert att en oljekrasch och kris i branschen bara är bra för klimatet. Dessutom är de stora oljebolagen tunga även inom grön energi. Shell, vars aktieutdelning nu sänks för första gången på 70 år, har haft mångmiljardplaner inom fossilfria tekniker. BP och norska Equinor har också stora investeringsbudgetar som kan hotas av krisen.
Mer i skymundan skedde en aprilrevolution även inom elförsörjningen. Efterfrågan har sjunkit även här, fast inte med samma dramatik som för oljan.

Precis som på oljemarknaden har det framkallat ett prisras, tidvis med negativa nivåer på vissa håll. I Europa rasade kolkraften och annan fossil energi med nästan hälften av de normala nivåerna under april. I över två veckor klarade sig Storbritannien helt utan kolkraft – unikt sedan den industriella revolutionen.
Samtidigt stod sol- och vindenergin för en rekordstor andel av EU:s elförsörjning, knappt en fjärdedel.
Det har skett delvis tack vare marknadens egen logik, men också därför att politiken har riggats till den förnybara energins fördel.
I många länder gynnas vind- och solenergin genom en särskild prioritet i kraftnäten. När efterfrågan sjunker släcks kolkraftverken först. Därtill skyddas ofta den gröna elproduktionen från prisfall. Subventionerade upplägg har skonat producenterna från raset. På sikt slår ändå de låga elpriserna – som inte heller väntas återhämta sig på länge – också mot den förnybara produktionen.

Enligt en kalkyl från analysföretaget Aurora kan prisläget minska lönsamheten i polska kolkraftverk med uppemot 80 procent. Det låter lovande. Men rent kommersiella vind- och solprojekt, som har blivit vanligare, drabbas också hårt. Även statliga subventionsprogram blir dyrare när priserna sjunker. En dämpad elmarknad riskerar därför att sinka den gröna elproduktionens utveckling. Utbyggnaden kan redan ha bromsats av produktionsstopp i pandemins spår.

Den förnyelsebara energin har goda chanser att klara viruskaoset. Priset på solel har sjunkit med 90 procent sedan finanskrisen. Vindenergin har utvecklats snabbt och är i stora delar av Europa det billigaste energislaget, helt utan subventioner.

En fara är ändå att pandemin ger en backlash. Företag tyngda av förluster och skulder riskerar att förvandlas till koldioxidzombies. Levande döda, utan kraft att ställa om.

Och om staterna bär med sig stora skulder efter viruskrisen kanske

inte heller de ids investera. En riktigt djup och långvarig ekonomisk nedgång kan leda till ett politiskt nödtorftsläge, med klimatfrågan som ett perifert lyxproblem.
Förhoppningsvis inte. Klimatekonomen Nicholas Stern argumenterar för att viruskrisen i stället kan bli en vändpunkt. I en ny studie visar han, och flera andra ekonomer, att grön återhämtningspolitik skulle slå två flugor i en smäll. Investeringar i fossilfri infrastruktur och forskning är effektivt både som stimulansåtgärd och klimatpolitik. Det vägvalet är politiskt.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se

"Fracking" – så utvinns skiffergas

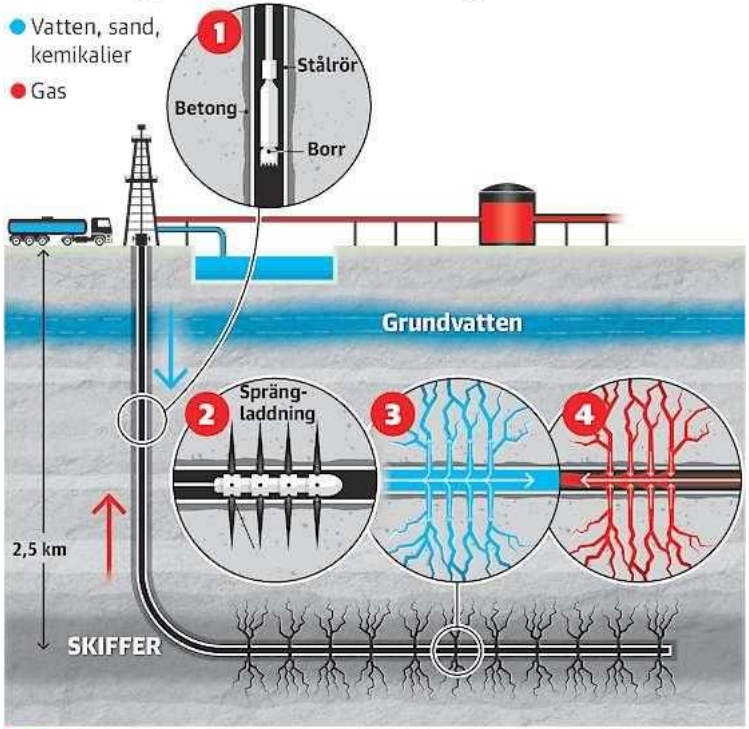

1 Naturgas ligger bunden i lager av mörk skiffer. För att få upp den till markytan borras brunnar ned till två och en halv kilometers djup. Grundvattenbassänger på vägen skyddas genom att borrhålet kläs in i stålhöljen och betong.

2 När borren nått skifferlagret svänger den och skapar ett horisontellt hål som kan sträcka sig flera kilometer.
En sond med små sprängladdningar förs ner i brunnen. Detonationer gör hål i brunnens väggar och skapar sprickor i skifferlagret.

3 En blandning av vatten, sand och kemikalier pressas under högt tryck ned i borrhålet. Insprutningen spräcker skifferlagren och frigör gasen.

4 Vätskan pumpas tillbaka ut ur källan. Sanden stannar kvar och håller sprickorna öppna. Gasen kan pumpas upp. .

Text: Anders Bolling Grafik: Stefan Rothmaier

Produktionen av skifferolja minskar

Antal skifferoljebrunnar i USA

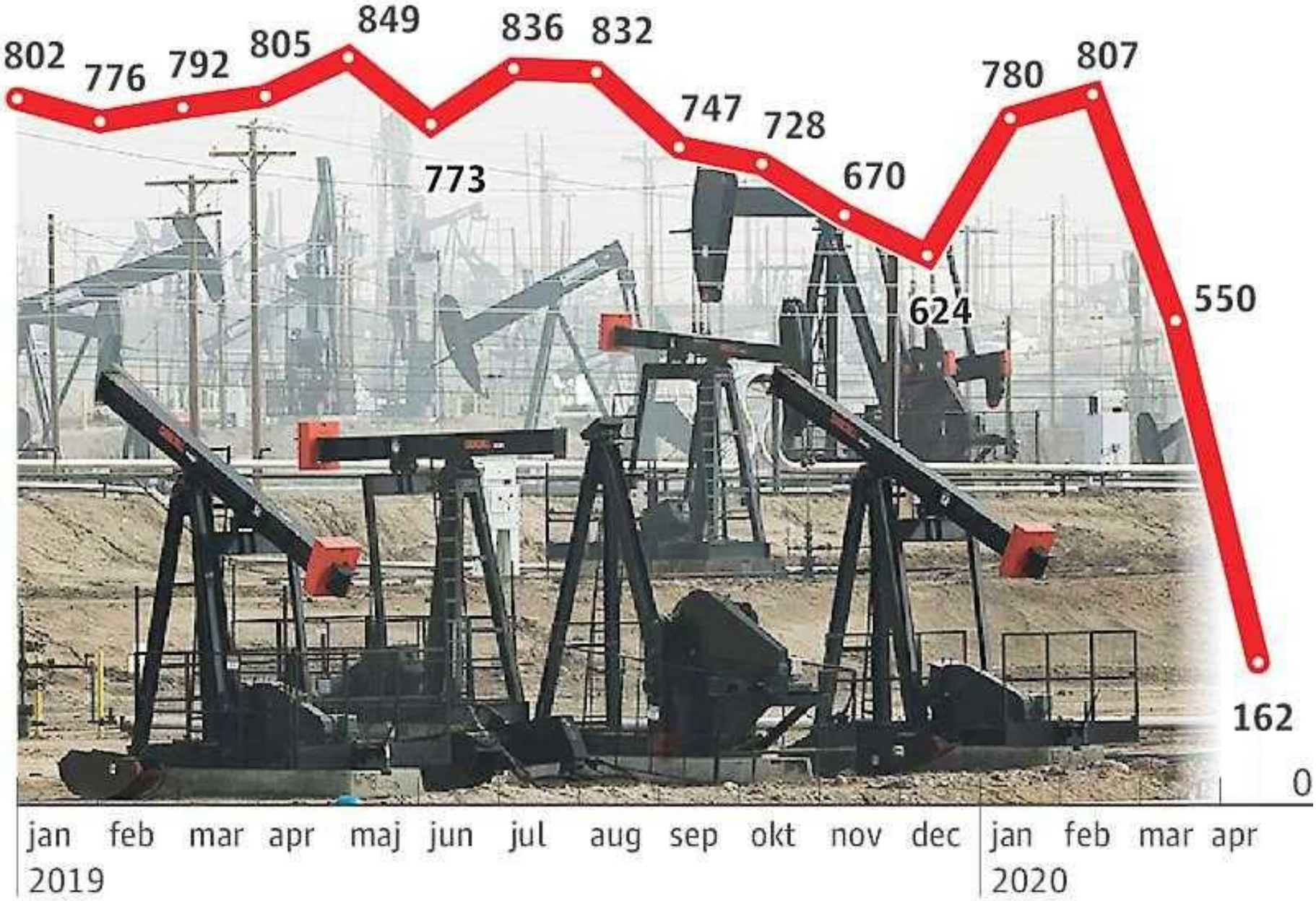

Trump lovar stöd till hotade oljeindustrin

SÖNDAG 10 MAJ 2020

USA:s tid som världens största oljeproducent kan gå mot sitt slut. De fallande oljepriserna gör det allt mindre lönsamt att utvinna skifferolja genom fracking. Produktionen av skifferolja har minskat med två tredjedelar under 2020. Donald Trump och kongressens republikaner försöker nu få igenom stimulansåtgärder för att hålla industrin vid liv.

I västra Texas, som varit hjärtat i USA:s industri för skifferolja på 2000-talet, gjorde oljeföretagen i vintras prognoser där de förutsåg att 2020 skulle bli det bästa året någonsin för den lokala oljeindustrin.

Regionen förväntades höja produktionen till 4,8 miljoner oljefat om dagen, vilket skulle motsvara mer än hälften av USA:s nationella produktion. Nu faller i stället produktionen kraftigt i Texas, eftersom det inte längre är

lönsamt för många företag där att utvinna skifferolja. Flera oljeföretag i regionen har redan varnat för att de är på väg mot konkurs.
De är sedan tidigare kraftigt skuldsatta och de fallande oljeproduktionerna kan bli en dödsstöt för många av de nya oljeföretag som blomstrat på 2000-talet, i takt med att kinesisk efterfrågan drev upp oljepriserna.
Som president har Donald Trump prioriterat olje-, naturgas- och kolindustrin, genom avregleringar och generösa subventioner. Det har bidragit till att USA sedan 2008 fördubblat oljeproduktionen och det har minskat USA:s beroende av importerad olja.
För två år sedan gick USA förbi Ryssland och Saudiarabien som världens största oljeproducent. Det berodde främst på frackingindustrin och utvinningen av skifferolja, som vuxit under 2000-talet. Just därför är USA:s oljeindustri nu mer sårbar än konkurrenterna, eftersom skifferoljan är så dyr att utvinna. Med vårens kraftiga prisfall för oljan riskerar USA att tappa sin världsledande ställning.

Trump har gjort flera försök att vända krisen. Tidigare i år försökte presidenten driva igenom ett avtal mellan Ryssland och Saudiarabien, för att stoppa det produktionskrig mellan länderna som också bidragit till de pressade oljepriserna. Men efter att förhandlingarna kollapsade ser framtiden allt mörkare ut för skifferoljeindustrin.
Industriledare har nu vänt sig till Washington för akut hjälp.
Senatorn Ted Cruz, republikan som länge stått nära oljeindustrin i Texas, har vädjat till Trump om statliga subventioner för att förhindra ”att vi förlorar amerikanska jobb och blir mer beroende av utländska oljeproducenter”, som han skrev i ett brev till presidenten.
Donald Trump har länge förespråkat utökade stöd till oljeindustrin och sade i slutet av april att hans administration lovar ”tillgodose dessa viktiga industrier med finanser som räddar jobben för en lång framtid”.
Klimataktivister och progressiva demokrater hoppas däremot att krisen för oljeindustrin kan leda till en omfattande grön omställning i amerikansk

energipolitik. Vänsterdemokrater som Alexandria Ocasio-Cortez och Bernie Sanders försöker övertala Joe Biden, sannolikt demokraternas presidentkandidat, att omfamna det paket för klimatpolitiska reformer som kallas Green New Deal, som skulle innebära att USA:s regering slutar subventionera oljeindustrin. De kräver även att Biden ger löften om att inte tillsätta rådgivare eller ministrar med bakgrund i oljeindustrin, om han blir president.

För närvarande står mycket av industrin stilla. I North Dakota har den största oljeproducenten, Continental, stoppat all oljeborrning och stängt flera oljekällor. USA:s största oljeproducenter ExxonMobil och Chevron har lämnat besked om att skära ner i utgifter med 30 procent respektive 20 procent under året.

Längs de amerikanska kusterna vilar enorma fraktfartyg med miljontals oljefat, i väntan på att få besked om gå i land och transportera oljan till i dag överfulla lager.

– Det finns inga enkla svar för industrin så länge priserna är under 30 dollar fatet, säger Stephen Richardson på analysföretaget Evercore ISI till The Guardian.

Martin Gelin

11 maj 2020

Britter får vänta – men några regler modifieras

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Boris Johnson kommer inte börja öppna Storbritannien den närmaste veckan. Virusspridningen är fortfarande för stor. Men några av de

nuvarande reglerna kommer att modifieras.
Storbritanniens väg ut ur det nuvarande undantagstillståndet kommer att styras av en femgradig skala. Ju högre tal desto farligare läge. De senaste månaderna har man legat på fem, meddelade premiärministern i ett tal på söndagskvällen. Därför har skolor, kontor, restauranger och affärer varit stängda och det har rått förbud att gå ut mer än en gång om dagen. Nu bedömer regeringen att landet är vid steg fyra, men innan Storbritannien är nere på tre kommer man inte kunna börja öppna samhället.
Det är fem huvudsakliga aspekter som avgör var landet befinner sig på skalan: situationen i sjukvården, att dödstalen fortsätter att sjunka, att infektionstakten faller, att man lyckas förse de som behöver det med korrekt skyddsutrustning och att det som kallas för R-numret håller sig under 1. R-numret är antalet personer som en infekterad person i medeltal sprider sjukdomen till.
Än så länge uppfyller situationen i Storbritannien alltså inte kraven

för en öppning. Skolor, restauranger, pubar och affärer kommer att fortsätta att hålla stängt. Du får fortfarande inte besöka eller träffa människor som du inte bor med.
Däremot kommer det från och med onsdag att bli lagligt att gå ut och promenera mer än en gång om dagen, framför allt uppmanas nu de som inte kan jobba hemifrån och vars arbetsplats fortfarande är öppen att försöka gå till jobbet. Med andra ord kommer till exempel den brittiska byggbranschen att kunna sätta i gång. Frågan är bara hur. Alla uppmanas nämligen att fortsätta praktisera social distansering även på jobbet och inte heller använda sig av kollektivtrafiken.
Kritiken mot regeringens hantering av situationen har samtidigt växt stadigt. Storbritannien verkar vara på väg mot att bli det hårdast drabbade landet i Europa sett till antalet döda och regeringen har fortfarande inte lyckats rulla ut en testningskapacitet på nivå med den som till exempel finns i Tyskland.
Boris Johnson har alltså än så länge ignorerat de krav, främst från högerkanten, om att öppna

samhället mer. Det är, bedömer regeringen, fortfarande alldeles för farligt.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Europa börjar öppnas – så ska det gå till

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Sakta börjar Europa nu lyfta restriktionerna som införts för att minska spridningen av coronaviruset. I dag, måndag, träder en rad lättnader i kraft i europeiska länder.

DN har gått igenom vad som händer – eller väntas hända – i Norge, Danmark, Finland,

Tyskland, Frankrike och Spanien.

Norge

Barnen tillbaka i skolan

Norges gränser kommer fortsatt att vara stängda. Resor till sommarstugor inom landet är dock tillåtna sedan i mitten av april.

I dag, måndag, höjs gränsen för hur många personer som får samlas från 5 till 20. Det förutsätter att alla håller en meters avstånd till varandra.

På offentliga arrangemang tillåts nu 50 personer. Från den 15 juni höjs gränsen till 200. Den kan höjas ytterligare, men före den 1 september får gränsen inte överstiga 500.

Sedan den 20 april är förskolorna öppna och en vecka senare öppnade skolor för elever i årskurs 1–4 samt fritidsverksamhet. I dag öppnar skolan för övriga årskurser.

Danmark

Tillåtet att shoppa i köpcentrum

Det danska samhället öppnas i tre faser. Gränskontroller och inresebegränsningar för icke-danska medborgare gäller fortfarande.

I dag, måndag, öppnar detaljhandeln, även köpcentrum. Sedan den 15 april är förskolor och skolor med klasser upp till årskurs fem öppna. Den 18 maj ska de större barnen, från årskurs 6–8, också börja skolan igen. Då öppnas också restauranger, kaféer, bibliotek och religiösa byggnader. Idrottsträningar utomhus kommer också att tillåtas.

Finland

Förskola och grundskola öppnas

Restriktioner för in- och utresor i Finland gäller fortfarande. Fram till den 1 juni råder förbud för samlingar på fler än 10 personer, då sammankomster på högst 50 personer ska tillåtas. Då kommer även kaféer gradvis att få öppna.

På torsdag denna vecka ska förskolor och grundskolor börja öppna igen och idrott ska kunna utövas utomhus. De begränsningar som rör gymnasier, yrkesskolor och högskolor gäller till på onsdag. Man rekommenderas ändå att fortsätta

med distansundervisning till efter sommaren.
Från och med torsdag tillåts - arbetsresor inom Schengenområdet, men inte privatresor.
Besöksförbud på sjukhus, vårdhem och äldreboenden gäller till dess att en ny bedömning har gjorts i juni.

Tyskland

Bundesliga i fotboll startar igen

Gränskontrollerna fortsätter och i princip alla som reser till Tyskland måste sitta i karantän i 14 dagar.
Från och med den 20 april fick mindre butiker öppna liksom återförsäljare av bilar, cyklar och även bokhandlare.
Från den 1 maj har museer, lekplatser och kyrkor fått öppna.
Mellan den 9 och den 22 maj öppnas gradvis restauranger i olika delar av landet. Sedan den 4 maj har skolorna successivt öppnat.
Bundesliga i fotboll startar igen den 16 maj, men utan besökare på arenorna. Det finns också en mängd restriktioner för hur spelet ska gå till. Mål får exempelvis inte firas med kramar.

Det är obligatoriskt att bära munskydd i kollektivtrafiken och på offentliga platser. Det är fortfarande förbjudet med folksamlingar på fler än två personer.

Frankrike

Munskydd krävs i kollektivtrafiken

Dagens datum, den 11 maj, ses som starten på en stegvis öppning av Frankrike. Från och med nu gäller bland annat följande: Grundskolor öppnas successivt, liksom de flesta affärer och tjänsteföretag. Stormarknader, restauranger, barer och museer förblir dock stängda tills vidare. Kravet på att fylla i ett formulär för att få tillstånd att röra sig ute försvinner och även äldre och andra riskgrupper får lämna hemmet för ärenden eller motion. Samtidigt införs en skärpning: obligatoriska munskydd i kollektivtrafiken.

Spanien

Bara var tredje gäst välkommen på kaféer

Landet öppnar regionvis och i fyra faser: Fas 0 (förberedelsefasen) inleddes i de flesta regioner den 4

maj. Fas 1 inleds i de flesta regioner i dag, måndag, fas 2 den 25 maj och fas 3 den 8 juni.
I dag kommer 51 procent av spanjorerna att befinna sig i fas 1. Den innebär bland annat: Restauranger och barer får öppna uteserveringar med 30 procent av normal kapacitet. Samma krav på 30 procent gäller butiker. Det ska vara minst två meter mellan kunderna. Kyrkor, moskéer, synagogor och andra religiösa lokaler får också öppna med en tredjedel av sin kapacitet.
Lärare, skolledningar och städpersonal tillåts arbeta i skollokaler. Eleverna får dock stanna hemma till i september.
Vissa kulturella arrangemang tillåts – högst 30 åskådare om det är inomhus, högst 200 om det är utomhus. Bibliotek och museer får öppna med hårda restriktioner.
Även gymmen får öppna med hårda restriktioner.
Sportutövning utan kroppskontakt tillåts utomhus, exempelvis friluftsgym och tennis.
Tidigast den 22 juni får spanjorerna tillstånd att resa utanför sin egen provins igen.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

Juan Flores
juan.flores@dn.se

Viruset tvingar finländarna ut på åkern igen

MÅNDAG 11 MAJ 2020

I Finland har ukrainare, ryssar och thailändare under de senaste decennierna skött grovarbetet på lantgårdarna. Nu tvingar coronakrisen finländarna tillbaka ut på åkern. Grönsaksodlaren Hanna Rei har för första gången på länge anställt landsmän. DN har

besökt hennes gård i Pemar i sydvästra Finland.

– Jag var utan jobb. Sedan såg jag en annons på Facebook om att den här gården behövde säsongsarbetare. Jag har ju plockat bär som barn, så helt främmande var det inte för mig att jobba på en gård, säger Päivi Arenius.

Klädd i grova skor och solhatt lastar hon purjoplantor av en stapel för att klippa ner stjälkarna. Sedan ska de köras ut på åkern och planteras. Päivi jobbar i par med Elena Eloranta, som flyttade till Finland från Sankt Petersburg för tjugo år sedan.

Egentligen är Päivi grafiker, van vid att tillbringa sina arbetsdagar framför en datorskärm. Nu är hon andra dagen på jobb som lantarbetare på Holmas gård i Pemar i sydvästra Finland.

– Visst är det tungt. Man måste hela tiden lyfta och bära. Men jag gillar att kunna jobba utomhus. Jag tror att många skrivbordsjobbare skulle må bra av det. Det här jobbet är inte tungt för hjärnan utan för kroppen, det är omväxling, säger hon.

I flera decennier har det finländska jordbruket varit beroende av utländska säsongsarbetare. På Holmas gård har arbetarna under sommarhalvåret kommit från Ukraina, Lettland och Thailand.
I mitten av mars stängde Finland gränserna på grund av coronakrisen. Då handlade lantbrukaren Hanna Rei snabbt.
– Jag insåg att det kan bli svårt att få in våra vanliga arbetare och satte genast in en annons på nätet. Det kom många svar, jag hade inga problem med att hitta finländska ersättare, säger Hanna Rei.
De tre ukrainska arbetare som hon hann få in bor i en egen bostadslänga på gården, med delat badrum och toalett. Oftast har gården 10–15 säsongsarbetare. Just nu är antalet sex, hälften finländare och hälften ukrainare. Sex till behövs när kålen ska skördas i juli.
Hanna Rei har ärvt den 40 hektar stora gården av sina föräldrar och brukar den i andra led tillsammans med sin man. I år odlar de purjolök och huvudkål.
Gården ligger vackert men ensligt

beläget i ändan av en lång sandväg, som löper flera kilometer genom tät skog.
– Vi ligger ändå inte mitt i ingenting, det finns tätorter som Salo och Pemar i närheten. Därför är det lättare för oss att få finländska arbetare. Betydligt större problem har de stora jordgubbsodlingarna i mellersta Finland. De ligger ofta tjugotals kilometer från närmaste tätort. Arbetarna måste ofta bo i gemensamma utrymmen och det vill inte finländare, säger Hanna Rei.

Flera finländska jordgubbsodlare har vägrat anställa finländare. De väntar hellre i det längsta på att ukrainarna ska få tillstånd av regeringen att resa ut. Detta eftersom de inte litar på att finländarna stannar kvar på gården om de erbjuds andra jobb. Situationen leder till debatt. Odlarna anklagas för att strunta i sina landsmän. Hanna Rei är visserligen själv nöjd med sina finländska anställda, men säger att hon ändå förstår de som vill vänta in ukrainarna.
– Som arbetsgivare är det alltid mycket enklare att ta in samma

personer som varit här förut och redan vet vad de ska göra. Lönen är densamma både för utländska och finländska säsongsarbetare, det här handlar inte om att arbetstagarna vill spara pengar utan om att de vill ha säkerhet. Ukrainarna stannar garanterat kvar säsongen ut, finländare som hittar ett bättre jobb kan sticka när som helst, säger Hanna Rei.
Många finländska odlare framhåller också att även om alla kan lära sig att plocka bär eller plantera lök så finns det arbetsuppgifter som förutsätter viss kompetens. Dessutom är ukrainarna mer motiverade.
– Våra säsongsarbetare får 8:71 euro (cirka 92 kronor) i timmen. Det är enligt kollektivavtalet, men naturligtvis är detta ett låglönejobb i Finland. I Ukraina räknas detta som en bra lön och de som jobbar är motiverade, säger Hanna Rei.
Galina Petko från Tjerkasy i Ukraina jobbar sjunde året i rad på Holmas gård. Hon är glad över att ha hunnit till Finland precis innan ukrainska regeringen stoppade alla utresor för gäst- och säsongsarbetare i slutet av april.

– Att komma till den här gården är som att komma hem. Vi känner Hanna, hennes man och föräldrar. Lönen är mycket bra. På de pengar vi tjänar under sommarhalvåret i Finland kan vi leva under vinterhalvåret, och dessutom renovera huset!
Fortfarande står hundratals finländska gårdar utan arbetare. Det totala arbetskraftsbehovet under sådd och skördetid är 15 000–20 000 arbetare. Än så länge har bara ungefär 450 utländska gästarbetare kunnat ta sig till Finland. Nyligen meddelade ukrainska regeringen att man trots allt tillåter ett antal personer att resa ur landet för säsongsarbete. Frågan är nu om de hinner iväg i tid så att jordgubbsodlarna i mellersta Finland får sina plantor i jorden.
Päivi Arenius säger att det i själva verket är skön omväxling att byta skrivbordet till kroppsarbete.
– I min bransch som grafiker måste man vara kreativ hela tiden. Det är skönt som omväxling att inte behöva tänka på jobbet hela tiden, att bara gör det man blir tillsagd att göra. Lönen är inte hög, men det är den inte som frilansande grafiker heller. Jag

har ibland månader då inkomsterna är lägre än vad jag tjänar här.

Anna-Lena Laurén

Fakta. Gästarbetare skördar åt Västeuropa

Under ett vanligt år tar Finland emot ungefär 16 000 säsongsarbetare. Hittills i år har färre än 500 tagit sig över gränsen. Finland stängde gränserna i mitten av mars på grund av coronakrisen, men meddelade senare att 1 500 ukrainska säsongsarbetare tillåts inresa. Ett charterflygplan hann landa, därefter förbjöd Ukraina sina medborgare från att resa till andra länder på säsongsarbete.

Den 2 maj meddelade Ukraina att man tillåter utresor för säsongsarbetare, bland annat på villkoret att de får minst tre månaders garanterat arbete.

I övriga Europa är behovet stort av ukrainska gästarbetare. Störst är det i Polen, som fram till coronakrisen hade ungefär 1 miljon. Också Tyskland är beroende av ukrainska säsongsarbetare för sitt jordbruk.

Michael Winiarski: Stora luckor efter utestängda säsongs-arbetare

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Medan FN i förra månaden varnade för en global svält-katastrof i coronavirusets spår finns ett potentiellt jätteöverskott av livsmedel i Europa som nu riskerar att ruttna bort. De politiska åtgärderna mot smittspridningen har gjort det mycket svårt för arbetskraft att röra sig över gränserna.

Det är dags för skörd runt om i Europa. Närmast på tur att plockas står bland annat körsbär, jordgubbar och hallon. Eller plantering av purjolök, som i Anna-Lena Lauréns och Niklas Meltios reportage från Finland härintill. Risken är överhängande för att en stor del av dessa grödor förstörs detta sommarhalvår.

Hundratusentals säsongsarbetare – från främst de fattigare östliga delarna av Europa, men också Nordafrika – kan under den rådande pandemin och de stängda gränserna inte ta sig till de jobb som kontinentens livsmedelsproduktion har blivit helt beroende av.
Polen är ett talande exempel: Före coronapandemin vistades i landet mellan 1,5 och 2 miljoner ukrainare, som främst arbetade i jordbruket, men också inom byggbranschen och i polska hushåll. Sedan i början av mars har en stor del av dem, oklart hur många, åkt hem till Ukraina.
Följderna är negativa för såväl Polens som Ukrainas ekonomier. Arbetskraftsbrist på ett håll, arbetslöshet på ett annat. En mängd arbetsuppgifter utförs inte. Ofta återvänder gästarbetarna till arbetslöshet och till en påtagligt sänkt levnadsstandard.
Att många ukrainare har uppehållstillstånd i Polen är ingen tröst när den polsk-ukrainska gränsen är stängd. 160 000 ukrainare korsar annars gränsen varje månad. En liten tröst är att det polska konsulatet i Kiev den senaste veckan har börjat utfärda

särskilda arbetsvisum för ukrainare, enligt förebild från Tyskland och Storbritannien. Och för dem som lyckas ta sig över gränsen väntar 14 dagars karantän. Då får de inte arbeta, och får därmed ingen lön.
Det verkar som om några av de obesatta jobben tas över av arbetslösa polacker som tidigare arbetat inom den nu stängda hotell- och restaurangnäringen. Men de tar i första hand inte tunga jordbruksarbeten, utan söker sig till transportsektorn och taxitjänster som Uber.

Det räcker alltså inte, särskilt som många bönder i länder som Frankrike, Tyskland och Polen har tvingats konstatera att de utländska säsongsarbetarna är svåra att ersätta med oerfaren inhemsk arbetskraft (eller med andra ord: de vill inte acceptera arbetsdagar på över 10–12 timmar).
I Storbritannien har myndigheterna vädjat om att arbetslösa britter ska plocka frukt, men flertalet av dem tackade nej till jordbruksarbete. Arbets- och levnadsvillkoren, liksom lönerna, har varit för dåliga. I stället tas

arbetare in från Rumänien med charterflyg.
Det var också influgna rumäner – 40 000 i april – som ”räddade” den vittomtalade tyska sparrisskörden. Tyskar som var beredda att skörda sparris tycktes inte gå att få tag på.
Att fylla luckorna efter migrantarbetarna i livsmedelsproduktionen är uppenbarligen en utmaning.
Lösningen? Sannolikt att snabbt underlätta för utländsk arbetskraft att återkomma till de jobb som de utförde före pandemin.
I vilken mån de influgna säsongsarbetarna fick ett rimligt skydd från coronaviruset är ovisst.
Ramona Duminicioiu, som företräder den rumänska lantbrukarorganisationen Eco Ruralis, sade till Politico: ”När säsongsarbetare börjar dö, vem ska hållas ansvarig?” Hon tillade: ”Jag vet inte om EU är redo att ge upp en utvecklingsmodell som bygger på de fattigas arbete.”
Michael Winiarski

Tioåriga Farah teckentolkar om coronaviruset i Gaza

MÅNDAG 11 MAJ 2020

De döva i arabvärlden lever ofta avskurna från omvärlden. Många är analfabeter. Coronavirusets utbrott har försämrat deras situation ytterligare.

Men när samhället sviker går frivilliga krafter in och hjälper.

– Jag tolkar åt mina föräldrar även om informationen de får om viruset skulle göra att de vill hindra mig från att leka ute, säger 10-åriga Farah som bor i Gaza.

Rosa färg dominerar i Farah Abo Ziadas rum i huset i Gaza. Mobilkameran skakar till när hon sätter på sina röda hörlurar över den långa, bruna flätan. Intill henne sitter hennes döva pappa,

och mamman som har en grav hörselskada.
Familjen bor i Deir al-Balah i Gaza. Vardagslivet är redan svårt. Nu försöker de till varje pris skydda sig mot det nya coronaviruset.
Föräldrarna är nära nog analfabeter. Farah tolkar nyheter och instruktioner om hur man ska skydda sig mot viruset med teckenspråk.
– Jag känner att jag måste förklara för mamma och pappa vad coronaviruset innebär, säger Farah till DN i ett videosamtal.
Farah älskar teckenspråket. Hon strävar efter att leta reda på allt nytt om pandemin, och lära sig hur man tolkar det. För DN:s räkning frågar hon sina föräldrar hur de upplever coronakrisen.
– Viruset gör oss galna. När jag får reda på att någon har dött av - corona blir jag nervös och spänd, säger hennes pappa Alaa Abo Ziada, 39 år.
Abo Ziada jobbar två dagar i veckan i en matvarufabrik där också andra döva arbetar. Han är irriterad och rädd för att många inte tar riskerna på allvar.

– Jag har slutat att skaka hand och uppmuntrar kollegorna att alltid ha munskydd, hålla avstånd och ofta tvätta händerna, säger han.
Mamman Aisha Nassar, 35 år, arbetar inte utanför hemmet. Sedan coronaviruset bröt ut vill hon inte att hennes tre barn ska gå ut.
– Vi dör av tristess, säger Aisha.
De är två av cirka 15 miljoner döva i arabvärlden. Ungefär 45 000 av dem finns i de palestinska självstyrande områdena Västbanken och Gaza.
Samhället gör inte mycket för att underlätta deras liv. Det är ofta omöjligt för dem att kontakta myndigheter, eftersom få i offentlig tjänst behärskar teckenspråket. Många av de döva har inte gått i skolan och är analfabeter.
De gifter sig ofta med varandra och blir därmed beroende av andra, exempelvis barn som Farah, som översätter och tolkar.
Teckenspråket ser olika ut på olika ställen och har flera dialekter. Därför fungerar det inte att till exempel titta på

teckenprogram i andra länders tv-kanaler.
Palestinas dövas riksförbund försöker trots brist på resurser tillvarata de dövas ekonomiska, språkliga och hälsomässiga intressen.
– Många döva har ännu inte fått grundläggande instruktioner om hur de ska skydda sig mot coronaviruset, säger Waleed Nazzal som arbetar med samordningsfrågor på förbundet.
För att åtgärda bristen på information försöker man utbilda varandra genom videosamtal och via kanaler som Facebook och Whatsapp.
Några av de mest spridda videoklippen med teckenspråk under coronakrisen har skapats av den syriska volontären Farah Altal, 29 år. Hon spelar nästan dagligen in klipp med nyheter och hälsoråd.
DN kontaktar Altal i Damaskus, där det råder utegångsförbud. För henne känns det som att döva lever i det förgångna och står vid sidan om verkligheten. Därför behöver de ännu mer information under coronakrisen.

– Jag känner till en man som trodde att olivolja är en medicin för allt, även för tandvärk, säger hon, och berättar att när han tittade på hennes klipp om coronaviruset förstod han allvaret och började skydda sig själv och sin familj.
Antalet döva i Syrien är, enligt officiell statistik, cirka 20 000. Icke statliga organisationer säger att det faktiska antalet kan vara 100 000. Redan innan coronautbrottet hade de en utsatt situation på grund av inbördeskriget.
Liksom i många arabiska länder saknar små städer i Syrien hjälp som underlättar dövas liv. Speciellt på landsbygden skäms vissa familjer över att deras döva barn blandas med andra, eftersom samhället ofta inte accepterar personer med funktionsnedsättningar. Därför blir många döva barn isolerade.
Lilla Farah i Gaza inser att de skyddsinstruktioner om corona-viruset som hon tolkar till sina föräldrar kan öka deras oro.
– Jag tolkar åt mina föräldrar även om det innebär att de skulle hindra mig från att gå ut och leka

på grund av den information jag har tolkat.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se

Fakta.

466 miljoner människor lider av hörselnedsättning som orsakar funktionshinder i världen, varav 34 miljoner är barn.
60 procent av fallen med hörselnedsättning hos barn under 15 år har en orsak som skulle kunnat förebyggas (preventable causes). Denna andel är högre i länder med låg inkomst och medelinkomst (75 procent) jämfört med i höginkomstländer (49 procent).
Obehandlad hörselnedsättning leder till årliga globala kostnader på 750 miljarder dollar.
1,1 miljarder ungdomar (i åldrarna 12 till 35) riskerar hörselnedsättning på grund av buller.
Källa: Världshälsoorganisationen (WHO)

Bolsonaro vill göra den brasilianska politiken till en ren familjeaffär

MÅNDAG 11 MAJ 2020

När Jair Bolsonaro blev Brasiliens president lovade han att sätta fosterlandet och Gud främst. I realiteten prioriterar han sin familj.

Rio de Janeiro.

Pappa Bolsonaro har gett sina tre pojkar en militärisk uppfostran. Han kallar dem inte vid namn utan vid nummer. Den äldste, 39-årige Flávio, är senator och kallas nollett. Hans bror, 37-årige Carlos, är ledamot i delstatsförsamlingen i Rio de Janeiro och kallas nolltvå och den yngste av de folkvalda sönerna, 35-årige Eduardo, är - kongressledamot och kallas nolltre.

Inte bara privat utan även i politiska sammanhang refererar Brasiliens president till sina söner som nollett, nolltvå och nolltre. Flávio Bolsonaro valdes in som 27-åring i delstatsförsamlingen i Rio och inledde en karriär som yrkespolitiker. Han har hittills varit med i fyra olika partier på högerkanten, men är utpekad som en av finansiärerna bakom milícia – Rios organiserade brottslighet. Milisen styrs av före detta poliser och är en maffiaverksamhet som tagit över flera kåkstäder i Rio och lever på att sälja beskydd. I milisen ingår även dödspatrullen Escritório do Crime, på svenska Brottsbyrån, som utför mord mot betalning och anklagas för att 2018 ha avrättat vänsterpolitikern och människorättsaktivisten Marielle Franco.
Under många år arbetade Brottsbyråns chef, Adriano Nóbrega, som assistent på Flávio Bolsonaros kontor i delstatsförsamlingen. Flávio Bolsonaro var så förtjust i den före detta polismannen, som ingått i den fruktade insatsstyrkan BOPE, att han även anställde hans mamma och fru.

I Brasilien får varje folkvald ledamot skattepengar för att anställa assistenter. Åklagare utreder nu om Flávio Bolsonaro anställde Nóbrega, hans mamma och hans fru för att använda skattepengarna som blev över för att investera i milisens verksamhet.
Vad som stärker kopplingarna mellan milisen och Flávio Bolsonaro är att han 2005 dekorerade Adriano Nóbrega med den finaste ordensmedaljen man kan få i delstaten Rio de Janeiro. Nio år senare sparkades Nóbrega från polisen när det avslöjats att han vid sidan om sitt jobb i insatsstyrkan varit chef för den illegala Brottsbyrån.
Flávio Bolsonaro hävdar att deras kontakt upphörde då. Men ända fram till den 13 november 2018 – två veckor efter att pappa Bolsonaro blivit vald till president – var frun till Nóbrega anställd som assistent på Flávio Bolsonaros delstatskontor.
I februari tog Bolsonarofamiljens kopplingar till milisen en ny vändning när Adriano Nóbrega mördades. Han hade tagit sin tillflykt till delstaten Bahia och gömt sig i ett hus som tillhörde en

politisk allierad till president Bolsonaro.
En läcka avslöjade gömstället och polisen i Bahia dödade den efterlyste milismannen i samband med gripandet. Den federala polisen misstänker att Adriano Nóbrega dödades därför att han visste vem som beställde mordet på Marielle Franco.
När Jair Bolsonaro fick vetskap om att den federala polisen hittat bevis för att hans son nollett använt överskottet av de allmänna lönemedlen till att bygga illegala hyreshus i milisens kåkstäder kallade han till sig sin justitieminister.
Presidenten begärde att få ta del av utredningen och sparkade chefen för brasilianska FBI.
Justitieministern, den populäre före detta domaren Sérgio Moro, motsatte sig avskedandet och kallade till en presskonferens.
– Politisk styrning av polisens arbete strider mot konstitutionen, sa Sérgio Moro och sade upp sig.
Den andre av Bolsonaros söner som utreds för brott är nolltvå, den 37-årige Carlos Bolsonaro. Han är ledamot i delstatsförsamlingen i Rio de

Janeiro och misstänks för att vid sidan om vara chef för Gabinete do Ódio, det så kallade Hatutskottet, en grupp som skapar och riktar lögner på sociala medier mot personer som hotar bolsonarismen, familjeklanens projekt för att ta över världens femte största land.
Den första att avslöja Hatutskottet var Bolsonaros tidigare allierade, parlamentarikern Joice Hasselmann. Hon kallar Carlos Bolsonaros grupp för ”den digitala milisen” och har i förhör hävdat att han använder fejkade konton för att sända ut tiotusentals meddelanden på Twitter. Varje utskick kostar 50 000 kronor, som betalas av högernationalistiska företagare som är vänner till Bolsonarofamiljen. Hasselmann hävdar att över en miljon av president Bolsonaros följare på Twitter kommer från fejkade konton.
När en av domarna i Högsta domstolen kom med ett uttalande som Bolsonaroklanen inte uppskattade utsattes domaren för tiotusentals automatiserade attacker på sociala medier.

Attackerna resulterade i att domaren påbörjade en hemlig utredning av Carlos Bolsonaros digitala verksamhet. Utredningen gjordes av brasilianska FBI och är så gott som klar. När Jair Bolsonaro fick vetskap om utredningen av massutskicken försökte han även få den arkiverad.
– Herre Gud! Det här rör sig om yttrandefrihet, sa president Bolsonaro om sin sons spridande av fejkade nyheter på Twitter.
Bolsonaros yngste folkvalde son nolltre, den 35-årige Eduardo Bolsonaro, är den ende i familjen som kan engelska och är Bolsonaroklanens kontakt med högerpopulismens guru Steve - Bannon. Eduardo Bolsonaro har utretts för olaga hot mot journalister och ifrågasatts för att han kom beväpnad till en demonstration mot Brasiliens före detta president Dilma Rousseff. Som parlamentariker har han vid ett flertal tillfällen hyllat militärdiktaturen och uppmuntrat sina väljare att demonstrera för att Högsta domstolen ska stängas. Han har också skapat osämja med Brasiliens största handelspartner Kina genom att han anklagat

Peking för att ha skapat coronaviruset för egen vinning.
– Du sprider ett mentalt virus som skadar våra relationer, har kinesiska ambassaden i Brasilien svarat och kräver en offentlig ursäkt.
Högsta domstolen har nu öppnat en utredning om Jair Bolsonaro som misstänkts ha försökt påverka den federala polisens arbete.
Den avgående justitieministern har bekräftat i förhör att Bolsonaro försökt få en vän till familjen tillsatt som ny chef för den federala polisen. Om det inte varit för att Högsta domstolen stoppade utnämningen i förra veckan hade tillsättningen av vännen gått genom.
Bolsonaros mål är att göra brasiliansk politik till en ren - familjeaffär.
Henrik Brandão Jönsson
Fakta. Sönerna kallas Knatte, Fnatte och Tjatte

Jair Bolsonaro har en fjärde son från ett annat äktenskap. Renan Bolsonaro är 22 år och har ännu inte gett sig in i yrkespolitiken. Han förekommer dock redan i utredningen av mordet på

människorättsaktivisten Marielle Franco. Enligt uppgifter ska Renan ha haft en relation med - dottern till en av de två medlemmarna i dödspatrullen som sitter häktade för att ha mördat Marielle Franco.
Bolsonaros slogan är ”Brasil acima de tudo, Deus acima de todos”, Brasilien framför allt, Gud framför alla. I stället menar hans motståndare att slogan borde vara: ”Min familj framför allt och alla”.
Oppositionella brukar ned-värderande kalla Bolsonaros tre folkvalda söner för Knatte, Fnatte och Tjatte – seriefiguren Kalle Ankas tre brorssöner.

Smittspridningen tar fart på nytt

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Tyskland. Antalet nya fall av coronasmitta ökar igen i Tyskland, bara dagar efter det att förbundskansler Angela Merkel och delstaternas ledare enats om att lätta på vissa av de restriktioner som införts för att hindra virusets spridning. Det rapporterar tyska medier.

Det så kallade R-talet (som anger hur många personer varje smittad själv smittar) har ökat till 1,1, enligt Tysklands federala smittskyddsmyndighet Robert Koch-institutet (RKI). Ett R-tal över 1 innebär att smittspridningen tilltar. Så sent som i fredags bedömde RKI att värdet låg på 0,83.

TT

Turkisk domstol: Upphäv domen mot Demirtas

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Fängelsedomen mot den turkisk-kurdiske politikern Selahattin Demirtas borde upphävas, krävde en appellationsdomstol i Istanbul på söndagen.

Demirtas, grundare och ledare för det vänsterliberala partiet HDP, dömdes i november 2016 till fyra år och åtta månaders fängelse.

En rad regeringar och internationella organ, bland dem den europeiska människorättsdomstolen ECHR, har sedan dess krävt Demirtas frigivning.

Under flera år agerade Demirtas medlare mellan den turkiska regeringen och terrorstämplade kurdiska PKK, under en förhandling som fått grönt ljus av

dåvarande premiärministern Recep Tayyip Erdogan.
Våren 2015 sprack fredsprocessen, och i parlamentsvalen i juni betydde HDP:s succéval att Erdogans AKP miste sin majoritet. Strax efteråt återupptog regeringen kriget mot PKK efter flera års vapenvila.
När Demirtas greps hösten 2016 var det för ett tal han hållit 2013, mitt under fredsprocessen. Talet, enligt åklagarna, uppviglade till terrorism. Appellationsdomstolen säger nu att denna bedömning var felaktig och att Demirtas höll sig inom det tillåtnas gränser.
Nathan Shachar

”Hagen mötte misstänkt tio gånger”

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Norge. Den mordmisstänkte norske miljardären Tom Hagen hade minst tio möten med den man i 30-årsåldern som nyligen greps i utredningen av Hagens hustru Anne-Elisabeth Hagens försvinnande, enligt källor till public service-bolaget NRK.

Mannen, en expert på kryptovalutor, frihetsberövades i torsdags kväll misstänkt för mord, men har nu släppts på fri fot. Misstankarna kvarstår men gäller nu grovt frihetsberövande. Hagen är fortfarande misstänkt för mord eller medverkan till mord, men har också han släppts ur häktet. Anne-Elisabeth Hagen har varit försvunnen sedan hösten 2018.
TT-NTB

22 döda i nya stridigheter

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Syrien. Minst 22 personer dödades på söndagen i strider i nordvästra Syrien, uppger det oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR). Det är den högsta dödssiffran för en dag sedan vapenvilan infördes för två månader sedan, enligt SOHR, som bevakar kriget från Storbritannien.

Sammandrabbningen ägde rum då jihadister angrep en av den syriska militärens utposter i området Sahl al-Ghab. Under attacken dödades 15 regimsoldater och sju jihadister, några av dem från den al-Qaida-kopplade gruppen Hurras al-Deen.

TT-AFP

Katrine Marçal: Mitt i krisen hamnar skatteparadisen i fokus

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Den danska, franska och polska regeringen tänker inte ge stöd till företag baserade i skatte-paradis. Men vad menar de egentligen? Inte vad vanligt folk tror att de menar.

analys. DN:s korrespondent i Storbritannien

Den förra finanskrisen 2008 var full av moraliskt raseri. I London vittnades det om folk som inte längre vågade säga att de jobbade i finansbranschen och i New York ockuperade demonstranterna Wall Street.

Men under den pågående pandemikrisen rapporterar Financial Times att finansfolket i London är förvirrat: detta är ju en kris som man rimligen inte kan beskylla bankerna för. ”Det känns som om vi är på den goda sidan denna gång” säger en förbryllad bankman som vill vara anonym.

I den nuvarande krisen är det inte banker som har ropat efter stöd från staten. Det är restauranger, pubar och affärer. Många människor kan på ett helt annat sätt se det rimliga i detta. Årets räddningspaket har, till exempel i Storbritannien, varit mycket mer populära än de som gick till bankerna 2008. Det är politiskt enklare att rädda en kvarterskrog än en bank.

Eller, är det verkligen det? Storbritanniens största pubägare heter Stonegate Pub Company, de

äger i dag nästan 4 800 pubar och alla dessa pubar har nu tvingats stänga. Därför har Stonegate Pub Company också tagit del av de brittiska räddningspaketen. Men vad är Stonegate Pub Company? Det är ett bolag grundat och ägt av Private Equity-bolaget TDR Capital. Och var är TDR Capital baserat? På Caymanöarna – det relativt ökända skatteparadiset i Karibien.

Ska brittiska skattebetalares pengar verkligen gå till ett bolag baserat i ett skatteparadis? Många skulle svara nej på den frågan.

Den danska regeringen deklarerade nyligen att företag baserade i skatteparadis inte ska få del av de danska räddningspengarna. Polens regering sade samma sak om de polska och i Frankrike meddelade finansminister Bruno Le Maire: ”Det är självklart att om ett företag är baserat eller har dotterbolag i ett skatteparadis ska det inte få del av våra statliga räddningspaket”.

I många väljares ögon lät detta i högsta grad rimligt. Men är det verkligen så enkelt? För att få klarhet ens i vad ett skatteparadis

är ringer jag Ronen Palan, ledande internationell expert på ämnet. Palan är professor vid London City-universitetet, som specialiserat sig på utlandsbaserade finansiella center.

– För det första bör man aldrig prata om skatteparadis. Skatt är bara en del av vad detta handlar om. För det andra måste man fråga sig vad Frankrikes finansminister över huvud taget menar, säger Ronen Palan.

Termen skatteparadis är missvisande, menar Ronen Palan, eftersom dessa utlandsbaserade finansiella center gör så mycket mer. Ett företag väljer jurisdiktion beroende på allt från konkurslagstiftningen där, till reglerna för förhållandet mellan olika ägare till om det finns bilaterala avtal som är användbara på något sätt.

– Ju fler år jag har ägnat åt att forska på detta desto mer variation ser jag. Det är nästan omöjligt att generalisera längre, säger Ronen Palan.

Vilka länder ska man då räkna som ”skatteparadis”?

– De viktigaste för företag är länder som Nederländerna, Irland, Schweiz och Singapore.

Det är helt enkelt jurisdiktioner som ger dig möjlighet att skapa en typ av internationella bolagsstrukturer som gör att du i hög grad kan slippa ifrån de skatter som du inte vill betala, säger Ronen Palan.
Men menar den franske finansministern verkligen att franska företag med dotterbolag i Holland ska diskvalificeras från de franska räddningspaketen? Nej, det menar den franske finansministern inte. För hade Bruno Le Maire pekat ut andra EU-länder på detta sätt hade det blivit storbråk i Bryssel. Mycket riktigt kom det ett klargörande uttalande från det franska finansdepartementet som berättade att vad ministern menade med ”skatteparadis” var länderna på EU:s officiella lista över skatteparadis. Inget av de länder som EU har klassat som ”skatteparadis” är medlem i EU. Trots att Holland, Irland och Luxemburg alltså ofta är viktigare än till exempel Caymanöarna.
I Storbritannien fick kafékedjan Starbucks under många år kritik för hur lite brittisk skatt företaget betalade. Man hade ett huvudkontor i Holland och

ägnade sig åt allmän kreativ internationell skatteplanering. Och hur ska en liten kaffebar startad av två väninnor på hörnet kunna konkurrera med Starbucks när de till skillnad från Starbucks måste betala all sin skatt?
Å andra sidan: om Starbucks nästa vecka ansökte om pandemistöd från den brittiska staten och inte fick det på grund av hur lite skatt de tidigare har betalat. Då skulle det drabba de tusentals britter som arbetar för Starbucks. Nej, politiskt är dessa frågor faktiskt inte alls enkla. Vad många väljare skulle kalla skattesmiteri är en integrerad del av vad ekonomer kallar globalisering.
De 100 största bolagen i världen har i medeltal 700 dotterbolag var. Det blir alltså runt 70 000 olika enheter att gå igenom. Och om den franske finansministern hade tänkt genomlysa allt detta för att sedan avgöra vem som har rätt till stöd och inte:
– Då hade det inte funnits så många franska bolag kvar att ge pengar till, konstaterar Ronen Palan.
När Danmark, Polen och Frankrike nu säger att de inte

tänker ge stöd till företag baserade i skatteparadis betyder det med andra ord inte särskilt mycket. Och det betyder definitivt inte vad många väljare i Danmark, Polen och Frankrike nog antog att det betydde: att deras skattepengar inte skulle gå till företag som undvek skatt.

– Å andra sidan måste man förstå att vad dessa företag gör inte är olagligt, säger Ronen Palan.

Varför ska ett företag välja att betala mer skatt om det kan slippa undan helt lagligt?

Skattejuristerna gör bara sitt jobb. Stonegate Pub Company med sina 4 765 pubar gick ut i brittiska medier och berättade att de minsann hade betalat sin brittiska bolagsskatt: ”Förra året betalade vi över 300 miljoner pund i skatt. Vi är ett brittiskt företag som betalar brittisk skatt och därmed har vi rätt till stöd från den brittiska staten.” Då tystnade i hög grad kritiken. Men om Stonegate Pub Company nu ändå betalar brittisk bolagsskatt, varför har de en ägare på Caymanöarna?

– Vanligt folk tänker på skatt som den skatt ett företag betalar på sina vinster, säger Ronen Palan. Men det är inte alls så enkelt. Du

måste alltid titta på det enskilda företagets situation.
För ett hypotetiskt företag med många pubar skulle en viktig skatt till exempel kunna vara kapitalvinstskatten. Vill du sälja ett antal av dina pubar kommer du att behöva skatta på vinsten i Storbritannien, men om du råkar vara baserad på till exempel Caymanöarna kan du slippa. Nej, det kanske inte är politiskt enklare att rädda pubar än att rädda banker.
Och att sätta ned foten mot skatteparadis är ohyggligt mycket svårare än vad europeiska politiker har gett sken av de senaste veckorna.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Fakta. Skatteverkets kontroller har ökat

På Skatteverket arbetar cirka 200 personer med kontroller av dolda inkomster i utlandet samt internationella transaktioner i skatteundandragande syfte.
Sverige har tillsammans med de andra nordiska länderna förhandlat fram informationsutbytesavtal med alla

de länder som hittills har betraktats som skatteparadis. Avtal har bland annat träffats med: Isle of Man, Jersey, Guernsey, Caymanöarna, Bermuda, Nederländska Antillerna, Brittiska Jungfruöarna, Monaco, Liechtenstein och Hongkong. Dessutom har skatteavtalen med Schweiz, Luxemburg, Österrike och Barbados omförhandlats så de nu omfattar informationsutbyte även avseende till exempel bankuppgifter.

Skatteverket kan begära uppgifter om och spåra tillgångar som har flyttats utomlands, men som ska beskattas i Sverige.

Skatteverkets kontroller av dolda inkomster i tidigare skatteparadis har ökat de senaste åren.

En annan uppmärksammad informationskälla som använts är de uppgifter som härrör från diverse läckor, som exempelvis de så kallade Offshore leaks, Swiss leaks och Panamadokumenten.

Skatteverket granskar också strukturer med utländska bolag som används i skatteundandragande syfte. Exempelvis har ägare till små och medelstora företag flyttat

företagets tillgångar och vinster till holdingbolag i Luxemburg eller på Cypern och Malta för att undvika beskattning i Sverige.
Källa: Skatteverket

12 maj 2020

Trump vill helst vara kejsare

TISDAG 12 MAJ 2020

Utan tvivel går Donald Trump till historien för sitt trots mot lagar och konventioner. Att Vita huset inte bryr sig om sina egna karantänsregler, efter att ett par medarbetares coronatest visat sig positiva, är därför knappast förvånande.

I ett bredare perspektiv är Trumps försök att göra justitiedepartementet till sin personliga torped betydligt allvarligare. Det senaste kapitlet skrevs förra veckan när utredningen av presidentens förste nationelle säkerhetsrådgivare Michael Flynn lades ned. Han har erkänt att han ljugit för FBI, två gånger dessutom, men slipper ändå straff.

USA:s justitiedepartement fungerar inte riktigt som det svenska. Uppgiften är att sköta översyn av rättsväsende och federal polis, men också att driva egna utredningar och åtal. Det förutsätter oberoende. Departementet ska inte, som på Nixons tid, jaga presidentens politiska motståndare och inte vara en del av hans återvalskampanj.

Justitieminister William Barrs skrotande av fallet Flynn vilar dock i grunden på samma argument som liknande, tidigare beslut: Den särskilde åklagaren Robert Muellers utredning av Rysslands inblandning i valet 2016 var illegitim. Trump brukar kalla den bluff och häxjakt.

Vad Barr nu hävdar är samma sak som Vita huset anser om hur författningen ska tolkas: presidenten står över lagen. Eftersom han får göra precis som han vill kan maktmissbruk aldrig komma på fråga. En del av tesen är att allt från justitiedepartement till FBI och domstolar ska lyda Donald Trump. Då blir det också korrekt att använda sitt ämbete för att utpressa främmande makt, som i Ukrainaskandalen.

Trumps insatser som pandemi-bekämpare, från spridande av konspirationsteorier till att förespråka injektioner av handsprit, har inte imponerat. Att förse en sådan man med gränslösa befogenheter, som Barr vill, är förstås rent livsfarligt.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

När Frankrike öppnar igen är det frisören som lockar

TISDAG 12 MAJ 2020

Frankrike började på måndagen öppna samhället efter åtta veckors nedstängning. Hårfrisörer, många affärer och lågstadieskolor fick slå upp portarna.

Men sex av tio fransmän litar inte på att regeringen kan hantera öppningen, och åtta av tio tror att Emmanuel Macron ”döljer något” om coronakrisen, enligt en ny mätning.

Dörren till skönhetssalongen på rue des Pyrénées i tjugonde arrondissementet i Paris öppnas var och varannan minut.

Telefonen ringer i ett – och Isabel Takac får nästan småspringa mellan kunderna. Men hon är lika glad för det.

– Jag älskar mitt jobb! Jag är så glad att få träffa kunder igen. I

dag är det väldigt många, men det ordnar sig – har man tålamod så löser det sig alltid, säger den 46-åriga frisören med ett skratt.
Det har bara gått några timmar sedan utegångsförbudet hävdes, och om det är något som invånarna i Paris verkar ha längtat efter under de nära åtta veckorna av nedstängning och strikta restriktioner för rörelse utomhus, är det just en klippning.
– Mitt hår var så tungt – jag kände mig inte glad när jag såg mig själv i spegeln. Så att få komma hit innebär för mig att få bli vacker igen. Det är en slags befrielse, för nu är ju utegångsförbudet slut, och i dag firar jag att jag får bli mig själv igen, säger 55-åriga Magali Lacousse, vars lockar faller för Isabels skarpa sax.
I salongen har de anställda munskydd på sig, kunderna erbjuds alkogel och mycket tid går till att säkra hygienen.
– Men sen handlar det också om att bara prata. Det lugnar också, säger Isabel Takac.
Det är lite svårt att vänja sig vid munskyddet.
– Det är svårt att andas, och glasögonen immar igen. Och så

saknar jag att inte kunna le! Det är så viktigt, tycker jag – att kunna le mot andra, och att de ser det!

Några meter bort sitter 50-åriga Sylvaine Cohen tillbakalutad i en stol. Hon färgar om håret – för att ”bli presentabel”, som hon uttrycker det. Efter åtta veckors distansjobb ska hon på tisdagen återvända till det bankkontor som hon är anställd på.

– Det som oroar mig är inte att behöva träffa kollegor. Tvärtom. Det kommer att gå bra, om vi håller avståndet. Det som oroar mig är hur det blir i kollektivtrafiken. Om jag märker att det är för trångt i tunnelbanan tar jag nog cykeln i stället. Iallafall så länge det inte regnar, säger Sylvaine Cohen.

Den oron delar hon med många i Paris.

När fler än 400 000 affärsverksamheter och tusentals lågstadieskolor gradvis öppnar ökar trycket på kollektivtrafiken. En del rapporter kom på måndagen om trängsel i Paris, vilket delvis berodde på bristande kapacitet.

På grund av sjukskrivningar kan inte mer än 80 procent av

kollektivtrafiken köras, och eftersom det ska vara en meter mellan alla passagerare är kapaciteten i praktiken omkring 20 procent.
Emmanuel Macrons regering har infört munskyddstvång på tåg, bussar och spårvagnar för att minska risken för smittspridning. Den som inte bär munskydd kan få böter på 135 euro. Därtill får man bara åka kollektivt i rusningstid om man har ett intyg från sin arbetsgivare.
Paris borgmästare Anne Hidalgo vill att Parisborna ska ta cykeln till jobbet istället. Cykelfiler har i all hast upprättats på många gator, och den tre kilometer långa rue de Rivoli, som passerar Louvren i centrala Paris, har helt stängts av för biltrafik.
I en cykelaffär nära Place de la République står 35-årige Hervé Jacquemin och jobbar febrilt.
– Det är tre eller fyra gånger fler kunder som en normal majmånad. Vi får in väldigt många reparationer, men framför allt vill folk köpa nya cyklar, säger han.
Parisregionen är fortfarande den region i landet där covid-19 sprids mest. En tredjedel av de fler än 26

000 franska dödsfallen i covid-19 har skett här.
Intensivvården är ansträngd, även om antalet patienter minskar dag för dag. En rädsla finns för en andra våg i spåren av öppnandet.
– Jag tycker inte att regeringen skött det här bra. Ta bara det här med munskydden. Först skulle vi absolut inte ha dem på oss – och nu måste vi plötsligt ha dem på oss i kollektivtrafiken. Och så detta med testerna. Det har de inte skött bra heller, säger Hervé Jacquemin.
Mer än 60 procent av fransmännen litar inte på att regeringen kan hantera kollektivtrafiken och öppningen av skolorna, och 80 procent tror att Emmanuel Macron ”har döljt något” om coronakrisen, enligt en ny mätning. Presidentens popularitetssiffror har fallit med sex procentenheter på en månad. Samtidigt höjer oppositionen rösten. Såväl extremhögerns Marine Le Pen, som vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon tycker att öppningen av samhället kommer för tidigt. Inte minst mot bakgrund av de bakslag som rapporteras från Kina

och Sydkorea, där barer får stänga och skolstarter skjuts upp.
Le Pen kräver munskyddstvång i hela Frankrike. Hon kallar skolornas gradvisa öppnande för ”orimligt” och hävdar att hon ska sammanställa en ”svart bok” över Macrons påstått bristfälliga hantering av krisen.
Att de politiska insatserna är på väg att höjas märks även på andra sidan av Engelska kanalen, där Storbritanniens premiärminister Boris Johnson pressas av den nya Labourledaren Keir Starmer och Skottlands försteminister Nicola Sturgeon. Och det trots att Johnson valt att skjuta öppnandet av affärslokaler och skolor framåt i tiden – åtminstone till i början av juni.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Så öppnar Europa

Belgien
De flesta butikerna öppnade på måndagen, med uppmaningen att hålla avstånd till andra. Munskydd rekommenderas. Kaféer, restauranger och barer håller

fortsatt stängt medan skolor är stängda till den 18 maj.

Danmark

Köpcentrum öppnade från måndagen. Grundskolor öppnade i mitten på april och gymnasier öppnar den 18 maj.

Finland

Skolor öppnar den 14 maj med riktlinjer om att hålla distansen till andra.

Grekland

Landets butiker fick öppna från måndagen, bokaffärer och frisörer öppnade den 4 maj.

Island

Universitet, museer och frisörer öppnade den 4 maj.

Italien

Fabriker, byggarbetsplatser och kontor öppnade på nytt den 4 maj. Skolorna är fortsatt stängda till september.

Barer och restauranger ska tillsammans med frisör- och skönhetssalonger få öppna den 1 juni.

Kroatien

Uteserveringar får öppna från måndagen. Även skolor öppnar, men deltagande är frivilligt. Grupper upp till tio personer ska få träffas.

Nederländerna
Grundskolor öppnar delvis på måndagen. Bilskolor, frisörsalonger, fysioterapeuter och bibliotek öppnar också med uppmaning om att hålla avstånd till andra.
Norge
Elever mellan sex och tio år fick återvända till skolan i slutet av april, medan resterande elever får återvända på måndagen.
Barer och gym är stängda till den 1 juni.
Polen
Hotell får öppna från måndagen men utländska turister måste sitta två veckor i karantän vid ankomst till landet.
Schweiz
Storleken på klasserna har reducerats när grund- och mellanstadieskolor på måndagen öppnar igen. Under vissa restriktioner öppnar också restauranger, museer och bokaffärer.
Samlingar om fler än fem personer är fortsatt förbjudna.
Spanien
Halva Spaniens befolkning på 47 miljoner människor kommer från måndagen att tillåtas träffa familj och vänner i skaror om högst tio

personer. Krogar och restauranger kan öppna uteserveringar med begränsat antal sittplatser.
Städerna Madrid och Barcelona ingår inte i lättnaderna. Reser över regiongränserna är fortsatt inte tillåtna.

Tyskland

De 16 delstaterna beslutar var och en när restriktioner lyfts. De flesta butikerna är redan öppna och elever återvänder långsamt till klassrummen.

Österrike

Frisörer, tennis- och golfbanor öppnade första helgen i maj. Reserestriktioner har lyfts och grupper om högst tio personer som håller avstånd till varandra är tillåtna. Munskydd är obligatoriskt i kollektivtrafiken och butiker.
TT

Katrine Marçal: Mer förvirring om utegångsförbuden efter regeringens förtydliganden

TISDAG 12 MAJ 2020

Programledaren fick ett mindre sammanbrott när han försökte förklara de nya reglerna i morgon-tv. Få britter begriper vad som gäller när utegångsförbudet i landet nu modifieras.

Och försöken att reda ut det hela under måndagen skapade bara mer förvirring.

London.

Fick folk som inte kunde jobba hemma börja åka till jobbet? Hur ska de göra det utan både kollektivtrafik och barnomsorg? Får man träffa sina föräldrar? Kan man ha picknick i parken? Frågetecknen var fler efter Boris Johnson tal i söndags än innan men regeringen meddelade att allt skulle redas ut under måndagen. På måndag morgon klockan 07.52 förtydligade därför den brittiska regeringens talesperson att nej, du

får inte träffa någon som bor i ett annat hushåll. Men klockan 08.11 hette det att man faktiskt kunde det så länge det var en person åt gången. Klockan 08.23 hade detta ändrats till att du fick träffa flera personer ur andra hushåll så länge det var i parken men inte i trädgården och så länge du höll två meters avstånd. Klockan 08.46 var det nya besked: du får INTE träffas i grupper större än två personer. Och sedan kom ytterligare ett förtydligande: Nej, du får inte träffa båda dina föräldrar i parken, du måste träffa dem en åt gången i parken men alltså inte i trädgården och detta gäller bara i England. Inte i Skottland, Wales eller Nordirland.

Arbetar du som städare får du från och med onsdag gå hem och städa någon annans hem, deklarerade regeringen. Däremot får ingen komma hem till dig och passa dina barn så att du kan gå och städa någon annans hem. Du får inte heller gå hem till dina föräldrar (och vad som händer om dina föräldrar anställer dig som städare är oklart).

En av Storbritanniens mildare morgon-tv-programledare hade

ett mindre sammanbrott när han försökte förklara de nya reglerna i sin måndagssändning. Få britter begriper vad som gäller och om det gäller från och med i dag eller från och med onsdag. Samtidigt har böterna för att inte följa vad som gäller precis höjts till uppemot 12 000 kronor.
Vad vi vet är dock att skolor, de flesta affärer, restauranger, pubar, gym och hotell fortfarande kommer att vara stängda.
Boris Johnson fick genast hård kritik för sin otydlighet. Inte bara från oppositionsledaren Keir Starmer som rentav kommer göra något för Storbritannien så ovanligt som ett eget tal till nationen i radio. Att oppositionsledaren väljer att svara premiärministern på det sättet har inte hänt sedan Irakkriget. Men inte minst kom kritiken från Skottland.
Den skotska försteministern och ledaren för det skotska nationalistpartiet Nicola Sturgeon har tagit varje chans att markera att vad Boris Johnson säger minsann inte gäller i Skottland. Där är reglerna fortfarande att folk ska stanna hemma.

Senare under måndagen publicerade regeringen ett 50-sidigt dokument som skingrade delar av förvirringen, men det har onekligen varit två röriga dygn i Storbritannien.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Ingmar Nevéus: Därför läxar Ungern upp Sveriges ambassadör

TISDAG 12 MAJ 2020

Ungerns utrikesminister Peter Szijjarto läxar upp Sverige och de andra nordiska länderna för att sprida ”falska nyheter” om Ungern.

DN:s Ingmar Nevéus svarar på tre frågor om den ungerska regeringens agerande.

Analys. DN:s Europakorrespondent

1. Varför gör Ungern så här?

Anledningen är det brev som de nordiska utrikesministrarna skickade till Europarådets generalsekreterare i förra veckan. Där uttryckte de sin oro över utvecklingen i Ungern efter att premiärminister Viktor Orbán och hans parti drivit igenom en ”coronalag” som ger regeringen kraftigt ökade befogenheter.

Men Orbán har varit arg på Sverige och de andra nordiska länderna länge. Den ungerska makteliten pekar ut ofta svenskarna som en del av en ”vänsterliberal mainstream” och ett hot mot det ungerska nationalistiska projektet. Avskräckande rapporter om Sverige som ett land på gränsen till kollaps – på grund av muslimsk invandring – har förekommit i regeringstrogna medier i flera år. Ungerska ministrar angriper ibland sina svenska kolleger personligen, som när en av dem kallade dåvarande statsrådet Annika Strandhäll ”en stackars sjuk varelse”.

Samtidigt är ungerska ambassader runt om i Europa synnerligen aktiva och protesterar mot medieinslag och artiklar i värdländerna som regeringen i Budapest inte gillar.

2. Vad vill Orbán och hans regering uppnå med detta?

Sannolikt är de flesta uttalanden mot omvärlden främst avsedda för inhemsk konsumtion. Sedan han återkom som premiärminister 2010 har Orbán byggt sin politiska strategi på att frammana bilden av yttre hot mot Ungern och ungrarna – hot som bara han kan skydda invånarna från.

Hoten kan vara invandring från muslimska länder, finansmannen och filantropen George Soros, EU, ibland också enskilda medlemsländer i unionen. Eller som nu coronapandemin.

Genom att hänvisa till dessa hot har Orbán samlat allt mer makt kring sig själv och sin regering. Domstolar och medier har mist sitt oberoende, och med den senaste nödlagstiftningen fråntas också parlamentet en stor del av sin makt.

När någon kritiserar detta pekas de genast ut av ungerska ministrar, medier eller diplomater

och anklagas för att sprida ”fake news”. Det fungerar som ett sätt att visa att man står upp för sitt land.
Pandemin gör det dessutom möjligt att presentera kritiker som extra illasinnade: de anklagas i praktiken för att sprida smittan. Som Orbán själv skrev nyligen till Europarådet:
”Om ni inte kan hjälpa oss i den pågående krisen, avstå åtminstone från att blockera våra ansträngningar för att stoppa smittan.”

3. Men är inte Ungerns åtgärder mot pandemin rätt lika andra länders?

Den ungerska nödlagstiftningen går längre än andra EU-länders. Regeringens mandat att styra genom dekret ger den rätt att avskaffa eller modifiera alla existerande lagar. Den regel i konstitutionen som säger att parlamentet måste förlänga ett undantagstillstånd med två veckors mellanrum har tagits bort.
Undantagstillståndet gäller i princip så länge regeringen själv anser lämpligt. I teorin kan

parlamentet återinföra rätten att förlänga det, men detta kommer inte att ske eftersom det skulle kräva massavhopp från regeringspartiet Fidesz.
I skuggan av coronakrisen har regeringen fråntagit alla politiska partier sin statliga finansiering till årsslutet. Kommuner, många av dem oppositionsstyrda, har mist stora delar av sin budget som i stället tas om hand av staten.
Journalister och andra som ”sprider falsk information” om pandemin – och även om åtgärderna för att stoppa den – riskerar nu upp till fem års fängelse.
Europarådet och de nordiska länderna är inte ensamma om att kritisera Ungern. EU-parlamentet antog för några veckor med stor majoritet sedan en resolution som fördömde Ungern – och även Polen – för dess agerande under krisen som ”totalt oförenligt med europeiska värden”.

Ingmar Nevéus

Fakta. Anklagas för lögner om Ungern

Sveriges Ungerambassadör Dag Hartelius kallades på måndagen

till utrikesdepartementet i Budapest tillsammans med sina kolleger från Norge, Danmark, Finland och Island.

Ungerns utrikesminister Peter Szijjarto anklagar på Facebook de fem nordiska länderna för ”lögner om byggande av en diktatur och oändlig och gränslös makt och så vidare”.

Bakgrunden är ett brev till Europarådet, undertecknat av de fem nordiska utrikesministrarna, där de uttrycker sin oro över en ny nödlagstiftning i Ungern som ger regeringen kraftigt utökad makt.

Bakslag när samhällen öppnar igen

TISDAG 12 MAJ 2020

– Det är inte över förrän det är över.

Uttalandet kommer från Sydkoreas president Moon Jae-in efter att ett nytt kluster smittade i covid-19 uppstått på nattklubbar i Seoul. Även i Kina ökar antalet nya smittade. Utvecklingen visar på riskerna

för en andra våg när samhällen lättar på de restriktioner som satts in för att hejda viruset.

Socialisera, gå ut och ha kul! Det var budskapet från Sydkoreas regering i förra veckan när landet lättade på de restriktioner som satts in för att bekämpa nya coronaviruset. Efter bara fyra dagar kom bakslaget. En 29-årig man som på lördagskvällen besökte tre nattklubbar i huvudstaden Seoul tros ha smittat minst 30 andra människor. Nu tvingas nattklubbarna och barerna stänga portarna igen och skolstarten som skulle skett i veckan skjuts upp.

Sydkorea har fått uppmärksamhet i hela världen för sin lyckosamma hantering av det nya coronaviruset. Testa, spåra och isolera har varit ledorden.

Nu sätts ett intensivt spårningsarbete i gång, 7 200 människor som har besökt de aktuella nattklubbarna ska kontaktas och testas. Men det kan vara lättare sagt än gjort.

Klubbarna riktade sig till hbtq-personer, och i Sydkorea är fortfarande homosexualitet tabu i breda kretsar. De som kommer ut

riskerar både glåpord och att förlora jobbet.
Hur det går för Sydkorea, dit viruset kom tidigare än till Europa och USA, att öppna samhället är av intresse för hela världen där länder börjar lätta på sina restriktioner. Den stora utmaningen är att öppna utan att drabbas av en andra våg med smittspridning, en risk som kommer att finnas ända tills ett vaccin är på plats.
Helgen var också ett bakslag för Kina som på måndagen rapporterade fler nya bekräftade fall, 17 stycken, i covid-19 än sedan slutet av mars. Livet i Kina har alltmer återgått till normalitet. Nu rapporterades efter flera virusfria veckor bland annat fem nya fall i Wuhan, staden där viruset bröt ut. Dessutom har det uppstått kluster av smittade i de nordöstra provinserna på gränsen till Ryssland.
Än så länge är smittspridningen i Sydkorea och Kina nere på tal som många europeiska länder och USA bara kan drömma om. Men de nya fallen visar på svårigheterna att återgå till den vardag som rådde innan covid-19.
Marianne Björklund

Virusets intåg i Vita huset kan leda till en kultur-förändring

TISDAG 12 MAJ 2020

Analys

Vita huset kan vara på väg att förvandlas till en smittohärd för coronaviruset, efter att presidentens betjänt och vicepresidentens pressekreterare har smittats. Det kan bidra till en kulturförändring i president-palatset.

I slutet av förra veckan stod det klart att en av presidentens betjänter har smittats.

Till betjäntens arbetsuppgifter hör att servera presidenten mat och dryck. Trump sägs dricka uppåt tolv Coca Cola light om dagen så kontakten mellan presidenten och betjänten måste ha varit frekvent. Betjänten ser också till så att Trumps kostymbyxor alltid är

nypressade och att hans skor skiner blanksvarta.
Om Trump inte har smittats av sin betjänt måste presidenten ha änglavakt eller vara mycket flitig med handspriten.
I många människors sinnebild är förmodligen Vita huset ett stort palats med oändliga arbetsytor. I verkligheten är presidenten relativt trångbodd. I västra flygeln, där presidenten och hans stab arbetar, är kontoren små, åtminstone i relation till makten som utgår därifrån.
När uppgiften om den smittade Trumpbetjänten läckte ut lade - Barack Obamas fotograf i Vita huset ut ett foto där den förre presidenten och hans medarbetare serveras vatten av två dåvarande betjänter. Två svartklädda män kryssar mellan makthavare som sitter mycket nära varandra i två tätt placerade soffor.
”Det är värt att påpeka”, skrev fotografen Pete Souza under bilden, ”att presidentens betjänter inte bara befinner sig i närheten av USA:s president”.
Kan hela USA:s regering vara på väg att klubbas av coronan?

Även vicepresidenten Mike Pence torde vara i riskzonen. Hans pressekretare Katie Miller är smittad, stod det klart i slutet av förra veckan.
”Det är läskigt att gå till jobbet”, sade Kevin Hassett, en av presidentens ekonomiska rådgivare, till tv-programmet ”Face the Nation” i söndags.
Personal som betjänter och pressekreterare hör till politikernas förtrogna kompanjoner i den hårt pressade vardagen. Det är svårt att tänka sig att de smittade personerna hållit fysisk distans till presidenten och vicepresidenten.
Statistik från USA:s stora städer visar att fattiga amerikaner utan heltäckande sjukförsäkringar, med underliggande sjukdomar och jobb som tvingar dem att vara ute i samhället, löper större risk att dö om de smittas av coronaviruset, jämfört med välsituerade medborgare.
Ur det perspektivet borde Vita huset vara en relativt säker arbetsmiljö. Här finns gott om tester och kvalificerade läkare.
Om man vill smittas någonstans i USA är det kanske i västra flygeln.

Men i Donald Trumps Vita huset finns andra problem som skulle kunna underlätta för viruset att sprida sig.
Donald Trump hyser mycket traditionella föreställningar om hälsa och maskulinitet. Han påstår själv att han nästan aldrig blir sjuk. Han har konsekvent bagatelliserat viruset. Det är lätt att tänka sig att en ung medarbetare som vill stiga i graderna i Vita huset inte sjukanmäler sig om han börjar torrhosta en morgon.
Kanske kan den smittade betjänten bidra till en kulturförändring i Vita huset. Presidentens betjänter är drillade elitsoldater från marinkåren, det slags råskinn som Trump borde respektera.
Om till och med marinkårssoldater kan insjukna i covid-19 kanske Trump börjar ta smittan på större allvar.
Det har redan haft effekt. I stället för att testas varje vecka så undersöks presidenten och hans personal nu varje dag. Alla som besöker Vita huset får sin kroppstemperatur undersökt.
Man kan börja tänka på tv-serien ”Downton Abbey”, där den

skyddade godsherren Crowley kommer i kontakt med samhällets politiska strömningar genom den stora personalstyrkan i källaren. Helst ska förstås presidentens betjänter skydda sin herre från verkligheten. Men det kan också fungera tvärtom, när butlern tar med sig ett stycke verklighet in i palatset.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se

Svenskar åtalas för sprängdåd i Köpenhamn

TISDAG 12 MAJ 2020

Två svenska medborgare åtalas misstänkta för inblandning i sprängdådet mot Skatteverket i Köpenhamn förra året. Dådet betraktas som en terrorhandling.

Händelsen var en av två grova brott med inblandade svenskar, vilket ledde fram till att danska regeringen – i ett led att försöka förhindra att kriminella från Sverige utför fler brott i Danmark – införde gränskontroller för inresande från Sverige till Danmark förra hösten.
De två svenskarna är 22 respektive 23 år och sitter häktade sedan tidigare.
Explosionen vid den danska skattemyndigheten, som inträffade den 6 augusti, var kraftig och skadorna på byggnaden blev omfattande. Två personer befann sig i byggnaden, men ingen kom till skada. Däremot skadades en förbipasserande av splitter från detonationen.
TT-Ritzau

Över 200 demonstranter gripna

TISDAG 12 MAJ 2020

Hongkong.

Minst 230 personer har gripits efter söndagens demonstration mot den sittande regeringen. Det är det första större gripandet sedan landet införde strikta skyddsåtgärder för att minska smittspridningen av coronaviruset.

Demonstrationerna började som allsång i olika gallerior men spred sig sedan till gatorna. Där möttes de av hundratals kravallpoliser och greps då de bröt förbudet mot folksamlingar på mer än åtta personer.

TT-AFP-Reuters

19 döda på iranskt fartyg

TISDAG 12 MAJ 2020

Iran.

Ett iranskt militärfartyg avfyrade en robot som av misstag träffade ett stödfartyg under en övning i Omanbukten. 19 personer har dödats och 15 har skadats, uppger Irans militär. Än så länge är uppgifterna om vad som kan tänkas ligga bakom olyckan knapphändiga. I början av året sköt landets försvar av misstag ner ett passagerarplan kort efter att det lyft från Teheran.

TT-AFP-Reuters

Regeringen kan sväras in på torsdag

TISDAG 12 MAJ 2020

Israel.

Installationen av Israels nya koalitionsregering skjuts upp en dag med anledning av ett besök av USA:s utrikesminister Mike Pompeo, uppger en talesperson för Likud. Planen var att regeringen skulle sväras in på onsdag. Överenskommelsen mellan Netanyahu och rivalen Benny Gantz slöts i april efter över ett år av politiskt dödläge med tre val som slutat utan tydlig maktfördelning.

TT-AFP

För 75 år sedan - stoppade vi Hitler. Vem kommer att stoppa Angela Merkel? Hon har fullföljt Hitlers dröm! Att kontrollera Europa.

TISDAG 12 MAJ 2020

Så skrev Maltas ambassadör i Finland, Michael Zammit Tabona, i ett inlägg på Facebook. Efter att Maltas utrikesdepartement bad honom att ta bort inlägget har Zammit Tabona nu lämnat sin post. En ursäkt kommer även att skickas till den tyska ambassaden.

TT

Ola Andersson: Vi kan lära av pesten i Florens 1630

TISDAG 12 MAJ 2020

Åren 1630-31 härjade pesten i Florens. Staden sattes i karantän och kom undan lindrigt jämfört med Milano, Parma och Verona. En ny bok om den tiden påminner om att använda bästa tillgängliga kunskap i krislägen.

Ryktet om smittan nådde staden i början av juni. Hälsostyrelsen beslöt att införa inreseförbud, men gränserna var svåra att övervaka. De första dödsfallen inträffade redan i mitten av juni, men först i början av augusti kom de första rapporterna från en mindre ort utanför staden som skingrade alla tvivel.

Epidemin hade inte låtit sig hejdas vid gränsen.

Hälsostyrelsen försökte spåra de smittade. De som reste till staden

avkrävdes skriftliga hälsointyg innan de släpptes in. Det hjälpte inte.
I början av augusti upptäcktes de första fallen inne i staden. Sjukhus inrättades dit de som insjuknat fördes, vare sig de ville eller inte. De hus där de bodde sattes i karantän. Trots det ökade antalet fall. Fler sjukhus inrättades utanför staden. De döda begravdes i massgravar.
I december förbjöds alla kvinnor och barn i staden lämna sina hem. Till sist, den 20 januari, infördes karantän för alla invånare. Arbetslösheten gjorde att stadens myndigheter tvingades försörja invånarna med gratis matransoner.
Då hade epidemin redan kulminerat. I februari märktes minskningen i antalet dödsfall. På askonsdagen, den 23 februari, tilläts alla män över tio års ålder åter röra sig fritt. Staden öppnades gradvis, men inte förrän den 19 juni fick alla åter röra sig helt fritt i staden.
Restriktionerna var befogade. Omkring 12 procent av Florens befolkning dog i pestepidemien 1630–31. Då kom staden ändå lindrigt undan i jämförelse med

Milano där nästan hälften av invånarna dog, för att inte tala om Parma eller Verona där nästan två tredjedelar av invånarna strök med. Om detta kan vi läsa i John Hendersons bok ”Florence under siege – surviving plague in an early modern city” (Yale University Press) som kom ut förra året.
Det fascinerande med boken är att John Henderson strikt håller sig till det samtida källor berättar. Det vetenskapen numera vet om pestens orsaker och smittvägar lämnas därhän. I stället för att berätta om det Florens hälso-styrelse, eller Magistrato alla sanità, inte visste får vi tvärtom följa hur de hanterar smittbekämpning, sjukvård, brott mot karantänen och försörjningsproblem som följde i pestens spår.
Det påminner oss om vikten av att använda bästa tillgängliga kunskap i krislägen. I ”Florence under siege” kan vi följa hur stadens myndigheter efter bästa förmåga målmedvetet gjorde just det.
Det gällde då, och det gäller i dag. Vi ska vara oändligt tacksamma över de kunskaper vi erövrat

sedan dess och använda dem efter bästa förmåga. Inte förfalla till alarmism, skräckpropaganda, sensationslystnad eller frestelsen att plocka politiska poänger. Det gjorde, om vi får tro John Henderson, inte myndigheterna i Florens 1630–31. Det ska inte heller vi göra.

Ola Andersson

Inrikes DN-artiklar 5 -12 maj 2020

Ledare: Sverige kan inte säga nej till att testa appar

TISDAG 5 MAJ 2020

Nej, socialminister Lena Hallengren (S) var inte alls bekymrad i SVT:s ”Agenda”. Visst ligger Sverige långt efter de flesta EU-länder när det gäller coronatester, men ”man ska vara försiktig med att göra jämförelser”.

Att Sverige bara har kravlat sig upp till 24 300 tester i veckan, trots att regeringen redan för en månad sedan ville ha 100 000, verkade inte heller vara oroande. Det har varit så mycket annat att göra, och förresten befinner sig olika länder ”i olika faser”.

Hallengren gav dessvärre intrycket att hon inte hade en aning om varför testningen av

coronasmitta går så trögt. Men Folkhälsomyndigheten var skeptisk till masstestning från början, och tyckte att andra metoder är bättre för att hålla kontroll på viruset. Med tanke på det höga dödstalet i Sverige jämfört med våra nordiska grannländer och med Tyskland finns det anledning att vara ödmjuk.

När det gäller testning finns det något yrvaket över det svenska agerandet. Detsamma tycks gälla digitala verktyg.

Sydkorea och andra länder i Asien var tidigt i gång med att testa så många som möjligt, och kombinerade det med att isolera de smittade och snabbt spåra deras sociala kontakter. Mobil-appar har varit ett viktigt hjälpmedel för att kartlägga och varna.

Sverige har också funderat på appar, men mer har det inte blivit. Diverse projekt har ratats. Folkhälsomyndigheten och MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) har inte kommit överens, och regeringen har hållit sig undan.

Det ska mycket tydligt betonas att appar för smittspårning är

problematiska av en rad orsaker. För det första finns det risk för övertro på saliggörande tekniska lösningar. Enkla förhållningsorder som att tvätta händer och hålla avstånd är väl så betydelsefulla krisåtgärder.

För det andra finns det utan tvivel en målkonflikt mellan effektivitet och personlig integritet. Effektivitet kräver att många medborgare deltar, till exempel genom att ladda ned en app. Men kartläggning av mänskliga kontakter är en ytterst känslig fråga, liksom om och hur detta i så fall lagras och används. Kopplas kreditkortstransaktioner och övervakningskameror in i systemet kan vi få en Storebror som ser allt.

Många stater vill ha kontrollen över de uppgifter som samlas in. Google och Apple samarbetar om en annan modell där inget hamnar på internet innan en person faktiskt är smittad. Techjättarna är dock kanske mer måna om att bevaka sina informationsoligopol än om individernas frihet. Valet kan stå mellan att lita på staten eller Silicon Valley.

Ändamålsglidning är en annan aspekt. Ett system som byggs för att spåra smitta kan senare utnyttjas för något vi inte alls hade menat. Murar mot missbruk måste konstrueras.
Åtskilliga kommer att gilla smittspårningsappar ändå, om de ger större möjligheter att bekämpa pandemier och sålunda låter fler överleva.
Den här typen av frågor är inte enkla eller självklara, och får inte stressas fram. Både juridiska och etiska överväganden måste göras. Dessutom är apparna tämligen meningslösa i ett land som inte har ambitioner och infrastruktur för masstestning.
Men det är inget skäl att pausa utvecklingen, tvärtom. Att i ett tidigt skede säga nej är också att säga nej till förberedelse. Precis som testerna tagit tid att få fram för att det inte ansågs vara så viktigt, är risken att ett nej till appar i det här skedet innebär att vi inte kommer att ha några alternativ den dag det visar sig användbart och effektivt. Och då står vi där igen, med en minister som inte kan förklara hur det kom sig att just Sverige lyckades halka efter. **DN 5/5 2020**

Hon fann vänskapen trots pandemin

TISDAG 5 MAJ 2020

Under coronapandemin riskerar integrationen att stanna upp tillfälligt. Men nu kan nya och etablerade svenskar ses online med hjälp av Nya kompisbyråns tjänst DigitalKompis.

– Det är fantastiskt vad Digitalkompis har gjort för mig, säger Jasminka Franic.

Jasminka Franic har satt sig tillrätta vid bordet i sin trädgård i Solna. Egentligen är det ingen trädgård, utan en liten enslig gräsplätt mitt emellan lägenheterna.

Med en kopp rykande färskt kaffe i ena handen och datorn framför sig i solskenet känner hon sig redo. Om 15 minuter ska hennes nyvunna vän Elisabeth Kvarnström ringa över Skype.

– Vanligtvis går jag på språkkafé regelbundet, men flera av dem har

stängt med anledning av coronaviruset, säger hon och ler. I coronatider avråds vi från att mötas i det verkliga livet. Då kan det vara svårt för alla att hitta nya vänner, men ”särskilt svårt som nysvensk”, med ytterst få kontakter, menar Jasminka Franic, som kommer från Kroatien.

– Nu kanske man inte börjar prata med människor hur som helst på Ica, när alla vill hålla avstånd, säger hon och huttrar till lite när vårvärmen försvinner i skuggan. Det var precis före påsk som hon lärde känna bioforskaren Elisabeth Kvarnström över sajten Nya Kompisbyrån. När Jasminka Franic hade klickat sig in på hemsidan såg hon att virtuella möten var möjliga.

”Perfekt”, tänkte hon.

– Det fungerar precis som ett språkkafé fast online och man blir matchad med en lämplig person. Jasminka Franic och hennes man att beslutade sig nyligen för att bosätta sig i Sverige på heltid. Med ett konstant resande fram och tillbaka från hemlandet Kroatien kände de att det var dags att flytta i och med ett jobberbjudande.

– Min man har tidigare haft arbete i Sverige, och jag är väldigt flexibel som copywriter och kan jobba på distans, säger hon.
Den nyvunna vännen, Elisabeth Kvarnström, är bosatt i Strängnäs. Vanligtvis reser hon världen över som forskare i bioteknik och hennes man är tillfälligt bosatt i USA, vilket gjort att hon har många vänner med internationell bakgrund förklarar hon.
Elisabeth Kvarnström registrerade sig på Digitalkompis då hon länge känt att hon velat göra något för integrationen.
– Jag har haft ögonen på Nya Kompisbyrån tidigare och tänkt att jag skulle ta en fika med någon. Men jag har inte riktigt vågat då jag tänkt att ”vem vill träffa en medelålders tant”, säger hon och skrattar.
Det första samtalet med Jasminka Franic överraskade henne.
– Allt flöt på och vi insåg snabbt att vi hade mycket gemensamt. Särskilt vårt delade intresse för natur. En dag ska jag visa Jasminka norrsken, och jag själv är väldigt fascinerad av havet i Kroatien, säger hon.

De båda är överens om att dessa typer av lösningar är särskilt viktiga i coronatider. Vanligtvis är tanken att folk ska etablera kontakt med varandra genom att ses över en fika eller middag. Digitalkompis lanserades i början av mars när människor inte längre kunde matchas ihop via fysiska möten.

– Det är ännu viktigare att folk kan träffas nu, fast digitalt. Människor behöver ett socialt sammanhang och för många nya svenskar kan det vara särskilt viktigt nu när många mötesplatser där man tidigare naturligt kunde träffa etablerade svenskar på är stängda, säger Mardin Baban, verksamhetschef på Nya kompisbyrån.

Nya svenskar behöver både möjligheten att kunna öva på sin svenska och utöka sitt nätverk för att öka sina chanser för anställning menar han.

– Runt 22 procent av de nya svenskar som genom Nya Kombisbyrån har fikat med en etablerad svensk från 2014 fram till i dag har fått ett jobb tack vare sin kontakt med den etablerade svensken. Men det digitala mötet

har också nyttor i form av att man byter erfarenheter och kunskaper.
– Det allra viktigaste är att det kan leda till hållbara relationer, säger han.

Johanna Sundbeck
johanna.sundbeck@dn.se

Coronakrisen har halverat antalet asylsökande

TISDAG 5 MAJ 2020

Som en följd av coronapandemin har antalet asylsökande i Sverige näst intill halverats sedan slutet av mars. Om reserestriktionerna blir mer långvariga tros antalet

asylsökande bli 10 000 eller färre i år.

– Allt hänger på hur långvariga pandemins effekter blir, säger Migrationsverkets planeringschef Henrik Holmer.

TT

Tio frihetsberövade efter dödsskjutning i Göteborg

TISDAG 5 MAJ 2020

Nio personer har gripits och anhållits misstänkta för mordet på en man i Gamlestaden i Göteborg. En tionde man är

anhållen misstänkt för medhjälp till mordet.
Skottlossningen skedde vid 19-tiden på söndagen. Vittnen har berättat om en bil som lämnade platsen strax efteråt. Bilen har nu hittats i Kortedala och är tagen i beslag för teknisk undersökning.
– De anhållna männen är i åldrarna 19–25 år gamla, och greps på olika adresser i Göteborg. De är alla kända av polisen sedan tidigare, säger presstalespersonen Peter Adlersson.
Vad är de kända för?
– Det kan jag inte gå in på, men detta rör den pågående gängkonflikten som vi har i Göteborg.
Vilket det misstänkta motivet är vill polisen inte heller kommentera i nuläget.
Kristina Hedberg

Man häktad misstänkt för mord på kvinna

TISDAG 5 MAJ 2020

En 63-årig man i Ystads kommun har häktats misstänkt för att ha mördat en kvinna. Offret och den misstänkte gärningsmannen ska vara bekanta sedan tidigare, skriver polisen på sin hemsida.

Kvinnan, som är i 50-årsåldern, lades in på sjukhus den 20 april men avled senare under dagen. Efter en obduktion uppstod misstankar om att dödsfallet inte var naturligt.

TT

Isbrist slår hårt mot utrotnings-hotad säl

TISDAG 5 MAJ 2020

Det är rekordlite is i Bottniska viken, rapporterar P4 Västerbotten.
Under de 120 år som mätningarna av isens utbredning pågått har det aldrig varit så lite is som i år, enligt SMHI.
Lena Bergström, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, pekar på att sälar är beroende av isen eftersom de får sina ungar där. Särskilt bekymmersamt är det för den utrotningshotade vikaren.
TT

300

TISDAG 5 MAJ 2020

chokladbollar stals från en skola i Heby kommun. Nu har två unga män dömts för stölden som skedde i december 2017. Fallet var inte särskilt svårknäckt för polisen. Det fanns bildbevis där en av männen poserade med ett fat med chokladbollarna. Männen döms till dagsböter på sammanlagt 5 500 kronor.

TT

Scania rullar i gång – men flaggar för personal-minskning

TISDAG 5 MAJ 2020

Lastbilsjätten Scania hoppas vara i gång med produktion fem dagar i veckan i slutet av maj – men flaggar samtidigt för personalminskningar.

Kvartalsbokslutet visar lägre omsättning och starkt fallande vinst och orderingång.

2019 var ett historisk bra år för Scanias försäljning, vinst och marknadsandel steg och 2020 började också bra, även om man hade tagit höjd för bistrare tider genom att skala ner produktionen. Sedan kom coronakrisen, komponentbrist och andra störningar i den globala logistikkedjan som följd.

– De tio första veckorna i år var på en bra nivå, men så blev det - superstopp. Trots det har vi en bra rörelsemarginal, men de kommande två kvartalen kommer att bli sämre, säger Scanias vd Henrik Henriksson.

Omsättningen sjönk med 8 procent under de tre första månaderna, nettovinsten med drygt 40 procent. En orsak är att man stoppade mitt i produktionen så att säga – företaget hade tagit kostnader, men inte kunnat skicka fakturan. Ett annat skäl är man reserverat sig för eventuella förluster mot kund.

Orderingången för lastbilar kompenserades av ett antal storordrar för stadsbussar – totalt handlar det om en nergång på 23

procent jämfört med samma tid i fjol.
– Vi kan se en viss ljusning i bland annat Kina och Sydkorea. Försäljningen börjar komma i gång igen, lastbilschaufförerna kör lika mycket som före pandemin, det vet vi genom vårt system med uppkopplade fordon. Även beläggningen på våra verkstäder har återhämtat sig. Scania stängde all produktion i slutet av mars, men sedan två veckor är nu produktionen åter i gång två dagar i veckan överallt – i Sverige, Nederländerna, Frankrike och Brasilien.
– Tillverkningen har fungerat bra, vi kan hålla avstånd mellan folk och vi har förlängt tiden för skiftbyten. Går det bra ökar vi till tre dagar.
I slutet av maj hoppas Henriksson att den globala produktionen är i gång fem dagar i veckan:
– Vi gör det för att beta av våra - orderböcker och få fart på kassaflödet – om vi sedan gå ner i tillverkningstakt igen vet jag ännu inte.
Att få intäkter är en av prioriteringarna det kommande halvåret, en annan att skydda forskning och utveckling, en

tredje att ”se över hela kostnadsstrukturen”. Henrik Henriksson skriver i rapporten att ytterligare ”åtgärder kan behöva vidtas”, men vill inte kommentera om det stundar varsel.
– Vi undersöker om vi ska förlänga den korttidspermittering som finns i våra olika länder och om det finns övertalighet bland anställda och konsulter. Vi har samtal med facket och hoppas ha en åtgärdsplan klar under maj.
När DN intervjuade Henriksson i början av april om coronakrisen sade han att bästa scenariot var en ”ljusning i slutet av maj”, det värsta ”en recessions som sänker bnp med 20 procent”.
– Utsikterna är väl ganska dystra, men de allra mörkaste scenarierna ar blivit ljusare. Om regeringens stödåtgärder fungerar och inte hamnar i byråkrati så kan likviditetskrisen mildras och företag komma i gång igen. Vi tror på ett stabilare läge för Scania mot slutet av året.
Nedgång i kvartalet var ändå något bättre jämfört med Tratons, Volkswagens division för tunga fordon där Scania ingår. Tratons försäljningen sjönk med 11 procent till 62 miljarder, vinsten

störtdök och orderingången föll med 16 procent.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. Minskande ordrar och leveranser

Scanias försäljning sjönk med 8 procent under första kvartalet, till drygt 33 miljarder.
Rörelsemarginalen var 9 procent.
Orderingången sjönk med 23 procent, till 20 671 bussar och lastbilar.
Företaget levererade drygt 18 000 fordon, också det en minskning med 23 procent. Antalet anställda i slutet av mars var drygt 51 000.

Försäljnings-boom för militärskydds-masker

TISDAG 5 MAJ 2020

Coronavirusets framfart leder till att fler köper skyddsmasker. DN:s rundringning visar att 7 av 7 butiker som säljer militärprodukten har en ökad försäljning.

– Man förlorare omdömet när man har på sig för mycket skyddsutrustning, säger forskaren Jakob Löndahl, som studerar luftburen smittspridning.

Coronaviruset har tagit en hel värld med storm. Ungefär 31 procent av den svenska befolkningen är väldigt eller ganska rädda för att bli smittade, enligt en mätning från Yougov. Nu rensas militärbutiker i landet på skyddsmasker. DN:s rundringning visar att 7 av 7 butiker ser en ökad försäljning.

Flera har slut på produkten i sitt sortiment.
– Vi kan helt klart se en ökning. I vanliga fall säljer vi ganska få och då används de oftast som dekoration, men nu ligger försäljningen på det tredubbla, säger Mikael Lind, ägare av nätbutiken Army stuff.
En annan försäljare berättar att han brukar sälja drygt tio skyddsmasker per månad. Nu handlar det om mellan 40 och 50.
I dag används skyddsmasker inom flera industrier. Bland annat som arbetsutrustning inom byggen. Till exempel kan utrustningen skydda mot ånga från målarfärg. Den viktigaste delen av skyddsmasken är filtret – som renar luften du inandas.
Flera militärbutiker säljer skyddsutrustning från det forna Sovjetunionen eller 1970-talets Polen. Skyddsmaskerna har sedan sålts vidare till bland annat Sverige. Meningen är att konsumenten ska använda föremålet som prydnad eller samlarobjekt.
– Vi har fått frågor från våra kunder om maskerna skyddar mot corona. Även om filtret fungerar är det inget vi kan garantera.

Trots det är det väldigt många som handlar, säger Hamad Khan, ägare av Stockholmsbutiken Army gross, som uppskattar att försäljningen ökat med 30 procent.
Även på Blocket och Tradera säljs militärprodukten. Bland annat en sovjetisk barnmask från 1970-talet. Båda marknadsaktörerna understryker att de raderar annonser som anses vara oetiska.
– Vi har sett att priserna på handsprit och munskydd har gasat i väg. Det kändes oetisk att folk skulle tjäna pengar på krisen, så därför förbjöd vi produkterna.
Även skyddsmasker räknas in i det, säger Matilda Adelborg, presskommunikatör på Blocket. Hon tillägger:
– Däremot är det okej att sälja och köpa skyddsmasker som är ämnade för dekoration. Såna som inte fungerar.
Jakob Löndahl är docent vid Lunds tekniska högskola. Han leder en studie om förekomsten av covid- 19 i luften. Ämnet ska undersökas på infektionsklinikerna i Malmö och Lund. Studien är en av de första i hela världen.

Jakob Löndahl utesluter inte att viruset kan spridas via luften. Dock gäller det i utsatta situationer. Till exempel om du har nära kontakt med en smittad. Trots det rekommenderar han inte allmänheten att använda skyddsmasker.

– Det blir ju svettigt och obehagligt att ha på sig en sån hela tiden. Det är knappast långsiktigt hållbart vare sig för individen eller samhället, säger Jakob Löndahl.

Han tillägger att skyddsmaskerna visserligen kan skydda. Dock riskerar användandet att leda till en helt obefogad och överdriven rädsla för viruset. En annan konsekvens kan bli att fler förlitar sig på masken – medan färre lyder myndigheternas råd.

– Det finns situationer då det sprids via luften, men är du på Ica är det viktigaste att du håller distans och tvättar händerna. Du kan inte springa runt med masken jämt. Risken är att du förlorar omdömet, säger Jakob Löndahl.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se

Anställda kan få coronagåva

TISDAG 5 MAJ 2020

Utöver den årliga julgåvan tillåts arbetsgivare nu att ge de anställda ytterligare en skattefri present. Gåvan är tänkt att stötta andra företagare som kämpar för sin överlevnad.
I år kommer det att vara möjligt att dela ut sådana gåvor mellan den 1 juni och den 31 december, enligt en överenskommelse mellan C, L och regeringen. Gåvan får inte överstiga ett värde av 1 000 kronor och får inte betalas ut som en klumpsumma.
TT

Nissan Motor byter fokus

TISDAG 5 MAJ 2020

Biltillverkaren Nissan Motor planerar att delvis dra sig tillbaka från Europa och vissa andra regioner för att i stället fokusera på USA, Kina och Japan.
Det framgår av en ny strategiplan, skriver Reuters med hänvisning till källor med insyn. Planen är enligt Reuters tänkt att läggas fram den 28 maj och går längre än att bara hantera problem som följt efter den avsatte ledaren Carlos Ghosn aggressiva expansion.
Direkt

Företagskon-kurser ökar kraftigt

TISDAG 5 MAJ 2020

Antalet företagskonkurser i Sverige ökade med 30 procent i april, jämfört med motsvarande månad föregående år. Det visar statistik från affärs- och kreditupplysningsföretaget UC. Konkurser inom hotell- och restaurangbranschen ökade med 159 procent, och 3,5 aktiebolag om dagen gick i konkurs inom segmentet jämfört med 1,2 i fjol. Inom detaljhandeln ökade konkurserna med 56 procent jämfört med april i fjol.

Direkt

Historiskt snabb nedgång

TISDAG 5 MAJ 2020

Den svenska industrikonjunkturen fortsätter att försämras i snabb takt och inköpschefsindex för tillverkningsindustrin har nått den lägsta nivån sedan 2009. Inköpschefsindex för tillverkningsindustrin (PMI) föll till 36,7 i april, från nedreviderade 42,6 i mars, enligt Swedbank och inköpschefsorganisationen Silf. Enligt Swedbank och Silf följer utvecklingen i Sverige den globala utvecklingen.

Totalt har inköpschefsindex för tillverkningsindustrin fallit med 16 indexenheter under mars och april. En så snabb nedgång har aldrig tidigare noterats i indexet som funnits i drygt 25 år.

TT

Corona slår mot bilförsäljningen

TISDAG 5 MAJ 2020

Coronapandemin har börjat synas på allvar även i bilförsäljningen. Nyregistreringarna i april minskade med närmare 40 procent för både personbilar och lätta lastbilar.
Enligt statistiken för april från branschorganisationen Bil Sweden minskade antalet nyregistrerade personbilar med 37,5 procent jämfört med april i fjol. För lätta lastbilar var minskningen 38,8 procent.
– Vi hade räknat med ett ganska svalt förstakvartal, men nu börjar vi ju komma ur den processen, säger Jessica Alenius, vice vd på Bil Sweden.
TT

”Svårt att hålla två meters avstånd inom hemtjänsten”

TISDAG 5 MAJ 2020

Jag läste om en kommun där hemtjänstpersonal inte fick sitta två personer i bilarna på grund av tvåmetersregeln. Vissa bilmodeller är inte ens två meter breda. Hur löser man detta? Eller gäller regeln inte för den bilburna personalen?

Nästa fundering handlar om stänkskydd och munskydd eller inte. När man jobbar med äldre multisjuka kanske de inte själva vet, känner eller förstår om de är på väg att bli sjuka eller har symtom. Hur löser man det? Kanske borde de behandlas som om de vore smittsamma – för allas skull? Det finns vårdtagare som är rädda när personal kommer utan munskydd eller stänkskydd. De skulle då känna sig tryggare. Detsamma gäller hemtjänstens personal.

Restauranger tvingas stänga när de inte ser till att det är tillräckligt avstånd mellan gästerna. Hemtjänsten där jag arbetar är ingen vinstdrivande verksamhet, men vi som vårdar och de vi vårdar är i alla fall människor. Tvåmetersregeln är även problematisk när man arbetar mitt emot varandra eller sida vid sida hos vårdtagaren, när man förflyttar någon i sängen, när de ramlar och ska tas upp från golvet, när de får personlig omvårdnad och när de är oroliga och behöver närhet.

Detta är nytt för oss alla och vi får lära oss efterhand. Men kanske borde vi ta det säkra framför det osäkra överallt i samhället.

Anna-Karin Byström, Munkfors, undersköterska i hemtjänstens nattpatrull

”Låt oberoende forskare granska Folkhälso-myndigheten”

TISDAG 5 MAJ 2020

Folkhälsomyndighetens vetenskapliga bedömningar av pandemin är grund för rekommendationer med höga insatser. Rekommendationerna blir i realiteten experiment med en hel befolkning som försökspersoner.

Rutin inom all vetenskaplig produktion är att flera andra jämbördiga experter ger sin syn den vetenskapliga kvaliteten. Detta är särskilt viktigt i sammanhang som gäller liv och hälsa.

Demagogiska politiker som till exempel USA:s president Donald Trump är inte alltid är förtjusta i denna rutin. Demagoger vill gärna

använda vetenskap, sann eller osann, för egna syften.
I det här fallet gäller det dock Folkhälsomyndighetens rekommendationer och de antaganden och data dessa vilar på.
Granskningen av Sveriges strategi kan inte enbart göras om ett antal år. En oberoende vetenskaplig referensgrupp behöver tillsättas och aktiveras och måste innefatta även yrkesverksamma experter och ”kritiker”.
Granskningen av det tunga uppdrag som vilar på Folkhälsomyndigheten ska inte behöva fortsätta ske enbart i disparata medieutspel, speciellt inte i sådana som använder ömsom angrepp och ömsom idealiseringar av enskilda personer.

Hans Smedje, Stockholm

”Hjälp oss som driver enskild firma innan det är för sent”

TISDAG 5 MAJ 2020

Det är dags att regeringen vaknar och börjar ta sitt ansvar för oss som driver enskild firma. Vi måste få samma hjälp som de som driver företag i aktiebolagsform. De krispaket som presenterats hittills under coronakrisen räcker inte på långa vägar. Vi bör få ta del av självpermittering. Hur ska vi annars kunna överleva?
En person som jag träffat som är i samma situation som jag har drivit en enskild firma sedan 1990. Han har aldrig arbetat för någon annan än han själv. Han har aldrig behövt ansöka om stöd. Han har betalat ganska mycket i skatt och framför allt betalat sig själv en lön. Just nu så försöker han komma på ett sätt att överleva utan inkomst.

Även jag driver en enskild firma. Jag har inte haft något stöd eller liknande för att starta mitt företag och har sedan starten 2016 kunnat betala mig själv en lön och har anställt personal. Som många andra har jag drabbats hårt av coronakrisen. Mitt företag arbetar med koncept, design och produktion åt kunder för olika typer av evenemang, mässor, festivaler och arrangemang för nystartade företag. Viruset gör att mitt företag praktiskt taget fått näringsförbud och plötsligt har noll kronor i intäkter, men samtidigt sitter jag med stora utgifter.
Det var inte så att mitt företag gick dåligt innan krisen och att jag i och med det borde ha sökt ett annat jobb. Tvärtom har mitt företag utvecklats och omsättningen har tidigare ökat. Jag läste om en annan person i samma bransch som varit tvungen att börja självmedicinera med sömntabletter för att situationen är så brutal. Vad händer om massor av seriösa företagare tvingas gå i personlig konkurs och behöver hjälp, inte bara med

ekonomi utan eventuella hälsoproblem?
Svaret jag hittills fått av olika myndigheter som jag försökt få tillfälligt stöd från är att du måste lägga ner din verksamhet eller åtminstone lägga firman vilande och ställa dig i ledet för att få a-kassa. Det innebär att jag måste göra mig tillgänglig för arbete hos Arbetsförmedlingen samt inte får göra någon marknadsföring eller arbete med min firma under tiden. Varför?
Det är väl ändå så att vi hoppas att coronaviruset försvinner så vi kan försöka gå tillbaka till någon slags normalitet igen? Ska jag då behöva starta om mitt företag med en superlång startsträcka, ett företag som jag slitit väldigt hårt för att komma dit där jag är (inte just nu då).
Vad händer sedan med oss enskilda företagare när 2020 års omsättning varit kanske 0–200 000 kronor utan vinst. Vad händer med exempelvis med den sjukpenninggrundande inkomsten, vård av sjukt barn och föräldraledighet? Det som händer nu får även långsiktiga effekter på privatekonomin.

Det är en rejäl orättvisa i att bara hjälpa aktiebolag i de åtgärder som hittills genomförts. Även vi enskilda företagare har fått verksamheten utraderad på grund av viruset. Enskilda företagare borde få permitteringsstöd för sig själv och samma ansvarsfrihet vid konkurs som aktiebolag.

Daniel Karlsson Hallgren, Stockholm

Antal avlidna i covid-19 vecka för vecka i Stockholm

4 maj 2020

Källa: Region Stockholm

Antal inskrivna i slutenvärd per åldersgrupp

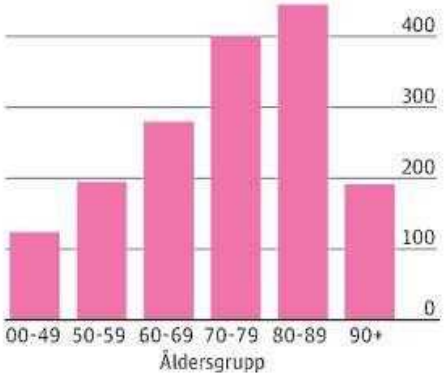

Andel avlidna per åldersgrupp

(Procent)

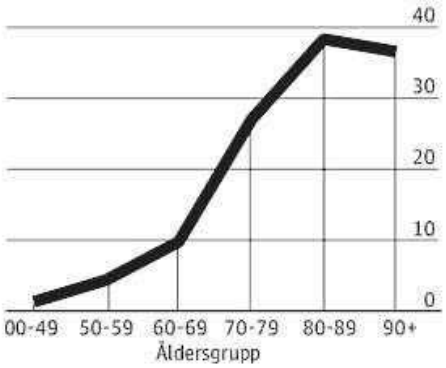

Antal inskrivna covid-19 patienter i Stockholms sjukhusvård

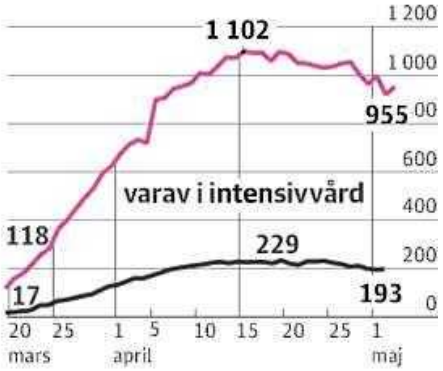

Antalet avlidna har minskat i Stockholm

TISDAG 5 MAJ 2020

Fler män än kvinnor är inskrivna med covid-19 på länets sjukhus. Andelen avlidna är störst i åldersgrupperna från 60–69 år och uppåt. Det säger sjukvårdsdirektör Björn - Eriksson. Men antalet avlidna per vecka i Stockholm har minskat något.

På måndagen presenterade Region Stockholm för första gången ålder och kön för de patienter med covid-19 som skrivits in respektive ut från sjukhusen i Stockholmsområdet

– Jag har tidigare jämfört krisen med en storm. Nu är det full storm och full styrka. Vi måste pressa ner kurvan. Vi börjar se tecken på att vinden börjar lätta, men det är verkligen på marginalen och det är alldeles för tidigt att lätta på restriktionerna. Fortsätt med den goda vanan att tvätta händerna och tänk på att kollektivtrafiken är till för dem som måste åka till jobbet, säger sjukvårdsdirektör Björn Eriksson.

Att trycka ner kurvan är också avgörande för vårdpersonalen konstaterar han vidare.
– Om vårdens personal blir allt för trötta så klarar vi inte av att hålla så många vårdplatser som vi har öppna.
Antalet avlidna i Region Stockholm är uppe i 1 428. Totalt sjukhusvårdas knappt 1 000 patienter med covid-19.
– Det är mycket höga siffror, säger Björn Eriksson.
Av de som är inskriva i slutenvården med covid-19 är 59 procent män och 41 procent kvinnor.
Covid-19 slår väldigt olika i olika åldersgrupper, enligt Björn Eriksson. Men ingen går säker, Region Stockholms statistik visar att den drabbar alla åldersgrupper.
– Med ökande ålder ökar antalet inskrivna, vi ser en ”knix” från åldersgruppen 60–69 och uppåt. Vad värre är att en stor andel av de äldre inlagda avlider, sjukdomen är allvarligare ju äldre du är, säger Björn Eriksson.
En ljusglimt mitt i pandemin är att antalet avlidna per vecka i Stockholm sjunker.

– Det har avtagit de senaste två veckorna, säger Björn Eriksson. Även antalet utskrivna från sjukhus ökar, förklarar han. Det är flest män som skrivs ut, detta eftersom det är fler män än kvinnor som vårdas för covid-19. Finansregionrådet Irene Svenonius (M) hyllar medarbetarna i sjukvården.
– Att så många covidpatienter blir bättre och kan skrivas ut från sjukvården är otroligt glädjande och det är tack vare våra medarbetare som har hög kompetens och gör ett fantastiskt jobb under tuffa förhållanden.

Men även Irene Svenonius framhåller att det är för tidigt och för riskfyllt att blåsa faran över.
– De uppoffringar i vardagen som vi alla tvingas göra kanske börjar kännas lite jobbiga, men de är helt och hållet nödvändiga för att de som sliter i främsta ledet ska orka hela vägen, säger hon.
Även antalet besök på länets närakuter minskade under mars.
– Vi har tolkat det som att fler isolerar sig, men det kan inte vara hela förklaringen. Det är viktigt att man söker vård om man behöver det, man ska inte tveka, säger Björn Eriksson.

Resandet med SL har minskat kraftigt konstaterar Trafikförvaltningen vid pressträffen.
– Stockholmarna har i hög grad hörsammat att inte åka kollektivt. Stockholmarna ska ha ett stort tack, säger Suss Forssman Thullberg, kommunikationschef.
Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Anna Rolfner har målet klart för sig: ”Jag vill hinna fylla 100 år nästa år”

TISDAG 5 MAJ 2020

Anna Rolfner fyller 100 år i september nästa år. Trots

coronaepidemin ser hon livet från den ljusa sidan.
– Jag känner mig inte gammal. Jag brukar pigga upp en väninna som ska fylla 90 i år. Hon är så less på att sitta inne även om hon har en stor släkt som kommer med mat, säger Anna Rolfner.
Hon har bott i samma lägenhet i Vällingby sedan 1954 och brukar ha både luncher och middagar tillsammans med väninnorna Ann-Mari, 89 år, och Ingrid och Kerstin, båda 95 år.
– En bor i samma hus, en i frissans hus och en annan bor i det första av raden av HSB-hus. Sedan är det många andra som jag känner igen och hälsar på, säger Anna Rolfner.
Hon har lätt till skratt och humorn i behåll, husen gamlingarna bor i har hon döpt till ”Ålderdomshemmen”.
– Förut träffades vi och åt hos varandra. Då var vi mycket mer aktiva men nu kan vi inte vara det. Man kan inte ens gå ut och gå med väninnor, nu måste man tänka sig för, vi går för oss själva. Trots att umgänget uteblir håller hon humöret uppe.

– Jag lagar ju mat och ringer mina väninnor, vi får träffas per telefon, jag undrar när den här corona ska ta slut.
Maten har hon hemma.
– Jag äter ur frysboxen, jag ska äta ur den för jag ska frosta av den så småningom. Jag går också ned och handlar lite mjölk och sånt, då har jag munskydd och handskar på mig.
Hon är inte rädd för viruset som drabbar de äldre så hårt.
– Om jag blir smittad så dör jag ju. Någonting ska jag väl dö av om de inte slår ihjäl mig. Jag är klar i huvudet i alla fall, skrattar hon.
Anna tar mediciner för blodtrycket och för att tunna ut blodet.
– Ingenting annat. Jag får tabletterna i förpackningar från apoteket. Förut tyckte jag att det var roligt att lägga det i min dosa själv, nu får jag det färdigt från apoteket, ja, ja, det går bra det med.
Hon är mer rädd om 61-åriga dottern Monica, som skrivit manus till filmen ”Tomten är far till alla barnen”, än om sig själv.
– Jag har bara Monica och är fruktansvärt orolig för Monica och hennes kille. Hon jobbar i

spårvägen och träffar ju folk. Hon har fått handskar men inte några munskydd, jag vet inte om munskydd är så bra men det har man i Kina och på sjukhusen. Det är det som man kan andas in som kan vara farligt.
Innan coronaepidemin bröt ut hade Anna hemtjänst.
– Men de hade så lite att göra, de bara bäddade sängen på morgonen men det kan jag faktiskt göra själv, så det sa jag upp.
Tidigare hade hon städning var tredje vecka men nu är det var fjärde vecka.
– Jag får också hjälp med att bädda rent i sängen en gång i månaden. Tvätten, lakan, örngott, handdukar och sånt skickar jag bort. Jag orkar inte gå ned till tvättstugan med det.
Hon inleder varje dag med gymnastik i sängen.
– Jag går igenom hela kroppen och sedan går jag ut på en promenad. Antingen en runda i parken eller så måste jag gå med sopor. När man är ensam måste man ju göra allt själv. Jag går med posten också och så går jag hem igen.

Två gånger har hon varit gift. Första mannen, Henry, dog 1977.
– Sedan träffade jag en annan karl som hette Curt Olsson. Honom var jag ihop med i 21 år, vi bodde särbo.
Som 16-åring kom hon till Stockholm från Bohuslän och har arbetat i livsmedelsbutik, i en fabrik, på spårvägen som konduktör och på kontor innan företaget hon arbetade på upphörde.
Vid 61-års ålder gick hon i förtidspension.
– Så jag har varit pensionär länge. Jag växte upp med fyra syskon, nu är jag den enda kvar. Min bror dog nyligen av hjärtinfarkt, han skulle fyllt 97 år i juli.
I regel ser hon med glädje tillbaka på sitt liv men hon var i 20-årsåldern när andra världskriget härjade som värst.
– Jag har varit med om väldigt mycket, hela kriget, usch och fy.
Rösten nästan tystnar när hon berättar om de bilder hon fick se från krigsslutet 1945.
– Stackarna som satt i koncentrationslägren kom ut och såg ut som benrangel, det var fruktansvärt.

I dag tänker hon på alla som på ett eller annat sätt drabbas av coronakrisen.
– Det är jobbigt för alla som blir arbetslösa och alla firmor som går omkull, det är en gräslig tid, säger Anna Rolfner.
Den här dagen känner hon sig trött för hon har tvättat sina gångkläder i maskin och dessutom hängt tvätten.
– Då blir jag väldigt trött, åldern tar ut sin rätt. Men jag sover inte på dagen för då kan jag ju inte sova på natten.
Middag har hon redan ätit fast klockan inte passerat fyra på eftermiddagen.
– Det var torskrygg, råstekt potatis och stuvad spenat, jag tycker om god mat. Det spelar ingen roll vad det jag äter kostar, jag får ingenting med mig i graven.
Hon säger att hon inte har något hon längtar efter, men att en sak till vill hon hinna med.
– Jag vill inte dö nu, jag vill bli 100 år först, det fyller jag i september nästa år. Jag vill väldigt gärna se hur det går, om corona tar slut.

Lars Grimlund
lars.grimlund@dn.se

Skyddsombud polisanmälde regionen efter sköterskas död

TISDAG 5 MAJ 2020

Det är region Stockholm som polisanmälts för grovt vållande till annans död i samband med en sjuksköterskas död på Karolinska. Polisanmälan har gjorts av skyddsombud för Läkarföreningen.

– Det kan inte uteslutas att det har funnits brister i hennes skyddsutrustning utifrån ett skyddsperspektiv eller att arbetsgivaren inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att skydda personal, säger Mikael Nilsson, en av anmälarna.

Dödsfallet gäller en 39-årig sjuksköterska på Karolinska i Huddinge som var inlånad till infektionsavdelningen för att arbeta med covidsjuka patienter. Sjuksköterskan var sjukskriven och hade testats positivt för

covid-19. Hon avled i sitt hem i slutet av april.
I förra veckan stod det klart att åklagare öppnat en förundersökning om grovt vållande till annans död, efter att skyddsombud gjort en polisanmälan efter sjuksköterskans död och pekat på bristfällig skyddsutrustning. Kammaråklagare Jennie Nordin har tidigare sagt att det i nuläget inte finns någon misstänkt. Men av polisanmälan, som DN tagit del av, framgår det att anmälan är riktad mot region Stockholm.
Polisanmälan har gjorts av Mikael Nilsson, huvudskyddsombud för Läkarföreningen på Karolinska i Solna tillsammans med Christer Almgren-Lidman, som har motsvarande roll på Karolinska i Huddinge.
I anmälan lyfts att skyddsombuden i regionen under en tid varit oense med regionen om vilken skyddsutrustning som används på sjukhusen, då det inte är samma som Folkhälsomyndigheten rekommenderar.
DN har tidigare berättat att regionen vid flera tillfällen

kommit med nya riktlinjer för skyddsutrustning, och med hänvisning till vårdhygienisk expertis inom regionen förordat en ”basnivå” för att skydda de anställda, vilket bland annat omfattat kortärmat förkläde i stället för långärmat, och att vanligt kirurgiskt munskydd är tillräckligt skydd mot smittan i stället för säkerhetsklassade FFP3-andningsskydd. Efterhand har även Folkhälsomyndigheten justerat sina riktlinjer, vilka nu ligger på en lägre nivå än WHO.

– Under covid-19-pandemin är det problematiskt att region Stockholm och företrädare för vårdhygien Stockholm har kommit med styrande dokument där det finns meningsskillnader mellan rekommendationer gällande skyddsutrustning och perspektiv. Det har förekommit att företrädare för vårdhygien har förordat lägre krav än internationella riktlinjer som kan ha lett till att personal smittas i onödan, säger Mikael Nilsson, som uppfattar att lokala chefer med arbetsmiljöansvar saknar

kompetens och förståelse för just betydelsen av skyddsutrustning.
I anmälan lyfter skyddsombuden också att Karolinska i Huddinge har testat sin personal mot covid-19 i högre omfattning än andra enheter, och att många varit sjukskrivna.
– Nu kan vi konstatera att en ung människa har avlidit, sannolikt på grund av covid-19-relaterad sjukdom. Det kan inte uteslutas att det har funnits brister i hennes skyddsutrustning utifrån ett skyddsperspektiv eller att arbetsgivaren inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att skydda personal. Med hänsyn till den avlidna och hennes anhöriga och all vårdpersonal är det därför viktigt att polismyndigheten får utreda ansvarsfrågan, säger - Mikael Nilsson.
DN har sökt företrädare för Region Stockholm. Presstjänsten som skriver i ett mejl, att avstämning gjorts med regionens jurister, och att frågor ska besvaras av Karolinska.
“Vi värnar alltid personalen och för att dom ska ha en så bra arbetsmiljö som det går ska dom ha en bra skyddsutrustning.
Anmälan är gjord mot Region

Stockholm eftersom det är den juridiska personen men i och med att arbetsmiljöansvaret inom regionen är fördelat till Karolinska är det dom som svarar på frågor kring detta.”
Karolinska har meddelat att man inte kommenterar ärendet.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

M-politikers bostad har vandaliserats

TISDAG 5 MAJ 2020

Toppolitikern och finansregionrådet Irene Svenonius (M) hem har vandaliserats, uppger partiet. På fasaden till bostaden ska någon ha klottrat ”Avgå”.
”Detta är ett avskyvärt illdåd. Hot och våld mot folkvalda är angrepp mot vår demokrati och får aldrig accepteras”, skriver

partisekreterare Gunnar Strömmer (M) i en kommentar till DN.
Den vänsterextrema gruppen Antifascistisk aktion (AFA) har tagit på sig dådet.
Oppositionsregionrådet Aida Hadžialić (S) fördömer dådet.
”Alla ska känna sig trygga i sitt hem, så även Sveriges förtroendevalda”, skriver Aida Hadžialić.
DN

Person skottskadad på restaurang

TISDAG 5 MAJ 2020

Södermalm. En person sköts på en restaurang vid Medborgarplatsen på Södermalm vid 22-tiden på söndagskvällen.
Den skadade fördes till sjukhus med ambulans.
På måndagsförmiddagen uppger polisen att skadeläget för den person som skottskadades på

söndagen är stabilt och inte livshotande.
Händelsen rubriceras som mordförsök. Polisen är intresserad av upplysningar från allmänheten.
DN

Tv-programmens studiopublik lämnar tomrum efter sig

TISDAG 5 MAJ 2020

De har troget suttit där och reagerat på programledarnas skämt, applåderat, och flimrat

förbi i korta klipp. Nu är tv-kanalernas studiopublik borta – och då märks den mer än någonsin.

Plötsligt ekar de tomma, tv--studiorna. Den 11 mars tog SVT -beslutet att spela in sina program utan publik för att undvika smittspridning. TV4 tog dagen därpå samma beslut.

Människorna som troget suttit där och reagerat på programledarnas skämt, applåderat, och flimrat förbi i korta klippbilder är nu borta.

– Jag tycker att programmen i sina publiklösa versioner saknar en puls. De känns helt enkelt lite livlösa. Det är fint på något sätt att studiopubliken är något de allra flesta inte tänker på, men när den är borta märks det så mycket, säger Jonas Strandberg.

Han är komiker och ligger också bakom dokumentärfilmen ”Some-where in the crowd there’s you” som släpps på Youtube den 27 maj. I filmen granskar han studiopublikens funktion och följer en grupp stammisar på svenska tv-inspelningar.

Strandberg säger att han valde att sätta sökarljuset på människorna i skuggan av nöjesindustrin just av

den anledningen – att de annars är osynliga.
– Studiopubliken känns som en extremt bortglömd del av underhållningsbranschen; som om de alltid har varit där, men aldrig uppmärksammats, säger Jonas Strandberg.
Hålrummet uppstår inte bara på de tomma läktarna, utan också på ett annat plan. Man kan tro att tv-publiken är passiva betraktare vars frånvaro inte påverkar innehållet särskilt mycket, men de personer i tv-branschen som DN pratar med vittnar om hur kännbar bristen är. Som att ta bort ett led ur en ekvation, säger de.
Jessika Gedin, programledare för SVT:s litteraturprogram ”Babel”, beskriver det rent av som ett väldigt konkret fall av *horror vacui*, alltså den upplevda skräcken för ett tomrum.
I hennes fall har den publikfria effekten varit en som hon inte räknade med: Det har blivit svårare att skapa intimitet i intervjuer med författarna när betraktarna saknas.
– En initial och ganska stor del av intervjuandet går ju ut på att få författaren att glömma kameror,

personal och publik så att ett *riktigt* samtal kan uppstå. Just det trodde jag skulle bli enklare när publiken försvann. Men en stor, svart, tyst studio blir något slags tomrum som det egentligen är svårare att bortse ifrån än ett rum fullt av folk, säger hon.
David Hellenius är programledarveteran med dussintals produktioner bakom sig. Just nu leder han ”Let’s dance” i TV4 tillsammans med Tilde de Paula Eby, och hann knappt inleda säsongen förrän allt förändrades och deltagarna fick dansa för tomma hallar.
– Publiken finns där för att förstärka känslor i studion, men också för tv-tittarna. Att man har publik när man spelar in en sitcom är för att tala om för tittarna att *nu*, nu är det kul!
Det gäller inte bara skratten, säger David Hellenius. Något kanske är känsligt, eller imponerande, då hjälper publiken till att förstärka det.
– Det är en stor del som försvinner utan publik. Men det är konstigt, nu när man kört några veckor så vänjer man sig lite. Man får ha ett nytt förhållningssätt, inte bygga upp programmet på

samma sätt. Man kan till exempel inte presentera någon med hög röst, för det finns ingen där som reagerar, säger David Hellenius. Det är förstås inte bara nöjesindustrin som drabbas av läktarnas tomhet. Även idrottsevenemang har gått av stapeln med nollpublik. På tyska har uttrycket *geisterspiel* myntats, ”spökmatch”, för att gestalta den kusligt ödsliga upplevelsen av fotbollsmatcher utan åskådare. Men det finns ett utbyte som sker i kulturvärlden där uppträdande och publik är direkt beroende av varandra, och utan intimiteten mellan, säg, en sångare eller ståuppkomiker och deras publik blir uppträdandet i det närmaste menlöst eftersom varje verk uppstår i mötet med åskådarna. Skådespelaren och komikern Lucille Ball sa till exempel att ”Jag älskar en publik, jag jobbar bättre med en publik. Jag är, faktiskt, död utan en.”
Det citatet inleder även dokumentären ”Somewhere in the crowd there’s you”. För om tv-produktionerna får något av publiken – så får publiken också något tillbaka. Att vara stammis på tv-inspelningar är en alldeles

egen subkultur. Människorna som Jonas Strandberg möter i filmen har gjort det till en livsstil – som Bertil Monegrim, som har besökt fler än 3 000 inspelningar. Hans uppräkning av dem är som ett arkeologiskt register av svenska tv-produktioner: från Kanal 5:s ”Måndagsklubben” (1996) till ”Masterplan” med Adam Alsing (2003), och samtliga säsonger av ”Big brother” sedan starten 2001. Dokumentären visar vilken viktig social betydelse inspelningarna har. Kring dem har nämligen vuxit fram en gemenskap på ett trettiotal personer som besöker så gott som alla inspelningar, vilket innebär flera dagar i veckan.

– Min första tes var att man framför allt gick och såg sitt favoritprogram ihop, men de allra flesta verkar besöka samtliga inspelningar som behöver studiopublik. Jämför man med musik är det inte att gå och se sitt favoritband som är grejen, utan att vara på konsert.

Även om publikdeltagarna är i olika åldrar och kommer från olika bakgrunder finns det ett gemensamt drag som förenar dem, säger han.

– Man ser på sin roll som ett uppdrag. Att man är medveten om vad som krävs av en som publikmedlem för att bidra till en bra inspelning. Det känns lite som ett kall, nästan, säger Jonas Strandberg.
David Hellenius utropar genast: ”Är Bertil med?” när han får höra talas om dokumentären – han känner igen de flesta stammisar som brukar dyka upp i hans program. Och stammisarna gör sitt jobb bra.
– De är superrutinerade. Och snälla – de skrattar även när det inte är jättekul. Stammisarna styr ofta resten av publiken, man behöver inte förklara så mycket, säger David Hellenius.
De allra flesta av dessa publik-veteraner håller kontakten på -sociala medier och ses på inspelningarna.
– Jag upplever att man känner varandra väldigt väl. En person jag intervjuade hade en funktionsvariation som gjorde att jag hade svårt att förstå hans tal. Mannen hade med sig sin personliga assistent, men det var inte assistenten, utan en annan av stammisarna som tolkade hans tal åt mig, säger Jonas Strandberg.

Så vad händer med dessa personer nu när offentliga folksamlingar begränsats och tv-programmen inte längre tillåter publik?
– De har full förståelse för att det är så här nu, men saknar det förstås väldigt mycket. Det är en stor del av ens gemenskap och ett väldigt stort intresse som försvunnit, säger Jonas Strandberg.
Känslan är ömsesidig.
– Jag saknar publiken, absolut. De fyller verkligen ett jättestort syfte. Och det kan dröja innan de är tillbaka, kanske inte ens till hösten, säger David Hellenius. Publiklösheten kan komma att påverka tv-innehållet mer än man kanske anar. Det är en sak att köra ett gammalt invant program utan publik – men en helt annan sak att dra i gång en ny produktion publiklös. Och att spela in saker för tomma läktare nu, som ska sändas senare, kan också vara svårt.
– Då kommer det bara att bli en påminnelse om den tiden då vi inte mådde bra. Det är nog något som många kanaler brottas med just nu, säger David Hellenius.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se

Inga folkparks-turnéer för första gången på 115 år

TISDAG 5 MAJ 2020

Scen.

Det blir inga traditionsenliga folkparksturnéer i sommar. För första gången på 115 år tvingas riksorganisationen Folkets hus och parker nu ställa in sina rikstäckande turnéer.

Teater- och musikturnéerna på folkparkerna runt om i Sverige är ett traditionsenligt inslag varje sommar. Nu tvingas man för första gången i rörelsens historia att skjuta upp ett hundratals planerade turnéstopp med främst barn- och familjeföreställningar.
– Det är verkligen otroligt tråkigt. Vi har genomfört våra sommarturnéer sedan 1905 och vi vet hur mycket de betyder för såväl publiken och parkerna som artisterna, och för att det ska finnas kultur i hela landet, säger Calle Nathanson, vd för Folkets hus och parker i ett pressmeddelande.
Folkets hus och parkers turnéer utgör bara en del av de lokala folkparkernas verksamhet, men coronapandemin slår hårt mot hela utbudet. Genom mindre arrangemang och andra lösningar hoppas nu parkerna på att kunna ta sig igenom sommaren.
–Det finns en verklig kämpaglöd ute i folkparkerna, och vi gör allt vi kan för att vi ska klara av det här tillsammans, säger Nathanson.

Partierna går i samma fälla som när de tystnade i invandringsdebatten

ONSDAG 6 MAJ 2020

När stora ekonomiska beslut ska fattas frågas experterna ut i riksdagens utskott. Varför sker inte detsamma när svenska epidemiologer nu fattar livsavgörande – och för världen unika – beslut?

Sverige har valt en egen strategi för coronabekämpningen. Samtidigt har vi fått mer smittspridning och fler dödsfall än grannländerna. Trots en polariserad debatt bland forskare och opinionsbildare har den politiska uppslutningen bakom strategin varit total. Opinionsundersökningar visar på

ett stort förtroende bland medborgarna för både regeringens och Folkhälsomyndighetens agerande. Det finns skäl att reflektera över allt detta.
Det verkar uppenbart att Folkhälsomyndigheten inledningsvis gjorde allvarliga felbedömningar. Man såg faran för bred smittspridning som liten, man trodde att antalet sjukdomsfall skulle nå en topp ett par veckor efter det att sportlovsresenärerna från Italien återvänt och man underskattade risken för att personer utan tydliga symtom kan vara smittsamma.
Felbedömningarna kan vara förklarliga mot bakgrund av då rådande osäkerhet. Däremot är det obegripligt att inte en försiktighetsprincip följdes i detta läge. Den kunde ha inneburit rekommendationer om karantän av alla Italienresenärer, om att andra utlandsresenärer med förkylningssymtom borde stanna hemma och om tidigare förbud mot större sammankomster. I stället kritiserade myndigheten företag och andra som av

försiktighetsskäl gick längre än den rekommenderat.
Folkhälsomyndighetens handlande bör utvärderas. Det gäller inte minst som myndigheten konsekvent ställt sig oförstående till kritik mot sitt tidigare agerande.
Varför är förtroendet trots detta så stort för Folkhälsomyndigheten? Det går bara att gissa.
I en skrämmande situation kan det finnas ett behov av att tro på att någon har koll på läget och tar rätt beslut oavsett om det stämmer eller inte. De dagliga presskonferenserna har nästan fått en rituell funktion. Runt statsepidemiolog Anders Tegnell har det närmast uppstått en personkult – inte minst utvecklad på Aftonbladets ledarsida.
Folkhälsomyndighetens företrädare har varit skickliga på att framhäva att man skulle ha unik expertkunskap och att ifrågasätta den vetenskapliga kompetensen hos kritiker. I medier viftas dessa ofta bort som ”hobbyepidemiologer”.
Störst betydelse har kanske den totala avsaknaden av politisk debatt om vägvalen i

smittbekämpningen haft. Det står i skarp kontrast till den intensiva diskussionen om hur de ekonomiska följderna av coronakrisen ska mötas. Partipolitiska slagordsdebatter om coronastrategin vore förstås olyckliga. Men politikernas försiktighet har inneburit att vi inte fått en tillräckligt tydlig diskussion om alternativen till den valda strategin. Tyvärr följer detta en dålig svensk tradition av att viss politik inte får ifrågasättas (förrän den får ifrågasättas). Ett exempel är den totala politiska enigheten om att efter det kalla kriget montera ner både civil- och det militära försvaret. Ett annat exempel är hur det inom de då etablerade politiska partierna fram till 2015 var förbjudet att diskutera invandringens omfattning.

En artikel skriven av fem forskare (DN Debatt 30/4) preciserade på ett bra sätt de två huvudalternativen för smittbekämpningen: ”bromsning” eller ”nedtryckande”. Den valda bromsstrategin innebär begränsade åtgärder för att hålla nere smittspridningen så att sjukvårdens kapacitet ska räcka

till. Alternativet är mer aggressiva insatser för att snabbt trycka ner smittspridningen och sedan försöka hålla den kvar på låg nivå genom testning och smittspårning (som då blir möjlig att utföra). Det har framförts ett antal, delvis överlappande men också delvis motstridiga, argument för bromsstrategin: den är mer uthållig, den är mer effektiv i ett samhälle med hög tillit därför att den bygger på frivillighet, den är mindre ekonomiskt kostsam, den leder till flockimmunitet och dessutom skiljer sig strategierna egentligen inte åt.

Men slutsatserna är inte självklara. En kortare och mer drastisk nedstängning, följd av mindre restriktiva åtgärder, kan mycket väl vara mer uthållig och innebära lägre kostnader än en ganska stor nedstängning under lång tid. Hög tillit kanske betyder större acceptans även för tvångsåtgärder. En lång period av relativt stor smittspridning ger stora påfrestningar på sjukvården särskilt om man beaktar de andra sjukvårdsbehov som måste eftersättas. Att skjuta smittspridning framåt i tiden ökar chansen att hinna utveckla bättre

behandlingsmetoder och förhoppningsvis också vaccin. Frågorna behöver bred genomlysning. Inför ekonomiskpolitiska vägval har finans- och arbetsmarknadsutskotten i riksdagen ofta anordnat öppna utfrågningar av experter med olika bakgrund för att få ett bättre beslutsunderlag. Socialutskottet borde nu göra något liknande. Regeringen borde tillsätta en bred kommission med oberoende forskare för att så fort som möjligt få till en mer transparent värdering av olika handlingsalternativ för den fortsatta hanteringen av coronapandemin än vad Folkhälsomyndigheten förmått leverera. En svår fråga att ta ställning till är vilken ”exitstrategi” från nedstängning ett land som aldrig haft någon riktig ”entrystrategi” bör välja.

Lars Calmfors är professor emeritus i internationell ekonomi och forskare vid IFN.

Lars Calmfors

L tappar i skolfrågan

Andel som anser att Liberalerna har den bästa politiken på området skola och utbildning.

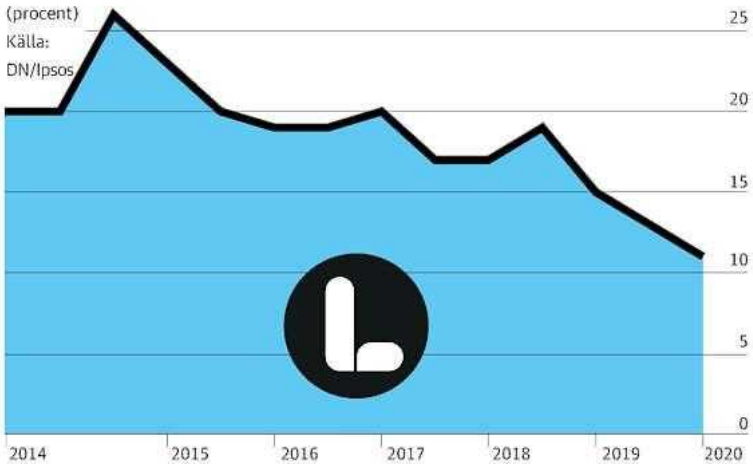

MP tappar i klimatfrågan

Andel som anser att Miljöpartiet har den bästa politiken på området miljö och klimat.

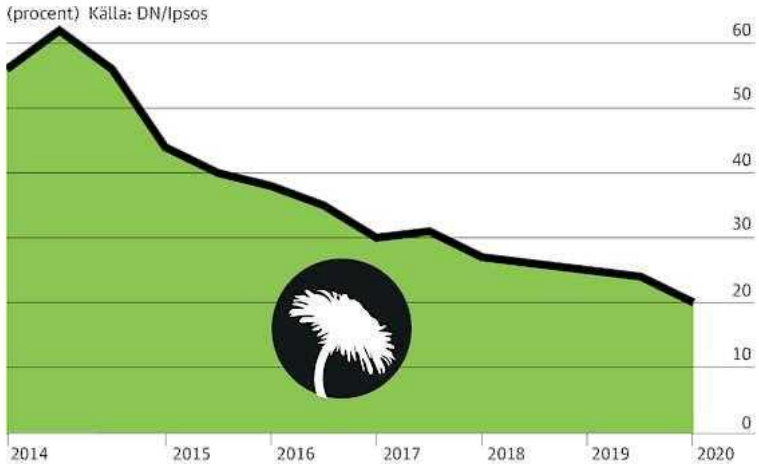

Förtroendet för partiernas politik

Sjukvård, äldreomsorg, ekonomi och jobb står i centrum för coronakrisen. Andel av väljarna som anser att partiet har bäst politik. Förra mätningen från november 2019 inom parentes.

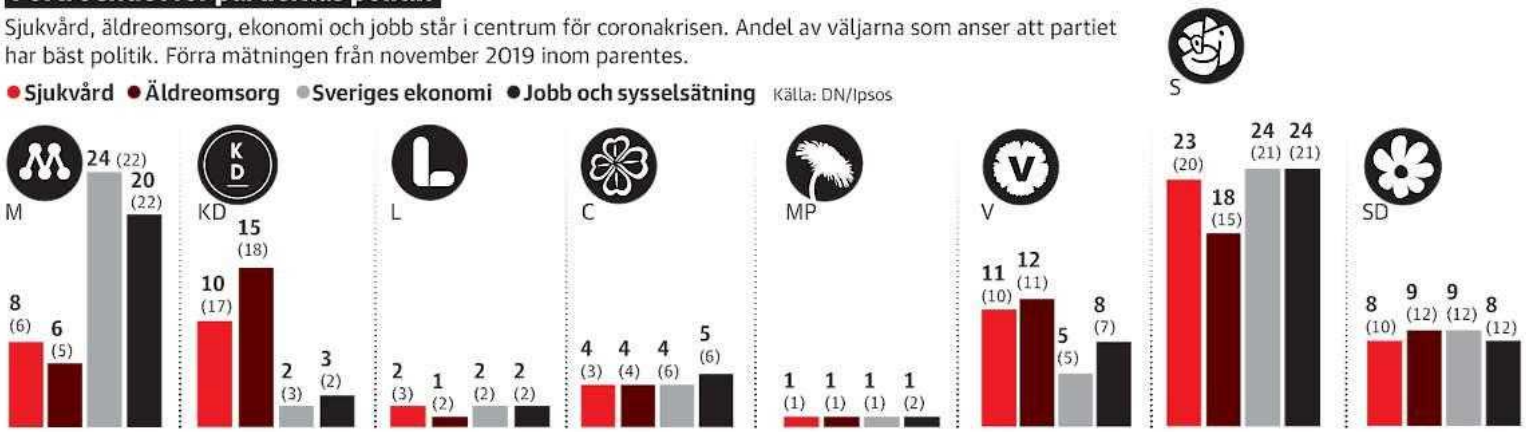

6 maj 2020

6 maj 2020

Liberalerna och Miljöpartiet rasar i sina hjärtefrågor

ONSDAG 6 MAJ 2020

Liberalerna får en bottennotering i skolfrågan i DN/Ipsos nya mätning av väljarnas förtroende för partiernas politik. Samtidigt fortsätter Miljöpartiet att rasa i sin hjärtefråga. Förtroendet för MP:s miljöpolitik är bara en tredjedel mot vad det var innan partiet klev in i regeringen 2014.

Liberalerna och Miljöpartiet har länge legat kring den ödesdigra 4-procentspärren till riksdagen. Coronakrisen har inte förbättrat deras läge trots att bägge partierna har synts i samband med de åtgärdspaket som regeringen och samarbetspartierna har lagt fram. I DN/Ipsos aprilmätning

hamnade bägge partierna på just 4 procent av väljarstödet.
Som DN/Ipsos kunde visa i förra veckan syns partiernas kris också i väljarnas syn på deras ledare. Nyamko Sabuni (L) och de gröna språkrören Isabella Lövin och Per Bolund har klart lägst förtroende av alla partiledare.
Ytterligare en mätning från DN/Ipsos fördjupar bilden av två partier i kris. Den här gången har väljarna fått svara på vilket parti man anser har bäst politik på olika områden.
Liberalerna skaffade sig under Jan Björklunds tid som partiledare och utbildningsminister en mycket stark position i skolfrågorna, periodvis starkast av alla partier. I april 2020 rasar L dock ner till sin lägsta notering hittills sedan 2006. I dag anser 11 procent av väljarna att L har bäst politik, vilket kan jämföras med toppnoteringen 29 procent 2011. Det är tredje mätningen i rad som förtroendet faller och L hamnar nu först på tredje plats, efter S och M.
Raset för Miljöpartiet är ännu större. I juni 2014, strax före valet som för första gången gjorde MP

till ett regeringsparti, ansåg hela 62 procent av väljarna att partiet hade den bästa politiken inom miljö och klimat. I april 2020 är den andelen 20 procent, vilket innebär att man tappat fem mätningar i rad. Till saken hör att MP under hela den tiden har innehaft posten som klimat- och miljöminister, och att frågorna tagit allt större plats i debatten. Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.
– Det är oerhört dramatiskt. Miljöpartiet har tappat två tredjedelar av det stöd man hade för sin miljöpolitik på sex år. Det saknar motsvarighet, säger han. DN/Ipsos mätning förstärker också bilden av att Socialdemokraterna är inne i en stark period. Partiets väljarstöd har ökat, förtroendet för partiledaren Stefan Löfven ökar och det samma gäller för partiets politik på samtliga nio politikområden som ingår i undersökningen. Värt att notera är att S stärks på de två politikområden som står i fokus under coronakrisen, sjukvården och äldreomsorgen.

– Det är en effekt av en mycket tydlig förändring av den politiska dagordningen. Vi kommer från en period med tyngdpunkt på frågor som invandring och kriminalitet där samhället kommit till korta och Socialdemokraterna är svagare relativt andra partier. Nu står sjukvården i centrum, ett område där Socialdemokraterna traditionellt varit starka, säger Nicklas Källebring.

DN/Ipsos har också frågat vilket parti man anser är bäst på att leda Sverige i en kris. Med 34 procent har S överlägset störst andel väljare bakom sig. Moderaterna är klar tvåa med 15 procent. Nicklas Källebring påpekar dock att svaren påverkas av att det är just S som leder landet i den pågående krisen.

Noterbart är att Kristdemokraterna, som har kritiserat S och regeringen hårt när det gäller vården och äldreomsorgen, tappar rejält på just de områdena.

Moderaterna är fortsatt starka på området Sveriges ekonomi där man delar förstaplatsen med S. Sverigedemokraternas negativa trend syns även här. Partiet

backar på samtliga områden utom invandring där man ligger still.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se

Fakta. Så gjordes undersökningen

Ipsos har under perioden 14–26 april intervjuat 1 194 röstberättigade väljare. 415 slumpvis utvalda personer har svarat via sms-länk. 779 intervjuer gjordes med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

Frågan som ställdes var: Vilket parti tycker du har bäst politik när det gäller (område)? Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

Ilija Batljan anhållen – SBB-aktien dyker

ONSDAG 6 MAJ 2020

Vd:n och grundaren av fastighetsbolaget SBB, Ilija Batljan, har anhållits av Ekobrottsmyndigheten. Detta efter ett misstänkt brott mot marknadsmissbrukslagen, enligt bolaget.

Informationen gick ut från Samhällsbyggnadsbolaget i Norden, SBB, strax efter klockan 14 på tisdagseftermiddagen. Vd:n och grundaren Ilija Batljan är anhållen för misstänkt brott mot marknadsmissbrukslagen.

– Vi kan bekräfta de uppgifterna som de har gått ut med. I övrigt har vi ingenting att tillägga, säger Niklas Ahlgren, pressansvarig på Ekobrottsmyndigheten.

Vad handlar det om för typ av brott?

– Vi hänvisar de frågorna till hans försvarare och till bolaget.

I SBB:s pressmeddelande framgår att vd:n är anhållen, och det rör sig om ett ”påstått brott mot marknadsmissbrukslagen”.
Utöver det är informationen knapphändig även till Batljans kolleger, enligt Adrian Westman, chef för investerarrelationer på SBB.
– Vi har ingen ytterligare information utöver det vi kommunicerat. När vi har väsentlig information kommer vi så klart att kommunicera ut det, säger Adrian Westman.
Gripandet ska inte ha skett på -arbetsplatsen enligt honom.
– Vi har inte haft något tillslag hos SBB, vi har inte haft något besök från polisen hos oss.
Informationen är även för vår del knapphändig just nu, säger Westman.
Under Ilija Batljans frånvaro kommer vice vd Krister Karlsson att träda in som tillförordnad verkställande direktör, enligt bolaget.
Joakim Bornold, sparekonom på Söderberg & Partners, har lång erfarenhet från finansbranschen, bland annat som ansvarig för aktiehandel på Nasdaq. Enligt honom tyder den knapphändiga

informationen på att Batljan använt information på ett sätt han inte får som vd i ett börsnoterat bolag.
Mer exakt vad Batljan gjort sig skyldig till och i vilket sammanhang är svårt att spekulera i poängterar han samtidigt.
– Men det mest sannolika är såklart att det rör SBB, säger Bornold.
Nyheten fick SBB-aktien att störtdyka med nära 40 procent på Stockholmsbörsen. Ett par timmar efter att bolaget gått ut med informationen var kursen något återhämtad men ändå ner med omkring 20 procent.
– Att kursen sjönk så drastiskt efter beskedet har dels att göra med hur viktig han är för bolaget, dels med att marknadens förtroende för bolaget är väldigt lågt. Bolagsbygget är starkt ifrågasatt på många håll och kanter i bostadsbranschen, säger Joakim Bornold.
Ilija Batljan, 56 år, är tidigare social- demokratisk politiker. Han har bland annat varit kommunalråd i Nynäshamn och därefter landstingspolitiker i Stockholm.

Då han slutade som politiker 2011 blev han vice vd i Fjärde AP-fondens fastighetsbolag Dombron, som senare ändrade namn till Rikshem, med omkring 25 000 bostäder. I december 2015 fick han sparken från vd-jobbet på Rikshem sedan det uppdagats att han gjort stora fastighetsaffärer för egen räkning utan att informera styrelsen, skriver TT. Året efter startade han fastighetsbolaget Samhällsbyggnadsbolaget i Norden AB som äger och förvaltar hyresrätter och fastigheter.
DN har sökt Batljans försvarare.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se

Fakta. Kan ge flera års fängelse

Inom ramen för brott mot marknadsmissbrukslagen ryms bland annat olika typer av marknadsmanipulation, insiderbrott och röjande av insiderinformation. Det är brott som om de bedöms vara grova kan ge flera års fängelse.

Investor sänker utdelningen

ONSDAG 6 MAJ 2020

Styrelsen i Wallenbergsfärens maktbolag Investor ändrar sitt förslag om utdelning till aktieägarna. Nu föreslås en utdelning på nio kronor per aktie, enligt ett pressmeddelande.
”Den rådande covid-19-pandemin påverkar Investor AB:s porföljföretag på olika sätt och den fulla effekten är fortsatt svårbedömd”, skriver Investor.
Det ursprungliga förslaget var en utdelning på 14 kronor per aktie.
TT

0,3

ONSDAG 6 MAJ 2020

procent sjönk Sveriges BNP med under första kvartalet jämfört med kvartalet före, enligt preliminära siffror från Statistiska centralbyrån (SCB).
Jämfört med första kvartalet i fjol steg BNP med 0,5 procent.
TT

Atlas Copco får stor del av Isra Vision

ONSDAG 6 MAJ 2020

Verkstadsjätten Atlas Copcos bud på tyska Isra Vision har nu accepterats av 78,51 procent av aktieägarna. Inklusive Atlas Copcos direktägande i Isra Vision innebär det ett totalt ägande om 92,19 procent. Det står klart sedan acceptfristen för uppköpserbjudandet gick ut den

29 april, enligt ett pressmeddelande.

Köpet av Isra Vision är föremål för godkännande av amerikanska myndigheter innan det slutligen kan gå i lås.

TT

Svar direkt. ”Grundar sig på vår syn på hållbar förvaltning”

ONSDAG 6 MAJ 2020

Skribentens jämförelse mellan rätten att jaga och fiska med det kommunala utjämningssystemet gör att det finns anledning att

påminna om en av svensk basindustris största mjölkko: naturresurserna i Sápmi.
Redan på rikskanslern Axel Oxenstiernas tid ansågs området kunna bli “de svenskes Västindien”. Att ägna sig åt kolonial utsugning och rovdrift av naturresurser har sedan dess varit legio. Dagens stora industriaktörer, ofta med statliga ägarintressen, utgör inget undantag.
Kiruna hyser Europas största järnmalmsgruva och förser staten med miljardintäkter. I närliggande orter som Gällivare finns flera gruvor som det gigantiska dagbrottet Aitik. Det är en paradox när dessa kommuner inte kan erbjuda fullödig sjukvård i närområdet.
Den samiska närvaron i dessa trakter ifrågasätts med jämna mellanrum. Vi har vuxit upp med att inte lämna avtryck eller rubba balansen. Våra fiskevatten och jaktmarker tål inte hur stort tryck som helst.
Fiske och jakt har alltid varit en del av vårt liv och vårt kulturarv. Att vi själva ska kunna förvalta det är för oss självklart.

Staten har hittills har inte stärkt samernas markrättigheter i någon större omfattning, vilket kan komma att ändras efter Högsta domstolens dom. Den tar avstamp i moderna svenska och internationella rättsprinciper som stärker vår rätt som urfolk till våra traditionella land och vatten, trots att Sverige inte ratificerat ILO-konventionen om urfolks rättigheter.

Att samebyn väljer att upplåta till länsbor grundar sig på vår syn på en hållbar förvaltning och samexistens. En hållbar förvaltning bygger inte på att ekonomiska vinstdrivande aktörer har företräde.

Redan i dag är det svårt att hitta lösningar på problemen som staten på så många sätt bidragit till.

Skribenten bidrar enbart till att blåsa upp och polarisera debatten.

Matti Blind Berg, ordförande, Girjas sameby

Misstänkt mord på två äldre personer på Ekerö

ONSDAG 6 MAJ 2020

Två personer i 80-årsåldern har hittats döda i en fastighet på Ekerö utanför Stockholm. Polisen misstänker mord.
– Man har bedömt att det finns anledning att anta att brott har begåtts, säger Ola Österling, presstalesperson på polisen.
Kropparna upptäcktes i fredags. De är inte identifierade men enligt polisen är det sannolikt personerna som är skrivna på bostaden. Polisen har gjort en teknisk undersökning och förhört människor i närheten, men ingen är gripen.
– Vi har i nuläget inte hittat anhöriga att underrätta, säger Ola Österling.
TT

SOK-läkaren kritisk mot - Eriksson: ”Har inte stått upp tillräckligt för idrotten”

ONSDAG 6 MAJ 2020

En av Sveriges mest kända idrottsläkare riktar kritik mot hur Riksidrottsförbundet och - ordföranden Björn Eriksson agerat under coronakrisen.

– Björn Eriksson är i det här läget lite fel person, säger Bo Berglund, medicinskt ansvarig på Sveriges olympiska kommitté.

Bo Berglund tycker att de olika idrottsförbunden fått för dålig hjälp med hur verksamheten i allmänhet och tävlingsverksamheten i synnerhet ska kunna bedrivas under corona-krisen med dess restriktioner. Han anser att orsaken är att idrotten inte varit med när beslut tas. Av rädsla för att göra fel har

därför många förbund dragit ned på verksamheten för mycket.
– Jag tycker att man bör ta in expertis som kan vara med när Folkhälsomyndigheten (FHM) tar beslut som rör idrott. Det ska vara någon person som verkligen kan idrott och kan säga ”inom den idrotten kan man göra si och så” och ge råd.
– De (FHM) har inte haft någon med som vet hur idrotten fungerar. Det hade behövts och kommer att behöva tas in någon sådan person om det här fortsätter, säger Bo Berglund.
– Riksidrottsförbundet har en gammal myndighetsperson, Björn Eriksson (ordföranden som bland annat varit rikspolischef), som är uppfostrad att inte ifrågasätta myndigheter. Man (RF) har inte krävt kompetens i de här beslutande organen.
Bo Berglund ser inte slutet på - coronakrisens påverkan på idrotten. Tvärtom.
– Det här kommer att bli större. Hittills har det varit fokuserat på Stockholm men det här sprider sig ut i landet. Idrotten måste tänka till. Det måste finnas kompetent personal på

Folkhälsomyndigheten som kan idrott. Som kan diskutera frågorna med RF. Jag tror att Björn Eriksson i det här läget är lite fel person att ha myndighetskontakter eftersom han tillhör myndighetsvärlden till stor del, säger Bo Berglund.
Idrottsrörelsen består av många olika sporter och hamnar därför i en svår situation på grund av coronakrisens restriktioner.
– Ingen vill göra fel men idrotten och förbunden behöver stöttning. Det är så speciellt med närkontakt några sekunder då och då och det är så olika i olika sporter, säger Bo Berglund.
– Idrott är olika väsensskilda aktiviteter som kräver att man kan idrotterna för att veta hur man ska implementera sådana aspekter.
Risken att göra fel gör enligt Bo Berglund att det just nu görs för lite i svensk idrott.
– Jag känner att det är stiltje på innovationsfronten när det gäller tävlingar. Man kan göra grejer även med det här regelverket, men man måste göra annorlunda.
Berglund tycker framför allt att det är tävlingsverksamheten på

ungdomsnivå som borde hållas i gång mer.
– Det borde exempelvis kunna vara mer tempolopp (individuell start) för ungdomar i konditionsidrotter. Jag tycker att man kunde jobba hårdare på att hitta lösningar inom olika idrotter för att stimulera ungdomar och juniorer. Annars tappar folk lust och gnista. Just i junior- och ungdomsåldrarna är det jätteviktigt att få utmana och testa. Det är det som driver mig i den här frågan.
Bo Berglund har varit medicinsk rådgivare åt Kanotförbundet under krisen och tycker att de jobbar rätt.
– Kanotförbundet har gjort det bra. De har telefonmöte nästan varje morgon med ordföranden, generalsekreteraren och några andra för att försöka bedriva en viss aktivitet.
Vilken hjälp skulle ett förbund som exempelvis kanot behöva från RF och från FHM?
– Det är det här med klarare - direktiv. Nu är de så svepande att inte ens en så stor sport som fotboll hamnade rätt. Det gäller att få stöttning i sina beslut.

– Jag tycker att man ska se möjligheterna. Fotbollen testade i alla fall gränserna. De där träningsmatcherna kanske inte var så bra men man visade i alla fall att man var på hugget. Många andra idrotter har bara lagt ned.

Johan Esk
johan.esk@dn.se

”Pengarna gör mer nytta hos filmarna än i vår kassakista”

ONSDAG 6 MAJ 2020

DN-journalisten Johar Bendjelloul, grundare av Malikfonden som stöttar dokumentärfilmsprojekt, utlyser

i år tre stipendier om minst 8 000 euro.

1 Vad är skälet till att fonden i stället för ett stipendium stöttar tre filmare i år?

– Vi befinner oss i en exceptionell situation med coronakrisen och väldigt många människor har förlorat väldigt mycket inkomster. Dokumentärbranschen har nästan lamslagits. Så vi vill i år använda alla de pengar vi har i fonden för att de gör mer nytta hos filmarna nu än i vår kassakista.

2 Hur har ni märkt nyttan av era stipendier?

– Det visar det stora suget, det finns ganska lite pengar att söka i början på ett filmprojekt, *early stage*-pengar. Vi får alltid många ansökningar från hela världen och har en internationell jury som bedömer bidragen. Det har varit kul att se vad stipendierna kunnat användas till och hur det gått för deras filmer, nu senast ”Scheme birds” av Ellinor Hallin och Ellen Fiske.

3 Vad hoppas du att de tre kommande filmerna ska berätta för historier?

– Bra berättelser är det vi söker. Jag hoppas att vi inte bara får in

ansökningar för coronadokumentärer. Vi delar ut stipendier i min bror Malik Bendjellouls anda – filmer med internationell gångbarhet, gör-det-själv-anda och en innovativ visuell känsla. Det finns ju andra saker i livet att berätta, som filmer om musik. Musik låg Malik väldigt nära hjärtat. Georg Cederskog

Nicholas Wennö: Mysig sällskapsresa med folkkär 80-åring

ONSDAG 6 MAJ 2020

”Lasse Åberg – en ängslig gosses memoarer” är mer som en mysig sällskapsresa än rafflande banankontakt av

tredje graden. Nicholas Wennö har sett en sävlig med sevärd hyllningsdokumentär till den folkkära mångsysslaren som fyllde 80 år i går.

Som elvaåring ritade Lasse Åberg en imponerande blyertsteckning av Kalle Anka som sitter och äter en banan.

”Och en stor del av mitt liv är nu Kalle Anka och banan”, konstaterar Lasse Åberg nära 70 år senare i nya dokumentären ”Lasse Åberg – en ängslig gosses memoarer”.

Titeln till trots blir det inte värst mycket ängslighet när den folkkära mångsysslaren ska summera sina första 80 år – kronologiskt uppdelad i två bastanta 40-årsblock. Snarare är det som en sävlig och mysig sällskapsresa med Lasse Åberg som semesterklädd reseledare i kardborreknäppta sandaler, chinos och säckiga kortärmade skjortor med grälla mönster.

Det börjar förstås i bruksorten Hofors, fem mil utanför Gävle, fortsätter raskt till ”ett sublimt trist 30-talshus” i Stockholm där han växer upp och utvecklar sin konstnärliga talang. Efter att ha jobbat som reklamtecknare hittar

han sitt livs räddningsplanka på Konstfack strax före poprevolutionen – ”geniförklarad hemma men årets pucko när jag började på Konstfack”.
Det blir början på en lång räcka av slumpvisa men livsavgörande möten, med konstnären Ardy Strüwer som gjorde honom till ”fjäderlätt tv-gycklare”, med Janne Schaffer som senare skulle bli navet i plojbandet Electric Banana Band, en spin-off av tv-programmet ”Trazan & Banarne”. Och, inte minst, med filmproducenten Bo Jonsson som gjorde honom till den ofrivilliga regissören.
Med tanke på att Åberg inte hade några som helst cineastiska ambitioner – till skillnad från sina Konstfackskolleger – får man ändå säga att han lyckades hyfsat. Tillsammans med Jonsson skapade han några av de största publiksuccéerna någonsin, med ”Sällskapsresan” i suverän topposition. Ingen fiktiv figur har heller lockat fram allas vår inre tönt som den modersbundna och jagsvaga antihjälten Stig-Helmer. Åberg blev myshumorns socialantropolog utan ironi, sluga

baktankar eller hippa popreferenser. De finurliga filmerna var ett slags röntgen-plåtar av den svenska folksjälen och skapade igenkänning utifrån breda fenomen som charterresor, lumpen, båtar, skidåkning, golf och hälsohysteri.
Till och med Ingmar Bergman log igenkännande och gav Lasse Åberg Bergmanpriset 1980 för att han fick den svenska biopubliken att skratta. ”Lasse Åberg – en ängslig gosses memoarer” å sin sida är dessvärre helt ointresserad av att massera Bergmans berömda smärtpunkt. Lasse Åberg brukar lämna privatlivet utanför och bjuder inte in till någon banankontakt av tredje graden nu heller. Han berättar hellre trevliga anekdoter från yrkeslivet än lägger sig på analyssoffan. Han beskriver en modest men lycklig uppväxt med en slösande kärleksfull mamma och en lustigkurre till farsa under folkhemmets mest framstegsoptimistiska tid.
Det andas en viss desperation när Mark Levengood kastas in som en filosofisk joker i leken mot slutet av dokumentären för att provocera fram lite existentiella

känslor kring livet, döden och meningen med det hela.
Det är fint så, men vid 80 år är det som om Åberg har lyckats driva ut den där ängsliga gossen från Hofors ur sin långa och gängliga kropp. Han är en pigg men alltjämt sävlig mus med pacemaker som är taggad på livet, dödsföraktande lugn framför kameran och med indiskreta tendenser till självsäkerhet. Efter de första 80 åren vill han fortsätta att utveckla sin Musse Pigg-fetischism på sitt museum och fortsätta fila på manus till Trazan Apansson-musikalen som skjutits på framtiden på grund av coronaviruset.
Det gäller att vara i gång.
Eller, som ateisten Åberg själv konstaterar: ”En sur åldring är kronan på djävulens verk.”
”Lasse Åberg – en ängslig gosses memoarer” ligger på SVT Play. De två timslånga avsnitten visas i SVT1 den 15 maj och den 17 maj kl 20.00.

Nicholas Wennö
nicholas.wenno@dn.se

Trebarnsmor grävde bland sopor – nu blir matkassar räddningen

ONSDAG 6 MAJ 2020

Anya är trebarnsmamma och en av många som redan före coronapandemin levde på gränsen till ett skäligt liv. Sedan i början av mars har hennes städjobb avbokats och hon har inte längre råd med mat till sina barn.

– Det är många som är i samma situation som jag och nu gräver i soporna efter mat, säger hon.

I mars månad när det nya coronaviruset spreds i Sverige var hon en av de första som besökte Stadsmissionen på Södermalm i Stockholm. De hade då ställt om sin verksamhet och börjat dela ut matkassar till behövande familjer. Likt många andra i Stockholm har Anyas familj levt precis på gränsen till vad som är ett värdigt liv innan coronapandemin bröt ut.

Enligt Stadsmissionens fattigdomsrapport hamnar allt fler i det som kallas för matfattigdom i dag.
När Anya, som egentligen heter något annat, slår sig ned på en stol framför mig i ett litet samtalsrum på Unga Station tåras hennes ögon.
– Jag är rädd, säger hon och drar en djup suck.
– Rädd för att tvinga mina barn att gräva i soptunnor igen. Ingen mamma ska behöva utsätta sina barn för det, ”varför måste vi göra det?” frågar de mig jämt.

Riksföreningen Sveriges stadsmissioners fattigdomsrapport lanserar i år begreppet matfattigdom. Enligt den går allt fler hungriga i Sverige. Med matfattigdom menas att pengarna inte ens räcker till mat och enligt rapporten drabbas redan utsatta grupper ofta hårdast. Under coronapandemin har organisationen sett problemet växa och allt fler efterfrågar deras utdelning av matkassar.
– De här människorna har inga marginaler. De flesta vi möter har svårt att få pengarna att räcka varje månad och inte minst till

mat. Man prioriterar då att barnen får äta, och köper alltid det billigaste, säger Erica Sandin som är enhetschef för Unga Station på Söder.
Anya torkar sina tårar med en pappersservett och kramar den sedan hårt i vänstra handen. Hon berättar att fattigdomen har inneburit att hon aldrig har kunnat lämna sin man och det våld som hon blivit utsatt för.
När familjen kom till Sverige från Kazakstan flyttade de in i en liten lägenhet i Rinkeby som de delade med två andra asylsökande män. Männen kom att hjälpa henne vid flera händelser.
– Vid ett tillfälle försökte min man att slå in toalettdörren för att döda mig, säger Anya och tar oss med tillbaka till en mörk plats i hennes minne.
En annan natt försökte han strypa henne till döds, säger hon.
– Han trodde att barnen sov, men en av våra äldsta söner mötte min blick när jag kippade efter andan. Han skrek så högt av rädsla att de andra männen som bor i samma lägenhet hörde honom och lyfte bort min man, säger hon med darrande röst.

Anya pekar på sin strupe och säger att den var full av blåmärken efter misshandeln. Det kunde inte heller hennes son undgå att se, och han berättade om incidenten för personalen på förskolan.

– Socialen kontaktade mig efter det, och vi hamnade kort därefter på ett skyddsboende för kvinnor, säger hon.

Utan uppehållstillstånd är det svårare än någonsin att få ett jobb under den pågående corona-pandemin.

– Jag var tvungen att flytta ihop med min man igen, även om jag verkligen inte ville det. Jag hade för svårt att få det att gå ihop på egen hand och nu under kristider är det värre än någonsin, säger hon.

Anya var bara 21 år gammal och redan trebarnsmamma när hon flydde till Sverige från Kazakstan för åtta år sedan. Situationen i hemlandet var korrupt, berättar hon.

Enligt Anya var familjen tvungen att fly eftersom de stod under hot av regimen. Om hon lämnade byggnaden där de bodde visste hon inte om hon skulle få behålla sitt liv.

Stressen blev mer påtaglig för varje dag som gick.
– Det är svårt att lita på staten och polisen där. Mina barn var mycket små och min mjölk försvann på grund av rädslan för polisen.
Hon minns att det var väldigt kallt när de till sist kom fram till Stockholm.
– Jag tror att det var någon gång i januari. Det var en sådan konstig känsla, vi hade inte råd med ett täcke till våra barn så vi använde min mans jacka om nätterna, säger hon.

Hennes man fick så småningom asyl beviljad, men Anya själv fick avslag.
– Migrationsverket bad mig att vänta i ett år med ansökan, till dess att mitt besöksvisum hade gått ut.
Men efter det följde avslag på avslag.
– Jag har kämpat som en galning och lärt mig svenska helt på egen hand. Jag har haft jobb både som städare på Nya Karolinska i Solna och som värdinna på Sturebadet. Men jobben har jag snabbt blivit av med utan ett svenskt

personnummer. Hela vintern har varit tuff, förklarar hon.
Familjer med en knaper ekonomi, som Anyas familj, drabbas extra hårt i sviterna av corona, menar Erica Sandin på Stadsmissionens Unga Station Söder.
– Allt fler söker ekonomisk hjälp och man kan se att samhällets skyddsnät inte riktigt räcker till just nu. För många barn har dagens enda säkra måltid varit skollunchen, men just nu studerar gymnasieelever på distans och många får därmed ingen skollunch. Sedan finns det familjer som inte vågar låta sina barn gå i skola på grund av smittorisken och flera friskolor som har stängt av samma skäl, säger hon.
Människor som har osäkra anställningar, som timanställda, är ofta också de första att förlora sitt arbete och enda inkomstkälla.
– I värsta fall förlorar man då också sitt boende eftersom man inte har råd att betala hyran. Det har redan hänt för några av våra besökare och risken är att det blir fler, säger Erica Sandin.
Under de senaste veckorna har verksamheten på Södermalm delat ut matkassar till

sammanlagt 1 100 personer. De träffar cirka 150 familjer i veckan, och har en beredskap att möta 200 behövande familjer som inte har råd med mat till sina barn. Och det gäller bara Unga Station Söder. Verksamheterna i Järva och i Vårberg delar dagligen ut matlådor.

– Det är ganska ofattbart att vi i Sverige delar ut mat på det här viset, men för vissa kan det vara skillnaden mellan att behöva tigga och inte och därför känns det rätt att i det här läget göra på det viset, säger hon.

TV4 Nyheterna gjorde nyligen en enkät där 160 av 179 kommuner svarade ja på frågan om de tror att fler kommer att söka ekonomiskt bistånd. 40 har svarat att ansökningarna redan har ökat, vilket stämmer överens med Stadsmissionens bild.

Majblommans generalsekreterare Tove Lindahl Greve är även hon övertygad om att de utsatta barnen och familjerna behöver mer hjälp än någonsin i form av ekonomiskt stöd.

När riksförbundets insamling till utsatta barn inte längre kunde samla in pengar på traditionellt

vis, där barn säljer fysiska majblommor, valde de att starta en digital insamling i stället.
– Vi har 186 000 barn som lever i fattigdom i Sverige, som inte har råd med det mest nödvändiga. För många är bidraget från Majblomman livsviktigt, och därför var det viktigt för oss att ställa om vår insamling i stället för att ställa in, säger hon.
Förra året delade Majblomman ut 26 miljoner kronor till utsatta barnfamiljer.
– Barnfattigdomen tar inte paus i coronatider, tvärtom. Psykisk ohälsa ökar också drastiskt när barn i fattigdom tvingas vistas ännu mer i sin hemmiljö. Skolan och andra aktiviteter är väldigt viktiga för dem, säger Tove Lindahl Greve.
Sedan insamlingen påbörjades under förra veckan har flera företag hört av sig till Majblomman för att bidra. Traditionellt är det bara barn som får sälja majblommor men på grund av den rådande situationen kan alla vara med och bidra.
– Den traditionella insamlingen skjuter vi fram till hösten. Vi ser att initiativet sprider sig brett, där många skolor och företag hör av

sig med stor uppfinningsrikedom. Men barnen ser fram emot att även få genomföra insamlingen på vanligt vis, de är så fantastiska, de vet vad de är med och bidrar till, säger hon.
Anya anmäler sig för matkassar på Unga Station Söder. Matkassen hon får här en dag i veckan innehåller basvaror som morötter, tomater, bönor, ägg och havregryn.
– Det räcker i några dagar, jag vet inte hur jag hade klarat mig utan det här. Om jag inte får mer jobb den här månaden så är jag rädd att jag och barnen kommer att behöva gräva i sopor igen som vi gjorde när vi kom till Sverige.
I dag är det ovanligt många som hämtar mat, menar enhetschefen Erica Sandin. Anya blir påtagligt känslosam på nytt.
– Det gör så ont när mina barn frågar ”mamma, varför får inte vi mat eller egna rum som våra klasskompisar?”.
Barnkonventionen ska säkerställa att mina barn får en trygg uppväxt och att alla barn har samma rättigheter i Sverige. Men jag vet inte ens om mina barn kommer att ha tak över huvudet i slutet av

månaden, säger hon och tar fram pappersservetten igen.

Johanna Sundbeck
johanna.sundbeck@dn.se

Fakta. Unga Station Söder

Unga Station Söder är en verksamhet inom Stockholms Stadsmission som riktar sig till föräldrar, barn och unga 0–20 år. Där lagar man mat och äter tillsammans, pysslar, leker och umgås. Det finns även möjlighet att få hjälp med läxor.
I och med coronapandemin har Stadsmissionen ställt om verksamheten på Södermalm i Stockholm och ägnar sig huvudsakligen åt matutdelning till utsatta barnfamiljer när många efterfrågar mat till sina barn.

7 maj 2020

Unik dom om klimatanpassning på Falsterbohalvön

TORSDAG 7 MAJ 2020

I dag, torsdag, kommer mark- och miljödomstolens dom om Vellinge kommun får bygga höga skyddsvallar för att skydda Falsterbonäset mot översvämningar.

Planerna har mött protester, och domen kommer att få betydelse för kommuners klimatanpassning framöver.

Stigande havsnivåer ökar risken för översvämningar på Falsterbohalvön i sydvästra Skåne. Klimatförändringen har redan höjt nivån och enligt SMHI:s modeller för havsnivåhöjningen i Skåne kan den höjas med upp till en meter inom 100 år. Höjningen innebär ett reellt hot mot halvön som delvis är mycket låglänt. I Skanör och Falsterbo

ligger runt 95 procent av bostadsbebyggelsen på mark som befinner sig mindre än 3 meter ovanför havets medelvattennivå. För att skydda halvön vill Vellinge kommun bygga drygt två mil långa skyddsvallar som på vissa håll är tre meter höga och sju meter breda. På de flesta håll är vallarna lägre, runt 1,5 meter. Kommunens förslag är unikt i sitt slag och i vissa fall kontroversiellt. Vissa fastighetsägare är positiva andra är kritiska. En del av de som i dag har en utsikt över havet, som är anledningen till att de bor just där, vill inte få utsikten förstörd av en hög vall. Naturorganisationer är oroade för att den i många fall känsliga naturen ska ta skada av vallarna, liksom rödlistade arter som finns i området.
Oro finns också för att det rika fågellivet ska störas.
Ärendet ligger sedan snart två år hos mark- och miljödomstolen i Växjö och dess dom kommer att läsas med stort intresse av många parter.
Falsterbonäset är ett av de första fallen i Sverige där samhället är akut hotat på grund av klimatförändringen och där de

föreslagna åtgärderna ska avgöras i domstol. Troligen kommer det att följas av många fler rättsfall när andra kommuner framöver tvingas ta beslut om klimatanpassningsåtgärder.
En rad kommuner i södra och västra Sverige befinner sig i liknande situationer som Vellinge, och där diskuteras i dag olika förslag hur man bäst ska hantera hotet från havet. Statens geotekniska institut, SGI, håller just nu på att se över sina vägledningar till kommuner, bland annat frågor om ansvar för stranderosion och kuster.

Oavsett hur mark- och miljödomstolens dom blir är chansen stor att den överklagas till högre instans för att få ärendet prövat.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Skola där pojke knivhöggs till döds bedöms vara trygg

TORSDAG 7 MAJ 2020

Göteborg. 12-årige Amir knivhöggs på Utmarksskolan i Göteborg och avled av sina skador. Samma dag anmäldes ett rån vid skolan. Trots det menar Skolinspektionen att skolan lever upp till lagens krav på trygghet och studiero.

– En skola kan ha bra rutiner och den här typen av tragiska händelser kan tyvärr hända ändå, säger Jonas Nygren som ansvarade för tillsynen.

Det var i slutet av mars i år som 12-årige Amir knivhöggs vid sin skola i Kortedala i Göteborg och två dagar senare avled på sjukhus. En elev på mellanstadiet greps i samband med händelsen och utreds nu för mord. I utredningen ingår även ett personrån som skedde samma dag vid lunchtid.

Åklagaren Mats Ihlbom bekräftar för DN att det finns en koppling mellan de båda händelserna. Två personer i tonåren togs in på förhör och den äldre av dem – en 16-åring – var anhållen i några dagar men har sedan dess släppts.
– De båda har ingen direkt koppling till skolan men rånoffret i det ärendet är misstänkt gärningsman i mordutredningen, säger åklagaren.
I spåren av händelserna inledde Skolinspektionen en riktad tillsyn för att utvärdera skolmiljön på - Utmarksskolan.
– För oss var det viktigt att försäkra sig om att det är tryggt för eleverna här och nu och inför nästa skoltermin. Vi ville också se att personalen har fått rätt förutsättningar för att hantera den uppkomna krisen, både för egen del och för att i förlängningen kunna hjälpa eleverna på bästa sätt, säger Jonas Nygren, utredare vid Skolinspektionen.
I samband med besöket förra månaden intervjuades ett urval av lärare, varav flera hade bevittnat händelsen, personal ur elevhälsan och rektorer. Samtliga uppgav att de hade fått bra stöd från

stadsdelsförvaltningen, kollegorna och ledningen för att hantera krisen.
Lärarna berättade bland annat att eleverna snarare var chockade och ledsna och rädda efter händelsen men att de ofta vände sig till skolpersonalen för stöd.
”De flesta elever vet om att detta var en unik händelse som troligen aldrig händer igen”, säger en av lärarna enligt protokollet.
Att Skolinspektionen inte pratade med eleverna själva beror på den pågående coronapandemin.
– Vi kan inte gå ut och exponera oss själva eller eleverna för smittan. Sedan fanns det också med att detta är barn som har varit med om något svårt. Vi ville inte belasta dem och väcka dessa minnesbilder till liv igen, säger Jonas Nygren.
Skolinspektionen skriver i beslutet att det i nuläget inte finns något som tyder på att skolan brister när det gäller skollagens krav på trygghet och studiero.
– Det var angeläget för oss att i akutskedet försäkra oss om att eleverna har det bra. Sedan vet vi att det pågår en intern utredning som skolförvaltningen gör. Beroende på vad de kommer fram

till kan det finnas skäl för oss att komma tillbaka till skolan.
Inte heller i den regelbundna tillsynen som genomfördes förra året ansågs skolan ha några brister.
– Skolan fick då ett beslut helt utan anmärkningar. Det är ganska ovanligt. Det rör sig om ett fåtal per år och vi gör ändå tusen tillsyner årligen, säger Jonas Nygren.
Hur förklarar man att det är tryggt på en skola där det skett ett misstänkt mord?
– En skola kan ha goda rutiner som förebygger och undviker en massa saker till vardags och den här typen av tragiska händelser kan tyvärr hända ändå. Det behöver inte vara någons fel eller ett systemfel. Vi går framför allt ut och tittar på om skolan är en miljö som präglas av trygghet och studiero.
Mordutredningen väntas, enligt åklagaren Mats Ihlbom, bli klar inom en snar framtid.
– Vi har en bra bild av vad som har hänt. Vi väntar på några tekniska analyser och sedan ska vi kunna paketera ihop det. Men vi börjar närma oss slutet.
Marina Ferhatovic
marina.ferhatovic@dn.se

Ett ”yngre barn” i dödsstatistiken

TORSDAG 7 MAJ 2020

Under onsdagens pressträff med Sveriges myndigheter framkom att ett ”yngre barn” fanns i dödsstatistiken över covid-19.
I Folkhälsomyndighetens statistik framgår det att ett barn mellan 0 och 9 år ska ha avlidit, men huruvida barnet avlidit på grund av covid-19 eller inte är ännu inte bekräftat.
Myndigheten uppger att man har kontakt med vårdgivarna och de utreder om det är covid-19 som orsakat dödsfallet eller inte.
DN

M: Låt expertgrupp granska corona-strategin

TORSDAG 7 MAJ 2020

Moderaterna vill ha en oberoende expertgrupp som ska utreda hur Sverige ska ta sig ur coronakrisen, skriver Aftonbladet.

– Jag menar att omfattande provtagning är det mest nödvändiga. Vi måste ha en plan hur vi kommer ur en djupfrysning av ekonomin, då krävs mer expertis, säger M-ledaren Ulf Kristersson till tidningen.

Gruppen ska utgöras av ekonomer och medicinska experter, enligt M, och ska redovisa sina förslag i slutet av maj.

TT

Positivt test – jobbade ändå på äldreboende

TORSDAG 7 MAJ 2020

En anställd på ett äldreboende gick till jobbet trots att hon hade testat positivt för covid-19, rapporterar SVT. En chef i kommunen i Örebro län polisanmälde händelsen i slutet av förra veckan.

– Hon misstänks nu för framkallande av fara för annan, säger Karl Näsman, förundersökningsledare hos polisen.

Straffet för det aktuella brottet kan bli böter eller fängelse i högst två år. Det är oklart om kvinnan har smittat någon på boendet, där SVT har sökt de ansvariga.

TT

Döms till böter efter explosion vid bakning

TORSDAG 7 MAJ 2020

En kvinna i Skåne förvarade sprej-burkar med färg i ugnen, men glömde bort det när hon vred på värmen för att baka. Några minuter senare blåstes ytterdörren och ytterväggen i lägenheten bort i en explosion. Nu döms hon till dagsböter för allmänfarlig vårdslöshet för händelsen som inträffade den 27 december i fjol, skriver Sydsvenskan.

TT

Det känns naturligtvis tråkigt att behöva ställa in, men under rådande omständigheter ser vi inte någon annan utväg.

TORSDAG 7 MAJ 2020

Petter Rimfors, platsansvarig på - Gotska sandön, om att årets turistsäsong ställs in. Alla bokade resor kommer att erbjudas återbetalning.
TT

Man frias för kvinnomord i Örebro

TORSDAG 7 MAJ 2020

En kvinna anmäldes försvunnen i Örebro i maj 2018 och fyra dagar senare hittades hon död. Den man som åtalats misstänkt för att ha mördat henne frias nu av tingsrätten.

Tingsrätten har kommit fram till att åklagarens bevisning inte når upp till den nivå som krävs för att den åtalade mannen ska dömas för mord, skriver Örebro tingsrätt i ett pressmeddelande.

Enligt tingsrättens bedömning har åklagarna inte lagt fram bevis mot den åtalade mannen som på ett tillräckligt konkret sätt bevisar att han befunnit sig på eller i närheten av den plats där kvinnan dödades vid tiden för mordet.

Kvinnan anmäldes försvunnen den 15 maj 2018 och polisen inledde en förundersökning om misstänkt människorov. Fyra dagar senare hittades hon död.

Den nu friade mannen förekom tidigt i utredningen som

misstänkt och han häktades på sannolika skäl den 1 juni 2018. En vecka senare släpptes han dock eftersom misstankarna inte kunnat stärkas. I slutet av augusti 2019 greps åter mannen och häktades på sannolika skäl och var fram till rättens beslut om frisläppande frihetsberövad.

TT

Populär satsning som krockat med verkligheten

TORSDAG 7 MAJ 2020

Analys

Skattebetalarna står för en stor del av mångmiljardnotan när företagen corona-permitterar sina anställda. Så när en del bolag samtidigt ger miljarder till aktieägarna rasar politikerna.

Deras argument är moraliska – för det är tveksamt om de kan ta kraft ur den lag de själva stiftat.

Lagen om korttidspermittering har blivit den kanske mest centrala delen i regeringens och samarbetspartiernas krisbekämpning. Och den ger vad vi på svengelska brukar kalla en win-win-situation.

Företag som står inför allvarliga ekonomiska hot får hjälp att övervintra, de anställda behåller jobben och nästan hela inkomsten – och finns där för att dra i gång hjulen när eländet viker sig.

Systemet bygger på att den anställde går ner 20, 40, 60 eller 80 procent i arbetstid. Alla branscher kan använda systemet – DN har tidigare visat att nästan 2 miljoner svenskar omfattas av avtal som ger möjlighet till korttidsarbete.

En populär satsning – hos facket, politikerna och näringslivet. Till och med i tisdags hade Tillväxtverket godkänt permitteringar för 363 000 anställda, till en kostnad av närmare 19 miljarder kronor. Ytterligare 100 000 anställda var

”under behandling”, och ansökningstrycket är fortsatt högt. Ändå har satsningen krockat rejält med verkligheten och på torsdagen är Tillväxtverkets generaldirektör kallad till riksdagens finansutskott. Ledamöterna vill lära sig mer om hur handläggningen fungerar men vill framför allt prata utdelning. Aktieutdelning, alltså att företagen efter avslutat verksamhetsår ger tillbaka en del av vinsten till ägarna, gillar både småsparare och riktigt stora tunga investerare. Och det har varit glada tider de senaste åren. Det har gett småspararna en ränta långt bättre än på banken, för större investerare handlar det om att man kan placera miljardbelopp i andra verksamheter, fortsätta att olja maskineriet.

Men nu är det extrema tider och då ställer många frågan: Hallå, ska ni ta pengar med ena handen från oss skattebetalare, och ge med den andra till era ägare?

Nej, absolut inte, säger till - exempel en vredgad finansminister och ett politiskt helt enigt finansutskott, som menar att det inte ”kan anses försvarligt”. Så står det i dess betänkande inför -

behandlingen av korttidslagen – men så står det inte i själva lagen. Och det är den Tillväxtverket har läst när man godkänt korttidspermittering för utdelande företag och nu skapat ett slags glapp mellan skattebetalarbaserad moral och rena paragrafer.

Men Tillväxtverket är uppenbarligen redan inför torsdagens möte i färd med att reda ut juridiken, men fortsätter man på samma sätt finns det politiker redo att täppa till lagen. Och det kommer ändå att kvarstå frågor:

Är det okej att låta bli att dela ut under 2020 och i stället göra det nästa år?

Och om Tillväxtverket drar tillbaka stöd till redan godkända, utdelande företag, kommer då de företagen att starta en tvist med staten – med argumentet att man bara följt lagen?

Hans Strandberg
hans.strandberg@dn.se

Batljan fri – återgår som vd för SBB

TORSDAG 7 MAJ 2020

SBB:s vd Ilija Batljan, som anhölls på tisdagen, har släppts på fri fot och återgår som vd för bolaget med omedelbar verkan. Brottsmisstankarna mot honom kvarstår dock alltjämt, uppger Ekobrottsmyndigheten.

Ilija Batljan, vd och grundare av fastighetsbolaget SBB, anhölls på tisdagen, misstänkt för brott mot marknadsmissbrukslagen. Nu har chefsåklagare Thomas Langrot vid Ekobrottsmyndighetens finansmarknadskammare valt att släppa den 52-årige vd:n. Myndigheten, som tidigare varit förtegen om gripandet och anhållandet, lämnar inga ytterligare detaljer i nuläget mer än att brottsmisstankarna kvarstår.

I ett pressmeddelande skriver SBB att styrelsen fortfarande har fullt förtroende för Batljan, och att han med omedelbar verkan återgår till sin roll som vd.

– Han blev frisläppt för bara en liten stund sedan. Vi har varit i kontakt med honom via familjen, säger Adrian Westman, chef för investerarrelationer på SBB, till DN på onsdagen.
I övrigt hänvisar han till Ilija Batljans försvarare Filip Rydin. DN har sökt honom utan framgång. För TT uppgav han tidigare på onsdagen att han och Batljan är belagda med yppandeförbud, men att Batljan anser sig oskyldig.
– Batljan förnekar med bestämdhet alla anklagelser, säger Filip Rydin till TT.
Brottsmisstankarna gäller brott mot marknadsmissbrukslagen, har bolaget tidigare uppgett. Däri ryms bland annat insiderbrott, marknadsmanipulation och röjande av insiderinformation. Ekobrottsmyndigheten har tidigare inte velat specificera vad Ilija Batljan är misstänkt för, och lämnade inte heller på onsdagen några ytterligare detaljer.
– Informationen om gripandet var chockartad för oss alla. Jag har alltid uppfattat honom som oerhört omdömesgill. Att han skulle göra något som strider mot lagen är oerhört otroligt, säger

SBB:s styrelseordförande Lennart Schuss till TT.
Bolagets verksamhet ska enligt honom ha fortsatt utan hinder de senaste dagarna. Efter anhållandet på tisdagen fick vice vd Krister Karlsson ta över, men nu är alltså Ilija Batljan tillbaka.
Enligt vad ordföranden uppger för TT rör misstankarna inte några affärer som bolaget har gjort, och det finns inte någon mer person med koppling till bolaget med i misstankarna.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se

Riksdagen vill stoppa stöd till företag som ger aktie-utdelningar

TORSDAG 7 MAJ 2020

Riksdagen pressar på för att företag som ger ut aktieutdelningar inte ska få del av statliga stödpengar.

– Företagen måste förstå att de verkar i en förtroendebransch och det här sticker i ögonen på många, säger Emil Källström (C).

I dag, torsdag, har Tillväxtverkets generaldirektör kallats till riksdagens finansutskott med anledning av hur stödet för korttidspermitteringar hanteras. Orsaken är att myndigheten beviljat stöd till företag som samtidigt beslutat att ge aktie-utdelning till sina ägare. Ett enigt finansutskott har tidigare uttalat sig mot att företag som ger - aktieutdelningar ska få del av - stödet. Det finns dock inget uttalat förbud mot detta i lagen.

Emil Källström, Centerpartiets eko- nomisk-politiska talesperson och ledamot i finansutskottet, understryker att det är viktigt att Tillväxtverket genomför kontroller i efterhand för att se att företag är berättigade till stöd.

– Företag som betalat ut utdelning parallellt med att man sökt stöd för korttidspermittering löper risk att behöva betala tillbaka, säger Emil Källström.

– Det blir betydligt svårare att argumentera för att företaget är i kris och behöver stöd från

skattebetalarna om man samtidigt ger utdelning till aktieägarna, fortsätter han.
Emil Källström understryker att företagen själva har ett stort ansvar att inte söka stöd om de inte verkligen är i behov av det.
Enligt SVT har kullagertillverkaren SKF beslutat om aktieutdelningar i miljardklassen och samtidigt fått förhandsbesked om stöd för korttidspermitteringar på 40 miljoner kronor.
– Större företag måste förstå att de verkar i en förtroendebransch och att det här sticker i ögonen på många. Om inte annat av självbevarelsedrift måste de förstå det och avstå från stöd, säger Emil Källström.
Finansminister Magdalena Andersson (S) har öppnat för att ändra lagstiftningen om det inte går att stoppa stöd till företag som ger aktieutdelningar. Källström tycker inte att det går att utesluta en lagändring.
– Men i ett första läge hoppas jag på en självsanering. Jag slipper gärna att glänta på dörren för att börja detaljreglera aktieutdelningar. Det finns

betydande risker och nackdelar med det.

– Jag hoppas att alla företag i stället tar sitt ansvar och inser att i det här krisläget sitter vi alla i samma båt och då behöver man än mer än i vanliga fall tänka på hur man bidrar till sammanhållningen i samhället. Då är det ingen bra idé att å ena sidan ta emot stora stöd från skattebetalarna och å andra sidan bete sig på ett sätt som såväl en riksdagsmajoritet som de allra flesta i vårt samhälle anser vara orimligt, säger Emil Källström.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Martin Jönsson: I detta nu upplever kvällstidningarna sin största kris hittills

TORSDAG 7 MAJ 2020

Förra månaden nådde Aftonbladet drygt 5,6 miljoner personer digitalt varje vecka. Det räcker inte: tidningen går ändå med förlust och måste nu

skära bort var sjätte journalistjobb.
En coronaeffekt? Nej, det är mycket allvarligare än så.
Exakt hur det går ekonomiskt för Aftonbladet går inte att säga, ens om man lusläser kvartalsrapporten från ägaren Schibsted. Plötsligt har bolaget slutat särredovisa tidningens resultat och dessutom syns inte alla kostnader. Men en sak kan man konstatera: det går riktigt dåligt. Omsättningen föll med 14 procent jämfört med 2019 och med tanke på att kostnaderna endast minskar marginellt bör det innebära att fjolårets måttliga kvartalsvinst nu är uppäten.
Detta framgår också av det allvar som präglar ägarens åtgärder. Vd Kristin Skogen Lund konstaterade på onsdagsmorgonen att det krävs en ”rigorös genomgång” av kostnaderna på Aftonbladet.
Någon timme senare förklarades på ett stormöte vad det innebär: en besparing på 100 miljoner kronor i år och en ned- skärning på 50 journalisttjänster.
Det räcker alltså inte att journalistiken når fler. I mars hade Aftonbladet enligt Orvesto Internet drygt 5,6 miljoner

personer som läste sajten, en ökning med 4 procent från februari. Till det kommer de – numera ganska få – i publiken som enbart läser papperstidningen.
Att vara störst har alltid varit centralt för kvällstidningarna. När Aftonbladet gick om Expressen hösten 1996 var det kulmen på ett långvarigt krig. I dag är båda kvällstidningarna mångdubbelt större räknat i läsare. Ändå går de med förlust.
Detta är strukturellt sett ett mycket större problem än de svårigheter som coronakrisen medför. Den har naturligtvis inneburit ett stort avbräck när det gäller både lösnummerförsäljning, när publiken som till stor del är över 70 år inte längre kommer till butiken, och annonsförsäljning. Men redan under det första kvartalet, som till största delen ändå var coronaopåverkat, sjönk annonsförsäljningen för Schibsteds svenska tidningar med 26 procent jämfört med fjolåret. Det handlar till en del om tidningarnas osunda beroende av spelbolagsannonser, där en stor del av intäkten försvann efter en hårdare reglering av

spelmarknaden, men också om en mer generell kris kopplad till räckvidd.
Vi har i dag en mediemarknad som till stor del svängt från kvantitet till kvalitet, från osorterad räckvidd till en nischad publik som vet vad den vill ha och betalar för kvalitet – det gäller såväl på tv- marknaden som i tidningsbranschen.
Manipulationer av mängdmåtten fungerar inte lika väl längre, nu krävs verklig lojalitet och äkta engagemang.
Till en del har kvällstidningarna naturligtvis förstått detta. Aftonbladet var tidiga med betaltjänster, har byggt upp en stor volym och även prishöjt rejält det senaste året. Men det räcker inte. Annons-beroendet är fortfarande för stort – och om det försvinner 26 procent under ett nästan normalt kvartal (det är nästan tre gånger så mycket som de norska dagstidningarna inom Schibsted tappade) kan man dessvärre räkna med att det kvartal vi nu befinner oss i kommer att bli ännu mer smärtsamt. På årsbasis riskerar Aftonbladet att tappa upp mot 250 miljoner i intäkter. Då blir

2020 ett historiskt förlustår för marknadsledaren.
Även Expressen går mot ett blytungt år. Redan före coronakrisen fanns ett sparbeting på 100 miljoner och besked om personalminskning. Det första kvartalet innebar förlust, enligt branschtidningen Dagens Media, och kvartal två blir av allt att döma ännu tyngre.
Vi har alltså en situation där två marknadsgiganter, med 5,6 respektive 5,5 miljoner läsare digitalt varje vecka, inte går runt. Den kortsiktiga vägen runt det handlar om sparpaket och personalminskningar. Men hur ser den långsiktiga vägen ut? Finns den ens? Den frågan arbetar ledningarna febrilt med att försöka hitta svaret på.

Martin Jönsson
martin.jonsson@dn.se

Fakta.

Schibsted äger bland annat Verldens Gang, Aftenposten, Aftonbladet, Bergens Tidende, Stavanger Aftenblad och Svenska Dagbladet.
Schibsted redovisar ett nettoresultat om -385 miljoner norska kronor i det första kvartalet

2020 (320). Rörelsevinsten landade på 376 miljoner kronor (520) och intäkterna uppgick till 4,8 miljarder (4,6). Aftonbladets intäkter minskade med 10 procent till 340 miljoner kronor. De digitala annonsintäkterna minskade med 25 procent, medan prenumerationerna ökade med 38 procent. Aftonbladet plus steg med 39 procent i mars.

Dela

Staten fortsätter att stå för sjuklönen

TORSDAG 7 MAJ 2020

Arbetsgivarna betalar inte personalens sjuklön under april och maj till följd av corona-epidemin. Nu förlängs det statliga stödet fram till slutet av juli till en kostnad av nio miljarder kronor.

Sjuklöneansvaret ligger i vanliga fall på arbetsgivaren under dag 2–14.
Från och med augusti är regeringen och samarbetspartierna överens om att staten ska fortsätta ta kostnaden för de utgifter som tillkommer på grund av coronapandemin, enligt Centerpartiet. Det finns ännu ingen modell för hur kostnaden ska räknas ut.
TT

Kraftig vinstminskning för Peab första kvartalet

TORSDAG 7 MAJ 2020

Byggföretaget Peab redovisar en vinst före skatt på 81 miljoner kronor för första kvartalet 2020. Det kan jämföras med vinsten på

795 miljoner kronor motsvarande period 2019.
Omsättningen uppgick till 11 638 miljoner kronor, jämfört med 11 663 miljoner kronor ett år tidigare. Orderingången var 12 608 miljoner kronor, jämfört med 11 868 miljoner kronor.
TT

Uppgifter: Enighet om höjt tak i a-kassan

TORSDAG 7 MAJ 2020

Regeringen och samarbetspartierna Centern och Liberalerna är överens om att genomföra ytterligare höjningar av a-kassan, uppger SR Ekot. Taket efter de 100 första dagarna

av arbetslöshet ska höjas till 1 000 kronor per dag. Det var i mars som regeringen, C och L presenterade ett krispaket, med generösare regler i a-kassan. Det handlade om att taket i ersättningen ska höjas under de första 100 dagarna som en person är arbetslös. De nya reglerna är tillfälliga, och gäller till januari nästa år.

Enligt Ekot har regeringen, C och L enats om att taket för a-kassan ska höjas även för den som är utan jobb i mer än 100 dagar. I dag kan man få max 760 kronor per dag. Förslaget beräknas kosta en miljard kronor, enligt Ekot, som uppger att S och MP har drivit frågan.

DN

Ovisst läge i sommar – det här gäller för dig som vill skjuta på semestern

TORSDAG 7 MAJ 2020

Älgjakt och förhoppningar om att resa utomlands. Det är två skäl till varför människor skjuter upp sin sommarsemester i år. Så här ser läget ut på några av landets storföretag.

DN har tidigare rapporterat om hur semestern påverkas av det nya coronaviruset. Under normala omständigheter vill majoriteten ha semester i juni, juli eller augusti. I år är det mindre självklart. Bland annat ökar sannolikheten att få resa utomlands till hösten.

Men vad gäller för den som vill skjuta på ledigheten? DN har frågat några av landets största arbetsgivare.

Först ut är företaget SCA, som tillverkar pappersmassa, trävaror och pellets. Här arbetar cirka 4 200 personer. Industrin fortsätter att rulla på under semestermånaderna.
De som vill ta ut sin semester i sommar ska göra det, uppger Björn Lyngfelt som är presschef på SCA. Den som vill skjuta på ledigheten får prata med sin närmaste chef. Redan nu finns det flera medarbetare som har sikte på september.
– Vi har ett antal medarbetare som vill ta ut semester i september, vid älgjakten. För vissa är det viktigare än att vara ledig när det är varmt ute. Men sedan får vi ha reservation för att smittläget kan påverka semesterplaneringen, säger Björn Lyngfelt.
Vårdföretaget Attendo befinner sig mitt i coronakrisen. Bolaget levererar vård till bland annat äldre. Här är målsättningen att alla ska få sin semester när de önskar det. Majoriteten vill ta ut sina fyra veckor nu i sommar, men det finns undantag.
– Jag har sett att vissa har önskemål om att kunna resa utomlands. Då tänker de att det

kanske är möjligt om de tar ut sin semester i höst, säger Carina Andersson, hr-chef på Attendo. Coronakrisen slår hårt mot flera företag. Enligt semesterlagen har anställda rätt att få sin huvud-semester i juni, juli eller augusti. Arbetsgivaren kan bara återkalla semestern om det finns synnerliga skäl, till exempel olyckor eller utbrott av epidemier. Semesterperioden kan även regleras i kollektivavtalet. I så fall kan det bli svårare att skjuta på semestern till en annan tidpunkt. Arbetsgivaren och arbetstagarsidan kan även ha en MBL-förhandling. Det innebär att semesterperioden kan förlängas från maj till september. Fackförbundet Vision är ett av flera som har tecknat ett avtal om tillfälliga semesterregler. Det innebär att semestern kan förläggas fram till december. För den som vill ta ut sin semester senare kan det vara enklare.

– Du kan alltid diskutera möjligheterna med din chef, men om du jobbar på en arbetsplats som omfattas av tillfälliga semesterregler kan du absolut gå till din chef, säger Ameli

Andersson, ombudsman på fackförbundet Vision.
Du kan alltid fråga din chef om det är möjligt, även om semestern redan har beviljats.
Energiföretaget Vattenfall har cirka 19 800 anställda. Här ska huvudsemestern tas ut i juni, juli eller augusti. Kerstin Ahlfon är hr-chef på det statligt ägda företaget. I en kommentar till DN skriver hon att de uppmuntrar sina anställda att planera in sin sommarsemester – och inte skjuta upp den till hösten. Hon tillägger att individuella önskemål om senarelagd semester kan ses över.
”Men att merparten skulle skjuta upp sin semester till exempelvis hösten kommer inte att fungera”, uppger Kerstin Ahlfon.
I vanliga fall brukar arbetsgivaren uppskatta om medarbetaren vill skjuta på sin semester, enligt Ameli Andersson. Att få ihop semesterpusslet är oftast en utmaning.
På Unionen delar den biträdande förhandlingschefen Malin Wulkan med sig av ett tips till landets arbetsgivare.
– Om någon säger att den vill skjuta på sin semester måste arbetsgivaren försäkra sig om att

det är frivilligt. Det finns rättsfall där arbetsgivaren har dömts för att det har varit oklart om arbetstagaren sköt på semestern frivilligt, säger hon.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se

Få besök på drive in för coronavirus-test

TORSDAG 7 MAJ 2020

Bakom fältsjukhuset vid Stockholmsmässan ligger en drive in-teststation för covid-19. När socialminister Lena Hallengren (S) får en rundtur anländer en av dagens få patienter till fots från

pendeltåget – trots att testet ska göras i bil.
Kapaciteten är 200 tester om dagen, men bara en bråkdel utförs.
Trots hög efterfrågan från äldreomsorgen om testning av personal är det lågt tryck på den nya drive in-teststationen bakom mässan i Älvsjö. Så lågt att när socialminister Lena Hallengren (S) anländer för ett planerat besök på onsdagen är det Erna Marinado, kundansvarig på it-företaget Infosolutions, som står bakom initiativet, som får agera testperson inför socialministern.
Erna Marinado sätter sig i sin bil och blandar vant vätskan i de små provflaskorna innan hon för in tops i näsa och svalg. Hon lämnar sedan över provet till Gun Björling, som till vardags arbetar som chaufför på transportföretaget Samtrans men nu skolats om till covidtestare.
Förutom att bemanna teststationerna, som består av företagets egna minibussar, är det också Samtrans som transporterar proverna till labbet.
Hela testprocessen görs från början till slut, med undantag för att det aktuella provet inte

kommer att skickas för analys utan kasseras.
I ett första steg är det personal inom vård och omsorg som ska testas efter remiss från vårdgivare som har avtal med it-företaget.
– Det här är ett initiativ som är precis i den linje som vi behöver när vi ska testa 100 000 personer i veckan. Det är ett initiativ som måste följas av många fler i landet, säger Lena Hallengren.
Vems ansvar är det att följa?
– Varje region är huvudman för sjukvården och de är ansvariga för att bedriva den nödvändiga vården, som de skalat upp på ett fantastiskt sätt, men också för själva testningen, skyddsmateriel, den praktiska testkapaciteten med teststationer, drive in och hemprovtagning. Att det fungerar.
Kapaciteten är 200 tester om dagen men Infosolutions vd Alex Stendahl räknar med tio personer under onsdagen. Varför det ser ut så är för tidigt att svara på, men det kan vara en kostnadsfråga, säger han. Än så länge har endast ett fåtal vårdgivare skrivit avtal med Infosolutions och kan skriva remisser. Den som skriver remissen betalar cirka 1 000 kronor för test och analys.

– Förra veckan visste vi att det är vårdgivarna som betalar. Nästa vecka kommer det antagligen vara Folkhälsomyndigheten eller regionen. Just i dag står vi någonstans i limbo, säger Alex Stendahl.
Enligt Lena Hallengren har regeringen dimensionerat för kostnader på 100 000 tester i veckan.
– Vi har varit väldigt tydliga från regeringens sida att när det handlar om kostnader kopplat till corona, är det kostnader man kan rekvirera i efterhand. Folkhälsomyndigheten har fått resurser av regeringen för att kunna se till att testningen inte blir en fråga som handlar om huruvida man har råd, det är en kostnad som regionerna själva inte behöver ta.
Även tidigare har misstänkt covid-sjuka kunnat ta sig till teststationer med bil men har då till exempel vid Huddinge sjukhus behövt kliva ur för själva testet, som gjorts inne i ett tält. I Älvsjö kan de sitta kvar under hela testet. Lösningen bygger på att patienten anländer med egen bil för att inte riskera att patienter åker kollektivt till platsen. Bilen ska

också minska risken för kontaminering eller smitta, enligt företagets hemsida.
En medelålders kvinna kommer dock dit till fots kort efter att Lena Hallengren anlänt. Gun Björling inser först efter att hon gett kvinnan ett testkitt med sin griptång att hon glömt sätta på sig visiret.
– Jag är van vid att de kommer i bil så jag blev nog lite ställd, det är tur att vi är utomhus och håller avstånd.
Kvinnan, som bor i en annan kommun, har tagit pendeltåget till Älvsjö. Hon har varit sjuk en vecka och ska nu testas för covid-19. Hon sätter sig vid en bänk i närheten, justerar sitt munskydd och försöker tyda instruktionerna. Efter ett tag ber hon Gun Björling om hjälp att ta provet innan hon beger sig tillbaka till pendelstationen.
Om 24 timmar får kvinnan svar på om hon har en pågående covid-infektion.

Marijana Dragic
marijana.dragic@dn.se
Vanni Jung Ståhle
Dela

”Inget behov av vårdcentral på Östermalm”

TORSDAG 7 MAJ 2020

– Det absolut sista stället i Stockholmsregionen som behöver en ny vårdcentral är Östermalm.

Det säger Jonas Lindberg, sjukvårdspolitisk talesperson för Vänsterpartiet i Region Stockholm efter majoritetens beslut att ge vårdföretaget Kry tillstånd starta en vårdcentral i innerstan.

Regionens avtalsutskott godkände på onsdagen en ansökan från bolaget Digital Medical Supply, som driver vårdappen Kry, att öppna en vårdcentral på Sibyllegatan, Östermalm. Företagets mål är att öppna tio fysiska mottagningar i Stockholmsregionen innan årets slut. För detta får de 50 procent mer i ersättning per besök under de första 12 månaderna.

Beslutet har inte föregåtts av någon politisk debatt. Lagen om valfrihetssystem (Lov) ger den som söker tillstånd och uppfyller kraven rätt att starta verksamhet. Jonas Lindberg, sjukvårdspolitisk talesperson för Vänsterpartiet i Region Stockholm, är djupt bekymrad.

– Den politiska majoriteten bankar bara igenom avtal och får det att se ut som vilken etablering som helst, när det i själva verket handlar om en stor, strategisk diskussion om hur vårdens resurser ska prioriteras, säger Jonas Lindberg.

– Hur vi ska kunna leva upp till hälso- och sjukvårdslagens mål avseende en behovsstyrd, likvärdig och effektiv vård om det reduceras till enbart en fråga om valfrihet och att en privat aktör tillåts etablera sig var den vill? Dels anser man inte att det är Östermalm som behöver en vårdcentral, utan andra områden, och vill att man kräver att Kry öppnar där. Dels visar den enda vetenskapliga studien på området från Handelshögskolan i Göteborg att nätläkarna inte avlastar den ordinarie vården. Tvärtom ledde varje digital vårdkontakt till minst

två, ofta tre kontakter med ordinarie primärvård.
Oppositionen anser också att det är oklart hur ersättningen ser ut för patienter som inte listar sig på Krys framtida mottagningar, men som är skrivna i Stockholm och ringer Kry.
Socialdemokraterna lyfte frågan i ett särskilt uttalande.
“Vi är i grunden positiva till digitaliseringens möjligheter, men det råder stora oklarheter kring om Kry även efter en etablering i Stockholm ändå kommer att fortsätta fakturera regionen via det kostnadsdrivande utomlänsavtalet”, skriver partiets representanter i avtalsutskottet.

Ulrika By
ulrika.by@dn.se

Misstänkt farligt föremål hittades vid polisinsats

TORSDAG 7 MAJ 2020

Österåker. Natten till onsdagen genomförde polisen en insats mot narkotikahandeln i Åkersberga. Man påträffade då ett misstänkt föremål i en flerfamiljsfastighet.

Det var strax före klockan 03 som fyndet gjordes, skriver polisen på sin hemsida. Efter bedömning av Nationella bombskyddet har föremålet beslagtagits och ska undersökas närmare.
En anmälan om förberedelse till allmänfarlig ödeläggelse har upprättats.
DN

Dom om munskydd för personal överklagas

TORSDAG 7 MAJ 2020

Kungsholmen. Turerna om munskydd för personalen på äldreboendet Serafen går vidare. Arbetsmiljöverkets beslut var klart – personalen på Serafen ska ha munskydd och visir när de jobbar med covidpatienter. Men förvaltningsrätten sade nej, beslutet var för otydligt. Nu överklagar Arbetsmiljöverket, uppger SVT Stockholm.

TT

Stefan Einhorn. ”Vi har allt att vinna på att vara snälla”

TORSDAG 7 MAJ 2020

Cancerläkaren och succéförfattaren Stefan Einhorn är upptagen av humanistiska och drastiska frågor: Hur får man ett bra liv? Hur förstör man ett? Och vad kan man uträtta med lite extra vänlighet i vardagen?

Stefan Arthur Einhorn har ett ovanligt stort visitkort – han är doktor, professor, forskare och författare. Han undervisar dessutom läkarstudenter vid Karolinska universitetssjukhuset om godhetens betydande värden. Det är väldigt grundläggande för yrket, understryker han.

Med åren har dock författandet fått ett allt större utrymme.

– Man kan säga att jag har fått privilegiet att göra flera olika karriärer. Jag har fått jobba både

som läkare och forskare, men sedan gjorde jag en omställning i livet och fick skriva böcker, fast också föreläsa på Karolinska institutet, sammanfattar han sin yrkesbana i på telefon från hemmet på Östermalm.
– Man kan antingen se det här som tecken på att jag är en splittrad person – eller säga att jag är målmedveten.
Vad som är det korrekta alternativet säger han sig vara osäker på.
– Men jag försöker alltid att jobba med det som känns viktigt. Den - devisen har jag lyckats hålla mig till ett antal år nu.
Under flera år arbetade Einhorn som cancerforskare. I samband med en livskris i fyrtioårsåldern blev han emellertid klar över att han var mer en humanist än molekylärgenetiker.
Han ledde då en forskargrupp med femton medarbetare.
– Jag insåg helt enkelt att jag i grunden är mer intresserad av människor än dna-fragment. Det gjorde att jag inriktade mig på - andra saker.
Han arbetar fortfarande som - läkare under några veckor per år

då han träffar cancerpatienter. Dessutom föreläser han runt om i Sverige om bland annat snällhet, visdom och medmänsklighet. Begrepp som han återkommit till i sina sammanlagt tretton böcker. ”Änglarnas svar” (2011) – som DN:s läsare kan läsa som e-bok fram till 17/5 – är dock en familjehistoria, men skildrar inte Stefan Einhorns släkt:
En kvinna, Hanna, som har överlevt Förintelsen kommer till Sverige i slutet av kriget. Hon blir barnflicka hos ett svenskt par med en liten son och sedan ”rullar den på som ett slags deckare, fast det är en roman”, säger han.
Gott och ont, vår förmåga till försoning och att förlåta det som har hänt är centrala teman i berättelsen. Det Hanna upplevt bevarar hon inom sig, men över tid avslöjas hennes hemligheter. Omständigheter som får livet att förändras för alla inblandade.
– Jag tycker att det är min bästa bok faktiskt. Den berättar om sju olika människor som är var sin del av historien och allteftersom den fortskrider så faller pusselbitarna på plats. Det finns en rad överraskningar i den här boken.

Som en liten krumelur så skrev jag dessutom in mig själv, min syster och mina föräldrar i en sekvens.
Långt mer känd är ändå Einhorns ”Konsten att vara snäll” från 2005, som blir tillgänglig via DN Erbjudanden som e-bok på Nationaldagen, den 6 juni. En handbok som talade till ovanligt många. Enbart i Sverige såldes den i 350 000 exemplar och spreds på nitton språk utanför våra gränser.
Varför fick just ”Konsten att vara snäll” en världspublik?
– En viktig sak för läsarintresset var nog bokens titel ihop med hur snällhet har nedgraderats genom åren med uttryck som ”dumsnäll”, ”fegsnäll” och att den som är snäll är töntig.
– Bokens budskap är i stället att det är bra att vara snäll, att man har allt att vinna på det. Dessutom tog jag fram olika vetenskapliga studier om fördelarna med att vara det. Allt det där slog an i det svenska kynnet på något sätt.
Han tror att det också funnits en inlindad längtan efter godhet hos många. Åtskilliga svenskar tycker

helt enkelt om att vara det, menar han.
– Att vara snäll aktiverar till och med ett njutningscentrum i hjärnan. Vi eftersträvar faktiskt snällhet – hur märkligt det än kan låta.
Vad säger de som du möter som läst boken?
– ”Tack för att du har uppgraderat snällhet, jag har alltid försökt vara snäll och alltid tyckt att det är viktigt”, ungefär.
Har svenskarnas förmåga till snällhet förändrats under de femton år som gått sedan du skrev boken?
– Inte på något dramatiskt vis. Jag tycker att människor *är* rätt snälla, jag skrev inte boken för att jag tyckte att folk var dåliga på det. I stället understryker boken hur viktig vänlighet är och att vi kan utveckla vår förmåga och bli ännu bättre på det, svarar han. Snällhet är en så viktig sak att det inte ens gör något om den inte har alldeles ädla syften.
– Det är ju inte tanken som räknas utan ens handlingar. Man får gärna ha egoistiska skäl till att man är snäll så länge man är det. En intressant aspekt av corona-pandemin är att somliga tror att

den kommer göra oss mer omhändertagande, mindre självupptagna. Är det en fåfäng förhoppning?
– Det beror förstås på vad som kommer hända. Blåser viruset över relativt fort och ekonomin och samhället repar sig så kan det leda till att vi påverkas i en sådan riktning. Men blir pandemin utdragen och väldigt många blir sjuka eller dör så är det svårt att se hur det ska komma något gott ur detta, säger han.
– Jag brukar säga att när en människa går igenom en kris så kan det hända tre saker: Man bryts ner av krisen. Man går igenom krisen och fortsätter sitt liv som tidigare. Och så kan krisen få en att växa och mogna som människa. Det kanske är så också med en stor samhällsförändring som denna. Jag hoppas att vi kommer att mogna av den, ta ett större ansvar för våra med-människor och naturen.
– På sätt och vis kan covid-19-pandemin ju fungera som ett varningsskott. Tillvaron är skör och vi måste skapa vår framtid tillsammans.
I augusti släpper han en ny bok. Den här gången med ett

existentiellt fokus. ”Konsten att fördärva sitt liv – eller inte”. Den ges ut i augusti och resonerar kring de fällor och möjligheter som ryms inom våra nära förhållanden.

– Att fördärva sitt liv kan man göra till exempel genom att gräla sönder det, att förstöra sina relationer till släkt och vänner – eller oroa sig i onödan för en massa saker. Men man kan ju också förändra sitt liv till det bättre. Jag tar upp båda sidorna, poängterar Stefan Einhorn och tillägger att boken är skriven med glimten i ögat.

Vilket genomslag den kan komma att få har han dock ingen aning om.

– Min erfarenhet efter alla dessa böcker är ändå att man aldrig vet vad som kommer väcka intresse, vi får se.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se

Stefan Einhorn.

Författaren, läkaren och föreläsaren Stefan Einhorn är 64 år. Han är sedan 1999 professor i molekylär onkologi på Karolinska institutet, överläkare vid Radiumhemmet och ordförande i

Centrum för social hållbarhet vid KI.
Han har skrivit tretton böcker, bland annat ”En dold Gud: om religion, vetenskap och att söka Gud” (1998), ”Den sjunde dagen” (2003), ”Konsten att vara snäll” (2005) ”Vägar till visdom” (2009), ”Änglarnas svar” (2011) och ”De nya dödssynderna: våra mörkaste sidor och hur vi kan hantera dem” (2014)
2007 bildade han en familjestiftelse med målsättningen att bidra till forskningsprojekt för att minska barnadödligheten i låginkomstländer. Medlen kommer i första hand från hans inkomster av böcker och föreläsningar jämte donationer.

Låt inte viruset beröva oss våra tungor

TORSDAG 7 MAJ 2020

För närvarande jagas vi av coronaviruset och befinner oss mitt i språnget mellan nuet och den osäkra framtiden. Den kanadensiska författaren Margaret Atwood ger sina bästa råd om hur vi kan rädda det som gör livet värt att leva från undergången.

Tycker du dig minnas en film där en riddare galopperar mot ett slott just som vindbryggan dras upp. Hans vita springare flyger över vallgraven i ett enda fabulöst språng. Jag kan också se det framför mig, men när jag letade efter bilden på nätet var det enda jag kunde hitta några bilar som seglade över floder vid broöppningar och detektiven i ”Rosa pantern” som plaskade runt i det gyttjiga vattnet efter att ha misslyckats med att göra just detta.

Hur som helst, det är vi som är ryttaren. Det är det fruktansvärda

coronaviruset som jagar oss. Vi är mitt i språnget, och hoppas att vi ska klara oss över till den andra sidan, där livet har återgått till det vi ser som det normala.
Vad ska vi göra medan vi befinner oss där uppe, mellan nu och sedan? Tänk på allt du vill ska finnas kvar i slottet Framtiden när du väl har tagit dig över. Gör sedan vad du kan, nu, för att säkerställa att det blir så.
Sjukvårdspersonal, självklart: alla bör stötta dem, eftersom vi väl alla vill ha ett sjukvårdssystem i slottet Framtiden. Men vad var det som, vid sidan av vänner och familj, gjorde livet värt att leva i tider av hälsa? Vi har alla egna listor. Här är några av mina:
Favoritrestauranger och kaféer. Märkligt hur lätt vi tar för givet att dessa trevliga ställen alltid kommer att finnas, så att vi kan gå ut eller slinka in närhelst vi har lust. För att hjälpa dem att klara språnget: beställ hämtmat och köp presentkort.
Din lokala bokhandel. Vissa erbjuder avhämtning utanför dörren, några hemleverans, andra levererar till något uthämtningsställe. Håll dem vid liv! I samma härad: *Förläggare*

och författare kan behöva ett handtag– särskilt de vars vår-lanseringar har ställts in. En mängd olika kreativa lösningar tas nu fram. Twitterlanseringar, poddar, virtuella arrangemang av skilda slag.
Folk gillar att tala om ”läsarna” och ”författarna” som om det handlade om två sammankittade gemenskaper. Så förhåller det sig inte riktigt – det finns många olika fraktioner och grupperingar, inte alla vänligt inställda till varandra – men du kan öka sanningshalten i uttryckssättet. När jag var i tjugofemårsåldern var villkoren i den kanadensiska bokbranschen så magra att man tog för givet att författarna skulle hjälpa såväl andra författare som sina förläggare. Och det gjorde vi, oftast, trots att somliga av oss hatade somliga andra. (Också det hör till om man ingår i en ”gemenskap”. Fråga vem som helst som kommer från en småstad. I en nödsituation stöttar man sina lokala fiender, för även om de kan vara idioter så är de våra idioter.)
Tidningarna och tidskrifterna du litar på. Hotet mot demokratin växer, eftersom inget som en kris

kan ge auktoritära regimer en förevändning för att dumpa demokratiska friheter och politiska och mänskliga rättigheter i soptunnan. I den sophanteringen ingår den alltid populära totalitära ambitionen att sortera bort information och debatt.
Det är livsviktigt att hålla kommunikationskanalerna öppna och självständiga. Ge bort prenumerationer. Stötta sajter som bekämpar falska nyheter. Stötta också aktörer som likt Penklubben försvarar den ansvarsfulla yttrandefriheten. Donera till radiostationer som är beroende av allmänhetens stöd. Ge dem gratisreklam i dina egna sociala mediekanaler. Låt inte ett virus beröva oss våra tungor.
Konstnärliga institutioner av alla kategorier. Det är genom konsten vi låter vår mänsklighet komma till uttryck, i alla dess dimensioner. Genom konsten stiger vi ner till den mänskliga naturens nedersta djup, höjer oss till dess högsta höjder, och färdas däremellan. Teatrar, konserthallar, dansscener festivaler, gallerier – alla har tvingats ställa in planerade

evenemang, alla blöder. Donationer, presentkort, onlineföreställningar med biljettförsäljning … Utan publik kan det till sist inte finnas någon konst. Du kan bli publiken.
Din planet. En planet där livet är möjligt. Kort version: mörda havet och du förlorar ditt förråd av syre. Många har noterat att de globala utsläppen och den globala miljöförstörelsen har minskat under pandemin. Kommer vi att ändra våra liv så att det fortsätter så också i slottet Framtiden? Kommer vi att skaffa oss energi och mat på bättre sätt? Eller kommer vi bara att återgå till hur det var? Välj en miljöorganisation eller två, eller fler, och donera. Nu har du chansen.
Till sist, håll modet uppe. Du kan klara språnget över vallgraven! Ja, det här ögonblicket är skrämmande och obehagligt. Människor dör. Människor förlorar sina jobb och känslan av att ha kontroll över sina liv, och då spelar det mindre roll hur illusorisk den känslan kan ha varit.
Men om du inte är sjuk – ja, också om du har småbarn och det känns som om din hjärna kidnappats –

så har du det ändå jämförelsevis bra. Du kan ha glädje av den här perioden, om än i ett något mindre uppskruvat tempo än under ”normala” tider. Många ifrågasätter det tempot – vad var det egentligen det var så bråttom med? – och bestämmer sig för att leva på ett annat sätt.
Det är den bästa av tider, det är den sämsta av tider. Hur du upplever dem kommer delvis att bero på dig själv. Om du läser detta är du vid liv, åtminstone förmodar jag det. Om du inte är det har jag en stor överraskning att se fram emot.

Margaret Atwood

Texten har tidigare varit publicerad i Time Magazine och översatt av Per Svensson.

Bo Madestrand: Låt Konstmuseet i Visby leva vidare som konsthall

TORSDAG 7 MAJ 2020

Konstmuseet i Visby är stängt och region Gotland hotar nu att sälja huset. Det vore katastrofalt för öns kulturliv om stan förlorar sin sista scen för samtidskonst, skriver Bo Madestrand.

I höstas stängde Konstmuseet i Visby hastigt och lustigt. Susanne Thedéen, chef för Gotlands museum (som innefattar såväl Konstmuseet som grannen Fornsalens historiska samlingar), sa då till P4 Gotland att inomhusklimatet var så dåligt att konsten riskerade att ta skada.

Många gotlänningar misstänkte dock att det var ett svepskäl. Samtidigt som vikingarelikerna i Fornsalen lockar såväl lokala skolklasser som turister från de många kryssningsfartygen har Konstmuseet kämpat på med skrala budgetar och relativt få besökare.
Nu, i spåren av coronapandemin, uteblir turisterna och hela - verksamheten går på knäna - ekonomiskt. Vad är då lättare än att fimpa den samtida konsten? Som ett brev på posten kunde lokaltidningarna i förra veckan rapportera att region Gotland nu överväger att sälja huset.
En av dem som kritiserat förslaget är Marita Jonsson, som driver konsthallen Körsbärsgården på södra Gotland. I ett debattinlägg i Gotlands Allehanda skriver hon att konstmuseet borde renodlas till en samtida konsthall:
”Samtidskonsten är inte lika beroende av temperatur och luftfuktighet, lokalerna bör klara kraven som de är.”
Det vore en bra lösning.
Konstmuseet har på senare år haft en otydlig profil, och försökt balansera mellan att visa lokala

konstnärer och att presentera svensk och internationell samtidskonst för den gotländska publiken – samtidigt som man ansvarat för samlingarna av historisk konst med Gotlandsanknytning. Det är en pyttipanna med lite för många ingredienser.
Så sent som på 00-talet hade Visby en levande scen för - samtidskonst. I dag finns inte längre några renodlade konst-gallerier i staden, ateljé-programmet BAC har lagt ned sin ambitiösa utställningsverksamhet och statliga Riksutställningar hann knappt utlokaliseras till ön innan det lades ner. Återstår de privata initiativen på landsbygden, som Körsbärsgården i Sundre och - galleri Magnus Karlssons sommarverksamhet i Hellvi.
Om Visby förlorar sin sista scen för samtidskonst vore det katastrofalt för öns kulturliv. Låt Konstmuseet bo kvar, med ett renodlat uppdrag!

Bo Madestrand
kultur@dn.se

Rördrommen har mycket att lära

TORSDAG 7 MAJ 2020

I västra kanten av Oxundasjön norr om Stockholm täcker ett imponerande vassbälte hela viken. Här blåser en rördrom i sin dova pipa för att locka intresserade honor till parning.
Troligtvis kammar han noll, för det här är ingen grund slättsjö med strandängar som rördromar brukar välja och därför borde han inte finnas här, även om vassen är tät.
Rördrommen är en av de arter, ofta bland vadare, som är polygama. Mer än nio av tio fågelarter är monogama, åtminstone under säsongen, då paren hjälps åt mer eller mindre, att ta hand om avkomman.
Som polygam vill rördrommen vara ensam herre på täppan, samla på sig så många honor som möjligt och lämna familjeansvaret till honan ensam. Skulle man lägga mänskliga aspekter på den metoden att föröka sig, skulle man

tala om egoism och emancipation av värsta sort. Mansgrisigt!
Forskare i Göteborg har studerat om polygami gynnar tillkomsten av nya arter. Det trodde man länge. Resultatet visar att det är tvärtom. Så där hade Darwin fel.
Medan rördrommen tutade och tankarna löpte om den arma kraken som hamnat i fel vatten och riskerade att misslyckas som förförare och frestare, for tankarna över till dem som befolkat Rosersbergs slott strax intill. Här spelades sällskapstalanger upp av det slag som gränsade till det frivola, mer än det charmerande under mitten av 1700-talet.
Plötsligt en dag 1748 stod en man på tröskeln och visade sig vara ny ägare till slottet. Erland Broman hade tagit över Oxentiernornas chateau. Han hade blivit friherre om gunstling åt kungen Fredrik I och fått rader av fina titlar.
Men han var i första hand en fördomsfri vivör, festfixare, som ordnade fram galanta damer till kungen.
De glada dagarna fortsatte med nästa importerade tysk på tronen Adolf Fredrik som fick hjälp av Broman att som dåtidens målvakt

ta upp alltför stora lån från Riksbanken.
Utländska mutkassor och svart fastighetsjobberi omsatte Broman till frikostiga middagar med gott om kvinnlig fägring. Här skulle vår vän rördrommen i Oxundasjön ha kommit till korta. För Broman gick allt mot skamlig konkurs. För att dölja en hotande kunglig skandal och katastrof tog staten över slottet. Sen dess har Rosersbergs slott varit i kunglig ägo.
Gustaf III valde hellre Ekolsund, men hans lillebror Karl XIII trivdes där, liksom den adopterade Jean Baptiste Bernadotte, kung Karl XIV Johan. Ingen modern kung har haft Rosersbergs som bostad. Allt står orört i dag.
Så – med rördrommen i fablernas värld, blir väl läxan att livet blir mycket enklare som fågel i parförhållande, men kanske inte lika hejsan-svejsan för hanen.
Åke Ekdahl

Bengt fick bli Kerstins pappa – trots att lagen säger nej

TORSDAG 7 MAJ 2020

Kerstin Fedoriw har alltid sett Bengt Assarsson som sin pappa. Men det dröjde tills hon blev vuxen innan de kunde ansöka om att göra föräldraskapet juridiskt. Och trots att lagen säger nej fick de ja på sin ansökan: I dag är de far och dotter.

– Känslomässigt att få det erkännandet... Jag är pappa, säger Bengt Assarsson som nu hoppas att lagen kan ändras.

Kerstin Fedoriw håller nio månader gamla Elmer i knäet vid bordet på konditoriet i Gröndal. Bredvid henne sitter hennes pappa Bengt Assarsson. De fyller i varandras meningar ibland och skrattar. Han tar över Elmer – hissar honom upp och ner tills han ler.

Kerstin Fedoriw och Bengt Assarsson bor sedan några år tillbaka bara 300 meter ifrån varandra. Det underlättar – de kan smita över till varandra på middag eller en fika utan att behöva ta sig igenom stan. Kerstin Fedoriws elvaåriga dotter kan också springa över till morfar när hon vill.
Men de betonar vikten av att de inte är grannar – och Bengt Assarsson tillägger att de var överens om att det var en bra idé att han flyttade dit.
– Det är inte jag som trängt mig på, säger Bengt Assarsson.
I deras relation ser det självklart ut att Bengt Assarsson är pappa till Kerstin Fedoriw – och morfar till Elmer och elvaåriga Vega. Han vet vad som händer i hennes liv, vad som är svårt och vad hon planerar för framtiden. Han leker med Elmer som han träffar ofta.
Men även om det varit självklart för Kerstin Fedoriw och Bengt Assarsson vad de har för relation har det inte varit självklart att de ska få vara pappa och dotter.
Först för något år sedan gick svenska myndigheter med på att Bengt Assarsson skulle få adoptera den person som har

kallat honom för sin pappa under nästan hela sitt liv. Och egentligen är deras fall ett undantag i svensk lagstiftning.
Hur hamnade de här?
I början på 1980-talet får Bengt Assarsson ett jobb i Stockholm. Han måste flytta från hemmet i Göteborg, och har ingenstans att bo.
– Bostadsmarknaden var inte så kul på 80-talet heller, säger Bengt leende.
Genom en kompis får han reda på att en kvinna letar efter en inneboende: Det är Kerstins mamma. Kerstin är ett och ett halvt år när Bengt flyttar in med henne och hennes mamma – som inneboende. Först är hon lite rädd för hans skägg – men snart får de två en fin relation till varandra.
– Jag tror det var personkemi. Vi trivdes så bra tillsammans och hade så roligt ihop, berättar Bengt.
Tre år senare flyttar Bengt Assarsson igen, men han har kvar sin relation till den då fyraåriga Kerstin.
– Jag kunde inte se att hon skulle bli sviken av ännu en vuxen, säger Bengt.

Kerstin Fedoriw tillbringar var fjärde helg hos Bengt. Med tiden blir tillfällena fler, de börjar tillbringa mer tid tillsammans. Åker på påskresor varje år, tillbringar somrarna ihop. När Kerstin är tio år uppskattar de att hon spenderar en tredjedel av sin tid med Bengt – och resten med sin mamma.
För Kerstin Fedoriw är Bengt Assarsson hennes pappa, och för Bengt är det så självklart att han har en dotter att flera av hans vänner inte vet om att Kerstin inte är hans biologiska dotter på flera år.
– Det har varit så kul att folk har kommenterat att vi är så himla lika, säger Kerstin.
– Stackars dig, flikar Bengt Assarsson in och fortsätter:
– Men vi blir ju lika till sättet.
Deras relation fortsätter under tonåren. Kerstin Fedoriws mamma får avlastning – och Bengt Assarsson vill träffa den som har blivit som en dotter för honom. För Kerstin blir Bengt snabbt som en pappa. När Kerstin är elva år kämpar hon för att få bo på heltid hos Bengt. Men det får hon inte. När hon är tonåring

säger hon någonting som Bengt tagit med sig till i dag:
– Med hela en tonårings vishet sade hon att ”att vara förälder är inte något man blir – det är något man förtjänar”, säger han.
Det ska dröja tills Kerstin Fedoriw är vuxen – och själv har fått barn – innan hon och Bengt Assarsson på pappret blir det som de hela livet känt att de är för varandra. Och det var långt ifrån självklart att det skulle sluta som det gjorde.
Redan i 20-årsåldern börjar Kerstin Fedoriw diskutera vad det skulle innebära med en vuxenadoption. Hon går i terapi, och vill bryta banden till sina biologiska föräldrar. Det går några år innan de skickar in papper till tingsrätten, övertygade om att en vuxenadoption kommer att beviljas.
– Vi var så naiva att vi trodde att om en vuxen kvinna vill bli adopterad av den som hon ser som sin pappa så är det ju inga problem. Men det var det, säger Bengt Assarsson.
I september 2013 kom beslutet: de fick avslag.
”Som huvudsakligt skäl för att avslå ansökan angavs att det av

utredningen inte klart framgick att det personliga förhållande som förelåg mellan Bengt Assarsson och Kerstin var av väsentligen samma slag som det som föreligger mellan föräldrar och barn," skriver tingsrätten i sitt utlåtande.

Kerstin och Bengt blir förvånade över beslutet. När de börjar sätta sig in i juridiken förstår de att det inte är så enkelt som de trott att få till stånd en vuxenadoption. De anlitar en jurist – och fyra år senare försöker de återigen att få igenom adoptionen.

Och den här gången lyckas de.

"En adoption får anses vara till fördel för Kerstin Fedoriw och det finns särskild anledning att tillåta adoptionen. Förutsättningar för adoptionen är i övrigt uppfyllda. Tingsrätten finner det sammanfattningsvis lämpligt att adoptionen äger rum och Bengt Assarssons ansökan ska därför bifallas", skriver Södertörns tingsrätt.

Men som lagen i dag ser ut borde Bengt och Kerstin egentligen inte ha fått det lyckliga slut på sin ansökan som de nu anser sig ha fått.

År 2018 antog riksdagen en regeringsproposition om moderniserade adoptionslagar. De gör det möjligt för sambor att adoptera – i stället för endast gifta par eller registrerade partner.
I november 2019 berättade systrarna Linda Johansson och Sofia Gustavsson för DN om hur de fått avslag på sin ansökan om att få adopteras av den man som de ser som sin pappa. I det fallet kunde de styrka att de hade en föräldrarelation till mannen – men fick avslag eftersom han inte längre var gift eller sambo med deras mamma.
– Det är så konstigt att det inte ska vara möjligt för oss att bli pappas barn, att någon ska sätta stopp för det när det är så uppenbart att vi är en familj, sade Sofia Gustavsson då till DN.
Bengt Assarsson poängterar att han aldrig haft en kärleksrelation till Kerstins mamma.
– Vi hade en kompisrelation, säger han.
Ändå gick ansökan igenom. De berättar om sin historia för att de hoppas att frågan ska väckas om varför det inte går igenom för andra sökande.

– Med ett förändrat samhälle måste lagstiftningen följa med. Det ser inte längre ut som på 50-talet. Så det här är jätteviktigt, säger Bengt Assarsson.
Han hoppas att deras fall kan vara ett tecken på att tillämpningen av lagen förändras – och att andra ska kunna använda domen som referens.
– Man kan ju också hoppas att lagen förändras så det här blir möjligt för alla.
När den nya lagstiftningen togs fram skrev man i förarbetet att det kan finnas ett behov av att möjliggöra styvbarnsadoption även om föräldrarna har separerat – men man tog inte ställning till detta, trots att Riksdagens socialutskott i sitt betänkande uttryckte att de ”beklagar” detta och att man förutsätter att regeringen ”vid en lämplig tidpunkt” kommer att behandla dessa frågor.
Kerstin Fedoriw säger att man kanske har sett frågan om vuxenadoptioner som en bagatell.
– Det kanske har funnits väldigt få fall tidigare. Men det kanske inte kommer att vara så nu, eftersom samhället förändras, säger hon.

Kerstin Fedoriw och Bengt Assarsson firade inte när de fick sitt beslut. De hade så länge trott att det var omöjligt att få rätt att det tog tid för dem att förstå att adoptionen faktiskt gått igenom.
– Det var mer som att man var så känslomässigt dränerad att man behövde ta ett djupt andetag. Det tog nog ett halvår innan vi förstod att det faktiskt gått, säger Kerstin.

Men nu har de insett att det faktum att deras relation är legitimerad även på papper var viktigare för dem än vad de trodde att det skulle vara.
– Det är så viktigt för omgivningen det här med föräldrar. Och med det här utslaget kan man säga att ”titta här, nu har till och med en tingsrätt bestämt det här. Det finns ingenting att säga”, säger Kerstin.
De har fått en ro av beslutet. Relationen har manifesterats – både för dem själva, och för omgivningen.
– Känslomässigt att få det erkännandet… Jag är pappa, säger Bengt.
Reaktionerna de fått från människor runtomkring dem har

framför allt varit positiva. Många ser det som en rörande historia, även om vissa beskriver Bengt Assarssons handlingar som ”ädla”.

– Men jag har inte gjort något ädelt. Det har varit roligt hela tiden. Även när det har varit jobbigt har det varit helt underbart. Så det är ingen uppoffring jag har gjort, säger han.

Vilken tur för er att bostadsmarknaden i Stockholm var så svår på 80-talet.

– Ja, tänk vilka slumpartade saker som livet bara ger en. Jag tror ju inte på ödet, säger Bengt Assarsson och tillägger:

– Men...

Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se

Fakta. Vuxenadoption

Den som har fyllt 18 år får adopteras endast om det finns särskild anledning till adoptionen med hänsyn till det personliga förhållandet mellan sökanden och den som sökanden vill adoptera och om adoptionen i övrigt är lämplig.

Vid bedömningen av om det finns särskild anledning till en adoption ska det särskilt beaktas om sökanden har uppfostrat den som sökanden vill adoptera eller om adoptionen annars avser att bekräfta en relation som motsvarar den mellan barn och förälder.
Gemensam adoption kan endast genomföras av två personer som är gifta eller sambor, och styvbarnsadoption kan endast ske avseende makes eller sambos barn.
Lagändringen trädde i kraft i september 2018.

8 maj 2020

Amanda Sokolnicki: En partiledare utan egna svar blev lobbyisternas dröm

FREDAG 8 MAJ 2020

Nyamko Sabuni valdes för att hon skulle vara modig och tydlig. För att hon hade integritet. I dag återstår inte mycket av den bilden.

Att lobbyister försöker påverka politiken är självklart – det är definitionen av deras arbete. Att partier låter dem styra den egna agendan är något helt annat. Och det är därför Annie Reuterskiölds förödande granskning av Liberalerna i SvD är så oerhört allvarlig.

I reportaget framkommer hur den tidigare partisekreteraren Johan Jakobssons byrå Nordic Public Affairs ska ha drivit på för att göra Nyamko Sabuni till partiledare, för att Liberalerna ska backa upp Ulf Kristersson som statsminister med stöd av Sverigedemokraterna – och för att elektrifiera vägarna. Det sistnämnda hade Jakobssons byrå fått i uppdrag av Scania bara månader innan Sabuni gjorde det till sitt huvudnummer i Almedalen.

Vem som skrev utkastet till talet? Den tidigare partiledaren Lars Leijonborg, nu senior konsult på Diplomat Communications, som precis som Nordic PA jobbar med

att påverka politiken i sina kunders intresse.
Johan Jakobsson beskrivs också som Mats Perssons mentor, han som nu förhandlat om budgeten för Liberalernas räkning. Och som sett till att elektrifierade vägar blivit en del av regeringens politik. Upplägget måste ha varit varje lobbyists dröm.
För ett parti som gjort anspråk på att vara idé- och värderingsdrivet är detta trots år av kriser den enskilt största. Och det borde vara en väckarklocka för alla partier: Väljare måste kunna förvänta sig att företrädarna är öppna med vilka intressen (och vems pengar) som är inblandade.
Sabuni valdes för att hon sades vara modig och tydlig. Integritet kan man väl kalla det. Men frågan är vilka som kan vara nöjda med dagens läge? Och vari bestod egentligen den där tydligheten som det talades om?
När Sabuni i slutet av förra året fick frågan om vad hon leder för sorts parti svarade hon SvD: ”Vi behöver tänka närmare på det. Vi har varit så ängsliga att vi inte har utvecklat särskilt mycket politik. Vi måste bestämma oss. Att vi har en åsikt, oavsett vad den är.”

Att ha en åsikt, oavsett vad den är. Det är inte en jättestark programförklaring. Att ingå i ett samarbete, oavsett vilket det är, är inte heller något under av mod och tydlighet.
”I branschen brukar man säga att Johan är väldigt dyr, men väldigt bra”, säger en av källorna till SvD apropå Jakobssons inblandning. Så vem är det som betalar? Utöver Scanias elvägsintresse är kunderna skyddade av sekretess-avtal.
Om byrån uppges ha haft tre uppgifter och lyckats med både elvägar och att få Sabuni vald så återstår den tredje: att få Liberalerna att stödja en regering som gör Kristersson till statsminister och Jimmie Åkesson till kung.
Problemet är bara att partiet har röstat för januariavtalet. Men när Sabuni för en tid sedan fick frågan om Socialdemokraterna eller Liberalerna kommer att lämna uppgörelsen före valet svarade hon i Expressen: ”Det kan säkert vara så, vad vet jag.”
Och i samtal om hur Sverige ska styras svarar hon: ”Man hoppas ju alltid att man ska vara den som alla vill vara med och behöver”,

och får det att låta som att hon förhåller sig till politiken som tonåringen till den sociala hierarkin på ett högstadium. Som om huvudfrågan var att man alltid ska bli bjuden på fest, oavsett vad man tycker om den som bjudit in. Men ett parti som står för något kan förstås inte vara aptitligt för alla. Och politiker med en ideologisk övertygelse om vad man vill åstadkomma med samhället inser att huvudfrågan inte kan vara att till varje pris få vara med på ett hörn, utan vilken roll man då får spela.

Kanske är det också en del av problemet: om man inte har en egen idé om vad man vill är det mer lockande att låta andra erbjuda ett svar på frågan.
Allt detta är på många sätt tragiskt, för om det är någon gång vi hade behövt modiga och tydliga liberaler så är det nu. Och Liberalerna har fortfarande tid att vända det här, att bli ett parti som vågar låta övertygelsen och värderingarna styra.
Men om partiet inte på allvar gör upp med det som hänt är risken stor att reportaget i SvD kommer att bli vad valstugereportaget i

”Uppdrag granskning” blev för Moderaterna 2002. Då avslöjades det hur moderater lät fyra dagar före valet när de trodde att kameran inte var på. Den här gången har Liberalerna åtminstone lite tid på sig att visa väljarna att de kan förvänta sig mer än det här.

Amanda Sokolnicki
amanda.sokolnicki@dn.se

Dela

A-kassan höjs när de statliga krisåtgärderna förlängs

FREDAG 8 MAJ 2020

Regeringen och samarbetspartierna förlänger nu en rad av de åtgärder som satts in för att dämpa effekterna av -coronasmittan.

– Det handlar om att skapa långsiktighet och uthållighet

genom den här krisen, säger finansminister Magdalena Andersson (S).
Regeringen och samarbetspartierna Centern och Liberalerna är överens om att förlänga en rad av de åtgärder som sattes in i början av coronakrisen för att minska smittspridningen.
Det handlar bland annat om att ersättningen för den första sjukdagen – karensdagen – förlängs med fyra månader fram till den 30 september. Dessutom höjs ersättningsnivån från 700 till 804 kronor.
– När vi gick fram med detta gjorde vi det så snabbt vi bara kunde för att människor skulle kunna få stöd. Nu justerar vi detta och höjer upp nivån så att människor får högre ersättning än tidigare, säger Mats Persson (L), ekonomisk-politisk talesperson.
Staten kommer också att fortsätta att täcka företagens sjuklönekostnader även i juni och juli. Även under augusti och september ska staten ersätta företagen för sjuklönekostnader men med hur mycket är ännu oklart.

Samtidigt höjs taket i a-kassan från 760 till 1 000 kronor per dag från och med ersättningsdag 101. - Höjningen gäller för perioden 29 juni till 3 januari. Vad som händer därefter med a-kassan är oklart.
– Nu handlar det om att hantera en akut krisfas. Men alla krisåtgärder som vi genomför nu är temporära, säger Magdalena Andersson.
Kostnaderna för de förlängningar som nu presenteras uppgår till knappt 15 miljarder kronor. Det innebär att regeringen och samarbetspartierna hittills presenterat krisåtgärder för 185 miljarder kronor.
Samtidigt pekar en rad bedömare på att den ekonomiska krisen kopplad till coronasmittan långt ifrån är över. Så sent som i onsdags kom EU-kommissionen med en dyster prognos över medlemsländernas ekonomiska utveckling.
– Det faktum att det pekar mot en utdragen kris visar på behovet av att vi gör lämpliga avvägningar av hur mycket pengar vi använder så att vi har en långsiktig uthållighet. Det finns de som tyckt att vi skulle ha satsat 100 miljarder kronor i -

månaden nu i början. Det hade kanske inte varit så klokt givet att krisen tycks kunna ha ett mer utdraget förlopp, säger Magdalena Andersson.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Dela

Skyddsvallar mot havet får klartecken

FREDAG 8 MAJ 2020

Vellinge kommun får bygga - vallar på Falsterbonäset som skydd mot översvämningar, meddelar mark- och miljödomstolen i Växjö som dock inte var enig.

Domstolen godkände i stort sett Vellinge kommuns ansökan om att bygga skyddsvallar på totalt cirka två mil på Falsterbohalvön. - Vallarna som är upp till tre meter höga och sju meter breda ska skydda mot översvämningar. Några mindre delar i förslaget fick avslag. Domstolen har även som villkor att kommunen ska avsätta ett större naturområde öster om Skanör som skyddat område.

– Domstolen bedömer att den tillståndsgivna placeringen är en avvägning mellan naturvårds-intressen i form av till exempel naturreservat och natura 2000--områden å ena sidan och intresset av att inte göra onödiga intrång på hävdade villatomter å andra

sidan, samtidigt som skyddet mot att bebyggelsen med mera översvämmas ska uppnås, säger ordföranden i målet, chefsrådman Peter Ardö, i ett pressmeddelande.
Men domstolen var oenig, i huvudsak gällande placering och utformning av översvämningsskyddet.
– Det är ett mycket glädjande besked. Vi har arbetat länge med frågan och det är prioriterat för kommunen att få till stånd skyddet. Det är en viktig trygghets- och säkerhetsfråga för de som bor och verkar i de utsatta områdena men också viktigt för fortsatt utveckling av kommunen, säger Carina Wutzler (M), kommunstyrelsens ordförande i Vellinge kommun, i ett pressmeddelande.
I Skanör och Falsterbo ligger runt 95 procent av bostadsbebyggelsen på mark som befinner sig mindre än 3 meter ovanför havets medelvattennivå. Skåne har ingen landhöjning, och den höjning av havsnivån som klimatförändringen medför är ett reellt hot mot stora delar av kusten. Enligt SMHI:s prognoser kan havsnivån vid Skånes kuster höjas uppemot 30 till 40

centimeter till år 2050, och cirka en meter till år 2100.
Om domen inte överklagas räknar kommunen med att starta byggnationen 2021–2022.
Projektet beräknas kosta 160 miljoner kronor och pengar ska sökas hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt EU.
Domen kommer att få stor betydelse för andra kommuner som också har problem med stigande havsnivåer och ökad risk för översvämningar.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Åsa Beckman: Nu förstår jag hur mycket en välfylld kalender skyddat från ovissheten

FREDAG 8 MAJ 2020

I helgen var jag för första gången på mycket länge i mitt fritidshus för att äntligen få fixa i trädgården. (Jag ska genast säga att jag tog mig dit med så kallad karantänstransport – egen bil plus inhandlad mat). Fram till 50-årsåldern kunde jag inte ens få en yuccapalm att överleva, men nu kan jag ägna timmar och dagar åt att rensa, plantera och klippa. Hur står du ut? brukar min odlings-ointresserade syster säga, det kommer ju hela tiden nytt ogräs. Men det är precis det som känns så tryggt.

Ändå tror jag aldrig att det gjort mig så gott att kliva in i trädgårdens cykliska tid som den här gången. Just nu blommar ormöga. Sedan kommer pionerna, stäppsalvian, nävorna, riddarsporrarna och höstfloxen.
I början av coronakrisen skrev ärkebiskopen Antje Jackelén en artikel i DN Kultur som handlade om hur vår förmåga att leva i osäkerhet prövas under den här våren. ”När allt löper på som vanligt i välordnade banor ställs låga krav på vår andliga motståndskraft”, menade hon. I den samhällskris vi nu befinner

oss kan vi lära oss något som vi har nytta av när pandemin är över: ”Den som har lärt sig att leva med stor ovisshet har lärt sig det största.”
Den ovissheten är ingen räkmacka. Den skapar en sorts lågintensiv oro som är helt dränerande. Vissa timmar tycker jag allt känns ungefär som vanligt, andra dagar känner jag mig skör och identitetslös. Man tappar på ett spöklikt sätt kontakten med den man var för bara några veckor sedan. När jag messar med vänner från soffan om kvällarna verkar alla ha det på samma sätt, vi byter bara av varandra i vågdalarna. Och det är ju mycket riktigt ovisst just nu. Man vet inte om man själv eller ens närmaste kommer att insjukna och hur pass illa det i så fall blir. Och för alla dem som i dag har anhöriga som ligger på iva är ju oron och ovissheten en fruktansvärd realitet.
Men alla befinner sig inte där. Vad är det som gör att denna ovisshet får så många att tappa fotfästet så pass snabbt? Som gör att vi efter bara tio veckor, då vi ändå kunnat röra oss friare utomhus än våra

europeiska grannar, blir så nästan chockerande olyckliga?
Jag tror att ovissheten säger något om hur visshet blivit en sådan självklarhet i ett västerländskt medelklassliv. Vi kan planera och kaosminimera. Vi lever inte i byar som kan raderas av naturkatastrofer eller i flyktingläger där livet står på vänt. I vanliga fall hade många svenskar med ordnade liv vetat hur maj och juni skulle se ut, med studentmottagningar, skolavslutningar och bröllop. Vi hade vetat var vi skulle befinna oss på semestern. Många av oss hade också höstplanerna klara, gärna med en höstresa i november ”för att stå ut”.
Att ovisshet egentligen är ett grundvillkor för mänskligheten är något vi kunnat glömma i våra vadderade liv.
Så det gäller väl att försöka vila i att vi just nu lär oss något viktigt, tänker jag halvtappert när jag klipper ner förra årets förtorkade höstanemoner. Ja, precis som Jackelén sa: ”Den som har lärt sig att leva med stor ovisshet har lärt sig det största.” Och om den här erfarenheten gör att fler inser att vi efter pandemin måste förstärka

vården och sociala skyddsnät för att göra det i grunden ovissa och ömtåliga livet drägligare *för alla* så har det ändå kommit något gott ur den här jävla skitvåren.

Åsa Beckman
asa.beckman@dn.se
Dela

Tio häktade efter mordet i Gamlestaden

FREDAG 8 MAJ 2020

Tio personer har nu häktats efter mordet i söndags i Gamlestaden i Göteborg, då en man som i medier utpekats som gängledare sköts ihjäl. Alla tio är, enligt tingsrätten, misstänkta för medhjälp till mord. Mordet skedde vid 19-tiden på kvällen. De misstänkta greps inom några timmar och anhölls natten

till måndagen. Två av de tio häktades på onsdagen. Resten av häktningsförhandlingarna hölls i går, torsdag.

TT

Man i Malmö åtalas för mångmiljon-bedrägeri

FREDAG 8 MAJ 2020

En 31-årig man i Malmö åtalas för att lurat till sig nästan 18 miljoner kronor från 28 personer. Till flertalet av dem ska han ha sagt att pengarna skulle investeras i olika bolag, fonder eller projekt,

men enligt åklagaren har pengarna i stället använts av honom själv eller gått till hans båda bolag.
Mannen åtalas för grovt bedrägeri. Åklagaren framhåller att det handlar om betydande värden och ett systematiskt förfaringssätt.
TT

Fängelse för kartläggning av skyddsobjekt

FREDAG 8 MAJ 2020

Mannen åkte runt för att titta på militära anläggningar och samlade in uppgifter om närmare 40 skyddsobjekt. Nu döms han till åtta månaders fängelse för grov obehörig befattning med hemliga

uppgifter. Den 47-årige mannen har i förhören berättat att han haft ett brinnande intresse för militärhistoria.
I mannens bostad hittade Säpo ett stort antal datorer, usb-minnen, hårddiskar och cd-skivor med material.
TT

Ökning av antalet anmälda elolyckor

FREDAG 8 MAJ 2020

Anmälningarna om elolyckor ökade med 20 procent under 2019 jämfört med 2018, skriver Elsäkerhetsverket i ett pressmeddelande. Sammanlagt anmäldes 546 elolyckor och 323

tillbud till Elsäkerhetsverket under förra året. Strömgenomgång, det vill säga när en person får ström i kroppen, står för 94 procent av de anmälda elolyckorna. Män i åldersgruppen 21–30 är överrepresenterad i anmälningarna.

TT

Skånsk varg identifierad – som östgötsk

FREDAG 8 MAJ 2020

Den varg som på senare tid har observerats i norra Skåne kommer från Östergötland.

”I slutet av april hittades en spillning i Svalövs kommun. Vi skickade den för dna-analys till Grimsö forskningsstation. Analysresultatet visar att det är varg, och att den kommer från

Långbogenreviret i Östergötland. Analysen kunde dock inte visa vilket kön vargen har”, skriver Länsstyrelsen Skåne i ett pressutskick.
TT

Läkare polisanmäls för dataintrång

FREDAG 8 MAJ 2020

En läkare inom psykiatrin har polisanmälts för misstänkt data-intrång, meddelar Region Kalmar i ett pressmeddelande.
Enligt ett antal loggar har läkaren tagit del av patientuppgifter i olika journaler trots att det inte har funnits någon vårdrelation mellan läkaren och patienterna.

Rutinmässiga kontroller av loggarna görs för att säkerställa att sekretessreglerna följs. Region Kalmar har enligt sina rutiner gjort polisanmälan vid misstanke om brott och en polisutredning är inledd.
TT

Tidigare ministern blir ny ambassadör i Israel

FREDAG 8 MAJ 2020

Erik Ullenhag blir ny ambassadör i Israel, enligt ett pressmeddelande från regeringskansliet. Ullenhag är just

nu ambassadör i Jordanien, där han varit sedan 2016. Han har tidigare varit riksdagsledamot och efter valet 2010 utsågs Ullenhag till integrationsminister i alliansregeringen under Fredrik Reinfeldt (M). I fjol var han en av toppkandidaterna till partiledarposten för Liberalerna, men fick se sig besegrad av Nyamko Sabuni.
Ullenhag tillträder sin nya tjänst i september 2020.
TT

Fyra döms efter stort knarkfynd i bostad

FREDAG 8 MAJ 2020

Fyra män döms till fängelse i mellan sex och nio år efter ett stort fynd av narkotika i en lägenhet i Borås. 43 kilo amfetamin låg utlagt för att torka på golvet när socialtjänsten kom

på besök. Knarket hade tillverkats i lägenheten under dagarna innan. Männen döms för synnerligen grovt narkotikabrott. Borås tingsrätt anser att de framställt amfetaminet i samförstånd, och att syftet var att bedriva narkotikahandel i stor skala.
TT

Stopp för stöd till företag som ger aktieutdel-ningar

FREDAG 8 MAJ 2020

Regeringen stoppar nu möjligheten för företag att söka statligt permitteringsstöd och samtidigt ger aktieutdelningar till sina ägare.

– Det ska vara glasklart för alla att man inte kan kombinera korttidsarbete med utdelningar, säger finansminister Magdalena Andersson (S).

På torsdagen skickade regeringen en remiss till lagrådet med förtydligande om vilka företag som ska få del av det statliga permitteringsstödet. Bakgrunden är att flera bolag fått förhandsbesked om stöd trots att de samtidigt beslutat att ge utdelning till sina aktieägare.

Ett enigt finansutskott i riksdagen har tidigare uttalat sig mot att företag som ger aktieutdelningar ska få del av stödet. Det finns inget uttalat förbud mot detta i lagen men nu ändras det.

– Får man pengar från skattebetalarna ska man inte kunna slussa det vidare rakt ut i fickorna på aktieägarna, säger Magdalena Andersson.

Det som nu sker är att det betänkande som finansutskottet ställt sig bakom skrivs in i lagtexten.

– Det står redan att ett företag ska ha stora ekonomiska svårigheter för att få rätt till stöd. Men olika personer kan uppenbarligen tolka det på olika sätt. Jag har alltid

tolkat det som att man inte har stora ekonomiska problem om man ger aktieutdelningar. Genom att vi skriver in det här i lagtexten blir det glasklart för alla vad som gäller, säger Magdalena Andersson.
Finansministern understryker också att alla beslut om stödpengar som Tillväxtverket hittills fattat är preliminära och att bolag som lämnat felaktiga uppgifter kan bli återbetalningsskyldiga.
På torsdagen var Tillväxtverkets generaldirektör Gunilla Nordlöf också kallad till riksdagens finansutskott med anledning av utdelningsfrågan. Ordförande Fredrik Olovsson (S) var nöjd efter mötet.
– Jag tycker att det var väldigt tydligt att det som riksdagen beslutat också kommer att vara det som gäller. Tillväxtverket kommer att hantera frågorna framöver och har gjort samma analys som finansutskottet – det är vi nöjda med, sa Fredrik Olovsson efter utfrågningen.
Därmed anser han att det bör stå klart för företag att regelverket inte tillåter utdelning av pengar

samtidigt som de tar emot statligt stöd.
– Det har varit bråttom och Tillväxtverket har snabbt delat ut korttidsstöd, men det är ett preliminärt stöd och det kommer att följas upp. Har man inte haft en så svår ekonomisk situation som krävs för att få stödet, så kommer man inte att få det, utan tvingas betala tillbaka.
– Och ett sätt att visa att man inte har en svår ekonomisk sits är att dela ut pengar till ägarna, säger Fredrik Olovsson.

Regeringen har också fattat beslut om att skärpa kontrollen kring korttidspermitteringen. Tillväxtverket kommer att ingå i ett samarbete med andra myndigheter för att lättare kunna spåra om organiserad brottslighet försöker utnyttja systemet. Bland annat ska sekretessen mellan myndigheterna hävas.
– Det ökar möjligheten för Tillväxtverket att göra kontroller, säger Magdalena Andersson.
Hon har ingen uppfattning om hur omfattande fusket är men framhåller att regeringen fått tillräckligt många rapporter för att

det ska behövas en skärpning av kontrollen.
Efter Tillväxtverkets och finansutskottets beslut väljer kullagerjätten SKF att backa på sin begäran.
”Vi respekterar Tillväxtverkets beslut och när de nu bedömer att bolag som betalat utdelning inte har rätt till stödet så drar vi tillbaka vår ansökan”, skriver bolagets presschef Thoe Kjellberg i en kommentar till TT.
SKF hade permitterat runt 1 500 tjänstemän i Sverige medan styrelsen valt att halvera aktieutdelningen till tre kronor per aktie, eller 1,3 miljarder kronor totalt.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se
Hans Olsson
hans.olsson@dn.se

Ida Yttergren: Klädfamiljen svidar om mitt i krisen

FREDAG 8 MAJ 2020

Beskedet om att Karl-Johan Persson skulle lämna över vd-posten till Helena Helmersson och föreslogs som ny styrelseordförande efter pappa Stefan Persson kom överraskande i januari.

Men tidpunkten för bytet ansågs utifrån vara lägligt. Företaget hade precis kommit på fötter efter flera år av svag försäljning. Coronautbrottet påverkade visserligen redan Kinamarknaden, men få kunde då förutse hur kommande månader skulle bli.

Men när H&M:s storägare Stefan Persson överlämnade ordförandeklubban till sonen

under företagets bolagsstämma på torsdagen låg fokus på pandemin. På torsdagsmorgonen före stämman släppte H&M en uppdatering över försäljningen – och uppvisar ett tapp på 57 procent i lokala valutor. Att försäljningen halveras jämfört med samma period förra året är inte så konstigt när omkring 80 procent av butikerna hållits stängda sedan mitten på mars. I flera länder, däribland Tyskland och USA, har inga butiker hållits öppna. Där har försäljningen sjunkit med 46 procent respektive 71 procent sedan den 1 mars.

Samtidigt har företaget sett över kostnader genom bland annat permitteringar, förhandlingar med hyresvärdar och en slopad aktieutdelning.

Den nya styrelseordföranden Karl-Johan Persson är van vid att det blåser. H&M:s digitala omställning var länge ifrågasatt där många ansåg att företaget var för långsamma med omställningen till e-handeln. Men den här gången är det svårare att ge framtidslöften om att vändningen är på gång. Samtidigt är H&M ett gigantiskt företag med stora ekonomiska muskler väl

rustade att klara en djup, tillfällig kris, som Danske Banks spar-ekonom Maria Landeborn påtalade i samband med att de nya försäljningssiffrorna släpptes. Dessutom blir konkurrensen allt mindre. Flera stora svenska aktörer som MQ, Flash och The Shirt Factory har redan ansökt om konkurs och bland utländska stora klädkedjor i samma situation finns amerikanska Forever 21 och brittiska Oasis. H&M:s e-handel är numera väl utvecklad och när allt fler i samband med pandemin väljer att handla på nätet drivs den digitala utvecklingen framåt. Att e-handeln har vuxit med 32 procent visar att allt fler kunder uppskattar företagets satsningar på nätet.

På flera marknader har butiker kunnat öppna igen men när - stämman hölls var fortfarande 3 050 av kedjans 5 061 butiker stängda, alltså 60 procent av de fysiska butikerna. Och framtiden är oviss. Att klara sig med en halverad försäljning allt för länge är en utmaning även för ett av världens största klädföretag. Däremot talar mycket för att H&M kan stå sig starka på andra

sidan pandemin, med en bra e-handelsplattform och färre konkurrenter.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se

”Vi är snart oberoende av den fysiska platsen”

FREDAG 8 MAJ 2020

Varför ska vi ha ett virtuellt möte när vi kan ses i verkligheten? Den frågan har hjärnforskaren Katarina Gospic fått många gånger. Nu är det slut med det, förutspår forskarna.

I takt med att fler arbetar hemifrån släcks ljuset ned på kontoren. Fysiska möten med kollegorna ersätts med virtuella träffar. Den stora frågan är hur det här påverkar framtidens kontorsliv.
Hjärnforskaren Katarina Gospic anar att flera arbetsgivare ställer sig frågan:
– Varför ska jag betala höga lokalhyror när människor kan jobba på distans?
För några veckor sedan visste inte Katarina Gospic vad Zoom var för något. Nu föreläser hon via det digitala verktyget. Den här omställningen kommer att påverka framtidens arbetsplatser.
– Vissa kan inte jobba på distans, men bortsett från den gruppen kommer digitaliseringen av arbetet att gå otroligt snabbt, säger Katarina Gospic.
Hon tillägger:
– Snart kommer vi vara oberoende av den fysiska platsen.
Hon får medhåll av Mats Tyrstrup, som i flera år har forskat om organisation och ledarskap. Han passar även på att vända blicken mot hemmet.
– Jag tror att bostaden kommer bli grunden för allt. Det är i

hemmet vi lever, studerar, arbetar och sedan får vård i på äldre dagar, säger Mats Tyrstrup.
Ifall det sker kommer bostäderna troligtvis att se annorlunda ut. Likaså kan man ställa sig frågan om arbetsgivaren ska betala delar av boendekostnaden, menar Mats Tyrstrup.
– Jag ser det här som en del av en större samhällsomvandling, säger han.
Före coronakrisen arbetade tusentals svenskar på något slags kontor. Till exempel cellkontor eller aktivitetsbaserade arbetsplatser. Att arbeta hemifrån leder till att fler närmar sig naturen.
Vissa arbetar från sommarstugan. Andra passar på att ta en lunchpromenad i parken. Tanken på att återgå till kontoret kommer att kännas mindre attraktiv för vissa medarbetare, menar Katarina Gospic.
– Allt fler börjar inse att vi inte behöver kontoren. Samtidigt kommer många av oss närmare naturen och familjen när vi jobbar digitalt. Man har länge pratat om urbaniseringen, men det här skulle kunna vända trenden, förutspår hon.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se

Lyxkedja ansöker om konkursskydd

FREDAG 8 MAJ 2020

Amerikanska lyxvaruhuskedjan Neiman Marcus är nästa offer i coronakrisen. Bolaget har ansökt om konkursskydd i en federal domstol i Houston, Texas, samtidigt som man temporärt tvingats att stänga sina varuhus runtom i USA.

Kedjan som grundades redan 1907 har 43 varuhus och 14 000 anställda som sedan tidigare friställts.

TT-Reuters

Volvo vill ha stöd – trots stinn kassa

FREDAG 8 MAJ 2020

Lastbilsjätten Volvo sitter på en kassa på 50–60 miljarder kronor, men begär ändå stöd av staten.
Vi måste av konkurrensskäl, säger bolaget.
Politikerna och Tillväxtverket tycker sig nu ha blivit glasklara i frågan om statligt permitteringsstöd och aktieutdelning. Det är inte förenligt och därmed inte tillåtet.
Volvo, som fått godkänt för sin jättepermittering av runt 20 000 anställda, har ännu inte satt ner foten kring aktieutdelningen.
Styrelsen beslöt att skjuta på problemet när bolagsstämman flyttades fram.
TT

Securitas drar tillbaka utdelning

FREDAG 8 MAJ 2020

Säkerhetsjätten Securitas rörelseresultat före avskrivningar landade på 1 086 miljoner kronor för första kvartalet. Det kan jämföras med vinsten på 1 290 miljoner kronor motsvarande period förra året. Securitas meddelar att man drar tillbaka sitt tidigare förslag om utdelning till aktieägarna.

”Vi ser betydande osäkerhet relaterad till coronapandemin framför oss. Vi arbetar med olika scenarier för att säkerställa att vi är förberedda. Vi kommer att fortsätta att implementera proaktiva åtgärder för att motverka effekterna, och kommer att agera som vi anser nödvändigt”, skriver bolagets vd Magnus Ahlqvist i rapporten.

TT

”Samba passar bra på svenska”

FREDAG 8 MAJ 2020

Känslan av frihet är viktig för Lill Lindfors. Hon har aldrig velat placera sig i ett fack, varken som artist eller privatperson. Men är det något hon gärna har återkommit till under sina 60 år i rampljuset så är det samban.

När Lill Lindfors går upp på övervåningen kan hon se havet. För henne betyder den närheten mycket. Havet har ju kontakt med resten av världen, det ligger en frihetskänsla i det.

– Vi köpte den här gamla bondgården 2003. Min man Anders brukade vara här på somrarna när han var barn. Men själva boningshuset byggde vi nytt, berättar hon om hemmet på norra Öland.

Tidigare har de haft köttdjur och får. Och häst, eftersom Lill har tyckt om att rida. Numera får det räcka med hunden och hönsen.

– Jag har alltid kallat dem för H-gruppen; hunden, hästen, hönsen och husbonn, säger hon och skrattar.
Lill Lindfors ger ofta intryck av att vara glad, inte minst när hon sjunger. Hon tycker själv att hon har en positiv grundsyn men ibland kan hon vara lite kritisk av sig. Som när folk inte har förberett sig inför säkerhetskontrollen på flygplatsen och allt tar en evig tid.
– Då kan jag bli lite polis.
Ibland har hon uppfattats som krånglig, när hon som artist lagt sig i sådant som ljussättning och kameravinklar. Men under ett 80-årigt liv och en 60-årig karriär hinner saker förändras och Lill Lindfors har blivit ödmjukare med åren.
– Jag uttrycker mig försiktigare i dag. Jag vill inte att folk ska tappa ansiktet, det handlar om respekt. Så jag formulerar mig lite mjukare: ”Om jag ställer mig här i stället?” ”Om basen kommer in först i mitten av låten?” För jag vet ju fortfarande vad jag vill.
För henne har det också handlat om kvinnokamp, det där att våga vara besvärlig på ett sätt som nog skulle ha uppfattats som

viljestarkt och handlingskraftigt om hon varit en man.
Lill Lindfors har genom åren intresserat sig för kvinnofrågor och har även ett engagemang mot rasism och intolerans.
– I min bransch har sådant som etnicitet och sexuell läggning sällan spelat någon roll. Det har handlat om: Är det en bra artist? Inte om man är homosexuell, svart eller vit. Och jag har tyckt att resten av världen legat så långt efter. Nu ökar intolerans och nationalism i världen igen och jag tänker – har vi inte kommit förbi det där?
Hon har aldrig öppet tagit partipolitisk ställning även om hon har engagerat sig i enstaka frågor som kärnkraftsmotståndet. För Lill Lindfors är det en frihetskänsla att slippa ha en stämpel på sig, och det gäller även som artist eftersom hon alltid rört sig mellan olika genrer.
Musikaliskt är det kanske ändå samban man förknippar henne mest med.
– Samban fångade mig tidigt. Den passar så bra på svenska där man kan använda konsonanterna som rytmiskt instrument. Engelskan är ju mycket rundare.

Och så sjunger hon några rader ur ”Flickan från Havanna” och ”Jag tycker inte om dig” för att visa hur hon menar. Genast känner man igen hennes mycket personliga sångröst. Av bara farten kommer det också en snutt ur bossanovaklassikern ”The girl from Ipanema”.
Lill Lindfors är annars inte alls yvig när vi pratar, snarare lite eftertänksam. Hon liksom söker sig fram till det hon säger. Plötsligt behöver hon pausa intervjun någon minut för att ta sig an de båda hundarna, både den egna och grannens som hon för tillfället är hundvakt åt.
– De är lite kära i varandra, säger Lill Lindfors.
Även om hon har nära till sin humor kan hon också uppleva en dragning till det sorgliga och vemodiga.
– Jag såg ”La traviata” från Metropolitan häromdagen. En helt makalös föreställning med så mycket smärta i. Jag försöker få med både allvar och eftertanke i mina framträdanden, men det är en balansgång för jag vill samtidigt inte belasta publiken

med sådant som är jobbigt och sorgligt.
Musiken är en omistlig del av hennes liv och hemma sätter hon sig gärna vid pianot och improviserar, med eller utan sång. I alla fall om hon är ensam.
– Jag är inte tillräckligt skicklig för att kunna spela allt jag skulle vilja. Men jag improviserar inom mina begränsningar och det är väldigt befriande.
Johan Ekfedlt TT

Lill Lindfors
Gratuleras till: Fyller 80 år den 12 maj.
Gör: Sångerska och skådespelerska.
Familj: Maken Anders, dottern Petronella och barnbarnet Tindra. Därtill bonusbarn och bonusbarnbarn.
Bor: Löttorp på Öland.
Aktuell: Nyligen invald i Swedish music hall of fame.
Så firar hon födelsedagen: ”Går ut med hunden. Jag fick ställa in en planerad resa till barndomens Helsingfors med mina bröder. Jag var åtta år när vi flyttade till Sverige och minns fortfarande flyglarmet och skyddsrummet under kriget.”

Om att fylla 80: ”Det är overkligt. 80, då är man väl gammal på riktigt?”
Bra egenskap: ”Bra på att hitta lösningar, jag ger inte upp och är ganska orädd.”
Sämre egenskap: ”Oföretagsam och lite blyg.”

Åklagaren misstänker: Man tände eld på frun

FREDAG 8 MAJ 2020

Den kommande skilsmässan misstänks ha blivit för mycket för mannen – och han åtalas nu för att ha hällt bensin på sin fru och sedan tänt på, enligt åklagaren Emma Olsson.

Branden ledde till att både kvinnan och parets 21-åriga son dog i lågorna.

Grannarna vaknade av skrik ute på gatan och märkte att det brann i ett av radhusen i villaområdet i Tumba. Räddningstjänst, ambulans och polis ryckte snabbt ut.

En man i 60-årsåldern och hans tre döttrar hade lyckats ta sig ut ur huset – men snart kunde det konstateras att två personer hade dött i branden. Kort därefter greps mannen och häktades ett par dagar senare. Han har suttit frihetsberövad sedan dess.

Nu åtalas mannen misstänkt för mord i två fall och för mordbrand. Enligt åklagaren Emma Olsson har mannen avsiktligen mördat sin fru.

– Han har berusat sig själv, druckit alkohol på natten och sen så menar jag att han har hällt ut bensin i sovrummet på övervåningen. Där har kvinnan dött av de omfattande brännskador som hon har fått, säger Emma Olsson.

När mannen greps, endast en timme efter larmet om branden, tidigt på morgonen den 18 december förra året, hade han

redan gjort vissa uttalanden till personal på platsen som gjorde att misstankar riktades mot honom. Enligt åklagaren är anledningen till brottet att kvinnan ville skiljas från mannen.
– Motivet till den här händelsen misstänks vara en förestående skilsmässa. Kvinnan i familjen ville alltså skiljas och det väckte starka känslor hos den här mannen, säger Emma Olsson.
Mannen förnekar dock att han medvetet skulle ha tänt eld på kvinnan.
– Han har en annan version av hur det har gått till, men han har medgett att han förde med sig bensin från undervåningen till sovrummet där hon befinner sig. Sen hävdar han att det var en olyckshändelse hur det började brinna, säger Emma Olsson.
I sovrummet hittades senare också den gemensamma 21-åriga sonen, som också dog till följd av branden. Enligt åklagaren är det oklart exakt vad som har hänt med honom, men i stämningsansökan framgår att han dog av en kombination av rökförgiftning och brännskador.
Ytterligare tre personer befann sig i radhuset när branden inträffade:

tre döttrar, varav två var vuxna och en 17 år vid tillfället.
– De har tre döttrar som också sover på övervåningen och som vaknar av det här, säger Emma Olsson.
Åklagarens uppfattning är att döttrarna vaknar av mammans skrik och att de sedan försökte rädda henne genom att dra ut henne. Men de lyckades inte och fick därför lämna sin mamma på undervåningen i radhuset.
– De har ju mardrömmar av det här naturligtvis, säger Emma Olsson.
Händelsen har chockat även flera av grannarna som blev vittnen till händelsen. Familjen har tidigare uppfattats som lugn och trevlig av de som bor i området.
Har utredningen visat att det har förekommit något våld inom familjen tidigare?
– Det har varit en dålig relation mellan mannen och kvinnan under lång tid, men det har inte framkommit att det har förekommit något våld eller så, säger Emma Olsson.
DN har även talat med den åtalade mannens advokat Anna

Dahlbom Langley som berättar att han förnekar brott.
– Min klient förnekar både mord och grov mordbrand. Han har en annan version av hur branden startade än vad åklagaren har.
Adam Svensson
adam.svensson@dn.se
Dela

Känd rappare åtalas för mord – man sköts i huvudet

FREDAG 8 MAJ 2020

En rappare i 30-årsåldern med miljontals spelningar på Spotify åtalas nu för mord. Enligt åklagaren har artisten skjutit en 26-årig man i huvudet –

eventuellt i ett ”drogpåverkat tillstånd”. Sedan har han fått hjälp att flytta kroppen från brottsplatsen i Nacka till Knivsta.

Fem personer har suttit häktade för inblandning i mordet på en 26-årig man, som enligt åklagaren Tomas Malmenby dog efter att ha blivit skjuten i huvudet i ett attefallshus i Nacka i oktober förra året.

Den person som ska ha hållit i vapnet vid tillfället, enligt åklagaren, är en känd svensk rappare i 30-årsåldern som har haft miljontals spelningar på Spotify och andra liknande plattformar. Mannen är sedan tidigare dömd för bland annat narkotikabrott och misshandel.

Enligt stämningsansökan har rapparen uppsåtligen skjutit 26-åringen i huvudet. Men åklagaren garderar sig med en alternativ rubricering – grovt vållande till annans död: att artisten genom oaktsamhet har skjutit 26-åringen i ett ”drogpåverkat tillstånd”.

– Vi har inte funnit något motiv till skjutningen. Det är så det ser ut, säger Tomas Malmenby.

Attefallshuset i Nacka hade också omsorgsfullt rengjorts efter

händelsen, vilket försvårat utredningen.
Är ni osäkra på exakt hur det här har gått till?
– Det finns ju inte något utomstående vittne som för oss har berättat om vad som skulle ha hänt. Vi har inte funnit vapnet. Det var städat och undanplockat i det här utrymmet. Så vi har ju inte kunnat se till exempel om skott har gått in i möbler eller liknande, säger han.
Åtalet för mord bygger därför delvis på hur skottskadan ser ut, berättar Tomas Malmenby.
Fyra andra personer – en man i 40-årsåldern, två män i 25-årsåldern och en kvinna i 20-årsåldern – åtalas samtidigt för grovt skyddande av brottsling. De två yngre männen och kvinnan åtalas också för brott mot griftefriden.
– Min uppfattning är att det bara var två personer på plats, säger Tomas Malmenby om när det dödande skottet avlossades.
Den åtalade artisten vidgår, enligt åklagaren, att han befann sig på platsen men förnekar brott.
– Han säger att han har varit i attefallshuset när skjutningen

ägde rum, men att det var en tredje person som höll i vapnet och att det var ett vådaskott, säger Tomas Malmenby.
Brottsutredningen inleddes i samband med att en man i Knivsta i Uppsala län hittade kroppen vid en promenad med sin hund.
Av åtalet framgår att den eller de som har hanterat kroppen har försökt tända eld på den.
Dessutom har den döde 26-åringens bil körts till Gävle i syfte att göra det svårare att utreda brottet, enligt åklagaren.

Adam Svensson
adam.svensson@dn.se

Barns liv under coronakrisen blir del av Nordiska museets samling

FREDAG 8 MAJ 2020

Hur ser livet ut för en femteklassare 2020 mitt i coronakrisen? Svaret kanske finns hos eleverna i klass 5A i Malmsjö skola i Botkyrka.

Här, i ett av klassrummen en trappa upp, arbetar eleverna med att dokumentera för framtiden. Klassen ingår i projektet ”Mitt liv” som dragits igång av Nordiska museet.

Jörgen Löwenfeldt, projektledare för museets digitala insamling, vill inte bara veta hur barnens liv ser ut. Barnen förväntas också ge sin syn på hur framtiden kan tänkas se ut, både den egna och andras. Och framtiden sträcker sig dels till 2042, dels till 2050 och det är år som ligger mycket långt fram i tiden för eleverna i klass 5A.

Jasna Nasin behöver inte fundera särskilt länge på frågan om hur hennes liv ser ut om 22 år.

– Då är jag basketproffs i USA, säger hon trosvisst.

Jasna tror att hon är gift och har barn vid den tidpunkten, men ett barn får räcka, säger hon.

Att Nordiska museet har valt just 2042 är för att det då är exakt 100 år sedan den första och hittills enda liknande insamlingen av barns berättelser gjordes. Den

hette ”beskriv ditt hem”. Då i Nordiska museets och skolradions (numera utbildningsradion) regi. Årets uppgift är fyrdelad – ”Min dag”, ”Livet i mitt hem”, ”Människorna i mitt liv” och ”Mitt liv 2050”.
Isak Lindén hade inga problem att räkna upp de tre viktigaste personerna i sitt liv. Förutom pappa Oskar och mamma Emma är det lillasyster Nora, som är sju år.
– Mamma och pappa har jag spenderat ganska mycket av livet med och Nora brukar vara snäll och dela med sig mycket. Hennes personlighet hjälper mig genom livet, säger Isak allvarligt.
På vilket sätt?
– När jag är ledsen kommer hon och kramar mig och när jag är arg hjälper hon mig att lugna ner mig, säger Isak.
Klasskompisen Malin Molin nämner morfar Lasse som gick bort för några år sedan för att han var så snäll – och glad.
– När jag var med morfar blev jag alltid så glad. Vi kunde åka ut med båten. Det var så mysigt. Det var kul att vara med honom, säger Malin.

Kompisen Elin ärockså med på Malins lista. De lärde känna varandra när de var ett år och går i parallella klasser i Malmsjö skola.
Anthon Löfgren har funderat mycket på hur coronan påverkat hans liv. Skoldagarna är bara hälften så långa som tidigare. Han får inte träffa sin mormor och han får inte spela ishockey som han älskar.
Alvar af Klintberg har ritat av sitt rum, precis som många av barnen gjorde 1942. Han berättar om hur en vanlig dag ser ut för honom.
– Jag går upp klockan sex och sitter med mobilen en timme. Sedan äter jag frukost, säger han. Skoldagen går och efter skolan åker Alvar gärna skateboard, säger han och ögonen lyser.
Tror du att man kommer att åka skateboard 2050?
– Absolut.

Eva-Karin Gyllenberg
eva-karin.gyllenberg@dn.se

Maj firade sin 100-årsdag mitt i coronakrisen

FREDAG 8 MAJ 2020

Maj Aspegren trodde inte att hon skulle bli firad på 100-årsdagen mitt i coronakrisen. Men det blev hon. Av både personal, släkt, vänner, kungen och drottningen.

– Det har bara varit överraskningar, säger hon när den värsta uppståndelsen lagt sig.

Ett inramat brev från kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia står på bordet intill en flaska cava och den blågula svenska flaggan. Brevet från Stockholms Slott är adresserat till Maj Alfsol Ingegärd Aspegren på Ektorps seniorcenter i Nacka. ”Våra varmaste gratulationer på 100-årsdagen”, skriver kungen och drottningen som personligen undertecknat hälsningen.

– Det brukar vara ett bevis på att man 100 år, säger Maj och ler när hon talar med DN via Facetime. För att fira Maj bjöds de äldre på kaffe, prinsesstårta med choklad och hallon, och sång.
– De sjöng ”När lillan kom till jorden”, berättar Maj som fortfarande har festhatten kvar på huvudet.
Kocken bjöd Maj på hennes favoritmat, kallskuret med betoning på räkor, gravad lax och goda såser. Det gemensamma vardagsrummet var dagen till ära uppiffat med orkidéer, vita rosor från personalen och rosa från vännerna på boendet.
Undersköterskan Lilian Rydberg är en av dem som fixade till festen.
– Jag tänkte att Maj måste ha en trevlig dag även om vi har dessa coronatider. I samråd med hennes närstående har vi styrt upp allt för att göra det så bra som möjligt.
Maj är nästan alltid glad och pigg, oftast är det hon som bestämmer, säger Lilian med ett skratt.
Eftersom det råder besöksförbud ordnade Anneli Backman, verksamhetschef på äldreboendet i Ektorp, att Maj via datorn,

Facetime och telefonsamtal fick chansen att prata med dem som ville fira henne.
Majs systerdotter Ingegerd Hellström, som tillsammans med sin syster Kerstin Nordman och hennes man sitter i karantän på Runmarö, var några av gratulanterna.
– Det var jättebra att alla generationer kunde fira Maj. Hon har inga egna barn så det känns viktigt att hon känner att vi finns till för henne.
Ingegerd Hellström ser Maj som det goda föredömet i släkten.
– Vi trodde aldrig att hon skulle bli 100 år, helt otroligt att hon överlevt allt. Det är så himla trevligt med moster för hon är så klar i huvudet.
Maj föddes när spanska sjukan härjade som värst, runt 35 000 svenskar dog i epidemin 1918–1920. Då klarade hon sig men 1947 fick hon tbc och hjärnhinneinflammation.
– Då var det frågan om jag skulle leva eller inte men från Amerika kom streptomycin vilket räddade mig. Jag har haft väldigt många sjukdomar men det verkar som att jag överlever alla. Det är också

tack vare att jag hade en underbar man.
Maj och Lennart var gifta i 65 år innan Lennart, 95 år gammal, gick bort 2010.
När kalaset börjar närma sig sitt slut får Maj frågan vad hon ser fram emot, hon funderar en stund.
– Att få träffa Lennart.

Lars Grimlund
lars.grimlund@dn.se

Fyra anhållna efter skottlossning i Bällsta

FREDAG 8 MAJ 2020

Vallentuna. Fyra män i 20-årsåldern har anhållits misstänkta för grovt vapenbrott och framkallande av fara för annan.
På onsdagskvällen larmades polis till Bällsta i Vallentuna. Där greps

fyra personer som misstänks ha avlossat ett skjutvapen. Ingen person ska ha skadats, men ett skott gick igenom en fönsterruta i en fastighet.

DN

Krokodilerna är tillbaka på Skansen

FREDAG 8 MAJ 2020

I augusti inträffade en dramatisk olycka på Skansenakvariet då 79-årige Lars Liedegren fick sin ena arm avbiten av en krokodil. Efter händelsen flyttades djuren tillfälligt. Nu rapporterar P4 att de är tillbaka igen.

I slutet av augusti förra året angreps Lars Liedegren av en krokodil under en kräftskiva på Skansenakvariet. För DN har han berättat att hörde en skarp smäll och därefter i ögonvrån såg hur djurets käftar slutit sig om hans vänstra arm, strax ovanför armbågen.
Efter olyckan sade Jonas Wahlström, Skansenakvariets ägare och tillika ordförande i herrklubben som ordnade kräftskivan, att det inte var några brister i säkerheten som orsakade händelsen.

Men i början av året flyttades krokodilerna till Kolmårdens tropicarium och en större ombyggnad av akvariet inleddes. Jonas Wahlström säger till P4 att flera åtgärder har vidtagits för att höja säkerheten. Bland annat har plexiglaset som inhägnar krokodilerna höjts, ett jalusi som separerar land- och vattenområdet har installerats och en avsats har tagits bort.
– Vi har byggt om helt och hållet, berättar Jonas Wahlström för radiokanalen.
Dessutom har krokodilerna fått en finare miljö med nya stora

konstgjorda träd och en större och djupare damm.

Andreas Nordström

En man anhållen misstänkt för mord

FREDAG 8 MAJ 2020

Järfälla. En man har anhållits som skäligen misstänkt för mord efter att en död person hittats i en brinnande bil i Viksjö i Järfälla på onsdagen.

Arbetet med att fastställa identiteten på den döde mannen är fortfarande inte klart, skriver polisen på sin hemsida.
Larmet om den brinnande bilen inkom till polisen strax efter klockan 15 på onsdagen.
Polisens tekniker har slutfört en undersökning på platsen. Man uppger att det eventuellt kan finnas bildmaterial som fångats av övervakningskameror i området.
DN

Fredrik Strage: Drive-in-bion har fått ett grymt uppsving under - coronakrisen

FREDAG 8 MAJ 2020

Redan på 70-talet fick drive-in-bion ett retroskimmer över sig, sedan försvann den nästan helt. Men i distanseringens tid kan man se film från bilen igen. I Düsseldorf går det rent av att rejva utan att ses på allvar.

Under hela vår USA-semester tjatade jag om att få se ”Conan barbaren” men den var barnförbjuden och jag var nio. Andra föräldrar skulle nog ha sagt till sina barn att det var olämpligt för dem att se Arnold Schwarzenegger klyva folk med svärd. Min pappa sa: ”Fredrik, jag har en idé. Vi går på drive-in-bio! Där kan de inte kolla åldern på besökarna.”

Så en kväll i juni 1982 körde vi till Valley Drive-In, en drive-in-biograf i Oceanside söder om Los Angeles. Min lillasyster och jag gömde oss under en filt i baksätet. Vi vågade inte kika fram förrän pappa parkerat bilen framför den enorma duken som höjde sig mot den kaliforniska skymningen. När det blivit mörkt satte filmen i gång. Mitt hjärta bultade i takt med Basil Poledouris soundtrack som lät pampigt även genom den skruttiga drive-in-högtalare som vi hakat fast på vår bil. Två

timmar av blod, eld och död
senare hade jag en ny favoritfilm (den är fortfarande topp 25 för mig) och jag älskade att drive-in-bio kändes så amerikanskt.
Redan på sjuttiotalet fick denna tradition ett retroskimmer tack vare ”Grease”, ”Sista natten med gänget” och andra skildringar av femtiotalet, eran då det fanns över 4 000 drive-in-biografer i USA och tonåringar rullade dit för att hänga och hångla. Fenomenet försvann när multiplexsalongerna tog över på åttio- och nittiotalet. Många drive-in-dukar blev stående som sorgsna monument över en svunnen era. Valley Drive-In i Oceanside, där min familj såg ”Conan barbaren”, stängde 1999 och revs 17 år senare. Jag kände ett litet hugg i hjärtat när jag såg bilder av den övergivna parkeringen.
De senaste månaderna har bilburen bio fått ett oväntat uppsving på grund av coronaviruset. Medan vanliga salonger tvingas stänga på grund av smittrisken blir drive-in-biograferna, där publiken inte lämnar sina fordon, ett tryggt alternativ. Amerikanska visningar är slutsålda för första gången på

decennier. I Sydkorea och Tyskland har de också gjort comeback, liksom i Göteborg och Linköping där biobesökare de senaste veckorna har parkerat vid Bananpiren respektive rockklubben Skylten.
Mest uppseendeväckande är dock World Club Dome Drive-In, den klubb som arrangeras på drive-in-biografen Autokino i Düsseldorf. Dit kör klubbkids för att rejva utan att bryta den sociala distansen. Häromveckan uppträdde Stuttgart-dj:n Le Shuuk som bjöd på eldkastare, lasershow och tämligen ostig techno medan folk viftade med glowsticks i sina framsäten, tutade med sina signalhorn, flimrade med helljuset och (när partyt verkligen kom i gång) tomgångskörde en smula. ”Achtung! Nu blinkar alla med höger blinker!” ropade Le Shuuk. ”Och nu blinkar alla med vänster!”
För den som helst sitter vid ett drinkbord och bara sittdansar en smula, som folk gärna gör på Stureplan, blir skillnaden mot vanligt klubbande inte dramatisk. Men den som vill utföra fler dansrörelser än stekarveven kan

nog uppleva drive-in-rejv som begränsande. Det krävs nya lösningar för att återskapa publikhavets ljuvliga kaos. Möjligen skulle det gå att fixa en moshpit där folk får gasa runt i sina bilar och krocka med varandra som i ett skrotbilsrally. Hur som helst verkar en ålderstigen underhållningsform få nytt liv. Om pandemin håller i sig kan detta bli framtidens sätt att uppleva kultur. När rockveteranen Bryan Adams, som just ställt in två Sverigebesök, anländer nästa år kanske han får uppträda för en fullsmockad parkeringsplats. Då kommer inte raden ”spent my evenings down at the drive-in” i ”Summer of 69” att kännas nostalgisk längre.

Fredrik Strage
kulturdebatt@dn.se

Den svenska skolmodellen är ett skämt och ett varnande exempel. Inte ens i USA kan friskolekon-cerner plocka ut vinster ur skattefinansi-erade skolor utan begränsning.

FREDAG 8 MAJ 2020

Aftonbladets kulturchef Karin Pettersson skriver om ett experiment som påstås straffa de fattiga och belöna de rika (7/5).

Per Svensson: Vi vann också kriget – på tryggt avstånd från slagfältet

FREDAG 8 MAJ 2020

I dag är det 75 år sedan Stockholm hälsade freden efter andra världskriget. Kungsgatan i konfettiregn har präglats in i det kollektiva medvetandet. Men det fanns också underströmmar av skuldkänslor.

Dagens Nyheters förstasidesrubriker var euforiska: ”En jublande värld hälsar fria Europa” och ”Stockholm hälsade freden med glädje, jubel och yra”. Det var tisdagen den 8 maj 1945. På måndagen hade de tyska styrkorna i Europa kapitulerat. ”Glädjen på Stockholms gator var sydländsk”, rapporterade DN. Men den kunde också upplevas som smått amerikansk. Kungsgatan hade förvandlats till ”en festlig Stockholms Broadway”, hette det i en bildtext.

Det sistnämnda har i efterhand visat sig bli mer bokstavligt sant än bildtextförfattaren hade kunnat ana. Kungsgatan i galet konfettiregn har präglats in i det kollektiva medvetandet som en av det svenska folkhemmets urscener.

I omåttligt populära tv-serien ”Någonstans i Sverige” från 1973 är det Janne ”Loffe” Carlsson och

Monica Zetterlund som firar freden på Kungsgatan. I den nästan lika populära tv-serien ”Vår tid är nu” från 2017 är det under fredskarnevalen på Kungsgatan som Nina (Hedda Stiernstedt) möter kökspojken Calle (Charlie Gustafsson).
Det finns historiska belägg för att atmosfären verkligen kunde vara extatisk.
Veckans utgåva av ”Vetenskapsradion historia” ägnas Sverige och freden 1945. Tobias Svanelid intervjuar historikerna Yvonne Hirdman och Klas Åmark. Hirdman, som för några år sedan publicerade en dokumentärroman om fredsvåren, ”Lent kändes regnets fall mot min kind medan barnen brann i Berlin”, byggd på närläsning av Dagens Nyheter, kunde bekräfta att Stockholm i maj 1945 varit en ovanligt uppknäppt stad. Ett av arkivfynden var en notis på temat ”röd klänning upphittad”.
Men det fanns samtidigt, som särskilt Klas Åmark framhöll, underströmmar av oro för framtiden och skuldkänslor för vad Sverige gjort, och inte gjort, under krigsåren.

Symtomatiskt är att den största bilden på DN:s förstasida den 8 maj inte visade yran på Kungsgatan (det finns också med) utan en jublande folkmassa utanför norska legationen på Banérgatan. Och även om huvudrubriken lyfter fram ”det fria Europa” slås man av hur tungt tonvikten i tidningen ligger på Norden, befrielsen av Danmark och Norge. Det var det stora.
Och när nationalförfattaren Astrid Lindgren, intensivt närvarande i krigshändelserna, drygt 25 år senare skriver ”Bröderna Lejonhjärta”, en saga om mod och kärlek, död och förtröstan, i en värld där ondskan tagit makten är det alldeles uppenbart det ockuperade Norge som skymtar i Törnrosdalen.
Sverige hade dock under de tidiga krigsåren knappast visat sig vara i besittning av något lejonhjärta. När kung Haakon flydde genom Norge efter tyskarnas överfall den 9 april 1940 ville han få möjlighet att vila ut i Sverige. Den svenska regeringen lät den norske kungen veta att han i så fall kunde riskera att bli internerad. Kom helst inte hit, var det faktiska budskapet från broderlandet, som därefter

öppnade sina gränser för tyska permittenttåg.
Man kan misstänka att kung Haakon med något blandade känslor läste det gratulationstelegram Gustaf V skickade till honom den 7 maj 1945.
De intensiva svenska hyllningarna till Danmark och Norge under fredsveckan i maj – ”Ja vi elsker” och ”Der er et yndigt land” – var helt säkert uppriktiga, bottnade i djupt känd glädje. Men man kan inte bortse från att det också fanns ett kompensatoriskt element: skuldkänslor som jublades bort, en längtan efter att få känna att också vi varit med, att också vi varit på den rätta sidan, att också vi vunnit både kriget och freden. Och kanske är det i sin tur en förklaring till att scenerna från Kungsgatan så gärna repriserats.
DN:s huvudledare den 8 maj 1945 hade en en kort och kärnfull rubrik, ”Befrielsen”, och avslutades med formuleringar som gärna kan tolkas som insiktsfullt självironiska: ”Danmark och Norge blev Nordens lilla men hjältemodiga bataljon i mänsklighetens stora

frihetsstrid. Sveriges flagga hälsar dem på avstånd från slagfältet”.

Per Svensson
per.svensson@dn.se

Lars Mikkelsen. ”Människor har börjat tvivla på det här ekonomiska systemet”

FREDAG 8 MAJ 2020

Efter ”Sherlock” och ”House of cards” gör Lars Mikkelsen ännu en profilerad internationell tv-roll. I nya thrillerserien ”Devils” spelar han en anarkistisk hackerkung som attackerar finansvärlden. Niklas Wahllöf ringde upp den danska tv-stjärnan i karantän på -Själlandskusten.

Detta är de nya gudarna, de behöver varken oroa sig över småsaker som politik eller demokrati.” Så säger Lars Mikkelsens rollfigur Daniel Duval, i en tv-intervju innan han ska rusa vidare till nästa hemliga destination i världen för att dra brallorna av ännu en finansman, ännu en bank. I nya thrillerserien ”Devils” leder Duval den underjordiska anarkist- och visselblåsargruppen Subterraneans, en sorts Wikileaks som specialiserat sig på finansvärlden.

”Devils” handlar om finansmarknaden och cyniska investmentbanker som spekulerar med hela nationer i potten. Men också om de som försöker avslöja spelet. Serien baseras på Guido Maria Breras bok ”I diavoli” som skildrar kaoset efter Black

Monday-börskraschen i augusti 2011 då världsvalutor som euron stod på randen till kollaps. Breras skrev boken efter att själv ha gjort en raketkarriär inom aktiefondmarknaden.
När Lars Mikkelsen svarar i telefonen befinner han sig i coronakarantän vid familjens nyinköpta kåk vid Själlandskusten – ”men den västra skogiga, inte den posh östra”, är han noga med att påpeka. Hur som helst är det långt från Mikkelsens blåsiga kust till stål- och glasskyskraporna, de snabba bilarna och de asdyra kostymerna – och för den delen också de underjordiska hackercentralerna – som präglar den visuellt anslående ”Devils”. Men innehållet, miljön där varenda kotte är beräknande och ingen att lita på, värmer upp honom rejält.
– Alla som besitter någon slags position är maktgalna, oavsett vilken sida de står på. Bankchefen (Patrick Dempsey) och Daniel Duval är egentligen bara intresserad av vilken information de har om andra. Och därmed vilken makt, säger Lars Mikkelsen.

– Det har ju tjatats om i evigheter om att den som sitter på den bästa informationen vinner, vare sig det gäller business eller politik. Ändå är det som om vi måste påminnas om det.
Han pratar en imponerande svenska, med drag av gammal ölsjappsstockholmska. Det blir en del ”javvlar” och ”fån asså”. Han förklarar att hans svenskalärare var den folkbildande komiker-duon Magnus & Brasse som han såg på dansk tv som barn.
Mikkelsen ser också något av ett folkbildande syfte med ”Devils”, där vikt också läggs vid såväl privata småspararperspektiv som politisk oro i form av direkta upplopp.
– Människor vaknar när det är för sent. Om våra västerländska samhällen nu bygger på kapitalismen, och det kanske de ska, så måste vi också diskutera etiken och moralen. Det är som om vi glömmer bort medborgarperspektivet hela tiden, säger han.
– ”Devils” utspelar sig alltså bara tre år efter jättekrisen 2008 – och så är de på väg att göra om samma misstag! Det är väl den stora frågan: hur kan staterna ha

kontroll över finansmarknaderna och samtidigt låta dem tjäna pengar – utan att sätt hela vår existens på spel?
I ”Devils” läser seriens egentliga huvudperson, tradingchefen Massimo Ruggero (Alessandro Borghi), olika texter om hin håle. Som Charles Baudelaires (eller var det Keyser Söse?) ”The say the Devil’s greatest trick is making us think he doesn’t exist”. Bibliskt ödesmättade undertoner i serien, titeln, det inledande citatet om gudar, och ... här vill ju en reporter dra en linje till en annan Mikkelsenroll: den prisade danska serien ”Herrens vägar” som gjorde honom till den första manliga danska skådespelaren någonsin som vann en Emmy. Där spelar Mikkelsen en präst med himmelska tvivel och jordiska laster. Letar han efter roller med existentiella frågeställningar?
– Nej, för fan! De bara kommer. Men i båda finns existentiella funderingar och framför allt – tvivel. Lars Krogh vet allt om tvivel, säger han om sin prästfigur som delvis är skulpterad på den danska profilen Nikolai Grundtvig, en inflytelserik pastor och filosof som söp och var bi-

polär, gifte sig tre gånger, hamnade ständigt i bråk och anklagades bland annat för ”overdreven erotisk opstemthed”.
– Men hans grundtes har satt sig; ”Människa först, kristen sedan.” Människor i vår tid, alltså inte de som bestämmer, har ju börjat tvivla som fan – kan jag tro på det här ekonomiska systemet?
En del menar att en gammal tro är på väg tillbaka?
– Jo, när de sekulärt grundade ideologierna är rejält urvattnade, så undrar väl folk vad de ska tro på. Och där finns något, det har på senare år blivit okej att diskutera det, med sig själv och andra.
Du gick ju till och med och döpte dig i danska kyrkan efter att ha spelat Johannes Krogh?
– Det stämmer. Ett samtal hade börjat inom mig ... Så jag tänkte: ”Fan, nu gör jag det, jag går över till andra sidan.” Det var ingen uppenbarelse, jag hittade bara en miljö där de moraliska och etiska frågorna fanns lite tätare inpå. Det har gett mitt ifrågasättande av tillvaron ny näring. Och fan vilka samtal jag har med präster och andra nu. Jävlar!

Du svär ganska mycket för att prata om de här frågorna …
– Haha, men att diskutera existensen är stort. Det finns en förankring i det tidlösa, stadiga. - Eller, ta den här kåken, den är gammal som fan, men den måste få vara det. Jag vägrar göra om den till någon designutställning som vännerna ska komma till och säga ”men åh!”. Aldrig, en del saker måste få bestå.
Lars Mikkelsens internationella karriär har tagit fart ordentligt på senare tid och börjar snart bli i paritet med ett år yngre brodern Mads. Förutom ”House of cards”, var han Charles Augustus Magnussen i ”Sherlock” och trollkarlen Stregobor i ”The Witcher”. Alla karaktärer med komplett olika sätt att tala på, men Mikkelsen har fått beröm för att ha ovanligt lätt att flyta in i dem och låta helt naturlig. Också Duval i ”Devils” gör han med minimalistisk briljans; en milt leende, kisande hotfullhet.
Har det faktum att du har haft så många sysslor – militär, biolog, jonglör – hjälpt?
– Så skulle det kunna vara och så skulle fler göra. Allt du prövar på blir en bit av dig och kommer förr

eller senare ge dig en fördel. Min bakgrund som militär hjälpte mig definitivt när jag skulle vara Viktor Petrov i ”House of cards”, säger han om rollfiguren som var en version av ryska presidenten Vladimir Putin.
Hade du som militär drömmar om skådespeleri?
– Aldrig. Som ung var jag en ganska inåtvänd, nervös typ med dålig självkänsla. Jag tänkte aldrig att jag skulle stå på en scen. Det kom först när jag som jonglör i en streetperformancegrupp stod på gatan med clownnäsa. Det var jävla dåligt egentligen, men jag fick en definitiv känsla av att det här är vad jag ska göra. Sånt får du aldrig reda på om du väljer bana för tidigt. Ett val tar tid!
Hur resonerar dina egna barn då, de är 25 och 19?
– Haha, den ena är färdigutbildad vid scenskolan, och den andra är på cirkus ...
Och så har de har dig som pappa, Mads som farbror. Det är snart en dansk teaterklan?
– Jag vet, vi får ta en fotbollsmatch mot Skarsgårds!
Niklas Wahllöf
niklas.wahllof@dn.se
Lars Mikkelsen.

Född 1964 i Gladsaxe utanför Köpenhamn.
Storebror till Mads Mikkelsen.
Innan han blev skådespelare lästa han bland annat biologi på universitetet, arbetade som militär, jonglör och gatuartist. Gick ut Statens Teaterskole i Köpenhamn 1995.
Vann en Emmy för bästa manliga huvudroll 2018 för ”Herrens vägar”. Har också dansk Bodil för rollen i ”Vår dag ska komma” och har nominerats ytterligare fyra gånger till det danska filmpriset.

Har också vunnit tv-priset Robert två gånger på sju nomineringar.
Film- och tv-roller i urval:
”Krönikan” (2004–2007)
”Brottet” (2007)
”Flamman & Citronen” (2008)
”Flykten” (2009)
”Den som dräper” (2011)
”Borgen” (2013)
”Sherlock” (2014)
”The team” (2015)
”Vår tid ska komma” (2016)
”Herrens vägar” (2017–2018)
”House of cards” (2015–2018)
”The witcher” (2019)

9 maj 2020

Lobbyisters makt möts av en suck

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Det börjar bli en bekant ritual. Först avslöjas det att en politiker har osmickrande relationer med lobbyister. Sedan händer… ingenting.

Samma sak utspelar sig nu efter att Liberalerna i ett SvD-reportage avslöjats ha en osunt nära relation till tidigare folkpartister som i dag tjänar pengar på att påverka politiken för sina kunders räkning.
Tungviktare i partiet ser inga större problem med det som hänt. DI:s ledarsida tycker rent av att det är ”bra att L lyssnar på företagen”, vilket är ett unikt sätt att beskriva lobbyisternas succé. ”När blev utgångspunkten att politik 2020 är en sensommarvandring i Sareks nationalpark?” undrar Johan

Pehrson, som är gruppledare för Liberalernas riksdagsgrupp, och får understöd av den tidigare Luf-ordföranden Adam Cwejman. ”Vilket scoop”, suckar han ironiskt och avfärdar reportaget med att de som reagerar bara inte förstår hur politik blir till (GP 8/5).
Och det ligger mycket i det. Det är så här politik växer fram i Sverige i dag – i alldeles för hög utsträckning. Men är det därmed någonting eftersträvansvärt?
En av få som är tydlig med att Nyamko Sabunis agerande är problematiskt är Jonas Sjöstedt. Ska man alltså behöva vara vänsterpartist för att reagera på att betalningsstarka aktörer, skyddade av sekretessavtal, kan påverka svensk politik på ett sätt som väljarna inte har möjlighet att se?
För det handlar inte om ett försök att utmåla företag eller intresse-organisationer som skurkar. Att de vill se förändringar på olika punkter är fullt legitimt. Problemet är den totala bristen på insyn för väljarna. Vem försöker påverka vilket parti? Vem betalar? Och hur har relationerna sett ut innan enskilda politiker blir anställda på de här byråerna?

Det är fullt legitima frågor för väljarna att ställa. Och lätt för partier som respekterar medborgarna att besvara.

Amanda Sokolnicki
amanda.sokolnicki@dn.se

Miljöpartiets klimatfram-gångar har skett i det tysta

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Under de senaste åren har Miljöpartiets maskros gått från

gul till vit och nästan blåsts bort. Det gäller när man mäter partisympatier, där de gröna ligger kring riksdagsspärren, liksom förtroendet för språkrören, som spelar i bottenligan med Nyamko Sabuni (L).
Vad som kom först – de låga resultaten eller en allmän kritik mot partiet – kan diskuteras. Klart står att Miljöpartiet inte har imponerat i regeringsställning. Gustav Fridolin passar bättre på barrikaden än i Rosenbad. Turerna kring Mehmet Kaplan vill partiet sannolikt helst glömma. Precis som Åsa Romsons tårar, viftandet med kolbiten och familjen Lövins miljöbov till bil. Men det betyder inte att alla siffror är rättvisa. Den senaste mätningen från DN/Ipsos visar att andelen väljare som anser att MP har den bästa miljö- och klimatpolitiken har sjunkit från 60 till 20 procent mellan 2014 och 2020.
Under samma period som de gröna har suttit på klimat- och miljöministerposten har således två tredjedelar av ”miljöstödet” försvunnit – ett ras som enligt Ipsos opinionsanalytiker saknar motsvarighet. Och det här händer

alltså trots att MP har fått igenom en hel del tung klimatpolitik.
”Problemet” är att framgångarna har skett i det tysta. Som Sydsvenskans politikreporter Olle Lönnaeus uttrycker saken är MP:s miljö- och klimatpolitik bättre än sitt rykte. För bakom kritiserade punktinsatser, som den tveksamma subventionen av elcyklar och klimatklivet som inte precis hyllades av Riksrevisionen, finns flera beslut som kommer att få stor betydelse framöver.
Det handlar bland annat om den nya klimatlagen, som tvingar regeringen att ta fram en klimatpolitisk handlingsplan vart fjärde år samt presentera en årlig klimatredovisning i statsbudgeten. Att skatten på bensin och diesel ska räknas upp automatiskt på årlig basis. Tvång för bensinbolagen att blanda i alltmer biodrivmedel i det fossila bränslet. Och tillsättandet av ett klimatpolitiskt råd, som ska göra oberoende granskningar av regeringens politik.
Om man tycker att det här är bra eller dåligt är en smaksak. En del gröna gräsrötter kommer aldrig att vara nöjda, eftersom de anser att MP konstant sviker sina ideal. Samtidigt är det svårt att se vilket

annat riksdagspartis klimat- och miljöpolitik de skulle föredra i stället.
Däremot borde de som klassar klimatfrågan som något som kvalar in sist på dagordningen, och absolut inte får påverka någons plånbok, vara mer förbannade på de långsiktiga reformerna än på flygskatten. Ur den aspekten är det sannolikt bekvämt för MP att de stora klimatbesluten har skett i det tysta – även om det gör att framgångarna inte märks i opinionsmätningarna.

Susanne Nyström
susanne.nystrom@dn.se

Då kommer besked om sommaren

LÖRDAG 9 MAJ 2020

I slutet av maj kommer Folkhälsomyndigheten att ta ställning till resor inom landet och andra sommaraktiviteter. Kurvorna pekar nedåt både när det gäller smittspridning och patienter som behöver intensivvård.

Utvecklingen de kommande veckorna blir avgörande för årets semesterperiod.

Att sommaren börjar närma sig märks på Folkhälsomyndighetens dagliga presskonferens. Varje dag har det kommit upp semesterrelaterade ämnen. På fredagen efterfrågades rekommendationer för båtlivet.

– Vi får just frågor om alla sommaraktiviteter som campingar och segling. Vi kommer att ta ett samlat grepp kring det här och hoppas kunna ge besked i slutet av månaden, säger biträdande statsepidemiolog Anders Wallensten.

Möjligheten till resor inom Sverige avgörs om hur smittspridningen ser ut i olika delar av landet. En jämnare fördelning kan leda till att restriktionerna kan lättas på, men Folkhälsomyndigheten vill inte riskera att få större smittspridning i regioner som är lindrigt drabbade. I nuläget uppmanar myndigheten till fortsatt tålamod med att planera semestrarna.

– Just nu är signalerna positiva. Vi befinner oss fortfarande på en hög nivå men det är inte de toppar

som vi sett förut. Vi vet inte hur snabbt minskningen av smittspridning kommer att gå, säger Anders Wallensten.
Totalt har nu 3 175 personer avlidit i covid-19 i Sverige. Det senaste dygnet har 135 nya dödsfall registrerats. De uppdaterade siffrorna visar att totalt 25 265 personer har bekräftats smittade av coronaviruset i Sverige. En allt större del av de nya fallen både i Stockholm och i andra regioner består av vårdpersonal som testats för att se om de kan gå till arbetet. De som bekräftas smittade har ofta förhållandevis lindriga symtom.
1 672 personer får eller har fått intensivvård, och just nu får 481 coronasmittade patienter intensivvård. 1 728 covid-19-sjuka vårdas på andra avdelningar.
– För första gången sedan en dryg månad tillbaka är antalet inlagda patienter på iva under 500, säger Taha Alexandersson, ställföreträdande krisberedskapschef på Socialstyrelsen.
Hon säger att även om det skulle vara början på en nedgång så är krisen långt ifrån över.

– Jag vill understryka att vårda 500 svårt covidsjuka och andra inneliggande sjuka på iva är en extrem situation för vårdens medarbetare.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

500 svårt covidsjuka och andra inneliggande sjuka på iva är en extrem situation för vårdens medarbetare.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Ewa Stenberg: Lobbyisternas hemligheter skyddas av politikerna

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Var det lobbyister med dolda finansiärer bakom Nyamko Sabunis partiledarkampanj? Frågan ställs i en granskning av SvD. Ett fullödigt svar är svårt att få. Lobbyister verkar i det fördolda och hemlighetsmakeriet skyddas av politikerna.

Analys.

Nyamko Sabuni drev en lång och spetsig kampanj 2017–2019 för att vinna Liberalernas förtroende och göra en politisk comeback. Hon sade upp sig från ett välavlönat jobb som hållbarhetschef på teknikkonsultföretaget ÅF Pöyry förra våren, en tid innan partiet skulle välja ledare.

Under sin kampanj lyckades Sabuni med sin personliga

karisma vinna stort stöd. Hon slog ut den som många sett som en kronprins, ambassadören Erik Ullenhag. I slutet av juni förra året valdes så Nyamko Sabuni till partiledare.

Ett av de första stora framträdandena var under politikerveckan på Gotland. Från Almedalsscenen krävde hon bland annat en elektrifieringskommission.

Svenska Dagbladet har under flera månader talat med ett tjugotal källor för att granska Sabunis kampanj och politik. Reportern Annie Reuterskiöld har kommit fram till att förslaget om en elektrifieringskommission från början kommer från buss- och lastbilsföretaget Scania. Företaget köpte hjälp av lobbyingfirman Nordic PA, som utarbetade förslaget.

Nu är elektrifieringskommissionen en del av januarisamarbetet med regeringen.

Ansvarig på Nordic PA var Johan Jakobsson, som före 2006 var dåvarande Folkpartiets parti-sekreterare och som också var en av de viktigaste personerna i

Nyamko Sabunis partiledarkampanj.
”Han är en excellent person, en tänkare”, sade Nyamko Sabuni i en DN-intervju strax innan hon valdes. I intervjun lyfte Sabuni också fram en annan viktig rådgivare, den före detta partiledaren Lars Leijonborg, som också han är lobbyist.
SvD:s källor ger bilden av att lobbyister varit aktiva både för att hjälpa Nyamko Sabuni fram till partiledarposten och för att göra Ulf Kristersson till statsminister.
Men SvD kan inte svara på om Nordic PA fick betalt för arbetet och i så fall av vem.
”Vi berättar inte om våra kunder”, skriver byrån på sin hemsida. Det får lobbyisterna själva bestämma i Sverige. I andra länder har man olika typer av register för att öka insynen. Här har riksdagen valt att ställa väljarna utan insyn.
Ingen regering har lagt förslag som gör det möjligt att få veta vilka som påverkar våra politiker, hur och varför.
Det forskas, av förklarliga skäl, mycket lite i ämnet och det är svårt och tidsödande att granska det som journalist. Jag vet för jag

och min tidigare kollega Ingrid Carlberg har försökt. Det är som att röra sig i tjock dimma. Den offentlighet och transparens som finns i andra delar av politiken är ersatt med sekretessförbehåll, tysta överenskommelser och ibland rena lögner.

Ändå är lobbying ingen marginell företeelse. En avsevärd del av de politiker som lämnar riksdag, regering och regeringskansli går till sådana byråer. En del av de politiska tjänstemän som anställs kommer därifrån.

Det är tunna väggar mellan politik och köpt påverkan. Misstanken att demokratiskt beslutsfattande kan styras av dolda hänsyn är skadlig för demokratin. Det finns en risk att korruption frodas i brist på öppenhet. Det är viktigt att veta om någon agerar som vän eller betalas av någon annan, och i vilket syfte.

Antikorruptionsorganisationen Transparency International har länge kritiserat Sverige för slutenheten. Frågan är hur länge väljarna accepterar den.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se

Dela

Skulle stjäla bil – mördade äldre man

LÖRDAG 9 MAJ 2020

70-åringen lämnade frisören en eftermiddag i slutet av juli. Det var sista gången han sågs vid liv.

Nu åtalas de två män som misstänks ha mördat den äldre man som hittades död och bunden i skogen utanför småländska Markaryd förra sommaren.

Ett antal personer från Ukraina bestämde sig i somras för att plocka bär i norra Sverige. De kom till Sverige via Polen, men bilen de köpt i Polen gick sönder när de befann sig strax utanför Markaryd. Eftersom de inte hittade någon verkstad bestämde de sig för att stjäla en bil.

Så berättar senioråklagare Gunilla Öhlin vid en pressträff i Växjö angående åtalet mot de båda män som misstänks ligga bakom det uppmärksammade mordet i Markaryd förra sommaren.

Den 70-åring som sedan mördades hade tidigare samma dag åkt in till Markaryd för att uträtta ärenden. Strax före klockan 17 gick han ifrån sin frisör.
Hans bil iakttogs sedan när den passerade olika platser i Markaryd. Ett vittne såg hur föremål flyttades över från en annan bil till den bil som tillhörde 70-åringen.
70-åringens stulna bil användes sedan för vidare färd till Norrland, där de inblandade skulle plocka bär.
Färden mot norr väckte dock misstankar hos en av de misstänkta männens färdkamrater. Han berättade för en man på bärplockningsfirman om olika händelser under resan från Småland och norrut som han tyckte var märkliga. Så larmades polisen och de misstänktas identitet blev känd.
Männen hann resa vidare söderut – via Stockholm, där en av dem försökte ta ut pengar med den mördade mannens bankkort. Den 5 augusti passerade de Öresundsbron och åkte sedan

vidare genom Danmark till Tyskland, där de skildes åt.
Kort därpå, den 10 augusti, hittades den mördade mannen av danska orienterare i skogen i närheten av Markaryd.
Mannen var bunden till både fötter och händer med livrem. Det fanns också tejp runt båda handlederna.
– Man kan även konstatera att han hade tejp runt halsen när han anträffades, säger åklagare Gunilla Öhlin.
Kroppen var illa däran efter att ha legat så länge i skogen och dödsorsaken har inte säkert kunnat fastställas. Åklagarens uppfattning är att 70-åringen redan var död när han lämnades i skogen.
Efter en internationell efterlysning greps den ena mannen utmed en motorväg i Tyskland den 20 augusti. Den andre greps i december i Polen.
Männen, som båda är födda 1971 och kommer från Ukraina, åtalas för mord alternativt grov misshandel och grovt vållande till annans död samt för tillgrepp av fortskaffningsmedel. En av dem åtalas också för försök till bedrägeri till följd av försöket att

få ut pengar med den mördades bankomatkort.
Männen har genomgått många och långa förhör, där de lämnat uppgifter som de sedan ändrat. I vissa avseenden skyller de på varandra.
– De vidgår vissa faktiska omständigheter, men de förnekar brott, säger Gunilla Öhlin.
Hon uppger att männen tidigare är dömda för våldsbrott och bilrelaterade brott i Ukraina.
Det finns viss teknisk bevisning, dock ingen som binder männen till brottsplatsen.

Rättegången inleds den 20 maj och pågår i cirka tio dagar.
TT

Janne Josefsson: Jag borde nog slutföra det ofullbordade reportaget om Strandvägen

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Varför blev reportaget om Stockholms paradgata Strandvägen inte sänt, eller rättare sagt aldrig fullföljt?
Upprinnelsen till idén fick jag i mitten av 1990-talet när jag jobbade med ”Striptease”, SVT:s dåvarande granskande samhällsprogram.
Flera jurister och några advokater hade tipsat mig om att där bodde många klienter som var misstänkta för ekonomisk brottslighet. Min tanke var att gå husesyn längs Strandvägen – kanske var denna ”fina” gata på Östermalm i själva verket

Stockholms mest kriminellt belastade gata?
Det har nu gått mer än två decennier och det inspelade - materialet ligger i en kartong på SVT. Och jag tänker ibland att jag borde ha publicerat redan då men också att jag i stället bör genomföra idén längre fram.
Men det fanns goda skäl att avstå publicering. Även om det var frestande att visa det vi redan hade hunnit spela in. Ni kanske kan komma att förstå.
Vi gjorde tidigt en intervju med - advokaten Rolf Åbjörnsson, som var född på gatan med bara ojämna nummer – eftersom andra sidan kantas av ångbåtskajen.
Han tyckte inte om att bara förmögna människor bodde där. Han ville välkomna den yttersta eliten inom vetenskap, konst, litteratur, teater och inte några jäkla skatteskojare. Men han svor inte. Han var ju kristdemokrat i riksdagen.
Av hantverkare, brevbärare och städare fick vi ut portkoderna. Vi besökte Henning Sjöström som bodde på nedre botten i början av Strandvägen. Han satte sig vid sin stora flygel och började spela och sjunga för oss.

På en promenad stötte jag på H&M:s skapare Erling Persson, som var på gott humör och sa sig älska gatan där han själv bosatt sig. Ungefär vid Djurgårdsbron hade Per Gessle och Dolph Lundgren precis köpt lägenheter som nu renoverades.
En man kom ut från en port och frågade strängt vad vi gjorde och uttryckte ett förakt mot nyrika som börjat flytta in. De var inte populära. Det gick historier om exilryssar som betalade med resväskor fyllda med kontanter i dollar.

En sådan familj blev vi inbjudna till i deras stora nyköpta etage-lägenhet med stora mattor men väldigt få möbler. De ville inte låta sig intervjuas eller vara med på bild.
Några av dem vi besökte hade en tvivelaktig vandel. Det visade vår research om männen i familjerna. Vid två tillfällen blev vi inbjudna av fruar som var hemma och stolt visade upp lägenheterna, inredningarna, möblerna och tavlorna. De var inte helt medvetna om hur vi skulle använda materialet, än mindre deras män.

I ett trapphus, som ägdes av familjen De Geer, stötte vi på en äldre man i ägarfamiljen som med stram uppsyn frågade mig vad i hela friden vi gjorde där. Jag fick fram att vi ville göra ett reportage om Stockholms fina paradgata. Han svarade med ett ord: Och? Jag har aldrig utsatts för en sådan avmätt, överlägsen avhyvling. Överklassmässig. Jag blev svarslös och vi förpassades ut utan att fler ord sades.
Märta Philipson, några portgångar därifrån, gjorde samma sak när bostadsrättsföreningen skulle ha möte i hennes lägenhet och dörren stod öppen. Tack och adjö, bestämt men artigt.
På dörrar kunde vi se kända namn som Bonnier, Bronett, Wall, Wallenberg, Fischerström och förvånansvärt många utländska namn.
Och till sist: mannen som öppnade och säger att han tagit sig från botten till toppen, en takvåning på Strandvägen. Han släppte inte in oss. Efter efterforskningar visade det sig att han hade domar där både knark och vapen fanns med i bilden.

Han ringde mig efter någon vecka och vi fick komma hem till honom. Vi spelade in med dold kamera. Han hade en yngre man hos sig som presenterade sig som affärsman från Libanon och granne på samma gata. Och han angav ett jämnt nummer. Men det finns bara ojämna nummer på Strandvägen.
På det inspelade filmmaterialet såg vi efteråt tydligt hans pistol i innerfickan när han vände sig om. Med hjälp av en källa identifierade vi honom som den ”värste torpeden i stan” från det då ökända ”Fittja boys”.

Hotet var tydligt och det som till sist stjälpte vår reportageidé, samtidigt som det blottade osynliga, underjordiska gångar mellan ”värsta utsatta områden” och ”de rikas paradgata”.
Kanske kommer jag att göra det ofullbordade reportaget någon gång i framtiden.
Det borde jag nog.

Stora midsommar-firandet vid Siljans strand ställs in

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Krisledningsnämnden i Leksands kommun har beslutat att ställa in det traditionella midsommarfirandet i kommunen på grund av coronapandemin, rapporterar P4 Dalarna. Mellan 20 000 och 30 000 personer brukar årligen samlas i Gropen i Leksand för att fira midsommar.
– Jag måste säga att det var ett väntat beslut men det är fortfarande ett väldigt tråkigt beslut, att omständigheterna tvingar oss till det här, säger kommunens kulturchef Pär Ohlsson till P4.
TT

Porrfilm spelades in i föreläsnings-sal

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Två personer spelade in en porrfilm i en föreläsningssal på Uppsala universitet och lade sedan upp filmen på en porrsajt, skriver flera medier. En skärmdump från filmen där personerna ses ha sex på en kateder spreds sig sedan i sociala medier.

– Vid universitetet ska vi ägna oss åt utbildning och forskning och inget annat än det, säger universitetets säkerhetschef Christina Boman till Ergo, Uppsala studentkårs tidning.

Filmen, som spelades in i Siegbahnsalen i Ångström-laboratoriet, har senare tagits bort från porrsajten. Dessutom har en anonym person ringt till Uppsala universitet och bett om ursäkt för händelsen.

– Personen var väldigt ångerfull. Vi har inte rotat mer i det här, säger Pernilla Björk, kommunikationsdirektör vid Uppsala universitet, till SVT.

TT

Företag splittrade om att testa personalen

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Spotify och Tele 2 testar sin personal för att se om de har haft covid-19. Samtidigt riktas kritik mot hur pass tillförlitliga testsvaren är. DN:s rundringning visar att företagen är splittrade i frågan.

Coop

Coronakrisen har tvingat tusentals svenskar att arbeta hemifrån. En av få arbetsplatser som håller öppet är livsmedelsbutikerna. Coop har cirka 800 butiker i landet och drygt 80 000 anställda.

– Vi diskuterade coronatester vid pandemins början. Vi släppte ämnet efter ett tag då det inte fanns några tillförlitliga tester.

– De tillförlitliga tester som finns nu bör vården ha tillgång till i förstahand, säger Tarik Belqaid, pressekreterare på Coop, och tillägger att kedjan har haft problem med hög personalfrånvaro. Därför fokuserar de på att stärka - resurserna där det behövs.

Volvo Cars

Företaget har bemannat sina - arbetsplatser med coronastationer, där anställda kan mäta kroppstemperatur och blodsyremättnad. Men diskussioner om regelrätta tester ligger inte på bordet.

– Vi har inga planer på det. Bristen på tester överlag gör det mer logiskt att låta sjukvården ta hand om det, säger Stefan

Elfström, presstalesperson på Volvo Cars.

Scania

Företaget är försiktigt positivt till testerna. Här hoppas man kunna testa sin personal så småningom.

– Vi kommer att försöka göra antikroppstester med tiden. Men vi har inte resurserna till det ännu, säger Hans-Åke Danielsson, presschef på Scania.

Tele 2

Mellan måndagen och onsdagen testades 2 000 anställda i Stockholmsområdet. Testerna kan enligt bolaget komma att ligga till grund för vidare beslut om hur och när en tillbakagång till kontoret kan bli aktuell för anställda.

– Vi tror att det här är en bra möjlighet för oss att dels hjälpa myndigheterna att utvärdera hur stor smittspridningen är i Stockholms län, och dels göra något som de anställda uppskattar, säger Fredrik Hallstan på Tele 2:s pressavdelning.

Kan man lita på de här testerna?

– Det kommenterar jag inte, utan det får du fråga Werlabs om.

Vad har testerna kostat vill inte Hallstan avslöja. Han avböjer

också att kommentera om fler tester kan bli aktuella i framtiden.

H&M

Den svenska klädjätten är ett av tre företag som ska coronatesta sina anställda. Bolaget är en del av en pilotstudie som testföretaget Werlabs ligger bakom. Intresset har varit stort bland personalen och företaget har erbjudits 5 000 tester, enligt Katarina Hugo, presskontakt för H&M- gruppen. Delar av forskarkåren har kritiserat tillförlitligheten hos de olika testerna av antikroppar. Vad gäller den kritiken hänvisar H&M till Werlabs.

Testföretaget Werlabs vd Henrik Forsberg skriver i ett mejl till nyhetsbyrån TT: ”Testet är utvärderat av flera laboratorier i Sverige och även det nordiska referenslaboratoriet Noklus i Norge. Vi är helt avstämda med myndigheterna kring detta. Jag har inga kommentarer kring hur andra aktörer utfört sina tester.”

Spotify

Personalen i Stockholm testades redan under förra veckan, rapporterar TT. Företaget avböjer att kommentera beslutet, men skriver i ett mejl att testsvaren kommer att samlas in och

aggregeras anonymt av bolaget som genomför piloten.

Afry

Ingenjörs- och designföretaget har globalt 17 000 anställda. Närmare hälften av alla arbetar i Sverige. Cathrine Sandegren är kommunikationschef på bolaget.

– Vi har genomfört förebyggande åtgärder för att stoppa smittspridningen, och precis som många andra företag utvärderar vi nu om testerna skulle vara lämpliga för våra medarbetare.

MTR

Företaget kör tunnelbanan i Stockholm. Stora delar av personalen räknas som samhällsbärande, såsom förarna. I dagsläget genomförs inga coronatester på medarbetarna. Däremot har bolaget en dialog med Trafikförvaltningen om att testa vissa nyckelgrupper inom kollektivtrafiken.

Niklas Weimer
niklas.weimer@dn.se
Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se

Jannike Kihlberg: Den bästa bärkassen är den som inte tillverkas

LÖRDAG 9 MAJ 2020

För klimat och miljö är den bästa kassen den som inte tillverkas alls.

Alla bärkassar påverkar miljön i olika grad. En enkel regel är att använda kassen många gånger.

Döda sjöfåglar och valar med plastbitar i magen, sköldpaddor med plastpåsar över huvudet. Bilderna som de flesta har sett har bidragit till att plast har seglat upp som ett miljöproblem som får stor uppmärksamhet.

Globalt produceras mer än 400 miljoner ton plast per år, och det ökar stadigt. På många sätt är det

ett fantastiskt material som kan användas till mycket och har väldigt lång livslängd. Plast är också billigt och den absurda situationen har uppstått av att ett material som tar hundratals år att bryta ner till 40 procent används till engångsprodukter.
Mindre än 10 procent av det globala plastavfallet återvinns. I Sverige återvinns cirka 20 procent, enligt Naturvårdsverket. En stor del av plasten riskerar att hamna i naturen.
I haven flyter mer än 150 miljoner ton plast, varje år ökar mängden med mellan 5 och 13 miljoner ton.

Trots att många använder den till soppåse är plastkassen ett av de vanligaste skräpen i den svenska naturen. Plastkassen är nummer sju på listan över vanligaste skräpet enligt senaste rapporten från Håll Sverige Rent.
En del av de plastkassar som skräpplockarna hittar kan komma från andra länder, men många är säkert ”närproducerat” skräp.
Miljöskatten på bärkassar får kritik från vissa håll, andra vill se ett ännu högre pris än det som nu införs. Teorin är att en dyrare kasse inte kastas bort lika lätt.

Men en sak är tydlig – för den som vill bära hem sina varor på ett hållbart sätt är det inte lätt att hitta rätt i bärkassedjungeln.
De vanligaste kassarna i mataffären kallas förnybara av sockerrör eller återvunnen plast, om de återvinns eller används som soppåse är de förhållandevis hållbara. En papperskasse tillverkad i Sverige har en liknande miljöpåverkan. En bomullskasse måste användas uppemot 400 gånger för att ha samma miljöpåverkan, enligt en undersökning från Konsumentföreningen i Stockholm.
Men den förnybara plastkassen är inte något som bryts ned i hushållskomposten, den kräver industriell kompostering. Hamnar den i naturen kommer den att finnas kvar lika länge som en plastkasse av fossila råvaror.
Det är en djungel. Enkla regeln är att använda varje bärkasse så många gånger som möjligt och aldrig kasta den i naturen.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Både fabriker och kunder påverkas av plastskatten

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Den nya skatten på plastpåsar slår mot landets största tillverkare som tvingats varsla om uppsägning, medan konkurrenten som gör papperskassar nyanställer.

Årjäng.

På Ica Supermarket i Årjäng har kunderna två sorters engångskassar att välja på. Plastkassen, tillverkad på Bengt Lundin AB i Jössefors sex mil norrut, kostar 2:50 kronor. Papperskassen, tillverkad av Norbag i Töcksfors två mil västerut, kostar 3:50 kronor.

Nu i maj blev en plastkasse minst dubbelt så dyr, eftersom riksdagen infört en plastskatt på 3 kronor för att möta ett EU-direktiv som ska minska spridningen av mikroplaster i naturen.

– Personligen hoppas jag att den nya skatten ska slå igenom fullt ut så att vi kan få ner användningen, säger Hans Eriksson, Ica-handlare i Årjäng.
Coop, som i Årjäng ligger vägg i vägg med Ica, har en kasse gjord av sockerrörsbaserad plast. Som - skatten är utformad slår den lika hårt på sockerrör och återvunnet, som på fossilplast.
Lars Lundin, senior advisor hos Bengt Lundin AB och tidigare vd och ägare, har länge försökt ändra inriktningen på plastskatten.
– Jag tycker det är förbannat synd att staten tar bort den enskilt största plastprodukten som är återvunnen.
Han hade hellre sett att avgiften differentierats så att den blev lägre på återvunnet, särskilt som det är svårt att hitta avsättning för återvunnen plastråvara.
Nu försöker han i stället ta fram en hållbarare kasse som kan användas minst 50 gånger. Den nya skatten gäller nämligen inte kassar avsedda för ”varaktigt bruk”. En prototyp har testats av det statliga forskningsinstitutet Rise. Om den godkänns tänker Lundins begära förhandsbesked i

Skatterättsnämnden för att få den befriad från den nya skatten.
– Målet är att det mesta av råvaran ska vara återvunnen plast från jordbrukets höbalar, säger Lars Lundin.
Om han lyckas lär det lindra den bitterhet som finns i fabrikens fikarum, sedan 24 arbetskamrater varslats om uppsägning.
– Allt jobb som vi har lagt ner på att lära oss använda återvunnen plast, och det till ingen nytta! säger Sten-Åke Langli som arbetat mer än 30 år på företaget.
I Sverige har butiker bunkrat kassar och i Norge gör coronakrisen att norrmännen handlar mer i butik än tidigare. På Norbag AB i Töcksfors har coronaviruset ökat efterfrågan på kassar. Dagligvarukedjornas e-handel har ökat och de beställda varorna packas i papperskassar. Det ger extra skjuts till den uppgång som inleddes med beslutet att införa plastskatt. Mot slutet av året kan 18 ha fått nya jobb, nästan lika många som varslats hos plastfabriken i Jössefors. Bara i år har platschefen Jerry Andersson anställt åtta personer.

Konsumenterna tycker att Norbags kassar är mer klimatsmarta. Texten på en kompostpåse på bordet framför honom säger det rakt ut: ”Titta vad bra! Papper i stället för plast.”
– Det ger oss draghjälp. Folk blir mer och mer miljövänliga för varje år och våra kunder säljer mer av våra kassar, säger Jerry Andersson.
Men papperskassen på Ica Supermarket är inte klimatsmartare än plastkassen. Norbags kassar är inte gjorda av returfiber, då skulle de inte hålla för tunga matvaror. Lundins plastkasse består däremot till 80 procent av återvunnen plast.
En livscykelanalys från Billerud från 2016 visar att en plastkasse med 100 procent återvunnen plast har mindre klimatpåverkan än en papperskasse med 85 procent returfiber. Enligt resursexperten Åsa Stenmarck på IVL är det bra att det finns efterfrågan på återvunnen plast, men det är farligt att dra tvärsäkra slutsatser från en enda livscykelanalys.
– Det är svårt att säga vilken påse som är bäst. Min generella åsikt är att det inte spelar så stor roll, säger Åsa Stenmarck.

Helén Williams, docent i miljö- och energisystem vid Karlstads universitet, är mycket positiv till hårdare miljölagstiftning, men tycker att den här lagen är olyckligt utformad. Plastpåsarna har fått oproportionerligt stor uppmärksamhet.

– Människor tror kanske på riktigt att det är plastpåsarna som är problemet i samhället. Men vad vi stoppar i påsarna, och ännu hellre vad vi avstår från att handla, som nya kläder, har otroligt mycket större miljöpåverkan, säger Helén Williams.

Globalt är plast i naturen ett stort problem, vare sig den är återvunnen eller inte.

– Men i Sverige använder vi ofta påsarna för att slänga sopor. Den plasten bränns så det är inte ett lika stort problem här.

Börge Nilsson
riksnatverket@dn.se

95

LÖRDAG 9 MAJ 2020

procent av flygbolaget SAS kapacitet har lagts i malpåse under coronakrisen, visar bolagets månadsstatistik för april. Under månaden flög bolaget enbart på några få linjer i Norge och Sverige. Antalet passagerare som flög med SAS reguljärtrafik stannade på 94 000, en minskning med 95,6 procent.

TT

38 ARN-anmälningar för student-kryssningar

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Coronaviruset har fått många evenemang att ställas in eller skjutas upp. Ett företag som anordnar studentkryssningar har under våren anmälts 38 gånger till Allmänna reklamationsnämnden

(ARN) efter att kryssningar skjutits upp, skriver Arbetarbladet.
– Vi har aldrig varit med om den här situationen tidigare och inget beslut är ännu fattat i ärendet om studentkryssningar, säger Helen Eriksson, presskontakt på ARN, till tidningen.
TT

6 714

LÖRDAG 9 MAJ 2020

miljoner mil. Så långt kördes de svenskregistrerade personbilarna under 2019, enligt data från myndigheten Trafikanalys. Det är en minskning med 2,2 procent jämfört med 2018 och för första gången sedan 1999, då den officiella statistiken inom detta område startade, pekar kurvan neråt. Jämför man med toppnoteringen 2008 så har snittet sjunkit hela 11 procent. DN

Marionettea-tern ville inte sluta glädja barn – flyttade utomhus

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Fyraåringarna Elsa och Penny i sina identiska randiga mössor tog plats längst fram, omgivna av sexåriga Wanessa och femåriga Sofia. De ville inte

missa en sekund av det som komma skulle.

Det rådde ingen tvekan om att de fyra förskoletjejerna fick ”valuta för pengarna” där de satt nedanför Marionetteaterns mobila scen.

Marionetteatern är den enda teaterdelen av Stockholms stadsteater som är i gång för närvarande och det i form av en utomhusturné i Stockholms södra förorter.

Turnén, med föreställningen ”Var är vargen – en annan rödluva” inleddes i mitten av april i Skärholmen. Föreställningen har sedan dess spelats i både Västertorp och Mälarhöjden och den här veckan kör Magnus Erenius sin enmansföreställning på olika förskolor i Farstaområdet.

– Vi ville inte säga nej till publiken, säger Helena Nilsson, konstnärlig ledare för Marionetteatern.

I stället säger man med denna förskoleturné Hej! till publiken och man gör det med en gammal klassiker som ”Rödluvan och vargen”.

DN var med när 18 barn på förskolan Fölet på Torsbygatan i Farsta ömsom skrattade, ömsom

skrek, ömsom klappade händerna där de satt på sina röda filtar nedanför den scen som Magnus Erenius har konstruerat och tillverkat. Bakom scenen är det verkligen ”compact living” som gäller.
Innan Magnus intar sin minimala arbetsplats gör han entré som en riktig cirkusdirektör i hög hatt, livré och med en röd megafon i högsta hugg. Barnen blir naturligtvis både imponerade och nyfikna och spänningen stiger när Magnus ställer en stor, välfylld korg framför scenen.
Ur korgen plockar han upp i tur och ordning mormor, jägaren och hans hund innan det är dags för de båda huvudpersonerna (läs: dockorna) Rödluvan och vargen. Lägg därtill både körsbär, ett äpple, en banan och en apelsin som Rödluvan ska lägga i korgen som hon ska ge till mormor.
Att barnen på filtarna känner igen själva sagan råder det inget tvivel om, men den här versionen har de aldrig sett.
När jägaren försöker få pli på hunden (ett till synes omöjligt uppdrag) kissar hunden rakt ut

mot publiken. Det får några av barnen att kikna av skratt.
Efter föreställningen där Rödluvan i slutet tömmer vargens mage och fiskar upp såväl mormor som diverse grönsaker en toffel och annan skräpmat ber vi om en utvärdering av flickkvartetten.
De tyckte alla att det var en jätte-skojig föreställning även om Sofia tyckte att det var ”pruttmusik”. Penny hejade på mormor, Wanessa och Sofia på hunden och Elsa på vargen även om han var lite väl glupsk.
Tycker ni inte att Rödluvan och vargen är lite läskig?
– Nää, svarar de fyra med en mun.
Men det var inte enbart de 18 barnen på förskolan Fölet som fick njuta av utomhusteater denna förmiddag. Nedanför förskolans gård ligger en bollplan där några äldre barn spelade fotboll, men det var innan de upptäckte vad som försiggick på förskolan och snart hade Magnus publik fördubblats.
Efter knappt en halvtimme är föreställningen slut och Magnus får hjälp av den tillfällige publikvärden David Sigfridsson

att montera ner den mobila scenen med alla tillbehör.
Ovanför scenen sitter en skylt med ett (nästan) klassiskt citat på latin, som har tillskrivits Julius Caesar. Det står Veni Vidi, men inte Vici (Jag kom, jag såg, jag segrade) som det brukar stå utan Veni Vidi Risi.
Det är Magnus egen variant och betyder ”Jag kom, jag såg, jag skrattade”. Och skrattades gjorde det på förskolan Fölet – det är ett som är säkert.

Eva-Karin Gyllenberg
eva-karin.gyllenberg@dn.se

Jag ser inte längre bucklan på höger framflygel

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Jag är inte längre bilägare.
Jag hade bil i 25 år, men sedan en vecka tillbaka har jag i stället ett

belopp med ovant många siffror i på kontot. Och det känns ju bra (för att inte tala om det belopp som inte längre kommer att dunsta från samma konto varje månad).
Det känns som om de där siffrorna är en mer användbar energi än den som representeras av en fyrhjuling som står nere på gatan, redo att förflytta mig, med eller utan prylar.
Jag bor numera ganska nära stan. Nära Sveriges turtätaste busslinje, till exempel. Jag kan ta den. Eller gå. Eller cykla, jag måste börja cykla igen.

Det är något underligt som har hänt. Det är som om det subjektiva universum jag rör mig i förskjutit sitt perspektiv. Det har märkts bara på några dagar.
Allt det jag inte längre ser: bucklan på höger framflygel, en inbromsande suv framför nosen, en oändlig rad korsningar med förbjuden vänstersväng.
Allt det jag inte längre bryr mig om: att fastna i Södra länken, oklara p-tillstånd, däckskiftet som pockar.
Allt det jag ser i stället: barnvagnar, joggare, medelålders

män i lycra, tröga bussar, sköna bussar.
Allt det jag nu plötsligt bryr mig om: reflektionsvänligt fönstersäte, backar, väderanpassad klädsel.
Jag känner mig ... lättare.
Kanske köper jag skamset en begagnad Toyota i oktober, men det tar vi då.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

Anders Bolling är reporter och inledde sitt bilägande 1984 med en sjättedels Ford Transit som skulle ta ett kompisgäng till Östafrika men skar ihop på väg hem från en fotbollsmatch i Göteborg (va, ska man fylla på vatten också?).

Förundersökning inledd mot äldreboende i Solna

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Åklagare har inlett förundersökning om flera fall av arbetsmiljöbrott på Berga äldreboende i Solna.

– Det förekommer uppgifter om höga dödstal bland de boende, att ett antal i personalen smittats av covid-19 och att man inte följt föreskrifterna om bland annat basala vårdrutiner, säger kammaråklagare Gunnar Jonasson.

Det finns för närvarande inte någon misstänkt i ärendet.

Sakarias Mårdh, vd för vårdbolaget som driver Berga vård- och omsorgsboende, säger att man har följt reglerna och att han välkomnar att åklagaren har inlett en förundersökning.

– Det innebär att vi får en utredning av den här frågan som är oberoende.

Johan Esk: Ingen tycker synd om en elitidrottare i kris

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Elitidrotten faller fritt som i en mardröm och krisen kommer att slå hårt mot en hel yrkeskår.

Men ingen tycker synd om en elitidrottare i kris.
Det är med elitidrottare som med piloter.
Det enda vi vet säkert är att coronakrisen slår hårt mot deras jobb men inte hur länge och hur hårt.
Det är med elitidrottare som med piloter att det är svårt att hitta någon som tycker synd om dem när jobb försvinner och löner kapas. Deras yrken har sina glassiga stämplar kvar.
Det är med elitidrottare som med piloter att det på lång sikt är människors beteenden på andra sidan krisen som avgör hur deras framtida arbetsmarknad ser ut.
Det handlar inte bara om vad vi får och kan.
När kommer vi att vilja resa som förr igen?
När kommer vi att vilja sitta eller stå tätt tillsammans på idrottsarenor som förr igen?
Ett sidospår:
En yrkesgrupp som har ännu större anledning till oro är kulturarbetare. Deras publik är på många håll 70+ men det där är ett ämne som DN Kultur får ta tag i.
En av alla märkliga saker just nu är att gå in på Aftonbladets och

Expressens sportsajter och se hur ishockeyns silly season pågår – nästan som vanligt.
Som om alla hockeyarenor i september kommer att slås upp på vid gavel och publiken kommer att strömma in – som vanligt.
Det kanske blir så. Vem vet. Jag hoppas. Jag tvivlar.
På lång sikt är det där ändå hela grundfrågan för hur och när elitidrotten ska återhämta sig.
Att spela och tävla inför tomma läktare är bara konstgjord andning för elitidrotten. För att patienten ska bli helt frisk igen krävs publik, annars kommer sponsorer och tv-bolag snart ha tröttnat.
Och det är deras pengar som rinner ner genom hela idrottens näringskedja. När inkomstflödet nu sinat påverkas alla men de som drabbas först och störst är inte de största stjärnorna, de största ligorna, de största sporterna.
Om de etablerade fotbollsspelarna i herrallsvenskan tvingas kapa lönerna kommer det att kännas men det kommer ändå att gå runt.
För spelarna i lägre serier och i damallsvenskan som har fotboll som yrke kan det snabbt bli läge

att hitta ett jobb vid sidan av idrotten – om det går.
De som kommer att drabbas hårdast är de som följt sin dröm men inte nådde den riktiga toppen eller de som jagade drömmen där löner och prispengar var små.
Och framför allt – de idrottare som offrade mycket utan att nå högt och inte orkade tänka på hur plan B skulle se ut.
Stavhopparen Angelica Bengtsson är en etablerad stjärna i en sport med hyfsade pengar. Men utan tävlingar och utan OS i sommar försvann pengar. Men tid uppstod.
Angelica gjorde det enda rätta och sökte jobb, bland annat som trafikvakt.
SOK:s sponsor Svenska spel såg att Angelica sökte jobb och funderade på om det gick att hjälpa till. Det gick. Stavhopparen ska ringa runt till miljonvinnare och berätta nyheten och ge lite råd.
Det låter som ett roligt sommarjobb.
Det låter också som att idrotten just nu är tillbaka där man var förr.
När det stod titlar efter namnen i matchprogrammen. Elektriker,

lärare, studerande, snickare, polis, livsmedelstekniker.
När Åtvidaberg var ett storlag i fotboll hade många av spelarna anställning på Facit. När jag jobbade i Södertälje i början av 90-talet var det flera av hockeyspelarna som jobbade på Scania och även om de inte slet ut sina kontorsstolar/ arbetskläder hade de i alla fall en fot i arbetslivet när karriären var över.
Det var på den tiden europeiska fotbollslag mötte svenska ”amatörer” i internationella cupspel.
Sedan var det just de cupspelen som blev fotbollens ekonomiska kroppspulsåder och en huvudkugge i idrottens underhållningsindustri. Andra sporter tog efter och fler hjul snurrade.
Nu känns det långt bort innan spelare och supportrar ska flyga runt mellan länderna för att lag ska kunna spela inför fullsatta läktare.

Johan Esk
johan.esk@dn.se

Johan Croneman: Jag är i sorg – livet utan sport är meningslöst

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Det är inte helt lätt att förstå vad Anders Tegnell och myndigheterna säger om den allsvenska fotbollen. Går man ut i centrala Stockholm så är det till exempel svårt att se hur det skulle vara riskabelt att arrangera med match där två fotbollslag möts på en arena utan publik.

Stockholm ser nästan ut som vanligt.

Det kan vi ju tycka vad vi vill om, men så är det i alla fall.

Hur länge kan de hålla emot?

Ingen av oss hade väl kunnat föreställa oss hur denna tomhet skulle se ut. Hur samtalet bara ebbade ut. Man får nästan påminna varandra om hur det lät innan – hur vi babblade om övergångar, silly season, pengar,

placeringar, konkurser, laguppställningar, mittbackspar, talanger och en ny värvning.
Det snacket är helt väck. Borta. Finns inte.
Man nås av nyheten att Tiger Woods och Phil Mickelson skall spela en välgörenhetsmatch i golf mot NFL-stjärnorna Peyton Manning och Tom Brady – fint killar, men som substitut för vad? Det är lite svårt att förstå hur en fotbollsmatch, utan publik, skulle utgöra en samhällsfara, när varenda uteservering är välbesatt och myllret av människor lever vidare långt in på natten.
Jag antar att det är en signal man inte vill sända – men ändå redan har sänt.
Nej, jag hade inte räknat med denna tomhet. Jag visste givetvis att sport och idrott hade stor betydelse i mitt liv, men knappast upp till denna nivå: Jag är i sorg. Jag läser, jag ser på film och tv, men tomrummet är ett bottenlöst hål. Det är inte helt lätt att erkänna att man varit djupt beroende av denna andliga ytlighet, men det är bara att kapitulera.
Mitt liv utan sport är meningslöst. Gamla matcher är ingen tröst.

Jo, jag tittade på Sveriges VM-matcher från 1994, och jag har sett gamla Premier League-matcher på Viasat i kvartal och kubik, men det ger inte mycket lindring.
Sportdokumentärerna har väl räddat livet på oss. Jag visste till exempel inte att basket kunde bli ett livsuppehållande elixir för en törstande idrottsfanatiker. Jason Hehirs tio avsnitt långa dokumentär om Chicago Bulls säsongen 1997/98, ”The Last Dance” (Netflix), har plötsligt blivit största samtalsämnet. Och det är verkligen lysande. Vi får följa med bakom kulisserna där mycket få har fått titta in, det är både skrämmande och underhållande på samma gång. Men det är ändå korgboll.
Jag kollar allsvenska fotbollsårskrönikor och ser till och med om värsta konkurrenternas guldår.
Alltings räddning är allting om Muhammad Ali. Jag får i alla fall aldrig nog. HBO-dokumentären om Muhammad Ali och tv-underhållaren Dick Cavett är omistlig – jag sög i mig varenda sekund (”Ali vs Cavett. The Tale of the tapes”). Ali var en

återkommande gäst i Cavetts tv-show under alla år och så småningom uppstod stor vänskap. Det är en riktigt vacker saga.
När det är riktigt dystert på sportfronten brukar jag för övrigt alltid se om gamla Muhammad Ali-matcher på Youtube, där finns det mesta av det bästa. Boxning på Youtube är över huvud taget en lisa för själen. Jag kan aldrig se mig mätt på till exempel Fab Four, det finns flera bra dokumentärer och sammandrag från de magiska matcherna mellan Marvin Hagler, Suger Ray Leonard, Thomas Hearns och Roberto Duran. Det är nästintill klassiker, samtliga möten dem emellan. Svårt att hitta bättre boxning.
De flesta av oss suger på karmarna just nu, letar febrilt efter alternativa aktiviteter, många av oss letar desperat i tv-arkiven.
Vilken befrielse det blir när arenorna öppnar igen. Om det nu någonsin blir som förr. Vi hoppas fortfarande.

Johan Croneman
johancroneman@gmail.com

Nonsens! Isabella Nilssons nya bok är en brokig djupdykning i nonsenspoetiken som är både lysande och ofärdig

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Isabella Nilsson

”Vårt behov av vers. En nonsens-poetik för nervösa”
Ellerströms, 65 sidor.
Varför behöver vi litteratur? Ett av många möjliga svar på den frågan är: för att överleva. För att orden är alternativet till tystnaden, en ark som gör att man inte sjunker. Och intressant nog är det särskilt den formmässigt bundna och rimmade lyriken – språket som sång, bön eller ramsa – som människan tycks söka efter i svåra stunder. Det slags dikt som man kan utantill.
Livsbehovet av den rimmade versen var något som Isabella

Nilsson gestaltade i sin förra bok, ”Nonsensprinsessans dagbok” (2018). Det var ett slags sjukdoms- eller kanske ännu hellre överlevnadsjournal förd dag för dag under ett års tid. Där fanns allt från korta ordlekar till dikter som både skämtade med döden och den litterära traditionen, liksom med sitt eget rimmande som på samma gång var frihet och tvång. Allt präglat av stilsäkerhet, intryck av levd erfarenhet och ett gott mössan-på-svaj-humör mitt i svärtan. Hennes nya bok, ”Vårt behov av vers. En nonsenspoetik för nervösa” är på sätt och vis en fortsättning på den förra boken. Ordet ”vers” är med en lätt igenkänd allusion utbytbart mot ”tröst”. Undertiteln vittnar om att Nilssons ambition denna gång är att förklara, kommentera och möjligen fixera vad nonsensvers är för något, det där lekfulla ordsnickeriet som inte har något Stort Ärende på hjärtat utan bara vill roa och skingra tankarna en liten stund. Hon kallar det för ”upplyst rappakalja”:

Min sång är inte praktisk,
Didaktisk eller sann,
Men dunkelt kontrafaktisk

Och mandelmassvis grann.
/.../
Bland höga berg av fakta
Och bäckar blå av strunt
Där släpar jag mig sakta
Men säkert varvet runt.

Stroferna ovan är författarens egen översättning av hennes litterära förebild, nonsenspoeten med mera Mervyn Peake (1911–1968), som hon också tidigare tolkat till svenska. Förekomsten av ”mandelmassa” och ”strunt” i dikten är två tydliga nonsenssignaler som kan föra tankarna till både Lennart Hellsing, Gunnar Ekelöf och Carl Jonas Love Almqvist, varav åtminstone den sista är en av väldigt många litterära samtalspartner i den referensrika texten.

Boken klockar in på 65 täta sidor i välbekant Ellerströms lyrikutgivningsformat. Den består av nio kapitel med titlar som ”Galen i marginalen” och ”Fri och bakbunden vers”. Varje kapitel är i sin tur uppdelat i två delar: en kort, diskuterande introduktion som författaren kallar ”miniessä” (vilket möjligen inte är en alldeles träffande beteckning) följd av en diktöversättning av

Peake med den engelska texten på vänstersidan. De diskuterande avsnitten är skrivna med nonsensmetodens kullerbyttor och bär en Nilssonsk prägel av ordritual där särskilt allitterationen och ordvitsen är återkommande. Ett typiskt grepp är att författaren tar ett känt citat och vränger till det: ”du barfotabarn i klivet!”
Isabella Nilsson är anglosaxiskt orienterad i sitt skrivande, och även om jag ibland kan leta efter mer dialog med den svenska nonsenstraditionen utöver Almqvist (till exempel Hugo Hamilton med sina trollverser, Tage Danielssons grallimatiska underfundigheter eller Povel Ramels skugglösa textvärldar) så äger det sin logik. För det står en air av engelsk *nursery* över genren. Här finns de klassiska barnboks- och fantasyattributen som talande djur och den besjälade naturen. I nonsensvers förekommer inga komplicerade versmått i hög stil, utan det är den enkelt barnvänliga och folkligt muntliga stilen som härskar. Gärna i tvåtakt eller fyrtakt och parvis eller korsvis rimmad, en

modell som Nilsson själv tillämpar.
Dikterna ger sken av att vara tillkomna på improvisation, medan dammkorn dansar i solstrimman från fönstret och gunghästen lyssnar och skjuter in en och annan kommentar. Här finns inget behov av de tragiska formerna. Världen utanför är tillräckligt stor och skrämmande redan som den är. I botten av detta ligger en pessimistisk övertygelse om att tillvaron är absurd. Så absurd att man lika gärna kan skämta om det, och inte oväntat hänvisar Nilsson återkommande till Samuel Beckett.
Jag – som också är versnörd – tycker att Isabella Nilssons författarskap är både härligt och välkommet. Men denna gång når hon inte riktigt ända fram. Boken har för många målsättningar. Dels vill den vara poetik och svara på frågor om nonsensversens ”hur” och ”vad”, dels vill den vara didaktisk och svara på nonsensversens ”varför-därför”. Slutligen vill den också vara en introducerande översättning av ett för svenska läsare ganska obekant författarskap.

Det blir för mycket att hinna med i det korta formatet. Versens funktion som livboj har Nilsson redan gestaltat så bra i sin förra bok att hon hade kunnat ta det mer som en förutsättning för texten, utan att behöva understryka det en gång till. I stället hade jag gärna velat ha mer om nonsensversen som texttyp: dess former, stilmedel och genrehistoria. Översättningen av Peake är utmärkt (kunde inte Nilsson med sin kompetens göra stor nytta som översättare av äldre dramatext?), men kunde i detta sammanhang ha kortats till några få exempel.

Mitt sammantagna intryck är att ”Vårt behov av vers” är en brokig – delvis lysande, delvis ofärdig – text som på det hela taget innebär ett steg tillbaka från den förra bokens självständighet. Det hindrar inte att detta är ett författar- och översättarskap som är på god väg att bli något man verkligen inte vill missa.

Isabella Nilsson kan skriva och hon har något att berätta. Men jag tycker att hon ska säga till alla pratiga röster i den litterära eko-kammaren att vara litet tystare, vi

vill gärna höra hennes egen röst mer. Då hittar hon tillbaka till den där magiska dörren i barnkammargarderoben, och tennsoldater kommer stå på rad när Prinsessan far ut i sin stad.
Stina Otterberg

En mäktig trilogi om - människans villkor

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Det är en djupt orättvis värld där världskrig håller på att utbryta till följd av miljöförstöring och rovdrift. Mats Söderlunds mäktiga dystopi (eller möjligen bara genomtänkta framtidsskildring)

är framme vid sista delen. Ska man låta sig drabbas av ett enda verk, låt det bli detta.

Mats Söderlund
”Flykten: Ättlingarna del 3”
Rabén & Sjögren

När Mats Söderlund nu avslutar sin mäktiga fantasydystopi gör han det i en tid som nästan kommit i kapp hans skrämmande framtidsvarningar. Vi möter en djupt orättvis värld där kampen om rent vatten håller på att starta ett nytt världskrig. Katastrofala miljöförstöringar, korruption i de allra högsta politiska instanserna, hänsynslösa multinationella industrier och energibolag som vrider ur sin maximala vinst på de sista skyddsvärda miljöernas och människornas bekostnad. Känns det igen?

Visst går det i dag minst tretton dystopier på dussinet, men trilogin ”Ättlingarna” är något av det mest ambitiösa som skrivits när det gäller svenska ungdomsböcker, och ska man låta sig drabbas av ett verk, så låt det bli detta. Förvänta er bara inga applåderande vuxna på slutet när någon enskild hjälte räddat världen. För sådana existerar inte.

Parallellt med de riktigt stora frågorna är detta även en berättelse om en splittrad familj i Skelleftehamn. Pappan är försvunnen sedan flera år och detta är fortfarande ett trauma för de tre barnen, Jenny, Wilma och David som försöker leva så normalt de kan med sin ständigt frånvarande mamma. Kanske är detta förståeligt då mamman kandiderar till jobbet som generalsekreterare för ett djupt splittrat FN.
Men nu är ju detta ingen vanlig - familj. De är inte ens människor, något som i första boken kom som en lika stor överraskning för läsaren som för de tre barnen. De är olus, ett folk som för tusentals år sedan flydde sin egen hemplanet för att börja om på jorden. Med sin fullständigt överlägsna teknik och flerhundraåriga liv gav de snabbt upphov till sagor och myter bland ursprungsbefolkningarna på Grönland, i Norden och Sápmi. Men samexisterande har ju aldrig varit människans paradgren och olus bestämde sig efter allt fler konfrontationer för att hålla allt lägre profil, bland annat gömma

sina svansar! Och myterna om trollen fick fin näring i folktron. Familjen Eriksson är alltså troll, eller olus, ”de levande”. Söderlund överarbetar inte denna koppling till den europeiska folktron. Det handlar i stället om människans självdestruktiva sidor, om hur vi alltid vill, måste! förstöra, eller till och med döda det som är annorlunda, det vi inte förstår. Visserligen är olus på alla sätt överlägsna människan, men det vi saknar kvalitativt tar vi igen rent kvantitativt. Och förstör vår egen planet på kuppen.

Familjen Erikssons barn är alla unika, även för att vara olus. De har viktiga roller att spela. Detta vet även den falang inom olus som tröttnat på människorna och söker hämnd för gamla oförätter. Mellan de två falangerna växer både hat och oförsonlighet och en slutstrid närmar sig. Samtidigt måste de hålla sin olus-identitet hemlig för människorna, vilket visar sig vara omöjligt. ”Flykten” är genuint spännande från början till det plågsamma slutet, som i sig är lika drabbande som modigt. Men nog sagt om det.

”Ättlingarna” är en ovanlig berättelse, kanske lite som författaren själv. Mats Söderlund är naturvetenskapligt utbildad, med erfarenhet av att leda internationella delegationer. Samt poet. Det finns en väldigt tydlig dikotomi även i berättelsen med sina hyperrealistiska beskrivningar av allt från gruvdrift, miljöfrågor, ungdomars sociala nätverksterminologi till tekniska FN-förhandlingsprocesser och ekologi. Samtidigt får poeten ta plats: ”Forsen brusade i fåran, skummade och sparkade, nynnade på sin tusenåriga arbetsvisa, nötte på fjällheden, gnagde i berget, grävde sig djupare, utan vila, utan rast.”
Det är en vackert berättad, djuplodande, ovanligt ambitiös, engagerande och störande dystopi han lyckats med. Eller vad kallas egentligen en dystopi som blev verklighet? Profetia?

Steven Ekholm

Plötsligt blev det bara tyst

LÖRDAG 9 MAJ 2020

Det är på ljudet man märker det. På en restaurang – även om den har bästa tänkbara ljuddämpning – är det ett ständigt sorl. En meny som presenteras, ett vin som smakas av, bestick som klirrar mot porslin, prat, skratt. Liv.

Nu låter det annorlunda. Mer dämpat. Som om någon lagt en mjuk filt över verksamheten. Allvaret känns i luften även om både gäster och personal försöker hålla humöret högt.

En restaurang är sinnebilden för liv, möten och samvaro. Det är en plats dit man går för att fira, dejta – eller kanske bara fly från vardagsdisken ett tag.

På bara några få dagar förändrade det nya coronaviruset förutsättningarna för Sveriges restauranger. Vissa krögare förlorade 95 procent av sina gäster. Det är en bransch där vinstmarginalerna är små även i vanliga fall, personalkrävande och

med höga fasta kostnader. Uteblir gästerna, och därmed intäkterna, hotar konkurs. Det är en personlig tragedi, men drabbar också alla dem som arbetar på krogen. Och de är många, förra året var i genomsnitt ungefär 150 000 personer sysselsatta inom restauranger, cateringföretag, barer och pubar.
I vanliga fall är det framgångshistorierna man hör mest om. Restaurangerna som alltid har fullt, där man får vänta på bord i månader. Misslyckanden brukar det inte ordas mycket om. En dag är alla fönster täckta med brunt papper och en lapp om ”stängt för renovering” sitter på dörren. En tid senare öppnar det något annat i lokalen. Vad som egentligen hände är svårt att få svar på.
Nu är det annorlunda. Att misslyckas i dessa dagar är inte skamligt. Det handlar inte om ifall du är en bra krögare, om maten är god eller servicen sitter. Kanske är det därför de berättar så öppet. I inlägg på sociala medier vädjar de om gästernas stöd, i nyhetsbrev lanseras erbjudanden – varvat med försäkringar om att borden

står glest och att personalen torkar av alla ytor extra noga. Tårarna, ilskan och desperationen ligger under ytan. Och det etiska dilemmat: Hur bär man sig åt när man behöver ha gäster på sin restaurang för att rädda verksamheten och skydda sina anställda från arbetslöshet samtidigt som forskare, smittade och vårdpersonal vädjar till alla att stanna hemma?

Fotnot: Uppgifter från SCB:s undersökning Företagens ekonomi (FEK) som beskriver den ekonomiska utvecklingen för svenska företag.

Elin Peters
elin.peters@dn.se

10 maj 2020

Peter Wolodarski: Ska vi sluta springa på brandlarm?

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Vid stor osäkerhet är en naturlig reaktion att ta det säkra för det osäkra. Vi lämnar lokalen när brandlarmet ljuder, även om faran ofta är liten.

När jag började skolan i mitten av 1980-talet pep inte brandlarmet, det ringde. Det lät ungefär som den klassiska långa skolringningen, fast varningssignalen ljöd gång på gång. Brandlarmet var lite läskigt för en 7-åring men kändes samtidigt tryggt.

Som barn visste vi vad som förväntades. Vi reste oss från

bänkarna, ställde oss på led i korridoren, räknades in av fröken och gick sedan i samlad trupp ut från byggnaden.
Det var svensk ordning, inte kaos. Jag kan inte minnas ett enda brandlarm under min skoltid som handlade om allvarlig fara. Någon gång kom brandkåren från stationen i kvarteret bredvid – det gällde då några elever som lekt med mindre smällare. Vi kunde snabbt återvända till klassrummen.
Så är det med de flesta brandlarm. Oftast är det inget. I min skola hade vi tur, det osannolika inträffade inte. Men som alla vet: när branden väl bryter ut är det ingen lek, då kan det sluta riktigt illa.
Branden är ett slags extrem risk som vi hanterar med mycket stor försiktighet.
Det finns annat i livet som vi förhåller oss till på liknande sätt: trafikolyckor, finansiella krascher, hård väderlek, kärnkraftshaverier. Vi chansar inte, vi tar det säkra för det osäkra. I trafiken har vi en nollvision över antalet döda. I det finansiella systemet ställs krav på stora kapitalbuffertar för att skydda oss vid ett sammanbrott.

Och vid kustområden där det kan finnas risk för översvämning vill vi bygga ordentligt tilltagna skyddsvallar, senast på Falsterbonäset.
Den pandemi vi just nu genomlever medför stora risker. Vi kan bli smittade av ett virus vi fortfarande saknar mycket kunskap om. Vi vet att vi kan bli allvarligt sjuka, drabbas av livslånga skador och i värsta fall dö.
De allra flesta kommer att klara sig igenom denna kris utan att drabbas själva. Men precis som med de andra svåra riskerna, kommer en minoritet att råka illa ut. Hur ska man förhålla sig till det?
Den kände riskanalytikern Nassim Taleb, som DN:s Katrine Marçal intervjuade i april, gick så långt som att avvisa jämförelsen mellan pandemin och exempelvis bilolyckor. Han betraktar denna smittspridning som allvarligare, kanske mer lik en brand som plötsligt drabbar väldigt många. ”Folk förstår inte att pandemier är en typ av risker som är annorlunda än bilolyckor”, sade han. Bilolyckor smittar inte och kan inte växa utom kontroll.

Hans slutsats är därför att det är bättre att ha panik tidigt än att ha panik sent.
Om det är rätt eller fel strategi för att bekämpa corona kommer tiden att utvisa.
I Norden har alla länder utom Sverige haft ”panik”, för att använda Nassim Talebs ord. Här hemma valde vi i stället en mjukare linje och väntade på tydliga bevis för att olika typer av risker verkligen kunde bekräftas.
Hittills har denna svenska strategi inneburit att vårt samhälle varit mer öppet än våra grannländers.
Samtidigt har drygt 3 000 svenskar dött i covid-19, vilket är tre gånger så många avlidna som i Norge, Danmark, Finland och Island sammantaget under samma period. Tar man hänsyn till befolkningsstorlek ligger Sverige högt i internationella jämförelser.
När jag funderat kring det svenska agerandet tycks begreppet ”evidens” spela en nyckelroll, något som docenten i matematik Magnus Carlsson lyft fram.
Evidens är i vårt medvetande liktydigt med vetenskaplighet och förnuft. I normala situationer är

det så vi utvärderar olika alternativ.
Vi vill slippa onödiga larm, särskilt på hälsoområdet. Det finns gott om charlataner som kommer med ”råd” under tvivelaktig vetenskaplig flagg. Vi vill ha tydliga bevis för att det är farligt att äta chips – inte enstaka studier som tyder på fara. Vi vill ha klara belägg för att något populärt naturläkemedel förbättrar hälsan innan vi rekommenderar det. Vi vill utfärda riktlinjer under en pandemi som är seriösa, inte förslag som grundar sig på löst tyckande.
Ungefär så här tycks vi ha förhållit oss till riskerna med covid-19.
När myndigheterna svarat på frågor, har man velat luta sig mot tydliga vetenskapliga bevis. Det har låtit ungefär så här:
Behöver vi förbereda oss för ett utbrott i Sverige? Vi bedömer sannolikheten som låg.
Finns det risk för att människor utan symtom kan smitta andra? Vi saknar tydliga belägg för det.
Kan det vara så att fler grupper än de över 70 år bör undvika den nya

coronasmittan? Det är ännu för tidigt att säga.
Ska man använda munskydd vid närkontakt med äldre? Vi har inte tillräckligt med underlag för att utfärda en sådan rekommendation.
Det känns som om coronakrisen pågått länge, men i verkligheten är allt väldigt färskt. Det är bara fyra månader sedan vi hörde talas om det första fallet i Kina.
Stabil evidens är omöjlig att skaffa på kort tid. Den som ställer krav på det kommer med stor sannolikhet att avvisa de flesta krav på åtgärder, med hänvisning till att de inte passerat det vetenskapliga nålsögat.
Det som förvånat mig under krisen är att vi i Sverige också har en annan tradition, som grundar sig i försiktighet.
När vi saknar fullständigt beslutsunderlag tar vi i regel det säkra för det osäkra. När vi inte har alla fakta på bordet brukar vi föredra att välja det minst riskabla alternativet. Fördelen? Vi vinner åtminstone mer tid och kan undvika en del misstag som sker av bara farten.
I fredagens DN sade den förre statsepidemiologen Johan

Giesecke att om ett år kommer ”Norge, Danmark och Finland att vara i kapp Sverige när det gäller antalet döda”.
Oj, tänkte jag när jag läste uttalandet. Tänk om det är så illa, att de nordiska grannarna kommer att få uppleva lika många avlidna som Sverige.
De valde att vara betydligt mer försiktiga än vi, men i det långa loppet kommer det alltså att visa sig lönlöst. Vaccin eller antivirala medel? Sådan hjälp dröjer för länge i detta scenario.
Masstestning, spårning och isolering? Verkar meningslöst.
Hela världen kommer till slut att följa den svenska vägen, om jag förstår resonemanget rätt, fast under resans gång har de andra nordiska länderna tillgripit en massa onödiga tvångsåtgärder.
Samtidigt får denna både dystra och tvärsäkra prognos mig att osökt tänka på det som ofta understrukits från svenskt håll under denna kris: vi bör basera våra slutsatser på beprövad vetenskap, inte gissningar.
Vet verkligen Johan Giesecke att det blir så här? Sitter han med facit? Eller försöker han bara i efterhand att rationalisera de

strategiska val som Sverige gjort, och som redan fått mycket allvarliga konsekvenser?
Ingen gillar att springa på ett onödigt brandlarm. Resultatet blir ju ofta – men inte alltid – detsamma som för dem som stannar kvar i byggnaden.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se

”Jag har hamnat i en livslögn och skapat mig en identitet”

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Den falske officeren har hittills inte velat uttala sig efter att ha avslöjats av DN. Men i förhör med polisen berättar han för första gången hur det gick till

när han förfalskade sina meriter och gjorde karriär utan att avslöjas.

– Det handlar om en livslögn där min omgivning tror på det här. Jag tror nästan på det själv, säger han i förhör.

I början av året avslöjade DN att mannen fått en mängd känsliga uppdrag inom både Försvarsmakten och det civila genom att förfalska sina meriter och ljuga om sin bakgrund som både officer och akademiker.

DN har upprepade gånger och i flera månaders tid sökt mannen för en intervju om officerslögnen utan resultat. Men i förhörsprotokoll som nu blivit offentliga berättar han själv om den lögn som kastade hela Försvarsmakten in i en internationell förtroendekris.

– Det handlar om en livslögn där min omgivning tror på det här. Jag tror nästan på det själv, säger han.

I förhöret på en polisstation den 19 februari delges mannen för första gången misstanke om brukande av falsk urkund, och berättar själv om hur han förfalskade ett intyg om officersexamen som han använt

när han sökt jobb utanför försvaret. Det förfalskade intyget är undertecknat av en överste som inte existerar.
– Han finns inte. Det är en fiktiv person. Vad jag känner till så finns det ingen Överste Carlsson, säger mannen.
Han ger också sin bild av hur det gick till när han började göra karriär inom Försvarsmakten. Som DN tidigare avslöjat blev han utkastad från officersutbildningen efter att ha ljugit om sina betyg och bedömts som olämplig.
– Där hade min kontakt med Försvarsmakten kunnat upphöra. Ett år senare får jag ett brev från Försvarsmakten i Boden, det har skett en omorganisering. Jag tror att brevet skickades brett, till de som hade höga betyg, säger mannen som själv hade goda betyg från värnplikten.
Han sökte en tjänst i Kosovo och blev ställföreträdande plutonchef för 47 man. DN:s granskning har visat att det vare sig då eller senare var någon som kontrollerade varför mannen tvingats avbryta sin officersutbildning. Tjänsten i Kosovo ledde till att han senare rekryterades till ytterligare

uppdrag, steg i graderna och fick tillgång till allt känsligare information. Först som värnpliktig officer, men sedan som major och reservofficer – trots att han i själva verket kastats ut från utbildningen som krävs.

– Jag har hamnat i en livslögn, jag har skapat mig en identitet genom att jobba i de här befattningarna och genom att identifiera mig med mina kollegor som är yrkesofficerare och reservofficerare, säger mannen och berättar i förhöret hur han även ljugit om en akademisk examen när han sökt jobb.

Försvaret har inte kunnat svara på exakt hur det gick till när de falska uppgifterna om officersexamen och akademisk examen registrerades i de egna systemen, och det framgår inte heller i polisförhöret.

– Ett uniformsyrke, att vara en del av en hierarkisk struktur, det skapar en tillhörigt och identitet. Det är en kultur. Det ligger en identitet och en sammanhållning, en tillhörighet som är väldigt stark. Jag omfattades av den tillhörigheten. Jag saknade detta när jag jobbade i konsultvärlden, säger mannen.

I förhöret i februari påstod mannen, efter en fråga från sin advokat, att han inte använt examensbeviset i något annat sammanhang. Men mannen hade även använt det när han 2018 sökte jobb vid en annan myndighet. I ett senare förhör den 20 april medgav han även detta.
I slutet av april godtog mannen ett strafföreläggande med dagsböter och villkorlig dom för brukande av falsk urkund i två fall.

Mikael Delin
mikael.delin@dn.se
Kristoffer Örstadius
kristoffer.orstadius@dn.se

Bakgrund. DN:s avslöjande om den falske officeren

Den falske officeren har haft ledande och känsliga uppdrag inom Försvarsmakten. I flera år hade han en civil anställning på en av försvarets känsligaste arbetsplatser: säkerhetskontoret på den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must).
Mannen har också arbetat i flera svenska utlandsinsatser. Under en insats i Afghanistan var han

major och anställd som reservofficer. Han satt i förbandsledningen och hade en säkerhetsklassad tjänst som chef för en mycket känslig avdelning, med uppdrag att hantera hemliga kryptonycklar.
Han har även fått en prestigefull tjänst vid Natos militära hög-kvarter och arbetat med säkerhetsklassade uppgifter vid Kustbevakningen, där han även utsågs till myndighetens kontaktperson för ryska säkerhetstjänsten FSB.
DN avslöjade mannen i januari och bevisade att hans karriär byggde på falska meriter. Det ledde till att både åklagare och Försvarsmakten inledde utredningar. Försvaret har uppgett att flera fel, begångna av chefer på olika nivåer, inneburit att han undgått upptäckt. Åklagarens utredning ledde till att mannen fick ett straff- föreläggande på dagsböter och villkorlig dom.

Storbank varnar för svenska strategin

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Den svenska strategin för att hantera coronapandemin fortsätter att skapa debatt i omvärlden. Enligt en analys från den amerikanska investmentbanken Goldman Sachs är det unika demografiska faktorer som skyddat Sverige från värre konsekvenser. Andra länder varnas för att ta efter den svenska modellen.

Sverige är glest befolkat, har många singelhushåll och familjer bor sällan tillsammans över generationsgränser. Det är skälet till att Sverige har kommit förhållandevis lindrigt undan utan att stänga hela samhället, enligt Goldman Sachs.

”Den svenska erfarenheten kan därför inte stötta ett snabbt öppnande på andra håll”, skriver

banken i ett nyhetsbrev som citeras av Bloomberg News.
Enligt biträdande statsepidemiolog Anders Wallensten är den svenska strategin inte så olik andra länders. Den stora skillnaden är om man, som Sverige, väljer frivillighet eller lagstiftar om tvingande åtgärder.
– I grunden är Sveriges strategi inte så komplicerad. Vi vill se till att sjukvården kan hantera situationen och vår uppfattning är att man kommer lika långt utan lagtvång när det gäller begränsningar, säger Anders Wallensten.
– Fördelen med den svenska modellen är att den är uthållig. Vi har en nivå som minskar smittspridningen så att vården klarar av sitt uppdrag utan samma konsekvenser som vid en ”lockdown”.
Sett till dödstalen har Sverige betydligt färre döda per 100 000 invånare än länder som Frankrike och Storbritannien som har stängt skolor, butiker och restauranger och beordrat alla att hålla sig hemma. De andra nordiska länderna har betydligt färre döda

än Sverige. Enligt EU-kommissionens prognos väntas Sveriges ekonomi klara sig bättre än snittet av medlemsländerna med en bnp-nedgång på 6,1 procent.

För drygt en vecka sedan lyfte Världshälsoorganisationen WHO fram Sveriges hantering av pandemin som ett gott exempel.

– Ska vi nå ett nytt normalläge så tror jag att Sverige representerar en framtida modell, om vi vill återvända till ett samhälle som vi inte måste stänga, sa WHO:s Michael Ryan på en presskonferens.

Smittskyddsexperten och professorn Johan Giesecke, rådgivare till WHO, menar att andra länder kan lära sig något av Sverige.

– Covidutbrottet har hanterats fel i hela världen utom i Sverige, säger han.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Familjen Frid Giertz startade ”Coronanytt” – blev en nätsuccé

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Höllviken. Med det egna nyhetsprogrammet ”Coronanytt” har en skånsk barnfamilj på kort tid fått tusentals följare på nätet.

– Det är lätt att allt blir nattsvart i denna dystra tid. Vi vill lätta upp stämningen och samtidigt informera på ett sätt som både barn och vuxna kan ta till sig, säger Alexandra Frid Giertz.

Hur ska vi hantera människors oro under coronakrisen? Frågan dök upp på ett personalmöte i Höllvikens församling i början av mars. För musikpedagogen Alexandra Frid Giertz snurrade tankarna vidare när hon låg hemma i sängen på natten. Hur gör vi med barnen då, deras tankar och oro?

– På morgonen samlade jag familjen och frågade om vi skulle spela in en film. Jag kände att jag ville stärka barnperspektivet i debatten. Det här är ju något som det pratas om främst på vuxennivå – men krisen påverkar ju alla.
Alexandra Frid Giertz är operasångerska, maken Fredrik musikalartist – båda är vana vid att uppträda inför publik. De tre barnen tycks ha gått i föräldrarnas fotspår för de var inte sena att haka på idén.
– Jag gillar att skådespela, och det är roligt att spela Gerd. Hon är väldigt fyrkantig. Lite bestämd. Hon pratar annorlunda och klär sig vuxet, säger tioåriga Soli.
Gerd är reporter och en av karaktärerna i tv-programmet ”Coronanytt”. De andra rollerna – nyhetsuppläsarna Ernst-Richard och MariLouise – spelas av sexårige Gotte och sjuåriga Ada. Tillsammans gör trion nu succé i nyhetsinslagen som läggs ut i sociala medier. I hittills åtta avsnitt har de avhandlat alltifrån hur man tvättar händerna till tips om alternativ skyddsutrustning och hur man kan hålla avstånd i coronatider.

– Målet är att kunna bjuda på ett gott skratt och samtidigt informera på ett sätt som hela familjen kan ta till sig, säger Fredrik Frid Giertz, som stöttar hustrun i manusförfattandet, bollar idéer och assisterar vid inspelningarna som oftast sker hemma eller i de kringliggande omgivningarna.
DN får följa med ”reportern Gerd” ut på fältet. Dagens inspelning handlar om det lokala initiativet Handlingskraft där bland annat Svenska kyrkan och Röda korset har gått samman för att hjälpa äldre och personer i riskgrupp med praktiska saker, som att handla mat eller medicin.
Nu befinner sig teamet i ett villakvarter i Höllviken för att träffa Britt Dahl, pensionär.
Soli har krånglat av sig hängseljeansen och förvandlats till reportern Gerd, klädd i myndig gråsvart dräkt, pärlhalsband och det blonda håret i en stram knut.
Hon anlägger en viktig min, greppar mikrofonen och tittar med stadig blick in i Ipaden, som mamma Alexandra filmar inslagen med.
”Det finns många personer runtom i världen som inte kan

handla. Här inne står Britt. Hon behöver havregryn och tre äpplen. Men hon kan inte handla själv för hon tillhör en riskgrupp. Som tur är finns Handlingskraft”, upplyser Gerd på mycket välartikulerad uppländska.
Mamma regissören avbryter.
– Nu blev det knas på något ställe. Andas, var ännu mer fyrkantig, ännu mer Gerd och sträck på sig, säger hon och hjälper dottern/Gerd att bättra på läppstiftet. Ibland sätter de allt på en enda tagning. Andra gånger krävs det både tid, tålamod och godismutor.
I köket hemma i byn Håslöv finns nyhetsstudion där nyhetsuppläsarna Ernst-Richard och MariLouise håller ställningarna.
– Det roligaste är att man får prata hur mycket man vill utan att någon avbryter, om inte mamma ropar ”bryt!”, säger 7-åriga Ada och får medhåll av lillebror Gotte.
– Man får prata ända tills mamma ropar ”bryt!”, säger han och berättar att inslaget om superhjältar har varit roligast hittills.
Då medverkade intensivvårds-läkaren Mattias Bergström (som

intervjuades i DN 5/4) och fick svara på frågor som vad det är för skillnad på coronaviruset och covid-19.
Från början hade familjen Frid Giertz inte en tanke på att inslagen skulle kunna spridas utanför församlingen.
– Jag tänkte först att det bara var pinsamt, att min chef gick med på att lägga ut klippen på församlingens Facebooksida bara för att vara snäll. Men plötsligt spreds de snabbare än coronaviruset, säger Alexandra.
Det första inslaget, som sändes den 17 mars, har i dagsläget visats mer än hundra tusen gånger, inslagen visas i barnens skolor och många hör av sig med positiva kommentarer. Faktum är att programmet till och med har nått hela vägen till USA.
– Via Svenska kyrkan i Washington var det någon som hörde av sig och ville donera pengar till programmet, de tyckte att ”Coronanytt” var ljuset i allt det mörka, säger Fredrik och skrattar.
Familjens ambition är att fortsätta med inslagen tills coronakrisen är över. Flera nya idéer ligger på lager, bland annat ska det göras

ett inslag om hur man som 70-plussare kan hålla kontakt med sina barnbarn.
6-årige Gotte vill göra ett inslag om hur man beter sig i affären.
– När man går och handlar ska man inte ta på något man inte vill ha och sedan ställa tillbaka i hyllan. Man kan faktiskt titta utan att röra på sakerna, säger han.
Fotnot: ”Coronanytt” läggs ut på Höllvikens församlings Facebooksida samt på Youtube.
Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se

H&M-personal i pilotstudie

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Vid H&M:s huvudkontor på Mäster Samuelsgatan i Stockholm testade sig anställda under lördagen för nya coronaviruset.

Det görs som en pilotstudie tillsammans med Folkhälso-myndigheten.

H&M:s pressavdelning lämnade på lördagen en skriftlig kommentar med anledning av att

en stor del av personalen vid huvudkontoret skulle lämna prover för det nya coronaviruset. Enligt företaget rör det sig om en pilotstudie som de deltar i, med 5 000 prov. För de anställda är det frivilligt att vara med, skriver Ia Elf på H&M:s kommunikationsavdelning:
”Vi har valts ut att medverka i en pilot med syfte att kartlägga spridningen av covid-19 i Stockholm. Piloten genomförs av Werlabs som är en registrerad vårdgivare hos Inspektionen för Vård och omsorg (IVO).”
Werlabs är överens med Folkhälsomyndigheten att genomföra en pilot på ett antal företag i Stockholmsregionen och H&M-gruppen är ett av dessa utvalda företag.
Förutom H&M deltar bland annat Spotify och Tele 2.
”Vi tycker att det är mycket positivt och ser det som en bra möjlighet att delta då denna typ av utökade tester kan bidra till bättre kunskap om spridningen av viruset i samhället”, skriver Ia Elf och fortsätter:
”Vi erbjuder anställda som arbetar i Stockholm att testa sig och detta

är helt frivilligt. Varken H&M-gruppen eller Folkhälsomyndigheten kommer att kunna få åtkomst till resultaten på individnivå, utan kan endast se anonym och aggregerad data.
Liksom övriga utvalda företag har vi fått ett begränsat antal tester för att bidra till att se hur stor spridningen av infektionen är i Stockholm. I vårt fall har vi erbjudits cirka 5 000 tester.”

Juan Flores
juan.flores@dn.se

Dental Clinic Sweden anmäls för covid-test

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Företaget Dental Clinic Sweden har anmälts för att ha skickat ut ett självtest till kunder trots att Läkemedelsverket förbjudit företaget från att göra detta.

Den 20 mars förbjöd Läkemedels-verket företaget Dental Clinic

Sweden att marknadsföra ett självtest för covid-19. Trots det har företaget skickat ut sin produkt efter detta datum.
En man i Göteborg fick sitt test den 6 maj efter det att företaget bekräftat för honom att man postat det den 27 april, över en månad efter det att förbudet meddelats av Läkemedelsverket.
– Man får inte fortsätta sälja produkten eller fullfölja en beställning och om det finns belägg att vårt förbud har överträtts kan vi begära att vite döms ut, sa Ewa-Lena Hartman, gruppchef på enheten för medicinteknik på Läkemedelsverket, vid en tidigare intervju med DN.
På fredagen anmälde mannen Dental Clinic Sweden till Läkemedelsverket för att ha brutit mot förbudet. Han har också begärt att få sina pengar tillbaka.
Ewa-Lena Hartman bekräftar att anmälan har kommit Läkemedelsverket till handa:
– Vi kommer att utvärdera uppgifterna och arbeta vidare med ärendet eftersom vi nu har information som vi kan agera på. Vad vårt beslut kommer att bli kan vi inte säga förrän vi har

utvärderat det hela. I dag har jag bett en av våra utredare att titta vidare på det. Sedan får vi se vad vi behöver göra, vad vi kan göra och vad bör göra, säger Ewa-Lena Hartman.
DN har erbjudit företaget att kommentera varför man har skickat ut en produkt som förbjudits innan den första artikeln publicerades den 6 maj. Först sedan DN publicerade artikeln mejlade en anonym företrädare för Dental Clinic Sweden:
”Vi har som sagt sedan marknadsförbudet inte skickat ut några tester! Och detta kommer att anmälas som falska nyheter!”
Trots det vittnar två kunder att man fått sina test skickade till sig mer än fem veckor efter förbudet trädde i kraft.
I ett mejl till en kund i Stockholm, som också fick testet utskickat efter det att förbudet införts, anklagar Dental Clinic Sweden Läkemedelsverket för att inte arbeta vetenskapligt:
”Läkemedelsverkets beslut om marknadsförbud är inte grundad i fakta och erfarenhet utan politiskt för att förstärka det felaktiga beslutet om att inte testa

svenskarna. Läkemedelsverket agerar tyvärr som en politisk arm för den svenska regeringen i det här fallet”, skriver en anonym person till kunden.
Ewa-Lena Hartman på Läkemedelsverket vill inte kommentera anklagelsen:
– Nej, det vill jag inte göra. Vi arbetar efter de processer som vi bedömer är rättssäkra och på det uppdrag vi har från socialdepartementet.
En representant för Dental Clinic Sweden skriver i ett mejl till en kund i Stockholm att man fortsatt skicka ut sina test eftersom man har överklagat Läkemedelsverkets beslut:
”Då vi just nu sänder in en överklagan så har detta beslut trätt i laga kraft vilket innebär att din beställning kan skickas.”
Det framgår tydligt av Läkemedelsverkets beslut från den 20 mars att beslutet gäller omedelbart för att skydda folks hälsa:
”För att förhindra att konsumenter börjar använda ett självtest som eventuellt kan ge ett osäkert resultat om covid-19-smitta krävs att beslut meddelas omedelbart”, står det bland annat

liksom att ”beslutet gäller omedelbart.”

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

	Lena garantipensionär		Lisa med snittpension		Lasse med snittpension		Helga med hög pension	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Inkomstpension	0	0	10180	10180	13480	13480	15570	15750
Premiepension	0	0	1590	1590	2110	2110	2430	2430
Garantipension	8600	8600	360	360	0	0	0	0
Inkomstpensionstillägg	0	0	0	600	0	275	0	0
Tjänstepension	0	0	2400	2400	5000	5000	8600	8600
Privat pension	0	0	700	700	1000	1000	1800	1800
Inkomstskatt	-1040	-1040	-2750	-2920	-4660	-4750	-6740	-6740
Bostadstillägg	5480	5480	3070	3070	0	0	0	0
Kvar att leva på	13040	13040	15550	15980	16930	17115	21660	21660

Samtliga har en genomsnittlig hyra på 5490 kronor i månaden.

Skillnad jämfört med enbart garantipension

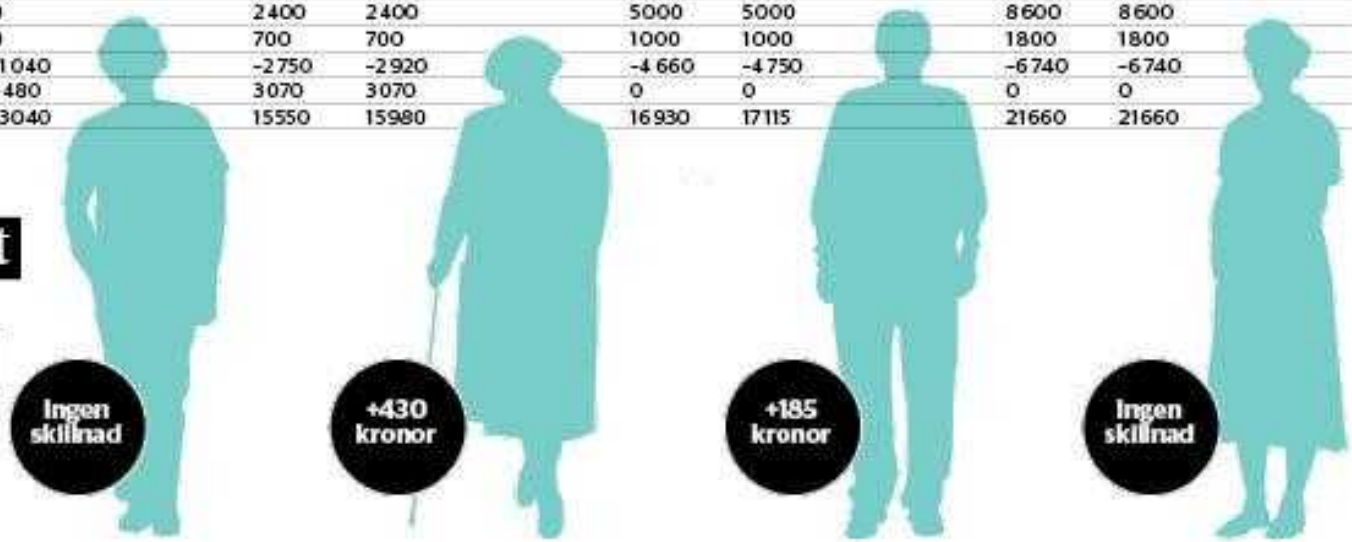

Källa: Socialdepartementet, DN

Maria Crofts: Så mycket mer kan du få i pension 2021

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Att ha arbetat i många år märks för lite på pensionen. Därför vill regeringen ge pensionärer med en allmän pension mellan 9 000 och 17 000 kronor i månaden mer pengar i plånboken, som mest 600 kronor i månaden före skatt.

Regeringen och samarbetspartierna C och L har kommit överens om att pensionärer som arbetat i många år och tjänat in en låg allmän pension ska få upp till 600 kronor mer i månaden. Förslaget är också förankrat i Pensionsgruppen där även M och KD ingår.

Regeringens departements-skrivelse är ute på remiss och uppgifterna i den här artikeln bygger på regeringens förslag. Detaljerna i förslaget kan ändras efter remissrundan och Lagrådets granskning, men beloppen ligger sannolikt kvar på samma nivå som i det ursprungliga förslaget. Ungefär hur mycket var och en får går att se i tabellen som publiceras tillsammans med den här artikeln. Då är det bra att veta att inkomstpensionstillägget i princip beräknas på den allmänna - pensionen, alltså den pension som man får från Pensionsmyndigheten. Tjänstepensionen och eventuellt privat pensionssparande räknas alltså inte med.

Tabellen utgår från att man uppfyller kvalifikationstiden som i de flesta fall är 40 års arbete. Det samma gäller personerna i våra exempel.

Regeringen vill att inkomstpensionstillägget ska betalas ut från den 1 september 2021. Det har socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) understrukit vid flera tillfällen. Men Pensionsmyndigheten har flaggat

för att det vore bättre att vänta till 2022 för att myndigheten ska hinna ställa om sina system så det återstår att se hur det blir.

Så här ska inkomstpensions-tillägget fungera enligt regeringens förslag:

Pengarna

De som har en allmän pension på 11 000–14 000 kronor i månaden får maxbeloppet på 600 kronor. De som har en pension på 9 000–11 000 kronor och 14 000–17 000 kronor får lägre belopp. Alla belopp är före skatt.

Pensioner som räknas

Det är bara den pension som - betalas ut av Pensionsmyndigheten och som har sitt ursprung ur arbete som avgör om och i så fall hur mycket pengar du får. Det gäller inkomstpension, premiepension, samt tilläggspensionen som betalas ut till dem som är födda 1953 eller tidigare. Eventuell garantipension som utfyllnad ska inte räknas med och inte heller änkepension.

Åldersgräns

Inkomstpensionstillägget ska betalas ut från den månad personen fyller 65 år. Från 2023 gäller 66 år och från 2026 ska

åldersgränsen knyta till riktåldern som avgörs av svenskarna s medellivslängd.

Antalet arbetsår avgör

För att få fullt inkomstpensionstillägg måste de flesta, födda efter 1945, ha tjänat in inkomstrelaterad pension i 40 år. Alltså genom arbete, a-kassa, sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning eller barnårsätter.

För äldre pensionärer gäller kortare tid. För dem som är födda 1935–1944 gäller till exempel 35 år och för födda 1934–1927 gäller 30 år.

Har man inte full kvalificeringstid minskas tillägget i förhållande till hur många år man tjänat in pension. För den som till exempel är född 1947 och har tjänat in pension i 30 år blir det högsta tillägget 600 kronor delat med 40 gånger 30 år. Alltså 450 kronor i månaden.

Automatisk utbetalning

Det ska inte krävas någon särskild ansökan för att få inkomstpensionstillägget. De som tar ut pension när tillägget införs får det automatiskt. För dem som ansöker om att ta ut pension

senare kommer ansökan även att gälla tillägget.

Bosatt i Sverige

För att få inkomstpensionstillägget måste man vara bosatt i Sverige. Tillägget går alltså inte att ta med sig utomlands.

Arbetat utomlands

För att få inkomstpensionstillägg måste man ha tjänat in svensk pension i minst ett år. Om man gjort det kan man tillgodräkna sig de år man tjänat in pension i ett annat land inom EU, EES eller Schweiz.

Premiepensionen

Den ska inte tas upp till det verkliga värdet när tillägget beräknas. I stället ska premiepensionen beräknas som om värdeutvecklingen varit den samma som för inkomst-pensionen.

Andra tillägg

Inkomstpensionstillägget påverkar inte garantipensionen. Det påverkar inte heller den inkomst som ligger till grund för beräkning av bostadstillägget.

Indexering

Inkomstgränserna för inkomstpensionstillägget kommer att räknas om varje år med

följsamhetsindexeringen som styr inkomst- och tilläggspensionen.

Maria Crofts
maria.crofts@dn.se

Fakta.
Pensionstillägget

Så stort blir inkomstpensions-tillägget. Det är bara den allmänna pensionen som betalas ut av Pensionsmyndigheten som räknas, inte tjänstepension och privat sparande. Varken bostadstillägget eller garantipensionen påverkas av inkomstpensionstillägget.

Allmän pension, höjning (kronor/ månaden):

9 000–9 167, 25
9 168–9 333, 75
9 334–9 500, 125
9 501–9 667, 175
9 668–9 833, 225
9 834 –10 000, 275
10 001 –10 167, 325
10 168 -10 333, 375
10 334–10 500, 425
10 501–10 667, 475
10 668–10 833, 525
10 834 -10 999, 575
11 000–14 000, 600
14 001–14 250, 575
14 251–14 500, 525

14 501–14 750, 475
14 751–15 000, 425
15 001–15 250, 375
15 251–15 500, 325
15 501–15 750, 275
15 751–16 000, 225
16 001–16 250, 175
16 251–16 500, 125
16 501–16 750, 75
16 751–17 000, 25

Qviberg köper tillbaka konkurs-drabbade MQ

SÖNDAG 10 MAJ 2020

I mitten av april försattes klädkedjan MQ i konkurs. Nu har den tidigare storägaren, finansmannen Mats Qviberg, köpt tillbaka bolaget. På lördagen öppnades butikerna på nytt.

– I takt med att bolag försvinner så kanske det finns ett utrymme för MQ. Det är min gissning, annars hade jag inte gått in i det här, säger Mats Qviberg till DN.

Den 16 april ansökte MQ om konkurs för klädkedjan. Anledningen var en kraftigt minskad försäljning för bolaget.

– Det är ett djupt beklagligt besked som styrelsen tvingats fatta, inte minst för vår personal, våra leverantörer och samarbetspartners. Vi har gjort allt vi kunnat för att möjliggöra en fortsättning av verksamheten men under rådande omständigheter får vi inse att det tyvärr inte är möjligt, sade då Ingvar Larsson, vd för MQ i ett pressmeddelande.

Men på lördag ska butikerna åter öppna. Finansmannen Mats Qviberg, en av MQ:s tidigare största aktieägare, köper tillbaka bolaget från konkursboet.

Mats Qviberg säger till DN att han tror att det är en bra affär.

– Och så har vi ett ansvar för de tusen anställda. Och kunden efterfrågar den här typen av butiker, kanske inte så mycket i Stockholm som i större landsortstäder.

Branschen svajar ju just nu?
– Absolut. Och det är då man ska köpa bolag och inte sälja. Det är väldigt tungt just nu men det går väl över det här med corona. I takt med att bolag försvinner så kanske det finns ett utrymme för MQ. Det är min gissning annars hade jag inte gått in i det här.
Mats Qviberg säger att han tror att bolaget har möjligheter att överleva, nu när det är ett skuldfritt bolag.
– Vi var ju lite svårt skuldsatta - efter köpet av Joy tidigare.
Nu ska bolaget satsa på ”smart casual” säger den nye ägaren: Kläder som fungerar för alla eventualiteter från jobb till gym till bridgekvällar.
Man kommer också att satsa mer på näthandel.
– Absolut. Det har kanske varit MQ:s svaghet att man varit sen med det, och det gäller andra bolag också. Men de som inte satsar på det kommer bli kraftigt efter.
Qviberg har tidigare gjort omtalade förvärv. I februari 2017 köpte han upp mediebolaget Metro genom bolaget Custos. Bara tre månader senare sålde han alla sina aktier i Custos för en krona.

Den korta perioden som medieägare uppmärksammades. Särskilt den intervju med Nyheter Idag som Mats Qviberg gjorde, där han beskrev en av medarbetarna på den nyförvärvade tidningen som ”en typisk stalinist som vi borde bli av med”.
Mats Qviberg var också tidigare ägare till HQ bank sedan 90-talet. Finansinspektionen återkallade tillstånden för banken 2010 då man menade att överlevnaden riskerades på grund av de stora riskerna. En förundersökning om grovt svindleri inleddes 2010 – men i juni 2016 friades samtliga anklagade från misstankar.

Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se

Experten om distansarbete: Chefer ska ha koll – men inte kontrollera

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Stackars alla chefer med kontrollbehov under coronakarantän. Anki Udd, ledarskapsexpert på organisationen Ledarna, menar att de kommer att ha svårt att klara av sitt jobb.

– Chefer måste våga lita på att medarbetarna gör det de ska. Annars får chefen det väldigt jobbigt, säger hon.

Anki Udds expertområde på Ledarna är att utveckla stöd till chefer, särskilt hur de organisatoriska förutsättningarna kan se ut för att underlätta ledarskapet.

– Har man ett stort kontrollbehov så kommer det att vara väldigt jobbigt att vara chef nu – och även i framtiden, konstaterar hon.

Som chef går det inte att ha fullständig kontroll eftersom dagens verksamheter ofta är så komplexa och kunskapsintensiva, menar hon. Däremot måste chefen ha koll. Men att ha koll är inte att kontrollera. Hon utvecklar resonemanget:
– Att kontrollera handlar om ett uppifrånperspektiv som i värsta fall betyder att man inte har tillit till att medarbetarna klarar av att göra, eller vill göra, det de ska. Medan att ha koll innebär att chefen, som har ansvaret, ser till att medarbetarna har förutsättningar för att göra ett bra jobb. Chefen ska ha koll på vad de gör, vad som funkar bra, vad de behöver hjälp med och så vidare, säger Anki Udd och fortsätter:
– Jag behöver som chef förstås ha en helhetsbild av min verksamhet och vad mina medarbetare gör. Är min grundinställning att jag utgår ifrån att människor vill bidra och kan bidra? Har jag tilltro till medarbetarna och de till mig? Ja, då räcker det att ha koll.
Men tyvärr visar det sig att många organisationer går i motsatt riktning. I stället för att bli plattare upplever många chefer att de blir mer hierarkiska. I en stor

undersökning som Ledarna gjorde förra året bland nära 5 500 chefer visade det sig att hälften av mellancheferna upplever sina organisationer som hierarkiska. En knapp femtedel tror att de kommer att bli ännu mer hierarkiska framöver.

– Jag blev inte förvånad eftersom jag hör chefer berätta om det här. Men det finns en paradox i det. Vi lever i en sådan osäker omvärld som går ganska fort och där en handfull chefer omöjligt kan ha hela bilden. Man måste ge mycket mandat ut i organisationen.

Hur kommer det sig då att det har blivit så här? Anki Udd ser två anledningar:

– Den ena förklaringen är globaliseringen där ledningen sitter i ett annat land med en annan ledarskapskultur. Men jag tror också att den osäkra omvärlden gör att det är svårt att ha kontroll. Det är helt enkelt inte möjligt. Då reagerar ledningen genom att dra åt lite hårdare. De tror att om de styr upp det mer eller är tydligare med rutinerna så har de kontroll. Men det är en falsk känsla.

Resultaten i Ledarnas undersökning visar också att många av cheferna inte trodde på en revolution av distansarbetet.
– Men ack vad vi alla bedrog oss, säger Anki Udd och menar att resultatet skulle bli annorlunda om man frågade cheferna i dag. Många chefer blir stressade av möjligheterna att arbeta var och när man vill. Mer än fyra av tio chefer, 42 procent, uppger i Ledarnas undersökning att ett mer flexibelt arbetsliv leder till ökad stress på arbetsplatsen. Det är stora skillnader mellan vilka områden de jobbar inom och på vilken chefsnivå de befinner sig. Inom kunskapsintensiva arbeten är det vanligare med flexibelt arbete än inom produktion där man har väldigt svårt att se att det ska fungera. Äldre chefer i undersökningen uppger i högre utsträckning än de under 44 års ålder att de upplever att flexibilitet leder till stress. Likaså anser den högsta ledningsnivån oftare att det fungerar bra med flexibelt arbete än mellancheferna.

Helena Sjödin Öberg

helena.sjodin.oberg@dn.se

Fakta. Flexibelt arbete

”**Flexibelt arbete leder till stress**”
45 procent av de högsta cheferna anser att det stämmer, liksom 40 procent av mellancheferna, 38 procent av de högre cheferna och bara 34 procent av företagsledarna.
Undersökningen genomfördes av Novus förra året bland ett slumpmässigt urval av svenska chefer, och i Ledarnas chefspanel. Totalt genomfördes 5 446 intervjuer.

Rop på skarpare gränser. Konstens frihet angrips från flera håll

SÖNDAG 10 MAJ 2020

Hanno Rauterberg
”Hur fri är konsten?”

Övers. Joachim Retzlaff
Daidalos
Att konsten är politisk brukar alltid komma som en överraskning. Hösten 2015 orsakar Makode Lindes planerade utställning på Kulturhuset i Stockholm en kort men infekterad ideologisk strid. Titeln, ”Negerkungens återkomst”, får kulturhusledningen att dra i tvärbromsen och stryka den i all offentlig marknadsföring.
Till konstnärens häpna protester.
Nästan samtidigt sprids nyhetsbilderna från Palmyra i Syrien, där krigare från Islamiska staten spränger det tvåtusenåriga Baaltemplet i luften.
Till hela västvärldens bestörtning och fördömanden.
Hur hänger händelser som de här ihop? Eller inte? Självklart kan det vara en slump som gör att fundamentalismens vandaldåd träffar våra känsliga världsarvsnerver precis samtidigt som identitetspolitiken drar upp nya gränser för vad konsten kan och får. Men det är också möjligt att vi står på tröskeln till ett mer genomgripande attitydskifte. En ny ordning, där konstens frihet inte längre är så självklar.

Vad den i så fall vilar på, är frågan i den tyske konstvetaren och journalisten Hanno Rauterbergs hypereffektiva essä ”Hur fri är konsten? Den nya kulturstriden och liberalismens kris”. Som undertiteln antyder är analysen delvis förutfattad. Det handlar för Rauterberg verkligen om ett epokskifte, där konsten och kulturen från att ses som en politisk frizon blivit ett fält för stridande idéer och intressen. Detta skifte bottnar i sin tur i det faktum att den långvariga liberala hegemonin just nu angrips samtidigt från flera håll. Och på snart sagt alla fronter tvingas retirera.

Rauterbergs typfall hämtas främst från USA och Tyskland, i den friktion som uppstår mellan offentliga – liberala – kulturinstitutioner och minoritetsgrupper som anser sig historiskt diskriminerade. Smått exemplarisk i sammanhanget är den strid som bröt ut under Whitneybiennalen i New York 2017, när Dana Schutz målning ”Open Casket” attackerades av afroamerikanska aktivister. Detta var mitt under Black Lives Matter-rörelsen, och Schutz anslöt sig –

kunde man tycka – till dess värderingar genom att utgå från ett känt historiskt fall där en ung svart pojke på femtiotalet dödades i ett rasistiskt våldsdåd. Fotot av hans öppna kista med hans sargade kropp utgjorde förlagan för Schutz bild.
Men för aktivisterna blev målningen i stället ett exempel på hur ”svart lidande” exploateras för den vita konstmarknadens ”vinning och nöje”. Schutz fick värja sig mot anklagelser om att reproducera övergreppet och uppmanades rentav att förstöra sitt verk. Det kan invändas att debatten i USA har historiska rötter som gör den speciell, men Rauterbergs poäng är att dynamiken i fallet Schutz är del av ett större mönster.
Identitetspolitiska protester mot ”kulturell appropriering” ses som alltmer legitima och konsten och dess institutioner går på defensiven.
En farlig utveckling, enligt Rauterberg. I samma stund som konsten ger upp sitt ”privilegium om absolut ansvarslöshet” förlorar den sin autonomi och riskerar att missbrukas för politiska syften. En konst som inte

vill försvara sin universella yttrandefrihet kan i längden inte försvara något alls.
Eller? Att dessa strider redan trängt in i det svenska konstsystemet är uppenbart. Lindes utställning på Kulturhuset blev exempelvis en psykosocial arbetsmiljöfråga när personalen anmälde den till DO. Och på Moderna museet 2015 försågs Nils Dardels ”Svart Diana” med varningstext i preventivt syfte. Bilden är alltså långtifrån enhetlig: apropå kollisionen mellan det antirasistiska budskapet i Lindes konst och de antirasistiska reaktionerna på densamma kan man utan vidare säga att de inte tycks stå för samma antirasism. Eller samma konstsyn. På ett liknande sätt ser vi att de religiösa dödshoten mot Lars Vilks och den institutionella utfrysningen av honom bara skenbart är riktade mot samma fiende. Och att de knappast någondera står på samma gyttjiga värdegrund som SD-styrda Sölvesborgs kommunala inköpsstopp för ”provocerande samtidskonst”.
Men ropen på skarpare gränser förenar.

Hanno Rauterberg anar ett kargt kulturlandskap vid horisonten, där moralismen banar väg för politisk ängslighet och ren censur. Så kan det säkert bli. Men ser man lite längre kan det ju också bli precis tvärtom. Kanske har universalismen blivit en boja på en konst som inte längre nöjer sig med sin politiska autonomi, utan vill verka för konkret förändring. Och kanske får då kontraktet mellan konst och samhälle skrivas om: konstens frihet definieras och försvaras på ett sätt som – låt säga – betonar ansvar framför ansvarslöshet, produktiv konflikt framför institutionell konsensus. Jag tror det kan bli riktigt intressant.

Dan Jönsson
kultur@dn.se

11 maj 2020

Falkenberg ber om hjälp från Tegnell

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Falkenberg förlorade den - juridiska striden om att under pandemin slippa ansvara för hemtjänsten för personer med fritidsboende. Nu kräver kommunen att regeringen ingriper och vänder sig till statsepidemiolog Anders Tegnell för att få hjälp.

I fredags skrev Kerstin Rosell (S), socialnämndens ordförande i Falkenberg, ett långt mejl till statsepidemiolog Anders Tegnell och Folkhälsomyndigheten som hon beskriver som ”ett nödrop”. Det var förra måndagen som förvaltningsrätten i Göteborg slog fast att Falkenbergs beslut om att tillfälligt stoppa hemtjänst till personer som inte är skrivna i kommunen är olagligt.

– Det var ett väntat beslut eftersom förvaltningsrätten skulle ta ställning till om vi bryter mot - lagen och det gör vi ju. Problemet är att socialtjänstlagen är skriven

för ett normaltillstånd och inte för den extraordinära situation som vi nu befinner oss i. Falkenberg anser att Folkhälsomyndighetens rekommendationer är överordnade socialtjänstlagen, säger Rosell.
– Vi överväger att överklaga till kammarrätten, men det osäkert om vi får prövningstillstånd. Min förhoppning är att Folkhälsomyndigheten kan pusha på regeringen. Det som behövs är en föreskrift om att tillfälligt göra ett undantag från möjligheten att flytta över sin hemtjänst från en kommun till en annan i syfte att minska smittspridningen.
Kerstin Rosell tycker att Folkhälsomyndighetens rekommendationer om att avstå från onödiga resor och att personer över 70 år ska undvika sociala kontakter är tillräckligt tydliga. Det hon nu hoppas på är att regeringen tar hänsyn till de konsekvenser som råden om att dämpa smittspridningen innebär för Falkenberg och andra kommuner.
– Stefan Löfven har pratat om hur viktigt det är att följa rekommendationerna. Jag hoppas

att han förstår att det här sätter oss i en märklig sits, säger Rosell. Ärendet som Falkenbergs kommun förlorade gäller en 84-årig kvinna som normalt är bosatt i en lägenhet i en stad i Västsverige. I överklagandet argumenterade kvinnan, via ombud, för att hon skulle ”vistas mest säkert och hälsosamt” i sommarhuset, genom färre kontakter med omvärlden och genom matleveranser från en butik i närheten.

– Efter utslaget i förvaltningsrätten har vi fått in ytterligare fall där personer med fritidshus vill flytta sin hemtjänst till Falkenberg. Vi befarar att situationen blir värre framåt sommaren, säger Kerstin Rosell.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Många svenskar fortfarande fast utomlands när flyg ställs in

MÅNDAG 11 MAJ 2020

I flera länder sitter svenskar fortfarande fast utan att få hjälp från Utrikesdepartementet. De få kommersiella plan som ser ut att avgå ställs hela tiden in.

– Vi är nu inne på vår elfte biljett, säger Christer Enkler i Sydafrika.

UD har hittills arrangerat 17 flygningar för att hämta hem svenskar och utesluter inte att fler kan komma att genomföras.

I en intervju med SVT i lördags sade utrikesminister Ann Linde (S) att antalet svenskar som sitter fast ute i världen och har signalerat att de vill få hjälp att komma hem nu är mellan 1 000 och 1 500. Runt 7 000 svenskar

har på olika sätt hittills fått assistans att flyga till Sverige.
– Nu har vi bara Gambia kvar där vi inte fått hem svenskar, sade utrikesministern, enligt SVT:s sajt.
Det fick strandsatta svenskar i andra länder att höra av sig till DN och förklara att det Linde sade inte stämmer.
Även om det på bolagens hemsidor kan se ut som om det går vissa kommersiella flighter är det bara i teorin. De få plan som med ojämna mellanrum ser ut att avgå ställs hela tiden in, så i praktiken sitter fortfarande många svenskar fast även i länder som Nya Zeeland och Sydafrika.
– Vi är nu inne på vår elfte biljett, säger Christer Enkler i Jeffreys Bay i Sydafrika, som tillsammans med sin fru försöker hitta ett sätt att ta sig till Sverige.
I Nya Zeeland befinner sig Lone Petersen, 22, utan möjlighet att ta sig hem. Hennes mamma Cecilia Petersen säger sig ha lagt ut ungefär 20 000 kronor på biljetter åt dottern, biljetter som brunnit inne.
– Jag är inte låginkomsttagare, men jag känner att mina resurser tryter. Jag måste spara till den dag

de säger att det kostar 100 000 att ta hem henne. Då måste jag göra det, säger hon och efterfrågar råd från myndigheterna:
– Jag vill veta om UD kan säkra hemtransport eller i alla fall ge något adekvat råd, något annat än att fortsätta boka, för det funkar inte.
Ann Lindes pressekreterare Mikael Lindström säger till DN att uttalandet i SVT plockats ur ett längre resonemang. UD är väl medvetet om att svenskar sitter fast på många andra platser än i Gambia.
– Det är den sista nu planerade assisterade resan. UD säger inte att det blir den sista, säger Lindström.
Hittills har Sverige tagit initiativ till 17 flygningar för att hjälpa hem folk. Där har även medborgare från andra EU-länder, Norge och Storbritannien fått plats.
På motsvarande sätt har ett 250-tal flygningar arrangerade av andra EU-länder kunnat ta med sig svenska medborgare.
– I den rådande situationen har vi prioriterat platser där möjligheterna att ta sig hem varit

uttömda och där situationen för svenska resenärer har bedömts vara särskilt allvarlig, säger Lindström.
I bland annat Indien och Peru har det exempelvis varit svårt att få tillstånd att resa in och ut ur landet.
Förra måndagen genomfördes en assisterad utresa från Chile och Bolivia. Lindström betonar också att läget förändras snabbt.
– Vi noterar lättade restriktioner. UD följer utvecklingen noga.
I Sydafrika blir Christer Enkler allt oroligare över situationen på plats. Han och hans hustru brukar tillbringa vintrarna i landet, så de är vana vid att vara där. Men nu är läget skrämmande, säger han.
– Presidenten har inte visat sig på två veckor. Man jagar folk på öde stränder med hund. Folk är rädda.
Enligt Enkler har en annan svensk i landet sonderat intresset för att om möjligt ordna flygtransport till Stockholm på egen hand och fått 300 svar.
– Alla är desperata att komma hem.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

Dela

Man gripen efter grovt våldsbrott i Härnösand

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Flera personer har skadats och en man har förts till sjukhus efter ett misstänkt mordförsök i Härnösand tidigt på söndagsmorgonen. Brottet ska enligt polisen ha skett i en lägenhet. En man greps och anhölls senare av åklagare.

– Utredningen är i sin linda, vilken relation männen har till varandra vet vi inte än, säger Anderz Olsson, jourhavande förundersökningsledare vid polisen.

Polisen vill inte gå in på några fler detaljer. Under söndagen genomfördes förhör, teknisk undersökning av brottsplatsen och spårsäkring.

TT

2 000

MÅNDAG 11 MAJ 2020

soldater ingår i marinens övning Swenex 20, som startar i dag och pågår till den 21 maj. Övningen berör främst områden kring Göteborg och södra Bohuslän, Hanöbukten, södra Östersjön, och Stockholms södra skärgård. Omkring 15 större fartyg, ett 80-tal mindre båtar, tung och lätt helikopter samt flyg ska delta.
TT

Man gripen för mordförsök i Uppsala

MÅNDAG 11 MAJ 2020

En man har gripits misstänkt för mordförsök i Uppsala. Polisen fick larm om att en skadad man kommit in till Akademiska sjukhuset med skador ”från ett vasst föremål”, skriver polisen på sin hemsida. Mannen ska ha varit allvarligt skadad men talbar. Via uppgifter till polisen framkommer

en misstänkt brottsplats i bostadsområdet Gränby. Där greps initialt två personer misstänkta för försök till mord. Den ena, en kvinna, släpptes under söndagseftermiddagen och är inte längre misstänkt.

TT

Snart inleds jakten på fuskande företagare

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Om någon vecka kommer Skatteverket att kunna granska om företagare fuskar med korttidspermitteringarna. Mycket av arbetet handlar om att granska personalens

närvaro och ställa det mot deklarationerna.

Redan för en månad sedan, efter signaler om att det förekom fusk med systemet med korttidspermitteringar, lovade regeringen att Skatteverket skulle få ett tillskott motsvarande 130 medarbetare.

Men ännu har de inte börjat med granskningen. Lagstiftningen är inte klar än.

– Befogenheterna som Skatteverket ska ha arbetar regeringen med och ska med i ändringsbudgeten som lämnas i mitten på maj, säger Skatteverkets generaldirektör, Katrin Westling Palm.

Skatteverket har redan ett antal verktyg för kontroller så som personalliggare och arbetsgivardeklarationer, som lämnas varje månad och där den avdragna skatten för de anställda ska framgå.

Men dessa verktyg är främst till för skattekontroll och inte för kontroll av tillfälliga, och massiva, statliga stöd.

– Då behöver man skruva lite på ändamålen i regelverken för att vi ska kunna använda dem till just de här syftena också.

Rent praktiskt handlar arbetet mycket om att granska personalens närvaro och ställa det mot deklarationerna.
– Man kan göra det fysiskt genom att kontrollera personalliggare och koppla det med månadsuppgiften, säger Westling Palm.
Resurserna verket väntar på handlar om att göra efter-kontroller. Men Katrin Westling Palm understryker att verket redan hjälper Tillväxtverket med handläggningen med ansökningarna av korttidspermitteringarna.
– Det är viktigt att veta att inför de utbetalningar som görs nu så görs också kontroller. Och våra medarbetare som hjälper till med handläggningen hjälper ju också till med sin erfarenhet och kunskap.
Skatteverket samarbetar också med andra myndigheter och informerar om de metoder och urvalskriterier man arbetar med i kontrollerna.
– Så vi har redan en dialog med både Försäkringskassan och Tillväxtverket.
Stödet till korttidspermitteringar är det största enskilda stödet, men

Westling Palm menar att kontrollerna kan komma att gälla andra stöd också.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se

Bara gosedjuren får besöka Junibacken

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Den första veckan i mars började det glesna bland besökarna på Junibacken. Veckan därpå kom det inga alls. Den 22 mars slog huset igen och nästan alla i personalen är

varslade. Nu får bara barnens gosedjur komma in.

– Det allra värsta är ovissheten i allt, säger Junibackens vd Kajsa Medin Hansen.

Januari och februari såg enligt Kajsa Medin Hansen väldigt bra ut, men den första veckan i mars hade besöken minskat med 20 procent och sedan kom det inga besökare alls.

– Det är ett väldigt allvarligt och ovisst läge. Besökarna är våra enda intäkter. Vi har gjort alla kostnadsbesparingar vi kan, säger hon.

Nästan alla i personalen – 50 fast anställda – är varslade och korttidspermitterade, de jobbar 20 procent av sin arbetstid. Bolaget har sökt anstånd med inbetalningar av skatt och moms. Alla timanställda och nästan alla provanställda och konsulter har sagts upp. De normalt 40 säsongsanställda får inga jobb på Junibacken i år.

– Men det räcker inte. Juni, juli och augusti är våra starkaste månader, nu är vi väldigt hotade, coronakrisen slår hårt. Varsel leder till osäkerhet, det finns en risk att våra kompetenta och

värdefulla medarbetare söker andra jobb, säger Kajsa Medin Hansen.
Junibacken har normalt omkring 320 000 besök om året och nära hälften av besökarna är utländska turister som nu inte kommer hit alls.
– Turisterna är viktiga för Junibacken, men vi anser att Junibacken också är viktig för turisterna, säger Kajsa Medin Hansen.
Samtidigt som de sparar på allt som är möjligt måste de vara klara att öppna, de gasar och bromsar samtidigt.
– Vi städar, reparerar det som är trasigt, underhåller huset och sköter trädgården, säger marknadschefen Sandra Axell Katouzi.
Men det finns trots allt besökare på Junibacken. På trappan till Villa Villekulla sitter omkring 120 gosedjur som barn har skickat in, med lappar kring halsen som till exempel ”Hej. Jag heter Kattja och är 8 år”.
– De får uppleva det som barnen vanligtvis gör. De är med och spelar teater, de åker sagotåget, leker i Villa Villekulla, åker rutschkana och de får också gå in

på förbjudna ställen där barnen inte släpps in, säger Sandra Axell Katouzi.
Junibacken filmar och lägger ut gosedjurens äventyr så att barnen kan följa dem.
– Gosedjuren är det roligaste vi har nu, det är så tråkigt att vi inte kan ha barn här. Barnen är de största förlorarna, sagotåget är en kulturskatt och vi brukar ge 1 500 teaterföreställningar om året. Gosedjuren är ett sätt att hålla kontakt med barnen, säger Kajsa Medin Hansen.
– Det här är ju ett hus som är gjort för att vara fullt med barn. Nu får de titta på vad deras gosedjur gör, de blir väldigt förtjusta av att se sitt eget ha roligt, säger Sandra Axell Katouzi.
Mitt i krisen har Junibacken enligt Kajsa Medin Hansen ett bra samarbete med leverantörer och samarbetspartner.
– Vissa behöver vi inte betala alls, andra ger anstånd med betalningen. Men nu börjar det kännas att det har gått lång tid. Det är sorgligt, en nedräkning som vi inte vet när den tar slut, säger hon.
Grannarna på södra Djurgården, Nordiska museet, Vasamuseet och

Skansen får del av det kulturstöd som kulturminister Amanda Lind presenterade på fredagsmorgonen – stödet ska motsvara 70–80 procent av det inkomstbortfall som är en följd av stängningarna. Junibacken, som är ett privatägt aktiebolag, får inget av det stödet.
– Men ägarna har aldrig tagit ut någon vinst, allt går tillbaka till verksamheten, säger Kajsa Medin Hansen.
Hon hoppas att de kan få del av regeringens omställningsstöd på 39 miljarder kronor, som gäller företag som under mars och april har haft ett omsättningstapp på minst 30 procent. Junibacken ska också söka bidrag hos Kulturrådet.
– Men regeringens åtgärdspaket räcker inte, och det går för långsamt.
Har ni någon aning om när ni kan öppna igen?
– Det är jättesvårt att svara på. Det är svårt med tidpunkten och svårt att veta hur många som kommer när vi öppnar. Så länge restriktionerna med förbud för folksamlingar med över 50 personer finns så går det inte, säger Kajsa Medin Hansen.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Därför fungerar videomötet så mycket sämre än riktiga träffar

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Affärsmöten, middagar med vänner, kontakten med instängda morföräldrar... Videokonferensen har blivit ersättningen för all social samvaro med förhinder. DN:s Kristofer Ahlström loggar in i en kommunikationsform som haltar, hackar och laggar.

Det var tänkt som en fin gest, men upplevelsen blev fasansfull.

En torsdag nyligen skulle redaktionen sjunga ”Ja må han leva” för en kollega. Men eftersom ingen av oss var på kontoret skulle vi gemensamt ta ton, från våra hem, i en videokonferens.

Och så uppstod en scen likt skräckfilmerna där någon lyckas göra en ljudupptagning av läten

från andevärlden, eller från en helvetesdimension där allt som är vackert förvrids. Så lät våra stämmor. Röster som skrapade ihåligt metalliskt i mikrofonen, röster som vobblade när sången ekade runt i allas högtalare, röster som försköts i otakt på grund av svajiga uppkopplingar.
Denna körsång från Gehenna ackompanjerades av stroboskopiskt förbiflimrande närbilder på vansinnigt skrattande människor i takt med att deras mikrofoner fångade upp ljud.

Det är alltså den här tekniken, - videomötet, som ska lösa vår brist på umgänge i karantäntider.
På sociala medier sprids ett mem flitigt nu, som egentligen skulle kunna ersätta hela den här artikeln. Det går så här:
Me: i miss my friends
My friends: let's video call
Me: no
För jag har lärt mig att avsky videomötet som samtalsform. Hur ska man kunna fånga någon mitt i korsdraget av utrop som ”Du försvann ett tag, kan du ta det igen?” eller ”Du har glömt slå på

mikrofonen!” eller ”Kan du slå av din mikrofon?”
Någons bild laggar, någons tal hackar – meningsbyggnaden blir som morsekod. Eller så fryser någons ansikte i en skräckmask mitt i en mening (så där som föräldrar alltid varnar kommer ske när man gör fula grimaser som liten).
Även när tekniken funkar felfritt finns ett enormt avstånd mellan oss. Man stirrar på ett platt digitalt ansikte som helt saknar den tredimensionella människans finmotoriska gester och små ljud. Utan detaljerna att avläsa i ett mänskligt möte blir man snabbt existentiellt rådvill: Lyssnar du på vad jag säger? Finns jag ens?
Per Naroskin är psykolog och har erfarenhet från videomöten sedan 1990-talets distansföreläsningar på länk, med tjock-tv-apparater inrullade i klassrummen och kablar slingrande som feta sydamerikanska ormar längs golvet. Han säger att även om tekniken förbättrats avsevärt så finns det något man inte beaktat i effektiviseringen; det han kallar ”irrelevanta variabler”.
– Mycket av vår upplevelse av ett genuint möte bygger på dem. Om

du satt mittemot mig på ett kafé skulle du se hur jag rörde på händerna, hur jag lade ena benet över det andra, sträckte på ryggen för att jag var stel av att sitta mycket, du skulle lägga märke till fläcken på mina byxor eller om jag riktade blicken mot en söt servitris. Allt det som du kan dra slutsatser av kring en person, men inget av det syns i ett effektiviserat Zoom-möte.
Det stämmer rätt bra överens med hur en kunnig författare gestaltar en karaktär; alla de små, till synes obetydliga detaljerna som ändå visar vad för typ av människa man har att göra med. Men i videomötena är tekniken optimerad för avståndet om en halvmeter från kamera till ansikte. Upplevelsen beskärs. Man förfrämligas, kort sagt.
De onaturliga förutsättningarna gör att samtalet stakar sig. Turordningen sätts ur spel. Antingen pratar tre personer i mun på varandra så att ingen når fram, eller så uppstår en stel tystnad i flera sekunder efter varje replik för att ingen vill avbryta någon annan. I stället för kommunikation: förvirring.

Mathias Broth är professor i språk och kultur på Linköpings universitet, med inriktning på samtals- och interaktionsanalys. Han säger att tajmingproblematiken beror på en förskjutning inte bara av rum utan även av tid: det råder i videomöten en diskrepans mellan ”min tid” och tiden på andra sidan, där det jag gör syns och hörs för de andra.
I vanliga fall när vi finns i samma tid samtalar vi verkligen tillsammans, och visar språkligen och kroppsligen med en mycket hög grad av precision hur vi förstår varandras tal och gester.
– Men den här lilla skillnaden i tid gör att turövergångar inte blir lika smidiga. Man kan säga att videosamtalet som miljö är lite mindre lämpad för korta snabba turbyten eller verbala stödsignaler som visar att vi lyssnar och är med. Och svårigheterna ökar med antalet deltagare i videomötet.
Han ger några exempel:
– Man brukar exempelvis luta sig framåt eller göra en inandning för att visa att man gör anspråk på nästa tur innan föregående tur är slut. I videomiljön blir sådana

metoder mindre tydliga och därmed mindre användbara för att lösa koordinationen mellan turer i samtal.
Även blickarna spelar roll. Uttrycket ”ett samtal mellan fyra ögon” är slitet, men också det mest passande för att beskriva det verkliga mötets fördelar gentemot videovarianten.
Ett videosamtal sker snarare mellan två och ett halvt, eller kanske tre ögon. Äkta, fullödig ögonkontakt får man inte. Blickarna är alltid lite svävande, blankt stirrande på halvdistans eller riktade vid sidan av eftersom de inte tittar på dig: de tittar på en skärm, och det gör du också. Känslan är som ”uncanny valley”, termen för att skapa en nästan människolik avbild, där det oftast är just ögonen som inte riktigt blir trovärdigt naturliga. Ju närmare man kommer det mänskliga desto mer tänker man på avvikelserna, och känner avsmak inför imitationen.
Ja, så tänker jag nu om mina vänner och kollegor, men det är inte mitt fel. Forskningen ger mig rätt i min upplevelse. I studien ”Situated organization of video-mediated interaction” av Jakub

Mlynar från 2018 står: ”Avståndet mellan skärm och kamera skapar störande effekter rörande blickens riktning. Det är inte möjligt att uppnå gemensam ögonkontakt med avbilden på skärmen.”
Resultatet i studien blev att deltagarna efter ett tag slutade att titta på skärmen helt, eftersom det ändå inte uppstod något möte där. Och när blicken flackar gör även uppmärksamheten det.
Jag avskyr människor som mitt i ett samtal plockar fram mobilen och börjar kolla den, det finns inget värre sätt att bli socialt nobbad, men jag blir just den människan i ett videomöte: jag klickar runt lite medan samtalet pågår som ett mysigt sorl i bakgrunden, skärmen är ju ändå där så jag kan lika gärna passa på att svara på mejl, läsa ett nyhetsbrev, titta på ett klipp:
Även detta beteende bekräftas som naturligt av vetenskapen, i en studie från 2001 som visade att det i videomöten inte är ovanligt att människor samtidigt utför aktiviteter som inte har med mötet att göra.
Det här sker dock även i verkliga möten, säger Per Naroskin. Han kallar det för att ”gå i inre exil” –

när man vet ungefär vad personen på ett möte ska säga passar hjärnan på att växla över i skärmsläckarläge, man nickar lite bifall medan tankarna vilar.
Men det allra värsta med att prata i videosamtal är att man ser sig själv. Hela tiden stirrar min digitala spegelbild tillbaka på mig, och på nolltid är jag fångad av självmedvetenheten: Ser mina tänder ut så där när jag pratar? Ligger mitt hår så där platt? Har mina ögon alltid legat så där djupt insjunkna i påsar av svullen hud? Jag vill inte tro att jag är en fåfäng människa, men flera gånger har jag helt missat vad samtalet handlar om eftersom jag är för upptagen med att hitta rätt vinkel på käken så att inga dubbelhakor bildas, eller sänka huvudet så att kameran inte slukas av mina näsborrars oändliga grottvalv.
Som tur är har den jag pratar med ofta fastnat i samma narcissistiska rävsax och pratar blint och dövt med sin egen avbild.
Per Naroskin menar dock att spegelstirrandet inte måste handla om självupptagenhet.
– Vi människor vill ha koll på vilket intryck vi gör på omgivningen så att vi inte trampar

i klaveret. Det är en fråga om social kompetens, att man inte struntar i hur man tittar eller hur man ser ut.
Varje morgon inleder DN:s kulturredaktion arbetsdagen med ett digitalt stormöte. Och varje morgon möts jag av samma syn när jag loggar in minuterna före: en tigande mur av ansikten, öde ögon. Det är videomötesdeltagarnas normaltillstånd, att se ut som traumatiserade krigsveteraner fångade i sina egna huvuden. Småprat är sällsynt eftersom det inte går att skapa intimitet när det känns som att stå inför en folkmassa. Kanske kan det jämföras med scenskräck, det onaturliga att tala inför grupp. Ansatsen blir enorm.
För när man sedan väl tar ordet så tar man det verkligen. Då är jag tillbaka i lumpen på KA3 för tjugo år sedan: det är ständiga bröst-toner och pekande med hela handen. Kanske för att man ser de många ansiktena och tror att man måste klämma i för att nå dem alla. Och liksom på kaserngården bryter ingen in med en replik, som skulle ha skett i ett naturligt samtal, eftersom det vore att

kräva ordet inför en folkhop när man inte har något av absolut största vikt att inflika.
Per Naroskin tror att det beror på en kombination av saker.
– Ju osäkrare du blir desto mer överkompensatoriskt högt pratar du, därav underbefälstonerna. Men det kan också vara en effekt av tekniken. Plattformar som Skype, Zoom och Hangout är businessutvecklade, de är inte finjusterade för småprat; deras syfte är att förmedla budskap som ska tas del av.
Det är intressant, för betyder den lite störda och aviga kommunikationen att den kan leda fram till dåliga beslut i ett möte?
– Det tror jag absolut. Det finns en stor risk med ett vinklat begränsat beslutsunderlag när man underskattar betydelsen av variabler som anses irrelevanta. Om du ska anställa mig och vi träffas så är det ganska viktigt med de signalerna för att ta rätt beslut. Det är ju inte bara mitt cv och hur jag svarar på frågorna som är avgörande för hur jag passar som person.
Även detta är lett i bevis av vetenskapen. I en studie (med den

underbara titeln ”Video killed the interview star”) från 2017 simulerades en anställningsintervju. Där rankade personalchefer sina jobbkandidater lägre när intervjun skedde via videosamtal än när det skedde på plats. Man antog helt enkelt det värsta gällande de arbetssökandes beteenden – att deras långsamma svar i videosamtalet berodde på ouppmärksamhet snarare än de tekniska begränsningarna.

Men man kan också vända på det, säger Naroskin.

– Ponera att det handlar om ett strikt informationsutbyte där vi ska ta snabba beslut. När man inte blir distraherad av variablerna kan det bli lättare att fokusera på budskapet om det är en ren faktafråga.

Tvångsförflyttningen in i ett nytt teknikparadigm har förutsägbart nog fått mig att längta efter gamla kommunikationsformer. Jag som egentligen slutat att använda telefonen för att ringa – jag hör bara av mig på sms, chatt eller snap – längtar nu efter den nära kontakten mellan stämband och trumhinna i ett vanligt

telefonsamtal. Jag har till och med börjat längta efter landlina, bakelithöljen, nummerskiva och kopplingston; ord som yngre generationer förmodligen måste googla arkeologiskt för att förstå innebörden av.

Jag anar kort sagt ett vägskäl framöver: Antingen lär jag mig att dressera brevduvor eller så vänjer jag mig vid den nya tekniken och dess barnsjukdomar. En dag ska väl även den kännas trygg, på samma vis som Facebook till slut blev morfarskompatibelt.

Men för säkerhets skull undviker jag att logga in på framtida födelsedagar.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se

”Hur vet jag egentligen när det är dags att lämna min man?”

MÅNDAG 11 MAJ 2020

Det kärlekslösa äktenskapet har gjort henne allt mer nedstämd. Samtidigt är hon rädd för en förändring – klarar hon sig verkligen utan sin man?

Psykologen Anna Bennich tipsar om tre viktiga frågor att ställa sig inför beslutet om att skiljas.

?Fråga: Jag och min man har varit gifta i 20 år och har en son tillsammans. De första åren i äktenskapet var allt bra. Men de senaste 10 åren har präglats av allt större distans. Min man visar inget intresse för mig, tar aldrig initiativ till sex eller annan form av fysisk kontakt. Vi slutade ha sex för flera år sen.

Våra samtal kretsar kring vardagslivet, om vi kommer in på något känsligt så kollapsar

kommunikationen fort och jag upplever att han skyller allt på mig. Jag tog initiativ till parterapi för några år sen och vi gick några gånger, men utan något särskilt resultat. Jag har de senaste åren känt mig alltmer nedstämd och har tappat självkänslan. Jag är arbetslös i perioder och oroar mig för om jag kan klara mig själv . När vet man att det inte är någon idé att försöka längre? När vet man att det är slut? Hur ska jag veta när det är dags att lämna? Min man vill inte diskutera vare sig separation, skilsmässa eller parterapi. Han sluter sig inom sig själv och svarar inte på tilltal. Jag tror jag går omkring och väntar på att vi ska bli överens om att dela på oss. Men misstänker att den dagen aldrig kommer En del av mig längtar efter ett nytt liv, samtidigt är jag livrädd för förändringen.

52-åringen

!Svar: Hej! Du beskriver ett vanligt, men ändå svårt, dilemma. När något ”är över” har sällan knivskarpa konturer och det är så många faktorer som trillar in i ekvationen. Rädsla och oro för framtiden är en: kommer man klara sig, blir det bättre, tänk om

det blir sämre? Fina minnen, hopp och en önskan att det ska gå att förändra, blir bättre, är en annan. Funderingar på vad som blir bäst för barnen är en tredje. Och så vidare.
Det är också ofta svårt att, som du gör, gå alldeles ensam med de här tankarna. Precis som det är tungt att fatta ett så stort och avgörande beslut på egen hand. Inte minst när samtal om er relation också kommer med en hel del gräl och avvisande ifrån din make när du försöker ta upp frågan. Att fatta beslut och sedan driva en skilsmässa, med både rädsla och skuldkänslor, och så den egna sorgen över det som inte blev – det är inte svårt att förstå varför skilsmässan ofta är en av de svåraste sakerna vi gör i livet. Så vilsen man känner sig. Det blir begripligt att många drar sig för beslutet in i det längsta.
Det är intressant att fundera på vad vi egentligen kan förvänta oss av en monogam kärleksrelation. Vad tänker vi att en enda person ska bidra med i våra liv? De senaste decennierna har vi (i den här delen av världen) blivit alltmer fria att välja själva hur våra liv ska se ut. Vi måste inte

gifta oss med mannen på granngården för att det är en bra ekonomisk lösning (eller för att det inte just fanns så många andra alternativ i byn). Vi klarar oss ändå, vi kan välja – och välja bort om vi inte vill det här längre.
Sedan några årtionden har också de flesta kvinnor råd att separera. Tänk att det var nästan omöjligt för bara hundra år sedan. Vi kan välja – och välja bort om vi inte vill det här längre.
I spåren av den friheten följer också ett tryck att skapa sitt eget liv, inte ta någon skit, välja och leva ”rätt”. Och i en era av tidigare sällan skådad jämförelsehets väcks missnöjet. Varför är min partner inte si, om hen bara kunde göra så, då skulle allt vara bra.
Vi har ganska höga krav på vad en enda person skall leva upp till i dag. Älskare, bästa vän, vår trygga punkt,stabil medförälder,någon att förverkliga våra drömmar med. Väldigt få personer kan leva upp till allt det över lång tid. Därför kan det ibland vara bra att se över sina egna föreställningar om hur det bör, måste, borde vara och stämma av dem, är de realistiska?

Med det sagt. Låt oss titta på var du befinner dig nu. Du beskriver en sedan många år kärlekslös relation helt utan bekräftelse. Du kan inte alls lyfta de saker som känns svåra utan att allt havererar. Du är också helt utan fysisk närhet, något som ganska snabbt brukar leda till lågt självförtroende och inte sällan skam. Det saknas ju inte bara fysisk närhet, utan också det som är närande i samtalen, i tilliten, i känslan av samhörighet. Man blir på ett vis frusen av det.
För det är ju själva kärnan i att vara i en kärleksrelation. Man kan vara utan en hel del gemensamma intressen, man kan tycka olika och gräla ibland, man kan inte förvänta sig att båda ska känna lika mycket lust alltid. Men det man SKA förvänta sig är ömsesidig respekt, möjligheten att kunna dela och lyfta saker som känns svåra – och en grundläggande känsla av omtanke. Hur ska man någonsin kunna lösa problem, bli förstådd eller förlåten annars? Själva relationens anatomi bör bestå av mer bra än dåligt, tillgodosedda behov av trygghet och bekräftelse och möjligheten att bråka utan

skrämmande konsekvenser eller ständiga återvändsgränder. Annars blir det väldigt ensamt. Din huvudsakliga fråga är ”hur vet man när det är slut?” Du kan ställa dig några hjälpsamma frågor. Först, har ni försökt förändra er situation utan att lyckas? Du beskriver till exempel ditt initiativ till parterapi som inte gav något. Även dina försök att prata om dina upplevelser är ett sådant försök, men där möts du av bryskt avvisande. Den andra frågan är: älskar du honom? Om svaret är nej så finns inte heller så mycket bränsle till nya försök. Och älskad tycks du inte uppleva dig vara, troligen inte han heller.. Den tredje frågan kan vara: hur tror du att situationen ser ut om fem år ? Hur stor är möjligheten att det skett en förbättring, att du mår bra igen? Om du gissar att den möjligheten är närmast obefintlig är följdfrågan: vad vill du hälsa till ditt nuvarande jag, där ifrån framtiden? Vad är dina år värda?
Jag vill säga att din tid, och du själv, är värda mycket mer än den här stegrande distansen, avsaknaden av kärleksfulla ord eller handlingar, och känslan av

uppgivenhet och nedstämdhet. Jag förstår så väl din rädsla för sämre ekonomi och för ensamhet. Det är vanliga orsaker till att vi tvekar och så klart relevant . Men vi hamnar ju sällan på gatan i och med det välfärdssystem som byggts upp. De möjligheter till stödinsatser som erbjuds kan vara bra att räkna på. Det handlar också om att ställa kostnader emot varandra. Det är dyrt att vara i något som leder till nedstämdhet och bristande tilltro till sig själv. Ensamheten kan också upplevas skrämmande. Men i ekvationen får du inte glömma bort att du är redan ensam – i relationen. Finns vänner eller familj runt dig som du kan vända dig till för att lindra den känslan? En del personer söker även professionell hjälp för att hantera alla rädslor och svåra beslut. Då är man åtminstone inte lika ensam i den mest akut vilsna tiden.
En kärleksrelation bör inte vila på antagandet att det skall vara du och jag tills döden skiljer oss åt. Det är en konstig regel som människan har hittat på. Relationens syfte bör baseras på att vi är tillsammans så länge som det är tillräckligt bra för oss.

Annars bör livet skilja oss åt i stället.
Så hur ska du veta när det är dags att lämna? Jag vet ju inte det alldeles säkert. Men utifrån din berörande och faktiskt sorgliga beskrivning av det kärlekslösa, av de ständiga återvändsgränderna, av alla åren som gått utan förändring, och inte minst ditt psykiska mående, har jag uppfattningen att det är ungefär nu.
Anna Bennich

12 maj 2020

Nobelekonomen: Måste testa miljoner varje dag för att rädda ekonomin

TISDAG 12 MAJ 2020

Det går att både bekämpa pandemin och rädda världens

ekonomier. Vad som krävs är miljontals tester varje dag. Det säger professor Paul Romer, som mottog Ekonomipriset till Nobels minne 2018, i en exklusiv intervju med Dagens Nyheter.

Men är det önsketänkande – eller en plan som går att förverkliga med lite vilja?

Ekonomiprofessorn Paul Romer förespråkar en lösning på pandemikrisen som många säger är ogenomförbar. Det tycker Romer är fantasilöst struntprat.

– De här motargumenten håller inte när man synar dem! säger han på telefon till DN.

Men så råkar Paul Romer också vara världens kanske främsta expert på hur människan får till synes omöjliga saker att ske. ”Om framstegets möjlighet”, var temat på hans Nobelföreläsning 2018. Han fick priset för sin forskning om kunskapens drivkrafter. Och hur användbara idéer och uppfinningar sprids i samhället. Ingen resurs är oändlig, förutom människans snille. Det är teknikoptimisten Paul Romers budskap.

Pandemin har gjort honom bekymrad, dels på grund de ekonomiska följderna.
– Den djupa depression vi nu kan stå inför oroar mig inte bara för att den skapar ojämlikhet och lidande. Arbetslösheten är förmodligen kring 20 procent i USA nu. Det oroar mig också för att det kan skapa politiska slitningar som faktiskt krossar demokratin, säger han.
Men smittan har också gjort honom frustrerad över vad han ser som omöjlighetstänkande och fatalism i kampen mot viruset.
– Den stund som viruset hoppade från djur till människa verkade det som vi ställdes inför två alternativ. Antingen låter vi det här spridas i befolkningen, med många döda som följd. Eller så försöker vi hålla det borta genom att stänga våra samhällen på ett sätt som är helt ohållbart. Det vore ett hemskt öde om det verkligen var det enda vi kunde göra.
Det tredje alternativ som han har ägnat de senaste månaderna åt att fördjupa sig i och torgföra handlar i stället om masstester.

Det låter bekant. ”Testa, testa, testa”, säger WHO.
Men Paul Romer förespråkar en form av intensiv virusscreening i hela befolkningen som bara behöver kombineras med en annan åtgärd: Den som testar positivt för sars-cov-2 ska stanna hemma i två veckor. Ingen smittspårning krävs. Inga appar för att kartlägga kontakter, som väcker frågor om integritet. Inte heller någon social distansering för den som är frisk.
Men det gäller alltså att hitta tillräckligt många – inte nödvändigtvis alla – av de som är smittsamma vid en tidpunkt och isolera dem. Då kan samhället öppnas samtidigt som epidemin hålls nere.
Haken är att det kräver mycket tester. Väldigt mycket tester.
Tillsammans med KI-professorerna Sten Linnarsson och Jussi Taipale har Paul Romer nyss genomfört en studie som underbygger resonemanget med epidemiologiska modeller.
– Vi har aldrig träffats, utan hittade varandra på nätet och upptäckte att vi hade samma tankar. Jussi och Sten kan ju den

molekylära biologin, säger Paul Romer.
Den gemensamma forsknings-artikeln, som ännu inte är publicerad i någon vetenskaplig tidskrift, kan ses som ett tankeexperiment: Om alla smittskyddsåtgärder avvecklades, hur mycket screening skulle då behövas för att hålla viruset i schack och reproduktionstalet, R, under den viktiga gränsen 1? Svaret är att ungefär en tiondel av befolkningen skulle testas varje dag enligt ett rullande schema. I Sverige skulle det betyda en miljon tester dagligen. Att jämföra med några tusen som görs nu.
Ett liknande förslag på ”exitstrategi” har nyligen framförts av ett brittiskt forskarlag i den vetenskapliga tidskriften The Lancet.

Är det här verkligen genomförbart?

– Det är en väldigt enkel grej, egentligen, att avläsa en gen i ett virus. Vi tror att kostnaden kan sänkas från 100 dollar per test till 1 dollar.

Många som arbetar med testerna säger att materialbrist är ett stort problem. Hur löser man det?

– Nämn vilken flaskhals som helst så har vi en tänkbar lösning.

Brist på reagenser, alltså ämnen som behövs i labbet?

– De mest kritiska reagenserna används för att extrahera RNA ur proverna, men det har visats att man inte behöver extrahera utan kan sekvensera direkt. Då kan det problemet lösas.

Brist på provpinnar?

– Man kan lika gärna använda salivprover, visar studier. Det behövs inga provpinnar.

Paul Romer är alltså övertygad om att miljontals tester varje dag är realistiskt. Han pekar på alternativa labbmetoder, där man kör många prover parallellt i maskinerna. Och på framsteg med självtester.

Han ställer en retorisk fråga: Om USA:s ekonomi kan tillverka och distribuera 300 miljoner burkar läsk varje dag, hur kan det då vara omöjligt att göra 30 miljoner virustester? Problemet är byråkratin, inte ekonomins förmåga.

Samhällsutmaningen, säger Paul Romer, är inte av samma art som månlandningen utan är mer som att behöva arrangera ett OS med kort varsel.

– Det är mycket arbete som kräver improvisation. Men det handlar inte om helt nya problem som vi inte vet hur man löser. De som säger att det här inte går har fastnat i en passivitet, en inlärd hjälplöshet. I stället borde vi tänka att människor är smarta, och att vi har hela våra ekonomier till vårt förfogande.
Han lutar sig delvis mot sin egen expertis, kring hur ny teknik får genomslag och hur snabbt kostnader sjunker när system blir storskaliga.
Men han stödjer sig också på Sten Linnarssons och Jussi Taipales kunskaper.
– Det finns inga tekniska begränsningar som gör att man inte kan testa en miljon om dagen. De här metoderna som används är vardagsmat för molekylärbiologer. Utmaningen är logistiken. Men varför skulle inte ett rikt och välutvecklat land kunna anta den här utmaningen? säger Sten Linnarsson.

Vad säger du till de myndighets-experter som hävdar att masstester inte är kostnadseffektivt?

– De som säger så tänker förmodligen på sin vanliga budget. Man kanske inte har sett värdet eftersom man inte har hunnit vänja sig vid de stora belopp det kan handla om i samhällsekonomin. När man räknar på det säger ju ekonomerna, oj, det låter jättebilligt.
Sten Linnarsson betonar också att idén om intensiv screening kan ses som ett komplement till andra åtgärder. Det behöver inte vara antingen eller. Social distansering har samma mål, att minska smittan. Här kan tester i större skala vara ett redskap som, ihop med annat, fungerar långsiktigt. Paul Romer säger också att långsiktigheten är viktig.
– Viruset heter ju sars-cov-2. Vi hade nummer ett, och det kan komma nummer tre. Och det är inte säkert att vaccinerna kommer att fungera. Vi måste alltså anpassa oss, säger han.
– Jag tror att tidigare epidemier, som Ebola, invaggade oss i en falsk trygghet att sådant här går att stoppa. Det var ett misstag. För oss ekonomer är det också en lärdom att ekonomin nu visar sig så spröd och bräcklig. Vi måste

ägna mer kraft åt att få den mer robust i framtiden.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se

Fakta. Paul Romer

Född 1955 och professor i nationalekonomi vid New York University.
Världsbankens chefsekonom 2016–2018, där han slutade efter interna konflikter. Har tidigare drivit utbildningsföretaget Aplia.
Mottog Ekonomipriset till Alfred Nobels minne 2018 för att ha visat hur ”kunskap kan fungera som en motor bakom långsiktig ekonomisk tillväxt”.

De arbetar frivilligt med att åka hem till covidsjuka: ”Vem ska göra det annars?”

TISDAG 12 MAJ 2020

Peter Andersson knappar in portkoden och tillsammans med kollegan Aida Abraha tar de hissen upp till dagens tredje hembesök. Hos de gamla väntar de mest skiftande sysslor. Men en sak har alla som de ringer på dörren hos gemensamt:

De är sjuka i covid-19, eller misstänker det.

”Specialistteam” kallas de och de har verkat i Göteborgs kommuns hemtjänst en dryg vecka. Samtliga har anmält sig frivilligt. Samtliga har som rutin att efter varje öppnad dörr, i tur och ordning, ta på tofflor, sprita händer, ta på förkläde, visir och handskar – och, men bara när de

bedömer att uppdraget så kräver – även ta på munskydd.
Många är intresserade av dem, de som frivilligt räckt upp handen. Kollegor som undrar, chefer och politiker som vill veta. Som under onsdagen, då kommunstyrelsens ordförande Axel Josefson (M), mötte Aida Abraha, Peter Andersson och Marie Skoglund, områdeschef för hemtjänsten i stadsdelen Östra Göteborg, invid förrådet med skyddsutrustning. Ingen använde ordet hjältar, men outtalat finns det där: Tacksamheten över de allt fler som nu anmäler sig till ”specialistteamen”.
– Sista dagarna har fler hört av sig och vill vara med. Nu har vi åtta i teamet. Det känns faktiskt tryggare med allt nu, även de andra i de ordinarie hemtjänstteamen har blivit tryggare med att vi organiserat oss så här, säger Marie Skoglund.
De senaste veckorna har varit, och är, extremt påfrestande för en omsorg i Göteborg som generellt har ett tufft läge. Marie Skoglund nämner att de haft upp till 25 procents sjukfrånvaro och att över 80 av runt 600 brukare i

stadsdelen har valt att tacka nej till hela eller delar av den hemtjänst de har rätt till, både av oro för att riskera att smittas och för att, på sitt sätt, hjälpa till.
Det är också just i denna stadsdel, Östra Göteborg, som flest konstaterade fall av covid-19 noterats: 43 fall per 10 000 invånare. Den stadsdel som kommer närmast är Örgryte-Härlanda (26 fall).
Axel Josefson, som sedan förra årsskiftet leder det politiska styret i Göteborg, frågade Peter Andersson hur snacket gick i arbetslaget när han sa att han anmält sig.
– Jag märkte att många kollegor var rädda. Någon sa ”varför det, är du inte riktigt klok?”, berättade han.
Peter är utbildad undersköterska med 14 år bakom sig i hemtjänsten och han gjorde nu sin tredje arbetsdag i specialteamet.
– För mig kändes det viktigt. Kalla det gärna en utmaning, det är lite spännande för mig. Och om jag själv blir sjuk känner jag ju att jag vill att någon tar hand om mig. Hittills har det fungerat

förvånansvärt bra. Vi får resurser och hur konstigt det än kan låta blir det enklare när vi vet vad som gäller, att utrustningen ska på hos samtliga vi besöker.
Peter Andersson säger att han själv inte har testat sig, och här märks att systemet ännu inte är i kapp. Till exempel är inte rutinen att hemtjänstpersonalen kan ”beställa” tester till sina brukare, det är en fråga för sjukvården.
– Men det är en ökad testning på gång nu från vårdcentralens sida, det vet jag, säger Marie Skoglund.
För hennes del har jakten på skyddsutrustning varit i fokus.
– Det som vi mest haft brist på är handskar. Men nu har staden precis fått in en större leverans, och det känns skönt. Förra veckan hade vi brist på soppåsar att slänga de använda skydden i, då köpte vi själva.
Största bekymret tycker Peter Andersson är värmen, svetten som kommer med visiret.
– Inte minst behöver vi ju vända folk i deras sängar. Då kommer vi där och har visir på innan vi ens har hunnit träffa dem. Visst blir det en barriär emellan, det kommer man inte ifrån.

Aida Abraha, är undersköterska och hon har också har många år i yrket bakom sig.
– Första veckan var allt nytt, men nu har det lugnat ner sig. För mig är det tryggare att jobba i den här gruppen. Vi har bra grejer, vi är utbildade och vi vet att alla de vi går till har symtom, säger hon.
Svaret på frågan om varför *just hon* kommer fort:
– Det här är samhällets problem, då ville jag bara med. Vem ska göra det annars?
Till skillnad från Peter har Aida egna barn, och medan vi följer dem till porten hos nästa brukare frågar vi henne vad familjen tänkte om att hon hela dagarna skulle möta covid-19-sjuka.
– Först sa jag sa till chefen att jag ville vara med. Sedan berättade jag för dottern som blev väldigt bekymrad. Plötsligt var hela släkten med på videouppkoppling och skulle rösta om saken.
–... men jag sa att det spelar ingen roll, jag ska jobba på måndag.
Lars Näslund
lars.naslund@dn.se
Fakta. 3 560 bekräftade fall i Västsverige

Västra Götalandsregionens biträdande smittskyddsläkare Leif Dotevall säger på måndagen att de för första gången ser att antalet covid-19-smittade inte ökar lika mycket som tidigare i regionen.
”Belastningen på sjukvården har börjat gå ner”, säger han till Radio Göteborg.
På måndagen hade Västra Götalandsregionen 3 560 bekräftade fall av covid-19-smitta. Samtidigt fanns totalt 347 inneliggande patienter med positiv covid-19, varav 86 fanns på intensivvårdsavdelning, iva. Den siffran var som högt den 6 maj, med 97 på iva. 297 personer har registrerats som avlidna i smittan.

Muf-ordföranden lämnar politiken

TISDAG 12 MAJ 2020

Benjamin Dousa slutar som Muf-ordförande och har inga planer på att fortsätta inom politiken.

– Det är dags att kliva åt sidan och släppa fram nya krafter, säger han till DN.

Den nu 27-årige Benjamin Dousa blev ordförande i Moderata ungdomsförbundet hösten 2016 och har varit en frispråkig röst inom partiet. Han är även ordförande i Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd men lämnar alla sina politiska uppdrag i höst.

– Politiska uppdrag har man till låns. Det finns många politiker som gör allt de kan för att försvara sina uppdrag och har som enda idé att göra politisk karriär. Jag gick med i Muf och i Moderaterna för 13 år sedan och det har alltid varit viktigt att skaffa en utbildning och ha något att falla

tillbaka på, säger Dousa som är civilekonom med examen från Handelshögskolan i grunden.
Det har varit fyra händelserika år som Muf-ordförande.
– Vi bytte partiledare mitt under en mandatperiod, vi gick igenom en valrörelse och alliansen sprack som politiskt block. Jag hade definitivt inte trott att man skulle gå igenom allt det här.
Vad har du för medskick till - Moderaterna nu när du lämnar?
– Jag har nog aldrig hållit med partiets position så pass mycket som jag gör i dag. Att de kan prata med alla andra partier och att de har fokus på ekonomi, lag och ordning och de stora samhällsproblemen, säger han.
Benjamin Dousa fortsätter som medlem i partiet men berättar inte om sina planer efter att han lämnar politiken i höst.
– Jag återkommer i närtid med vad jag ska hålla på med efter förbundsstämman i november.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Dela

De får rätt att undanta hela kommunen från ebo-lagen

TISDAG 12 MAJ 2020

Göteborg och tio andra kommuner, bland dem Malmö, får klartecken från Migrationsverket att undanta hela kommunens yta från ebo-lagen.

Beslutet innebär att samtliga elva kommuner som ansökt om att få undanta inte enbart delar utan hela kommunerna, får rätt att göra det från och med 1 juli då speciallagen börjar tillämpas. Beslutet betyder dock inte att asylsökande inte *får* flytta till dessa kommuner och undantagna områden, enbart att de som gör detta efter 1 juli förlorar rätten till dagersättning.

Migrationsverket skriver att det ”gör ingen prövning eller bedömning av de områden som anmälts, utan har i uppdrag att

samla in och tillhandahålla en förteckning.”
När inrapporteringsperioden avslutats kunde Migrationsverket konstatera att elva kommuner anmält hela sin kommun. Dessa var Botkyrka, Eskilstuna, Filipstad, Göteborg, Helsingborg, Katrineholm, Kristianstad, Landskrona, Malmö, Perstorp och Åstorp.
13 kommuner hade anmält att vissa områden i kommunen har socioekonomiska utmaningar. Två kommuner, Borås och Jönköping, hade meddelat Migrationsverket att de inte har för avsikt att rapportera in några områden.
Det finns i dag 15 000 asylsökande som bor i något av Migrationsverkets boenden och cirka 21 000 som bor i eget boende, ebo. Det är ännu för tidigt att förutspå hur fördelningen mellan eget boende och Migrationsverkets anläggningsboende kommer att se ut i framtiden.
I Göteborg motsatte sig alliansen, som styr, att hela staden skulle undantas. De ville i stället att ett antal områden, i huvudsak de som polisen kategoriserat som särskilt

utsatta, skulle väljas ut. Men Socialdemokraterna tillsammans med Demokraterna drev linjen om att undanta hela kommunen, och fick stöd av Sverigedemokraterna.

Lars Näslund
lars.naslund@dn.se

Fortsatta köproblem till krogar i Malmö

TISDAG 12 MAJ 2020

Elva av 42 kontrollerade restauranger och kaféer i Malmö hade trängselproblem när inspektörer från miljöförvaltningen var på besök. Framför allt är det i köerna till fullsatta restauranger som trängseln blir som störst, konstaterar Malmös

miljöförvaltning i ett pressmeddelande.

Ett par av restaurangerna med problemen har uppvisat brister även vid tidigare kontroller och nu kommer Skånes smittskyddsläkare att informeras.

Utöver trängsel i köer har inspektörerna även synpunkter på hur serveringarna är möblerade i några fall och att personalen har svårt att hålla koll på gästerna på uteserveringar.

Den senaste kontrollen utfördes torsdag till och med lördag i förra veckan.

TT

Rådgivaren döms till fängelse för bedrägeri

TISDAG 12 MAJ 2020

Den tidigare Swedbank-rådgivaren som stulit miljoner från utsatta bankkunder döms till fängelse. Mannen fälls för flera fall av grovt bedrägeri och ska utöver fängelsestraffet betala

ett stort skadestånd till banken.

Hösten 2019 uppdagades bedrägeriet av Swedbanks säkerhetsavdelning. Detta efter att en kund ringt och sagt att det saknades pengar på hans konto. Telefonsamtalet fick banken att inleda en intern utredning som resulterade i en polisanmälan. För knappt en månad sedan, i mitten av april, åtalades mannen för att mellan 2017 och 2019 ha tagit över 35 miljoner kronor från 14 olika bankkunder.
Nu döms bankmannen till fyra års fängelse för 33 fall av grovt bedrägeri. Utöver det ska han också betala över 15 miljoner kronor i skadestånd till Swedbank.
Mannen, som arbetat som kundrådgivare, har erkänt bedrägerierna men motsatt sig att vissa av dem ska bedömas som grova bedrägerier.
Han har i tidiga förhör med bankens säkerhetsavdelning erkänt att han tagit pengarna för egen ekonomisk vinning.
Hösten 2017 påbörjade mannen och hans hustru en byggnation av ett parhus. I takt med att kostnaderna för bygget började

skena ökade också risktagandet i bankmannens egna värdepappersaffärer och han började förlora pengar.
Efter det första bedrägeriet var planen att inte göra det igen, uppger försvaret, men det gjorde han. Med hjälp av sitt personliga användar-id i bankens system kunde han genomföra alla transaktioner förutom en, där han upprättat ett nytt mobilt bank-id i brottsoffrets namn.
Bankmannens försvar hävdar att han inte riktat in sig på någon särskilt utsatt eller svag kategori av kunder. Men tingsrätten slår fast motsatsen och menar att han valt kunder med nedsatt förmåga eller intresse av att följa sina konton.
”Slutsatsen blir att *bankmannen* (DN:s ändring) vid samtliga brott på ett förslaget sätt och under lång tid allvarligt har missbrukat det förtroende han haft från sin arbetsgivare och de drabbade kunderna”, skriver rätten i domskälen.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se

MQ:s överlevnads-strategi – färre butiker, mer e-handel

TISDAG 12 MAJ 2020

Den krisdrabbade klädkedjan MQ satsar på en nystart. Företaget, som riskerade konkurs, ska stänga flera butiker.

– Vi hoppas kunna prata med de anställda och de som berörs nu i veckan, säger vd:n Ingvar Larsson.

Klockan tio på måndagsförmiddagen hördes jubel från MQ:s huvudkontor i Göteborg. Vd:n Ingvar Larsson och flera kollegor firade att klädkedjan slipper konkurs.

– Det här är en nystart, säger han.

MQ har länge kämpat för att hålla huvudet över vattnet.

Coronakrisen blev den sista stöten och försämrade försäljningen kraftigt i mars och april i år. Den

16 april ansökte klädkedjan om konkurs.
I helgen beslöt sig den tidigare storägaren, Mats Qviberg, för att köpa tillbaka bolaget från konkursboet. Mats Qviberg har tidigare sagt till DN att att han tror att det är en bra affär. I helgen öppnades också butikerna igen men för att lyckas vända på skutan ska bolaget utöka sin e-handel. I takt med det kommer flera av de mer än 100 fysiska butikerna att stängas, berättar vd:n Ingvar Larsson.
– I närtid kommer vi att prata med butikerna och de medarbetare som berörs. Samma sak gäller även fastighetsägarna, säger han, och tillägger att MQ hoppas kunna ge besked redan i veckan.
Utgångspunkten är att butikerna som finns kvar ska vara rikstäckande. Samtidigt tillägger Ingvar Larsson:
– Vi kommer finnas på de orter där vi har en stark försäljning. Vi har alltid varit starka i mellanstora städer, men vi kommer finnas både i stora och små.
Exakt hur många medarbetare som förlorar jobbet är ännu

osäkert. Fram tills dess arbetar de anställda på som vanligt i butikerna.
Jens Lindström är ombudsman på Handelsanställdas förbund. I jämförelse med att alla förlorar arbetet, i samband med en konkurs, är det här det bättre alternativet, enligt honom.
– Det som händer är att ett antal medlemmar får jobba kvar i stället för ingen alls. Det vi kan göra nu är att se till att allt sker enligt de avtal som gäller. Vi stöttar våra medlemmar och ser till att de står säkra för att kunna få ersättning av a-kassan.

Att stänga butiker och övergå till e-handeln kan vara en utmaning, enligt analytikern Monica Bruvik på HUI research.
Tidigare studier har visat att det finns ett samband mellan ökad försäljning på nätet och fysiska butiker. Om man stänger en lokal modebutik minskar webbtrafiken i det berörda området med 9,5 procent.
– Du riskerar helt enkelt att tappa e-handelsomsättningen på den orten. Däremot kan det vara så att butikskedjan går bättre eller sämre i vissa regioner, då kan

man fundera på att stänga där det går sämre.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se

Fakta. Företag som coronakrisar

Konkurs:
Flash
Dea Axelsson
Joy (tidigare ägt av MQ)
The Shirt Factory

Rekonstruktion:
Intersport
Polarn o Pyret
Brothers
Department and stores
Morris
Accent
Rizzo
Make up store

Handelsnytt, Breakit och SVT

Pengarna tillbaka trots pandemin

TISDAG 12 MAJ 2020

Den som köpt resor, konsertbiljetter eller annat som ställts in på grund av pandemin har rätt att få pengarna tillbaka, enligt Konsumentverket.

Myndighetens vägledande slutsats innebär att bolag eller arrangörer inte ska klara sig undan med presentkort eller liknande som kompensation.

– Så här tolkar Konsumentverket lagstiftningen, så det är en ståndpunkt och inte en tvingande föreskrift. Kunder får absolut använda myndighetens ståndpunkt med företagen, men vi prövar inte enskilda tvister, då får man vända sig till Allmänna reklamationsnämnden, säger Maja Lindstrand, jurist på Konsumentverket.

Konsumentverket lutar sig mot paketreselagen, EU:s fyra passagerarrättighetsförordningar och avtalsvillkorslagen. Vad gäller

presentkort, vouchers eller andra kuponger hänvisar Konsumentverket till preskriptionslagen och meddelar att giltighetstiden bör vara tio år.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se

Tvärnit för Göteborg – regeringen uppmanas ta fram riktade åtgärder

TISDAG 12 MAJ 2020

Bilstaden Göteborg har länge gått som tåget, men coronakrisen tvärbromsar i

stället staden och Västsverige mer än andra delar av landet. Västsvenska handelskammaren ber nu regeringen om drastiska och riktade åtgärder så fort en återstart tillåts.

– Avskaffad moms för tjänster under sex månader, en skrotningspremie för gamla bilar och köp av underleverantörernas kundfordringar vore tre av flera åtgärder som kan rädda en central del av Sveriges ekonomi, säger vd Johan Trouvé.

Västsvenska handelskammaren har närmare 3 000 medlemsföretag, många av dem i fordonsindustrin. En sektor som också dominerar permitteringsstatistiken.

Fram till 7 maj hade 59 020 företag med 486 000 anställda i landet som helhet ansökt hos Tillväxtverket om stöd för deltidspermittering.

Fordonsföretagen står för runt 141 000 av dem – varav omkring 45 000 arbetar hos Volvo Cars och AB Volvo. Nio av tio som jobbar i fordonssektorn är permitterade.

Hur pass påverkat just Göteborg och Västra Götalands län är, indikeras i tabellerna över ansökningarna om permitteringsstöd:
Stockholms län med 2,4 miljoner invånare har 20 000 företag med 128 000 anställda som sökt stödet. Det motsvarar 5,3 procent av invånarna.
Västra Götalands län med 1,7 miljoner invånare har 10 200 företag med 105 000 anställda som sökt stödet. Det motsvarar 6,1 procent.
Skåne län med 1,4 miljoner invånare har 6 600 företag med 37 000 anställda som sökt stödet, vilket motsvarar ”bara” 2,6 procent.
Trots de historiskt omfattande stöd av olika slag som regeringen, regioner och kommuner lagt på bordet anser alltså Västsvenska handelskammaren att fler, och delvis mot fordonsbranschen riktade, åtgärder behöver finnas redo när restriktionerna lyfts.
– Det vi föreslår regeringen ska inte läsas som ett stödpaket för Göteborg. Satsningar på just fordonsindustrin skulle fungera som en tillväxtmotor för hela Sverige efter corona. Den här

industrin finns i snart sagt alla delar av landet. För varje jobb i denna sektor skapas också ett och ett halvt ytterligare i andra delar av ekonomin, säger Johan Trouvé, vd för Västsvenska handelskammaren.
Den kanske mest iögonfallande punkten är en under sex månader avskaffad tjänstemoms, de 25 procent som läggs på priset på utförda arbeten: ”Det är ett enkelt, beprövat och obyråkratiskt sätt att få fart på konsumtionen”, skriver de.
Handelskammaren räknar med att åtgärden skulle minska statens intäkter med 44 miljarder om undantaget pågår i sex månader. Vd:n Johan Trouvé medger att det är enorma belopp.
– Men det är också så att just tjänstesidan har tagit mycket stryk. Därför behöver vi kunna svara på ett effektivt sätt och låta efterfrågan styra, snarare än att använda det som brukar kallas helikopterpengar som kanske inte kommer till användning här och nu.
De åtgärder handelskammaren har på förslagslistan särskild avsedda att stötta fordonsindustrin är bland annat

en skrotningspremie för äldre, mer miljöskadliga bilar och lastbilar kombinerat med en ökad miljöpremie för el- och hybridfordon, samt en satsning på laddstolpar för en snabbare omställning till elfordon. Västsvenska handelskammaren har även ett förslag om stöd till konferens- och hotellsektorn, där staten skulle garanterar beställarens risk utifall att arrangören skulle gå i konkurs eller att nya restriktioner skulle göra resor och möten omöjliga.

Lars Näslund
lars.naslund@dn.se

”Förstörelsen av Sveriges sista orörda skogar måste stoppas”

TISDAG 12 MAJ 2020

Följer man flöden i sociala medier som handlar om exploatering av våra naturresurser som skogsbruk och gruv- och vattenexploatering

blir man beklämd. Varje dag inkommer grava exempel på brott mot avtal och lagar.
Det ena exemplet efter det andra kommer på enorma kalhyggen med några patetiska högstubbar. Bolagen säljer mark som är avsatt eller hotar att bli reservat för att samma dag kunna köpa virket av den nye ägaren. Samtidigt hotas renbetesland och kultplatser av skogsbruk, gruvbrytning och ytterligare vattenreglering.
Den fortsatta exploateringen av gamla skogar bedrivs med statligt och politiskt stöd av samtliga aktörer: Sveaskog och Fastighetsverket, skogsbolag, Svenska kyrkan, Skogsägarrörelsen, kommuner och andra institutioner. De privata skogsägarna är nog i det här fallet de minst skyldiga. Dock får de oftast sina råd av virkesintressenter, vilket lätt leder till kortsiktigt agerande.
Det är inte en fråga om semantik, om vad som är gammal skog, hur gammal den ska vara, om den är brukad eller inte brukad. Det är fråga om att betrakta naturen och skogslandskapet som exploaterat eller inte.

Det finns fortfarande mark-
områden som inte utsatts för kal-
avverkning och tunga maskiner,
inte markberetts och som inte
planterats i monokulturer med
enbart gran eller främmande
trädslag. Det innebär i sin tur att
marken och dess vattenbärande
förmåga inte är förstörd.
Mykorrhiza, svampar och rötter
som lever i symbios med
varandra, och mångfald finns
kvar.
Dagens exploaterande skogsbruk
stöds av den statliga myndigheten
för skogen, Skogsstyrelsen, vars
mål och uppgift är att likställa
miljö- och produktion i skogen.
Måluppfyllelsen avseende
miljömål får hård kritik.
Politikerna ser mellan fingrarna.
Det mesta talet om hänsyn från
skogsbrukets företrädare kan
avfärdas som dimridåer.
Övertramp, och de är många,
förnekas eller bortförklaras.
Det är bara att gå ut och titta. Förr
kunde man gå ut i skogen för
rekreation. I dag får man leta efter
skog och förskräcks över kala
landskap.
De senaste årens katastrofala
skogsbränder, stormhärjningar
och inte minst angrepp av

granbarkborre kan härledas till ett skogsbruk som inte sett skogen för bara träd. Hade skogsbruket bedrivits med hänsyn till biologiska principer, till mångfald och bidragande resistenta bestånd – och inte enbart till snabb och hög avkastning – hade effekterna av dessa katastrofer varit betydligt mindre. Och Sveaskog hade inte behövt ansöka om att skjuta älg från helikopter.

Det finns en skrämmande struktur av maktfullkomlighet och tolkningsföreträde som startade vid på 1900-tal. Skogsmän bestämde hur skogar skulle skötas och politiker (män) bestämde att samer skulle flyttas.

Den strukturen gäller delvis än i dag och sammanfaller tragiskt i skogsbolags och statens fortsatta exploatering av de gamla skogarna, till men för världen och ett trots mot all anständighet avseende samernas behov av gammal skog för sin fortsatta överlevnad.

Föregångslandet Sverige har blivit ett avskräckande exempel. Ingen har kurage nog att göra något. Utarmningen av våra sista riktiga skogsrester saknar etisk bevakning.

Jag inser dessvärre att jag själv varit en del i detta. Föga anade jag 1968, när jag lämnade min utbildning på Skogshögskolan, att jag skulle bidra till det skogsbruk jag ser i dag.
Peter Lindgren, jägmästare och organisationskonsult, tidigare verksam vid skogsbrukets forskningsinstitut Skogsforsk

Storskaligt fiske hotar skärgårdens ekosystem

TISDAG 12 MAJ 2020

Gigantiska trålare ligger i utkanten av Stockholms skärgård och tar upp tonvis med strömming. Rune Wikström, yrkesfiskare på Möja, blir orolig när han ser hur

fisken minskat inne bland öarna.

– Strömmingen är basen i ekosystemet. All rovfisk, som torsk, gädda och lax, lever till stor del på strömming, säger Wikström.

Trålare från västkusten, en längre än 60 meter och med en besättning på sex man, gör enorma fångster i Stockholms skärgård.

– Det är ju inte fiskebåtar, de har ju 1 500 till 1 800 ton när de lossar, konstaterar Wikström.

I början av året packar strömmingen ihop sig i stora stim för att ta sig in i skärgården för att leka.

– Det är klart att trålarna tar fisken för det är ju lätt göra det. På det viset blir det betydlig mindre med lekströmming i skärgården än vad det borde vara.

Wikström berättar att det för tio år sedan var vanligt att skärgårdsfiskarna fick 100 kilo strömming på en sköte, det stora nätet som yrkesfiskarna använder.

– I dag får jag i bästa fall tio kilo. Det har gått utför med en rasande fart.

78-årige Wikström ser inte bara de stora fiskefartygen, de kan

handla om fyra, fem, stycken, och deras enorma fångster som enda boven.
– Det storskaliga trålfisket som pågår precis utanför kusten kan ha en viss förklaring. Men det handlar också om miljöförstöring och vattenkvalitet. Lekströmming som ska komma in i skärgården har minskat otroligt under de senaste tio åren.
Båtarna som nyttjar det storskaliga fisket gör inget olagligt.
– Besättningarna gör precis det man har fått lov att göra, konstaterar Wikström.
Länsfiskekonsulent Henrik C Andersson i Stockholms län är kritisk till det storskaliga fisket.
– Det är en avgörande faktor till nedgången av strömmingsbeståndet i skärgården. Strömmingen har historiska lekplatser inne i Stockholms skärgård. Om båtarna lägger sig på fel ställe får det ödesdigra konsekvenser, vilket är fallet för oss.
I dag går gränsen vid fyra sjömil, närmare än så får trålarna inte komma den svenska kusten.
Precis som Rune Wikström vill

Henrik C Andersson att gränsen flyttas ut till tolv sjömil.
– Det är reglerna det är fel på, man skulle vinna mycket på en utflyttning av gränsen från fyra till tolv sjömil, säger Andersson.
Det är EU som reglerar fisket i Östersjön.
– Det är där man måste tänka om, säger Wikström.
De kvoter båtarna tilldelas kan köpas och säljas mellan båtarna.
– Ett fåtal större aktörer har köpt upp kvoter. Nu är det ett fåtal gigantiska trålare som fiskar väldigt koncentrerat, det har skett en kraftig rationalisering av det storskaliga fisket under senare år, konstaterar Henrik C Andersson.
Clipperton är med sina 63 meter den största trålaren i Stockholms skärgård. Besättningen på sex man har under årets första tre månader fiskat upp 175 gånger så mycket strömming som alla Stockholms yrkesfiskare tillsammans.
De gigantiska fångsterna av strömming transporteras sedan till Skagen där det mals ned till fiskmjöl.
– Det är ju förstklassig människoföda. Den strömming som vi småfiskare tar upp går

alltihopa till humankonsumtion, säger Wikström.
Marcus Backman är en av ägarna till Clipperton. För tillfället är han på Nordsjön och fiskar och i ett sms still DN skriver Backman att de fiskar i flera olika områden över hela Östersjön, han svarar inte på frågan om han ser de enorma fångsterna som ett hot mot skärgårdens ekosystem.
Tomas Eriksson, gruppledare för Miljöpartiet i region Stockholm, vill också flytta ut gränsen för de stora trålarna till tolv sjömil.
– Skärgården är en viktig barnkammare för många fiskar. Att ha storskaligt fiske där blir därför helt fel. Här är ett tydligt exempel där kortsiktigt tänk fått gå före. Regeringen och EU behöver se över detta. Det kan inte få fortsätta såhär, säger Eriksson.
Familjen Wikström driver sedan 1990 en fiskrestaurang på Möja.
– Just nu har vi inte så rasande många gäster men vi har öppet varje dag. Jag var ute i natt och hade 800 meter nät men fick bara fem sikar och två abborrar, det är sorgligt dåligt. Men jag kämpar varje natt, varje natt.

Rune Wikströms fiskebåt Kajsa är nio meter och den har han haft sedan 1963.
– Jag har tillbringat ett helt arbetsliv ombord på Kajsa.

Lars Grimlund
lars.grimlund@dn.se

Kommunikationskonsult anlitades för klargörande om intensivvården

TISDAG 12 MAJ 2020

Efter larm inifrån om att patienter prioriterats olika inom intensivvården för covidsjuka

har Ivo startat en granskning av alla akutsjukhus i Stockholm. För att klargöra hur medicinska prioriteringar ska göras har regionen tagit hjälp – av en konsult i kriskommunikation.

Region Stockholm utökade på kort tid antalet intensivvårdsplatser kraftigt för att klara pandemin. Men läkare larmar om att prioriteringar om intensivvård görs olika, och att patienter som normalt sett skulle ha fått en plats prioriteras bort, som DN berättat om. Samtidigt har regionen kommunicerat att det finns lediga intensivvårdsplatser, och att normala prioriteringar gäller.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, granskar nu hur prioriteringar görs på alla regionens akutsjukhus.

Regionen har nu satt ihop ett dokument riktat till de lokala sjukvårdsledningarna och chefläkarna.

– Det var viktigt att det här blev tydligt. Vi har tagit fram ett dokument så att det kan användas av Svensk förening för intensivvård och andra, säger Björn Eriksson, hälso- och sjukvårdsdirektör.

En mejltråd mellan Björn Eriksson och bland andra chefläkare och tjänstemän inom regionen, visar att dokumentet slutligen hanterats av en konsult. ”Här är slutversionen, efter era kloka synpunkter”, skriver Richard Sjöberg, från kommunikationsbyrån Quattro Porte.

Anledningen, uppger Björn Eriksson, är att den särskilda sjukvårdsledningen tagit upp frågan, bland annat efter att den lyfts i media.

– Vi hade en diskussion om att det var viktigt att vi var tydliga. Jag skrev ner texten och lät chefläkarna titta på det. Sedan gav jag den till Richard Sjöberg på pressfunktionen som sa ”bara det inte blir otydligt”. Han fick komma med synpunkter innan det skickades ut.

Region Stockholm har ramavtal med Quattro Porte, som hittills i år fakturerat regionen cirka en miljon kronor. Enligt Björn Eriksson har mediaförfrågningarna ökat dramatiskt under pandemin, och att kommunikationsbyrån är engagerad som kontinuerligt stöd. Formuleringarna i dokumentet

ändrades inte särskilt mycket, utan förtydligades, enligt Eriksson.
Richard Sjöberg säger att han drogs in i formuleringen av dokumentet när han gjorde inhopp som biträdande presschef.
– Jag fick ett väldigt bra underlag från Björn. Det var några justeringar i formuleringarna som jag gjorde. Jag sade att det var viktigt att det blev tydligt, även för den som inte är läkare i botten. Björn är ju läkare, säger Richard Sjöberg.
Konsulten understryker att han saknar medicinsk bakgrund, men har lång erfarenhet av samhällskommunikation, under de senaste 15 åren av hälso- och sjukvårdsfrågor. Han har kriskommunikation som en av sina specialkompetenser men enligt Sjöberg hade uppdraget om prioriteringarna inget att göra med kriskommunikation.
– Det skulle jag inte säga att det var. Det var en fråga som kom upp när jag var biträdande presschef.
En läkare på ett av Stockholmssjukhusen som engagerat sig i frågan reagerar starkt på att dokumentet, som ska vara vägledande för regionens

prioriteringar av intensivvård till svårt sjuka patienter, formulerats med hjälp av en kommunikationskonsult.
– Vi som läkare som står med patienter kan ju inte samtidigt ha koll på de vetenskapliga fakta som finns. Då måste man anlita forskare som kan ta fram ett dokument som är ett verkligt beslutsstöd, baserat på det underlag som finns och inte på tyckande, säger läkaren.
Hen understryker att frågan inte alls är utagerad, då många förväntar sig en andra våg av pandemin.

I dokumentet som regionen tagit fram ryms nu motstridiga beskrivningar av omständigheterna. Å ena sidan att ”regionen befinner sig i ett extraordinärt läge”. Samtidigt är det, enligt dokumentet, normala prioriteringar för intensivvård som gäller så länge det finns lediga platser.
Men i dokumentet framgår även att det ”lokalt eller regionalt” kan uppstå situationer då det råder brist på Iva-platser, och att Socialstyrelsens dokument för prioriteringar vid extraordinära

förhållanden då kan behöva tillämpas.
– På de två viktigaste punkterna blir det oklart. Jag har frågat ”är vi i ett extraordinärt läge, eller inte i ett extraordinärt läge?” Och: ”kan ett enskilt sjukhus börja tillämpa Socialstyrelsens dokument om prioriteringar?” Meningen är ju att sjukhusen och regionerna ska hjälpa varandra för att säkerställa jämlik vård. Det här kan uppfattas som att man ger carte blanche till att börja välja bland patienter, säger läkaren.
Enligt Richard Sjöberg är det ingen tvekan om att regionen befinner sig i ett extraordinärt läge med covid-19.
Det är ett extraordinärt läge, men man ska göra normala prioriteringar?
– Det är så det är formulerat, och det är så jag uppfattade uppdraget.
Enligt Björn Eriksson går det inte att utesluta att det uppstår brist regionalt eller lokalt på enskilda sjukhus.
Han förklarar varför en kommunikationskonsult blev inblandad.
– Det var mest för att vara väldigt tydlig gentemot vårdgivarna, att vi

ska ha en gemensam syn. Och det här är den regionala sjukvårdsledningens syn.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Annorlunda turné när Dramaten hälsar på vid äldreboenden

TISDAG 12 MAJ 2020

Dramaten ger sig ut på en lite annorlunda turné. Med sitt nya koncept ”Dramaten hälsar på” hoppas man kunna ge äldre ett

välkommet avbrott i den isolerade vardagen.
Samtliga Dramatens föreställningar fram till sommaren är inställda på grund av coronaviruset. Det fick teatern att tänka om. Nu flyttar man istället ut verksamheten i det gröna. Med visor och dikter på repertoaren ska ensemblen underhålla äldre på Stockholms äldreboenden, med förhoppning att konceptet ska skapa stunder av glädje, mening och gemenskap.
– För oss på Dramaten är det en ynnest att få komma ut och möta de som är isolerade, säger Hannes Meidal, skådespelare och programansvarig för Dramaten hälsar på.
Hannes Meidals förhoppning är att så många skådespelare som möjligt från Dramaten kan delta i ”Dramaten hälsar på”. Han påpekar vikten av att ge de äldre ett avbrott i vardagen, eftersom de lever isolerade och inte alltid har tillgång till internet.
– Idén föddes när vi funderade på hur vi ska nå en publik när vi inte kan spela teater och hur vi kan bidra under en svår kris. Framförallt för de människor som lever isolerade och ensamma och

kanske inte har tillgång till internet.
Steget från ett fullsatt teaterhus till en primitiv utomhusscen av gräs är långt – eller som Hannes Meidal uttrycker det: ”Allting blir annorlunda”.
– Vi befinner oss utomhus och har inte riktigt möjlighet att repetera tillsammans i samma rum. Skådespelarna har bestämt sång och tonart och sen blir det ganska improviserat. Förhoppningsvis hittar vi ett tilltal som passar den här publiken – texter som kan inge hopp och mod i en svår tid, säger han.
Det är skådespelarna själva som utformar varje föreställning, som specialkomponeras för att kunna framföras utomhus. Det övergripande temat på första stoppet var ”möten”, vilket representerades med hjälp av alster från bland andra Carl Michael Bellman, Edith Södergran och Georg Riedel.
– Utifrån temat har vi valt dikter som vi tycker om, blir glada av och som gör att vi känner hopp, säger Maia Hansson-Bergqvist.
På säkert avstånd på den solbadande gräsmattan stod Thérèse Brunnander, Maia

Hansson-Bergqvist och Hannes Meidal när de sjöng in turnén inför det dussintal åskådare som satt utspridda på uteplatsen.
Under 20 minuter avlöste akterna varandra i rask takt innan det lilla skådespelarsällskapet måste bege sig vidare till nästa anhalt. Lite för raskt.
– Ja, det kunde ha varit lite längre tycker jag. Men man blir ju aldrig nöjd, säger Irene Centerhag efter föreställningen.
Utöver den något nedskalade tidsrymden tyckte hon dock om tillställningen.
– Det var jättebra. Det får de göra om.
Ungefär 15 föreställningar av Dramaten hälsar på är inbokade under maj. Exakt hur många föreställningar som det slutligen landar på beror på intresset från Stockholms äldreboenden.
Börje Öhman, som nogsamt följde uppträdandet från uteplatsen tillsammans med sin fru, har åtminstone sitt önskemål klart.
– Vi får hoppas att de kommer tillbaka. Den som lever på hoppet lever aldrig riktigt för länge.
Niklas Weimer
niklas.weimer@dn.se

Coronakrisen tvingar fram en ny biokultur

TISDAG 12 MAJ 2020

Bio on demand, tv-spelskvällar och drive-in. I skuggan av inställda filmpremiärer och tomma salonger växer en alternativ biografkultur fram i coronakrisens spår.

Den 18 mars stängde biojätten Filmstaden alla sina biografer på 22 orter runt om i landet på obestämd tid. Många mindre biografer följde efter. Vårprogram ställdes in, sålda biljetter köptes tillbaka, stora premiärer sköts upp.

Anna Reimegård, verksamhetsansvarig på kulturbiografen Bio Roy på Avenyn i Göteborg, beskriver de tidiga vårveckorna i mars som overkliga. Timanställda fick gå, fastanställda inklusive hon själv, permitterades på 60 procent.

– Vi stängde biografen helt. Det kändes som det enda rätta att göra, plus att det vore alldeles för kostsamt att hålla den öppen. Vi har en stor del äldre publik och märkte ett jättebortfall redan tidigt, säger hon.
Stora delar av nöjesbranschen upplevde liknande förluster. Bland annat eventbolaget Bananpiren i Göteborg som över en natt fick ställa in alla större arrangemang.
– Carl Martinsson som driver bolaget är en gammal bekant till mig. En dag ringde han och frågade om vi inte skulle dra i gång en drive-in-biograf tillsammans med teknikbolaget han brukar jobba med. Vi svarade så klart ja, säger Anna Reimegård.
I början av april hade Göteborgs första drive-in-bio premiär. På piren som en gång var nav för Nordens bananimport, med solnedgången, hamninloppet och varvskranarna som kuliss.
– Vi har föreställningar onsdag till lördag och hittills har samtliga varit slutsålda. Vi har gjort ett urval med ambitionen att locka en bred publik – men det är väldigt tydligt att folk struntar i vad det är för film. När vi visade ”Sune –

best man” var det till exempel bara vuxna där.
– Det här är ett helt nytt koncept för Sverige, många tycker att det är spännande. Jag tror samtidigt att vi bidrar med hopp genom att visa att vi inte lägger oss platta för krisen utan skapar något som kan distrahera och underhålla, säger Anna Reimegård.
Filmerna visas på en stor led-skärm och ljudet går direkt in i bilen via FM-frekvens. Från början var det tänkt att 130 bilar skulle få plats, men sedan kom restriktionerna på max femtio personer i en folksamling – och här har myndigheterna varit hårda.
– Vi har varit i kontakt med Folkhälsomyndigheten, men de har hänvisat oss tillbaka till polisen som ger tillstånd – och för dem är det tufft att ta beslut som kringgår restriktionerna.
– Som det är nu går vi back på varenda föreställning. Samtidigt är detta en fantastisk upplevelse för oss alla. Vi lever i ovisshet om hur framtiden ska bli och har det är väldigt svårt just nu. Att göra något som dels påminner lite om ens vanliga vardag, dels skapar

glädje för besökarna betyder mycket.

Häromveckan rullade 75-åriga Margareta Hermelin från Sävedalen in på Bananpiren med sin röda Volvo 940 för att se den romantiska 1800-talsskildringen ”Pianot” från 1993.

– Ärligt talat var det inte så mycket för filmens skull som för upplevelsens. I vanliga fall brukar jag gå både på bio och på opera men nu kan man ju inte göra någonting.

– Det börjar bli jobbigt faktiskt. Att inte kunna umgås med sina barn, att allt det jag brukar tycka är roligt har försvunnit och att man inte vet hur länge det ska pågå. Jag blir mörkrädd när jag tänker på det. Men att då kunna gå på drive-in var ett kul sätt att roa sig en stund, jag skulle gärna göra det igen, säger hon.

Göteborg är inte ensam svensk stad om att kunna stoltsera med en drive-in-bio under coronakrisens 2020. Runt om i landet poppar liknande fenomen upp – på Kulturhuset Skylten i Linköping, Vilundaparkens grusplan i Upplands Väsby och konsthallen Rikstolvan på -Österlen för att nämna några.

Men vad händer på de ordinarie biograferna? Cinemascenen håller fortfarande öppet, liksom Svenska Bios Stockholmsbiografer Grand och Victoria. Båda biografkedjorna erbjuder även privata biovisningar på sina salonger runt om i landet.
– Bio on demand har blivit ett alternativ som gör att vi kan köra vidare på sparlåga och hålla kvar biografen i människors medvetande. Och nu märker vi ett ökat tryck, folk mejlar och frågar om vi kan ordna fram en viss film, eller så vill de ta med sig tv-spelskonsolerna och koppla upp sig mot bioduken, säger Peter Fornstam, vd för Svenska Bio.
På kvartersbiografen Capitol i Stockholm är privata filmvisningar inte helt nytt.
– Man har alltid kunnat hyra en salong hos oss, men normalt är det företag som gör det. När pandemin deklarerades satt vi med en massa tuffa beslut och började samtidigt fundera på om vi kunde utveckla konceptet, säger vd Jakob Abrahamsson.
Idén med jukeboxbio för mindre sällskap föddes på Scalabiografen i Båstad. Där har man under coronakrisen tänkt innovativt på

mer än ett sätt. Den 18 april bjöds det till exempel in till gosedjursbio med över tre hundra sålda biljetter, som ett sätt att stötta biografen ekonomiskt i en svår tid.

Med jukeboxbion upplåts biografen som familjens eller kompisgängets vardagsrum där man väljer film från en lista. Alternativt går det även att boka tv-spelskvällar.

– Vi anammade konceptet och det har blivit jättepopulärt. Folk kan kontrollera vilka de har omkring sig och titta på bio under säkra omständigheter, säger Jakob Abrahamsson på Capitol.

Alexander Thomsen ingår i ett kompisgäng som nyligen fick uppleva en tv-spelskväll utöver det vanliga på Capitol.

– Vi var sju kompisar som ville testa något nytt, så vi hyrde en av de mindre salongerna och spelade Fifa. Det var en ny upplevelse, häftigt att testa på. Framför allt var det ett kul sätt att kunna umgås tillsammans i coronatider, säger han.

På biografens större salonger visas fortfarande film som vanligt,

men med ett begränsat antal besökare på spridda platser.
– Men det är extremt få premiärer och kanske tio–tjugo besökare per föreställning. Det är klart att det är tufft och visst går vi back – men lite mindre back genom att vara uppfinningsrika. Vi försöker ta oss igenom det här långsiktigt och det hade varit ekonomiskt mycket sämre att stänga helt – och tråkigt för våra kunder, säger Jakob Abrahamsson.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se

Den nya biokulturen.

Drive-in-bio har blivit en trend under coronakrisen med satsningar i bland annat Göteborg, Linköping och Upplands Väsby.
Restriktionen på max 50 personer i en folksamling gäller, även om besökarna sitter avskärmade från varandra i sina bilar.
Danmark och Norge har generellt haft betydligt hårdare restriktioner under coronakrisen bland annat med förbud på folksamlingar på mer än tio respektive fem personer. Men när det gäller drive-in-konceptet har grann-

länderna gjort friare tolkningar. När musikern Mads Langer gav en konsert i danska Århus härom-veckan tilläts till exempel fem hundra bilar parkera nedanför -scenen. Och på Telenor arena utanför Oslo har det skapats en drive-in-bio med plats för hundra bilar.

Bio on demand eller jukeboxbio har också dykt upp som ett alternativ när många biografer pausat sin ordinarie verksamhet. Familjer, vänner eller kollegor hyr då en hel salong för sig själva. Prisexempel: På Svenska Bio hyrs salongen för priset av åtta biljetter upp till sexton personer. På Bio Capitol i Stockholm kostar en privat visning 1 500 kronor för fem personer.

Näktergalen som blev vår första superstjärna

TISDAG 12 MAJ 2020

Under sin korta men intensiva karriär blev sopranen Jenny Lind rekordsnabbt en av Europas stora kändisar. DN:s Johanna Paulsson läser Ingela Tägils spännande och levande biografi ”Näktergalen”.

Ingela Tägil
”Näktergalen. En biografi över Jenny Lind”
Natur & Kultur, 378 sidor
Numera kryllar det av svenska sångfåglar på internationella operascener, från Nina Stemme till Malin Byström. Men först ut att pröva vingarna i världen var årets 200-årsjubilar Jenny Lind. Sopranen med smeknamnet ”den svenska näktergalen” var flerfaldigt uppvaktad av den danske författaren H C Andersen och nog är det lockande att betrakta hennes liv som en saga: född som oäkting och ”ful ankunge” i Stockholm, men snart firad som skönsjungande svan av en hel musikvärld. Så pass populär att polisen många gånger fick rycka ut för att skingra folkmassorna som ville få en skymt av stjärnan.
När musikvetaren och sångerskan Ingela Tägil nu tecknar hennes porträtt i en ny biografi blir det en berättelse som inte enbart handlar om Linds karriär, utan också om operakonstens utveckling i en brytpunkt mellan nya och gamla ideal.
Tägil har tidigare disputerat på en avhandling om röstens betydelse

för Linds mediala identitet. Med akademikerns förhållningssätt vederlägger hon såväl mytbildningen som det romantiska skimret över ”näktergalens” karriär med källkritisk blick. Lind är nämligen tidigt ute med att skapa sig en egen image. Något som blir möjligt tack vare mediernas genomslag och en framväxande kvinnlig kändiskult kring sångerskornas privatliv. Aktrisyrket förknippades starkt med prostitution, men var samtidigt ett av få yrken där kvinnor kunde göra en betydande klassresa och en sådan gjorde Jenny Lind. Bland annat genom att ge sina rolltolkningar en jungfrulig framtoning.
Utöver brev och dagböcker har Tägil studerat ett rikt recensionsmaterial. Ett återkommande ledmotiv i historien om Lind är röstproblemen hon ådrar sig i unga år och som gör hennes röst ”beslöjad” samt bekräftelsebehovet och det dåliga självförtroendet. En närmast förlamande prestationsångest leder till att Lind försöker förhala

premiärer och får vredesutbrott på sin omgivning.
Förklaringen finns kanske i den otrygga barndomen. Modern kom från en respektabel familj ur lägre borgarklassen. Genom skilsmässa hade hon skaffat sig en för tiden ovanlig självständighet och födde sin andra dotter Jenny – egentligen döpt till Johanna Maria – som ensamstående. Senare gifte hon sig ändå med barnets far, en musikalisk slarver som slösade bort pengarna på bland annat brännvin. Och trots att Jenny Lind efter sina framgångar betalade ut ett generöst underhåll till föräldrarna tycks de ständigt ha klagat och krävt större summor.
Lind skänkte annars gärna pengar till både vänner och välgörenhet; långt innan hon gifte sig lyckades hon klokt nog skaffa sig en pålitligare förmyndare än sin försumlige far. Tillsammans med den nio år yngre pianisten Otto Goldschmidt från Hamburg fick hon så småningom den egna familjelycka hon länge längtat efter. Paret fick tre barn och bosatte sig i Storbritannien. Den relativt nyfrälsta sopranen fortsatte dessutom

konsertverksamheten med framför allt oratoriesång.
För att vara en populärvetenskaplig framställning kan de röstteknikska utläggningarna någon gång bli aningen långrandiga. Men Tägil lämnar aldrig läsaren i sticket; tålmodigt och initierat gör hon de smalaste termer tillgängliga även för läsare utan förkunskaper. Författaren ger därtill en god inblick i dåtidens konstnärsvillkor, turnéliv och samhällsklimat. På Jenny Linds tid var det för övrigt koleran som härjade i omgångar. Hösten 1834 håller Kungliga Teatern (där det spelades både talteater och opera) tillfälligt stängt i två månader på grund av smittorisken och halvsystern Amalia dör i sviterna av sjukdomen.
Under sin relativt korta men intensiva operakarriär blev Lind rekordsnabbt ett av Europas största namn och Tägil hjälper oss att förstå hajpen. Giacomo Meyerbeer skrev huvudrollen Vielka särskilt för Linds flöjtlika stämma och bland fansen märktes såväl Storbritanniens drottning Victoria som tonsättaren Felix Mendelssohn. När hon lanseras i

Amerika på 1850-talet har industrialismens massproduktion gjort det möjligt att kränga Jenny Lind-prylar, alltifrån hattar till möbler.
”Näktergalen” är en utomordentligt intressant bok om en av världens första stora superstjärnor.

Johanna Paulsson
kultur@dn.se

Nordiska museet sommaröpp-nar – lite grand

TISDAG 12 MAJ 2020

Museer. Nordiska museet i Stockholm öppnar för publik verksamhet till sommaren igen. Men man går varsamt fram med

ett begränsat antal besökare per dag.
”Nordiska museet har generösa ytor, imponerande rymd och utställningar i fyra våningsplan. Vi hjälper våra besökare att hålla två meters avstånd och ge varandra utrymme att i lugn och ro utforska museet”, säger Sanne Houby-Nielsen, styresman på Nordiska museet, i ett pressmeddelande.
Den 1 juni påbörjas en stegvis öppning. I Stora hallen visas ”Arktis – medan isen smälter”. Senare i sommar öppnar även den interaktiva utställningen ”Tidsvalvet” där besökare mellan 8 och 12 år kan utforska barns vardagsliv i andra tider.
TT

Thielska galleriet öppnar åter

TISDAG 12 MAJ 2020

Konst. Den 14 maj öppnar konstmuseet Thielska återigen upp sina dörrar för allmänheten efter att ha varit stängt under två månader på grund av coronapandemin. I enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer kommer antalet personer som vistas i byggnaden hållas till max 50. I övrigt uppmanas besökare att hålla avstånd och att tvätta händerna. Fram till den 31 maj visas utställningen ”Edvard Munchs fotografier – Det experimentella jaget”.

Raphael Cano Felix

”Vetskapen om min obotliga cancer fick mig att än mer se hur vackert själva livet är”

TISDAG 12 MAJ 2020

David Rönnegard konfirmerade sig som ung tonåring och arbetade sedan en sommar på ett konfirmationsläger. Men tron på en gud saknades. Nu är han nyvald ordförande för Humanisterna, som menar att mänskliga rättigheter alltid står över religiösa normer och värderingar.

Han följde familjetraditionen och blev konfirmerad. Året därpå sommarjobbade han som fritidsledare på samma läger där han konfirmerades. Men David Rönnegard säger att han blev bara mer och mer övertygad om att alla

religiösa trossystem är tagna ur luften.
Som nyvald ordförande i Förbundet Humanisterna vill han visa att det går att ha en stark livsåskådning utan att tro på en Gud som styr allt som sker.
– Jag har aldrig haft någon gudstro, och det kändes som ett hyckleri att konfirmeras och sen jobba med konfirmander. Så fort jag fyllde arton år och blev myndig gick jag ur Svenska kyrkan, berättar David.
Vad var det då som inte stämde?
– Det enkla svaret är att den som letar efter bevis på en gudomlig existens hittar inga empiriska bevis för att vi människor bör tro på det som står i de religiösa texterna. Själv ifrågasatte jag och vände på allt och fann att inget religiöst trossystem höll för ett kritiskt granskande.
Har då livet ingen mening?
– Frågan är felställd. Den leder tankarna till att det finns ett svar och att svaret kommer utifrån, från exempelvis en Gud. Istället bör alla fråga sig vad som är meningen med just deras liv – och då finns det lika många svar som människor.

Och vad är då meningen med ditt liv?
– Jag finner meningen i att uppleva närhet till andra människor. Gemenskap är mycket viktigt för mig. Jag tror inte på ett liv efter döden, däremot att vi lever vidare genom de minnen och avtryck vi förhoppningsvis skapat hos andra.
För sex år sedan fick David Rönnegard beskedet att han drabbats av en obotlig lungcancer. Tack vare nya riktade mediciner kan läkarna i dag inte se någon cancer på röntgenplåtarna.
– Jag har fått en så kallad ”komplett respons” på behandlingen, men det är ändå troligt att det finns cancerceller kvar som kan komma tillbaka när medicinen slutar fungera.
– Jag ser det lite som en kapplöpning med tiden. Jag hoppas det finns nya mediciner när de nuvarande slutar fungera.
Har sjukdomen påverkat din livsåskådning?
– Jag har fått frågan flera gånger från folk jag känner om det inte skulle vara trösterikt och skönt att kunna luta mig mot en religiös övertygelse. Men jag har inte

börjat tro på en gud som ställer allt tillrätta. Önsketänkande är inte rätt svar för mig.
– Däremot har jag förändrats på ett annat sätt. När man drabbas av en obotlig svår sjukdom måste man planera för att dö och samtidigt för att leva. Det är två motstridiga tankar som är svåra att förena.
Många har kanske uppfattningen att man får ett tydligt läkarbesked om hur många månader man har kvar att leva vid en dödlig cancer-sjukdom, säger David. Men så är det inte, annat än om någon är väldigt nära att dö, menar han.
– Det finns alltid en ovisshet om hur någon ska klara en mycket svår cancersjukdom. Vi är olika starka fysiskt och psykiskt. Så kommer det kanske nya mediciner som förändrar överlevnadsprognosen.
David Rönnegard är doktor i filosofi och utbildad ekonom. Efter sitt eget cancerbesked publicerade han artikeln ”En ateist inför döden” i bland annat tidskriften Modern Filosofi. Den handlar om dödsskräck, religion och livets mening.

I en intervju i DN i maj för fem år sedan uttryckte han sina tankar så här:
”Trots att vi bor i ett sekulärt land finns ett slags vakuum för dem som inte tror, när det kommer till sådana frågor. Många vänder sig till präster för att tala om döden fast de inte själva är troende. Det är prästerna som är vana att prata om det. De väjer inte för frågorna om liv och död. De som jobbar professionellt i sjukvården, som kuratorer, arbetar mer med sorgebearbetning, inte så mycket med de filosofiska frågorna.”

David menar att religionen genom tiderna har spelat en stor roll som lindring av rädslan för döden. Tron på någon form av liv efter detta, och kanske en återförening med närstående, har fungerat som tröst för troende i olika religioner.
– Men föreställningen om att vi lever vidare efter döden kan faktiskt ibland vara ett hinder för att uppleva livet som meningsfullt. Vetskapen om min obotliga cancersjukdom fick mig att än mer se hur vackert själva livet är och att vi faktiskt lever här och nu.

David Rönnegard ser sig som en klassisk upplysningsfilosof, och menar att världen kan utforskas med vetenskaplig metodik och mänskligt förnuft. En tid efter sjukdomsbeskedet upptäckte han att Förbundet Humanisterna verkar i den riktningen. Han blev medlem och nyligen valdes han till organisationens ordförande.
Varför behövs Humanisterna i dagens Sverige?
– Vi värnar om ett sekulärt samhälle där religion är helt skild från staten. Trots att Svenska kyrkan formellt skildes från staten för tjugo år sedan så finns det fortfarande många sätt som de sitter ihop på. Exempelvis att en gudstjänst i Storkyrkan sker i samband med riksmötets öppnande. Här erbjuder Humanisterna en alternativ sekulär högtidsstund till riksdagsledamöterna.
– Staten stöttar religiösa trossamfund med bidrag medan icke religiösa livsåskådningar inte får bidrag. Detta kan dessutom klinga väldigt fel då en del trossamfund i vissa fall förespråkat icke-demokratiska samt diskriminerande värderingar som går emot vår grundlag.

Vilka ser du som era viktigaste uppgifter?
– Vi förespråkar människans välbefinnande på den här jorden, i det enda livet vi har. Gudstro behövs inte för att man ska vara etisk eller för att kinna leva ett meningsfullt liv. Men även alla vi som inte är religiöst troende kan vara i behov av en vägledande livsåskådning.
– För oss Humanister står människans frihet och förnuft i centrum. Det andaktsfulla infinner sig i närheten till andra människor, litteraturen, konsten, och musiken. Existentiella frågor angår oss alla, vilket blir extra tydligt i dessa coronatider. Vi finns till som stöd för dem som vill leva ett rikt liv utan att tro på det övernaturliga.
Vad vill du uppnå som ordförande?
– Jag vill fullfölja det viktiga arbete vi gör i form av opinionsbildning, seminarier och ceremonier. Humanisterna är även remissinstans för hur relationen mellan stat och trossamfund ska se ut. Att få möjlighet att verka på samma premisser som religiösa

livsåskådningsorganisationer vore en stor framgång för oss.
Humanisterna kritiseras ibland för att vara en dogmatisk organisation som fördömer till exempel dem som tror på Gud. Stämmer den bilden?
– Det kan stämma att vissa har den uppfattningen om oss, men det är helt klart en missuppfattning. Humanisterna är för religionsfrihet och inte emot några enskilda religiösa förespråkare. Vi accepterar inte religiösa dogmer, men vi respekterar de personer eller grupper som framhåller dessa.
– Vi är för religionsfrihet, vilket innebär att man är helt fri att tro eller inte tro på Gud. Det är en grundvärdering hos oss att en människas livsåskådning, religiös eller inte, är en högst personlig sak. Och just därför ska staten vara neutral i dessa frågor.
Har religioner en för stark ställning i dagens Sverige? Ska de förbjudas?
– Absolut inte förbjudas. Det vore ett övergrepp att diktera vad människor får eller inte får tro på. Dock ska religiösa uppfattningar inte ha någon bäring på hur vi tar politiska beslut som påverkar alla.

Våra personliga övertygelser ska inte diktera hur andra ska leva.
– Religiösa organisationer har i dag ett oproportionerligt inflytande i Sverige med tanke på hur få som är troende. Ta exempelvis frågan om religiösa friskolor. Att dessa får statligt stöd i ett sekulariserat land som Sverige framstår som märkligt.
David Rönnegard är född i Panama, och uppväxt i Venezuela, Singapore och London. Han bor på en hästgård utanför Uppsala tillsammans med sin sambo.
– Hon har lärt mig att tycka om att rida, men det har varit en knagglig resa där jag brutit många ben i samband med olyckor. Nu hoppas jag att snart kunna sätta mig upp i sadeln igen. Ridningen gör att att jag verkligen lever här och nu.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se

Fakta. David Rönnegard

Fakta: David Rönnegard.
Ålder: 43 år.
Bor: I Julmyra utanför Uppsala.
Familj: Sambon Kristina Cedrins, hund och tre hästar.

Bakgrund: Född i Panama, uppvuxen i Venezuela, Singapore och London.
Utbildning: Civilekonomexamen vid Handelshögskolan i Stockholm, doktorerade i filosofi vid London School of Economics.
Gör: Forskar och föreläser om företagens samhällsansvar.
Aktuell: Nyvald ordförande i Förbundet Humanisterna.

Fakta. Det här är humanisterna

Förbundet säger sig värna det sekulära samhället och åtskillnaden mellan religion och politik. Vi strävar efter att de mänskliga rättigheterna skall vara överordnade religiösa dogmer, normer och värderingar.
Bildades 1979 med namnet Human-Etiska Förbundet, men ändrade 1999 namnet till Humanisterna.
Humanisterna är anslutet till Humanists International (HI) som bildades av Unescos dåvarande generalsekreterare Julian Huxley.
Erbjuder sekulära alternativ till dop, bröllop, och begravningar.
Man ska inte behöva bekänna tro till en religion man inte tror på bara för att man vill ha en fin ceremoni.

Sedan 2012 anordnar Humanisterna en sekulär ceremoni vid riksmötets öppnande, och från och med 2016 är denna ceremoni likställd med Svenska kyrkans gudstjänst, som hålls samtidigt.
Delar årligen ut Ingemar Hedenius-priset till en person som ”främjat humanism, rationalism och vetenskaplig kunskap”. För två år sedan fick DN-journalisten Niklas Orrenius priset.